Abel.

Sacrum pingue dabo, nec macrum sacrificabo
Sacrificabo macrum, nec dabo pingue sacrum.

Cain.

Nil tutum in summo est, trepidant fastigia rerum
aut cadis aut metuis, sis ab utroque miser.

EPITOME
PRAXEOS MEDICÆ

E VIRI CELEBERRIMI

MICHAELIS ETTMÜLLERI

Medicinæ quondam in Acad. Lipſ. Profeſſoris Celeberr.

ET

ALIORUM PRACTICORUM
SCRIPTIS AC MONUMENTIS
EXPERIENTIA ET RATIONE
FUNDATIS,

ſtudioſè conſarcinata,

Atque tam

STUDIOSORUM

Quàm

PRAXIN EXERCENTIUM

Uſui accommodata.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

EPITOME PRAXEOS MEDICÆ.

LIB. I. SECT. I.

De Appetitu, ejusque Vitiis.

CAP. I.

De Appetitu imminuto ſeu Dyſorexiâ, eoq; abolito ſeu Anorexiâ.

I. Actiones ſeu *Functiones* in corpore humano multivariæ exercentur, tam *vitales*, quàm *animales*. Inter *vitales* primariæ dicuntur illæ, quæ *Nutritionem* concernunt, Alimentorum ingeſtione & in Chylum mutatione perfici ſolitæ. Aſſumimus autem alimenta, ſtimulati per *Appetitum*, qui quando fertur in ſicca, vocatur *Fames*; oriturque *Fames.* à moleſtiæ cujuſdam ſenſu, circa orificium Ventriculi ſuperius ſeu ſiniſtrum, per acidum volatile fermentativum excitato. Quatuor autem modis læditur *Fames*; aut enim *imminuitur* & dicitur *Dyſorexia*, aut *aboletur* planè & *Anorexia*, aut *augetur* atque *Bulimia*, aut *depravatur* denique ac *Pica* vel *Malacia* nuncupatur. *Anorexia & Dyſorexia.*

II. *Cauſa Anorexiæ* & *Dyſorexiæ* eſt vel totaliter abolita, vel ſolùm imminuta vellicatio fibrarum nervearum in Stomacho. *Cauſæ* antecedentes ſunt

vel in orificio Stomachi nervoſo, vel in fermento digeſtivo. *Imminuitur* vel *deficit* ſenſus vellicationis in orificio Stomachi *tum* propter nervos, aut per *eſſentiam*, aut per *conſenſum* in nephriticis colicisve Doloribus, affectos; *tum* propter ſpiritus animales à narcoticis ſtupidiores redditos, aut ab animi Paſſionibus & Doloribus à Stomacho avocatos, & impreſſionibus acidi minùs audientes. *Deficit* autem Fermentum digeſtivum tum propter aërem æſtivum, ſpiritus (alias à frigore concentratos) rarefacientem & abſumentem; tum propter nimium potulentorum, in ſpecie Seri lactis, oleoſorum item, omniumque alcalium uſum; ſed & ob nimiam ciborum ingurgitationem; ſalivæ in *Hecticis* & *Hypochondriacis* viſciditatem; uſum Cereviſiæ non defæcatæ, quæ Tartarum alcalinæ naturæ in Stomacho deponit; potum Spiritûs Vini, qui ſulphure ſuo acrimoniam acidi temperat; bilis in Stomachum regurgitationem; aut excernendorum, puta Menſium, Seminis, &c. ſuppreſſionem. Ex omnibus his cauſis, frequentiſſima eſt viſcidum qualecunque, Ventriculi acidum enervans.

Cauſæ.

Prognoſis.

III. *Prognoſis.* Appetitus proſtratus ſine cauſa manifeſta in principio Febrium malignarum peſſimum eſt ſignum. Si in declinatione morbi proſternatur, inprimis poſt Febres tam continuas quàm intermittentes, ſignum eſt Recidivæ. Pejus eſt ſignum, ſi nil appetant Ægri, quàm ſi appetant alimenta, allata verò faſtidiant. Denique fatale eſt ſignum, quando Ægri in ſumma virium debilitate ſubitò Alimenta, quæ antea faſtidiverunt, appetunt. In Morbis chronicis vel intermittentibus Anorexia plerumque Paroxyſmos antecedit. In Pueris mali moris eſt.

Curatio.

IV. *Cura.* Attendenda eſt cauſarum varietas: ſi

ſi à muco viſcido procedat, expurganda ſunt vinoſa, quæ in Stomacho hærent, idque ope *Emetici antimonialis*, quod Stomachum immediatè evacuat; additis materiam viſcidam attenuantibus, v.gr. ℞. *Crem. Tartar.* ℈ß. *Salis Abſynth.* gr.vi. *Olei ſtill. Mac.* gutt.i. *Sacch.* gr. viii. *Tart. emet.* gr. ii. *Miſc. F. pulvis, detur pro doſi.* Qui abhorrent à *Vomitoriis, Purgantibus* utantur, *Aloeticis* putà, vel *Pill. aloëphanginis* tantillo *Scammonii* acuatis, veſpertino tempore ante cœnam ſumtis. Ubi fortius agendum eſt, conducit ſequens maſſa, quæ Stomachum egregiè evacuat, & mucum obſidentem incidit. Evacuantia

℞. *Maſſ. Pill. de Hier. cum Agaric.* gr. xii. *Extract. Abſinth.* vel *Gumm. ammon.* *Aceto ſoluti* gr. viii. *Scam. ſulphurati* gr. ij. *Extract. Troch. Alband.* gr. ß. *cum ſ. q. Elixiris proprietat. f. Pilulæ* No. xii. *Inaur. dentur pro doſi.*

V. Evacuatione celebratâ pergimus ad *Alterantia*, *aromatica* ſcil. paulo acriora, quæ beneficio *Salis volatilis oleoſi* mucum incidunt, & rugas Stomachi detergunt. *Acida* quidem blandâ ſua adſtrictione tonum Stomachi plus minus per *opiata*, copioſa potulenta, *Spiritûs Vini* abuſum, aliiſque modis reſolutum firmant. Sed obſervandum, quòd per *acida* irritetur quidem Fames; veruntamen digeſtionis ſtimulum ſuppeditare non Medici ſed Naturæ opus ſit. Imò *acida* quandoque lædunt, illorum enim occaſione plus ingerunt Ægri, quàm naturali fermenti virtute digerere valent. Sanè vix, præterquam *Tartari*, in hoc caſu uſum proficuum obſervavi, ab aliis præſertim mineralibus effectum minus tutum animadvertens. Inter *aromatica*, quæ hic conducunt, excellunt *Mentha*, *Cinnamom. Piper*, *Galanga*, *Imperatoria*, *Calamus aromaticus*, *Zinzib.* & *Zedoaria*. Hinc *Elixir Menth.* cum *Spiritu proprio* Alterantia. Aromatica.

per infuſ. paratum egregium eſt. *Radix Acori*, vel *recens* minutim inciſa, *Spiritu Junip.* irrorata, hinc in loco umbroſo *ſiccata, pulveriſata*, & cum *Extracto Tormentillæ* miſta, multum confert. *Radices Armoracii*, & *Helenii, recentes* optimè ſalivam glutinoſam in declinatione Morborum corrigunt, & Appetitum provocant. Vel poteſt fieri *Nodulus* compoſitus ſequens, aut ſimiles.

℞. *Rad. Acori veri* ℥i. *Zedoar.* ʒvi. *Helen.* ℥ß. *Herb. Card. ben. Menth. criſp. Naſt. aqu. aa.* Mj. *Miſc. pro Nodulo in Vini albi Menſ.* i. & *Aqu. fontan. Menſ.* ß. *ponendo. De quo Æger bibat ante paſtum, vel in ipſo paſtu hauſtulum.*

Amara. Præter hæc conveniunt etiam *amara acriora, Agrimonia, ſcil. Carduus ben. Tanacetum, Abſynthium, Centaurium min. Radix Tarax. Cichor. Centaurii min. Cortex Aurant.* in *Vino* & *Aquâ* decocta, vel in *Pulvere* etiam uſurpata. *Elixir proprietat. c. acido* in trivio notum eſt. *Spiritus Panis* egregium eſt Stomachicum. *Tinctura Tartari, i. e. Sale alcali quaſi cauſtica facta*, ad 40. guttas: ut & *Sal armoniacum* cum *aromaticis*, non fixis alcalibus, quæ acidum arripiunt, & partem volatilem dimittunt, præſcriptum, egregiè viſcidum incidunt & Appetitum ſtimulant. Inter *Salia* conducit etiam *Tartarus vitriolatus*.

Acida. Intus acida, *Tartarus* ante omnia primas vias blandè abſtergit & relaxat. In *Cydoniis* autem ferè abſoluta eſt *Inappetentiæ* cura, inprimis ſi cum Alvi fluxu jam conjuncta fuerit. Unde

℞. *Aq. Card. bened.* ℥ii. *Menth.* ℥ß. *Aq. Cinnamom.* ʒii. *ſucc. Cydon.* ℥i. *Syr. Cydon. aromat.* ℥ß. M. *cap. cochleatim.* Conferunt etiam *Spiritus Salis* & *Vitrioli*, modò cum *Spiritu Vini* dulcificentur, ad gut. xx. vel xxx. in vehiculo præſertim calido ſumendi. Ad *Aromatica* pertinent *Michaelis Elixir*

ſtomach.

ſtomach. ejuſdemque *Pulvis ſtomachicus.*

℞. *Herb. Menth. criſp.* M. iv. *Meliſſæ, Puleg. Salv. an.* M. ii. *Rad. Pimpin.* ℥ii. *Calam. aromat.* ℥i. *Granor. Maſtich.* ℥iß. *Radic. Zedoar. Galang. an.* ʒiß. *Cubeb. Nuc. moſch. Cinnam. Macis, Caryophyllor. arom. Zinzib. an.* ʒß. *Infundantur in Spiritu Menth. acuato Spiritu Vitrioli philoſ. ad gratum ſaporem. Eſſentiæ hinc probè extractæ adde Extracti Calami Arom. q. poteſt diſſolv. Doſ. gut.* xxx. *vel* xl.

℞. *Pulv. Radic. Ari.* ʒi. *Arcan. duplic.* ℈ii. *Salis Card. ben.* ʒß. *Olei deſt. Menth. gut.* vi. *Sacchari roſat.* ℥ß. M. *F. pulv. detur ad ch. Doſ.* ℈ii. vel ℞. *Pulv. ſtomach. Birckm.* ℥ß. *divid. in doſ.* 6. Sumatur man. ac veſp. doſis cum *Juſculo.*

Si oriatur *Inappetentia* ex vitio Spirituum animalium & nervorum, *v. g.* in ſenio, convenit *Ambra,* & *Balſamus Peruv.* aut ejus *Eſſentia* ſive *Tinctura,* cum *Tincturâ Tartari* parata. Ut & *Aromatica, Vinum,* præprimis generoſum &c.

Si pinguia vel bilis *Appetitum* proſternant, convenit *Elixir proprietatis ſine acido paratum*; imò conducunt heic omnia *amara.* Si *narcotica* id fecerint, convenient *acida,* & ſpirituoſa.

Inter externa conveniunt *Cruſta panis* probè ebria *Vino* & *Aceto, pulvere Caryophyllor.* inſperſo, & Ventriculo applicata; item *Panis Elixiri Menth.* intinctus, applicando deſuper *Laterem calefactum,* præſertim in Spirituum defectu; ut & *Pellis Vulturis,* vel *Cygni. Emplaſtra* ex *Tacamahaç.* & *Caran. Unguenta* ex *Oleis Arom. deſtillatis* facta. *Externa.*

CAP. II.

De Appetitu aucto, Bulimo ſc. & Appetentia caninâ.

BUlimus eſt ingens fames cum animi deliquio, propter orificium ſtomachi moleſtiùs affectum. *Bulimus.*

Fames autem *canina* continua eſt appetentia, cum valida digeſtione, vel ſaltem ſubitaneo quandoque poſt paſtum vomitu.

Cauſa. *Cauſa* utrobique eſt *acidum volatile*, potentius activum, Stomachi orificium continuò morſicans. *Acida* enim aſſumpta Appetitum promovent, & in *Fame caninâ* jejuno Stomacho ſucci inſigniter acidi per vomitum quandoque rejiciuntur. Atque hæc *cauſa ordinaria* eſt; *extraordinariè* verò etiam produci poteſt vel per *nimiam* membranæ ſtomachalis *ſenſibilitatem*, ejuſque facilem irritationem; vel per *Vermes* Stomachi membranas vellicantes; ſed ſi promptè digeratur alimentum, neceſſe eſt, ut ſimul adſit acidum eſurinum. Ratione exceſſivi hujus acidi maſſa ſanguinea fit minùs nutritiva, unde qui *Fame caninâ* laborant raró pingueſcunt.

Prognoſis. *Prognoſis.* Bulimos ſuperveniens Morbis chronicis funeſti eventûs eſt. Appetentia quaſi canina poſt Febres eſt ſine periculo, niſi nimium comedendo accerſatur recidiva; ſi adſit Vomitus & Diarrhœa, in Cachexiam vergit.

Curatio. In *Cura* reflectendum eſt ad duas maximè Indicationes: ut 1. *Temperetur acidum.* 2. *Temperatum evacuetur.* Antequam temperetur, minimè evacuandum eſt, ne acrimoniâ ſua Stomachum vel Inteſtina lædat. Quæ *temperant* acre acidum, ſunt 1. *Alcalia*, præſertim *fixa.* 2. *Terrea*, quæ abſorbent: Et 3. *Spirituoſa ſulphurea*, ac *oleoſa*, quæ hebetant. Unde patet, omnia *Martialia* maximè convenire, unà cum aliis fixis, *v. gr.*

℞. *Corall. rubr. ppt. Lim. Martis minut. trit. an.* ℥ß. *Lap. Cancr. Carpion. an.* ℈i. *Croc. orient.* ℈ß. *Miſc. fiat Pulv. ſubtilis pro duabus doſibus, ſpatio* 12. *horarum aſſumendis in Juſculo pingui.* Additur etiam ſubinde C. C. *uſtum*, *Creta*, &c.

Inter

Inter *oleoſa* & *ſpirituoſa* conveniunt *Spiritus Vini*, aut qualiſcunque *ſulphureus*, v. gr. *Ceraſorum nigr. Aqua vitæ Matth.* cochleatim ſubinde ſumpta. Conducunt & *Olea* quælibet *expreſſa*, & potentiſſimè *Olea deſtill. Carvi, Caryoph.*&c. Huc pertinent *Vitella Ovorum* ad duritiem coctorum, quæ multum continent *Olei*, acidum egregiè obtundentis: *Cochleæ* item, *Cancri fluviatiles*, *Caro ſuilla*, *Oryza* cum *Butyro* cocta, aliaque difficilioris paulò coctionis, adeoque acidum eſurinum infringentia. *Narcotica* quidem ſenſum Stomachi ſtupefaciunt, ſed palliando ſolùm conveniunt. Nihilominus tamen *Fumus Tabaci* frequentiſſimè ſuctus, maximè temperat immodicam Famem.

Quoad *Evacuantia* convenit *Pulvis* ſeq. ℞. *Rad. Jalapp. gr.*xviij. *Reſin. Scam. gr.*v. *Lim. Martis ppt.*℈ß. *Sal. Tartar. gr.*v. *F. pulvis.* Vel ℞. *Pill. Hier. ſimpl. Gal.* ℈i. *Extr. Rhabarb. opt.* ℈ß. *Scammon. ſulphurat. gr.* ij. *Crem. Tartar. gr.* j. *cum Syr. Roſ. f. Pill. aliquoties mane ſumendæ.*

Bulimus curatur per *Vinum*, inprimis *Malvaticum* vel *Hippocraticum*, & odorem *Panis Vino intincti*. Interdum *Theriaca* in Vino diſſolvitur & dimidiæ drachmæ doſi propinatur cum ſucceſſu.

CAP. III.

De Appetitu depravato, Picâ nempe, Malaciâ, & Faſtidio determinato.

PIca eſt inuſitatorum, *Carbonum* v. gr. *Arenæ*, & ſimilium appetitus. *Malacia* eſt uſualium, *Halecum* v. g. *Carniumve crudarum*, aut ſimilium intenſum nimis deſiderium. *Pica.* *Malacia.*

Subjectum Picæ ſunt Spiritus animales vel vitiati, *Subjectum.*

vel vitioſè moti, quatenus exinde opus Phantaſiæ depravatur, utut crebrior occaſio ſit ex Ventriculo & hujus Fermento alterato, ubi eſt ſubjectum radicationis. Licèt enim vellicatio ſtomachi Appetitum inferat, non tamen determinat ad particulare objectum, ſed Phantaſia hoc facit. Quin & multa appetuntur, quæ Stomachum non reſpiciunt, v. g. *Odor Corii*, *Fragorum*, *Cinerum*, &c. Præterea *Phantaſia* neceſſariò depravabitur, quia ſenſus externi depravantur: ſic afficitur *Odoratus*, cum fœtore quodam delectantur Homines. Afficitur *Guſtus*, quatenus cibum cum voluptate comedunt, quem aliàs abhorrent. Videtur autem *Guſtus depravatio* à ſalivâ procedere, fermentum enim Stomachi, vel lympha vitioſa (v. g. à ſuppreſſione menſium) ſalivam indubiè inquinat.

Cauſæ. *Cauſa proxima* eſt vitiatus Spirituum motus. *Remota* eſt fermenti ſtomachalis alteratio: Hujus enim varia ſpecificatio, licet à priori imperſcrutabilis, varios in variis animalibus Appetitus excitat. Fermentum itaque præternaturale determinata ratione vellicando orificium Stomachi admodum ſenſile, Phantaſiam ad certum quoddam edulium, vel loco hujus aliud quid inuſitatum, dirigit. Unde quidam *Picam* ſpeciem eſſe credunt Melancholiæ hypochondriacæ. *Cauſæ occaſionales remotiores* ſunt, Menſium in Gravidis ceſſatio, Sanguinis & conſequenter Lymphæ ſtagnationem & corruptionem inducens, Ulcera Faucium materiam in Stomachum deponentia, Seminis aliorumve excernendorum ſuppreſſio, aut à Matre graviter picante hæreditaria ſucceſſio.

In *Pica* appetunt utplurimum ea, quæ ſunt ſimilia (non verò contraria) fermento ſtomachali; adeoque multa, aliàs ſatis noxia, ſine noxâ digerunt, modò

modò nimiam quantitatem non ingerant, ſecus enim *Cachexias*, &c. inferrent. Mulieres gravidæ difficulter ferunt rei appetitæ denegationem; ſobriè tamen & temperanter comedant neceſſe eſt talia, niſi hinc graviter lædi velint.

In *Curatione* attendendum ad tres Indicationes. Etenim 1. Evacuandus eſt Stomachus *Vomitorio* leni ex *Ipecac.* in Gravidis ſub initium & finem gravidationis: illis autem quæ non facilè vomunt, exhibendum eſt *Catharticum* mite, ex *Infuſo Rhabarbari* cum *Foliis Sennæ* & *Mannâ*; vel è *Syrupo flor. Perſicor. Syrupo de Cichorio cum Rhabarb.* Vel ex *Extracto Rhabarb. Pilul. cochiar. & Merc. dulci.* Quandoque ſuperadditur res appetita, ut fermentum vitioſum eandem avidè arripiens unà ejiciatur. Si depravata eſt integra humorum maſſa, *ſudorifera antimonialia* conveniunt. 2. Fermentum hoc acrius per *Martialia* ſaturandum, vel per alia appropriata alterandum. 3. Ipſe Ventriculus appropriatis plus minus acidis roborandus. Inter hæc egregiè conveniunt *Succi Cydon. Granat. Limonum.* Specificè commendatur *Aqua ex Vitium ſurculis ſtillans*, miſta cum *Aqua theriac. Succ. Citr. & Aurant.* in forma *Julepi.* Vinum etiam generoſum v. gr. *Hiſpanicum*, *Creticum*, *Hungaricum*, *Frontiniacum*, *Malvaticum*, ſimileve: inprimis *Infuſum Menth. Abſinth. Centaurii minor. Pulegii, &c.* ſingulariter Stomacho amicum eſt. Cura.

℞. *Conſervæ Menthæ criſp. vel Roſar. vitriolat.* ℥iß. *Ebor. ppt.* ʒj. *Pulv. Zedoar.* ʒß. *Syr. Cydon. aromatiſ. q. ſ. f. Electuarium*, *detur ad Fictile*, ac inde bis vel ter quotidie magnitudo Nucis moſch. lambatur. Vel

℞. *Aquæ Menth. Meliſſ. Borrag. an.* ℥i. *Elix. Menth.* ʒvj. *Succ. Cydon.* ʒij. *Syr. Cydon.* vel *Cardui bened.* ʒvj. *Corall. rubr. ppt. Matr. perl. ppt. aa. gr.* xii. *F. Mixtura*

tura, Gravidis (*præmiſſis præmittendis*) *cochleatim exhibenda.*

Aliàs in non Gravidis *Cura* ferè ad imitationem Melancholiæ hypochondriacæ inſtituatur. Vitentur dulcia. Quandoque *Mithrid.* & *Theriaca* conveniunt. *Venæſectio* non ſuadenda, niſi adſit Plethora vel Menſium ſuppreſſio. Interdum *Hirudinum* ad *Hæmorrhoides* applicatio utilis videtur.

Idioſyncraſia. Succedit *Determinatum* Alimentorum *Faſtidium* quod oritur vel à *memoriâ* prægreſſæ noxæ, quando v. g. Virgo faſtidit *Cinnamomum*, quo larvatum fuit purgans violentum; vel à *ſimilitudine* moleſti cujuſdam humoris, in iis v. g. qui in Febribus moleſtum habent amarorem in ore, & qui ab aſſumptione *Opii* vel *reſinoſorum Purgantium* amaritiem in ore contraxerunt, adeoque *Cereviſiam lupulatam* horrent, quatenus amara eſt, & facilè nidorem hoſtilem contrahit. Ad reſtaurandam utique ſuavitatem, & facilem aſſumptionem Cereviſiæ & Carnis nil melius eſt *Elixiri propriet. dulci.*

SECT. II.

De Siti læſa.

Sitis morboſa. SItis eſt liquidorum appetitus. Inſervit autem Liquor appetitus tam nutrimentis intra corpus diſtribuendis, quàm excrementis extra corpus eliminandis. Ille liquidorum appetitus, Naturæ curſu in ſolam Aquam fertur; Homines verò per artem nutrimentum cum vehiculo conjungunt. *Sitis*

Differentiæ. læditur tribus modis, etenim vel *nimia* eſt, vel *deficiens*, vel *depravata*. *Sitis nimia* eſt vel *moderata*, in Pharynge ſita, v. g. poſt Exercitia, Loquelam diuturnam, &c. vel *intenſa* & *clamoſa* in Stomacho ſita, & ferè inextinguibilis.

Cauſa

Cauſa eſt, quicquid acrimoniâ salsâ ſuâ fauces & ſtomachum vellicat. *Cauſæ remotæ externæ* ſunt quælibet ſalita, piperata, purgantia, Mercurius ſublimatus, aliaque *Venena, &c. Internæ* ſunt triplices: 1. Eſt acrimonia alcalina Bilis, vel cujuſcunque fluidi in Stomacho corrupti in cruditatem nidoroſam, qualem in Febribus obſervamus. 2. Acrimonia ſalſa Lymphæ, præſertim ſalivalis, in *Hydropicis, Catarrhoſis, Scorbuticis, &c.* 3. Saliva pauca glutinoſa, plus minus acris, in *Nephriticis, Hecticis,* & ex morbo convaleſcentibus; ubi maximè culpatur Spirituum defectus, qui aliàs ſecretionem Salivæ promovere deberent; vel eorundem ad alia munia avocatio, in *Doloribus, Ira,* &c. Cæterùm in promovenda *Siti* Pulmones etiam multum conferunt in *Vomicâ & Empyemate.* Nec negligenda eſt conſuetudo bibendi. Obſervanda eſt differentia *Sitis,* etenim quædam affligit cum ardore febrili, quædam ſine eo, ut in *Catarrhoſis,* &c. *Cauſa.*

Prognoſis. Sitis in Febribus ardentibus *pauca,* eſt admodum ſuſpecta. Si Lingua ſit arida, Os glutinoſum aut exſuccum, Æſtus inſignis corporis, &c. & Æger de *Siti* non conqueratur, peſſimum eſt ſignum, quia delirium vel ſtupiditatem partium ſignificat. *Sitis clamoſa* Appetitum proſtratum indicat. Si liquida cum ſonitu in Stomachum dilabantur, innuunt ejus tonum reſolutum. *Sitis inordinata* abſque cauſa, morbum imminere ſignificat. In Febribus cum earum ſolutione evaneſcit. In Morbis chronicis non facilè pellitur. *Prognoſis.*

In *Curatione* 1. *tollatur Cauſa* partim per *acida,* partim per *temperata. Aqua* ſimplex *frigida* cautè uſurpanda, metuendum enim eſt, ne ex coagulatione ſanguinis in præcordiis Aſthma inferat. In *Affectibus febrilibus acida* plus minus *auſtera* ſunt optima. *Curatio, per Ablationem Cauſæ.*

Hæc

Hæc inter ſunt *Acetoſa, Semperv. Succus Citr. Cydon. Tamarindi, qui etiam alvum ſubducunt, Acetum* (*ſive ſimpl. ſive Roſ. ſive Viol.*) *Phlegma Vitrioli acidulum Spiritus Vitrioli, Spiritus Nitr. Salis,& minerales Clyſſi,* potui inprimis ordinario guttatim ad blandam, jucundamque aciditatem inſtillandi. Huc refertur *Nitrum*, præcipuè *antimoniatum*, quod ad ℈i. vel etiam ℈ii. egregiè ſitim mitigat, & interea viſcidum reſolvit. Ita, quæ temperando ſiſtunt ſitim: ſunt inprimis *Lac*, ejus *Serum* & *Paſſulæ*; quibus ſuo modo *Radix Chin. Graminis Cichorii, Acetoſæ*, & *Lignum Saſſafras* addi poſſent. Conveniunt hæc *Scorbuticis, Phthiſicis, Catarrhoſis*, & *Hecticis*, ubi acrimonia ſalſa ſitim inducit, & acida ſæpè nocent. Præ cæteris *Serum Lactis* cum *Succo Citri* à butyroſâ parte purgatum, in *Febribus ſcorbuticis* beneficio *Nitri* ſui temperati alvum laxat, Salia corrigit & per Urinas expurgat. Elegans eſt etiam *Decoctum Radic. Chinæ* & *Ligni Saſſafr.* cum *Liquirit.* pro *Siti ſcorbuticâ. Hecticis* autem & *Catarrhoſis* Decoctum *Liquirit.* & *Fœniculi* admodum convenit.

℞. *Decoct. rad. & fol. Acetoſ.* ℔ij. *vel* iij. *Succi Acetoſ. rec. expr.* ℥iii. *Syr. Ribium, Granat. an.* ʒvi. M. *pro potu acido.* Addi poſſent *Tincturæ Flor. Bellid. Roſarum, Viol. &c.* Vel parentur *Julepi per infuſionem cum Tamarindis ad inſtar Tincturæ.*

℞. *Hord. rec.* ʒij. *Paſſul. min.* ℥i. *Liquir. raſ.* ʒß. *Cinnam. ſem. Aniſ. Fœnic. an.* ʒj. *Coq. in* ℔vi. *Aq. font. bibat pro lubitu, qui temperata poſtulat.*

Per auctionem Salivæ. II. *Augeatur Lympha Salivalis*, per uſum potus aquei, cavendo interim ne ſtomachus nimium gravetur. Inter omnia autem ſalivam viſcidam attenuantia excellit *Sal ammoniacum.*

Per irritationis ablationem. III. *Fallatur Sitis* volutando in ore *Cereviſiam* ſecundariam, vel abluendo *Fauces* cum *Succo Sempervivi*

vivi maj. Mucilagine ſem. Cydon. cum *Aquâ Sperm. Ran. extr.* & *Sale ammoniaco*: præſertim ſi Lingua ſimul ſit arida, ſcabra & plus minus nigricans.

Qui Sani *Siti matutinæ* ſunt obnoxii, levantur hauſtu *Vini abſinthit.* Qui æſtuantes, intenſius laborantes, aut defatigati, Siticuloſi exiſtunt, levantur per Spiritûs Vini aſſumptionem.

Sitis deficiens rara eſt. *Depravata* ad *Febrium*, vel *Picæ* & *Malaciæ* Symptomata pertinet.

SECT. III.

De Maſticatione læſa.

CAP. I.

De Muſculorum Maſticationi inſervientium Vitiis; in Specie de Spaſmo cynico & Tortura Oris.

ANtequam Alimenta in Stomachum tranſmittantur, prius in ore maſticari debent. Læditur autem *Maſticatio* vitio vel *Muſculorum*, vel *Maxillarum*, vel *Dentium*. *Maſticatio læſa.*

Muſculi temporales, & qui Genis atque Labiis communes ſunt, inſerviunt Maxillæ inferiori movendæ, & ad ſuperiorem convenienter, idque validè, ſi opus eſt, adducendæ. Si hi muſculi *Spaſmo* laborant, inferior Maxilla ſuperiori conſtanter adducta perſiſtit: Si *Paralyſi* afficiantur, inferiorem Maxillam pondere proprio deorſum labi permittunt, ſine reductione ad ſuperiorem. *Convulſio* ac *Paralyſis temporalis muſculi* rara eſt, ſi non cum univerſalibus *Epilepſiis* & *Apoplexiis* concurrat, quibus curatis curatur & ipſa; niſi interdum ſpecialiter muſculus vulneretur, aut alio modo afficiatur, quo *Cauſa.*

in caſu

in caſu vulgari methodo externâ curabitur. Genis & Labiis inſervientium Muſculorum ſimultanea *Convulſio* & *Paralyſis*, pariter non niſi gravioribus hujus generis aliarum partium internarum Affectibus ſuperveniunt; & tunc ſpeciatim utriuſque partis faciei *Convulſio*, & Oris hinc facta utrinque deductio, ad modum Canum ringentium, *Spaſmus cynicus* dicitur. Sin verò alterutra ſaltem faciei Muſculorum pars vel convellatur vel Paralyſi afficiatur, tum in *Convulſione* hâc pars ſana ad ægram, duram, dolore affectam & convulſam; in *Paralyſi* verò pars ægra mollis, laxa, minùs ſenſilis (cum ejus oculi inferiori parte ferè decidente) ad ſanam trahitur. Exinde recta Oris fiſſura diſtorquetur, & ſpeciatim *Oris Tortura* dicitur, in qua alter Oculus ritè claudi nequit, imò & Æger literam O pronunciare, ridere, exſufflare, aut exſpuere, niſi ex altero tantum Oris latere, haud valet.

Spaſmus cynicus.

Oris tortura.

Cauſæ.

Cauſæ Convulſionum & *Paralyſium* ſuo loco enarrantur, & exponuntur. Si dimidium Faciei totius, & aliæ illius lateris partes, ſimul afficiantur, in radice & principio Nervorum alterius iſtius partis hæret malum: Sin verò ſpecialiter muſculus unus alterve afficiatur, tum hæret malum in Nervi cujuſdam ſurculo ſpeciali.

Prognoſis.

Prognoſis. Tortura oris ſuperveniens Morbis acutis, vel Convulſioni aut Paralyſi reliqui corporis, mortem portendit.

Curatio. Torturæ Oris paral.

Cura. Si *paralytica* ſit *Oris tortura*, præmittuntur *purgantia*, deinde frequenter exhibentur *ſudorifera* ex *aromaticis* & *volatilibus*, imò & ex *Lignis*; poſtea *Veſicatoria* aut *Cucurbitulæ cum ſcarificat.* Nuchæ vel Auri affectæ applicantur. Detineatur in ore *Extractum Caſtorei*, vel gargariſetur os cum *Caſtoreo* in Vino ſoluto, vel *Decocto rad. Pyreth.* cum

ſem.

ſem. Eruc. Quin & *Eſſentia Caſtorei* cum *Tincturâ Benzoes* loco affecto crebrius illinatur. Detineri quoque jubet *Platerus* in ore *Rotulas* ſequentes:

℞. *Nuc. m.* ℥ij. *Rad. Pyreth. Angel. Sem. Staphis agr.* (*vel Coriand.*) *Sinap. an.* ℥i. *Sem. Angel.* (*vel Cumin.*) *Cubeb. an.* ℥ß. *Piper.* ℈ß. *Maſtich.* ℥iß. *Ceræ q. ſ. Miſc. f. Rotulæ.*

Ex *Spaſmo* ſi fuerit malum, *Purgantia, Sudorifera,* & ex *Caſtoreo* parata commodè uſurpantur. Curavit *Platerus* per *Narcotica aromatica,* e. g. *Mithridat. Syrupum Papav. alb.* & *Opiata* &c. *Emeticum* non eſt omittendum, ſi primæ viæ cruditatibus ſcateant. *Spaſmi.*

CAP. II.

De Maxillarum & Dentium Vitiis.

Maxillæ luxatæ à quavis violentiâ, nimiâ oſcitatione, aut oris hiatu, facilè per inflictam ſub Mento alapam reſtituuntur. Si à Tumore aut Inflammatione Faucium vel Parotidum, vel à decubitu lenti tartareique humoris in Juncturam cum oſſibus Temporum, Maxillæ in motu libero impediantur, removendæ ſunt hæ cauſæ, quæ per ſe facilè patent. Si tremulè moveatur Maxilla, propter Spaſmum reciprocum muſculorum adductioni & abductioni inſervientium, ſupervenit ſonus ex crebriori colliſione natus, qui *Stridor dentium* dicitur. Specialiores *Stridoris* hujus cauſæ ſunt frigus externum, Lumbrici inteſtinorum, imò & Febrium rigores, ob Dentium conſenſum cum partibus circa præcordia membranoſis. *Dentium ſtridor* ſubitò Adultis ſuperveniens Apoplexiam aut Epilepſiam portendit. In Febribus deliranti contingens pernicioſus eſt. Pro *Curatione* applicetur externè *Balſamus Peruv.* & removeantur Cauſæ methodo ſuis locis dictâ. *Maxillæ vitia.* *Stridor Dentium.*

Succedunt *Dentium* vitia, quibus læditur Maſticatio; quando ſcil. aut *deficiunt*, aut *vacillant*, aut *Stupore* vel *Dolore* affliguntur.

Dentium defectus. *Deficiunt* Dentes, quando evelluntur, aut à causâ externâ ita alterantur, ut inſtar partis mortificatæ, cum Gingivâ vivâ cohærere nequeant, idque vel ratione *Senii*, vel ratione aſſumptorum *nimis frigidorum*, quæ Senium eorum accelerant, aut *nimis calidorum*, quæ Dentes & Gingivas amburendo penetrant & arrodunt; vel ratione nimii uſûs *Narcoticorum*, *Aceti*, aliorumque, in *Odontalgia*, quæ *ſtuporem* iiſdem inducunt; vel denique ratione nimis *viſcidorum*, *dulcium* nempe, *Lactis*, *Caſei*, &c. quæ pertinaciter dentibus adhærendo tranſpirationem impediunt, unde eorum nutrimentum in acorem nocivum vergit.

Cauſa. Inter *cauſas Defectûs* dentium inprimis conſideranda *Caries* ſeu *Arroſio*, qua Dens inſenſibiliter abſumitur & excavatur, donec fruſtulatim excidat. *Caries dentium.* Incipit malum utplurimum in parvo puncto extrinſecus, quod nigreſcit primitus, inde foraminulum aperitur, ſicque ad interiora penetrat; unde ſequitur *Dolor* propter Dentis radicem nerveam arroſam; & ex arroſo Dente naſcitur quandoque *janies*, quæ, ſi per foraminulum dictum non effluat, ad interiora pergit, & nunc Gingivas, nunc ipſam Maxillam rodit, & præſertim per hujus foramina, per quæ vaſa in Dentes abeunt, effluens Tubercula excitat, quæ rupta ſanioſum acre liquamen fundunt, & licèt curata, nova tamen ſanie ex carioſo Dente generatâ recidivant, & tandem in *Fiſtulam* degenerant. *Cauſa Cariei* eſt acidum ex nutrimento Dentis *Ejuſque cauſa.* degenerato ortum. *Nutritur* autem *Dens* non ſolùm per propria vaſcula, Arteriolas nempe & Venas, circa ſui radicem implantatas; ſed lateraliter etiam ex firmiter adhærentibus Gingivis; unde acutiſſimus

eorum

eorum ſenſus, licèt ex ſe indolentes ſint. Quandoque nutrimentum hoc corruptum, & ſemina Inſectorum in ſeſe fovens, per horum vivificationem *Vermes* in Dentium cavitatibus generat, graviſſimorum Dolorum autores; ſæpè etiam fœtorem, halitum oris inficientem, inducit, inprimis ſi excavatio tanta ſit, ut alimenta carnoſa inibi ex parte hærentia putreſcant. *Vermes.*

Si Nutrimentum Dentium laterale ita depravatum ſit ex flacciditate Gingivarum, ſubinde externas injurias recipientium, ut perfectè cum Dente aſſimilari nequeat, tum abit in *lapideam ſubſtantiam* Denti adhærentem, & *Lapidem dentalem* ſeu *Lithodonton* dictam; quæ ſimul mucilaginem ciborum ac potuum ſecum indurat. *Lithodontos*

Dentes *nigri*, *ſordidi*, aliove modo malè colorati, *Cariei* & *Lithodonto* obnoxii ſunt. Quid enim *nigrities*, &c. niſi alteratum Dentium nutrimentum, vel occaſione externorum adhærentium, ſpeciatim viſcidorum & dulcium, vel Gingivarum flaccidarum ut in *Scorbuto*, & poſt *Inunctionem mercurialem* in *Lue venereâ*. *Dentium nigredo.*

Quoad *Curam* ſi longius proceſſerit *Caries*, neceſſaria eſt *Evulſio*, quæ peragitur appropriato Inſtrumento, & eo melius ſuccedit, quo magis Dens vacillaverit. Quò autem diſponatur ad facilem evulſionem, ſunt qui globulos ex *lacte Tithymali*, cum *Sale ammoniaco*, aut *farinâ triticeâ*, cavo Denti immittunt. Commendantur item in hunc finem *Lac Cataputiæ*, *Lac ficulneum*, *Succus Chelidoniæ maj.* & *Pinguedo Ranis* ſupernatans, dum in ollâ vitreâ affusâ aquâ coquuntur. Vel *Curatio Cariei.*

℞. *Gum̃. ammoniaci*, *Sem. Hyoſcyam. Succ. ejuſd. an.* ℥iß. *Radic. Pyreth. Florum Salis ammon. aa.* ℥ß. *Adde parum Pingued. Ranæ virid. & Ceræ. f. Ung.*

Denti extrahendo applicandum vel indendum.

Si *Caries* nondum nimium proceſſerit, propter pericula ſub *Dentium evulſione* obſervata, tentanda eſt curatio remediis ejus pregreſſum inhibentibus; inurendo nempe in loco carioſo cum *Cauterio actuali*, vel ſaltem *potentiali*, ſc. *Spiritu Salis ammon.* vel ſecundùm alios, licèt cautius, *Aquâ forti*, *Spiritu Vitrioli*,*&c.* & deinde replendo Dentem *Auro foliato*, vel *Myrrhâ* cum *Cerâ viridi* ſubactâ, vel *Zingiberè* in *Oxymel.* cocto, aut *Pulvere Corall.* cum *Camphora*: hæc enim à majori putredine præſervant.

Fœtoris Curatio.

Tollitur *Fætor dentium* abluendo Os poſt prandium & cœnam aquâ, in qua *Sal ammoniacum* ſolutum ſit; vel Denti cavo indendo *Galliam moſchat.* cum *Cypero* & *Maſtic.* Eliciuntur *Vermes* ex Dentibus retinendo in ore *Sabinam* in *Vino coctam*, vel Suffitum *Sem. Hyoſcyam.* ſeu *Fructûs Halicacabi* ore ſuſcipiendo; vel denique *Spir. Sulph.* aut *Pulv. Gallarum* cum *Succo rad. Pyreth.* denti indendo.

Curatio ſorditiei dentium.

Lithodontos, *Dentium nigrities*, *ſordities*, *&c.* curantur, ſordes illas abſtergendo, vitioſum earum acidum abſorbendo, & Gingivas roborando. In leviori malo ſufficiet Dentes & Gingivas fricare *Oſſe Sepiæ*, C. C. *uſt. Mandibulâ Lucii piſc. Teſtis Ovor. calcinatis*, *Cinamomo*, *Majoran. Roriſmar. Urinâ calidâ*, *Tartar. calcinat.* & *Sale Tartar.* *&c.* Vitanda ſunt lapidea ex *Silice*, *Pumice*, &c. quia Gingivas atterunt. Ubi fortius agendum, illinatur Gingivis *Spiritus Salis*, aut *Oleum Sulphuris* cum *Melle*, *Spiritus Vitrioli* ſuſpectus eſt. Fit utique *Pulvis dentifricius* egregius ex *Radice Polypod. infusâ* in *Vino* cum *Spir. Sulphuris* acuato. Interea non incommodum eſt, hujuſmodi Pulveribus addere *Radicem Jrid. flor.* odoris gratiâ, ut & *Sal ammoniacum*, quod in omnibus *Oris affectibus* admodum conducit. Paratis *Den-*

tifriciis

tifriciis aliquot guttæ *Olei deſtill. Caryoph.* aut *Lign. Rhod.* poſſunt addi. Huc etiam facit *Riverii Liquor ex Alumine uſto.* Vel

℞. *Gran. Cherm. Santal. rub. an.* ℥ß. *Spiritûs Vini q.ſ. pro extrahendâ Tinct. quâ irrora aliquoties Pulverem ex Oſſe Sep. C C. uſto, Coralliis rubr. ppt. Radice Ireos Flor. & Moſch. qui poſtea exſiccetur pro dentifricio.*

Succedit *Dentium vacillatio*, vel propriâ culpâ, de qua hactenus, vel Gingivarum vitio, quando ſc. molles & flaccidæ, aut à Sanguinis copia in ſpuriam Carnem, ſub tactu cruorem ſtillantem, intumeſcunt; aut, ſi ulterius procedat negotium, exulcerantur, & ad *Gangrænam* diſponuntur. Procedit plerumque hæc Gingivarum *Laxitas* à vitioſo ſcorbutico ſale, in Salivâ regnante, earum tonum reſolvente, & plus minus rodente; unde *Mercurii* uſus, & omnia ſalivam copioſam educentia, Gingivas valdoperè laxant, & hinc *Dentes mobiles* reddunt. *Vacillatio.*

Curatio. Præmiſsâ radicis morboſæ internâ curatione, Gingivæ flaccidæ adſtringendæ, exulceratæ detergendæ & conſolidandæ, gangrænatæ verò ab ulteriori malo præſervandæ. Si quid aliud, certè *Myrrha* & *Lacca* in *Scorbuto oris* multum conferunt; unde & *Tinctura Laccæ* proſtat, omnibus præferenda. Convenit etiam *Phlegma Vitrioli*, in quo *Alumen ſolutum* ſit, & *Lacca pulver. infuſa.* Optime abluuntur Gingivæ *decocto Rutæ* vel *Salv.* ſanando dein *Ulcera* cum *Melle roſ.* & *tantillo Spir. Salis.* In genere conveniunt *Flores Roſ. rub.* & *Aquileg.* C. C. *Ebur* ꝗ *uſt. Alum. Lapid. cancr. Fol. Querc. Liguſt. Rad. Ireos flor. Biſtort. Tormentill. Flor. Malv. arboreſc. Naſturtium Aq. Rut. Salv.* & *Roriſmar.* Ex his fiunt *Pulveres dentifricii*, & *Decocta*, vel denique *Linimenta*; e. g. *Curatio.*

℞. *Alum. crud.* ʒiß. *flor. Aquileg. fol. Salv. an.* ʒij. *Rad. Ireos flor.* ʒiß. *Myrrh. elect.* ℈ij. *cum q.ſ. Mell.*

roſ. f. Linimentum, Gingivis illinendum.

Excreſcentia Ging. In *Excreſcentia Gingivarum ſcorbuticâ Spir. Cochl. cum Alum. uſto* eſt perquam egregius. Forſan & nulli cedit *Decoctum Vermicularis cum Alumine & Melle.* Probatiſſimum autem eſt ſequens:

℞. *Cremoris Aquæ Calcis vivæ ſupernatantis* ℥iiß. *Gumm. Lac.* ʒij. *Vitriol. cypr. gr.* vi. *Aq. Roſ. Salv. an.* ℥iß. *Solve calore leni, ut probè imprægnetur à Laccâ, & eo laventur Gingivæ.*

In graviori malo procedendum eſt ad *Linimentum Hartman.* deſcript. in *Praxi Chym.* p. 123. & *Unguentum Ægypt.* cum *Melle roſaceo:* vel interdum ad *Aquam Reg.* ſive *Aquas virides* ex *Viridi æris,* pauco *Auripigmento,* & quibuſdam vulnerariis, in *Aquâ* infuſis & decoctis, paratas. Pro *Exulceratione* ſufficit quandoque ſeq. *Pulvis*:

℞. *Alum. uſt. Salis ammoniaci an.* ʒij. *Maſtich. Thur. an.* ʒiij. *M. f. Pulv.* affricandus Gingivis, *Decocto Salv. Torment.* & *Flor. Roſ. rub.* antea & poſt elotis.

Stupor dentium. Impeditur denique Maſticatio à *Stupore Dentium,* ab acidis aſſumptis, vel vomitu rejectis orto, vel ſaltem ab *Algore,* dum à frigoris attactu afficiuntur. *Stuporem* curant *Portulaca rec.* maſticata, item *Caſeus, Siliqua ceracea, Ovi vitellum* ad duritiem coctum, & omnia alcali ditata. *Algorem curant Spiritus Vini* vel *Panis calidus,* vel *Vitellum ovi* aſſatum, vel denique *Theriaca,* dentibus applicata.

SECTIO IV.

De Deglutitione læſa.

Deglutitio imminuta abolita. LÆditur *Deglutitio,* quando vel *aboletur,* vel *diminuitur,* vel *depravatur. Aboletur* vel *Imminuitur* 1. Vitio *Gulæ,* quando muſculoſa ejus tunica,

tunica, vel muſculorum tria, paria unà cum ſphinctere, *Paralyſi* afficiuntur; vel quando anguſtatur nimis ab *Inflammatione* aut *Tumore*, tam proprio quàm partium vicinarum, quando coarctantur ejus fibræ *Spaſmis epilepticis, hypochondriacis, hyſtericis*, aut nimia exſiccatione in *Febribus*, & defectu *Salivæ*; quando ab aſſumptis (v. g. *infuſo Rad. Conſolid. maj. in Vino malv.*) nimium corrugatur; quando denique ab hærentibus oſſiculis, ſpinis, aciculis, &c. *obſtruitur & inflammatur*. 2. *Orificii Ventriculi ſuperioris* culpâ, quando alimenta, ritè licèt per Gulam demiſſa, admittere recuſat, idque vel quia inflammatum, excoriatum aut tumore obſeſſum eſt, vel quia à flatibus in anguſtiis incluſis pertinaciter ſtringitur, vel denique quia nauſeat, & alimenta tanquam ſibi hoſtilia recuſat.

Depravatur Deglutitio, 1. Quando liquida facilè, ſolida difficulter aſſumuntur. 2. Quando *ſolida* quidem deglutiuntur, *liquida* verò, quia Epiglottis Laryngis aperturam debitè non claudit, per os & nares rejiciuntur. 3. Quando vel ſolidorum vel liquidorum quædam facilè, quædam difficulter, quædam non omnino deglutiri poſſunt. De ejus ratione *ſub Titulo de Nauſea Ventriculi* pluribus actum eſt. *Depravata.*

Prognoſis. Deglutitio læſa à Paralyſi muſculorum Faucium ſemper periculoſa eſt. In Morbis acutis Deglutitio læſa ob Spirituum defectum, ubi & potus cum ſonitu in Stomachum deſcendit, mortem portendit. Si lædatur à Spaſmis, in Vulneribus & Morbis acutis, malum eſt periculoſum; In chronicis minus. Si ab Ulcere Oeſophagi cancroſo, vel ipſo cartilaginoſo facto lædatur, lethalis eſt. Deglutitæ res alienæ in faucibus hærentes Dolorem, Inflammationem, Abſceſſum, &c. inferunt. Quandoque *Prognoſis.*

doque rupto Abſceſſu unà cum pure, vel ſurſum vel per ſeceſſum ſine noxâ ejiciuntur; vel per alia plus minus vicina loca, Collum nempe, intercoſtale ſpatium &c. exitum ſibi quærunt. Interdum dum ad Ventriculum res deſcendunt, Pyloro pertinacius adhærentes mortem inducunt, vel in Inteſtina delatæ aſperitate ſuâ Dyſenteriam excitant.

Curatio. *Curatio* pro *cauſarum* varietate variat. *Paralyſis Linguæ* tollitur tenendo in ore *Decoctum Salviæ & Erucæ in Vino*, vel *Aquam Salviæ deſtillatam*, vel *Spiritum Vini* ex *Infuſione Thymi, & Flor. Lavend. cum Caſtoreo.* Intra Fauces quoque ſumendo pulverem *Nucis moſchatæ cum guttâ unâ aut alterâ Olei deſt. Succin. Aniſ. Lavendul. Roriſmar. Thym.* &c. vel *Eſſentiam Caſtor. cum Spir. Theriacali*, aut *Aq. Anhaltinâ*; & Collum ac Nucham illinendo, *Oleo Lumb. terreſtr. coſtin. deſtillato Succin. Aniſ. Lavend.* &c. Clauſura Faucium & Oeſophagi à *Spaſmo*, *aromaticis & nervinis*, blandis *Opiatis* additis, internis & externis curatur. Si à *vitio Hypochondriorum*, per *acidum abſorbentia*, & *opiata*, item *caſtoreata* ſanabitur. Si ab *Exſiccatione* in Febribus, *Mucilago ſem. Cydon.* cum *Aquâ ſperm. Ran.* extracta lentè deglutiri poteſt. Externè applicetur *Unguentum Zacuti* compoſitum ex *Ung. Fil. Zachar. Roſ. reſumptiv. Oleo Amygd. dul. Viol. & Mucilag. cum Lacte muliebri.* Salivæ defectus potu *Vini* aut *Cereviſ. ſecundariæ*, vel *Cryſtallis, Globulo plumbeo*, aut *Granis Maſtichis*, in ore volutis revocatur. Res alienæ deglutitæ, & in ſuperiori tractu hærentes ociùs eximendæ ſunt, vel inſtrumentis, vel artificiali *Tuſſi, Sternutatione* aut *Vomitu*, lambendo interea de *Oleo Amygd. dulc.* & aliis lubricantibus. Aciculæ, Vitri fruſtula, Piſcium ſpinæ, aliave acutiora, per inferiora excludenda; propinando interea *Pultem ſpiſſiorem* ex *Oryza, Milio*, vel *Panico*, & abſtinendo à *Potu*, ut nempe res acutiores in ſpiſſo involvantur.

SECT. V.

De Chyloſeos Læſionibus.

ALimenta in Stomachum ſuſcepta beneficio fermenti ſpirituoſi blandè ſalſo-volatilis diſſolvuntur, & volatiliſantur in *Liquorem plus minùs ſpiſſum, lacteum, ſalſum, volatilem & temperatum*, *Chylum* dictum. Læditur autem Chyloſeos opus, quando omninò *aboletur*, aut magis minuſve *imminuitur*, vel quando *depravatur*, unde alimenta depravata alio nomine *Cruditates* dicuntur; ſuntque hæ vel *acidæ*, quando cibi abeunt in ſuccum acidum plus minùs viſcidum, nec ſufficienter attenuantur & volatiliſantur; vel *nidoroſæ*, quando abeunt in liquorem ſaporis horridi, plus minùs putrilaginoſum; quem imitantur Ructus iſti, qui ab Ovis frixis cum Butyro comeſtis ſolent eructari. *Chyloſis læſa*

Cauſæ. Malè Veteres Intemperiem Ventriculi frigidam, in ejus læſionibus accuſârunt; quandoquidem calor non effectivè ſed diſpoſitivè digerat. Cauſa itaque proxima Chyloſeos læſæ erit vel in *Fermenti ſtomachici vitio*, vel in *vitio Alimentorum aſſumptorum*. In *Fermento* quidem, quando non ſufficienter aut non legitimè digerit ſeu diſſolvit Cibos ſumtos; vel quia ſpiritus deficiunt, aut à dolore quodam vel ab animi perturbationibus præoccupantur, aut ab exercitii defectu hebeſcunt; vel quia fermentum minus volatile eſt, & à peregrino acore in Stomacho corrumpitur, v. g. in *Scorbuticis* & *Hypochondriacis*, ubi alimenta quidem promptè diſſolvuntur, ſed non debitè volatiliſantur, verùm à nimio acore in *Cruditates acidas* mutantur; vel quia fermentum deficit, aut à Sale volatili oleoſo Bilis in Stomachum regurgitantis, aut pinguium intro aſſumptorum ſub- *Cauſâ.* *In fermento*

ſtantiâ, adeo obtunditur, ut *Cruditates nidoroſas* inferat. Quin & reliquiæ ex præviis digeſtionibus, & copioſæ pituitæ viſcidæ rugis Stomachi adhærentes, fermenti activitatem obtundunt, & coctionem lædunt. Verùm in unoquoque ſubjecto peculiaris eſt fermenti digeſtivi varietas, adeo ut quæ unus Ventriculus facilè digerit, alius reſpuat. Ipſe autem Appetitus varius monſtrat, quædam magis appropriata eſſe Fermento ſtomachali, & conſequenter facilius digeri. Unde inſueta Fermentum pervertunt, tanquam novum poſtulantia. Accedit inter cauſas Chyloſeos læſæ Stomachi relaxatio, excoriatio, & obſtructio, vel ejus conſenſus cum Renibus in nephriticis Doloribus.

In Aſſumtis. Altera *Chyloſeos læſæ cauſa* ab alimentis aſſumptis petita frequentior eſt; quando ſc. nimia ciborum ingeritur quantitas, quam Fermentum ſufficienter diſſolvere nequit; *vel* tanta aſſumitur varietas, pinguium v. g. cum acribus, acidorum cum dulcibus, &c. ut dum fermentum promtius agit in unum, cui magis appropriatur, alterum in cruditatem tranſeat; *vel* quia appetita denegantur, & contraria offeruntur; *vel* quia deglutitur immodicâ quantitate panis, qui proin nimio acore aſſumpta imprægnat, & exceſſivâ fermentatione mutationem Chyli in ſalſum impedit. Pari etiam ratione Literati, aut ii, quorum ſubtilius ac minùs potens eſt fermentum, facilè à Vino inebriantur, quia ejus acidum prævalet acri fermentativo ſpirituoſo: Hypochondriaci autem tardius inebriantur. Item potus nimius digeſtionem turbat, quia Fermentum nimis diluit, nimiam alimentorum fluctuationem facit, & Stomachi fibras diſtendit, flaccidasque reddit. *Abolita* Chyloſis cognoſcitur per excrementa alvi rejecta talia, qualia fuerunt aſſumpta.

Signa.

Signa. In imminutâ Chyloſi conqueruntur Ægri de dolore Stomachi poſt paſtum, de Ructibus ejuſdem cum aſſumptis ſaporis poſt quinque vel ſex horas, de Inflatione Stomachi, phlogoſi in Hypochondriacis, & ſubinde difficili Reſpiratione, quando dorſo incumbunt. Matutino tempore Os mucore pletum eſt, qui revera à Stomacho regurgitat. Accedit interdum Vertigo Symptomatibus hypochondriacis comitata. *Signa Digeſtionis depravatæ* ſunt Ructus, in *Cruditate acida* quidem acidi cum flatibus copioſis: quæ rejiciuntur per Vomitum ſunt viſcida ſaporis acidi, & Alvus ſubinde eſt contumax. In *Cruditate nidoroſa* Ructus ſunt fœtidi, ſicut poſt ova frixa aſſumpta; mane in ore peregrinus & cinereus percipitur ſapor; quæ rejiciuntur vomitu, ſunt liquida ſubflava, aut inſipido-dulcia, aut amaro-dulcia, & Alvus plus ſolito aperta eſſet ſolet. *Diagnoſis.*

Prognoſis. Chyloſis læſa morbos chronicos inducit. Ex cruditate acida in Stomacho oriuntur Febres intermittentes, Malum hypochondriacum, Colica Paſſio, Scorbutus, Cachexia, Morbi cutanei, Arthritis, & omne acidum vitioſum. *Prognoſis.*

Curatio. Promovetur *Chyloſis*, impedimenta removendo, Stomachum aromaticis vol. extergendo, & irritando, atque acidis blandioribus ejus tonum conſervando. Removentur impedimenta vomitu vel ſeceſſu. Unde inprimis conducunt *Vomitoria antimonialia*, *Tartarus emeticus*, *Infuſum Croci metallorum*, *Oxyſaccharum emetic.* vel *Gummi gutta*, aut *Radix Ipecacuanhæ* &c. hinc *Purgantia*, ſc. *Maſſa pill. Marocoſt. Pill. Emanuel. Pill. de Hier. cum Agaric. Pill. Maſtich.* vel *Aloephang. Scammonio* acuatæ, una alterave hora ante prandium exhibitæ, ſemel qualibet ſeptimana, vel quovis menſtruo ſpatio. Item *Cremor Tartari* non incommodè in juſculo Pulli *Curatio.*

ante

ante prandium ſemel in ſeptimanâ exhibetur. Proſunt ferè melius *Infuſa Rhabarbar.* cum *Foliis Sennæ*, aut *Syrupi purgantes*, *Ptiſanæ laxativæ*.

Aromatica. Quoad *Aromatica* Stomachum extergentia & irritantia, conveniunt inprimis *Semina* 4. *calida maj. Zingiber*, quod egregium, *Abſinth. Roſmar. Lingu. cerv. Saſſafr. Carduus bened. Tanacetum*, *Radices Pimpinellæ*, *Calami aromat. Cichorii*, *Taraxaconis*, *Cortices Aurantior. amaror. Eſſentia Piperis* cum *Spiritu vini tartariſato parata*, *Elix. propr.* (in cruditate acida *ſ. acido* parata, aliàs *cum acid.*) *Elix. Vitriol. Mynſich.* Facit huc etiam *Sal armoniacum* inprimis in *Vino Abſinth.* vel *Vinum Infuſionis Lign. Saſſafr.* Item *Tart. vitriolatus Tachenii*, & *Nitrum vitriolatum* cum *aromaticis* miſta. Senibus convenit *Ambra* in pulvere cum *Saccharo*, aut ejus *Eſſentia* cum *Spiritu Menth.* vel *Meliſſ.* Huc pertinet *Poterii Specificum ſtomachicum*, quod probabiliter paratur ex *Regulo Antimon. martiali*, ad modum *Antimonii diaph.* Quin & Stomachum roborat *Infuſum Herbar. Card. ben. Thee. Nux moſchata* nimis oleoſa eſt. Poſt partum cum fructu quoque aſſumitur *Vini malvatici*, *Hiſpanici*, aut *frontiniaci* hauſtulus; aut etiam *Spiritus Ceraſorum nigr.* Vel *Elixir* qualecunque *ſtomachicum*, ad unum vel alterum cochleare deglutitur. Vel,

℞. *Rad. Helen.* ʒvi. *Zz. vel Zedoar.* ʒiii. *Herb. Menth. criſp. Abſinth. an. m.* j. *ſem. Aniſ.* ℥ß. *Cinnam. acut.* ʒii. *f. Nodulus pro Vino medicato, in quo ſumantur quoque Spirit. Salis dulc. gutt.* xx.

In *Cruditate nidoroſa*, præmiſſa evacuatione, conveniunt inſuper *Rhabarb. Tamarindi*, *Cremor Tart. Spiritus Salis dulc.* & *Conſerv. Roſ. vitriolata. Cruditatem* acidam corrigunt *Tinctura Tart. acris*, *Vinum Abſinth. Infuſum Rad. Armor. Spirit. & Eſſentia Menth. Spiritus Piperit.* perquam egregius, *Sal Abſinth.* cum *Ocul. Cancr. & Coralliis.* Inter

Inter *Externa* conveniunt *Oleum Maſtich. flav.* vel *Spongia Spiritu Vini* ex *Infuſione ſimplicium ſtomachalium* madida, & calidè ſtomacho applicata, vel

℞. *Olei ſtomac. Craton.* ℥ii. *Ol. deſtill. Menth.* ʒß. *Caryoph. Zedoar. an.* ℈ß. *Miſc. Illinatur ſtomacho, applicando deſuper laterem calefactum; vel Emplaſtrum ex Gum. Tacamah. & Caran. Balſamo Peruv. malaxatum.*

SECT. VI.

De Aſſumptorum Retentionis in Stomacho Læſione.

CAPUT I.

De Flatibus.

TUrbatur Chyloſis nonnunquam à *Flatibus*, qui ſi erumpant cum ſonitu *Ructus* dicuntur, ſin copiosè ſurſum & deorſum exeant *Cholera* ſicca audiunt; ſi Stomachum ſine eruptione diſtendant, *Inflatio Stomachi* nominantur. *Flatus.*

Cauſæ. Flatus omnes fiunt in primis viis per vitioſam fermentationem ab acido in materia viſcida, unde Hypochondriaci Flatibus obnoxii ſunt. Quod autem *Flatus* non inſint aſſumptis ſicut in Inteſtinis hominum, patet ex eo, quòd idem alimentum in uno homine Flatus generet, in altero non, propter diverſitatem fermentorum. Unde Hypochondriaci & Hyſtericæ ferè ex omnibus alimentis Flatus eliciunt. Verum eſt, eſſe cibos alios præ aliis aëre compreſſo imprægnatos, adeoque aptiores, ut ex illis generentur Flatus, uti ſunt *Raphanus*, *Rapæ*, *Allium*, & *Cepæ*; quoniam tales Sale volatili acri abundantes incidunt mucilaginem Stomachi, & poſt- *Cauſæ.*

poſtmodum cum acido concurrunt. Quòd autem adſit talis mucilago viſcida, teſtantur viſcida & tenacia vomitu excreta.

Differentia. *Differentia.* Ructus ſunt vel *acidi*, vel *nidoroſi*; vel *aſſumptorum ſaporem ſatis referunt*, vel denique *inſipidi* ſunt.

Diagnoſis. *Signa.* Si in Inflatione Stomachi erumpant Ructus, ſponte proditur malum: verùm quando orificium Stomachi ſiniſtrum eſt occluſum, tum adſunt præcordiorum anguſtia, diſtentio, & ad tactum reniſus quidam, difficilis Reſpiratio, præſertim ſi ſupinati ſunt, propter diaphragmatis à diſtento Stomacho motum impeditum. Subinde dum ſe jactitant ex uno latere in aliud, flatulentias in Stomacho percipiunt. Accedit gravitas & diſtentio non ſolùm circa ventrem, ſed totum pectus, imò collum & dorſum, ubi inanes ſunt ructus, & Flatus, qui per alvum excerni conſueverunt, inhibentur. Si ante perfectam reſtitutionem accipiatur Cibus, angutur inflatio.

Prognoſis. *Prognoſis.* Inflatio Ventriculi in convaleſcentibus recidivam morbi prioris ſignificat. Si diu duret, ad *Tympanitidem* diſponit. In Hypochondriacis ordinarium ſunt Symptoma. Ructus fœtidi peſſimi & funeſti ſunt.

Curatio. In *Curatione* 1. Evacuanda eſt materia viſcida. 2. Flatus diſcutiendi, & acidum temperandum per *aromatica ſalina vel oleoſa.* Priori ſcopo inſerviunt *Vomitoria*, & *Purgantia aloetica* ſeu *Pill. Maſtich.* Pro ſecundo conveniunt *Rad. Angelicæ, Imperator. Zedoariæ, Ireos Florentin. Gentian. Ariſtol. rot. Calami Arom. Galangæ, Folia Pulegii, Meliſſ. Menth. Aneth. Abrotoni, Matricar. Tanaceti, Calaminthæ, Origani, Summitates Centaurii min. Flores Chamomillæ,* horumque *Olea ſtillatitia* & *Aquæ, Semina cal, maj. vel min.* in

Vino

Vino bullita; *Extractum & Eſſentia Caſtor. Balſamus Sulph. terebinth. Eſſentia carminativa Wedel. Spiritus Salis ammon. oleoſus, Spiritus Aniſi, Eſſentia Zedoar. Galangæ; Olea deſtillata Aniſi, Fœnic. Carvi, Cumin. Corticum Aurant. Baccarum Juniperi.* In *Ructu* contumaciori *Ambra* in pulv. cum *Saccharo* eſt egregia. *Tali Leporum pulveriſati, Cornu Cerv. phil. ppt. Corallia, Ocul. 69. ppt.* agendo in acidum Flatus corrigunt. Ad Ructus *acidos* contumaces *grana Piperis* jejunè deglutita commendat *Riverius.* In *Ructibus* cum juncto ardore & phlogoſibus, ex Bile cum acido concurrente ortis, ſingularis eſt *Spiritus Nitri dulcificatus cum Spiritu Aniſi.*

Externè conveniunt *Olea carminativa*; item *Empl. è Bacc. Laur. malax. cum Oleo Abſinth. Menth. & Juniper.* item *Spiritus Vini infuſionis Aromatum* extrinſecus calidè applicatus, *Saculi carminativi:* et ab emolientes.

CAP. II.

De Vomitu & Nauſea.

SI Pylorus ab irritatione quapiam gravi contrahatur, mediantibus fibris circularibus & tranſverſis inſequitur totius Stomachi & Gulæ convulſio, unde *Vomitus.* Si orificium Stomachi ſuperius contrahitur, ſequitur *Nauſea.* Unde in nauſeantibus Ructus deglutitionem rei alicujus ſequuntur, quia tum temporis aperitur orificium antea clauſum. Et quando audimus res horridas, aut olfacimus ingratas, hoc ipſo nauſeamus, quia contrahitur orificium Stomachi. Patet ex dictis, *Vomitum* eſſe actionem involuntariam; niſi in Hominibus ruminantibus Ventriculo ſolito carnoſiori præditis. *Vomitus. Nauſea.*

Cauſa Vomitus & Nauſeæ eſt irritatio ſeu impreſſio moleſta *Cauſæ.*

moleſta in fibras Stomachi nerveas facta, cujus occaſione Spiritus ad illa loca impetu elaſtico moventur. Irritatio talis vel eſt per *Eſſentiam*, vel per *Conſenſum*. Irritatur Ventriculus *per Eſſentiam*, quando humores acres ex Duodeno in Ventriculum regurgitant, ut in principio *Febris intermit.* quando inflammatur aut exulceratur Stomachus; quando *Saliva* acrimoniâ ſcorbuticâ inquinatur; quando aſſumuntur Stomacho ingrata, emetica aut pinguia fermento reluctantia, & orificium ſuperius laxantia, adeo ut Pylori conſtrictioni & ciborum protruſioni facilè cedat. Cæterùm quando diuturni ſunt *Vomitus*, oriuntur à Pyloro occluſo vel callo obducto: item ex *Sphacelo Pancreatis*, *Pancreate lapidoſo*, aut *Herpete* Ventriculi. Irritatur Ventriculus *per Conſenſum* in *colicis Doloribus*, propter continuitatem tunicarum Ventriculi & Inteſtinorum; in *nephriticis* aliisque *Doloribus* propter membranas Cerebri Stomacho aliisque partibus internis communes. Mulieres etiam Virorum cupidæ, & quibus non ritè fluunt Menſes, Vomitu per conſenſum ſæpè corripiuntur.

Diagnoſis. *Signa.* Vomitum præcedunt Præcordiorum anxietas, Vertigo, Tremor labii inferioris, Salivatio copioſa, & Ventriculi convulſiones. *Vomitus eſſentialis* ex eo dignoſcitur, quod poſt Vomitum artificialem remaneant adhuc vomendi conatus, Stomachi inflatio, Gravitas, Nauſea, & Ructus. *Symptomaticus* autem ſine prægreſſa nauſea, aut debilitate Stomachi homines invadere ſolet.

Prognoſis. *Prognoſis.* In genere *Vomitus* moderatus ſalutaris eſt. In principio Morborum acutorum criticus eſt & bonus. Vomitus lividi, Fuſci aut Fœtidi humoris, aut Vermium in Morbis malignis, utplurimum lethalis eſt. Vomitus periodicus, qui Spleneticos, Hypo-

Hypochondriacos, & Mulieres quaſdam conſtanter invadit, ſaluberrimus eſt, modò non nimius ſit. De *Vomitu Sanguinis* dicetur infra.

Quoad *Curam*. Cauſa irritans removenda eſt, opiatis Pylori ſenſus & Spirituum impetus reprimendus, Ventriculus aromaticis & aſtringentibus roborandus. Pro his autem ſcopis obtinendis obſervetur 1. *Somnum*, quantum fieri poteſt, conciliandum eſſe. 2. In *Vomitu ſcorbutico* calorem & acrimoniam mitigantia, ut *Lac caprillum* cum *Succ. Naſturt.* magis convenire quàm calida & acria. 3. In *Vermibus Vomitum* promovendum, & Alvum ſolutam ſemper eſſe debere. 4. A Veneno *Vomitum* ſemper continuandum, donec nil Veneni remaneat. 5. *Clyſteres* valdè convenire, ſed pauca quantitate, ne Colon diſtenſum fundum Ventriculi comprimat. 6. In *Nauſeâ*, *Anorexiâ*, &c. maturè vomendum, ne humores aliò rapiantur. *Curatio.*

Quoad *Materiam medicam*. Cauſam removent *Vomitoria*, vel etiam *Purgantia*, interdum cum parca *Opii* doſi uſurpata. Si *Vomitus* ſit per *conſenſum*, curato primario morbo curabitur & Vomitus. Quoad *Opiata*, conveniunt *Eſſent. Op. Laud. opiat. Theriac. Extract. Theriacæ*, ſive *Theriaca cæleſt. Syrupus anodyn.* vel *Papav. alb. Crocus*, internè & externè. Inter *aromatica* conveniunt *Mentha, Abſinthium, Zedoaria, Cort. Citr. & Aurant. Caryoph. Nux moſchata, Macis, ac* præ cæteris *Cinnamomum*. Horum *Extracta* quoque, *Olea deſtillata, Aquæ ſimplices & comp. Elixir propr. Tinct. Caſſ. ligneæ, Balſam. Peru.* nec non decoctum *Joëlis* ex *Caryoph. Maſtic.* & *Roſ. rubr.* in *Vino rubro* coctis laudantur. Inter *adſtringentia* excellunt *Succ. & Caro Cydon. Syrup. Roſar. ſicc. & Corallor. Querc. Acetum Zedoar. Decoct. & Extract. rad. Torment. Sp. Vitrioli Martis, Tinctura Martis adſtring. Liquor ſtypticus* ex *Remedia.*

Ter. ſigillata cum Spiritu Nitri paratus, Conſerv. Roſar. rubr. & Menth. vitriolat. Potus quoque *Acidularum* convenit, præcipuè in Bilioſis. In *Vomitu Febris malign. Sal Abſinth.* cum *Succo Limon.* egregium eſt. Vel

℞. *Theriac.* ʒß. *Ol. deſtill. Mac. gutt.*ii. *Laud. op. gr.* i. *Cum Sacch. & Succ. Cydon. f. Bolus.*

℞. *Aq. Cardui ben. Menth.* aa. ℥ij. *Aq. Cinnamom.* ℥ß. *Spir. Vitriol.* ℈ß. *Ol. deſt. Macis gut.* vi. *Sal. Alum.* gr. iv. *Sacchar. cand. alb.* ʒiij. *m. Capiatur cochleatim.*

Inter *externa* Vomitum ſiſtentia ſunt *Oleum Nuc. Moſch. expr.* (pro corpore) *Olea deſtill. Carv. Caryoph. Mac. Menth. Zedoar.* item *Empl. de Carann.* cum *Balſ. peruv.* inuncta, *Panis* toſtus in *Aceto* maceratus, *Aromatibus* inſperſis; *Sacculus* item *Croci*, fotus ex *Decoct. Abſinthii, Abrotoni, Tanaceti, Pulegii, Origani, Menth.* &c. in *Vino*, vel ſeq. *Cataplaſma* :

℞. *Ferment. acerr.* ℥iv. *Pulv. Menth.* ℥i. *Zedoar.* ʒij. *Maſtich. Cortic. Granatorum. an.* ʒiß. *Nucis moſch. no.* iij. *Mac. Cinnam. an.* ℈ij. *Aceti roſ. q. ſ. f. Catapl.*

Conſideranda in Vomitu. Hæc de *Vomitu* in genere. In ſpecie *Vomitus ſpontaneus* cum euphoria Ægri, ut & *non ſpontaneus criticus*, non ſunt curandi, niſi nimii ſint & debilitent. Si *Vomitus* ſit *per conſenſum*, curetur primarius morbus, & *Opio aromatibus* miſto compeſcatur *Vomitus*. Si *per Eſſentiam* ſit *Vomitus*, tum conſiderandum, an vitium ſit in Stomachi fibris irritatis, ubi *Opiata* multum faciunt; an cauſa materialis generetur in Stomacho, quo in caſu prædictæ methodo inſiſtimus; an verò aliunde advehatur, in quo caſu corrigenda eſt, & per alvum educenda, vel alio avertenda, quâ ratione Gravidis nimium vomentibus Venæſectione in Brachio ſæpè ſuccurrimus. Si *Vomitus artificialis* nimius evadat, convenit

venit externè ſacculus calidus ex *Abſinth. Menth.* & *Aromatibus* in *Vino decoctis*; item hauſtus *Vini generoſi tepidi* ſupervomitiones ab *Antimonialibus* ſiſtit. *Theriaca* etiam, ſi vires ferant, vel grana quatuor *Theriacæ cœleſtis in Pilulis*, aut *Pillula* unica *Laud. opiati*, aut parum *Eſſentiæ Opii* in *Elix. Menth.* propinatæ. Præſentaneum etiam remedium dicitur potus *Lactis* cum *Pane* cocti, aut *Panis Vino* generoſo acido intinctus & comeſtus. *Clyſter* itidem ex *Lacte*, in quo *Theriaca* diſſoluta, injiciatur; item *Cruſta panis toſta*, vino generoſo imbuta, cum pulvere *Aromatum* inſperſo applicetur. Si *Nauſea* vel *Vomitus* immineat ab aſſumpto medicamento ingrato, convenit maſticatio *Corticum Citr.* cui ſubinde *Pulpæ* aliquantulum adhæreat; vel *Panis* toſtus *Aceto* intinctus, & pulvere *Caryophyll.* conſperſus, Ori ac Naribus admoveatur.

CAP. III.

De Vomitu Sanguinis.

INter res varias, quæ evomuntur, etiam eſt *Sanguis*. *Vomitus Sanguinis.* Fit autem *Sanguinis Vomitus*, ex aperta quacunque ratione arteriolâ aut venulâ ad Stomachum pertinente, idque *vel* vitio ſuppreſſarum conſuetarum *ſanguinis*, aliorumve humorum *Evacuationum*, *Menſium* putâ tam in Virginibus, quàm *Prægnantibus*, *Hæmorrhoidum*, &c. *Vel* vitio *Splenis* ex aperto vaſe *Cauſæ.* brevi, ſi modò Sanguis tum poteſt in Ventriculi cavum irruere; vel denique vitio *Pancreatis*, in quo una alterave vena à lymphâ ejus præternaturaliter acidâ exeſa, ſanguinem in Duodenum deponit. Fit etiam *Vomitus cruentus* ex Ulcere antiquo conſolidato, quia nempe ſanguis ſub forma puris evacuari

conſueverat, vel forſan Ulceris fermentum Vaſa pulmonica corroſit. Cæterùm Spleneticis maximè familiaris eſt, propter Splenis infarctum, qui ſanguinem in Vaſe brevi ſtagnare facit; hoc autem ad Ventriculi fundum ſubrepens illum ibidem dimittit. In Spleneticis ante Vomitum percipiuntur Pulſationes circa dorſum prope latus ſiniſtrum. Non tamen ſemper culpăndus Lien, quippe & ex Hepate fieri poteſt. In Sanguinis Vomitu ex Pancreatis vitio ſentitur dolor profundus in loco, ubi inſeritur Ductus pancreaticus in Duodenum; ut & dolor gravativus in ſuperiori Lumborum parte, ubi ſitum eſt Pancreas. Imò ſequi ſolet Puris vomitus propter Pancreas exulceratum. Sanguis ex Arteriis profluens fluidior eſt & rutilans; ille autem ex Venis grumoſus apparet & fuſci coloris.

Diagnoſis.

Prognoſis. Omnis Vomitio Sanguinis, ſi frequenter & cum copiâ exceſſivâ contingat, periculoſa eſt, ac ſubinde Tympanitidem, Aſcitemque Hydropem cum Hecticâ Febri poſt ſe trahit.

Curatio. *Cura.* Cauſæ antecedentes removendæ extra Paroxyſmum, vel Excretiones conſuetas revocando, vel Viſcerum vitia corrigendo. In Paroxyſmo Sanguis à Ventriculo revellendus per *Venæſectionem*; vel avertendus per *Hirudines* Hæmorrhoidibus applicatas. Sanguinis verò jam effuſi ratione, vaſa *adſtringentibus* coërcenda, & ſanguis grumoſus reſolvendus atque ejiciendus. Inter Remedia, quæ huc ſpectant, primatum obtinent *Succus Plantag.* & *Portulac.* præ omnibus aliis *Succus radicis Urtic.* Item *Syrup. de Symph. Fernel.* Sed expertiſſimus eſt *Syrupus* paratus ex *Succo fol. Plantag.* & *Radicis Nymphææ.* Aliàs optimè ſanguinem ſupprimit *Oleum* vel *Spir. Vitriol.* in *Aqua Urticæ maj.* cavendo, ne Mixtura nimis acida, & hinc corroſiva evadat. Addi poteſt *Syrupus de Roſis ſiccis*, vel *Conſerva Ro-*

ſar.

ſar. rubr. Porrò *Trochiſci* de *Carabe* & de *Terrâ ſigillatâ* cum *Tinctura Martis, Tincturâ Sulph. Vitriol.* & blandè acidis, conducunt: v. gr.

℞. *Aquæ Burſ. Paſtor. Portulac. Plantag. an.* ℥ij. *Acet. Roſarum* ℥iß. *Troch. de Carab. de Terra ſigillata an.* ʒiß. *Syrup. myrtin. à* ʒvi. *ad* ℥i. *Miſc. & cochleatim da.*

In hujuſmodi miſturis commodè adduntur *Oculi Cancrorum*, quando nempe metus eſt coagulati ſanguinis in Stomacho hærentis; aut etiam *Sperma Ceti* in juſculo calido diſſolutum aſſumatur, ad diſſolvendos Sanguinis grumos, ubi fluxus ritè fuerit ſedatus. Sanguinem autem coagulatum adeſſe oſtendunt poſt Vomitum color Faciei citrinus aut lividus, debilitas Pulſûs, aut Sýncope, aut Stomachi inflatio, Nauſea.

In Spleneticorum Vomitu, crebriores recidivas optimè arcent *Martialia*. In Vomitu copioſiore, ad *Syncopen, Aſcitem*, &c. tendente, mira præſtat *Abſinthium*, quocunque modo uſurpatum. Præmittenda tamen aut ſubinde ſocianda erunt *Martialia*.

Externè applicetur *Theriaca* cum *Croco, Aceto Rubi idæi* irrorat. vel *Panis toſtus Aceto* intinctus, & *Pulvere Caryoph.* inſperſus.

SECT. VII.
De Doloribus Stomachi.

CAP. Unicum.

De Præcordiorum anxietate, Cardialgia & Soda.

VEntriculus ex ſe nullo ſenſu nullâque moleſtiâ corpori moleſtus eſt. Sed verò in Præcordiis, id eſt, in eâ regione, quæ coſtis nothis, anteriora

verſus Sternum ſe inflectentibus, circumſcribitur, non rarò ſunt *Anxietates* ſeu inexplicabilis quædam moleſtia, quæ Ægros maximè inquietos reddit. Subinde etiam *Dolores* difficillimi in Scrobiculo Cordis ſentiuntur, qui *Dolor Stomachi* ſeu *Cardialgia* dicuntur. *Anxietates* excitat Vomitus ab aſſumpto vomitorio imminens; *Cardialgiam* verò dolor ille atrociſſimus, qui duriora aut grandiora deglutita ſequitur. In utroque caſu malum oritur ab affecto ſiniſtro Ventriculi orificio, quod maximè ſenſibile, & ad Contracturam proclive eſt. *Anxietas* vaga eſt, & ab irritante oritur; *Cardialgia* autem fixa, & à convulſiva adſtrictione provenit.

Anxietas præcord.

Cardialgia.

Cauſa.

Anxietates omnes oriuntur à ſuperiori Ventriculi orificio; quod oſtendunt ſimiles anguſtiæ Vomitum præcedentes, & cœnam largiorem inſequentes; Hyſtericas etiam affligentes, cùm à ructibus ſæpius leventur, item Febrium intermittentium Paroxyſmos nunc concomitantes nunc antecedentes, cùm à potu frigido inſigniter exaſperentur. Accedunt *Anxietates* ejuſmodi, contorſioni Vertebrarum ſupervenientes, quæ indubiè in Stomacho hoſpitantur; ſicut & illæ in Febribus malignis, quæ, licèt per ſudorem levari videantur, ceſſante tamen ſudore redeunt, parili ferè ratione ac Diarrhœæ imminutâ diaphoreſi. *Cauſæ Anxietatum remotæ* ſunt nunc acriora aſſumpta, v. g. *Mercurius ſublimat. Arſenicum* &c. nunc Alimenta corrupta, ut *Fructus horæi*; nunc *Flatus* & *Humores æruginoſi* in Stomacho; nunc *Fermenta*, nunc aliunde ſuſcepta, in *Peſte*, *Morbiſque contagioſis*; nunc Ventriculi ipſius vitia, Inflammatio putà, Eſchara, &c. nunc denique nervorum ejus vitia convulſiva, ut in *Vertebrarum Contorſione*. Pro quarum cauſarum varietate varianda eſt Cura.

Car-

Cardialgia nomen ſortita eſt à Lipothymiis, Sudoribus frigidis, aliiſque ejus Symptomatibus, licèt Cor immediatè non afficiatur. *Dolor* ſanè eſt toti corpori funeſtus, in ſiniſtro Ventriculi orificio locatus, quod maximè ſenſibile eſt, & in quaſvis operationes animales jus habet; adeo ut Vulnus leve ibidem inflictum lethale ſit. Obſervandum autem, quod quandoque anteriorem Abdominis partem fugiat, & circa ultimas pectoris Vertebras dorſum affligat; imò & ex ſubſequente Oeſophagi dolore ſæpè inter Scapulas ſurſum aſcendere videatur. Interdum etiam Collo compreſſionis ſenſum infert. *Cargialgiæ natura.*

Cauſa proxima Cardialgiæ eſt læſio Orificii ſiniſtri Ventriculi, quod ratione nervorum & ſpirituum, quibus ditatur, interdum totum genus nervoſum in conſenſum trahit. Læditur autem Orificium illud ſiniſtrum vel *per Conſenſum*, ut in Nephritide atque contorſione Vertebrarum; vel per *Eſſentiam*, idque 1. ex *Stomachi contentorum vitio*, in ſpecie *Flatuum*, frequentiſſimè in Ventriculo vacuo oberrantium, quique Hypochondriacis & Hyſtericis, præſertim ſi corripiantur Febre quâdam intermittente, familiares ſunt; & oriuntur primariò ex pituitâ acidâ, vel ſponte, vel Bilis aut Succi pancreatici in Pylorum regurgitantis vitio, efferveſcente. Sunt & *Contenta porracea*, à viridi colore ſic dicta; partim ex corruptione aſſumptorum, partim ex varia Lymphæ pancreaticæ, aut birioſi Succi inquinati miſcelâ, in ſpecie ex Bile æruginoſa, acido vitiosè auſtero repletâ, cum Bile amarâ concreſcente, oriundâ: quæ *Anxietates* & *Cardialgias* inferunt. 2. Propter *vitioſa Aſſumpta*, v. g Caſeum, Lac coagulatum, quod Symptomata Veneris ſimilia infert, Hirudines intus receptas, Aquâ *Cauſa.*

ſalitâ denuo evocandas, Arſenicum, Scarabæos, &c.
3. Ex ipſo *Ventriculi*, aut partium vicinarum, *vitio*, v. g. Ulcere in orificio Ventriculi, Scirrho Meſenterium, Pancreas, Jejunum & Pylorum occupante. Pertinet huc mœror ad Cardialgias contumaces diſponens.

Diagnoſis. *Signa.* Frequenter imminentia Deliquia, faciei Livor, Sudores frigidi superveniunt: Ægri interdum quaſi exanimati jacent, interdum mirè ſe jactitant neſcii quid agant. Benè diſtinguenda eſt *Cardialgia* à *Colicâ*, dolor enim in priore ſurſum vergit, in poſteriori verſus Lumbos & Renes deſcendit. Quin & Cardialgia rarò ſola eſt, eaque horrenda, interdum ferè epileptica Symptomata infert.

Prognoſis. *Prognoſis.* Qui os Ventriculi ſenſilius habent, & raræ ſunt texturæ, magis periclitantur; præſertim ſi in Cardialgia frigeant, aut ſi Lipothymia aut Convulſiones ſuperveniant. In Febribus acutis, præſertim malignis, Cardialgia meritò ſuſpecta eſt. Peſſima Anxietas & Cardialgia oriuntur ex Bile porraceâ & æruginosâ; quam proximè ſequitur, quæ eſt ex *Lacte* coagulato. Iſta ex pituitâ viſcidâ, plus minus acidâ, contumacior quidem, ſed minùs periculoſa eſt.

Curatio. *Cura.* Removeatur Cauſa, & placetur Dolor per appropriata *Opiatis* miſta. Ad removendam cauſam in Affectu per Eſſentiam ex contentorum aut aſſumptorum vitio, optima imò verò neceſſaria ſunt *Vomitoria* v. gr. *Radix Ipecacuanhæ* ad ʒß. cum *Tartari vitriolati* ℈ß. in formâ Pulveris, cum *Infuſo folior. Thée*, vel *Juſculi* alicujus, ſumenda. Conveniunt poſt hæc *Purgantia*, ſed *Opiatis* miſcenda, ne malum exaſperent, adeoque in majori doſi propinanda. V. gr.

℞. *Maſſæ Pilular. Eman.* vel *Maſſ. Pilul. è Succino Craton.*

ton. vel *Pil. Aloephang. cum Scam̃on. gr.* xv. *ad* ℈i. *Extract. Troch. Alhandal. gr.* i. vel tutius *Reſin. Jalapp.* gr. ij. *Laud. Opiat. gr.* I. *vel* iß. *cum ſ. q. Extract. Abſinth. f. Pill.*

Conveniunt tales miſturæ iis, quibus facilè ſolvitur Alvus, quibusque Lympha acrior ſalſo-acida eſt, ut in Scorbuto; & quibus denique Inteſtinorum dolores, aut ex levi purgatione Suffocatio, ſuperveniunt. In *Poterii Pilulis cathol.* in hoc caſu commendatiſſimis, præcipuum ingrediens ſunt *Antimonii flores correcti*, ut per inferiora purgent, qui *Magneſia ſaturnina meteorizata* dicuntur.

Aliàs ſi Cardialgia oriatur à flatibus, exhalationibus ex effervescentiâ humorum in Duodeno, v. gr. in Febribus intermit. aut Paroxyſmo hypochondriaco, conveniunt inprimis *Clyſmata* ex *Carminativis* parata, V. gr.

℞. *Radic. Angel.* ℥ii. *Fol. Origan. Brunel. Menth. an.* M. j. *Flor. Chamom.* M. ß. *Sem. Aniſ. Fœnic. Dauc. an.* ʒj. *Bacc. Laur.* ʒiiß. *Coq. in ſ. q. Aq. & Urin. humanæ. Colaturæ* ℥x. *adde Olei Chamomill. vel Aneth.* ℥iß. *Salis Anglic. lax.* ʒij. *Elect. lenitiv. Elect. de Bacc. Laur. an.* ℥ß. *Ol. ſtill. Aniſ. Fœnic. an* ℈ß. *M. F. Clyſma, unâ, vel ſi flatus obſtent, duplici vice injiciendum.* Parantur etiam hujuſmodi *Clyſmata* ex *Vino albo* cum *Oleo ſtill. carminativo.*

Venæſectio in Cardialgia nil juvat, niſi per accidens, ut in inflammato Ventriculo. Conveniunt autem poſt *Purgantia*, pro *Cauſarum* ratione, vel *Aromata blanda* in flatibus, vel *abſorbentia* in bile porraceâ, ut taceam propria Ventriculi vitia, debitis modis curanda. *Aromatica* ſunt *Radices Enulæ campan. Angel. Fœnic. Folia Origan. Menthæ, flor. Anthos. & Verbaſc. Cort. Citr. & Aurant. horumque Elixir.* Egregium ſpecificum eſt *Chamomilla*, præſertim *Romana*, ejus decoct. vel *Eſſentia* cum proprio *Spiritu*,

 vel

vel *Spir. carmin. vegetab.* parata, & *Oleum ſtill. ſaphyrinum* commendatiſſima exiſtunt. Subinde *Oleum deſtill. Carvi & Succini*, efficaciſſima ſunt. Commendatur etiam *Spiritus Salis ammoniac.* cum *Eſſent. Opii.* Si ſimul percipiatur Ardor in regione Stomachi, addantur his temperata acida, ſc. *Spiritus Nitri cum Spir. Aniſ. dulcific.* & *Syr. Granat. acidorum.*

℞. *Aq. Chamom.* ℥iij. *Syrup. Cydon.* ℥ij. *Elix. Menth.* ℥ß. *Ol. ſtill. Chamom. gutt.* vj. *Laud. opiat. gr.* iij. *Syr. de Canella* ℥j. *M. Doſis cochl.* ij. *vel* iij.

Vel quod promptè juvat: ℞. *Aq. Card. bened. Flor. omn. Pœon. an.* ℥j. *Syrup. de Abſynth. de Sempervіv. an.* ℥ß. *Liqu. Terr. fol. Tart.* ℈ij. *Antimon. diaph. Cinnab. Antimon. rectif. an.* ℈j. *Theriac. cœleſt. gr.* vj. *Miſce detur ad Vitr. Sumatur pars dimidia ſtatim unâ vice, de reſiduâ verò portione ſingulis duabus vel tribus horis cochleare plenum capiatur.*

Si Dolor oriatur à contentis acribus, acidis, porraceis, ſpecificum eſt *Cryſtallus*, v. gr. ℞. *Cryſtall. ppt.* ʒj. *Coral. rub. ppt. C. C. uſt. an.* ʒß. *Laud. opiat. gr.* ij. *vel* iij. *M. pro aliquot doſibus.* In Dolore ex hauſtu *Mercurii ſublimati* conveniunt *Cryſtalli cum Theriac.* & *Butyro rec.* deſuper hauriendo vel *Lac copioſum*, vel *Cyathum Muriâ Braſſicæ capitatæ repletum.* In Dolore ex Aciculis aut Vitri fruſtulis *deglutitis*, convenit *Oleum amygd. dulc. ad* ℥iiß. in *Jure Galli.* Pro Senibus egregiæ ſunt *Pilulæ Poterii*, ſc.

℞. *Ambr. gryſ. gr.* ij. *Moſch. Croc. orient. an. gr.* j. *Opii Theb. gr.* iv. *M. f. Pill. devorandæ, ſumendo interea Decoct. Lign. Saſſafr.*

Externa. Inter *Externa Tacamahaca* cum. p. 3. *Balſ. Peruv.* ſubacta omnibus præfertur; cui vix cedit *Caranna.* Conveniunt etiam *Olea deſt. Chamom. Mac. Carioph.* Item *Ol. ſtomach. Cratonis.* Nec non *Fotus* aut *Sacculi* ex *Carminativis* in *Vino* decoctis. Si Dolor oriatus

tur occaſione frigoris externi, & inde natæ flatulentiæ, convenit *Sacculus ſequens*:

℞. *Milii toſt. m* ij. *Furfur. m.* iij. *Sal. com̃. decrep. m.* j. *M. Calefiant in ſacculo* interpaſſato, *& applicentur.* Mulieribus, quæ ex impuritatibus matricis, ut putant, Dolore Ventriculi affliguntur, conducit *Unguentum pomat. cum* duabus partibus *Sevi hircin.* ſcrobiculo Cordis mane & veſperi inungendum. In Cardialgia ex hauſto *Mercur. ſublimato* proficui ſunt *Fotus* ex *fol. Hyoſcyam. alb. Abſinth. Rom. & Maſtich. in Ol. roſac. violac. liliac. & anethino coctis.* Item *Cataplaſma* hoc egregium anodynum:

℞. *Fol. Hyoſcyam. alb. & Malv. ſub prunis coctorum & piſtorum an.* ℥iii. *Farinar. Hord. & Lentium cum decoct. Malv. ad debitam conſiſtentiam redactar. an.* ℥ii. *Mucilag. ſem. Pſyl. Cydon. an.* ℥i. *Miſce & Applicetur calidè.*

Succedit *Soda* ſeu *Ardor Stomachi*, in quo ſentiuntur quaſi copioſi Fumi ſulphurei ſeu igniti per gulam aſcendentes. *Cauſa* eſt ab *acido vitioſo* effervеſcente cum quodam *Salino oleoſo*. Salina enim dum effervеſcunt, acorem inducunt, qui eo major, quò plus Olei vel Sulphuris adjunctum eſt. Unde iracundi quibus bilis promptè in Ventriculum regurgitat & cum acido effervеſcit; item Hypochondriaci, aſſumptis pinguibus, butyraceis, dulcibus & ſaccharatis, quæ facilè acorem contrahunt, vel aromaticis acribus, Allio, Cepa, &c. quæ facilè cum acido effervеſcunt; ingurgitato plus minus copioſo Vino, *Sodæ* obnoxii ſunt. *Soda. Cauſa.*

Cura. Temperanda humorum acrimonia, aut acidum vitioſum invertendum, per *Abſorbentia*: unde *Morſuli ex Cretâ Mynſicht.* & *Later. pulveris.* expertiſſimi ſunt. Conveniunt etiam *Lapilli Cancr. Ebur. uſt. Bol. Armen. Coral. ppt. Lapis Carpion. Cryſtal.* *Curatio.*

ppt. Lac Lunæ, Siliqua ceracea, Syrup. ex Sum̃it. Querc. Succus & Syrupus Portulacæ, Lapis Prunellæ in Aq. Sambuci diſſolutus, tandem & *Cremor Tartari.* Poſt ſedatam efferveſcentiam evacuentur Contenta per *Decoctum* aut *Infuſ. Tamarid.* vel uſum *Rhabarbari.*

SECT. VIII.

De Contentorum in Inteſtinis Expulſione læſa.

Vitia Excretorum. EQuidem tractanda priùs veniret tam Chyli à fæcibus ſecretio læſa, quàm Succorum pancreatici & fellei efferveſcentia vitioſa; ſed ne actum agam, ſufficiet annotâſſe, quoſvis Morbos chronicos propter cruditatem acidam Stomachi, vel oriri, vel foveri à vitio horum duorum Succorum, ac vitiata inde Chyli perfectione & ſeparatione. Adeoque & iſti morbi, qui ordinariò obſtructionibus Hepatis, Lienis, Meſenterii, &c. originaliter adſcribuntur, reverâ vitio digeſtionis primæ, & hinc alterationi Chyli in Duodeno tribuendi erunt: non ſecus ac plura Mulierum circa Menſes *Vitia* radicem primam circa has partes figunt; unde ſi quæ Obſtructiones, Tumores aut ſimilia Mala Viſcerum abdominis in chronicis Morbis ſubinde obſerventur, producta potiſſimùm morboſa afferenda ſunt.

Expulſio Contentorum in Inteſtinis læditur. 1. Quando *diminuitur*, ut in *Alvi Suppreſſione.* 2. Quando *augetur* in *Alvi Fluxibus.* 3. Quando *depravatur*, ita ut contingat cum *Torminibus, Dolore &c.*

CAP. I.

De Alvi Retentione.

Alvi ſuppreſſio. A*Lvi retentio, ſuppreſſio*, vel *coſtipatio* appellatur Symptoma excretionis Inteſtini recti abolitæ vel

vel imminutæ, quando fæces alvinæ vel planè non rejiciuntur, vel ſegniter & parcius, quàm fieri deberet, excernuntur.

Cauſa Mali hæret vel in *Inteſtinis* vel in *Contentis.* In *Contentis*, quando illa non ritè perveniunt ad Inteſtinum rectum, ut idem poſſint ſtimulare; vel propter paucitatem, ex alimentis paucis aſſumptis; vel propter ineptitudinem ad motum, idque tribus ex occaſionibus. 1. Propter eorum *exſiccationem* & *indurationem*, ut in Febribus ardentibus, aut in iis, qui crebrius ſudant; aut in convaleſcentibus, ubi uberior liquidi intra corpus fit diſtributio; aut in illis, qui Spiras, placentarum genus, Ova ad duritiem cocta, Ceraſa horumque nucleos, Uvas criſpas, aut Uvas Vitis tenaci pelliculâ obductas, magnâ copiâ aſſumunt; hæc enim contentas fæces irretiunt & indurant. 2. Propter *Viſciditatem* Fæcum, in iis, qui vitam agunt ſedentariam, minuſque Inteſtina concutiunt; item in illis, qui parcè nimis potant, qui viſcidis utuntur alimentis, eadem ex vitiatâ digeſtione tranſmutant in mucum viſcidum; item in iis, qui ſubinde congerunt pituitam vitream, ſive mucilaginem acidam tenacem, Hypochondriacis familiarem. 3. Propter Fæcum *coagulationem*, idque probabiliter ex auſteritate Lymphæ pancreaticæ in Hypochondriacis & Hyſtericis, vel defectum *Bilis* in quibuſdam *Icteri* ſpeciebus, quæ aliàs Fæces diluere deberet.

Cauſa.

Vitio Contentorum.

Inteſtinorum vitio fit *Alvi Retentio*, 1. Quando nimis anguſtantur, propter Inflammationem, Gangrænam, Ulcus, aut Excreſcentiam. 2. Quando Paralyſi afficiuntur, ut in Apoplecticis, quibus *Clyſmata* fruſtrà injiciuntur. 3. Quando convulſionibus aut irritationibus dolorificis contrahuntur, ut in Colica (quo in caſu *acriora purgantia* ratione majoris

Vitio Inteſtinorum.

majoris irritationis minùs proficua ſunt, quàm *leniora, emollientia* & quaſi *demulcentia*) item ex conſenſu in Nephriticis doloribus.

Prognoſis. *Prognoſis.* Si Alvi ſuppreſſio contumacior fuerit ratione Ilei, mortem inferre poteſt. Interdum ſuperinducit Animi deliquium, & ſemper capitis auget ſymptomata; unde in Vulneribus & affectibus Capitis, Melancholicis, & inprimis Hypochondriacis alvus ſit libera: induratæ enim fæces in anguſtiori Coli parte, quæ in hypochondriaco ſiniſtro ſita eſt, varia inferunt Symptomata, quæ Lieni vulgo imputantur: cui non obſtat, quòd Purgantia ſuum faciant officium, tenuem enim educunt materiam & craſſiorem in Colo relinquunt.

Curatio. *Cura.* Ratione *Fæcum* conveniunt ea, quæ emolliunt, eaſque fluxiles reddunt, ut *aquoſa, mucilaginoſa, dulcia,* & hinc *Gummata.* Ratione *Inteſtinorum*, ea quæ vel anguſtiam, pro Affectûs ratione, vel irritationem & ſpaſmum tollunt, ut *anodyna, narcotica,* vel eadem plus minus inſenſibilia ſtimulant, ut *Salia acria, Purgantia,* & horum inſtar intenſè amara.

Remedia interna. Quæ dictis Indicationibus ſatisfacit *Materia medica* ex *Internis* ſunt *Oleum Amygd.dulc.rec.expr.* ad ℥ii. vel iii. blandè alvum ſubducens; *Ova ſorbilia; copioſior potus* in Hypochondriacis & Hyſtericis. *Paſſulæ* in *Decoctis* egregium lenitivum, & laxativum in Scorbuticis & Hypochondriacis. Poſt *Paſſulas* convenit *Serum Lactis,* quod ratione nitroſitatis in alcali volatili oleoſo fundatæ egregiè temperat acrimoniam Salis ſcorbutici, acidumque vel auſterum Succi pancreatici ſaporem, Phlogoſes item in Hypochondriacis, & æſtum Febrium egregiè temperat; nec non Alvum obſtructam reſerat. Uſurpetur per ſe, vel coquatur cum *Tamarindis*, aut miſceatur

cum

cum *Syrupo Roſ. ſolut.* Aliàs nota ſunt *Decocta* ex *Emollientibus*, v. gr. *Violariâ, Mercuriali, Malv. Parietar. Althæâ*,&c. additis *Purgantibus.*

Si duriores fæces, aut viſcidior pituita alvum clauſerint, *Gummi ammoniacum* eſt egregii uſus, ſeu per ſe, ſeu cum ſtimulantibus laxativis. In contumaciori malo detur *Mercur. vivus* ad ℥ij. *vel* iii. imò ad ℥x. pluresve, *unâ vice* in *Juſculo pingui*, vel *Ol. Amydg. dulc.* Vel *Cochlearia* duo *Vini*, in quo *Mercurius vivus* per menſem infuſus fuit, intercedente crebrâ agitatione; vel *Aurum fulminans* ad *gr.* vi. quod fæces nigerrimo colore inficit: magis tamen prodeſt, ſi non nimis edulcoretur, atque ſalina textura nonnihil remaneat: ſic cum *Extracto Rhabarb. vel Hellebori nigri* redigitur in *Pill.* Convenit etiam *Succ. Rad. Ireos* ad ʒi. Sed cautè utendum purgantibus acrioribus, ne ægros in Morbum Iliacum præcipitent. Tandem *tartarea Remedia*, ut *Cremor Tart.* in *Decocto emolliente*, *Tartarus Vitriol.* ad ℈i. cum gr. ii. *Scam. ſulphurati* acuatus; item horum loco *Sal eſſent. Tart.* à ʒß. ad ʒii. in vehiculo calido.

Externè uſurpantur *Clyſmata* ex emollientibus parata, addito *Sale communi* vel *Saccharo.* In *Nephritide* ex *Terebinth.* vel *Oleo Oliv. Lin. Rap.* &c. *Prævotius* ℥iv. *Olei comm.* ſingulis horis feliciter injecit. Si hæc non ſufficiant, addatur pro induratis fæcibus *Sal Gemmæ* à ʒi. ad ʒii. vel in Paralyſi inteſtinorum *Decocti emollientis* ℥ix. addatur *Pulpæ Colocynth.* ʒß. *Salis Gem.* ʒi. *Benedict. laxativ.* ℥ß. Si *Colocynthis* non ſufficiat, addantur *Infuſi Croci Metallor.* ℥iii. *Externa.*

Poſt *Clyſmata* conveniunt *Suppoſitoria* ex *Sale & Melle cum pulv. Helleb. nig.* vel ex *Melle* cum *Sal Gem.* & *Troch. Alhand.* vel ex *Aluminis* fruſtulo ritè formato, aut ejuſdem *pulv.* cum *Gum. Tragac.* in *Aq.*

Lil.

Lil. alb. ſoluto. Ut autem eò meliùs operentur *Suppoſitoria* & *Clyſmata*, Medicamenta *emollientia* vel *lubricantia* per os præmittenda ſunt, ne fruſtra irritetur alvus.

Præter dicta, & externè Umbilico adhibentur *Linimenta*, ex *Extractis Purgantium*, vel *Unguento Arthan.* aut *Felle Tauri* cum *Ol. Colocynth.* Applicatur etiam Pedibus *Linimentum* ex *Oleo popul.* cum *Hierâ Picr.* Si Fæces in Podice ſubſiſtant, promovendæ ſunt Sternutatione, Tuſſi, & fomentatione Podicis cum *Oleo.* Tandem *Balnea Aquæ dulcis*, ceu optimum emolliens, minimè negligantur.

CAP. II.

De Ileo ſeu Volvulo, Chordapſo, Miſerere mei.

Ileos. A*Lvus obſtructa pertinacior* non raro cauſa exiſtit, ut per ſuperiora ejiciantur excrementa; id quod fit in *Morbo iliaco* dicto. In hoc Morbo nihil aut parum deſcendit per inferiora; ſed contrà nauſeant Ægri, ſingultiunt, ac tandem Inteſtinorum excrementa vomitu rejiciunt. Adſunt utplurimum Febris Lipyria, Tormina, Tenſio valida Abdominis Anxietas inexplicabilis; tandem Sudor frigidus, Convulſiones imminent, aut etiam ſuperveniunt, & ſæpius in tali puncto mors acceleratur. *Signa.* Imminentem *Ileum* produnt Alvus pertinaciter ſuppreſſa, Inteſtinorum tenuium crudelia Tormina, Nauſea cum Singultu, & Podex ita adſtrictus ſive introrſum retractus, ut ſpecilli extremum non admittat. In *Colica* analoga obſervantur Symptomata, ſed magna tamen inter hæc eſt differentia.

Cauſa. *Cauſa* Ilei eſt motus Inteſtinorum periſtalticus inverſus, incipiens in Inteſtinis, & plerumque in ea

ea parte Ilei, quæ Colo inſeritur, in quâ magis viget motus periſtalticus. Eadem eſt & continua membrana, quæ Gulam, Ventriculum & Inteſtina conſtituit; habetque in ſtatu naturali unum continuum motum periſtalticum, quo injecta protruduntur. Si invertatur hic motus, excernuntur contenta per ſuperiora, eſtque hæc excretio *Vomitus*, ſi incipiat motus inverti à Pyloro; ſi autem incipiat circa inſertionem Ductus pancreatici & cholidochi, dicitur *Cholera*; ſi in Ileo vel reliquis Inteſtinis, dicitur *Ileus*, qui frequentius ſedem habet in ipſo Ileo convoluto, licet & quandoque in ipſo Podicis extremo incipiat, quâ ratione non ſolùm *Clyſmata*, ſed & *Suppoſitoria* per Os rejecta fuerunt, noſtrâ quoque obſervatione. Siſtitur naturalis motus nunc vitio *Retentorum* induratorum, Inteſtina infarcientium; nunc vitio Inteſtinorum vel inflammatorum, vel gangrænatorum, vel ingreſſorum mutuo, vel coarctatorum, vel ulceratorum, vel Herniâ translocatorum, vel denique convulſorum &c. Ab his nempe cauſis quibuſvis irritantur Inteſtina, & motum ſuum invertunt.

Cauſa itaque efficiens occaſionalis eſt partim pertinacior irritatio, Spirituum animalium motum provocans; partim remora quædam, naturalem fibrarum motum deorſum verſus impediens. Præter cauſas præcedenti capite adductas, accedit Hernia tam inguinalis quàm umbilicalis, frequentiſſima hujus mali mater, Scirrhus aut Ulcus cancroſum in Cœco, Ileum adeo opplens, ut nihil ad Colon penetrare poſſit; Ulcera Inteſtinorum cum Inflammatione, potiùs quàm eorum intorta convolutio, auſtera aſſumpta, v. gr. Cydonea, Avellanæ, &c. quæ pertinaciter alvum occludunt. *Peyerus* affirmat, lympham in Glandulis inteſtinalibus auſterio- *Occaſionalis*

rem factam, pertinacem ſtricturam efficere poſſe. *Panarolus* quatuor habet *Volvuli* ſpecies, 1. Ex Hernia. 2. Ex convolutione Inteſtinorum; quæ tamen reverâ impoſſibilis eſt, dum Meſenterio adhærent: Et quæ poſt mortem obſervatur convolutio, potius corrugatio eſt à Gangrænâ orta. 3. Ex Adſtrictione Ilei inſtar farciminis Lucanicæ. 4. Ex ſubintratione, ſeu deſcenſu unius Inteſtini in alterius cavitatem, qui ſatis frequens eſt; oriturque nunc à flatibus, nunc à nimia & inordinata commotione; nunc à Veneno aſſumto, quemadmodum id contigit Puello bimulo Baſileæ, cui propter hauſtum Arſenici, loco cornu Cervi uſti per incuriam ſubminiſtrati, decoctum Inteſtina poſt mortem quinque in locis ſubintrationem paſſa conſpiciebantur Anno 1713. Unde nunc ſuperior pars Inteſtini deſcendit in inferiorem, nunc inferior aſcendit in ſuperiorem. Cæterùm notum eſt, pertinacem utplurimum alvum Ilei eſſe Cauſam. In Ileo quidem lethali, ante mortem quandoque excretio alvi ſupervenit; ſed peſſimum eſt ſignum; innuit enim defectum ſpirituum animalium, adeo ut Inteſtina, tamdiu irritata, jam flaccida concidant.

Prognoſis. *Prognoſis.* Ileus cum ſtercoris vomitu, utplurimum exitialis eſt. Mutuus Inteſtinorum ingreſſus per aſcenſum curabilis eſt; per deſcenſum verò incurabilis. Dolor acutiſſimus ſubito evaneſcens, Gangrænæ ſignum eſt. Singultus, Convulſio, aut Deſipientia, mala habentur. *Arabes* quinque gradus Ilei conſtituerunt, quorum periculoſiſſimus eſt 1. Quando ſtercus vomitur. 2. Quando ſudor fœtet. 3. Cùm ſpirituo reſpiratione emiſſus eſt fœtidus. 4. Cùm Ructus eſt fœtidus. 5. Cùm per alvum crepitus fœtidus exit. 6. Cùm Ægri toto corpore frigent & madent.

Curatio. *Cura.* Irritatio ſiſtenda, & Excretio naturalis pro-

promovenda. Variatur ſubinde ſpecialis cura pro varietate cauſarum. In genere obſervandum, 1. Opiata ſiſtere quidem irritationem, ſed ſimul impedire alvi excretionem. Hinc conſiderandum eſt id quod magis urget; ſi eſt irritatio, præmittenda ſunt *opiata*, & ſubjungenda *alvum ſtimulantia*: ſi eſt obſtructio, præmittenda *fæces educentia*; & ſubjungenda *opiata* ad irritationis & motus univerſi memoriam tollendam. Deinde omnibus aliis irritis, quando propter continuum vomitum nil intromitti poteſt, uſurpetur *Opium*, conſtantibus adhuc viribus. Porrò in Spaſmo Inteſtinorum à Sale acri ſcorbutico, ad illius remiſſionem uſurpari poſſunt *opiata*, ut remittente per illa Spaſmo alia abſtergentia meliùs operari poſſint. Sed eadem *opiata* in Inflammatione Inteſtinorum fugiuntur, ne ad Gangrænam diſponat. 2. *Purgantia per os* malum exaſperare, niſi prius corroborato Ventriculo, & ſedatâ irritatione; & in genere *laxantia* fortioribus *purgantibus* præferenda eſſe. 3. Ægrum non eſſe extra periculum, niſi ſequatur Alvi profluvium, aut ſponte aut ope artis; quia cum totus venter commotus erat, facilè recidivam patietur. 4. Propter animi deliquia, & ſpirituum à fœtore proſtrationem, ſemper propinari debet *Spiritus theriacal.* cum vel ſine *Camphorâ*, aut *Vinum generoſum*, aut *Aqua Cinnamomi*. 5. Ubi ſtercora dura ſunt, nil præſtantius, quàm emollientibus Clyſteribus primò educere: nam ſi expectetur, donec ſurſum ejiciantur, raro evadunt. 6. Omnia frigida vitanda. Convaleſcentes etiam tanquam Puerperæ tractari debent, victum imperando tenuiſſimum, ut non niſi cochlearia aliquot Juſculi ex Pullo gallinaceo, ſubinde concedantur.

Inprimis Ratione alvi clauſæ conveniunt *Clyſmata* ex *Vino*, *Urinâ Pueri* & *Sem. carminat.* Item ex

Olei Sem. Lin. ℥vi. in quibus ʒiß. *Troch. Alhand.* parum bulliat; injiciendo nempe, & Umbilicum interea eodem inungendo. *Riverius* commendat *Decoct. Inteſtin.* & *Omenti Vervecum*, cum *Butyro* & tantillo *Salis Gem.* In Inflammatione Inteſtinorum *Lindanus* adhibendum ſuadet *Clyſma* ex *Decoct. Hord. cum Sale.* Quo facit illud *Zacuti* ex *Oleo cum Ruta & Nitro decocto.*

Ubi motus periſtalticus inverti incipit in Inteſtinis craſſis, vel ab ipſo podice, exhibeantur ſimul internè *Juſcula gallinacea cum Chamomilla decocta*; vel *Oleum Amygd. d. rec. expr. ad* ʒiij. Mirabilis in hoc caſu eſt *Succus Pomorum curtipendulorum* vel *Borſdorfian.* Item *Decoctum Raparum* ſive *crudarum* ſive *aſſatarum* copiosè hauſtum. Imò & *Pulpa Pomorum Borſdorf. putridorum*, cum pauco *Croco* ſuper totum Abdomen inſtrata, multum juvat. Si hæc non ſufficiant, conveniunt *Globuli Sclopetorum* deglutiti, præmiſſo priùs hauſtu *Olei Olivarum opt.* vel *Amygdalarum dulcium* ad vias lubricandas; præſertim illi ex *Amalgamate Mercurii* & *Saturni.* Sed notandum, quòd conveniant hi tantùm *Globuli*, quando à fœcibus remorantibus, vel aſcenſu Inteſtini inferioris in ſuperius oritur Malum. Quando deſcendit ſuperius in inferius, vel ſi adeſt Inflammatio, minùs conducunt.

Cæterùm uſum horum Globulorum ſuperat *Mercurius vivus* copiosè ingeſtus, ad minimum ad ℥iii. vel iv. imò ad ℔ß. aut ultra, applicando ſimul externè Fomenta blandè calefacientia, & agitando Ægrum in Curru, vel mittendo in Solium aquâ tepidâ repletum, ut *Mercurii* operatio promoveatur. Quamprimum autem per alvum effluxit, capiat Æger *Olei Amygdal. d.* ℥ij. cum *Olei deſtillat. Aniſ.* guttulis aliquot. Vel

℞. *Aq. Meliſſ.* ℥iß. *Menth.* ℥i. *Mercur. viv. purgati* ℥viii.

℥viii. *Aq. Cinnamom.* ʒiii. *M.* Repetatur ſingulis diebus ſi opus ſit; Interea *Clyſmata* injicienda ſunt ex *Lactis bubuli* ℥viii. *Terebinth. vitello Ovi ſolutæ* ℥iii. *Salis Tartari* ʒiij. pro duabus vicibus. Et Inſeſſus ordinandi ex *Decocto Chamomil. Malv. Alth. flor. Sambuc. Baccar. Juniper. Laur.* Abdomen inungendo *Axungiâ anſerinâ.* Si diutius *Mercurius* hæſerit, inungatur Abdomen *Ung. de Arthan.* cum *Oleo diacolocynth.* & applicetur denuo *Emplaſtrum* ex *Empl. de Cicut. & Gum. ammoniaco in Acet. ſolut.* ac ſimul cum *Oleo Tart. ſtil.* malaxato. Præter dicta, ratione irritationis, proſunt *Anodyna*, ut *Decoctum Malvæ, flor. Chamom. flor. Anth.* vel denique *Raparum*, quæ ſimul blandè abſtergunt. Si abſit Inflammatio, *Theriaca* ad ℈j. in *Vino generoſo* calido multum valet. Vel ad imitationem *Sydenham*;

℞. *Aq. Menth.* ℥iii. *Sal Abſinth.* ʒß. *Spirit. Theriacal. ſimpl.* ʒiß. *Syr. de Spin. cervin.* ʒvi. *m. f. Potio, mutatis mutandis, ſæpius repetenda.* Loco tamen *Syrupi de Spinâ cervinâ.* utpote valdè acris, præſtaret *Syrupus flor. Perſicor.* vel *Roſar. ſol. ſimpl.* aut *compoſitus.*

Externè illinitur Abdomen *Oleo Chamom. ſtill.* cum *pinguedine Taxi* ſubacto; vel *Galbaneto Paracelſi* cum *Ung. de Arthan.* & *Oleo Chamom. comm.* lintea probè calefacta deſuper applicando. Convenit etiam *Stercus vaccin. rec.* Abdomini illitum. Mirè dolorem lenit *Omentum vervecinum* recentiſſimè exemptum, & applicatum adhuc calens. Item *Exuviæ Serpentum in Oleo Roſar.* coctæ, & Ventri impoſitæ. Veteres ſolebant applicato folle per ventum copioſum Inteſtina diſtenta à Scybalis impactis ſeparare, ut facilius dein per *Clyſmata* elicerentur. In Caſu deſperato ſunt, qui Abdomen aperire & Inteſtina manu reponere ſuadent, ſed ne unicus quidem inde ſalvus & incolumis evadere poſſet.

CAP. III.

De Alvi Fluxu, ſeu Diarrhœa.

Diarrhœa. Communiſſimus *Alvi Fluxus Diarrhœa* dicitur, quæ pro excretorum varietate, nunc *ſeroſa* audit, nunc *bilioſa*, nunc *pituitoſa*, &c. Adeſt utplurimùm appetitus dejectus, ſitis aucta, urinæ & ſudoris ſuppreſſio; interdum tormina, murmura & borborygmi, immediatè ſcilicet excretionem antecedentia.

Differentia. *Differentia.* Diarrhœa eſt modò *artificialis*, per medicamentum inſtituta, modò *naturalis*. *Hæc* eſt vel *ſpontanea*, vel *non ſpontanea*. *Spontanea* fit 1. Ob errorem externum; ut v. g. ex Fructibus horæis, frigore nocturno, &c. 2. Ob internam materiæ metaſtaſin, v. g. in Pleuritide, diſrupto Lienis vel Hepatis Abſceſſu, Fluxu cerebrali, &c. 3. Ob ſpontaneum humorum motum, tempore verno, v. g. vel ex mutata diæta in peregrinationibus, ubi ordinariò Bilis peccat. Diarrhœa *non ſpontanea* eſt vel *Morbus*, vel *Symptoma Morbi*. Atque hæc iterum eſt vel *ſymptomatica*, v. g. in principio Febrium malignarum, ubi adſunt Præcordiorum anxietates, Deliquia, Sudores frigidi, præſertim in fronte; aut in Phthiſicis vel Hecticis, quibus Diarrhœæ colliquativæ facilè ſuperveniunt, unde ros nutritivus inſtar liquaminis ſeroſi per alvum evacuatur: Vel denique *critica* eſt, in declinatione Morbis, eundem ſolvens. Sunt & Diarrhœæ *periodicæ*, Cacochymicos ſingulis, v. g. menſibus affligentes.

Cauſa. *Cauſa.* Excreta per *Diarrhœam* rejecta, deferuntur in Inteſtina partim ex Ventriculo, ratione aſſumptorum; partim ex Maſsâ ſanguineâ per Ductus, tam pancreaticos, quàm cholidochos, ac Glandulas inte-

inteſtinales. Si per cholidochos, dicitur *Diarrhœa bilioſa*, ſi per pancreaticos *ſeroſa* audit; ſi ex chylificationis vel Inteſtinorum vitio excreta viſcidiora ac minùs tincta fuerint, *pituitoſa* dicitur, & in *Dyſenteriam* vergit. Fit itaque *Diarrhœa* eodem modo, quo *Hypercatharſis*, à medicamento purgante oriunda: ſcil. vel per *Irritationem*, adeo ut uberior fiat liquorum fluxus, v. gr. à *Reſinis purgantibus*, vel *Mercurio ſublimato*: vel per *Fermentationem*, v. gr. ex uſu Fructuum horæorum, eorumque fermento humores turbante & colliquante. Patet itaque, *Cauſam proximam* Diarrhœæ eſſe humorem acrem, vel potiùs fermentum acre, nunc Inteſtina irritans, nunc *Maſſam ſanguineam* liquefaciens. *Fermentum* iſtud acre ac volatile, nunc *acidum* nunc *bilioſum* eſt.

Cauſæ remotæ ſunt, quæcunque acidum ſpirituoſum ſtomachale deſtruunt, Ventriculi enim culpam ſubito Alvus luit, vel Bilem in orgaſmum concitant. Accedit denſa cutis textura, illi enim, qui poros habent apertos, minùs *Diarrhœis* obnoxii ſunt. Inter Aſſumpta externa, *Fructus horæi, Cucumeres, Melones, Pruna*, & omnia facilè effervеſcibilia, aut corruptibilia, *Diarrhœam* inducunt. *Remotæ.*

Ex his etiam *differentiarum Diarrhœæ eſſentialis* patet ratio. In ſpecie *Diarrhœa maligna epidemica* ex fermento acri, Stomacho hoſtili, vel cum aëre, vel aſſumptis, vel ex Ægrorum excretis ſuſcepto, oritur. *Habitualis* fundamentum habet in vitio *fermenti digeſtivi*, quòd non ritè aſſumpta ſubigat & aſſimilet, & in vitio *Bilis*, quod eadem non ſeparet ab excremento, unde ſimul commiſta acria evadunt. *Colliquativa* procedit à deficiente acido Stomachi, & acriori redditâ Bile, unde Chylus ſalſus evadit, Inteſtina ſtimulat, & acrimoniâ ſuâ Maſſam ſanguineam reſolvit.

Prognoſis. *Prognoſis.* Diarrhœa *critica* eſt optima; nec rejicienda eſt illa ex *materiæ metaſtaſi*, aut ſpontaneo humorum motu, utpote de quibus intelligendus eſt *Aph.* 2. *Sect.* 1. *Hippocr.* Item *Sect.* 7. §. 6. Item *Sect.* 7. §. 29. *Symptomatica* in principio Morborum acutorum ſemper mala, adeoque ſiſtenda, quia impedit materiæ concoctionem, vires proſternit, & ſubſequens eſt febrilis Colliquationis, ut patet ex excrementorum fœtore. Superveniens Vomitus longam Diarrhœam ſolvit. In morbo diuturno ſinceræ dejectiones malum. Si Mulieri uterum gerenti alvus fluat, periculum eſt, ne abortiat; ſed hoc non obſtante, ubi videris Fluxum ad ſiſtendum inobedientem, ne multum urgeas, mirè enim ferunt nonnunquam Prægnantes hujuſmodi evacuationes. Excreta craſſa, alba, viridia, crocea, ſpumantia, omnia mala ſunt. Item mala eſt dejectio pauca, glutinoſa, ſubpallida, & lubrica. Exitioſa verò nigra, pinguis, livida, æruginoſa, fœtida. Verſicolor quidem diuturnior eſt, ſed nihilominus exitialis. Diarrhœa colliquativa Phthiſicis confirmatis, vel quibus Capilli defluunt ſuperveniens, lethalis eſt.

Curatio. *Cura.* 1. Acrimonia fermenti, vel acida vel alcalina ſeu æruginoſa, temperanda eſt; Maſſæ ſanguineæ colliquatio fermentativa inhibenda, & jam facta per ſudorem ejicienda eſt. Huc faciunt *abſorbentia*, inprimis *Smaragdus* & *Cryſtalli*. 2. Irritationis ſenſus & ſpirituum impetus *opiatis*, inprimis *Diaſcord.* ſiſtendus. 3. Stomachus apprimè reſtituendus, quo facit *Vinum cydoniatum*, vel *abſinthites*, *Maſtiche*, &c.

Quæ obſervandæ. Pro his ſcopis obtinendis, ſequentia probè ſunt obſervanda. 1. Ut Ventriculi ſumma ſemper habeatur ratio. Unde vitentur omnia frigida: parcè bibatur; applicentur etiam *Fotus ſtomachici*, vel

Em-

Emplaſtra ex *Tacamahacâ* cum *Aromatibus* miſta. 2. Ut in Diarrhœa, à fermentatione præſertim malignâ, *diaphoreſis* promoveatur: in ea, quæ eſt ab irritatione, non adeo neceſſaria eſt. 3. Ut in principio *purgatio* neutiquam inſtituatur. Sufflaminato priùs humorum impetu, & deleto irritationis ſenſu, poteſt *Clyſmatis* uſu Alvus elui, vel blando *Rhabarbarino* abſterſio inſtitui. 4. Si maximè urgeant Stomachi ſymptomata, Vomitum exercitandum eſſe. 5. Adſtringentia, qua talia, minimè convenire, niſi priùs curata fuerit Diarrhœa, pro tono primarum viarum redintegrando. Dum enim omnia in motu ſunt, quid juvat excernenda retinere? Quin potiùs metaſtaſeos in aliam partem nobilem, & graviorum Abdominis ſymptomatum ingruit metus. Multa quidem, ſapore ſtyptico gaudentia, v. g. *Tormentilla*, *Terra ſigil.* &c. conducunt; ſed non tam adſtringendo, quàm acidum abſorbendo, corrigendo, &c. 6. Vinum tam ſimplex quàm medicatum egregiè conferre.

Præcellit omnibus aliis medicamentis, in *Dyſenteriâ* etiam *epidemicâ*, *Extractum* ex *Radice Tormentill.* cum *Spiritu Vini paratum*, & cum *Laudano* vel *Theriacâ cœleſti* exhibitum. Imò *pulv. Radicis Tormentil.* vel ipſum *Extractum* aquâ quadam factum, & in Juſculo calido ad ℨß. vel ℨi. propinatum. Hinc *Rad. Plantaginis* & ſpeciatim ejus *Semen*, *Portulaca*, *Meſpila*, inprimis *cruda*, feliciter uſurpantur. *Roob Sorbi*, ſpeciatim *torminalis*, nobile ſpecificum eſt, in Diarrhœis etiam epidemicis, item in diuturnis ex uſu Fructuum horæorum. Hinc *Cydoniata* quælibet, *Nux moſch.* *Macis*, *caput mortuum Cinnamomi*, ex quo nempe *Aqua* & *Oleum* deſtillata ſunt. *Decoctum Maſtiches* cum *Aquâ Cinnamomi*, & *Succo Cydon. ſulphurato* nobile ſtomachicum eſt in hoc caſu.

Ovi vitella bina ad duritiem cocta cum *Aceto roſ.* uſurpata, euporiſton ſunt præſtantiſſimum. Laudatur *Decoctum gran. Junip.* item *Spongia ſalicis* exſiccata ad ʒß. ſicuti etiam *Sem. Sophiæ Chirurg.* ad ʒi. Porrò *Bolus armena, Terra ſigillata,* & hinc *Martialia, Crocus Martis, Lapis Hæmatites,* præſertim *artificialis,* egregia ſunt. *Gelatina* C. C. & pro potu ordinario *Decoctum* C. C. in epidemicis Diarrhœis egregiè confert. *Theriaca recens,* & inprimis *Diaſcordium,* nec non *Confectio Hyacinthi compl.* vel *incompl.* cum *Conſervâ Roſarum rubr. vitriolatâ, Conſerv. fl. Tunic. Vinum rubrum nonnihil auſterum,* cum *Pulvere Nucis moſch.* & *Sacharo,* cochleatim ſæpè hauſtum, meritò laudantur.

℞. *Aq. Menth.* ℥ii. *Aq. Cinnamom.* ʒii. *Extract. Tormentil.* ℈ij. *Croci Martis adſtring.* ʒß. *Laud. hyſter. gr.* vi. *Syr. Cydon.* ℥ß. Miſce, & detur cochleatim. Vel

℞. *Aq. Plantag. Portulac. an.* ℥iß. *Acet. Roſ.* ʒiiß. *Diaſcord. Fracaſt.* ℈iß. *Terr. ſigillatæ* ℈ii. *Antimon. diaphor.* ℈i. *Syr. Roſ. rub.* ʒvi. *M. pro* 3. *doſibus. Acida* nempe cum *Terra ſigillata,* ac ſimilibus propinata texturam quaſi aluminoſam *acquirunt.*

℞. *Conſerv. Menth. vitriol.* ℥iß. *Diaſcord.* ʒß. *Terræ Sigill.* ʒj. *Antimon. diaph. Bezoardici martial. Extract. rad. Tormentil. an.* ʒß. *cum Syr. Imperat. f. Electuar. Doſ.* ʒii. *bis vel ter de die.*

Externa. Externè *Theriaca* vel ſola, vel cum *Balſ. Peruv.* aut *Oleis ſtill. Juniperi, Mac. Caryoph.* applicetur Ventriculo & Umbilico; item *Cruſta panis toſta, Vino auſtero* vel *Aceto ebria, Pulvere Nucis moſch.* inſperſo. Cætera vide in Capite de *Vomitu.*

Quando opus eſt abſterſione inteſtinali, propinatur *Rhabarb. ad* ʒi. *cum Conſerv. Roſ. & pulv. Nucis moſch.* item *Decoctum Tamarind.* Hæc tamen non conveniunt niſi in declinatione; vel tantùm in prin-

principio, quando metaſtaſis humorum & Fructus horæi Diarrhœam inducunt.

Atque hæc in genere de *Diarrhœa* Curâ. In ſpecie *Artificiales ſpontaneæ* ab errore externo, ex metaſtaſi humorum, aut humorum ſpontaneo motu, item *Symptomaticæ*, ſi ægro commodæ, & *Criticæ*, non ſunt curandæ, ſed ſi deficiant, moderatè ſtimulandæ. Si autem nimiæ ſint, adeo ut Appetitum & Coctionem proſternant, tum prorſus curandæ ac ſiſtendæ veniunt. *Diarrhœa ſpeciales.*

In *Diarrhœa artificiali* nimiâ, ſeu *Hypercatharſi*, convenit *Theriaca* cum *Aqua Cinnamomi*: item *Terra ſigill. Antimon. diaph.* C. C. *ſino igne*; in ſpecie *Rumex*: præterea *Opium*, *Diaſcordium*; *Vinum generoſum*, inprimis *rubicundum*, atque *Abſinthites*. Externè abdomini applicetur *Theriaca*, vel Fotus ex *Abſinth. Menth. & Aromat. in Vino decoctis*. Si Tormina aut Alvum egerendi conatus adſint, injiciantur *Clyſmata ex Lacte tepido*, in quo *Theriaca* ſoluta ſit; quæ etiam conferunt in aliis caſibus, quando nempe crebrius ſed parcè dejiciunt, peccante magis acrimoniâ quàm copiâ. *Hypercatharſes.*

In *Diarrhœa* ab errore externo conducunt *abſorbentia*, v. gr. *Coral. rubr. Nux moſch.* C. C. *uſt.* cum *opiatis* & *ſtomachicis*. In ea quæ ex metaſtaſi fit, & plerumque noctu invadit, conducunt *Veſicatoria* & *Fonticuli*, quæ *Catarrhum* avertant & aliorſum derivent. *Diarrhœa* ex ſpontaneo humorum motu per amara & theriacalia ſpeciatim curatur. *Diarrhœa habitualis* inprimis curanda venit *Thermis*, uſurpando internè *aromatica* Stomacho grata. *Colliquativa* vix niſi curato primario morbo auferri poterit, interim *temperantibus* & blandè *adſtringentibus* ejus ulterior progreſſus, quantum poſſibile, cohibendus. In *Epidemicâ* appropriatis *alexipharmaca* & *ſudorifera* miſceantur.

℞. *An-*

℞. *Antimon. diaphor. Terræ ſigill. an. gr.* xv. *Sal. volat. Viper. gr.* vj. *Pulveris Nucis moſch. gr.* iv. *m. pro doſi; bis quotidie repetendâ, expectando ſudorem.* In Præcordiorum anguſtiis junctis inungantur *Ol. deſtill. Mac: Junip.* & *Caryoph.* cum *Ol. Nuce moſch. expr.* pro corpore Balſami.

CAPUT IV.

De Cholera.

Cholera. SUmmus Diarrhœæ gradus *Cholera* dicitur, quando nempe non abſque impetu recrementa ſurſum & deorſum expurgantur. Adeſt ſimul Ventris ac Inteſtinorum dolor, inflatio & diſtentio, Cardialgia, pulſus celer & frequens, interdum parvus; anxietates præcordiorum inſignes, inquietudo & jectigatio, animi imminentia deliquia, partium externarum refrigeratio, Sudor circa frontem, & tandem Convulſiones. Hæc *Cholera humida* dicitur; præter quam datur & *ſicca* ſeu *notha*, *Hypochondriacis* familiaris, in qua Flatus ſupra & infra eructantur.

Cauſa. *Cauſa* Choleræ humidæ, quæ modò conſideranda venit, eſt fermentum acre, utplurimum acidum, nunc ſolitarium, nunc bili permiſtum, unde illa æruginoſa redditur, Stomacho maximè adverſatur, & graviſſima præcordiorum Symptomata inducit. Hoc fermentum acre non ſolum *irritat*, ſed & maſſam ſanguineam fermentativo motu *colliquat*. Quandoque in ſpecie humoris copioſi ſe exhibet, ex aſſumptis nempe corruptis genitum; frequentius autem ſub mole minima exiſtit, & verè malignum eſt, in vehementi nempe affectu ab internâ causâ orto. Quod irritationem attinet, locus illius eſt finis *Duodeni* & principium *Jejuni*, ubi ſucci vitiati efferveſcunt, & tàm Inteſtina ad naturalem, quàm

Pylorum

Pylorum ad præternaturalem & inverſum motum ſtimulant. Quoad *Fermentationem colliquefactivam*, patet, quòd Maſſa ſanguinea partes ſui vitioſas, à fermento corruptas, per vaſa pancreatica & cholidocha in Inteſtina amandet, ex eo, quòd licet ex alimentis corruptis inchoetur *Cholera*, Excrementorum tamen quantitas quævis aſſumpta longè ſuperet. Hinc enim eſt, quòd in Hyſtericis, Scorbuticis,&c. purgantia ſæpe *Choleram* inducant, ſalia nempe contraria, præſertim acida, in horum corporibus ſtabulantia, in Inteſtina detrudendo. Hinc etiam eſt, quòd *fructus horæi*, in Chylum fermentativum abeuntes, Maſſæ ſanguineæ craſin turbando & colliquefaciendo, *Choleram* excitent. Hinc febrilia ſymptomata ex præternaturali illa ſanguinis commotione oriuntur. Ventris & Inteſtinorum dolor, inflatio & diſtentio, ſunt effectus genuini contentorum acrium efferveſcentium. Fermentum illud in *Cholera* ſæpius malignum eſt, id eſt acerrimum, in minimo efficaciſſimum, & nervoſis partibus quàm maximè hoſtile, id quod tetra teſtantur Symptomata, quæ aliàs à vero Veneno procedere obſervantur.

Cauſæ remotæ ſunt vel *internæ* vel *externæ*; hæ ſunt aſſumpta varia facilè fermenteſcibilia, indeque corruptibilia, in ſpecie Perſica mala, Raphanus, Cucumeres, Melones, Lac corruptum, Oryza cum lacte parata & frigidè aſſumpta, Fructus præcoces cum Ovis fixis, deſuper hauſtâ frigidâ, Muſtum, Cereviſia novella, Vinum non ritè defæcatum, Ova Barbi & Lucii, Medicamenta item acriora, v. g. *Infuſum Helleb. albi* (cujus antidotum eſt *pulv. flor. Nymph. alb.* ad ℥ii.) *Aq. fortis, Sublimatum, Arſenicum*, & quidam *Fungi*. *Internas* inter *Cauſas* ſunt Febres malignæ, occluſa Fontanella, Menſes deficientes, nimia *Cauſæ remotæ.*

Venus

Venus, à qua *Cholera* nata *ſcrupulis quatuor Pulveris Hæmatites in Succ. Granat.* curatur; ut nihil dicam de ſingulari Idioſyncraſia, ratione cujus ex audito tonitru Cholera ſubinde enata fertur.

Prognoſis. *Prognoſis.* Periculoſiſſimum eſt malum; præprimis ſi Febris acuta fuerit juncta: periodum ferè obſervat tertianariam. Sæpius convaleſcentibus recidiva lethalis ſupervenit. Quo magis Venter aut Ventriculus perturbatur, eo periculoſior eſt. Si à bile æruginoſâ oriatur, malum; ſi livida aut nigra aut fœtida ejiciantur, peſſimum eſt ſignum. In principio Febrium quarundam poteſt eſſe critica & ſalutaris.

Curatio. *Cura.* Temperandum eſt fermentum acre & malignum; opiatis humorum motus ſiſtendus, & appropriatis Ventriculus roborandus. Pro his ſcopis obtinendis obſervandum 1. *Opiata* nunquam omittenda. Si tamen magna ſit virium exſolutio, præſtat partitis vicibus, quàm integram doſin ſimul exhibere. 2. In initio nec *adſtringentia*, nec *purgantia* conveniunt, quorum illa humorem à fermento inquinatum incarcerant, qui gravia inducere poſſet ſymptomata. Hæc licet leniſſima, novos inſuper excitant tumultus. 4. Bibat oportet Æger parcè, idque tepidè.

In principio. In principio itaque conveniunt blandè *abſtergentia*, præcipuè in corruptione alimentorum, v. gr. *ſerum Lactis*, vel ſolum, vel cum ℥i. *aut* ij. *Syrupi Roſ. ſolut.* miſtum; vel cum ℥i. *Tamarind.* ebullitum; Item *Infuſum* blandum ex *Rhabarb.* aut *Bolus* ex *eodem* cum *Conſervâ Roſ.* Conducunt etiam *Clyſteres* ex *Lacte* cum ʒij. *vel* iij. *Theriacæ.* Internè *Mentha* egregium eſt ſpecificum, unà cum *Portulac.* & *Plantag.* Item horum *decoctum* cum *Syrupo Cydon.* & *Conſ. Hyacinth.* propinatum. Pariter *Emulſiones* conducunt, paratæ ex *ſem.* 4. *calid. maj. Amygd. d.*

cum

cum appropriatis, inprimis *Terrâ ſigillat.* & *Antim. diaphor. Bezoardico martiali*, ſpeciatim *Cryſtal. ppt.* tanquam ſpecifico pro Bile æruginoſa temperandâ, & curandâ *Cholerâ*, ex uſu *Acidularum*, corpore non præparato, natâ. Juxta *Cryſtallum* eſt *Smaragdus*, ſingulariter commendatus, ubi Convulſiones imminent. Inter *Opiata* ſunt *Laudana*, *Theriaca*, *Spiritus & Eſſentia Theriac. tam ſimplex quàm camphor.* & *Diaſcord.* In *Cholera* à Veneno corroſivo, v. gr. *Aquâ forti* ſumtâ, conducit hauſtus egregius, iſque repetitus *Aquæ muriaticæ*, *Lac*, imprimis *chalybeatum*, cum *Ceræ flavæ* tantillo, *Nux moſchata* & *Terra ſigillata* additis *demulcentibus*, *Oleo* puta, vel *Emulſion. Amygdal. dulc.* Ex dictis facilè eſt formulas concinnare, v. gr.

℞. *Conſerv. Menth.* ℥j. *Terr. ſigillat. Coral. r. ppt. Cryſtal. alb. ppt. an.* ℈ß. *Laudan. opiat. gr.* ij. *cum Syr. Coral. F. Bolus.*

℞. *Aq. Menth.* ℥iv. *Cinnamom. Eſſent. Theriac. an.* ʒij. *Syr. Coral.* ʒvi. *M.* & cochleatim ſume.

Externè applicatur Regioni epigaſtricæ *Spiritus Vini camphoratus*, cum panno vel linteis multiplicatis, quàm calidè ferre poteſt Æger: Item *Panis toſtus Vino generoſo intinctus*, & *pulvere Nucis moſch. Cardamomi*, aliorumve *Aromatum* aſperſus. Externa.

Quoad *differentias*; ſi à *Veneno* oriatur *Cholera*, *oleoſis*, *pinguibus*, & *abſorbentibus* curatur, ut ſuprà. Si ex *Hypercatharſi*, *Opiata* cum *Theriacalibus* & *Vino Abſinth.* egregiè conferunt. Si à *Fructibus horæis* ſit malum, præter blandè *abſtergentia*, conducunt *terrea fixa*, ſc. C. C. *uſt.* & *Salia lixivialia*, ad imitationem nempe *Cereviſiæ* vel *Muſti*, effervefcentium impetuoſius, dictis mediis cohibitorum.

CAPUT

CAPUT V.

De Lienteria.

Lienteria. SI aſſumpta, prout ingeſta fuere, per alvum ege rantur, *Lienteria* dicitur: oriturque 1. Quandc fermentum ſtomachale aut deficit, aut iners eſt, au ex retentis variis impeditur. 2. Quando tanta eſ Pylori laxitas, ut alimenta non retineat, ſed dilab ſinat antequam ſint diſſoluta; inprimis ſi conjun gatur irritatio quædam & moleſtia Stomachi. Hin Ulcus Ventriculi, eundem continuè irritans, *Liente riam* inducit, quod curavit *Foreſtus* primò mun dando per *Aq. mulſam*, & *Decoctum Hord.* cum *Mell roſac.* & poſtmodum adſtringendo cum *Decoct. Ra dicis Symphyt. Terræ ſigill. &c.* Humores etiam acrio res retenti, & ſalia acria ſcorbutica, tam cum ſali vâ, quàm per membranam Stomachi glandulo ſam ad Ventriculum delata, eundem continuè ir ritando, ad præmaturam excretionem ſtimulant Pariter nimius potus Pylori laxitatem, adeoqu *Lienteriam* producit. *Lienteria* gravioribus Morbi ſuperveniens ad Tabem diſponit; item diu duran virium poſtrationem neceſſariò infert.

Curatio. *Cura.* Stomachus roborandus *Remed.* tam *aroma ticis*, quàm moderatè *acidis*. Vel Irritatio ſiſtend temperando acrimoniam humorum, & Ventricul ſenſum ſopiendo. Pro his ſcopis obtinendis obſer vandum eſt 1. In præſentiâ Excrementorum pi tuitoſorum, aliorumve vitioſorum retentorum con venire *Vomitoria*, ſed *lenia*; *fortiora* enim aut to num laxant, ſi oleoſa ſint, aut Malum irritant Si Vomitus minus conveniat, exhibeantur blandè *abſtergentia*, & ſimul *adſtringentia*, v. gr. *Rhabarb.*

Aloetica

Aloetica, *Pilulæ maſtich. &c.* 2. Si à *Veneno*, *Fungis*, aut *Fructibus horæis* excitata fuerit, appropriatis obviam eundem eſſe. 3. Fortiora Purgantia minimè convenire, ſed præſtare, quæ ſtypticitatem aliquam ſecum vehunt.

In genere hinc conveniunt *Stomachica*, ſcilic. *Abſinthium*, *Menth. Salvia*, *Nux moſch. Macis*, *ZZ. Cydonia*, *Meſpila condita*, &c. Item *Corallata*, inprimis *Tincturæ Coral.* quæ ratione *Corallii* temperant, & ratione *menſtrui* Stomacho gratæ ſunt. Pariter *Elixir propr. ſ. acido*, *Spiritus Maſtich.* & *Syrupus Maſtich. Timæi.* *Helmontius* euporiſton habuit ex *Vitello ovi* indurato, cum *Aceto*; ſicut *Foreſtus* ex *Vitello ovi*, cum *pulvere unius Nucis moſchatæ*, ſuper tegulâ ignitâ aſſato. *Alumen* legitimè uſurpatum optimum eſt. Item *Vinum Abſinthites chalybeatum*, *Vinum infuſionis Abſinthii*, *Menthæ*, *Meliſſ.* &c. *Panis bis coctus* in *Spiritu vini* maceratus, hinc *Theriacâ* illitus & comeſtus. Denique *Miva Cydon. aromatica* cum paucâ *Terrâ ſigil.* & *Diaſcordii Electuario* conveniunt.

℞. *Conſerv. Roſ. rubr.* ℥iii. *Theriac. opt.* ʒij. *Spir. Vitriol. gut.* viii. *cum Miva Cydon. aromat. F. Elect. ſumat mane & veſperi quantitatem Nucis Juglandis.*

Externè convenit pro fotu Sacculus ex *aromaticis* & *ſtomachicis* in *Vino* coctis; & alia pariter in Sectione *de Vomitu* laudata.

CAPUT VI.

De Fluxu chyloſo, ſeu Cœliaca Paſſione.

SI aſſumpta in Chylum mutentur, atque hic dein cum excrementis unà per alvum egeratur, dicitur *Cœliaca Affectio*, fitque duobus modis. 1. Quando *Cœliaca paſſio.*

 do

do Chylus non ſecernitur à fœcibus in Inteſtinis; unde excreta gryſea, plus minùs albicantia, invicem permiſta apparent. 2. Quando Chylus ritè ſecretus non debitè diſtribuitur, ſed cum excrementis confuſus excernitur, ipſa autem excreta à Bile ſatis tincta flaveſcunt. Prius fit ob defectum vel inertiam Bilis; ſine Bile enim Succus pancreaticus non poteſt Chylum perficere & ſecernere. Poſterius oritur ab obſtructione Vaſorum lacteorum per mucilaginem viſcidam. In utraque hac *Cœliacæ* forma Ventriculus videtur ſalvus, quia alimenta in Chylum concoquuntur. Poteſt tamen Cœliaca oriri à Chylo malè digeſto, adeoque inepto pro ſubeundâ alteratione Bilis, quo in caſu meritò culpatur Stomachus. Si diu duret hic *Fluxus* metuenda eſt *Atrophia*.

Cauſa.

Cauſa.

In *Curatione* prioris ſpeciei acuenda eſt Bilis iis, quæ *Sale volatili acri* conſtant, & ſimul *amara*, & Stomacho grata ſunt. In altera ſpecie *abſtergendus* eſt mucus Inteſtinorum parietibus adhærens. Utriſque ſcopis ſatisfaciunt *Mentha*, *Abſinth. Agrimon. Radices aperient.* inprimis *Cichor.* cujus amaror abſterſivus hic eſt egregius. Conveniunt item *Tinctura Tart. acris*, tam *vulgaris*, quàm ex *Scoriis Reg. Antimon.* parata; *Tinctura Tart. compoſ. Spir. carminat. de tribus*, in *Aq. Menth.* vel *Vino Abſinth.* & *Spir. Sal armoniaci* cum *Spir. Cochlear.* miſtus.

CAPUT VII.

De Dyſenteria.

EXpeditâ excrementorum per alvum *expulſione*, tam *diminutâ*, quàm *auctâ*, ſequitur *depravata*. In qua ſpecie primatum ducit *Dyſenteria*, quando nempe per alvum evacuatur ſanguis, idque vel cum muco,

Dyſenteria.

muco, atque torminibus Ventris, Teneſmo, aliisque Symptomatibus; vel etiam ſine talibus.

Differentiæ inprimis tres obſervandæ. 1. Quando ſine Inteſtinorum vitio, motu & impetu naturæ, per alvum ſanguis evacuatur, *v. gr.* in Spleneticis, Melancholicis, & in *Dyſenteria ſcorbuticâ nothâ*; Item in *Menſium ſuppreſſione*, vel *Ulcere Meſenterii* aut *Pancreatis*. 2. Quando *Fluxus* eſt *hepaticus*, de quo poſtea. 3. Quando ob vitium Inteſtinorum, cum torminibus & ſimultaneâ excretione muci albidi, plus minus purulenti, ſanguis ejicitur. Et hæc eſt propriè ſic dicta *Dyſenteria*. *Differentiæ.*

Signa. Agmen ducunt *Tormina*; ſequuntur dejectiones cum ingenti Inteſtinorum depreſſione, dolore, & moleſtiſſimo Viſcerum quaſi omnium deſcenſu. Dejectiones non ſunt ſtercoroſæ, ſed nunc ſimpliciter mucoſæ, nunc intermiſtim ſanguineæ, nunc ſimpliciter ſanguineæ. Si ſanguis abundet, *cruenta*; ſin verò mucoſus humor, *alba Dyſenteria* vocatur. Adeſt ſubinde Febris; lingua ſubalbida, mucilagine densè obſita, &, ſi vehementiùs æſtuet corpus, nigra etiam atque ſicca. Proſternuntur vires, Ægri vigiles ſemper ſunt, anxii & inquieti, ſitiunt inſigniter; & ſi majora vaſa corrodantur, ſanguis ſincerus confeſtim effluit. Nonnunquam Inteſtina inflammantur, indeque Gangrænâ incurabili afficiuntur. Si adſtringentia intempeſtivè adhibeantur, *Aphthæ* interdum fauces aut Inteſtina obſident. Tandem plerumque Inteſtinum rectum *Teneſmo* doloroſiſſimo afficitur. *Diagnoſis.*

Pars affecta denunciatur à dolore, loco doloris, tempore exitûs excrementorum, & horum variâ miſtione. 1. Si inteſtina *tenuia* afficiantur, dolor adeſt intenſus & diſcindens, qui in *Craſſis* remiſſior & obtuſior eſt. 2. Si tenuia afficiuntur, circa Umbilicum *Partis affectæ ſigna.*

bilicum & Regionem hypogaſtricam magis eminet dolor: ſin verò craſſa, infra & juxta Stomachum, & utrinque juxta latera, magis Tormina vexant. 3. Excretio poſt Tormina celer, *craſſa*; tardior verò, *tenuia* labefactata arguit. 4. In *tenuibus* affectis propter magnum iter benè permiſcentur ſanguis & mucus; in *craſſis* verò, apertius diſtinguuntur. 5. *Tenuia* (Ventriculo proxima) affecta ad Vomitum ſtimulant, & Anxietatem augent; *craſſa* minus.

Cauſa. *Cauſa* efficiens *proxima* eſt ſpiritus influus occaſione irritationis membranarum doloroſæ ad impetum provocatus. *Cauſa materialis* eſt *acre* quodcunque Inteſtina vellicans, ita ut propter irritationem continuam tandem & Sanguis efluat. Hinc videmus, quòd in *Hypercatharſi* non rarò superveniat ſanguinis excretio. *Acre* hoc in ſpecie eſt *acidum*, membranis Inteſtinorum Nerviſque inimiciſſimum; unde v. g. *Hyſtericæ* purgatæ facillimè *Dyſenterias* incurrunt, ob acres, acidos, erodentes ſuccos. Sic præter *Hypercatharſes*, & *Caſus hyſtericos*, non rarum eſt, quòd *Diarrhœis*, ſi acrius affligant, ſuperveniat *Dyſenteria*. Sic ex Uvarum, Peponum, Carnium animalium, Caſſiâ fiſtulâ nutritorum, eſu; ex Muſti potu; ex Mercurii inunctione, & Ulcere Pedum diuturno, oritur interdum *Dyſenteria*. Item ex Aceto vel Aqua in vaſe plumbeo aſſervatâ; & ex efflorescentiâ candidâ in canalibus plumbeis tectorum per diuturnam ſiccitatem ortâ, & per ſupervenientem pluviam abrasâ. Cibi etiam dulces, vitiosâ fermentatione impensè aceſcentes, ut & Adamas non exactè pulveriſatus, propter angulorum acumen Inteſtina perforans, *Dyſenterias* inferunt.

Dyſenteria endemica. *Dyſenteria endemica*, nullibi præterquam à *Sydenham*, inter Morbos quaſi hybernos memoratur. *Epidemica* frequenter autumnali tempore invadit, oriturqu

oriturque ab acido ſale penè acerrimo, ſubinde minimo & efficaciſſimo, adeoque *maligno*; interdum *benigno*; utroque tamen inſigniter contagioſo. Uſque adeo ut duplex ſit conſtituenda Dyſentetia, *benigna* una, ſine vehementibus ſymptomatibus, interdum & ſine Febri, vel non niſi cum leni & benignâ, Hominem affligens; *maligna* altera, quæ cum Febri acutâ & malignâ, aliiſque vehementibus Symptomatibus periculosè excruciare ſolet, ac frequentiſſimè non ſolùm per Latrinas, ſed & per Clyſteres communicatur. Oritur autem, præter aërem plus minùs fervidum & acrem, inprimis ex potu gelidarum Aquarum, ac Fructuum horæorum, nimiopere deglutitorum, corruptelâ. *Contagioſa.*

Dolor acerrimus *Dyſentericos* torquens, non promiſcuè ex corroſione, ſed maximam partem ex Inteſtinorum ſpaſmo & motu vermiculari oritur; unde excretionem præcedit, quia ſpaſmus Inteſtina propellens contenta exprimit. *Sanguis* excretus in *Dyſenteria benigna* ab excoriatione Inteſtinorum, in *maligna* à miaſmate acri, Inteſtina ad proprium cruorem fundendum ſtimulante, procedit. Ita ut cruoris profuſio conſequens ſit alterationis ſeu vellicationis Inteſtinorum, ab acri rodente in *benigna*, & miaſmate virulento in *malignâ* Dyſenteriâ. Vellicatis enim Inteſtinis, ſicut à ſpinâ alicubi infixâ, Sanguinis fluxus illuc derivatur. Mucus, qui excernitur, pituita Inteſtinorum parietes oblinens eſſe nequit, propter nimiam excreti copiam. Nec ſanies eſt aut pus, licet hæc in diuturniore malo interdum obſerventur. Eſt itaque nihil aliud, quàm nutrimentum Inteſtinorum non rectè aſſimilatum, ſed diverſimodè corruptum. Excernuntur quandoque *Carunculæ*, quæ non tam ſubſtantiæ Inteſtinorum membranoſæ, quàm *Glandulæ* inteſtinales *Doloris origo.* *Mucus excretus quid.*

tumefactæ, & morbi progreſſu ab Inteſtinorum ſubſtantiâ ſeparatæ atque abraſæ eſſe videntur. *Exulceratio* Inteſtinorum rariſſimè locum habet; alias Dyſenteriæ curatio per ſpecifica tam citò fieri nequiret.

Prognoſis. *Prognoſis.* Si afficiantur Inteſtina tenuia, mala; ſi epidemica ſit cum Febre, periculoſior eſt, præſertim ubi maligna fuerit. Si adſit Vomitus, qui ferè jungi ſolet cum ſingultu, deterrima eſt. Si excreta ſint viridia, nigra aut varia, aut admodum graveolentia; vel ſi ab atra bile incipiat Dyſenteria; ſi ſuperveniant Convulſiones ac Deliria; ſi veluti caruncula dejiciantur, exitioſa eſt. Dyſenteria indolens Inteſtinorum Gangrænam oſtendit, eſtque hæc in Dyſentericis præcipua mortis cauſa. Si adſit vomitus bilioſus in principio, vel ſingultus in progreſſu morbi, funeſtus eſt. Si ſuperveniant Aphthæ, aut Lienteria, aut ſi intendatur Febris, malum. Si macula nigra vel tubercula poſt aurem appareant, inſtat mors. Gravidarum Dyſenteria Abortum minatur, ſuperveniente tamen Partu legitimo ſubinde ſolvitur. Si adſit Teneſmus cum paralytico Ani hiatu, ita ut clyſteres injecti ſtatim elabantur; aut cum tanta adſtrictione & tumore, ut nihil intromitti poſſit; plerumque mortis ſignum eſt. Superveniens ructus vel crepitus Ventris bonum ſignum eſt, ſc. redeuntis fermenti digeſtivi. Tandem continuum extremorum frigus cum vel ſine madore, utcunque actiones apud Ægrum videantur ſatis adhuc vegetæ, animusque præſens, lethale ſignum exiſtit.

Curatio. *Curatio.* Obſervandum, an *benigna*, an verò *maligna*; item an à *cauſa internâ* vel *externâ*, & hæc vel ab aſſumptis acribus, &c. vel contagio nata fuerit *Dyſenteria.* Omnes enim *epidemicæ* non ſunt *maligna*

lignæ, & ex his differentiarum conſiderationibus variat Praxis. Quoad methodum medendi igitur, 1. Irritatio Inteſtinorum, opiatis & acria corrigentibus ſiſtenda. 2. In *benignâ* laxantibus abluantur Inteſtina; in *malignâ* abſorbentibus ac blandè ſudoriferis miaſma contagioſum eliminetur. 3. Noxa Inteſtinis illata vulnerariis adſtringentibus ac ſimilibus reſtituatur. Qui communiter purgantibus, clyſteribus, anodynis, & mundificantibus curationem aggrediuntur; tantummodo productum morboſum, non autem Morbi radicem reſpiciunt.

Pro his ſcopis obtinendis obſervantur ſequentes regulæ. I. *Obtundentia*, ut *Lac*, aut *abſorbentia*, ut *Corallia*, acre vellicans in genere corrigunt, ſpecificè autem *Priapus Ceti*, *&c.* II. *Opiata* utramque faciunt paginam, ſed appropriatis, *ſudorificis* nempe ac *laxantibus*, debitè miſta. III. In *Dyſenteria epidemica*, plus minus *malignâ*, ſudor tam per ſe, quàm *diaphoreticis* provocatus, probè attendendus eſt. IV. *Abſtergentia* primas vias Cacochymicis in principio conveniunt; uti & ſi à Fructibus horæis malum ortum fuerit. Contrarium faciendum, ſi à causâ oppoſitâ originem duxit Malum. In morbi progreſſu, & in malo contagioſo, exulent *Laxantia*. V. *Clyſmata* irritatione ſuâ Malum facilè exaſperant. Conveniunt igitur ſolùm 1. In benignâ, ubi eluendæ ſordes. 2. Ubi temperanda acrimonia. 3. Ubi neceſſaria eſt conſolidatio. 4. Quando tenuia ſuperiora & Pylorus, nimis afflicta, revulſorio ſtimulo liberanda. VI. Semper habenda eſt ratio Stomachi, unde *Vinum* v. gr. *rubrum* bonæ notæ, præſertim in juncto Vomitu, non nocet, licet acoris ratione nonnihil ſuſpectum videatur. VII. *Venæſectio* omnino exulet. VIII. *Adſtringentia*, ut talia, nocent: ſiquidem non relaxa-

Regulæ curationis obſervandæ.

ta, ſed irritata ſunt Inteſtina. Inprimis nocentiſſima ſunt intempeſtivè, h. e. ante ſudorifera in *malignâ*, & ante *laxativa* in *benignâ* exhibita. IX. Si tantillum refrigererentur extrema, præſertim pedes; item ſi potus non calidus ingeratur, Tormina & acerbiores ſuperveniunt dolores. Unde calor, & Juſcula decoctionis Gallinarum, ſunt maximè proficua. X. Quies, & jectigationis abſentia, maximæ utilitatis eſt.

Specifica Remedia. Inter ſpecifica, acre dyſentericum corrigentia inprimis ſe offerunt *Priapus Cervi*, *Tauri*, & præſertim *Ceti*. Uſurpantur, vel exſiccati in *pulveris* formá ad ʒi. in Juſculo calido aliquoties propinati, vel in formâ *Decocti*, tam pro potu & remediorum vehiculo, quàm pro *Emulſionum* liquore. Pertinet huc *Gelatina C. C. recens*, in *Potu* ordinario vel *Julepis* propinanda. Quin & ex *Priapis*, qui ſunt concretum quaſi medium inter cartilagines & oſſa, paratur *Gelatina*. *Oſſa* & *Cornua animalium*, *uſta* vel *non uſta*, conveniunt. *Raſura Cranii humani* ad ʒi. vel ejuſdem *Uſnea* ad *gr.* xv. nobiliſſimum habetur *antidyſentericum*. Item *Dens Hippopotami* vel *Unicornu verum* ad ʒß. *Sanguis Leporis* aut *Agni* ſub pavore mortis jugulati, exſiccatus & propinatus à ʒß. ad ʒi cum *Syrupo Cydon.* & *Lapide Hæmatites*, ſpecificum eſt. In *Dyſenteria epidemica maligna Hepar Serpentum* & *Viperarum* ritè exſiccatum & pulveriſatum, à *gr.* xv. ad ℈i. propinatur ſæpè. In *Dyſenteria acri* cum Bile porraceâ aut æruginoſa conveniunt *Cryſtalli ppt æ.* *Ungula equina exſiccata*, aut cum *Butyro frixa* & deinde *pulveriſata*, ad ʒi. nobiliſſimum habetur ſpecificum. Quoad *Hepata Ranarum virid.* ſit fides penes Authores. Pauperculis commendatur *Album græcum*. *Uva quercina*, vel in ejus defectu *Viſcus* aut *Fungus quercinus* ſpecificum

cum eſt. Item *Pulvis Granorum Actes* ex *ſucco Bacc. Sambuc.* cum *Farina ſecalina* bis in fornace ad duritiem cocto, deinde pulveriſato; *pulvere* dein ſecundâ, ut & tertia vice cum *ſucco Sambuci* in panem formato, & cocto; & tandem maſſæ pulveriſatæ addendo *Sanguinem Lepor. crudum, Priapum Ceti,* & *Succum Granor. Sambuc.* quæ maſſa denuo in Clibano coquatur & pulveriſetur; ejus doſis ʒß. inſpergenda *Pani toſto* Vino intincto. *Cydonium maturum* excavatum cum *Cera* & *Gum. arab.* repletum, aſſatum & comeſtum, etiam ſpecificum iſt. Item *Aqua ſuberina, Pulvis Suberis combuſti, Pulvis* & *Decoctum Tormentillæ, Roob Sorbi torminalis,* vel *aucupariæ, Unicornu foſſile,* & *Terra Vitrioli dulc.* ex *Vitriolo martiali* deſumpta, quibuſvis *martialibus* longè præferenda. *Martialia* quidem acidum ſaturant, ubi ab acido malum oritur; ſed in *Dyſenteria contagioſâ* aut *malignâ* minus conveniunt. *Sulphur,* hujuſque *flores* ſunt præſtantes; *Saccharum Saturni,* & *Alumen crudum* in *Vino rubro* vel *Lacte vaccino* proſunt. Tandem *Opium* nunquam negligatur. Hinc *Theriaca Androm.* & *Theriaca cœleſtis, Mithridatium Damocr. Diaſcord. Laudana,* & *Trochiſci de Carabe,* admodum conveniunt. Pro optimo omnium ſpecifico, & tantùm non certiſſimo Remedio extollitur hodie *Radix* illa exotica, *Ipecacuanha* dicta, per ſuperiora & inferiora purgans, ad grana 20. 25. vel 30. pro doſi exhibita, ac quotidie, ſed fractâ magis ac magis doſi, reiterata. Verùm hoc Remedium, utut in Caſtris Militum fortè egregium effectum præſtare deprehenſum ſit, in Civitatibus tamen, apud delicatioris texturæ Homines non æquè feliciter ſemper operari ſolet; aut non ita confidenter aliquoties, ſicuti opus eſt, hucuſque exhibitum à Medicis fuit; habet enim certum ſatis effectum excutiendi acrem

illum, atque corroſivum humorem dyſentericum è plicis & muco Inteſtinorum.

℞. *Decoct. Priap. Cerv.* ℔i. *Gelat.* C. C. ℥i. *Aq. Cinnam. cydoniat.* ℥vi. *f. Julepus in plures doſes.*

℞. *Terræ ſigill.*℥iß. C.C. *ſ. igne, Raſ. Priap. Cerv. an.* ℥i. *Pulv. rad. Tormentill. Coral. rub. ppt. an.* ʒiii. *M. f. Pulvis. Doſis* ʒi.

℞. *Pulv. Hepat. Viperar.* ℈ii. *Extract. Tormentill.* ʒß. *Laud. opiat. gr.* ii. *M. pro* 2. *doſ. in Dyſenteriâ maligna.*

℞. *Aq. Plantag.* ℥iij. *Aq. Cinnamom. cydon.* ℥ß. *Diaſcord. Fracaſt.* ʒi. *Trochiſc. de Carabe* ℈ii. *Lap. Hæmat. ppt.* ℈i. *Syr. Card. ben.* ℥ß. *M. ſumatur cochleatim.*

Adſtringentia. *Hæc ferè ſunt Specifica.* Progredior ad ea, quæ communiter uſurpantur, *adſtringentia* nempe, *abſorbentia, temperantia,* & *vulneraria.* Inter dicta magis uſitata ſunt *Plantago, Pimpinella ſanguiſorba, Lyſimachia, Folia Quercus, Burſa Paſtoris, Millefolium, Conſolida major, Nymphæa, Biſtorta, Roſæ rubræ, Balauſtia; flores Papav. rhœad. Bellid. Hyperic. Sem. Papav. & Plantag. Cydonea, Meſpila, Spongia Cynosbat. Nux moſch.* &c. *Mentha* cum *Abſinth.* in fine mirè Ventriculum roborant. Unde horum *ſuccus* benè depuratus, & *Syrupus Abſinth.* cum *Syrupo de Roſis ſicc.* & *Aquâ Cinamomi cydoniatâ* poſt eſum Fructuum horæorum valdè conveniunt. Hinc *Eſſentia* & *Syrupus Symphyti, Tinctura Sulphuris Vitriol. Tinct. Lap. Hæmat. Crocus Martis adſtringens, Succinum, Bolus Armenas, Terra ſigillata, Tinctura antiphthiſica, Thus, Os Sepiæ,* æſtimantur. Præ cæteris convenit *Lac,* inprimis ſeroſius, poſtea ipſum *Lac,* ſed *chalybeatum,* vel additâ ʒi. *Stercoris canini* ſingulis hauſtibus. Incoqui etiam poſſunt *Radices Symphyti* vel *Tormentill.* vel ſi ipſum *Lac* ſolitarium incommodum videatur, addatur dimidia quantitas *Aquæ communis,* vel cujuſdam aliûs appropriatæ.

Si

Si in principio laxandum, *Rhabarbarum* ſolum tutum eſt, utpote quod vim habet anodynam, ac ſi in pulvere ſumatur, etiam in fine leniter adſtringentem. Verùm aliquoties, non ſecus atque *Radix Ipecacuanhæ*, fractâ quoque doſi exhiberi debet. Cùm *Rhabarbaro* etiam *Panacæa ſolutiva alcalina*, validè abſorbens dari pluries poteſt in *Juſculis farinaceis*, vel *Decocto Priapi Cervi*, vel *Infuſo Plantarum traumaticar.* vel *Emulſione Amygdalarum dulc.* Sed aut præmittendum, aut ſimul jungendum, aut ſubjungendum *opiatum*. *Laxantia* commodius mane, *opiata* verò ſub noctem dantur, quia raro de die agunt; & *Dyſenteria* circa noctem ordinariò exaſperatur.

℞. *Diaſcord. Fracaſt.* ʒß. *Rhabarb. pulv.* ℈i. *cum ſ. q. Syr. de Roſ. ſicc. f. Bolus.*

℞. *Rhabarb. elect.* ʒij *Roſar. rubr. p.* iv. *Infund. in ſ. q. Seri lactis, colatur.* ℥ii. *vel* iii. *add. Syrupi de Roſ. ſicc.* ʒiii. *vel* iv. Uſurpetur hauriendo aliquot doſibus.

Interdum Dyſenterici patiuntur dolorem gravativum ſub umbilico, quaſi materia quædam ibidem incuneata hæreret, propter ſuppreſſos per opiata ſeceſſus; quod tamen non eſt, quin potius is ex continuato Inteſtinorum Spaſmo originem ducit. Unde *externè lenientia*, item *later calefactus* Abdomini applicatus, dolorem illum ſiſtunt.

Iſtis hactenus recenſitis legitimâ methodo uſurpatis, quando mitigatum eſt malum, pro reſtituendis Inteſtinis in declinatione Morbi conveniunt *Vulneraria*, quæ inter eminet *Balſ. Peruvianus*, *Vomitum* Dyſentericis moleſtum ſiſtens, & Inteſtinis læſis mirè conducens, vel in formâ *pulv.* cum *Sacch.* & *Coralliis*, vel in *Vitello ovi* diſſolutus ad ʒß. Additur ſimul quandoque Clyſteribus. Conducit etiam *Potio vulneraria* ſequens:

℞. *Herb.*

℞. *Herb. Heder. terreſtr.* M. ii. *Alchym. Plantag. an.* M. i. *Summit. Hyper. florent.* p. ij. *Raſ.* C. C. ℥iß. *Coq. in ſ. q. Aquæ ſimpl. Colaturæ* ℔ij. *adde Syrup. Coral. de Symphyt. Fernel. an.* ℥i. Detur ad Vitr. Capiatur ſubinde hauſtus cum 6. *vel* 8. *gutt. Balſami Sulph. terebinth.*

Inter *externa* eminent *Clyſmata* acrimoniam temperantia, ex *Lacte Decoctionis flor. Chamom.* & *Capit. Papav.* aut *Rad. Symphyt.* cum *Theriaca* aut *Sevo hircino* diſſolutis; ſpeciatim *Clyſmata terebinthinata.* Conducunt etiam *Clyſmata conſolidantia*, ex *Decocto Herbar. vulnerar.* vel *Jure Capitis* & *Meſenterii Vervecum* aut *Agnorum*, aut *Succo Cancror. fluviat.* cum *Balſamo Peruv.* & *Vitello Ovorum*, ſæpius ad uncias quatuor tantùm infundenda, quæ Teneſmum moleſtum brevî ſedant.

Inter *externè* applicanda, *adſtringentia* non penetrant, adeoque nullius ſunt uſus. Conveniunt quidem inunctiones Ventriculi & Stomachi, ex *Oleo Hyperic. Abſinth. Menth. nardino, Nucis moſchat. &c.* tum *Ol. deſtillatis* ſubinde acuatis, item *Theriaca.* Inter *Fomenta* egregii ſunt *Sacculi* ex *foliis Querc. Furfure, Florib. Chamom. & Verbaſci*, in *Aceto* cocti & calidè applicati. Porrò *Suffitus* egregii fiunt ex *Raſur.* C. C. vel *Aceto*, vel ZZ. aut *Succino*, ſuper laminam ferream ignitam, Ano crebrius excepti. *Sympatheticè* curatur *Dyſenteria*, ſi fœces dejiciantur ſuper *Caput mort. Vitriol.* vel ſi *Perſicaria* cum *Vino decies chalybeato* in *Cataplaſmatis* formam contuſa, juxta Renes calidè applicetur, refrigerata dein ſemel repetatur, & poſt aliquot horas in fimo equino ſepeliatur.

CAPUT

CAPUT VIII.

De Teneſmo.

TEneſmus eſt continua cupiditas egerendi per alvum, in qua parum materiæ mucoſæ, aut nihil excernitur. *Cauſa* eſt irritatio Inteſtini recti perquam ſenſilis, cujus occaſione ſe contrahit & excretionem urget. Fit hæc irritatio vel *per conſenſum* in Calculo Renum, propter nervos ex ramulis plexûs meſenterici ad Inteſtinum derivatos; item in Calculo Veſicæ & Partu propinquo, propter pondus incumbens. Vel fit *per Eſſentiam*, propter mucum acidum in Dyſenteria Inteſtinum ſtimulantem, aut acriora excreta poſt purgantia violentiora; quo in caſu ſæpè etiam particulæ purgantes reſinoſæ inteſtino pertinaciùs affixæ, hoc continuè ſtimulant. Porrò Inflammatio, Exulceratio, aut Fiſtulæ Ani, item Hæmorrhoides cæcæ & Aſcarides, *Teneſmum* frequenter junctum habent. *Teneſmus.* *Cauſa.*

Prognoſis. Teneſmus prægnanti Abortum minatur. *Per conſenſum* eſt abſque periculo. *Per Eſſentiam*, non rarò Ani procidentiam vel Ulcus ſordidum infert. *Prognoſis.*

Curatio. Si fiat *per conſenſum*, Vellicatio *Opiatis* ſiſtatur, & curetur prior Morbus. Sin verò eſt *per eſſentiam*, humor acris removeatur, & inde facta excoriatio aut exulceratio mundificetur, ac denique conſolidetur. Hinc conveniunt *Clyſmata* in pauca quantitate, tantùm ad ℔ß. injecta. *Curatio.*

℞. *Flor. Verbaſc. m.* j. *Roſ. rubr. m.* ß. *Lumbric. conciſ.* ℥i. *Sem. Pſyll. Fœnugræc. an.* ʒii. *Coq. in Lacte rec. ubi magis dolor leniendus, vel in Sero lactis, ubi materia peccans abſtergenda. Colat* ℔j. *adde Sevi hircin.* ℥j. *M. F. Clyſter pro 2. vicibus. Convenit etiam Jus Carnis vel Capitis Vervec. cum aliquot guttis Ol. ſtill. Ceræ.*

Oleum

Oleum hoc *Ceræ deſtill.* egregie abſtergit & conſolidat cui ſubſtituitur *Balſamus Peruv.* Præ cæteris *Decoctum Verbaſci* in *Lacte* cum Spongiâ & Linteis multiplicatis applicatum commendatur. Item *Decoctum fol. Querc.* cum *Furfure* & *Aquâ chalybeatâ*, tam cum ſpongiis quàm in forma Sacculi admota. Item *ſuffitus* ano excepti ex *Aceto* ferventi lateri affuſo vel *Thure* & *Pice* ſuper Carbones vivos projectis; vel *Aceto* & *Aqua* decoctionis *Sabinæ* lateri infuſis. Quoad *Suppoſitoria* cum *Opio* inſtructa, vereor ne Inteſtinum exaſperent. In Ano exulcerato conveniunt *Inunctiones* ex *Oleo Roſ.* & *Lumbric. terreſtr.* probè in mortario plumbeo agitatis; vel etiam cum *ſolutione Lithargyr.* in *Aceto* in *Linimenti* formam ſubactis, uti & *Suppoſitoria* ex *Sevo hircino* cum *pulv. Thur. Tutia* & ſimilibus, quæ *Unguento diapomphol.* aut *de Ceruſſ. camphorat.* illinantur; vel *Unguenta* ipſa cum tantillo *Terræ Vitriol. dulc.* applicata.

Si adſit *Ani pruritus*, expertus eſt *Fotus* ex *Aquâ Plantag.* in qua modicum *Aluminis* decoctum fuerit. Vel ℞. *Tragacanth. Sulph. citr. Litharg. an.* ℥j. *cum Aceto, adjecto pauco Oleo Roſ. F. Linimentum.* In *Dolore Ani* ex charta piperata, *&c.* prodeſt fotus *Lactis*, additâ paucâ *Aquâ Roſarum*.

CAP. IX.

De Fluxu hepatico.

Fluxus hepaticus.

SI excernatur ſanguis aquoſus, tenuis, loturæ carnium ſimilis abſque doloribus, dicitur *Fluxus hepaticus*, ex falſa Veterum hypotheſi, quod nempe defectu ſanguificationis in Hepate oriatur.

Diarrhœa hæc *cruenta*, *Dyſenteriæ* contradiſtincta, eſt vel 1. *Hæmorrhoidum internarum fluxus*; vel 2. *Dyſenteriam ſequitur* propter depauperatam Maſſam ſan-

ſanguineam, ac nimis hiantia Inteſtinorum vaſa; vel 3. erit *Hæmorrhagia Inteſtinalis*, eaſdem cum reliquis Hæmorrhagiis cauſas agnoſcens. In ſpecie acrimonia ſeroſa Sanguinis, vaſorum orificia perforans; item ſuppreſſio conſuetæ Sanguinis evacuationis; item obſtructio inſignis in Inteſtinis Vaſcula aperiens, fluxum hunc cruentum excitant. *Cauſa.*

Prognoſis. In Senibus rarò curatur. Ad Cachexiam, Hydropem & Tabem diſponit.

Curatio. Si ſit *Hæmorrhoidum apertio*, curatur in ſpecie per *Tincturam Sulph. Vitriol.* Si ſequatur Dyſenteriam, eadem eſt cura quæ Dyſenteriæ levioris. Inprimis *Decoctum Agrimoniæ Poterii* ſpecificum eſt. Conveniunt etiam *Remedia* ex *Tormentil. Plantag. Sanicul. Coral.* nec negligenda *Opiata*. Si acrimonia ſeroſa dictum malum induxerit, *Rhabarbarina*, item *Vulneraria* & *Adſtringentia* cum *Opiatis* conducunt. Hinc *Corallia*, *Trochiſci de Carabe*, *Unicornu foſſile*, &c. conveniunt. In progreſſu conducit ſudores provocare *decocto Milii*, vel *Rad. Chin.* & *Sarſæparill.* Sed ſi Hepar afficiatur, vix unam ſudoris guttam emittent. Ad ſanguinis dyſcraſiam corrigendam multum faciunt *Paſſulæ*; *Gelatina* C. C. cum *Aqua Cinnam. parata* à quibuſdam laudatur. Huc facit *Foreſti* obſervatio, quod nempe *Diarrhœa cruenta* ex ſanguine acriori nata, cum Suppreſſione Urinæ, curata fuerit hac ſola Potione, ſc. *Prognoſis.* *Curatio.*

℞. *Folior. Malv. Viol. an. m* j. *Hyſſop.* Mß. *Rad. Petroſel. Fœnic. an.* ℥j. *Glycirrh. raſ.* ℥iß. *Prunor. Damaſc. N.* vx. *Uvar. paſſar.* ℥j. *Coque in Cereviſia*, cujus uſu aliquamdiu continuato Æger ſanitati priſtinæ reſtituebatur. Laudat *Faber* uſum *Aquæ frigidæ* & *Lactucarum* cum *Aceto* multo, præmiſſa *purgatione* ex *Extracto Rhabarb. Syrupo Coral.* cum *Aqua Cinnam.* ſæpius ſumpto.

Si ex ſuppreſſa Sanguinis excretione, aut Viſceris

infarctu

infarctu oriatur, tollendæ ſunt hæ Cauſæ, & inſti- tuenda *Venæſectio revulſoria.*

CAP. X.

De Affectibus Hæmorrhoidalibus.

Hæmorrhoidum Morbi. HÆmorrhoides *propriè* uſurpantur de Fluxu Sanguinis ex vaſis Inteſtini recti; ſuntque vel *ſuperiores* ac *internæ*, quarum Arteria ex meſenterica inferiori, Vena verò ex ramo ſplenico Venæ portæ oritur; vel *inferiores* & *externæ*, quarum Arteria ex trunco hypogaſtrico Arteriæ iliacæ internè, Vena verò ex ramo hypogaſtrico derivatur. Cùm itaque ex iiſdem ramis hypogaſtricis deriventur vaſa menſtruala, patet exinde, quare defectus Menſium ſubinde compenſetur per Fluxum Hæmorrhoidum.

Cœcæ. *Differentiæ* Affectuum hæmorrhoidalium inprimis ſunt attendendæ. Sunt nempe *Hæmorrhoides* vel *furentes* ſeu *cæcæ*, propter clauſuram inſigniter dolentes & tumentes; *Fluentes.* vel *fluentes* ſeu *apertæ*, quæ itidem exiſtunt vel *ſpontaneæ*, ex naturæ beneficio, vel non *ſpontaneæ*; ſuntque hæ vel *criticæ* vel *morbidæ* ſive *ſymptomaticæ*. Dividuntur etiam *fluentes* in *erraticas* & *periodicas*. Ordinariò materia excreta eſt ſanguis; ſubinde tamen etiam alius humor, albidus, aquoſus, aut mucoſus excernitur. Interdum etiam Aqua citrina effluit in Hæmorrhoidibus, quas *veſicales* appellant. Hæmorrhoides *cæcæ* ſunt incipiens Ani inflammatio. Ordinario ferè inſequuntur ſe mutuo *dolor, tumor, fluxus.* Primò, Sanguis propter fibrarum vellicatarum ſtricturam, & vaſorum clauſuram ſtagnat, & in partis porulos intrat, unde Tumor, Inflammatio & Dolor inſignis; adeo ut, præſertim in *internis Hæmorrhoidibus*, ſæpius

pius patiantur animi deliquia, &c. ſub fæcum dejectione. *Externæ*, præter dicta ſymptomata, ſeſſionem & ambulationem moleſtam reddunt. *Cæcæ externæ* interdum ad inſignem magnitudinem foras eminent, & à tumoris variâ figurâ varia ſortiuntur nomina, à *Verrucis*, *Uvis*,&c. petita. *Cæcæ* nonnunquam in *Ulcus* abeunt, ac interdum in perfectos *Scirrhos* mutantur. Suntque nunc *benignæ*, nunc *malignæ*, *cancroſæ*, *gangrænoſæ*. Hæmorrhoides plerumque *non voluntariæ* ſunt, licèt conſuetudo interdum *voluntarias* reddat.

Cauſæ ſunt vel *internæ* vel *externæ*. *Priores* ſemper ſunt præter naturam, & non niſi Affectibus melancholicis, atque ab acido vitioſo natis obnoxiis contingere ſolent. Adeſt nempe in Sanguine ejuſque ſero fermentum ſalinum, quod vellicando loca illa ſenſilia & fibras nerveas ſtringendo, clauſuram, ſtagnationem, tumorem, dolorem, ac tandem Fluxum infert. Unde Ægrorum color Faciei ſemper ad viridem declinat. *Cauſæ externæ* ſunt equitatio aut vectio laboroſior, conatus in Partu difficilior, ſanguinis circulum circa dicta loca inhibens. Utut *Hæmorrhoides* talia non inducant, niſi in iis, qui ad melancholica pathemata proclives ſunt, aut in Mulieribus, quæ crebrius pariunt, præſertim in ultimis gravidationis menſibus. *Purgantia reſinoſa*, inprimis *Aloe*, non rarò *Hæmorrhoides* excitant, partim quia particulæ reſinoſæ, Inteſtino agglutinatæ, illud ſtimulant, partim quia humores acres evacuati dolores excitare ſolent. Nimia etiam Sanguinis commotio, ex iracundia, motione forti, curſu, ſaltatione, & quæcunque habituales alias ſanguinis evacuationes inducerent, ſimiliter *Hæmorrhoides* in prædiſpoſitis excitant.

Cauſæ internæ. *Externæ.*

Prognoſis. Hæmorrhoides *criticæ*, non nimiè fluentes, *Prognoſis.*

tes, Maniam, Melancholiam, Scorbutum, Tumores viſcerum, Arthritidem,&c. levant; *ſuppreſſæ* verò morbos exaſperant. Menſtruationis loco ſunt ſalutares. Si nimiæ ſint, Hydropem, Tabem, ad Venerem impotentiam, debilitatem,&c. inducunt. Si ſupprimatur *Fluxus*, ſimpliciter vaſa ſtringendo, ſine fermenti interni correctione, Sputum ſanguinis vel ejuſmodi mala inſequuntur. Hæmorrhoides valdè dolentes, facilè inflammationem contrahunt; unde *Ulcera* & *Fiſtulæ*, quæ optimè *Unguento* ex *Oleo Amygd. dulc.* cum *Auro fulminante* tractantur.

Curatio. *Curatio.* 1. Hæmorrhoides fluere conſuetæ,ad conſuetam periodum reducendæ. 2. Nimium fluentes ſiſtendæ. 3. Nunquam fluere conſuetæ raro aperiendæ, niſi chronici Affectûs ratio, aut ſuppreſſa ſanguinis Evacuatio illud poſtulet. 4. Cœcæ aut diſcutiendæ, aut ſi aliàs fluxerint aperiendæ: ſemper verò dolor ſiſtendus. Unde patet, *Remedia* 1. *Aperientia.* 2. *Claudentia.* 3. *Anodyna* hic locum habere. In *Hæmorrhoidibus apertis* conveniunt omnia, quæ in *Diarrhœis* & *Dyſenteriis* ſpecificâ virtute pollent: in *cœcis* verò omnia ea, quæ Morbis ſpleneticis, & reſerandis Viſcerum obſtructionibus adhibentur: in ſpecie *martialia*, nec non vegetabilia amaricantia & aromatica, quibus ſubjunguntur appropriata, uti ſunt *Scrophularia, Millefol. Craſſula Pill. de Bdellio* &c.

Remedia.

Aperientia. Inter *Aperientia* & *Fluxum moventia* excellunt *Hirudines* Ano applicatæ. Si profundius deliteſcant vaſa, ita ut commoda applicatio fieri nequeat, per cucurbitam manifeſtentur. *Aperiuntur* etiam *Hæmorrhoides* fricando *foliis Ficus* contuſis, donec lac exeat. Conſultum interim eſt, prius vaſa emollire *fomentis*, inprimis cum *Lacte* paratis. *Succus Cyclaminis*, vel ſolus, vel, ſi Inflammatio adſit, cum

Succo

Succo Betæ, externè applicatus; item *Succus Ceparum*, præſertim cum *Aloe*; *Succi Ari*, *Bryoniæ*, *Centaur. min.* &c. egregiè aperiunt; ut & *Suppoſitoria* ex *Rad. Cyclam.* vel *Hiera picra cum pulv. Colocynth.* & *Melle* parata; item *Linimenta* ex *Cancris fluv.* in oleo coctis. Si metuatur Inflammatio aut ardor Ani, agitentur dicta in mortario plumbeo, donec lividum colorem acquirant: ſic enim vim refrigerandi obtinebunt. Inter aperientia interna eminent *Aloe*, *Elixir propriet.* *Myrrha*, & *reſinoſa Purgantia*.

Inter *Remedia* Hæmorrhoides *claudentia* conducunt internè *Rhabarb.* *Myrobalani*, ac præcæteris *Tamarindi*. Item *Conſerv. fol. Querc.* *Syr. de Roſ. ſicc.* *Syr.* & *Succus Portulacæ*, *Succus Urticæ maj.* ad ℥ij. *Succus* & *Syr. Stercoris aſinini*, *Decoctum Sanguiſorbæ*, *Dens Hippopotami præp.* *Trochiſci de Carabe*, ac inprimis *Pill. de Bdellio* ad ʒj. *Martialia*, quò pertinet *Hæmatites*, & *Opiata*, quo ſpectat *Theriaca*, ſatis nota ſunt. *Externè* Fluxum ſiſtunt & Ulcera ſanant *Crepitus Lupi* ſiccatus; item *Fuligo furni* conquaſſata cum *Album. ovi*, & applicata cum *Telis aranearum*; *Pulvis ſanguinis* recenter excreti & exſiccati; *Pinguedo* ſtillans ex *Anguillâ* dum aſſatur; *Pulvis* ex *Mumia* & *Subere uſto*; *Linimentum* ex *Terrâ Vitrioli dulc.* ritè edulcoratâ, & *Succo Plantaginis*; *Unguentum de Tutia* cum cinere *Oſtrearum* ſubactum; *Annulus* ex *dente Hippopot.* pollici pedum applicatus; *Pulveres ſympathetici*, ac inprimis ſuffitus ex *Bdellio*. *Venæſectio* in brachio non neceſſaria eſt, niſi ſuppreſsâ ſolenni aliquâ Sanguinis evacuatione. *Claudentia.*

Cæcarum dolorem ſiſtunt, eaſque diſcutiunt *Lac*, *Opiata*, *Fotus* ex *decocto fol. Hyoſcyami* in *Lacte chalybeato*: ſpecificè autem *Oleum* ex infuſione *Pomor. Momordicæ* in *Oleum comm.* vel *Amygd. dulc.* Hinc *Oleum Olivarum* ex infuſione *florum Verbaſci*, *Fotus* *Anodyna.*

vel *Cataplaſmata* ex *flor. Verbaſci* & *Sambuci* cum *Sem. Hyoſcyami* in *Lacte* coctis. Primarium ſpecificum contra Fluorem Hæmorrhoidum eſt *Linaria*, & quidem tam ejus *Oleum* & *Unguentum*, quàm *Sacculus* ex *Linar.* & *flor. Chamom.* in *Lacte* coctis, vel:

℞. *Ung. de Linar.* ℥j. *Ol. Hyoſcyami expreſſ.* ʒij. *Sacchari ſaturni (in ardore)* ʒß. *M. pro Linimento.*

Egregium in *Hæmorrhoidibus cæcis* eſt *Linimentum* ex *baccis Herbæ Parid.* in *Oleo* cum modio *Vini* coctis. *Aſelli* & *Scarabæi ſtercorarii*, in *Oleo Lini* cocti dant *Linimentum*, quod *Hæmorrhoidibus externis* commodè illinitur, in *internis* verò in forma *Glandis* immittitur. Idem dicendum de *Millepedibus* in *Oleo Nucis moſchatæ expreſſo* coctis vel digeſtis. Si ingens ſit ardor cum dolore, certiſſimum remedium eſt *Suber uſtus* cum *Oleo Rapiſtri* & ſucco *Sedi maj.* miſtus; idque in mortario plumbeo, ſi *Inflammatio* adſit. Conducunt etiam *Mucilag. Sem. Pſyl. Cydon. Lini*, &c. continent enim in ſe Sal volat. ipſius concreti; quibus in ardore commodè adduntur *Succus Portulacæ*, *Saccharum Saturni* & *Camphora*, quæ etiam ad ʒß. cum *Aquæ Roſ.* ʒi. ſubacta convenit. Laudantur præterea Sacculi ex *Glandibus* contuſis & *fol. Quercus* in *Aceto* coctis. *Scrophulariæ* radix Autumno collecta atque Lumbis applicata *Hæmorrhoides fluentes* ſiſtit, *dolentes* diſſolvit. Recens contuſa dat *Unguentum*, quod cum *Butyro recenti* in olla per 15. dies in cella repoſitum, dein liquefacto ſenſim *Butyro* lento igne expreſſum, egregium evadit *Linimentum* contra *Hæmorrhoides*. *Scrophulariæ* radix femori alligata, *Infuſum* aut *Decoctum Radicis* & *Foliorum* pro potu ordinario, & *Folia* minutim conciſa cum *Butyro* comeſta, omnem abſolvunt paginam. Huic ſuccedit *Craſſula maj.* ſeu *Sedum*, ac *Telephium* pro uſu externo & interno. Ejus folia primo

primo Vere turgentia contuſa cum *Oleo Roſ.* cocta, egregium reddunt *Linimentum*: *Radix* Lumbis applicata convenit in *cæcis*: *Cereviſia* etiam macerationis *Rad. Scrophul.* & *Craſſul. maj.* mane & veſperi oblata confert. *Chelidonium minus* ſiccatum & *Cereviſiæ* infuſum, omne *Hæmorrhoidum* vitium curat. *Succus* ejus expreſſus externè idem præſtat. *Aqua* ejus *deſtillata* eos curavit, qui ex nimio *Hæmorrhoidum* profluvio ferè *Hydropici* facti ſunt. *Tuſa Planta*, & oleo incocta ad *dolentes* & *tumentes* prodeſt. *Flores* & *Herba* mane commodè comeduntur. Hinc alii recipiunt *Pulverem radicis Scrophul. Chelid. min.* an. ℥iß. cum *Ol. Verbaſci* fiat *Linimentum*. Hiſce tandem addatur, quod pro uſu interno ad ſedandum dolorem & diſſipandas *Hæmorrhoides* proficuum eſt, decoctum *Millefolii totius*, pulvis item *Millefolii* & *Tormentillæ*. Quod ſi dolor *Hæmorrhoidum chronicus* evadat, ſpeciatim poſt Menſium emanſionem, egregiè convenit *Fonticulus* in Tibiâ. Optimè notat *Wedelius*, *Unguenta* non ſemper conferre, quia Venarum capacitatem augent, tranſpirationem inhibent & ardorem exaſperant.

SECT. IX.

De variis Inteſtinorum Doloribus; Inprimis de Dolore colico.

QUandoque Inteſtina præternaturales patiuntur dolores, *Tormina* dictos, à torquendo, quòd circumvolvi videantur. Proveniunt ferè omnes hi dolores à Spaſmis Inteſtinorum convulſivis, unde & ordinario penè alvus ſuppreſſa eſt, ex impedito nempe motu periſtaltico naturali. *Tormina.*

Differunt *Dolores inteſtinales*, inprimis ratione *Partis* *Differentia Dolorum.*

Partis affectæ. Dum àfficiuntur tenuia, *Jejunum* & *Ilium*, vocatur propriè *Dolor Iliacus*, qui propter ſitum Inteſtini, in, circa, & infra Umbilicum percipitur. Quando in Inteſtino craſſo, *Colo*, ſitus eſt dolor, ſequitur ductum ipſius inteſtini Coli, ſuperiorem & anteriorem Abdominis partem circuli inſtar ambiens, uſque ad Umbilicum, imò interdum uſque ad Veſicam ſe extendens. Ad Partem affectam pertinet & ſitus doloris, ratione cujus dolor eſt vel *hypochondriacus*, vel *umbilicalis*, vel *lumbaris*. *Lumbaris* eſt nunc *nephriticus*, nunc *meſentericus*, nunc *pancreaticus*, nunc *inteſtinalis*. Dolor *Hypochondriacus*, qui in Hypochondrio ſiniſtro percipitur, *Lieni* adſcribi nequit, quia *punctorius* eſt & *terebrans*, quandoque cum Tumore ad tactum renitente; Lien autem per ſe minus ſenſilis, vix poteſt habere dolorem, niſi gravativum aut tenſivum ab infarctu nimio enatum; præterea cùm in profundo ſitus ſit, ad tactum intumeſcere nequit. Situs eſt itaque punctorius hic dolor in *Inteſtinis*, partim quidem in *Jejuno*, ſed utplurimum in *Colo*. In angulo *Jejuni*, ubi *Lumbis* & *Meſenterio* aſſurgens contorquetur in Abdominis meditullium, ſæpè latent Flatus, vel utplurimum mucilago acida, quæ dolorem acerbum in profundo *Hypochondrii* ſiniſtri inducit. Verùm mucilago hæc acida & flatus frequentius in *Colo* obſervantur, ubi dolores plerumque ſiti ſunt. Dolores punctorii in *Hypochondrio* dextro non ſunt ex *Hepate* ſed ex *Inteſtino*. Dolor *lumbaris nephritico* ſimilis, in *Duodeno* circa principium *Jejuni* ſubinde oritur. *Pancreas* tranſverſim lumbis incumbens, obſcurum & profundum dolorem ſubinde infert. *Meſenterium Lumborum* Vertebris annexum, ſubinde lancinantem circa Lumbos dolorem excitat.

Eorumq; ſitus.

Omnis

Omnis Inteſtinorum dolor in genere *Colica* appellari ſolet. Eſt autem hæc vel *humoroſa*, vel *convulſiva*. *Humoroſa* oritur à mucilagine viſcidâ & acidâ hærente in Inteſtino, inprimis in *Colo*, ſub Hypochondriis, in cujus cellulis aptum invenit diverſorium. Et hic dolor eſt iſte, qui Hypochondriacos non rarò vexat, exiſtitque nunc *fixus* & *terebrans*, quando ſcil. Inteſtina uno quodam loco perterebrari videntur; nunc *diſtendens* & *diſrumpens*, qui frequenter oritur à flatibus, ortis ex materiâ viſcidâ; per fermentationem vitioſam ab acido productam; quibuſcum concurrit Spaſmus flatibus exitum intercipiens: nunc *gravis* ſeu *contundens*, ortus ex pituitâ vitreâ ſeu muco viſcido non acri: nunc *rodens*, qui à ſalſo eſt acri, muriatico & vellicante: nunc denique *pulſans*, ab Arteriarum ſpaſmo, aut Inflammatione quâdam proveniens. *Colica.* *Humoroſa.*

Colica convulſiva, cum contorſionis aut vagæ lancinationis in Abdomine ſenſu, à Convulſionibus, ſine humorum interventu, oritur. Eſtque vel *accidentalis*, à causâ externâ & per conſenſum frequentius excitatâ, ut in *Nephriticis* & *Parturientibus*; vel *habitualis* radicatam cauſam in corpore habens, ut in *Doloribus ſcorbuticis*, *hyſtericis*, & poſt *Febres intermittentes* malè curatas. *Colica* hæc *convulſiva* ſæpè conjuncta eſt cum *Doloribus nephriticis*, oritur enim non à vitio contentorum in Inteſtinis, ſed à plexibus Meſenterii nerveis irritatis, qui diffundunt ramos ad Inteſtina, Renes, & Stomachum: unde dolor renalis, per Nervum Renum plexui radicali communicatus, Inteſtinorum ramos ſimiliter infeſtat. Hujus generis eſt *Suffocatio hyſterica*, ſeu *Tormina* ex Convulſionibus Meſenterii & plexuum nervoſorum, Contracturam Faucium inducentibus. Similiter *Tormina* graviora inſequuntur *Convulſiva*

Convulſiones Meſenterii & Inteſtinorum, quæ ſub difficili Menſium fluxu & poſt Partum eveniunt. Pertinent huc etiam Dolores Morbis diuturnis malè curatis ſupervenientes, qui videntur oriri ex metaſtaſi fermenti morboſi, irritantis glandulas & nervos Meſenterii. Accedit *Dolor Abdominis ſcorbuticus* contumaciſſimus, qui ex Convulſionibus Inteſtinorum & Meſenterii indubiè oritur; inchoatque ordinariè in dorſo, ubi annectitur Meſenterium, pergens interiora verſus uſque ad Umbilicum. In tali *Colicâ* ſæpe podex pertinaciſſimè clauditur, propter ſpaſmum Inteſtini recti, ita ut nihil intromitti poſſit. Non raro etiam Umbilicus introrſum retrahitur, propter Convulſiones, quibus Umbilicus, & forſan ipſum Peritonæum afficitur. Vagus eſt hic dolor, nunc Abdomen, nunc Artus occupans.

Scorbutica.

Symptomata

Symptomata omnis Colicæ ſunt, nunc ardor & æſtus, vel univerſum corpus occupans, propter impetum ſpirituum & ſanguinis à dolore ortum; vel ſub Hypochondrio dextro, ubi inſeritur Ductus pancreaticus & colidochus in Duodenum, perceptibilis, propter Bilem acriorem cum Succo pancreatico acidiore efferveſcentem, ſicut ex confuſione *Spiritus Vitrioli* & *Olei Terebinth.* intenſus ardor oritur. Nunc adeſt Algor in Abdomine perceptibilis, ex Succo pancreatico auſtero, Bili paucæ aut inerti occurrente ortus: eſtque non tam poſitivum frigus, quàm frigoris quaſi ſenſus ex Spaſmis membranarum ab acido vellicatarum. *Colicam convulſivam* comitatur *Vomitus*; minùs *humoroſam*, niſi Inteſtina tenuia magis affligantur; vel aſſumpta in Ventriculo malum induxerint, vel Colon malè affectum Ventriculum, cui ſubſternitur, irritet. Alvus adſtricta in Colicâ convulſivâ frequens eſt, ubi

&

& Alvi ſolutio parum prodeſt; ſecus autem in humoroſâ.

Cauſæ Colicæ *humoroſæ* ſunt variæ: nunc aſſumpta vitioſa, vel vitioſè digeſta; nunc ad Inteſtina ex Pancreate derivatum acidum auſterum. Crebriores oriuntur Colicæ à *flatibus*, *ſtercoribus induratis*, in Inteſtinorum cellulis commorantibus; comeſtis Fructibus horæis fermenteſcibilibus, Cereviſiâ novellâ, aſſumtis pinguibus, ſuperingeſto potu frigido vel acidulo. Bilis ſale vol. temperante gaudens, per ſe Colicam non inducit, niſi porracea vel æruginoſa ſit. *Purgantia* Inteſtina ſtimulando, & humores commovendo, *Tormina* excitant; omnia item alimenta difficulter digeſtibilia, præſertim ſi ſuperveniat Abdominis nimia refrigeratio; aceſcunt enim, & in mucilaginem viſcidam abeunt. Hypochondriaci Tormina ſæpè patiuntur propter exceſſum acidi, cum cruditate materiæ viſcidæ. Ictericis defectus Bilis idem præſtat. In Lue gallicâ acidum ſpecificum *Tormina* infert; quæ nullis niſi mercurialibus Unguentis ſuccumbunt. Faciunt huc deglutiti Nummi aurei, calculi in Colicis reperti, & Vermes. Accedunt Inflammatio Inteſtinorum, eorum in Dyſenteriâ conglutinatio, obſtructio occulta meatûs cholidochi, Calculus in Veſicâ bilariâ Inteſtinum atterens, & pituita in externa Inteſtinorum ſuperficie hærens. *Cauſæ Colicæ humoroſæ.*

Cauſa Colicæ *convulſivæ* pariter eſt acidum, ſed in plexibus nerveis Meſenterii, viciniſque locis membranoſis, ſive cum nutrimento, ſive cum vehiculo lymphæ, ut in Scorbuticis & Hyſtericis, depoſitum. Sæpè etiam Abſceſſus in glandulis Meſenterii & Pancreate Tormina Abdominis inferunt. *Convulſivæ.*

Prognoſis. Colica ex ſe leve quidem malum, ra- *Prognoſis.*

 tione

tione tamen adjunctorum interdum lethalis eſt. Humoroſa benignior eſt convulſivâ, cui tamen non raró Epilepſia, Parheſis, Cephalalgia & Mania ſuperveniunt.

Curatio. *Curatio.* In *Paroxyſmo.* 1. Senſus doloroſus opiatis ſiſtendus. 2. In *humoroſâ*, cauſa materialis corrigenda & per alvum educenda. 3. In *convulſivâ* appropriata nervina, in ſpecie, *Salia vol. oleoſa* *Opiatis* miſcenda ſunt. Pro his ſcopis obtinendis obſervetur 1. *Clyſmata* ſæpius prodeſſe, magis tamen, quando in Inteſtinis craſſis hæret malum, vel quando Ventriculus afflictus ſtimulo revulſorio indiget. Si alvus pertinaciter adſtringatur, & fomes hæreat in Inteſtinis craſſis in Colica humoroſâ, uſurpantur acrius ſtimulantia, præſertim ſi purgantibus non reſpondeat alvus. Si malum hæreat in Inteſtinis tenuibus, præferuntur *laxantia per* os. Si *Clyſteribus acrioribus* malum non mitigetur, iis ulterius non inſiſtendum. In Colicâ *convulſivâ* præſertim *nephriticâ*, *Clyſteres anodyni*, inprimis *terebinthinati*, multum præſtant, v. g. ℞ *Urinæ human.* ℔j. *Olei Chamomill.* ℥ij. *Terebinth. Vitell. Ov. ſolut.* ℥iß. *m.* Ubi flatus adſunt, *Clyſmata* ex *Urinâ pueri* valdè proficua ſunt, quibus addi poſſunt *Olea coćta* v. gr. *Lini, Anethi, Menthæ, Chamomill.* ſimulque jungi *Olea deſtillata carminantia.* Sed hæc in modica quantitate injicienda ſunt, propter flatus injectioni obſtantes. Præſtant etiam *Clyſmata* ex *fumo Tabaci.* Si acrius ſtimulandum ſit, addantur *Infuſa antimonialia*, v. g.

℞. *Juris Piſor.* ℥viii. *Sacchar.* ℥ß. *Aq. benedict.* ℥iiß. *Ol. comm.* ℥iv. *m.* *Clyſt.* qui injiciatur quavis hora recrudeſcentis doloris.

In Colicâ convulſivâ quæ uſurpanda. 2. In *Colicâ convulſivâ Purgantia* propriè dicta contracturam augent, adeoque minùs laxant quàm

mitiora.

nitiora. Si *Vomitus* ſimul affligat, blandè abſtergentia conveniunt, v. g. *Potio paſſulata*, *Pulvis ſalinus* cum ſtimulo *Scamm.* Vel *Plateri* potio ex *Ol. Amygd. dulc.* ℥iß. *Vin. malvat.* ℥ß. *Syr. Papav. alb.* ℥j. *M.* Conducit etiam *Manna* & *Sperma Ceti.* Si dolor ab *Inflammatione* oriatur, exulent vel leviſſima *Purgantia.* In *Colica humoroſa* ab errore externo in aſſumptis, & ubi dolor non adeo urget, initio purgandum cum *Cremore Tart.* & *Reſinis*; ſecus differendum donec dolor ceſſet. In Colica ex *pituitâ viſcidâ* vel *acidâ*, ocyus evacuanda eſt illa per *Purgantia propriè dicta*, attenuantibus juncta, ex *Mercurio dulci*, *Gumm. ammon.* & *Scamm.* ſed nonniſi ſummâ neceſſitate urgente anodyna evacuantibus præmittenda. *Vomitoria* cautè uſurpanda, ne *Colica* in *Ileum* tranſmutetur. Si Ventriculus & Inteſtinorum partes ſuperiores repleantur, neceſſaria ſunt: ſed ſi infernæ potiſſimùm afficiantur, fruſtra tentatur Vomitus, utpote qui volvuloſos quandoque reddit homines. *In humoroſâ*

3. In *convulſivâ* conveniunt *Opiata* appropriatis miſta, præſertim ſi alvus aperta ſit. In *humoroſâ* ab acri & tenui materia, eadem uſurpari quoque poſſunt, quia iſtam temperant; minus tutò autem in uſum adhibentur, ſi viſcidior ſit materia, quia hanc figunt. In *humoroſâ* neutiquam dentur ante *purgantia*, ſed unà miſta, vel poſt *purgantia*, niſi tanta ſit Ventriculi debilitas aut Vomituritio, ut *Pilulæ* deglutiri nequeant; quo in caſu dari poteſt *anodynum*, ſubjungendo *catarthicum* paucis poſt horis, ita ut ab *opiato* non vincatur. Finitâ *Catarthici* operatione ſolenne eſt, *Anodynum* ingerere, inprimis ex *Eſſentia Opii*, *Laud. hyſter. Syr. Papav. alb. Theriacâ Andromach. Mithridatio Dam. Theriacâ cæleſti*, &c. Pro exemplo *Opii* cum *purgantibus* miſti. ℞. *Aloes ſuccotr.* *Opiatorum utilitas.*

cotr. vel *Pill. Aloëphang.* ℥ß. *Opii*, *Croci*, *an.gr.* ii. ve
pro *Croco* ponatur *Caſtoreum*. *F. Pilul. n.* xv. *pro doſi.*

Frigus noxium. 4. In omni *Colicâ* cautiſſimè fugiendum eſt frigus
præſertim Ventriculi & Pedum. Unde *Potus* ſi
ſemper *calidus*. Et ſi recepta ſit noxa ab aurâ fri-
gidâ, hauſtus bonus *Aquæ Vitæ Juniper.* optimè con-
venit. *Potus Aquæ* multâ nive *refrigeratæ*, apu
Septalium, per accidens ſanavit, Spaſmos nemp
Inteſtinorum relaxando. Sed non ſine pericul
tamen quis imitaretur.

Remedia. 5. Si alvo relaxatâ Dolores perſiſtant, quod i
Convulſivâ ſæpius accidit, adhibenda ſunt *appropria-
ta*, *Flatus reſolventia*, *acidum temperantia*, Ventricul
& Inteſtinis grata; & hinc etiam *hyſterica*.

Appropriata *Appropriata* plus minus aromatica contra *Doloren*
Colicum, ſunt inprimis *Veronica*, ejuſque cum *Myrrh*
in *Vino* decoctio: *Chamomilla*, ejuſque *Florum* i
Aq. vel *Cereviſ.* decoctum, quod in *Colicâ convulſiv*
calidè hauſtum, eſt inſtar omnium; hinc & eju
Aqua atque *Oleum deſt. ſaphyrinum*, ad aliquot gutta
hauſtum: *Sclaræa*, hujuſque *Decoctum*, *Eſſentia*, ve
Spir. ſæpius abſtractus, in *Colicâ* Virorum, & *Hyſteri-
ca* Mulierum: *Helenii Radix* cum Vino decocta
Allium, in juſculo nempe calido & oleo cum part
dimidiâ *Vini*: *Cortices Aurant.* quorum *Pulvis*, *Eſ-
ſentia*, & *Ol. deſtill.* potentiſſimè acida quæcunqu
temperant. *Abſinthium* decoctum, vel minutim diſ-
ſectum cum *Sacchare*, præſertim in Colicis pere-
grinantium, & illis ex Febrium reliquiis ortis
Gentianæ pulvis ad ℈i. ſi alvus ſit aperta: *Semina* 4
cal. maj. in Vino ebullita & hauſta, quæ acidum
hoſtile, ſpaſmos & duritiem inducens, egregiè cor-
rigunt: *Zedoaria* in ſubſtantia, *Tincturâ*, & *Extracto*
carminativum egregium, ſi alvus aperta ſit: *Fulig*
pulveriſata cum *Aceto deſt.* calidè hauſta, item eju

Spiritu

ſpiritus urinoſus: *Olea deſtillata Angelicæ, Sem.* 4. *frig.* *Ol. baccar. Laur. per. expreſſ. cum Vino factum*, ad liquot guttas; *Caſtoreum*, non ſolùm ubi adeſt pituita viſcida, ſed in *Colicâ* etiam *convulſivâ, hyſtericâ* aut *ſcorbuticâ*, inprimis cum *Salibus volat.* Item n forma *Tincturæ* cum *Tincturâ Tartari* acriori, vel *Spir. Salis ammoniaci urinoſo* paratæ, ad ℨj. cum *Eſſentia Opii* ſociatæ; vel in forma Extracti cum *Theriaca* & *Laud. opiat.* vel cum *Ol. deſtil. Succini* in *Pill.* redacti: *Mandibulæ Lucii piſcis, Unicornu præp.* aliæque partes Animalium duræ acidum abſorbentes: n ſpecie *Stercus Lupi* ad ℨi. contra *Colicam* quamcunque decantatiſſimum: *Stercus equinum* recens x *Equo avenâ paſto*, ejuſque *Succus* cum vehiculo alidè propinatus, nobile remedium, inprimis in *onvulſivâ*: *Succus Stercoris columbini* cum *Lacte* xpreſſus: *Aurium humanarum ſordes* cum vehiculo alido: *Pulvis Teſticul. equin.* cum pauco *Croco* in *Aquâ Lil. alb.* ad ℨß. vel ℨi. cum ℨß. *Sem. Aniſi*: Et andem *Flores Sulph.* ad ℨß. in Vino calido. Inter præparata eminent *Syrupus de Alth.* ubi temperanlum; *Syrupus cort. Aurant. Papaveris, &c. Species Diaum. Diacalaminth. Diagalang. Diapiper. Diaſulph, Saia volatilia*, inprimis *Spiritus carminat. de tribus* in Colicâ flatulentâ hypochondriacâ; *Liquor* C. C. *ſuccinatus* in hyſtericâ convulſiva; *Spiritus Nitri dulcificatus* cum *Spiritu* quodam *vegetabili carminat.* ad ℨi. in vehiculo calido, ubi *phlogoſes* adſunt. Ex his variæ fiunt præſcriptiones, v. g. in quavis *Colica*,

℞. *Aq. Chamom.* ℥iii. *Spir. Theriac.* ℨii. *Laud. opiat.* gr. iii. *Syr. cort. Aurant.* ℥ß. *Miſc. Capiatur cochleatim.*

℞. *Aq. Menth. Chamom. an.* ℥iß. *Aq. carminat.* inferius paulo deſcriptæ, ℨvi. *Elix. Menth.* ℥ß. *M.* Cap. cochleatim in *Colica flatulentâ humoroſâ*, expectando,

ctando, ſi poſſibile, aliqualem ſudorem. Si adſit æſtuatio febrilis, adde *Spiritûs Nitri dulcis anticol.* ʒii.

℞. *Olei deſtill. Carvi, Cumin. Angel. Chamom. an. gut.* vi. *Sacchar. albiſſ.* ʒij. *m. F. Elæoſacch.* vel ℞. *Flor. Sulph.* ʒii. *Mandib. Luc. piſcis* ʒi. *m. F. Pulvis. Doſis* ʒi. *cum ſ. q. Laud. Op. in Colica alia humorali.*

℞. *Aq. Menth. Chamom. Veron. Cheref. an.* ℥j. *Eſſent. Caſtor.* ʒiij. *Liquor. C. C. ſuccin. vel Spir. Salis ammoniaci* ℈ij. *Eſſent. Op.* ℈j. *Syr. Cort. Aurant. Pœon. an.* ℥j. *m. in Colica convulſiva.* Quibus inimica ſunt Volatilia, utantur ſeq.

℞. *Aq. flor. Scambuc. Chamom. an.* ℥iß. *Eſſent. Caſtor.* ℈j. *Unicorn. ver.* ℈ij. *Mandib. Luc. piſcis* ℈ß. *Sal. volat. C. C. gr.* xii. *Syr. Artemiſ.* ℥iß. *m.* Aqua carminativa ſpirituoſa anticolica.

℞. *Flor. Chamom. Rom. Sambuc. Fol. Menth. Rut. ſicc. an. m.* iii. *Bacc. Junip. recent.* ℥iiß. *Bacc. Laur. excort.* ʒvi. *Sem. Cum.* ℥j. *Sem. Aniſ. Fœnic. an.* ℥ß. *Radic. Cal. aromat.* ℥iß. *Flav. Cort. Aurant.* ℥iii. *Cinnam. acuti* ʒvi. *Zedoar.* ʒiij. Pulveriſentur omnia tenuiſſimè, adſpergantur *Spiritu Nitri rectif.* ʒvi. Infundantur in *Spiritu Vini* non adeo exactè rectificato; ſtent per 12. horas in M. B. Digerantur lento igne, vaſe benè munito; tandem deſtillentur ex arena, vel cineribus per alembicum lentè, ut caveatur Empyreuma. *Doſ. cochl.* i. *vel* ii.

Remedia externa. *Externè* illinitur Umbilicus *Oleis Aneth. Chamom. rutac. laurin.* Item *Ol. deſt. Laur. Bacc. Junip. Rut. Cort. Aurant. Mac. &c.* cum *Caſtoreo*, imponendo deſuper Laterem calefactum. Nobile in *Colica convulſiva* eſt *Galbanetum Paracelſi*, vel ejus loco *Oleum Saponis* ex *Sapone* in *Spiritu Vin.* ſoluto, & cum *Calce vivâ* cohobato; item *Oleum Succini* cum *Oleo Spic.* miſtum; item *Zibetum* cum *Ol. Nuc. M. expr.* & *Oleo deſt. Macis.* Conducit etiam *Empl.* ex *Tacamah.* aut *Caran.* vel

vel *Linim.* ex *Galbani in Aq. vitæ ſolut.* ℥ii. *Ol. Chamom. Rutæ. an.*℥ß. *Croci g.* vi. *Miſce.*

SECT. X.

De Situ Inteſtinorum mutato.

CAP. I.

De Hernia.

INteſtina à *Meſenterio* interius collecta, & à Vertebris lumborum ſuſpenſa, naturaliter in Peritonæo, veluti bursâ, continentur. Si verò hæc burſa laxetur aut rumpatur, prolabuntur Inteſtina cum tumore, qui *Hernia* audit. Prolabuntur autem nunc ſola, nunc junctim cum Omento, nunc denique Omentum ſolum prolabitur. Inteſtina *craſſa* tam firmiter lumbis & hypochondriis anectuntur, ut *Herniam* non patiantur. Sola utique tenuia huic malo obnoxia ſunt. Contingit *Hernia* plerumque in proceſſibus Peritonæi, per quas in Scrotum deſcendunt Vaſa ſpermatica; eſtque vel *inguinalis* ſeu *incompleta*, quando in Inguina ſolùm, vel *ſcrotalis* & *completa*, quando in Scrotum deſcendunt Inteſtina. Poſt hos proceſſus eſt Umbilicus, ubi facilè laxatur aut rumpitur Peritonæi membrana fibroſa. Cæterùm præter loca hæc mágis ordinaria, ſunt & alia, ubi *Herniæ* oriuntur, quæ ab imperitis tanquam *Abſceſſus* tractantur. Unde obſervatæ fuerunt *Herniæ*, ex rupto Peritonæo in parte muſculosâ Femoris, prope Spinam dorſi, infra Cartilaginem enſiformem, &c.

Hernia. *Inguinalis.* *Scrotalis.*

Cauſæ ſunt, quæcunque laxant, dilatant aut rumpunt Peritonæum. In rupturâ Peritonæi ſubſiſtunt plerumque Inteſtina intra muſculorum confinia, quæ

Cauſæ.

quæ aliàs per dilatatum Peritonæum, tanquam pe demonſtrata veſtigia, in Scrotum deſcenderent. *Cauſa* hæ plerumque ſunt *externæ v.g.* Motus nimius, clamor nimius, præſertim in Infantibus, Tuſſis, Sternutatio & Vomitio nimia; Partus difficilis præcipuè in *Omphalocele*, quandoque nimia Purgatio.

Diagnoſis. *Diagnoſis.* Sedulò diſtinguatur *Hernia* à Teſticulorum altero retracto, ſuper Os pubis hærente; *Herniarum* enim Tumor in ſtantibus accreſcit; decumbentibus verò ſucceſſivè evaneſcit. Sine dolore etiam eſt tumor *Herniarum*, niſi fæces indurentur aut Inteſtina in anguſtiore foramine includantur Præterea ſi tuſſiat Æger, & aliquid in Scrotum deſcendat, crepaturas obſervamus. Quoad *Prognoſin* In Infantibus facilè, in Adultis rariſſimè abſque chirurgicâ operatione curatur. Periculum eſt in *Herniis*, ne *Morbus Iliacus* ingruat ex Inteſtinis in loco prolapſo, à frigore, contuſione, retentis fæcibus, flatibus, &c. irritatis; vel ex Inflammatione quâdam in *Gangrænam* aut *Suppurationem* Inteſtinorum tendente.

Curatio. *Curatio.* Reponantur Inteſtina, & repoſita firmentur vel *ſubligaculis* vel *conſolidantibus remed.* Obſervandum itaque eſt 1. In prolapſu recenti *Clyſteres* non infundendos, ne unà cum Inteſtino in Scrotum deſcendant: quo in caſu præfertur *Suppoſitorium*, cum *Sacculo emolliente* & *diſcutiente* in *aquâ* cocto, & applicato. Sin verò confirmatus ſit prolapſus, & ſymptomata gravia urgeant, *Enemata* planè neceſſaria ſunt. 2. Flatus nunquàm negligendi. 3. Frigus ſubitaneum dolorem, hinc ſpaſmum, duritiem & lethalia ſymptomata inducit. 4. Ut reponantur Inteſtina prolapſa, ſit corpus reſupinum cum natibus elevatis, & removeantur impedimenta, flatus nempe, ſtercora & inprimis durities, quæ

non

non tam à fecibus duris, quæ in tenuibus nondum tales ſunt, quàm à membranarum tenſione oritur, unde aromatica interna, & blanda fomenta externa, irritationem ſiſtendo, duritiem amovent.

Inteſtina reponenda. Ut diſponantur Inteſtina ad repoſitionem, conducunt internè *Sem.* 4. *cal. majora* in vino cocta. *Externè* applicantur *Emollientia* in fæcum craſſitie, *Diſcutientia* in flatibus, *Anodyna* in dolore & duritie. Unde applicatur *Spiritus Vini* calidè; item *Fotus* ex *Lixivio acri. Sem. Cumin. cum pauco Malvatico,* filo crudo ſeu ſtupâ exceptis. *Fotus* aut *Cataplaſma* ex *Stercore ovillo dulci Lacti* incocto, in *Flatibus* aut *Fæcum duritie,* Inteſtina ſæpè reponit fruſtra tentatis aliis. Illinitur quandoque *Pinguedo urſina* vel *leporina* dorſo, ad Inteſtinorum retractionem; uti & *Emplaſtrum Hoffmanni* ex *Sagapen. Gum. ammoniac. Galban. an.* ℥iij. *Terebinth. Cer. virgin. an.* ℥v. ℈ij. *Magnet. arſenic.* ʒi. *gr.* xv. *Rad. Ari.* ʒi. in *Aceto* ſolutis & coctis.

Conglutinanda per vulneraria interna. Ut repoſitis Inteſtinis Peritonæum iterum conglutinetur, uſurpantur internè *Vulneraria,* inprimis *Symphytum maj. Perfoliat. Sem. Naſturt. Vinum decoctionis Betonicæ,* & præ omnibus *Herniaria* in *Pulvere, Eſſentiâ aut Potionibus.* Sanè *Sem. Naſturt.* ad ℈i. cum *Vino rubro* ſingulis diebus ſumptum maximè juvat: & externè ejus *Pulvis* cum *Album. Ovorum* ſubactus, & ſuper alutam extenſus, vel cum *Gum. Caran.* in *Ceratum* redactus, mira præſtat. Poſt hoc egregium eſt *Decoctum Rad. Sigill. Salom.* in *Vino* ad plures dies.

Externa. *Externa* ſimiliter *vulneraria* & *adſtringentia* ſunt. Præ cæteris laudatur *Succus Herniariæ* cum *Farinâ Fab.* ſubactus. Proſtant multa *Cerata,* quæ parum valent. Curavit multos *Emplaſtrum* ex *Reſinâ, Pice,* ac *Lateribus coctis pulveriſ.* & craſsè ſubactis. Laudatur etiam *Emplaſtrum ſeq.* ℞. *Empl. contra Rupt. Picis navalis*

liquefact. Empl. Diaſulph. Ruland. an. q. ſ. Malaxentur cum ſ. q. *Ol. Hyper.* & quàm calidiſſimè applicetur: quando ſponte decidit, applicetur denuò recens. *Cataplaſma* ex *Mucilag. Symph. maj.* meritò extollitur, uti *Oleum Vitell. ovorum*; quibus omnibus præfertur *Oleum Lacertarum.*

Sunt qui pinguia tanquam nimis dilatantia rejiciunt: adeoque non inepto conſilio applicant lintea intincta *Acet. deſtill. acerr.* in quo *Lithargyrium* ſolutum fuerit. Cœterùm unà cum externis multum faciunt debita *Subligacula*, quies corporis, & continuus in dorſo decubitus.

CAP. II.

De Ani Procidentia.

Ani procidentia. INteſtinum rectum in Alvi excretione protruſum, naturaliter à muſculis levatoribus ſurſum extrahitur. Si verò protruſio iſta excreſcat, aut retractio deficiat, oritur *Ani procidentia.* Nimia & frequens extruſio infertur ab humoribus acribus Inteſtinum vellicantibus in Dyſenteriâ & Teneſmo, item ab acri Clyſtere aut Suppoſitorio, à ſtercoribus duris aut viſcidis continuò ſtimulantibus, Partu difficili *Cauſa.* motum excretorium augente, & Hæmorrhoidibus perpetuum ſtimulum ſuggerentibus. Muſculi impedita retractio, adeoque *Paralyſis* fit vel *vitio fibrarum* muſculi nimium relaxatarum ab excrementis ſeroſis copioſis, aut Inteſtino recto nimium protruſo; vel *vitio nervorum*, in percuſſione ſive caſu ab alto, facto ſuper Os ſacrum aut ſpinas Lumborum. Quandoque extruſio Ani & Muſculi retractio ſimul peccant, v. g. in Calculo Veſicæ, à quo per conſenſum irritatur Inteſtinum ad protruſionem,

&

& à crebriori excretionis conatu in tantum extenduntur aut relaxantur muſculorum fibræ, ut pertinax Alvi hinc ſequatur protruſio. Quoad *Prognoſin*. *Prognoſis.* Si diutius procidit *Anus*, ſubinde Tumorem inſignem contrahit, in ſpecie *Inflammationem*, quàm facilè *Gangræna* ſequitur. *Procidentia* à fibrarum paralyſi orta, difficulter curatur, curata autem recidivam facilè patitur.

Curatio. Anus reponendus,& repoſitus firmandus. *Curatio.* Reponitur autem indice digito, circumvoluto linteo, decocto emolliente vel adſtringente ebrio. Repoſito Ano, extenduntur Coxæ & Crura, & quietus jacere debet Æger. Sed & ante repoſitionem ungitur Anus *Oleo Hyper.* vel *Roſar.* adſperſo *pulvere Gallarum.* Si ſtercora repoſitionem impediant, injiciatur *Enema* ex *Meliloto*, *Verbaſco*, *flor. Sambuc.* &c. in *Lacte* coctis; aliàs recidivat malum. Si acria quæcunque Inteſtina ſtimulent, injiciatur decoctum *Folior. Querc. Parietar. Cicer. rubr. & flor. Verbaſc. in Aqua ferrariorum.* Si adſit Inflammatio aut Tumor, repoſitio eſt impoſſibilis, donec tollantur hæc mala fotu ex *Flor. Sambuc. Chamomil. Hyper. an. m.* ß. *Roſ. rubr. p.* iii. *Summit. Abſinth. Melilot. an. m.* ß. in Lacte vel Vino rubro coctis. Si adſit Paralyſis Inteſtini, ℞. *Flor. Chamom. Anthos, Fol. Salv. Balauſt. an. m.* ß. *Gallarum paria duo.* Coque in *Vino Chalyb.* quo abluatur Anus & ſucceſſivè reponatur.

Ut Inteſtinum repoſitum firmius cohæreat, applicetur *Emplaſtrum* Oſſi ſacro aut Lumbis calidiſſimè ex *Gum. Sagapen. & Opopan.* Conducit etiam Suffitus Ani ex *Aſphalto*, *Succin. Maſtic. Thur. & Myrrh.* ſuper carbonibus ignitis. Inſideat item Æger aſſeri probè calefacto, *Maſtiche* illito, vel *Medullâ*, aut *Pinguedine cervinâ* inuncto, vel *floribus Verbaſc.* in *Butyro non ſalito* frixis & probè tranſcolatis, imbuto.

Firmant etiam Anum, inprimis poſt Partum difficilem, *Sacculi calidi* ex *Furfure, fol. Millefol.* & *Verbaſc.* in *Acet. deſtil.* coctis. Si natum ſit malum ex Hæmorrhoidibus, inungatur *Ol. Scarabæorum* in *Ol. Maſtich.* bullitorum; ſin à Teneſmo, bulliant *Flor. Verbaſc.* in eodem *Maſtiches Oleo.* Si poſt repoſitionem remaneat rubedo & Inflammatio, foveatur podex *Aquâ Plantag.* in quâ ſolutum eſt *Saccharum Saturni.* Tandem æſtivo tempore uſus *Thermarum aluminoſo-ſulphurearum* maximè conducit.

SECTIO XI.

De Chyli Diſtributione læſa.

SI obſtruantur Vaſa lactea, effunditur Chylus, & ſtagnat; unde *Aſcites* frequenter inducitur, de quo vide *Sylvium.* Occaſione hujus obſtructionis explicanda quædam, quæ ad antipraxiam & obſtructionem Viſcerum referri ſolent. *Antipraxiam* rejecimus in *Pathologicis.* *Obſtructiones* quod attinet, obſervandum, tres inprimis meatus inveniri, in quibus Obſtructio fieri ſupponitur. 1. *Vaſa ſanguifera*, in quibus ſanguinis ſtagnatio Tumorem, *vaſorum capillarium* ruptionem, extravaſationem, & dein Inflammationem inducit. 2. *Vaſa lymphatica*, in quibus ſtagnans Lympha infert *vaſorum* diſtentionem, ruptionem; unde Lympha effuſa, aut *Hydropem* in cavitate quâdam, aut *Tumores ſeroſos* in partibus ſolidis inducit. 3. *Pori* & *meatus* partium continentium, inprimis Viſcerum & Glandularum, per quas continua eſt liquoris trajectio. Si enim obſtruantur hi meatus, ſtagnabit liquor, unde *Tumor*, qui vel in *Abſceſſum* degenerat, vel *ſcirrhoſus* evadit.

Obſtructiones Viſcerum

evadit. *Tumores ſcirrhoſi* ab acido coagulante proveniunt, ut patet ex eorum facili degeneratione in *Cancros* depaſcentes. Ex his Tumoribus patet, frequenter omninò inveniri obſtructiones. Obſervandum autem, has obſtructiones non tam cauſam eſſe quàm productum Morborum chronicorum. Origo igitur prima omnium iſtorum Affectuum diuturnorum, ex Viſcerum infarctu derivatorum, eſt ex Stomacho & primis viis. Digeſtio nempe prima in *Ventriculo*, & ejus perfectio in *Duodeno*, plus minus læſa, ſunt fons omnium Morborum chronicorum: in ſpecie cruditas acida, & multiplex alteratio *Succi pancreatici*, ut & *Bilis* vel parcior vel inertior. Adeo ut acidum in vehiculo ſeroſo aut pituitoſo ſit prima origo iſtorum Affectuum. Hinc non rarò in talibus ſubjectis Sanguini emiſſo ſupernatat mucus albidus, multis modis variatus, qui reverâ nil aliud eſt, quàm Chylus vitiosè digeſtus, qui cùm non commodè aſſimiletur Sanguini, fermentationem impedit, & ad *Cachexias* atque *Chloroſin* diſponit. Confirmant hoc remedia ad horum morborum curam uſitata; tam generalia, acidum corrigentia, viſcidum attenuantia; quàm ſpecifica, ſapores acidos enervantia. In minerali Regno, decantata ſunt *Martialia*, quæ revera adſtringunt, & per accidens tantum obſtructiones reſerant, quatenus ſcilicet ratione ſuæ texturæ terreſtris, promptiſſimè abſorbent in ſe acida, quæ ab illorum particulis tanquam vinculis conſtricta ſub formâ nigrarum fæcum unâ evacuantur; id quod ſane ſignum eſt Martis rectè operantis. Notandum autem, ſub uſu *Martialium* corpus apertum ſervandum, & movendum eſſe; item quòd illi, quorum Stomachus ſenſibilior eſt, *Tincturas* & *Vina martialia* melius ferunt, quàm præparata crudiora. Pari ratione convenit

Earum origo

Martialium Remediorum virtus.

venit in hiſce caſibus *Saturnus*, inprimis ejus *Saccharum* & exinde parata tinctura. In vegetabili Regno conducunt 1. *Amaricantia*, v. g. *Abſinth. Centaur. min. Helen. Gentian. Cichor. Tarax. Gum. ammoniac.* & *Galbanum.* 2. *Aromatica oleoſa*, v. g. *Roſmar. Salvia, Fœniculum, &c.* 3. *Acria volatilia*, qualia ſunt omnia *antiſcorbutica.* 4. *Temperata diuretica*, v. g. *Rad. 5. aper. Rubia tinct. Geniſt. &c.* Ex hiſce omnibus parantur *Eſſentia, Spiritus, Sâlia volatilia & fixa.* Inter ſalia eminent *Tartarus vitriol. Sal hypochond.* ſpeciatim *Sal volatile* ac *Spiritus Tartari.* In animali Regno huic ſcopo conducunt, præter *marina abſorbentia*, etiam *Salia volatil.* aut *Spiritus urinoſi*, v. g. *Spiritus ſal. armon. CC. Lumbric. Formic. &c.*

Curatio. Quoad *Methodum medendi* horum Morborum chronicorum, ex obſtructionibus vulgò derivatorum; revera autem ex acido vitioſo natorum. 1. Propinantur *digeſtiva*, v. g. *Tart. vitriol. Sal hypochond. Ter. fol. Tart. &c.* 2. Hinc *vomitoria.* 3. Præparato ſic corpore, *martialia*; quibus 4. Interponuntur per ἐπίχεσιν *laxantia*, inprimis *Gummata* cum laxativis acuata; item *Mercurius dulcis.* 5. Subjunguntur *Aromata*, præſertim *volatilia*, plus minus *amaricantia.*

Artificium *chronicos* hujuſmodi *Affectus* ritè curandi conſiſtit in eo, ut tempori inſervias, nec per uſum intempeſtivum nimis acrium, acriores ſuccos excites, & partes nerveas irrites. Hinc præmittuntur *digeſtiva* & *vomitoria martialibus*; quibus interponuntur blandè *laxantia*, non autem propriè *purgantia*, quæ acriores ſuccos in Inteſtina derivarent.

Patet utique, *Obſtructiones* & *Scirrhos* Viſcerum ex *acido vitioſo* naſci; cujus hoſtili præſentiâ ſtringuntur fibræ, clauduntur pori, ac ordinarius fluidorum

dorum tranſitus impeditur. Verum eſt, quòd hujuſmodi *Scirrhi* Morbos chronicos pertinaciter foveant, & mira inducant ſymptomata. *Meſenterii* affectiones difficulter cognoſcuntur, quia in profundo ferè latitant. Supervenire tamen ſolet mollis quidam, & ſine fluidi contenti induciis, Abdominis tumor, cum dolore obſcuro plus minus gravativo in ejuſdem profundo, excreta Alvi liquida, ſubinde varia, ſucceſſiva Macies ; nec, niſi ubi longius proceſſerit malum, cognoſcitur Tumor tactui renitens. *Lienis* aut *Hepatis* Obſtructiones & Tumores comitatur dolor gravativus obtuſus, plus minus tenſivus (dolores enim punctorii ad Inteſtina referuntur) Ægrorum faciei color obſcurus & lividus. Hepatici quidem ad vitioſam ferè flavedinem declinant; accedunt Urinæ crudæ, ſubinde variantes, eæque ferè pauciores, & tandem Tumor hydropicus. Deteriora ſunt hæc mala, ſi *Lien* affectus *Hepar* in ſui conſortium traxerit, cùm omnis ex *Splene* refluus Sanguis Hepar immediatè petat. Si Tumores hi in *Scirrhos* abierint, incurabiles exiſtunt ; ſaltem in perfecto *Scirrho* martialia nocent.

Quoad *externa* Remedia ad hujuſmodi Tumores uſurpata, primatum ducunt *Gum̃ata*, & hinc *vegetabilia narcotica*, v. g. *Nicotiana*, *Cicuta*, *Hyoſcyamus*, imò ipſum *Opium* ; quibus ſociantur alia appropriata. Hinc conducunt *Cataplaſma* & *Emplaſtrum* ex *Nicotianâ*, *Emplaſtrum* ex *Cicut.* & *Ammon. Emplaſt.* de *Ran. cum Merc.* In ſpecie præſtantiſſimum eſt *Emplaſtrum carminativum Sylvii.* Malaxari poſſunt talia Emplaſtra *Ol. deſtill. Gum. ammon.* utut fœtido.

SECT. XII.

De Chyli Sanguificatione, Sanguiniſque Fermentatione læsâ.

Sanguificatio læſa.

NOTUM eſt, Sanguinem continuò fermentari & ipſius fermentationis medio Chylum ſucceſ ſive ſanguificari. Læditur autem hæc *ſanguificati* & *fermentatio*, vel *vitio* Chyli inepti pro aſſimilatione, vel *vitio* Sanguinis ſimiliter ad Chylum aſ ſimilandum inepti. Primaria ferè cauſa in Chylo latet. 1. Quando non ſufficienter fermentatur aut attenuatur, aut volatiliſatur in primis viis 1. Quando non ritè ſecernitur à ſcoriis, beneficio Succorum, fellei & pancreatici. Maſſæ ſanguinea vitio læditur Sanguificatio, quando deficit à debita craſi ſeminali propter acidum & urinoſum volatilia, malè conſtituta. Læditur autem Fermentatio ſanguinis multis modis; in genere, quando augetur, imminuitur, aut diverſimodè depravatur. *Signa* quibus proximè cognoſcitur Fermentatio ſanguinis læſa, ſunt *Pulſus* & *Urina*; licet utrumque interdum fallat, cum *Pulſus* ex quolibet animi affectu mutetur, & *Urina* alteretur ab admiſto potu, aliiſque ex læſione partium urinalium enatis.

Cauſa.

Cauſæ itaque, à quibus vitiatur hæc ſanguinis Fermentatio, ſunt omnia ea, quæ ſalium, inprimis acidi & urinoſi, proportionem variare poſſunt. Talia ſunt aſſumpta, inſpirata vel ſuſcepta contagia, quibus accedunt Viſcerum Sanguinis perfectioni inſervientium labes. Sanguine hinc ita vitiato, non tantùm Chylus perverse aſſimilatur, ſed totius corporis habitus à Sanguine dependens in conſortium trahitur: adeo ut exinde omnia ea derivanda ſint, quæ vulgò de *Intemperie* dici ſolent. Sic nimius Sanguinis

Sanguinis calor, ejuſque producta, ex aucto motu fermentativo derivantur, & primariò quidem ab acido volatili tanquam efficiente, intenſius cum Alcali oleoſo tanquam ſubjectò ebulliente; non ſecus ac Aromata ratione volatilis acidi corpus calefaciunt. Similiter ceſſante debitâ fermentatione caloris remiſſio obſervatur, propter acidum quaſi fixius, conſtitutivis partibus noſtri corporis præternaturale, quod acidum figit & ſubigit. Certè omnis calor producitur ab acido, agente in terreum plus minus alcalinum, unde in ipſo Igne adurendi vis, & Calcis vivæ incaleſcentia oritur. Cæterum in vitiatâ Sanguinis temperie, ex mutatâ fermentatione natâ, obſervandus eſt ſapor ſpecificus, craſin plus minus vitians, ut proxime per ſpecificum remedium curari queat.

SECT. XIII.

De Aëris Inſpiratione læsâ.

CAP. I.

De Suffocatione.

NOtum eſt, *Sanguinem circulari per Pulmones* pro debitâ ſui ſuſcipiendâ perfectione: in quem finem dilatantur pulmones ope veſiculoſi Parenchymatis, quod facilè expandi & complicari poteſt. Aëris in Pulmones dilatatos ſuſceptio, *Inſpiratio* dicitur, læditurque 1. Quando *aboletur.* 2. Quando *augetur.* 3. Quando *depravatur.* *Reſpirationis læſiones.*

Abolita Inſpiratio *Suffocatio* dicitur: oriturque 1. Vitio viarum, aërem non tranſmittentium. 2. Vitio Pulmonum, aërem non admittentium. *Suffocatio.*

3. Vitio Muſculorum ac Nervorum, Thoracem non legitimè dilatantium ac moventium.

Cauſa prima. Quoad *primam cauſam*, quando viæ clauſæ non admittunt aërem, *ſuffocantur* propter externa, vias anguſtantia, *Laqueum*, v. g. in ſtrangulatione laryngem conſtringentem: item propter *Inflammationes Faucium*, Tonſillarum, aut Muſculorum adjacentium: item propter *varia deglutita*, quæ vel in Faucibus hærentia, ratione nimiæ molis, Epiglottidis motum impediunt; vel in ipſam aſperam Arteriam ingredientia, ratione irritationis ſenſiliſſimæ pertinacem ab Epiglottide clauſuram efficiunt, & ita *Suffocationem* inducunt. Pertinent huc Pili caſu Epiglottidi involuti, ejusque motum impedientes; & Polypus narium, ſua crura in Fauces protendens.

Secunda. *Secunda cauſa* hæret in Pulmonibus, quando Sanguis ibidem ſtagnat propter ſui abundantiam, vel viarum impedimenta, Calculum v. g. in Arteriâ venoſâ, materiam viſcidam in dextrâ Cordis auriculâ, Polypum cordis, &c. vel denique propter Sanguinis coagulationem, quæ frequentiſſimè oritur à ſubitâ ingurgitatione potûs frigidi, poſt nimium corporis calorem. *Suffocatio ab aquis.* Pertinent huc ſub *aquis Suffocati*, in quibus, partim ex impeditâ aëris admiſſione, partim ex aquarum irruptione, fit ſuffocatio. *Ex fumis & vaporibus.* Faciunt huc inprimis Suffocationes frequentiſſimæ ex fumis metallicis aut ſubterraneis, exhalationibus Vini ſive Cereviſiæ fermentantis, parietibus Calce vivâ recenter incruſtatis, odoribus Aquæ fortis, Sulphuris, &c. Quæſtio eſt de his, an Fumi exhalantes Pulmonem & Sanguinem, an verò Cerebrum & Spiritus animales immediatè afficiant. Pro reſolutione conſiderentur ſymptomata: ante omnia enim Anxietatem circa præcordia, quandoque Reſpirationis difficultatem, & hinc Vertiginem caducam & tene-

bricoſam

bricoſam experiuntur. Hinc ſtatim vox, ſenſus & notus intercipiuntur; imò abſque pulſu frigidi & quaſi ſyncoptici jacent, utplurimum cum ſpumâ circa os. Ubi nonnihil ad ſe redeunt, plerumque vomitu exercentur, & mucoſa multa ſponte, vel arte, ex ore, naribus & ventriculo rejiciunt. His ſuppoſitis probabilior videtur ſententia, omnia iſta mala oriri ex alteratione ſubitaneâ Sanguinis per Pulmones circulantis, hinc Spirituum vitalium inchoatâ extenſione, & continuati radii cum ſpiritibus animalibus interruptione. Confirmatur hoc ex eo, quod in tali aëre ignis ſtatim extinguatur, & parilis ſit aëris ad ignem & vitam neceſſitas. Cæterùm percipiunt tales Ægri anguſtiam præcordiorum, quaſi ſuffocatoriam mox in principio, quoniam ex hoſtili præſentia aëris vitiati inſpirati, Pulmones & Thorax ſe ſtringunt; hinc ſupervenit Syncope, Vertigo, Sensûs & Motûs abolitio, propter interruptum radioſum Spirituum nexum; pari ratione atque Suſpenſis, eo ipſo quo conſtringuntur Carotides, mox eadem ſymptomata ſuperveniunt, propter interceptam Spirituum continuitatem. Interim tamen dubium adhuc reſtat, an Fumi hi Sanguinem & Spiritus alterent, Sanguinem coagulando, an verò Spiritus inebriando & figendo.

Tertia cauſa in muſculis & nervis hæret; unde in *Tertia cauſa* forti Apoplexiâ, item in Syncope, & Nervorum reſolutione, ex ſpirituum animalium defectu ſupervenit Suffocatio lethalis. Fit etiam Suffocatio ex convulſione Nervorum, *v. g.* in Hyſtericis, in quibus Nervi paris vagi & intercoſtales, Spaſmo affecti, ut pleraque Viſcera Abdominis, ita in ſpecie Muſculos Thoracis ac *Laryngis* conſtringunt. Hujuſmodi etiam eſt Suffocatio ex Fungis venenoſis, *ſtrangulatoriis* dictis, ſicut & illa ex Coitu nata, notum enim

eſt,

eſt, quod congreſſus rectè appelletur parva Epilepſia.

Curatio.

Cura variat pro cauſarum ratione. Sic *v. g. Suſpenſis* laqueus ſolvendus, vena ſecanda, frictiones artuum inſtituendæ, ſpirituoſa liquida infundenda, Ægri in loco calido ſeponendi.

Si in Faucibus hæreant fruſta, deſcenſus eorum promoveatur concuſſione in dorſo, ac propinentur *incidentia*, v.g. *Oxymel.ſquill.* & *lubricantia* v.g. *Caſſia* lentè deglutita. *Platerus* in Oſſiculo Gulæ infixo, cum dolore & ardore, per cataplaſma maturans & ſuppurans, factâ Oſſiculi cum pure excretione malum curavit.

Ex potu Aquæ fortis Fauces ferè occluſæ, exhibitâ *Mucilagine Cydon.* in potu curatæ ſunt. Sanguis ſtagnans vel *Venæſectione* vel *Sanguinem attenuantibus* reſtituatur. Suffocatio ex ſanguine coagulato à ſubitaneo frigore, nimium calorem ſubſequente, optimè curatur cum *Succo expreſſo* ex *Bellidis flore rubro* quæ præter vim vulnerariam, inſignem habet virtutem diſſolvendi Sanguinem congrumatum.

Sub aquis ſuffocati elatis pedibus inclinato corpore concutiendi ſunt, ut aqua effluat; admoveantur interea *Panis aſſati micæ Spiritu Vini calido imbutæ*, ſæpiusque repetitæ. Quandoque *lenis Vomitus* non malè procuratur. Ubi reviviſcere incipiunt, pro alteratione corporis internâ corrigendâ propinetur *Decoct. flor. Chamom. in Cereviſiâ*, evocando in lecto ſudorem.

Suffocatis ex fumis, convenit inprimis *Vomitorium* in majore longè doſi; tam præmittendo quàm permiſcendo ſpirituoſa, *v. g. Spiritum Vini, Spir. Theriacal. Aq. apoplect.* & ſimul etiam *Sternutatoria* inſufflanda ſunt naribus. Item in aërem exportandi ſunt Ægri, os diducendum, continuò ventus faciendus, facies crebro frigidâ adſpergenda, Acetum

naribus

naribus admovendum. Nonnulli curati ſunt ſolo *vapore calido Aceti*. Conducit etiam *Caſtoreum* cum *Aceto* naribus admotum: item *Acetum Rut. Aqua Hirund. cum Caſtor.* Dubito an *larga Venæſectio* conducat, niſi forſan in Plethoricis aut Obeſioribus, in quibus naturâ tardior eſt Sanguinis motus.

In *Suffocatione* denique *convulſivâ* eadem conveniunt, quæ in *Hyſtericis* & *Epilepticis*, in ſpecie *Caſtorina* & *Salia volatilia*. Sin ex Fungis ſit malum, horum Alexipharmacum eſt *Oxymel ſquillit.* vel ſolum, vel cum *Theriaca*, præmiſſo, pro circumſtantiarum ratione, *Vomitorio*.

CAPUT II.

De Aſthmate.

DEpravata *Inſpiratio*, ſive ea quæ ſit cum difficultate, *Dyſpnœa* dicitur; cujus primus gradus *Anhelatio* audit, ſecundus *Aſthma*, tertius *Orthopnœa*, quia tales corpore erecto & ſublatis talis reſpirare nituntur. *Aſthma* eſt vel *humidum* vel *ſiccum*. *Humidum* oritur à materia vitioſa, & ab ejus remotione iterum ceſſat; eſtque ejus ſedes vel in Pulmonibus, vel in Stomacho. Fit *Aſthma* vitio Pulmonum, tum ob nutritionem ſubſtantiæ propriæ depravatam; tum ob metaſtaſin materiæ ex alio loco ad Pulmones depoſitæ. Fit *Aſthma vitio nutritionis propriæ*, quando læduntur Pulmones, vel ab aëre, vel ab aliis inſpiratis, præſertim fumis metallicis, ita ut vitietur eorum digeſtio, & coacerventur ſucci craſſi viſcidi, in Pulmonum *parenchymate* vel *Bronchiis* hærentes, & aëris motum reciprocum impedientes. Par ratio eſt, quando *Lympha catarrhalis* aſperam Arteriam lædit, adeo ut alimentum ejus proprium

Aſthma. *Humidum.* *Vitio Pulmonis.* *Nutritionis propriæ.*

proprium in Succum vitioſum degeneret. Pate itaque, hujuſmodi Aſthmata oriri à liquido hoc excremento nutritivo, in gypſeam & vitream viſciditatem mutato. Pertinent huc ſimili ferè occaſione geniti *Abſceſſus* & *Vomicæ pulmonum*; item *Phthiſicorum* & *Empyematicorum Dyſpnœa*, propte pus in Pulmone vel Thoracis cavo fluctuans. Fi autem *Aſthma pneumonicum* per metaſtaſin, quando Febres continuæ ſolvuntur per decubitum in Pulmones materiæ in Sanguine coctæ; quando ipſum ſerum ſuppreſſum intra Pulmones ſupponitur, quo in caſu larga Urinæ excretio juvat; quando Sanguis in ſuo motu impeditur, & in vaſis Pulmonum ſtagnat; aut etiam impenſius ebullit & turgeſcit, adeo ut vix tam promptè per Pulmones moveatur, quin nonnihil in illis ſubſiſtat; quando ſuppreſſio Menſium vel Hæmorrhoidum, item & Cachecticorum leviſſimus corporis motus, Sanguinis per Pulmones circulum ſufflaminat. Cachecticorum interim alia eſt ratio quàm in dictis Suppreſſionibus: horum enim Sanguis crudus & glutinoſior, tardè ab aëre alteratur, & lentè Pulmones tranſit; unde celerius moto Sanguine ſub corporis motu, facilius circa Pulmones ſubſiſtit; atque *Dyſpnœam* infert. Huc pertinent terrores Sanguinem in Pulmonibus coagulantes, materia viſcida in auriculâ Cordis ſiniſtrâ coagulata, potus ſubitaneus Aquæ frigidæ ſub nimio æſtu, & tandem Hydrops pectoris, quæ omnia *Aſthmata* gravia inferre ſolent.

Aſthma pneumonicum.

Ex modo dictis duo notanda veniunt. 1. Materiam hanc, quæ in Pulmonibus talia *Aſthmata* producit, non ex capite deſtillare, ſed ſolummodo ex vaſis ſanguifluis vel lymphaticis eò inferri. 2. *Aſthmata* hæc humida graviora eſſe, ſi materia peccans acrimoniâ ſuâ inſigni Pulmones & aſperam Arteriam ad conſtrictiones ſtimulaverit.

Datur

Datur & *Aſthma humidum* ex vitio materiæ craſſæ, in Stomacho & primis viis ſtabulantis, quando nempe quacunque occaſione turgeſcit & quaſi inflatur, partim quia nimiâ Ventriculi diſtentione impedit motum Diaphragmatis deorſum, ad Pulmonum dilatationem ſummè neceſſarium; partim quia ipſum Diaphragma per conſenſum, ex irritatione Ventriculi *Convulſiones* paritur. Adeo ut frequentiſſima ſint *Aſthmata ex Stomacho*, per vomitum ſæpius curata, ſed pectori malè dicata. In talibus Aſthmaticis ſæpè conjuncti ſunt flatus, ut in Scorbuticis & Hypochondriacis, poſt paſtum præſertim veſpertinum, qui multum ad *Dyſpnœas* conferunt. Cæterum *Hydropici* etiam fiunt *Aſthmatici*, partim propter liberum Diaphragmatis motum impeditum, partim propter diſtentos muſculos Abdominis, reſpirationi inſervientes, partim propter copioſius retentum ſerum, craſin Sanguinis vitians, & acrimoniâ ſuâ Pulmones nonnihil vellicans. *Stomachicum.*

Alterum *Aſthma ſiccum* dicitur, quod citra materiæ ſenſilis acceſſionem aut excretionem Paroxyſmum inchoat & finit. Ut pateat hujus *Aſthmatis* cauſa, conſiderandum, tria eſſe quæ ad legitimum Pulmonum motum faciunt. *Aſthma ſiccum.*

1. *Legitima partium mechanica conformatio.* Atque ex hujus defectu fiunt *Aſthmata ſicca*, propter Tuberculum, Calculum, Scirrhum, aut alia concreta præternaturalia, in Pulmonum parenchymate vel bronchiis hærentia. Gibboſi etiam, & illi, quibus Sternum & Coſtæ nothæ vitioſè conformantur, utplurimum ſunt Aſthmatici. Facit huc deficiens Pulmonum nutritio, unde Pulmones aridi & flaccidi redditi minus expandi queunt: quo etiam diſponit crebrior Nicotianæ fumus, immediatè Pulmones ad Atrophiam diſponens, non verò caput immediatè alterans. *Ejus cauſa.* *In conformatione pulmonis.*

2. Ad

Muſculorum pectoralium

1. Ad legitimum Pulmonum motum requiritur *Muſculorum inſtrumentaliter moventium*, & *Nervorum hos dirigentium ſana conſtitutio.* Cùm enim *Thorax* per tot & tam inſignes muſculos moveatur, non mirum eſt, creberrima inveniri *Aſthmata ſicca* quæ fiunt ratione nervorum, muſculos hos ad Spaſmum adigentium. Hujuſmodi ſunt *Aſthmata* ex ſubluxatione Vertebrarum dorſi, nervos ibidem prodeuntes comprimente & irritante, ex Vermibus Inteſtinorum, partes haſce ad Convulſiones irritantibus, ex Paſſionibus hyſtericis & hypochondriacis, ubi partes reſpirationi inſervientes vitio Nervorum conſtringuntur. Vitium itaque hic hæret in nervis, ſive in exortu, ſive in progreſſu circa plexus, ut in Hyſtericis, ſive denique in ipſis Muſculis, quibus inſeruntur; *Nervi* enim *intercoſtales* & *paris vagi*, qui Thoraci præſunt, pluribus plexibus diverſimodè ſociantur, & hinc varios Spaſmos, etiam remotioribus in locis, excitare valent; ut in Nephriticis & Hypochondriacis manifeſtum fit. Eſt etiam maxima varietas muſculorum, duplici dilatationis & conſtrictionis motui inſervientium, qui omnes & variam ſtructuram & diſtinctum motum obtinent; adeo ut non mirum ſit, tam inſignem varietatem circa Aſthmata convulſiva obſervari. Pertinent huc Arthritici confirmati, quibus rarius vel difficilius ſuperveniunt Paroxyſmi; in talibus enim hujuſmodi *Aſthmata* ſolent ſupervenire, quæ denique per paroxyſmi podagrici acceſſionem levantur. Cæterùm *Aſthmata* hæc *convulſiva* ſæpius ſunt hæreditaria, non ſecus ac *Morbi epileptici*; ſunt enim utplurimum *periodica*, & ubi ceſſaverint aliquandiu, facilè per multiplices occaſiones externas, v. g. per iracundiam, mutationes tempeſtatum, &c. recidivam incurrunt. *Cauſa* proin horum *Aſthma-*

tum

tum convulſivorum ac acidum vitioſum, nervis inimiciſſimum, quocunque in loco nervos vellicârit. Hinc Hypochondriaci, Scorbutici, & ii, qui Inunctionibus mercurialibus malè tractantur, huic morbo frequentiſſimè ſunt obnoxii.

3. Requiritur denique ad legitimum Pulmonum motum, ut *fibræ nerveæ iſtius membranæ*, quæ Pulmones undique cingit, aliæque ad veſicas pulmonales, pro iſtis rectè colligendis & conſtringendis, hinc inde diſperſæ, *ritè moveantur*. Sin autem fibræ hæ irritentur, veſiculas conſtringent, & pro aëre ſuſcipiendo ineptiores reddent, unde *Aſthma*. Percipitur hoc, quando à Sulphure incenſo, aut Aquâ forti naribus admotis, Fauces & Thorax exinde conſtringuntur, & ſpiritus intercipitur. Fibræ enim dictæ irritatæ vel ab acido interno, vel à ſpiritibus metallicis, vel ab aëre inclementi, Pulmonem corrugant. *Fibrarum pneumonicarum.*

Aſthmata hæc, *humida* nempe & *convulſiva*, ſæpè conjuncta ſunt. *Scabioſorum Aſthma*, ex Scabie retropulsâ ortum, videtur complicatum eſſe, ex fermento Scabiei Pulmones irritante, & Sanguinis craſi quaſi cachecticâ. Notandum autem, materiam in *Aſthmate* per os rejectam, eſſe quidem cauſam *Aſthmatis humidi*, ſed in *Aſthmate ſicco* eorum, qui gaudent copiâ lymphæ, eſſe duntaxat effectum agitationis Pulmonum & reciprocationis aëris, qui in declinatione Paroxyſmi convulſivi ejicitur. Cæterùm in *humoroſo* etiam concurrit aliquid convulſivi, ratione irritationis Pulmonum, unde idem ſequitur effectus. Notandum ulterius, difficilem Reſpirationem, quæ tam in ſtatu *Tuſſis humidæ*, quàm in principio *Tuſſis ſiccæ* adeſt, ſæpè non ab infarctu Pulmonum, ſed eorum irritatione & contracturâ procedere. Signum mihi erat, adeſſe talem irritationem, quoties Æger vel loquens, vel validius re- *Aſthma humidum & ſpaſmodi cum junguntur.*

(H) ſpirans

ſpirans tuſſire cogebatur. Nam in talibus caſibus, propter crebriorem aëris reciprocationem, irritati magis Pulmones *Tuſſim* concitabant. Imò in ſimili caſu, liberiorem reſpirationem ſemper obſervavi ex Opiatis, vellicationis ſenſum ſufflaminantibus. Idem dicendum de ſenſu *doloris compreſſivi* in Pectore, quod nempe non à copiâ materiæ, ſed fibrarum pulmonalium conſtrictione procedat. Obſervandum denique quòd in *Aſthmate ſpaſmodico* adſit Malarum ac Faciei rubor, vaſorum in collo majo intumeſcentia, aut ſenſibilis etiam arteriarum pulſatio; in tali enim caſu tardior eſt Sanguinis circuitus per Pulmones.

Signa Aſthmatis humidi.

Signa. In *Aſthmate humido* adeſt reſpiratio difficilis, cum ſonitu ex profundo, eoque ſtertente quando nempe malum fit à muco in bronchiis Pulmonum, unà cum Tuſſi ac pituitæ excretione quæ quo magis excernitur, eo magis minuitur effectus. Si verò materia peccans ſit in ſubſtantia Pulmonum, fit ſonitus minor, & minus excernitur per Tuſſim, idque ſucceſſivè. *Aſthma* humorale ſolet eſſe continuum; & ſemel curatum ſucceſſiv incrementi ſigna prodit, antequam recurrat. Hoc autem omni *Aſthmati* commune eſt, quod ea cum aëre mutentur, motu corporis exaſperentur, quod denique veſperi ac noctu acerbius affligant. *Aſthmata*

Sicci.

ſicca, ſpeciatim *convulſiva*, ingruunt ex improviſo, ſine materiæ peccantis indiciis, & ceſſant abſque manifeſtâ excretione, aut ſenſibili reſpirationis nocumento. Si vitium ſit *in capite*, præcedunt aut adſunt Vertigo; ſin verò in *Abdomine* (*in plexibus Meſenterii, lienaribus, &c.*) antecedunt vel conjunguntur ſonitus, murmura, & vermiculatio in Abdomine, aliaque Abdominis ſymptomata; ſi *Diaphragmatis muſculi*, aut loca vicina ſunt affecta primariò, ſen-

ſu

ſus inſtar Zonæ in iſta regione percipitur. Si *muſculi* Thoracem *moventes* affligantur, ſenſus eſt conſtricti vel compreſſi Thoracis. Si *Laryngis* & *Faucium muſculi*, adeſt ſuffocationis, quaſi laqueo injecto, ſenſus. Si denique *Pulmo* conſtrictus primariò ſit, inexplicabile quoddam reſpirationis impedimentum experiuntur Ægri.

Prognoſis. *Aſthmata* omnia ſunt periculoſa, & quidem inveterata, ſive ſint *humoroſa*, utpote quæ inſignem Pulmonum læſionem arguunt, ſive *convulſiva*, nam talia epilepticum, in quodam nervorum plexu radicatum, fomitem præſupponunt. Rariſſimè curantur perfectè, etenim vel leviſſimo diætæ errore ſubitò recidivant. Tandem omnes *Aſthmatici* ſub contumaciâ morbi vel *cachectici* vel *hydropici* moriuntur. *Prognoſis.*

Curatio. In *Paroxyſmo* libera & ſufficiens reſpiratio promovenda, tum impedimenta in Pulmonibus removendo, tum Organorum motus convulſivos compeſcendo. Ratione *prioris*, aëris ambientis ventilatio, erecta ſeſſio, alvi ſubductio, Venæſectio, *Potiones* ſanguinem *attenuantes*, & viſcida *incidentes*, blandè *dulcia* Pulmones demulcentia, & interdum *Vomitoria* utiliter adminiſtrantur. Ratione *poſterioris*, *antiſpaſmodica*, *anodyna*, *volatilia*, &c. ſunt optima. Extra *Paroxyſmum* in *Aſthmate humido*, pro cauſarum varietate, varianda curatio: 1. *Aſthma humidum* à *viſcido muco* genitum, curatur per *incidentia*, *vomitu* vel *tuſſi ejicientia*, & *ſtomachica* Recidivam præcaventia. 2. Si *pus* ſit *Aſthmatis* cauſa, evacuandum erit vel per *expectorantia*, vel per *Paracentheſin Thoracis*. 3. Si *vitium* ſit *ſanguinis*, minuatur ejus copia, coagulatus diſſolvatur, cachecticus emendetur, ſuppreſſus revocetur, & turgeſcens temperetur. 4. Si *ſerum* fuerit *Aſthmatis* cauſa, *evacuandum* eſt per urinam, vel *ſudorem*, vel *Veſicatorium* confeſtim, aut *Curatio.* *Indicationes*

per *Fonticulum* pedetentim. 2. Si *vitium* ſit in *Stomacho*, conveniunt *Vomitoria* cruditatem corrigentia. In *Aſthmate* autem *ſicco* 1. Conformationis vitia difficillimè curantur: excreſcentia tamen tubercula aut grandines, beneficio *Spiritus Sulphuris per campanam* ſucceſſivè abſumi poſſe, nonnulli aſſerunt. 2. *Acidum* nervis inimicum in Paroxyſmo *antepilepticis* corrigendum; paroxyſmus imminens per *opiata* ſuſpendendus; recurſus paroxyſmi præcavendus *Veſicatoriis* vel *Fonticulis*. 3. Si fibræ pulmonares primariò ſtringantur, cauſa irritans removenda, vellicatio *opiatis* ſopienda, *vulnerariis* & *balſamicis* Pulmonibus ſuccurrendum.

Vomitoria proficua. Pro his ſcopis ritè obtinendis obſervandum 1. *Vomitoria* in quovis ferè *Aſthmate* eſſe egregia, tam in Paroxyſmo, quàm extra Paroxyſmum; in *humido* ſanè æqualiter materiam tam ex pectore quàm ex ſtomacho ejiciunt; quin etiam expectorantibus non malè miſcentur. *Cura Aſthmatis ſicci.* In *Aſthmate ſicco* maximè conveniunt, ubi radix mali eſt in Abdomine, niſi metuantur pathemata hyſterica. Hunc in finem optimum eſt *Vinum emeticum Heurnii*, ex ℥ß. *Rad. Helleb. alb. macerat. in lib.* 1. *Vini Hiſpanici*, concinnatum, & Solis radiis aliquandiu expoſitum, cujus cochleare vomitum excitat, vel guttæ aliquot additæ expectorantibus, eadem acuunt. Alii tamen hoc in caſu præferunt *Guttam gamandram ad* ℈ß. cum *ſex granis Tartari vitriolati*, vel *Pulverem radic. Ipecacuanhæ* ſive *Aſari ad* ʒß. cum *Cremoris Tartari* ℈ß. 2. *Purgantia* in *Aſthmate convulſivo* nequaquam, in humido non niſi ſedato Paroxyſmo conveniunt. Poſtea verò ad reliquias exhauriendas conveniunt *Pilulæ* quæcunque cum *Gummi ammon.* vel *Mercur. dulc.* 3. *Venæſectio* in *Aſthmate* per ſe nil præſtat; per accidens verò, ſi Sanguis in Pulmonibus ſtagnet

liberiorem

beriorem circuitum conciliat. 4. *Sudorifera* in *Aſthmate convulſivo*, tam in fine Paroxyſmi, quàm tiam extra ipſum, non negligenda ſunt; præſertim *ecoctum Lign. Guajaci*, quod etiam in *humido* fuliines diſcutit & pituitam incidit. 5. Reſpectu aroxyſmi *Opiata* multum conferunt, præſertim ppropriatis miſta. Tutiora autem ſunt in *Aſthnate ſicco*, in *humido* enim excretionem ſufflamiant, licèt in concitatiori ſpirituum impetu nimiam aroxyſmi ferociam benignè ſatis mitigent. Hujuſnodi ſunt *Eſſentia Opii theriacalis*, *Mithridatium Dam. yrupus jujub. Diacod.* & ſimilia, quæ in *Aſthmate ſicco* aroxyſmum etiam præcavent. Sanè *Veteres* in quovis aroxyſmo aſthmatico potius materiæ fluxionem *piatis* inhibebant, quàm evertentibus eandem agiabant. 6. Si Aſthma ſit ex *Scabie retropulsâ*, curanum, ut *Scabies* revocetur, per *Eſſentiam Fumar. compoſ. xtractum* & *Eſſent. Helen. Extractum Theriac. Decoctum adic. Helen.* & *Fænic. Antimonium diaphor.* cum *alibus fixis*; item per *Veſicatoria* Femoribus & Brahiis applicata, vel denique collocando Ægrum in odem lecto cum Scabioſo. 7. Si Sanguis coaguatus fuerit à ſubito poſt æſtum frigore, & Aſthma roduxerit, conducunt *grumos ſolventia*; inprimis *Succus Fumariæ*, *Cherefolii*, *Bellidis min.* 8. Si ſit *Aſthma* x fumis metallicis, non expugnatur niſi mineraliius & metallicis appropriatis.

Remedia ad *Aſthma humidum* ordinariò uſurpata ſunt *incidentia* & *expectorantia*. Inter quæ eminet *Syrupus Nicotian.* diuturnâ digeſtione à vi emeticâ iberatus; item *Decoctum Folior. Tabac.* ad ℥i *in Lib. j. Aquæ ad medietatem, addendo in fine Malvæ, Branc. urſin. Violariæ an. M.* i. cum *Sapâ* calidè hauſtum; item *Eſſentia Peti* cum *Spiritu vini* extracta, & *Melle* excepta. Quin & ſolus *Fumus Nicotianæ* Paroxyſ- *Aſthmatis humidi.*

mum cohibere obſervatur. Aſthmaticis etiam per
utilis eſt ſequens potus.

℞. *Vin. Malvat. Melicrat. coct. an.* ℔. viij. *Fol*
Tabac. ſic. ℥iß. *Rad. Enul.* ℥iv. *Rad. Polypod.* ℥ii. *ebul*
liant invicem, in Aquâ, & colentur: doſ. ℥ß.

Egregium incidens eſt *Gummi ammoniac.* & i
Paroxyſmo humido admodum laudatur hauſtus e
Aquæ Hyſſop. ℥iij. *Vini Rhenan.* ℥iß. *Gum. ammon.* ʒi
M. Facit huc *Spiritus aſthmaticus* ex ℥ii. *Æris viri*
dis, ℥i. *Gummi ammon.* & ʒvj. *Sulphuris, deſtillatu*
per retortam & rectificatus per alembicum, cui impo
natur nodulus Croci. Doſis gt. 20. vel 30. Porr
Aqua ex *Raphano recenti in taleolas inciſo, & Sacchar*
adſperſo, inter duas patinas expreſſo, potentiſſim
mucum reſolvit. Item *Radix Ari pulv.* aut etiar
Spiritus radicis Zedoariæ. Bryoniæ radix præter vir
laxativam, grumoſum quodcunque in corpore di
ſolvit. Egregium eſt *Helenium pulv.* in *Electuarii* form
cum *Melle,* præſertim in *Aſthmate ſtomachico.* Mi
rabilis eſt effectus *Spermatis Ceti* ad ʒi. in Paroxyſm
His addantur *Marrubium Hyſſop. Calamint. Roſma*
& *Crocus.* Vidimus à *Cochl.* ii. *Aceti Rutæ* paro
xyſmum mirè ſedatum; cui addatur *Acetum*
Oxymel ſquillit. Oxymelita enim talia præſtant fe
cum *Syrupis pectoralibus.* In paroxyſmo etiam egre
gius eſt *Spir. Sulphuris,* & extra paroxyſmum *Flor*
Sulph. aut *Balſamus Sulphur. terebinth.* & *aniſat.* Ob
ſervandum interea, *Saccharata* in Affectibus pecto
ris non conducere, ſed contrà materiam viſcidio
rem reddere, & corruptelam Pulmonum intender
Millepedes denique unum ex præſtantiſſimis ſpecif
cis ſunt contra *Aſthmata*: turgent enim ſale vola
tili nitroſo admodum penetranti, & præterea vir
habent anodynam: exhibentur in *Pulvere* cu
Melle vel *Syrupo Nicotian.* Optimum autem ind

præ

præparatum eſt *Vinum infuſionis Millepedum expreſſem* & *filtratum*, quod quidam in diæta adhibent. Tentandum etiam aliquando, quid *Salivatio mercurialis* in *Aſthmate humido* contumaciori præſtitura ſit. Multi commendant *Pediluviorum* uſum revulſorium. Solum *deſtillatum Hippent. m. ac v. ad* ℥iij. *potum ſuvit multos.* Ex his haud difficile erit plures concinnare formas, v. g.

℞. *Aq. Fol. Rapar.* ℥iii. *Aq. Cinnamom. ſpirituos.* ℥ß. *Syr. de Nicotian.* ℥i. *Spir. Sulphur. gutt.* x. *Miſc. d. ad Vitr. Doſis ſingulis trihoriis aliquot Cochlearia.* Addi poſſet *Gummi ammoniac.* niſi ſapor eſſet moleſtus.

℞. *Rad. Ireos florent.* ℥i. *Rad. Helen.* ℥iß. *Rad. Zedoar.* ℥ß. *Herb. Marrub. m.*ii. *Comar. Hyſſop. Roſmarin. an. m.* i. *ſem. Aniſ. Fœnicul. an.* ʒvi. *Paſſul. min.* ℥iß. *Inciſa infundantur in Vino; vel coquantur cum Aqua & Melle pro Mulſa pectorali; vel cum Aquâ & Aceto, pro Oxymelite.*

℞. *Aq. Hyſſop.* ℥iii. *Aq. Menth.* ℥j. *Aq. aſthmat. Rudolph.* ʒvi. *Spir. Gum. ammoniac. cum Virid. æris* ʒiß. *Syr. Nicotian.* ʒvj. *Miſce, capiatur cochleatim.*

℞. *Vini Infuſ. Millepedum* ℥viii. *Syr. de Marrub. & de Hyſſop. an.* ℥ii. *Extract. Helen.* ʒii. *Extract. Croci* ʒß. Miſce & uſurpa cochleatim, vel cape unciam dimidiam pro doſi.

Ad *Aſthmata ſicca* valdè conveniunt Remedia antepileptica, tam *fixa* quàm *volatilia*; quibus addatur *Laudanum*, in tali caſu nulli remedio cedens. Conducunt etiam *Veſicatoria*, ſcapulis aut brachiis applicata, tam ſpiritus influentes divertendo, quàm ſerum acre ſcorbuticum avertendo. Dabuntur itaque *Salia vol. Succin.* C.C. *Sanguinis human.* aut horum *Spiritus*; *Caſtoreum*, atque ex hoc parata remedia; Medicamenta ex *Aſellis* & *Lumbricis*; *Cinnabarina*, *Sulphura metallica*, &c. *Aſthmatis ſicci curatio*

CAPUT III.

De Singultu.

Singultus. INſpiratio interrupta cum impetu & ſono ingrato, *Singultus* dicitur; fitque à ſubitanea *diaphragmatis* deorſum verſus contractione. Cum impetu enim & ſubitaneo motu in hoc affectu inſpiramus, & Abdomen antrorſum propellimus. Parum itaque conſideratè ſtatuitur Singultus affectus Stomachi; *Pars affecta.* *Diaphragma* enim primariò affici probant ſequentia. 1. Omni tempore voluntariò poſſumus ſingultire, & neceſſariò ſingultimus inſpirando: ſed nullus datur muſculus inſpirationi inſerviens pro voluntatis imperio actionem illam mutare valens, excepto Diaphragmate. Præterea Ventriculus ita alterari nequit. 2. In Singultu Abdominis contenta deorſum & ſurſum moventur, ſub inſpirationis actu; quod per ſolam Diaphragmatis convexitatem nimiam explicari poteſt. 3. Sæpius curatur Singultus Inſpiratione continuatâ, & inhibitâ Exſpiratione. Jam ſi eſſet motus Ventriculi, tum per Inſpirationem, in quâ Diaphragma Stomachum premit, potius aggravaretur malum. 4. Joco quandoque, & terrore, aut nimiò animi motu curatur, ergo aliquid voluntarii, *Diaphragma* nempe, afficitur. Sternutatio ſuperveniens Singultum tollit, quia ſub forti Exſpiratione Diaphragma concuſſum ex ſe diſpellit, quod antea iſtud irritabat. 6. Abſque Ventriculo Hepatis Inflammatio dat Singultum, quia illa immediatè contingens *Diaphragma*, iſtud ſtimulat, ut convellendo ſingultiat. 7. Obſervatur Singultus non rarò in Morbis convulſivis, à contractione nempe *Diaphragmatis* inſpiratoriâ oriundis.

Cauſa. *Cauſa* eſt omne id, quod quidem ad violentam, reciprocam

procam tamen ſui contractionem *Diaphragma* cogere poteſt. Hoc ipſum ſæpius hæret in Ventriculo, & ſpecialius afficit ſuperius ejus Orificium, quo pertinent inprimis aſſumpta. Unde *Panis* nimiâ quantitate comeſtus, refrigerantia, prout *Aqua frigida* & *Nitrum*, item *Oleum Vitrioli*, *Singultum* induxerunt. Ita in Febribus *Julepi refrigerantes Singultum* quandoque inferunt, ſolo *Vini potu* curandum. Præter occaſiones haſce *externas*, & ex *internis Singultus* ſupervenit Stomacho affecto, ſive *per conſenſum* in Vulneribus Capitis, Nephritide, Herniâ, imminente Ileo, &c. ſive *per eſſentiam* propter ſuccum acriorem & viſcidum in rugis Ventriculi hærentem, cujus expellendi nixum *Singultus* inſequitur. Patet autem, ſuperius Ventriculi orificium affectum facilè Singultum inducere, irritando nempe muſculum *Diaphragmatis* poſteriorem, per quem tranſit. Inflammatio item Hepatis, compreſsâ Thoracis vertebrâ undecimá, Coſtarum ad Ventriculum detruſio, Arthritis non amplius artus vellicans, Purgatio effrænis & Febris continua, imminentibus jam Convulſionibus, *Singultum* inducere obſervata ſunt. Imò in Febribus ardentibus & malignis paulo ante mortem Singultus quandoque moleſtus evadit.

Prognoſis. Singultus in quavis Febre continua mortem ferè prænunciat, licet contrarium quandoque obſervetur. Superveniens Purgationi, Diarrhœæ, Dyſenteriæ, Ileo imminenti, aut Hepatis Inflammationi, periculum innuit. Si malum diuturnum ſit, & penitus incurabile, ſubeſſe videtur occultum quoddam conformationis vitium, *Os Ventriculi*, aut *Diaphragma* aut *Nervos* afficiens. **Prognoſis.**

Curatio. Tollatur irritationis ſenſus in *Diaphragmate*, & removeatur cauſa occaſionalis. Prioris ratione optima ſunt *Opiata* cum appropriatis, v. g. **Curatio.**

Theriaca, Caſtoreum, Sem. Aniſ. ejuſque Spir. & Ol. item *Spir. Sal. ammon. aniſat.* ut & *ZZ. in India conditum.* Interim pro cauſarum varietate varianda curatio. Si malum hæreat in Stomacho, præſertim ratione pituitæ vitreæ, orificio Stomachi impactæ, optimum eſt *Vomitorium.* Si purgandum eſt, conveniunt *Pill. aloet.* cum *Laudan.* item *Mercur. dulc.* cum *Diagryd.* item *Hiera* cum *Oxymell.* Peractâ purgatione, vel vomitu, ubi languet Stomachus, propinetur *Miſtura* ſequens:

℞. *Aq. Meliſſ.* ℥ij. *Menth.* ℥iß. *Spir. Theriac.* ʒiij. *Conf. Alkerm.* ʒi. *Laud. opiat. gr.* ii. *Syr. de Menth.* ʒvi. *M. uſurpetur cochleatim.* Pertinet huc *Mixtura* ſæpius ad *ſingultum* experta, *cydoniata*, cum *Extracto Zedoar.* & *Laudano.* Si adſunt flatus, miſturis talibus addatur *Spir. Nitri dulc.* à ℈ß. ad ʒi. Sin fiat Singultus à cibo crudo, aut vitiatâ digeſtione, conducunt *Aloetica, Pill. roſac. Elix. proprietatis.*

Si *Singultus* fiat ab humoribus acribus, corroſivis, æruginoſis, plus minus efferveſcentibus, convenit *Ebur vel C.C. uſtum* ad ʒi. *Lapides Cancror. Terra ſigill. Lapis Percar. Carpion.* in ſpecie *Pelliculæ internæ ſtomachi Gallinæ, ſiccatæ,* & in *Aqua* cum *Syrupo Portulacæ* propinatæ. Laudatur aliàs *Decoctum ſem. Aniſ. Aneth. Carvi, Portulac. & Papav. alb.* in *Cereviſia.* Externè in tali *Singultu* egregium eſt *Cataplaſma* ex *Bacc. Laur. flor. Roſ. rubr. fol. Menth. an. m.* j. *pulveriſ.* & *ſubactis* cum *fermento acerrimo* ad quantitatem Ovi; hinc cum *Aceto ferventi* calidiſſimè applicatum. Si exſiccetur, denuò irroretur *Aceto.* Item *Panis calidus, Vino generoſo* irroratus, Ventriculo commodè applicatur. Alii *Fotum* parant ex *Aceto calente* cum *Caſtor. Piper. Sinapi* ac *Pane calido,* cum Spongiâ applicandum. Pariter *Oleum deſtill. Aniſi* Umbilico & Ventriculo illitum eſt egregium.

Si

Si ſuſpicio ſit, ſubeſſe in ſingultu *malignitatem*, aut ſi oriatur in *Febre maligna*, tunc aliis addatur *Aqua Cordialis Herc. Saxoniæ, Aq. Cinnam. Syrupus Citri, Extract. Theriac.* &c.

Singultum ex aſſumpto acriori, v.g. *Oleo Vitriol.* lenit Miſtura ſequens. ℞. *Aq. Plantag. Endiv. an.* ℥ij. *Succ. Semperviv. maj. depur.* ℥j. *C C. uſti.* ʒi. *Ter. ſigill.* ʒß. *Lap. Cancr.* ℈i. *Laud. opiat. gr.* ii. *vel* iij. *Syr. Portulac.* ℥i. *Miſc. detur ad Vitr. ſumatur cochleatim.* Singultus ſymptomaticus curatur addendo appropriata remediis morbum primarium reſpicientibus. Obſervavit *Riverius*, *Singultum* ex *frigidæ* potu poſt calorem ortum, Balneo *Aquæ dulcis* cum *Plantis nervinis* fuiſſe curatum.

CAP. IV.

De Incubo ſ. Ephialte.

INCUBI Symptomata ferè tali ordine ſequuntur. *Incubus.* 1. Læditur Inſpiratio. 2. Senſus aut motus, cum imminente plus minus ſuffocatione. 3. Depravatur Loquela; ſonum enim Ægri inconditum & boatum quandoque gravem edunt. 4. Adeſt præcordiorum anxietas. 5. Inſomnium rei cujuſdam thoracem prementis. 6. Maculæ rubræ, lividæ, cœruleſcentes, artus inprimis pingentes, & manè poſtmodum apparentes. 7. Expergefactis, dum omnia cætera Symptomata evaneſcunt, Corporis tremor, & non rarò Diaphragmatis vibratio celerrima & violentia ſupereſt, unà cum totius corporis laſſitudine.

Cauſa eſt omne id, quod liberum Thoracis reſpiratorium motum impedire poteſt. *Cauſa.* Impeditur autem ille motus, *vel vitio* objecti externi, *vel vitio* nervorum motui inſervientium. Prioris ratione

Incubus

Incubus accidentalis dicitur, quando nempe *Diaphragmatis* liber motus impeditur, propter impedimenta in primis viis & Abdomine motui ejus deorſum reſiſtentia. Hæc inter inprimis eſt Stomachus nimium repletus, in quo materia viſcida in Flatus abit. Experimur enim eſum *Caſtanearum* & potum *Vini fæculenti*, Incubum inducere. Unde pueris nimia alimenta ingurgitantibus, aliiſque temulentiæ aut diætæ craſſæ deditis, familiaris eſt Incubus. Frequentior eſt etiam illis, qui dorſo incumbunt, unde Diaphragmatis motus inferiora verſus impeditur. *Incubus habitualis* oritur à vitio nervorum reſpirationi inſervientium, idque inprimis eorum, qui ex Cerebello primas radices habent, adeo ut fundamentum *Incubi habitualis* in parte poſticâ capitis circa Cerebellum ſtatuat *Louverus*. Dubitatur, an vitium hoc nervorum ſit *paralyticum*, an verò *convulſivum*; i. e. an denegetur ſpirituum influxus, an verò illi nimis impetuosè influant. Varia proſtant apud Autores exempla utrumque concludentia. Et ſanè, ſicuti non rarum eſt, quòd Paralyſis cum Spaſmis, & contrà, ſubinde permutetur; ita quidem cauſa *Incubi*, *Acidum* nempe *peccans* lymphæ medio ad Cerebellum delatum, nunc irritando nervos Reſpirationi inſervientes, atque Cordis motui dicatos, *Affectus ſpaſmodicos*; nunc verò ſpirituum motum nonnihil ſufflaminando, leviores *Affectus paralyticos* inducere poteſt.

Pars affecta Revera igitur *Incubo* infeſtante, laborant Muſculi thoracis motui inſervientes, præſertim *Diaphragma*: Et cum idem Nervus ex intercoſtali ſurculum ad Laryngem mittat, adeſt etiam ſtrangulationis ſenſus, *Symptomata concomitantia.* loquela impedita, aut ſaltem ſonus inconditus, gemebundus. Thoracis autem motus impeditus ad ſomnia & imaginationes compreſſionis Thoracis diſponit;

diſponit; dubium enim nullum eſt, quin anima rationalis in ſomno alterationes corporis percipiat, teſte *Pollutione nocturnâ.* *Incubus* itaque formaliter ad Affectus nervinos refertur; ſubjectivè verò ad melancholicos vel ſcorbuticos, ratione *Lymphæ acidæ ſubtilis* nervos afficientis; quo etiam reſpiciunt *Maculæ*, quæ declinante *Paroxyſmo* cutim pingunt.

Prognoſis. *Incubus accidentalis* parum refert, *habitualis* verò *Epilepſiam*, *Apoplexiam*, aut *Melancholiam* portendit; præſertim ſi adſit etiam *Vertigo* diuturna. Si accidat partim dormienti, partim vigilanti, *Epilepſiæ* propinquior eſt; ſed adhuc deterior, ſi poſt excretionem Sudor frigidus, Tremor cordis, *Spaſmus* aut *Syncope* ſequatur. *Prognoſis.*

Curatio. *Accidentalis* curatur Stomachum evacuando, Diætam benè ordinando, lautam cœnam & ſubitaneum poſt paſtum decubitum vitando, & remedia antepileptica propinando. *Habitualis* verò ad modum *Mali hypochondriaci* curatur, nempe per *digeſtiva* præſertim *martialia*, hinc per evacuantia inprimis *vomitoria*, quibus ſubjunguntur *volatilia* ac *antepileptica.*

Pro his ſcopis obtinendis, poſt *vomitoria*, excellunt *evacuantia helleborina* cum *Mercurio dulci.* Deinde *per epicraſin evacuantia*, inprimis *Paſſulæ* cum *Aloë*, vel *Pillul. aloëphang.* quæ non tantùm ebrietatem arcent, ſed inſimul coctionem juvant. Nobile ſpecificum eſt *Radix Pæon.* in *pulvere*, ut & *Semen*, ejuſque *Emulſio*, item *Aqua.* Huic annumeratur *Semen Aniſi* ejuſque *Oleum deſtil.* ſub introitu lecti uſurpatum. Cæterùm in *Incubo habituali*, *martialia* & *ſudorifera volatilia* non negligenda. *Curatio.*

SECT.

SECT. XIV.

De Læſa Expiratione.

CAP. I.

De Sternutatione immoderata.

Sternutatio nimia. COmprimuntur Pulmones, pro aëre expirando, à muſculis intercoſtalibus internis, ſacrolumbo, & etiam muſculis Abdominis; quibus in ſupplementum accedit Abdominis ſpontanea remiſſio. Læditur autem hæc aëris expiratio. 1. Quando fit cum impetu in *Sternutatione*. 2. Quando fit interruptim & cum *Tuſſi*. 3. Quando aër expirans vitiatam vocem profert.

Quid ſit? *Sternutatio* eſt motus convulſivus muſculorum Expirationi inſervientium, in quo, poſt aliquam Inſpirationis ſuſpenſionem, ſubitò per nares & os aër unâ vice exploditur. Percipimus in hoc caſu Thoracem à ſuis muſculis conſtringi, & Abdomen etiam à ſuis comprimi; & hinc à contentorum ſurſum verſus motu Diaphragma intra Thoracem cogitur. Unde in *Partu difficili* proficua, & in *Herniis* nocua eſt *Sternutatio*. *Cauſa.* Cauſa occaſionalis hujus *motus convulſivi* eſt, quicquid membranam narium internam ſuperiorem irritat; ſine hac enim irritatione nulla fit *Sternutatio*, quoniam nervuli ex pari tertio & quarto ad Nares derivati, connectuntur per plexus cum pari nervorum vago & intercoſtali, Thoracem inprimis moventium: adeo ut nervuli illi irritati hos etiam convellant, unde Diaphragma aliquandiu propter Inſpirationem protractiorem deprimitur: ſicuti & cæteri muſculi Reſpirationi inſervientes magis tenduntur: ſed mox ſu-

perveniente

perveniente contrario *Spaſmo* nervorum & muſculorum Expirationi inſervientium, *Sternutatio* ſupervenit. Quæ irritant narium membranam, ſunt vel *externa*, odores nempe fortes, aliaque vellicantia; vel *interna*, ut Lympha acrior in *Coryza*: item coitus, & conſpectus pulchræ Mulieris poſt abſtinentiam à Venere. Cæterùm hæc membrana à nimio Pulveris ſternutatorii uſu, & copioſiore lymphâ affluente, minus ſenſilis evadit. In omni *Sternutatione* inſons eſt Cerebrum; quæ enim ejiciuntur, primariò ſunt ex contextu glanduloſo poſt membranas narium & faucium ſito; ſecundariò autem ex *Bronchiis aſperæ Arteriæ*, unde in *Pleuritide* & *Peripneumonia Sternutatio* mala eſt; proficua verò ad pituitam in Bronchiis expellendam, quæ Tuſſi rejici non poterat. Adeo ut ex Capite nihil planè educatur.

Prognoſis. Sternutatio ſine cauſa manifeſta crebrò repetens mala. Infert mala paralyticos aut epilepticos inſultus. *Sternutatio* oculis nociva eſt. In Epilepſiâ aut Apoplexiâ poſt uſurpata ſternutatoria non ſuccedens, malum eſt ſignum. *Prognoſis.*

Curatio. Removenda cauſa vellicans, & irritationis ſenſus *opiatorum* uſu. Unde odor *Opii* omniumque *Narcoticorum* multum juvat, inprimis *Ol. roſaceum Opio* impprægnatum interioribus naribus illitum. Poſt acrius ſternutatorium, conducit nares abluere cum *Lacte tepido*, aut injicere *Cremorem lactis* aut *Mucilag. ſem. Pſyl.* vel *Cydon.* cum *Aq. Nymph.* extractam; item pro odoratu admovere *Semina Fœnic.* & *Aniſ.* Aceto intincta. *Curatio.*

CAP.

CAP. II.

De Vocis Vitiis.

Vocis vitia. VITIA *Vocis* ſunt, quando vel *deficit* vel *vitiatur.* Deficit autem vel *Thoracis vitio* in Apoplecticis, Hyſtericis, &c. ubi nulla reſpiratio contingit; vel *vitio Laryngis*, propter ejus rimulam, à Tumoribus vicinis, vel ab aſſumptis adſtringentibus conſtrictam; vel denique *Muſculorum* & *Nervorum vitio*: quo in caſu Vox deficiens *Aphonia* dicitur. Sin verò Linguæ motus deficiat, dicitur *Loquela amiſſa*. Cæterùm Vitium hoc muſculorum nunc *paralyticum* nunc *convulſivum* eſt; prius fit vel *vitio proprio*, vel *vitio nervorum recurrentium*, ad eos diſtributorum, unde his diſſectis, *Aphonia* canibus ſupervenit. Quandoque Raucedo *Aphoniam* infert, propter nimiam humiditatem, & exinde flacciditatem muſculorum; quâ ratione Crapula, & abundans phlegma idem præſtant. Caſus item ab alto, & Terrores, *Paralyticum* hoc *vitium* inferre obſervati ſunt. Virgo etiam fumo Lapidis ex oleo conſtructi per ſomnum inſpirato, incidit in *Paralyſin Laryngis* & ſubſequentem *Aphoniam*. Quoad alterum *Aphoniæ* fiendi modum, *Convulſionem* nempe muſculorum & nervorum Laryngis, obſervatur hæc in Hyſtericis & Epilepticis, item ex Vermibus. Huc ſpectat *Aphonia* ex retentâ Gonorrhæâ virulenta, propter acre Luis Venenum, nervos recurrentes vel muſculos irritans, Fonticulis in inguine curata. Huc etiam referenda *Aphonia* Febribus ſuperveniens, inprimis Variolis, quarum acre venenum Nervos recurrentes facilè irritat. Cæterum præter *Paralyſin* ac *Convulſionem*, etiam Terror, aut ſubitanea ſpirituum perturbatio *Aphoniam* producit.

Cauſæ.

Aphonia.

Cauſæ.

Prognoſis

Prognoſis. *Apoplexiæ* juncta *Aphonia* diuturna eſt & difficulter curatur. Quæ cum ſingultu ſunt *Aphoniæ*, peſſimæ exiſtunt. *Per ſe* autem ritè tractatæ curabiles ſunt. *Balbi* Profluvio alvi ſæpè corripiuntur, teſte *Hippocrate*, quo ipſo ferè ſanantur. *Prognoſis.*

Curatio. Reſpiciendum ad primarium morbum aut cauſam antecedentem. Removeatur *Paralyſis* & *Spaſmus* muſculorum, aut nervorum Laryngis, per *cephalica interna*, ſubinde *ſudorem* ſimul provocando, & Ptyaliſmum *maſticatoriis* promovendo. In contumaciori malo, præſertim paralytico, *diæta ſudorifera* ex *Lignorum decoctis* inſtituenda venit. Externè applicentur collo Sacculi ex *nervinis aromaticis Spiritu vini* irroratis; vel *Spiritus apoplectici* cum *Spirit. Lumbric.* aut *Formic.* calidè, vel denique *Oleum Succin. Lavend. Rut. Junip.* cum *Theriac.* ſive *Balſ. Peruv.* miſta, aut cum *Eſſent. Caſtor.* ſociata. Interdum, ubi circumſtantiæ permiſerint, *Venæſectio ſub Linguâ* inſtitui poteſt. *Curatio.*

Sequuntur *Vitia Vocis depravatæ*, inter quæ inprimis occurrit *Raucedo*; quando nempe aër expiratur per aſperam Arteriam aut Laryngem nimis humidam. Notum eſt, continuè in aſperam Arteriam tranſſudare Lympham è Glandulis juxta annulos Laryngis ſitis, & membranâ glutinosâ interius aſperam Arteriam cingente; quæ partim ab aëre inſpirato inclementiori, vel variis pulveribus rebusque aliis permiſto ipſam defendat; partim eandem planem ac voci firmandæ aptiorem reddat. Quod ſi itaque Lympha hæc copioſius effundatur, & nimis humectet aſperam Arteriam, *Raucedo* oritur. *Raucedo.* *Cauſa.*

Obſervanda autem eſt differentia *Raucedinis*, vel *recentis*, à lympha ſimpliciter tenui, nunc mitiori, nunc acriori, minus ſaltem humectante; vel *inveteratæ*, à craſſiori mucoſo tegmine aquoſo Bronchum *Differentia.*

interius abducente, ortæ. *Cauſa remota* eſt irritati Laryngis, producta vel *externè*, ab inclementi aëris hyberni, inſpiratione Fumi ſulphuris, aliorum ve acriorum; quibus & ſuo modo Loquela, Cachin nus aut Vociferatio intenſior annumerantur; ve *internè*, à lympha acriori, ſalſiore, aut acidiore ad aſperam arteriam delatâ; quæ nullatenus à ca pite deſtillare putanda eſt, ſed ex propriis Laryn gis & aſperæ Arteriæ glandulis effunditur. Scorbu tici autem & Lue venereâ correpti facilè raucefcun propter ſerum acrius partes aſperæ Arteriæ inte nas excorians. *Phthiſici* etiam, *Empyematici*, qui *Tuſſi crebriori* laborant, non rarò rauci evaduu propter acrem materiam frequenter rejectam, qu Laryngem irritat, & hinc copioſioris Lymph inſtillationem provocat. Omnes hæ cauſæ mode ratæ *levem* inferunt *Raucedinem*, ſin verò majo impetu aut diutius affligant, ita ut Lympha conti nuo effuſa in Mucum ſpiſſiorem degeneret, aſpera Arteria ſucceſſivè excoriata nutrimentu proprium cum lympha tranſmittat, ac undiqu Bronchiorum cannis affigat, talia *inveteratam Rau cedinem*, quæ non niſi per muci ſpiſſioris expecto rationem ſolvitur, inferre ſolent; in quo caſu a Pulmones maximè reſpiciendum.

Prognoſis. *Prognoſis. Raucedo* per annum vel ulterius confir mata vix ſanatur, ſi quidem ob Suppurationem v Tabem contingat. Sed & in Phthiſicis plerumqu ante mortem proximè futuram contingere hom nibus ſolet.

Curatio. *Curatio.* Attendendum inprimis an *cauſa* ſit *in terna* vel *externa*; an Lympha *mitior* ſit, an ver *acrior*, quod juncta Tuſſis oſtendit; an denique ſ *recens*, *tenuis* nempe & *copioſior*, an verò *mucus* ſ *craſſior*, quod partim ex ſenſu majoris vel minori

titillationi

titillationis, partim ex excretis per os, ſcreatu vel Tuſſi rejectis, manifeſtum eſt. In *recenti* igitur *malo à causâ externâ*, hac remotâ, *opiata*, *lenientia* vel *temperantia* irritationem, & hinc Lymphæ effuſionem ſiſtentia maximè conducunt. Si verò ſit recens à *causâ internâ*, *temperantia* ac *opiata*, acrimoniam irritantem *demulcentia*, *ſudorifera*, Lympham mundificantia, & ordinarium ejus motum promoventia, conveniunt; præmiſſis, ſi opus fuerit, *Purgantibus* talibus, quæ ſub ſeri formâ evacuare ſolent, in ſpecie *Jalappa*, *Eſul. Elaterium* &c. *Inveterata* verò curanda venit per *incidentia*, & hinc *expectorantia*, pro quo ſcopo interdum Vomitus etiam neceſſarius eſt. Quod ſi altiores in corpore radices habeat malum, *v. g. Luem veneream*, *Scorbutum*, *Vomicam Pulmonum*, &c. ad hæc primaria Curatio dirigenda, ſimul tamen ſymptomati *Raucedinis* ſuccurrendum erit.

Inter *temperantia* eminent *Syrupus Papav. Eſſent. Opii*, *Diacod. Mont. Theriac.* item *Syrupus Glyzirrh. Syr. Viol.* & inprimis *Syr. de Jujub.* Egregium etiam temperativum eſt *Decoctum Raparum ſecundum* cum *ſaccharo*, ut & quælibet è *Rapis* parata remedia. *Paſſulæ* quoque elegantes ſunt, in ſpecie *minores*, unde *Roob Paſſular. Decoct. Paſſul.* cum *Aniſo* conveniunt. *Flores ſulphuris* etiam Lympham temperant & eroſionem præcavent in *Raucedine recenti*. Sed *Balſamus Sulphur. aniſ.* vel *terebinth.* in *Raucedine inveteratâ* convenit, *Sperma Ceti* itidem ad ʒj. in *Juſculo calido* hic multum conducit.

Inter *incidentia* & *expectorantia*, in *Raucedine inveteratâ* excellit *Syrupus de Eryſ.* cujus baſis eſt *Eryſimum*, quod ſapore acri penetrante, quaſi antiſcorbutico præditum, egregie Mucum incidit & diſſolvit. Loco hujus *Syrupi* uſurpatur *Pulpa Paſſul. min.* cum *Sem. Eryſ.* ſubacta, vel eorundem *Decoctum*.

Convenit etiam *Electuar.* ex *Scord. Salv.* & *Rad. He*
len. pulv. cum *Melle* ſubactis; item ipſum *Mel ſquil*
liticum. Commendatur denique *Pulvis rad. Ar*
cum *ana Sacch. cand. addito Syr. Jujub.* inſtar *Ecleg*
matis. Admodum etiam à nonnullis extollitu
ſuccus Braſſicæ. Cæterùm experta ſunt ſequenti
duo remedia, prius quidem in *recenti,* poſterius i
inveteratâ Raucedine.

℞. *Hord. opt. non excort. Paſſul. min. enucleatarum*
an. ℥j. *Rad. Liquir. mund. & conciſ.* ʒij. *Caric. pin*
N. 6. *Herb. Capill. Vener. Hyſſop. an. M.* ß. *Sem. Bra*
ſic. ʒij. *Pinear. recent.* ℥ß. *F.* omnium decoctio i
Aquâ fontanâ. Colaturæ ſumantur ℥vi. ante ſomnu
& in diluculo.

℞. *Succ. Braſſic. depur.* ℥ij. *Sacch. penid. vel Sy*
de Eryſ. ℥j. *Rad. Hel.* ℥ß. *cum Oxymel. ſquillit. q. ſ.*
Electuarium ſæpius lambendum.

CAPUT III.

De Tuſſi.

Tuſſis. FAmiliare expirationis vitium eſt *Tuſſis,* quæ fi
dum muſculi thoracem cingentes, & aërem f
expellentes, non blando nec naturali modo ſubſ
dent, ſed potius violenter ſimul contrahuntur, con
tractione quidem momentaneâ, ſæpius tamen re
teratâ; qua ratione ad motus convulſivos Pectori
non autem veras Convulſiones, refertur *Tuſſi*
Cæterùm unà cum vehementi aëris eliſione, ade
etiam ſtrictura aliqualis Laryngis ob irritationem
unde ille ſonitus, qui in *Tuſſi* obſervatur.

Pars affecta. Pars affecta ſunt Nervi ac Muſculi, à ſpirituum
impetu in motum convulſivum acti. Afficiuntu
igitur hi à quavis irritatione; ac interdum quiden
e

ex ſolis *ſpaſmis* & *motibus convulſivis*, tam ex prima-io Affectu, quàm ex conſenſu cum aliis partibus nerveis. Unde *Tuſſes* hæ *convulſivæ* dicuntur, ex implici nervorum ſpaſmo, ſine vitio partium piritalium, ortæ; ſuntque Hypochondriacis & Hy-tericis familiares. Frequentior autem eſt *Tuſſis*, uæ cauſam materialem, reſpirationis organa af-icientem, agnoſcit, præſertim eam, quæ oritur ex enſu noxii, ſive mediatè ſive immediatè infeſtan-is Laryngem à ſui principio uſque ad Pulmonis rofunditatem. *Focus* autem cauſæ occaſionalis rritantis nunc in Pectore nunc in Stomacho ob-ervatur.

Differentia. 1. Ratione modi *Tuſſis* eſt vel *ſicca*, uoties magno labore nil excernitur, ſed fatigatur niverſum corpus *Tuſſi inani*, non rarò cum Capi-is, Hypochondriorum, aliarumque partium dolore ontundente ac plus minus lacerante, quâ ipſæ nunc Herniæ, nunc involuntarium Urinæ aut alvi Pro-uvium excitantur: vel *humida* eſt, quando concuſ-ionis illius ope humor per os excernitur. 2. Cauſæ rritantis ratione oritur *Tuſſis* vel ab *internâ* vel ab *xternâ* causâ. Utraque *Tuſſim* tam *ſiccam* quàm *umidam*, & quidem foci materiæ occaſionalis ra-ione vel *pectoralem* vel *ſtomachalem* excitare ſolet. *Differentia.*

Tuſſis pectoralis ſicca oritur frequenter ab *externis nſpiratis*, v. g. aëre inclementi, aut fumis acidis mineralibus, qui aſperam Arteriam & Membranam ituitariam irritant & contrahunt, adeo ut ſimul dſit Pectoris anguſtia & ſenſus Pulmonum com-reſſivus. *Tuſſis* hæc ex ſucceſſiva partis irritatæ æſione tandem *humida* evadit; ac materiæ primò ſeroſæ, dein mucoſæ expectoratio ſequitur. Col-igitur enim lympha, ex irritatione tranſſudans, in Larynge, Bronchiis, imò & in ipſo Pulmone; quæ *Tuſſis pectoralis.*

pedetentim condenſatur in mucum viſcidum : & ſi gravior ſit læſio; tum partium ipſarum nutrimentum, ſucceſſivè alteratum, etiam ſub forma muci evacuatur. Hinc ordinariè duo tempora in tali *Tuſſi* diſtinguere ſolent; quando enim eſt *ſicca* Tuſſim à Catarrho tenui crudo eſſe aſſerunt; dum verò eſt *humida*, materiam coctam eſſe dicunt & evacuationi aptam. Male autem *Catarrhus* ipſe ex capite tranſmitti fingitur; nullæ enim patent viæ, ſed in ipſis his partibus colligitur partim ex irritatione glandularum, partim ex degeneratione alimenti proprii, & debilitate ſpiritus inſiti. Oritur etiam non rarò *Tuſſis pectoralis* ex vitio lymphæ
Catarrhalis acrioris & ſalſo acidioris, hincque *catarrhalis* dicitur, comitem habens Febrem catarrhalem, à meridie & veſperi vagis horripilationibus, ingruente verò nocte æſtu totius corporis præſertim capitis, non tamen adeo intenſo, vexantem, revertente autem dein aurorâ ceſſantem. Hinc non rarò accidit, ut etiam ſub Æſtu illo febrili, artuum lancinationes & dolores vagi unà affligant, ex acido lymphæ, partes nerveas vellicantis, oriundi. *Tuſſis*
Nocturna. itaque hæc *catarrhalis*, quæ inprimis *nocturna* eſt, originem ducit ex lympha vel *ſalsâ* magis, vel *acidiore*, tam organa ſpiritalia irritante, quàm in maſsâ ſanguinis Febrem talem plus minus lentam excitante. Non rarum quoque eſt, hanc *Tuſſim catarrhalem* ſæpè affligere ſine Febre. Ipſe autem *Catarrhus* non ex capite, ſed ex glandulis, poſt membranas pituitarias ſitis tranſſudat. Obſervatur *Tuſſis* hæc *nocturna* frequentius in *Phthiſicis, Scorbuticis*, aliiſque, quibus Lympha vitiata eſt; & procedente ulterius malo exulceratur aſpera Arteria aut Pulmo; unde *Phthiſis* perfecta pulmonaris inſequi ſolet, & tandem pus genuinum tuſſiendo expectoratur.

Lympha

Lympha autem vitiata; *Tuſſis* hujus *nocturnæ* cauſa, radicem habet in Stomacho; ex defectu enim digeſtionis Chyli, ejuſque perfectionis in Inteſtinis, generatur Chylus ſalſus aut acido-ſalſus, qui ſuam labem mediante lymphâ variis partibus, & hoc in caſu Pulmoni affricat. Exacerbatur autem hæc *Tuſſis*, uti & omnes Affectus lymphatici, remittente die; forſan, quia tum temporis minus procedit Tranſpiratio inſenſibilis. Ad has *Tuſſes catarrhales* pertinent etiam *Tuſſes*, in principio *Variolarum* & *Morbillorum* præſentes, item quæ à *Scabie*, *Tineâ*, aut *Achoribus* repulſis naſcuntur. Ad *Tuſſes pectorales* referuntur ulterius *humidæ* illæ poſt Febres ardentes, præſertim minus acutas, contingentes, in quibus natura materiam coctam ex vaſis ſanguineis in Pulmones deponit, & ita crebrâ *Tuſſi* mucilaginoſa copiosè rejicit. Ejuſdem ſpeciei ſunt iſtæ in *Pleuritide* obſervatæ, in principio *ſiccæ*, procedente tempore ex lympha & ſanguine miſtis *mucoſæ*, & ſuppuratâ *Pleuritide* purulentæ.

Ne autem confundatur *Tuſſis pectoralis* cum *ſtomachali*, in ſpecie conſideretur 1. Locus irritationis: ſi enim Æger profundius reſpirare juſſus, mox tuſſire incipiat, vitium eſt in Pectore & Pulmonibus; ſecus ſi in Stomacho. 2. Reſpiratio circa ſuperiora pectoris loca magis impedita, *Tuſſim pectoralem* eſſe dicit. 3. Sonitus porrò locum indicat. 4. Adjuncta quoque ſymptomata ſimul conſideranda ſunt; ſanè ubi magis noctu affligit, aut Febricula ſimul adeſt nocturna, *Tuſſim pectoralem* oſtendit.

Quoad *Tuſſim ſtomachalem*, certum eſt hanc frequentiorem eſſe; quando nempe occaſionalis fomes in Oeſophago & Stomacho latitat, & hinc mediatè aſperam Arteriam affligit; ſive quatenus Diaphrag- *Tuſſis ſtomachalis.*

ma ab affecto orificio Ventriculi ſuperiore vellicatur, ſive quòd ſimul Oeſophagus vellicatus contiguam ſibi aſperam Arteriam per conſenſum afficiat, ac ad *Tuſſim* promtet. Quando *Tuſſis furibunda* eſt, in qua vix aliquid egeritur, licet cum ſummo conatu tuſſiant, tum ſemper deliteſcit in Ventriculo materia ſalſa & tenuis. Sanè pleræque *Tuſſes* originem ducunt à materiâ vellicante in rugis & orificio ſuperiore Ventriculi. Quod confirmat quotidiana experientia, obſervamus enim, *Tuſſes ſiccas* ſubinde ſatis vehementes, mitigari, quoties *Aquæ vitæ*, aut aliud ſpirituoſum acrius gulam tranſit etiamſi non intret aſperam Arteriam. Adeo ut frequentes ſint *Tuſſes ſtomachales*, tam *ſiccæ* quàm humidæ, tum ex *cauſa interna* tum ex *aſſumptis*. Hujus notæ ſunt *Tuſſes* illæ in principio paroxyſmorum Febrium intermittentium, quæ ſequuntur motum fermenti febrilis in Stomacho & in primis viis, uti & *hypochondriacæ*, & illæ, quas quidam contrahunt, dum in lectis aëri liberiori regionem ſtomachalem nudam exponunt.

Cauſa.

Stomachalis ſicca & humida.

Tuſſes ſtomachales ſiccæ ferinæ oriuntur à materia ſalſa, acri, præſertim tenui, pertinacius orificium ſuperius affligente. *Humidæ ſtomachales* oriuntur interdum, ſed rarius, ex prægreſſo errore diætæ aut digeſtionis, & hinc congeſto muco ſalſo, qui ex profundo excernitur, elevatâ regione ſtomachi. Sed frequentior *Tuſſis humida* fit ex læſione membranæ pituitariæ poſterioris, ſive ab aëre externo, ſive à lympha acriore. Talibus enim occaſionibus per hanc membranam copiosè lympha ſpiſſior, & junctim ſimul nutrimentum ejuſdem proximum, pedetentim per œſophagum deſtillat, orificium Ventriculi ſuperius vellicat, & hinc primitus *Tuſſim ſiccam*, dein *humidam ſtomachalem*, non rarò ſuper-

Cauſa.

venient

veniente vomitu pituitæ vel alimentorum ingeſtorum, concitat. Eſtque hæc *Tuſſis*, quam communiter Ægri dicunt eſſe *catarrhum* ex capite depluentem, cujus defluxum per fauces exactè ſentiunt.

Diagnoſis. Cognoſcitur *ſtomachalis Tuſſis*, ex loco ubi primò ſentiunt tuſſiendi ſtimulos, ex ſonitu profundiore quàm in pectore, ex vomitu item Tuſſim concitante, & adjunctâ Anorexiâ. Si ſubſit catarrhale vitium, veſpertino tempore exaſperatur. Si Senes, ſine occaſione inſpirati aëris, copioſa viſcida per *Tuſſim* excernant, ac ſimul conquerantur de dolore plus minus compreſſivo circa ſcrobiculum Cordis, *Tuſſis* eſt revera *ſtomachalis*, nata ac ſuſtentata ex defectu digeſtionis. Arthriticorum *Tuſſis* humida cum ſenſu moleſto circa ſcrobiculum cordis, ac difficili plus minus inſpiratione, & ſuperveniente Podagra quaſi ſponte evaneſcens, revera *ſtomachalis* eſſe videtur. Cæterùm ſubinde complicantur hæ *Tuſſium* differentiæ; *ſtomachalis* nempe, *humida* cum *pectorali*, & frequentiſſimè *Tuſſis humida* cum *Tuſſi convulſiva*. Diagnoſis.

Prognoſis. Tuſſis à cauſa externa eſt abſque periculo: Si verò crebrius affligat in Subjecto, quod debiles habet pulmones, aut quod lymphâ, ſero aut ſanguine ſalſioribus & acrioribus eſt præditum, *Phthiſin* pulmonalem vel *Hæmoptyſin* inferre poteſt. *Tuſſis* capiti & oculis nocet: *ferina* autem Infantibus & adultis Maribus Herniam, Prægnantibus Abortum minatur. *Nocturna catarrhalis* & *pectoralis* prodromus eſt Phthiſeos. *Tuſſes* Senum diuturnæ non maturantur. In Scorbuticis frequentiores Phthiſin introducere poſſunt. *Tuſſis humida* in declinatione Febris continuæ, ritè expectorans, bona eſt; ſin minus excreent Ægri, *Hecticæ* periculum infert. Prognoſis.

Curatio. Ante omnia attendendum, an *Tuſſis* ſit Curatio.

 morbus

morbus primarius, an verò ſecundarius, v. g. *Phthiſicorum*, *Pleuriticorum*, &c. nam hæc primarium morbum ſequitur. Si motus materiæ deficiat, ut in *Phthiſicis*, promoveatur expectorantibus; ſi ſit nimius, ut in *Tuſſi ferina*, crebrius *inani*, inhibeatur. Aliàs materia medica in *Tuſſi* tribus ferè generalibus capitibus abſolvitur, *ſcil. incraſſantibus*, *opiatis* nempe ac *temperatis*, quæ irritationis ſenſum ſiſtunt, acre vellicans mitigant, & ita materiam vellicantem ad conſiſtentiam moderatam pro meliore expectoratione diſponunt: *Incidentibus*, quæ in *Tuſſi humida* mucum glutinoſiorem pro meliori expectoratione diſponunt, attenuant, ac mobiliorem reddunt; & *Balſamico vulnerariis*, quæ noxiam excoriationem Bronchiorum, aut Stomachi emendant, ut ſic ulteriores progreſſus maturè inhibeantur.

Tuſſis pectoralis ſicca. His ita præmiſſis 1. *Tuſſis pectoralis ſicca*, ſi fuerit *recens*, & à *cauſa interna* inducta, hâc tantiſper remotâ vel correctâ, *opiatis* paulatim ſedatur. Præſervat ab aëre inclementi *Balſamus apoplecticus*, largiter naribus illitus; à mineralium fumis, *panis* comeſtus copioſo *Butyro* illitus. *Theriaca*, ſudorem expectando, aliqualem noxam promptè elicit. Si *Tuſſis nocturna* ſit & *catarrhalis*, curatur præmiſſo Vomitu, per *volatilia ſudorifera opiatis* miſta, veſperi inprimis aſſumenda, v. g. *Spir. ſal. ammon. aniſat. Liquor. C. C. ſuccin.* cum *Eſſent. Opii* miſtus, modò adſit Febris. Citra *Febrem* optimæ ſunt *Pilulæ de Styrace Sylvii* vel *Schröderi*. Item præter *opiata* ac *papaverina temperata*, *incraſſantia* dicta, ex *Rapis*, *Violis*, *Jujubis*, *Succino*, *Benzoe*, *Spermate Ceti*, *Flor. Sulphuris*, &c. parata: nec non *Ficus* cum *Spiritu Vini* combuſtæ, *Species diaireos* uſitatæ, *Pulveres pectorales* varii, &c. v. g.

℞. *Aq. Fœnic.* ℥iij. *Aq. aſthmat.* ʒvi. *Diacod. Montan.* ℥iß. *Miſc. capiatur cochleatim.* ℞. *Syr.*

℞. *Syr. de Jujub. Papav. ſimpl. an.* ℥ß. *Aq. Papav. rhœad.* ℥j. *m. pro* 2. *doſ. biborio ante cœnam, & ſub introitu lecti ſumendis.*

℞. *Spec. Diair. uſitat.* ℥i. *Flor. Sulph.* ʒß. *Laud. opiat. gr.* iij. *m. f. Pulv. pro* 3. *Doſ.*

℞. *Spir. Sal. ammon. aniſ. vel Tinctur. Sulph. Williſ.* ʒii. *Eſſent. Opii* ʒß. *m. Doſ. gut.* 40. *vel* 50. *plus minus ante introitum lecti.*

℞. *Aq. Scabioſ.* ℥iij. *Liq. C. C. ſuccin.* ℈j. *Syr. Papav. alb.* ʒvi. *m. capiatur crebrò in Tuſſi ſicca cum Febricula catarrhali, imminente paroxyſmo, & poſt mediam noctem, expectando ſudorem.*

℞. *Conſerv. fl. Tuſſilag.* ʒß. *Laud. opiat. gr.* j. *m. f. Bolus cum Sacch. biborio ante cœnam ſumendus.*

2. *Tuſſis humida pectoralis* curatur materiæ irritantis *evacuatione*, adeoque *per incidentia, expectorantia* dicta, interpoſitis præſertim *Vomitorio* vel moderato *Purgante* (nam *Tuſſes pectorales* à *purgantibus fortioribus* ſolent exaſperari) deinde per *pectoralia vulneraria*, noxam tollentia & recidivam præcaventia. Pro 1. ſcopo faciunt *Gummata*, in ſpecie *ammoniacum, Spir. aſthmaticus, Syr. Nicotian. Oxymel, Succus Raphani, Electuarium ex Melle* cum *Scordii & Helenii pulvere*, & in genere omnia ea, quæ in *Aſthmate humido* & *Raucedine inveterata* commendata fuerunt. Pro poſteriori ſcopo conveniunt *Potiones pectorales* ex *Tuſſilag. Heder. terr. Sigillo Salom. Scabioſ. Helen. Veron. Lign. Saſſafr.* Item ex *Sulphure, Benzoe, Balſ. Sulph.* &c. paratæ. In *Purgantium* claſſe nota ſunt *Vomitoria*, nunc per ſe pro *evacuationis* ſcopo danda, nunc *potionibus pectoralibus* ad promovendam expectorationem in minuta doſi addenda. Per inferiora commodè purgant *Pill. de Hier.* cum *Agar.* addito *Gummi ammon.* & *Merc. dulc.* In *Tuſſi humidâ opiata* non conveniunt, quia materiam ſpiſſiorem reddunt, *Pectoralis humida.*

&

& *expectorationem* impediunt. In fine tamen, ubi maximam partem evacuata eſt mucilago, & ſupereſt crebrior *Tuſſis* inanis, ſæpius repetens antequam aliquid ejiciatur, ad veſtigia læſionis delenda commodè cum aliis *papaverina* miſcentur. In *Tuſſi pectorali* à lymphâ acri commendatur ℈i. *flor. Sulphur.* in *Ovo ſorbili* quovis mane exceptus. Pro omnibus his caſibus ſufficient ſequentes formulæ:

℞. *Aq. Hyſſop. Tuſſilag. an.* ℥ii. *Syr. de Tuſſilag.* ʒvi. *Syr. Nicotian.* ℥ß. *Oxymel. ſquillit.* ℥i. *Aq. aſthmat.* ℥ß. *m. Detur cochleatim.*

℞. *Aq. Hyſſop.* ℥iii. *Aq. aſthmat.* ʒvi. *Gum. ammoniaci aceto ſolut.* ʒi. *Syr. Nicotian.* ʒvi. *M. Capiatur per cochlearia.*

℞. *M. P. de Hiera cum Agar. gr.* xv. *Gum. ammon. acet. ſolut.* ℈ß. *Extract. Troch. alband. gr.* j. *cum ſ. q. Ol. deſt. Aniſ. f. Pillulæ pro ſcopo purgandi, dandæ pro doſi.*

℞. *Aq. Scabioſ.* ℥iij. *Aq. aſthmat.* ʒvi. *Flor. Sulph.* ʒß. *Diacod. Montan.* ℥j. *m. Detur in fine Tuſſis humidæ cochleatim.*

℞. *Rad. Ireos Florent.* ʒij. *Flor. Sulph.* ʒi. *Ol. deſtill. Aniſ.* ʒß. *Ol. deſt. Fœnic. gutt.* xv. *Sacch. cand. alb.* ℥iii. *m. f. Pulvis ſubtilis in declinatione mali dandus. Vel fiat Electuarium ex Pulp. Paſſul. min. flor. Sulph. & Syr. Papav. alb.*

℞. *Herb. Marrub. Hyſſop. Tuſſilag. Pulmonariæ, an. m.* ß. *Veron. Heder. terreſtr. an. m.* j. *Flor. Tuſſilag. Bell. min. Scabioſ. Helen. an.* P. ij. *Rad. Ireos flor. Helen. an.* ʒvj. *Sem. Cartham. contuſ.* ʒvj. *Mechoacan. albiſſ.* ℥ß. *Paſſular. minor.* ℥j. *f. Decoctum pectorale in Aqua vel Hydromel. bis terve de die uſurpandum. Conducit etiam Decoctum Lign. Saſſafr. cum aliis vulnerariis.*

Stomachalis ſicca. 3. *Tuſſis ſtomachalis ſicca ferina* curatur, præmiſſo *Vomitorio*, tantillis temperatis aſſumptis, v. gr. decocto

coƈto *Rad. Helen.* cum *Uvis corinth.* in *Vino hiſpanico*, poſt coƈtionem fortiter expreſſo, addito *Diacodio* & *Eſſentiâ Opii.* Conducunt itaque *opiata* & *temperantia* ſuprà in *Tuſſi ſicca* laudata.

4. *Tuſſis ſtomachalis humida* curatur, præmiſſo Vomitu, *aromaticis* nonnihil *temperatis*, reliquias attenuantibus, & Stomachi tonum reſtaurantibus, v. g. *Elixiri Menth. Elix. Propr. Tincturâ Tartari acri* cum *Spir. Sal. ammon. aniſ. Syr. Diacod. Malvat. juniperino, Ficubus Spiritu Vini* maceratis, hunc poſtmodum deflagrando. Quin etiam præmiſſis præmittendis in tali *Tuſſi* aliquando *Liquor. Terr. fol. Tart.* item *Tincturam Mart.* pro debita rugarum Stomachi extenſione proficua obſervavi. *Humida.*

Non omittenda eſt *Sudoriferorum* utilitas. *Decoctum Guajaci* materiam Pulmonibus impactam mirè attenuat & evacuat. In *Tuſſi chronica*, præſertim *ſiccâ pectorali*, à Lymphâ acri oriundâ, optimè conducunt *Decocta Ligni Guajaci, Saſſafras* aut *Chinæ* cum *Paſſulis.* Ratione *Faucium*, ab acriori lymphâ quaſi *inflammatarum*, conveniunt blandè dulcia pedetentim deglutienda, quæ partim Fauces leniunt, partim pro expectoratione lubricant. Talia ſunt *Syr. Scabioſ. Viol. Jujub. Liquirit.* inprimis *Diacod.* cum *baculo Liquiritiæ* ſæpius lambenda.

CAP. IV.

De Catarrho ſuffocativo.

QUæcunque reſpiratio ſubitò difficilior reddita, & ſuffocationem plus minus minitans, inprimis cum Tuſſi ſiccâ ſubinde conjuncta, *Catarrhus ſuffocativus* dicitur. Adeo ut *Aſthmata occulta* interdum recurrentia, & *humoroſa* inprimis veſperi affligentia, *Catarrhus ſuffocativus*

gentia, ſub hunc cenſum veniant. *Catarrhus* dicitur ex præconceptâ falsâ opinione, quaſi ex capite flueret. Revera autem complicatus eſt Affectus ex *Aſthmate*, præſertim *ſicco*, *Tuſſi* & *Raucedine*. Cæterùm *Catarrhi ſuffocativi putatitii*, *Aſthmati convulſivo* contradiſtincti, triplicem pono differentiam.

è Pulmonibus 1. Ex Pulmonibus ab hoſtili acido, vel inſpirato vel intus genito, irritatis, & proprias fibras fortius ſtringentibus; adeo ut immineat *Suffocatio*, non prius ceſſans, quàm lymphæ uberioris irrigatione irritans illud abſterſum fuerit, & ex eorum mutuo coalitu concretum mucoſum expectoretur. Remanet interea veſtigium in fibris, ita ut levi occaſione *Spaſmum* denuò minetur. Talem Affectum obſervavi in Muliere ex fumorum ſulphureorum elevatione, ſub aſſatione Alaudarum, genitum, ubi acidum viſcidum ex Butyro & Alaudæ pinguedine incenſis exhalans & inſpiratum, aſperæ Arteriæ cuneos, & hinc Pulmones tam acrimoniâ quàm adhæſione glutinosâ irritavit; unde Tuſſis ſicca, hinc ex irritatione uberior lymphæ affluxus, & ab utriſque gravior irritatio & ſtrictura fibrarum. Duravit hoc, donec fuligo illa adhærens lymphæ à nutrimenti proprii affluxu abſterſum fuerat; & ex utriſque concretum novum, ob moram & exactam miſtionem ſpiſſum, candidum, & glutinoſum genitum, excretum erit. Sed ex læſa nutritione Pulmonum, & fibrarum facili contracturâ, manſit veſtigium, adeo ut levi occaſione revocaretur priſtinus Affectus. Huc pertinere videtur Infantum quorundam *Catarrhus ſuffocativus*, *Epilepſiæ* motui junctus, ſed cum levi vel nulla *Tuſſi*; conſtringitur nempe Pulmo, ita ut ſanguis non debitè circuletur, & facies rubicunda fiat: Cui præcedere ſolet per aliquot dies *Raucedo levis*, vel *Tuſſicula*. Uti proin talem

Affectum

Affectum in Adultis *opiata* & *attemperantia*, vulgò *incraſſantia* dicta, optimè levant, etiam in paroxyſmo; ita & talibus Infantibus *thoracica*, inprimis *Sperma Ceti*; &c. in vehiculo calido propinata obſervantur proficua: cùm contrà *Aſthmata humida*, item *Tuſſes humorales*, præſertim ex Stomacho, in Infantibus non raræ, maximè per *Nicotianam*, item per blanda *emetica* curari debeant.

2. & 3. Differentia *Catarrhi ſuffocativi* revera eſt *Laryngis Catarrhus* ad *Bronchum* pertinens; ſi enim Larynx afficiatur vel ex proprio vitio, vel ab aliquo extus Laryngi & Epiglottidi incumbente, ſequitur pertinacior ſtrictura ad inſtar *Catarrhi ſuffocativi*. Notum eſt, ab Aquæ guttulâ, vel panis miculâ *Laryngem* ingreſsâ, maximè irritari *Laryngem*, & pertinaciter ejus rimulam ab *Epiglottide* occludi; & quo diutius fit iſta irritatio, (quæ ex quacunque cauſa fieri poteſt) eo plus muci poſtmodum excernitur. Cæterùm *Cauſa* reſpectu Laryngis eſt vel *interna*, affluxus nempe ſeri & lymphæ acrioris; vel *externa*, lympha nempe viſcidior ex membranâ pituitariâ poſteriore ad Fauces delatâ, Laryngem quaſi inviſcans & Epiglottidis liberum motum impediens, unde jungitur materiæ viſcidæ ſcreatus. Sic ex aëre inclementi, Tuſſi diuturnâ, & frigore ſub ſomnum ſuſcepto, hujuſmodi Catarrhi orti ſunt: atque evaneſcente paroxyſmo, remanſit aliquot dierum Febris lenta, Tuſſis frequens, & pedetentim muci copioſi excretio, atque ſic morbi ſolutio. *è Larynge.* *Cauſa.*

Curatio. Si provenit *Catarrhus Laryngis* à cauſa interna, curatur eodem modo ac *Raucedo recens*, vel *Tuſſis nocturna ſicca*; v. gr. per *Opiata*, *incraſſantia*, & acrem lympham *temperantia*, præmiſſo, ſi opus fuerit, *Vomitorio*. Si malum eſt à *Cauſa externa*, *Curatio.*

terna,

terna, curatur ut *Aſthma humoroſum*, vel *Tuſſis humida ſtomachalis*, nempe per *Vomitum*, dein per *attenuantia* & mucum viſcidum *incidentia*, veluti ſunt *Succus Raphan. Syrupus Nicotian. Spir. aſthmat. Oxymel. ſquill. &c.* Patet itaque, in paroxyſmo & ſiſtendo & præcavendo primatum obtinere *opiata*, *anodyna* & *temperantia*; ſopiunt enim ſpiritus, quorum impetu humores in partem feruntur, & in parte ipſa irritationis ſenſum tollunt, ejuſque inchoatos ſpaſmos curant. *Clyſteres acriores*, quantumvis uſitati, nil valent, niſi per accidens, quatenus primas vias evacuant, & Abdominis viſcera in motum concitant, adeoque pectoris anguſtiam ex indirecto levant. *Venæſectio* item *per ſe* nil prodeſt, niſi impediatur Pulmonum motus reciprocus, & gravior ſit ſanguinis in illis ſtagnatio. Fruſtrà etiam Capiti, Nuchæ & Vertici applicantur *Balſama*, *Emplaſtra*, &c. cum non ſit in Capite mali radix. *Veſicatoria* item nil præſtant, niſi *per accidens*, ubi *Aſthmatis convulſivi* quidpiam adeſt, quo in caſu brachiis applicari poſſunt. Cæterùm in Subjecto phlegmatico *Fonticuli* non malè admittuntur.

Suffocatio ſubitanea. Accedit & 4. Differentia, quæ nil aliud eſt, quàm *Suffocatio ſubitanea* à ſanguine in pulmonibus ſtagnante. In hoc caſu adſunt *Gravedo*, *Dolores pectoris*, *Difficultas reſpirandi*, *Vox ferè amputata*, *periculum ſuffocationis*, *Anxietas*, interdum *Tuſſis* (quando nempe vaſa Laryngis ſimul lympham uberius effundunt) *pulſus tardior* & *rarior*. Differt autem ab *Apoplexia*, quod in hac Æger benè adhuc ſpiret, & anima cum ſpiritu feratur. In *Apoplexiâ* certè *leviori*, abolitis cæteris actionibus, non adeſt magna reſpirandi difficultas; & in graviori vix ulla ſunt vitæ indicia, ſi excipias præſentis adhuc reſpirationis ſigna. Adeo ut *Catarrhus* talis ad *Peripneumoniam*

moniam magis accedat. Adeſt præterea in eo ſpuma, quæ ex Pulmonibus oriri videtur; & interdum mucus, qui nil aliud eſt, quam Lympha paulo viſcidior, ex ipsâ Larynge tunc uberiùs emulcta, in tantis anguſtiis, mediante crebriori reſpiratione, cum aëre foras protruſa. *Cauſæ* hujus ſtagnationis *remotæ* ſunt variæ, inprimis aëris vitia, ratione quorum *epidemicus* & *malignus* interdum inducitur *Catarrhus*. *Cauſæ* propinquiores ſunt 1. Sanguis nimis abundans, majus ſpatium in Pulmonibus occupans. 2. Sanguis chylo crudiori imprægnatus, & ad motum tardior. 3. Sanguis ab acido vitioſo, ab inſpirato aëre frigido, vel Olei Sulphuris in Canis venam injectione, &c. coagulatus. *Cauſæ.*

Curatio. Promoveatur Sanguis per Pulmones, vel ejus quantitatem minuendo, vel eundem attenuando, vel coagulum ſolvendo. Ferè ſemper neceſſaria eſt *Venæſectio*, nam nil magis motum circularem accelerat. Unde etiam *Cucurbitulæ* cum ſcarificatione hinc inde applicandæ. *Clyſtere* quoque *acriori* eluatur Alvus. Interea remedia ſunt *Aquæ aſthmaticæ* & *pectorales ſpirituoſæ*, *anodynis* mitioribus miſtæ. Egregium autem eſt *Sperma Ceti ad* ℥ß. in vehiculo calido. Forſan etiam hic locum invenit *Miſtura Sylvii*, quam habet in *Praxeos L.* 1. p. m. 280. Quod ſi Tuſſis & materiæ per Laryngem tranſudantis ſuperveniat rejectio, declinante paroxyſmo, commodè etiam leniter *expectorantia* uſurpari poſſunt. Sed de his vide *Schneiderum* in Libr. *de Catarrhis.*

SECT. XV.

De Sanguinis motu per Cor vitiato, adeoq; hujus Pulſu læſo.

CAP. I.

De Virium Languore & Syncope.

VItiatur Cordis motus 1. Quando deficit in *virium Imbecillitate & Animi deliquiis.* 2. Quando auctus eſt, nimiſque impetuoſus in *Palpitatione Cordis.* 3. Quando depravatur in *Febribus.*

Imbecillitas Virium. *Virium imbecillitas* non ſolùm quibuſdam nativa eſt, ſed etiam variis ex cauſis ſupervenit: In qua languidi ſunt Ægri, tardi ad motum, membra ponderoſiora & torpida, pulſus parvus & debilis, quandoque per intervalla certa aut incerta intermittens,&c. Concurrunt ſimul ſenſuum, tam internorum quàm externorum vacillatio, item motus corporis plus minùs languens. Cæterùm præter talem virium imbecillitatem, ſucceſſivè Ægros affligentem, obſervatur etiam nonnunquam *ſubito ingruens Virium proſtratio,* non tamen diu permanens, per intervalla ſubinde recurrens.

Lipothymia. Hujus *ſubitaneæ Virium proſtrationis* tres ſtatuuntur gradus. 1. *Lipothymia*, in qua præter pulſum minorem & debiliorem, ſenſus ſimul externi & interni obfuſcantur, & motus animalis, tàm voluntarius, quàm & quodammodo naturalis plus minus aboletur, ita ut Reſpiratio obſcura aut ferè nulla obſervetur. *Syncope.* 2. *Syncope*, quæ gravior eſt ſpecies; in qua ſubitò concidunt Ægri, pulſus mox nullus, nullaque reſpiratio obſervantur, corpus friget & pallet, interdum Urinæ & Alvi excrementa ſponte effluunt.

effluunt. 3. *Aſphyxia*, in qua eadem Symptomata, ſed graviora adhuc obſervantur. *Aſphyxia.*

Debilitas virium repentina fit *remotè & fundamentaliter* vitio Sanguinis, *formaliter* verò & *effectivè* vitio Spirituum, vel *vitalium* in Sanguine, vel *animalium* in Syſtemate nervoſo. Obſervandum autem, hos *ſpiritus* à ſe invicem dependere, ita ut *vitalibus* peſſum euntibus eclipſentur *animales*, ſicut his evaneſcentibus Cordis ac Sanguinis, nec non Spirituum vitalium motus itidem ceſſant: *prius* in *Suſpenſis*, *poſterius* in *Apoplexia* forti manifeſtum fit. Ex dictis clarum eſt, quòd *cauſa virium imbecillitatis omnis* ſit deficiens Sanguinis in Pulmonibus & ſiniſtro Cordis ventriculo turgeſcentia ac ſpirituaſcentia, unde hujus reſpectu pulſus minores & rariores, ſicut ex hinc dependente Spirituum animalium moventium defectu debiliores exiſtunt. *Cauſa.* *Proxima.*

Cauſa remota conſiſtit in vitiatâ craſi Sanguinis, ſpeciatim in deficiente acrimoniâ ſalis volatilis urinoſi, oleoſi, cui contrà non rarò ſupervenit acidi vitioſi exaltatio. Horum cauſa in cruditate Chyli plus minus acidâ primariò latet. Hinc eſt, quòd poſt morbos acutos curatos, ex nimia alimentorum aſſumptione, languores adhuc ſuperveniant, quodque in Scorbuto, vires ſubinde ſint adeo imbecilles, quoniam ex vitioſo acido Sanguinis fermentatio & ſpirituaſcentia imminuitur, unde ſpiritus animales pauciores ſunt, & functionibus ſuis non ſufficientes. Obſervatum eſt etiam, ab odoribus ingratis nonnunquam *Syncopen* induci, item ex odore *Zibethi*, vel *Moſchi* in Hyſtericis, ex præſentia rei, *v.g. Felis*, &c. quam ex idioſyncraſia quidam horrent; ex affectibus etiam fortioribus vel ſubitaneis, *v. g. gaudio*, *terrore*, imò & ſolâ *imaginatione rei horrendæ*; ex *nimia ſanguinis* aut *ſeminis effuſione*, *nimio ſudore*, *Remota.*

nimiâ aquarum hydropicarum evacuatione, puris ex thorace emiſſione, ſubitaneâ mutatione ex aëre calido in frigidum, ingurgitatione potus frigidi poſt inſignem æſtum, veneno aut intus aſſumpto, aut extrinſecus per morſum,&c. *applicato, nimio corporis motu ac defatigatione,* & tandem in iis, qui ſunt rarioris texturæ, ex graviore *dolore*. Faciunt huc *Abſceſſus Cordis* & partium vicinarum rupti, qui periculoſas dant *Syncopes*. Sanguinis quoque habenda eſt ratio, qui aut nimis parcus, aut pure vitiatus, aut ſubitò coagulatus, ac ſpirituaſcentiæ debitæ ineptus evadit, & exinde neceſſarium Spirituum animalium atque vitalium comercium intercipitur. Porrò epilepticis Paroxyſmis, & aliis Affectibus convulſivis gravioribus, ſubinde junctum ſymptoma *Syncope* eſt.

Syncope ſtomachica. Inprimis conſiderari meretur *Syncope ſtomachica*, ex Lacte coagulato, eſu Fungorum, aut acribus Succis, præſertim æruginoſis, orificium Ventriculi ſiniſtrum gravius infeſtantibus: frequens etiam eſt hæc *Syncope ſtomachica*, nunc *per ſe* ex contentis ſtomachi, nunc *per conſenſum* cum affectis partibus ſtomachum afficientibus, & tales Syncoptici, præter inexplicabiles circa Stomachi regionem moleſtias (quæ omnem ferè *Lipothymiam* comitantur) ſub imminente *Syncope* ſentiunt Vertiginem & Caliginem oculorum, unde ſic animo delinquunt.

Ortus Syncopes. Ex dictis patet, cauſas *Syncopes* proximas eſſe aut Spiritus *vitales* ſubitò deficientes ob ceſſantem Sanguinis fermentationem ac circulum, aut *animales* ſubitò in motu deficientes, unde quaſi abrupti movendo Cordi minus inſervire poſſunt. Omnes enim cauſæ modò dictæ vel *Sanguinem* & *Spiritus vitales* afficiunt, vel *Spiritus animales* in motu ſuo alterant, ita ut 1. vel in motu deficiant, *v. g.* in *ſubitaneo Terrore*: vel 2. diſſipati evaneſcant: vel 3. in

3. in motu quaſi exorbitent, & ex irritatione indeque natis *ſpaſmis* Cor in continuâ ſyſtole detineant, quod in *Morbis convulſivis* non raro contingit. Patet itaque, quaslibet evacuationes, mutationes ſubitaneas aëris, Sanguinis quaſcunque inſignes, aut in craſi aut in motu locali alterationes, *Syncopen* inducere, *ſanguinem & ſpiritus vitales afficiendo*: dolores autem, odores graves, præſentiam objecti ex idioſyncraſiâ hoſtilis, gaudium nimium, & illa quæ Stomachi orificium, cum univerſo nervorum ſyſtemate conſentiens, affligunt, *Syncopen* excitare, *Spiritus animales* diſſipando & abrumpendo.

Prognoſis. Sine cauſa manifeſta languidi in Morbos inclinant; reconvaleſcentes, præſertim à Morbis acutis, diu languidi vel Cachexiam vel Recidivam incurrunt. In morbo quocunque præter manifeſtas cauſas, mox ſuperveniens ſumma virium proſtratio maligni Morbi ſignum eſt. Si Ægri poſt exhibita ſpirituoſa, poſt irritationem faciei cum frigidâ, poſt *ptarmica* adhibita, ad ſe non redeunt, ſum̃um id periculum portendit. Sudor frigidus ſuperveniens, quo copioſior & frigidior eo pejor: eſt enim nil aliud quàm mucilago rorida nutritiva partium ſubcutanearum, quæ Syncope reſolutâ, ſpontaneo motu per poros, ob reſolutum fibrarum tonum hiantes, emanat. *Prognoſis.*

Curatio. In *Languore ſucceſſivo* conveniunt inprimis *aromatica*, & acrioribus particulis ſalinis, præſertim oleoſis turgentia, quæ acidum corrigunt, Bilem acuunt, Ventriculum reſtaurant, Sanguinis glutinoſitatem attenuant, & ejuſdem fermentationem promovent. Pertinent huc *Vina hippocratica, Noduli ex aromaticis Vino infuſi, Salia volatilia oleoſa, Elix. propr. Aquæ apoplect.* & 600. alia, mane, meridie, ſub introitu lecti, vix autem ſub ipſo paſtu uſurpanda. *Curatio Languoris.*

Lipothymia & Syncope. In *Syncope* & *Lipothymia* præſtantiora requiruntur remedia, habitâ tamen ſemper ratione cauſarum antecedentium. Ratione ſpirituum deficientium conveniunt *volatilia penetrantia:* ratione deficientis motûs ſpirituum animalium, conducunt ea, quæ partes ſenſiles tam internas quàm externas fortiùs vellicant, & ita ſpiritus animales in motum debitum revocare valent. Ratione Spirituum aut facilè diſſipabilium, aut in motus convulſivos pronorum, conveniunt ea, quæ Spiritus quodammodo figunt, & convulſivum eorum impetum ſiſtere valent. Remedia igitur ad tres claſſes revocari poſſunt, quæ ſunt 1. *Spirituoſo ſulphurea* ac *oleoſa:* quo pertinent *Spiritus inflammabiles* per *fermentationem* parati: *Spiritus* & *olea deſtillata aromatica ſuaveolentia* (quæ tamen Mulieres quædam, imò & Mares literati aut rariori texturâ præditi, non commodè ferunt) *Aqua & Ol. Cinnamom. Spir. Lil conval.* vel *theriacal.* vel *Roſar. ambrat. Eſſentia Ambræ* cum *ſpir. Roſ. parat. Eſſent. Croc. Quinta Eſſentia Meliſſ. Angelic.* &c. tam internè, quàm externè uſurpata. 2. *Spiritus ſalini volatiles acres urinoſi*, inprimis *oleoſi* redditi, v. gr. *Spir. Sal. am̄on. oleoſus aniſatus*, aut *fœniculatus*, *Spir. C. C. Liq. C. C. ſuccin.* quælibet ex *Succino* parata remedia volatilia, & *Elixir vitæ Matth.* cum *Sale Viper.* diſſoluto. 3. *Acida volatilia acria*, v. gr. *Vinum*, *Acetum deſtill. Acetum theriacale, caryophyllatum rutaceum.* In *Aceto* infuſum *Caſtoreum*, *Succus Citri*, &c. quæ partim ſenſuum organa potenter afficiunt, partim ſpirituum diſſipationem præcavent. His addi poſſunt *Opiata* v. gr. *Laudanum* in parvâ doſi, *Theriaca*, *Mithridat. Extract. Theriac.* &c. quæ certè Spirituum aut diſſipabiliorem, aut in motus convulſivos pronorum impetum ſiſtunt. Quoad externa, Naribus, Temporibus & Labiis affricantur eadem *ſpirituoſa*; ſicut

&

& *Spir. ſal. ammon. Acetum vini* vel *florum Tunicarum* naribus adhibentur. Ex dictis variæ concinnari poſſunt formulæ, *v. g.*

℞. *Aq. Meliſſ. cum Vino* ℥iii. *Syr. flor. Tunic.* ʒvi. *Conf. Alkerm.* ʒi. *Quint. Eſſent. Matth.* ʒiii. *M.* detur cochleatim.

℞. *Aq. Cord. Herc. Saxon.* ℥iß. *Aq. Cinnam.* ℥ß *Borrag. Aq. Meliſſ. cum Vino an.* ℥i. *Spir. Theriac. ſimpl* ℥ß. *Elix. Citr.* ʒvi. *Eſſent. Ambr.* ℈i. *Syr. de cort. Citr.* ℥ß. *M.* capiatur ſubinde cochleare plenum.

℞. *Aq. Meliſſ. & Fœnicul. an.* ℥iß. *Flor. Til.* ℥ij. *Liq. C. C. ſuccin.* ʒiß. *Syr. Fœnic.* ʒiii. *flor. Tun.* ℥j. *M.* Sumatur per cochlearia.

℞. *Ambr. gryſ. gr.* vii. *ſolve in Ol. Cinnam. & Cardam. an. gut.* iii. *adde Extract. Lign. Aloes.* ʒiß. *Margar. præp.* ℈i. *Sacch. cand.* ℥iiß. *M.* & ſumatur hinc per vices, quantum cuſpis cultri admittit.

In ſpecie quoad cauſarum varietatem ſubinde varianda curatio: v. gr. in *Syncope ſtomachica*, ubi Nauſea & ſimilia ſymptomata urgent, confert Vomitus: in hoc enim caſu Spiritus non tam reſoluti, quàm oppreſſi aut inordinatè agitati, per vomendi conatus excitantur. In ipſo autem vomitionis actu, ne animo delinquant, odores penetrantes, inprimis *Vini generoſi*, Naribus admoveri ſolent. Quod ſi *Vomitus* non æquè tutus videatur, injiciatur *Clyſma* paulò acrius. Si ex Veneno ſit *Syncope*, præter *alexipharmaca & appropriata* convenit etiam *Vomitus*, ubi in primis viis *Venenum* latuerit. Si ex evacuationibus quibuſvis, inprimis *purgatione* nimiâ, immineat *Syncope*, conveniunt *Theriaca*, *Extractum Theriac. in Aquâ Cinam.* item *Miſtura* ex *Aquâ Menth. Spirit. theriac.* & *Conf. Alkerm.* Sin ex terrore nata ſit *Syncope*, præter *volatilia urinoſa*, in ſpecie *Salia volat. oleoſa*, conducit etiam *Venæſectio* in Brachio, præſertim in *graviore Syncope*: item in *Syncope* ex *Syncopes ſtomachica.*

Menſium ſuppreſſione conducit *Inciſio Venæ* cujuſdam in Pede. *Syncope à gaudio* curatur per *acida, Vinum, Succos vegetabilium*, aut *Julepos acidulos*. Sin ex Venæſectione immineat *Syncope*, imponatur Æger ſupinus pavimento, ac *Sal commune* Ori ipſius indatur, vel Labia ejus hoc ipſo fricentur. In defectu *Salis* communis utiliter *Urina* uſurpatur, vel *Acetum* applicetur Naribus & affricetur Linguæ. Ubi metuitur *Lipothymia* à Venæſectione, optimum eſt præmittere *Juſculum*, antequam Vena ſecetur, & hinc in dorſo cubantibus Vena aperiatur. Si ex nimiá Sanguinis excretione immineat *Syncope, opiata acidis ſociata* addito *pulv. Coral.* ſunt optima. Sin in Convulſis, Hyſtericis, *&c.* *Syncope* adſit, *Salia volatilia, Liquor. C. C. ſuccinatus, Spirit. carmin. de tribus* præſertim cum *caſtorinis*, ſi ferre queat Æger, propinetur, aut etiam *opiatis* additis malum præcaveatur.

CAP. II.

De Palpitatione & Tremore Cordis.

Palpitatio Cordis. PAlpitatio Cordis* eſt motus ejuſdem convulſivus, quo forti *ſyſtole* ſe contrahit; cognoſciturque ex pulſu Arteriarum vix ullo, adeo ut plurimum neceſſarium ſit lateri ſiniſtro admovere manus, ut ritè percipiatur. Interdum eſt malum adeo vehemens, ut ſolo auditu & viſu poſſit cognoſci, imò exempla proſtant coſtarum exinde diffractarum, ſi verum eſt, quod *Fernelius* aliquando ex ore Chirurgi alicujus audivit. Unde patet, *Palpitationem* Cordis eſſe convulſionem muſculi ejus.

Tremor Cordis. Cognatum malum eſt *Tremor Cordis*, in quo fibræ muſculorum ejus celerrimè, & quaſi ſemicontractæ

ſyſtoles

ſyſtoles & *diaſtoles* vices abeunt. Differt à *Palpitatione* in eo, quòd *Palpitatio* ſit vehementiſſima contractio, & impetuoſiſſima ſyſtoles moleſtia; in *Tremore* verò minores ſunt pulſationes, ſed crebriores, & quaſi tremulæ.

Cauſa *Palpitationis* Cordis eſt, quicquid muſculos & nervos ejus irritare poteſt. Cauſæ tales irritantes ſunt vel in ipſo Corde, vel in Nervis. Ratione Cordis cauſa irritans eſt vel *externa* vel *interna*: inter *externas* refertur vulgo *Hydrops pericardii*; ſed dubium eſt, annon lymphæ hujus ubertas potius *Palpitationis* effectus, quàm cauſa ſit; ſiquidem Aquæ Pericardii in Homine vivente parcior, in mortuo major reperitur quantitas? Cæterùm inter *externas* ſunt Vermes *Cordis* dicti, præcipuè intra Pericardium adhærentes. Affectus rarus nec ubique cognitus: patiuntur tales Ægri *Palpitationem* ſubinde recurrentem, nec non roſiones, puncturas & dolores Cordis; Facies pallet; ex improviſo interdum Lipothymiæ imminent, interdum etiam Convulſiones ſupervenire notantur. Obſervavit Clariſſ. *Petrus à Caſtro*, *Scabioſam* in *ſucco*, *juſculo*, *decocto*, aut *ſyrupo*, omnia alexipharmaca hoc in caſu antecedere. Aliàs medicamenta ad hunc *Vermem* uſitata ſunt *Mercurialia*, præterea *Succus Allii*, *Raphani*, *Naſturtii*, &c. Externè expertum eſt *Cataplaſma* ex foliis *Cinaræ*, *Tanaceti*, & *Abſinthii*, *Aceto vini* incoctis, & cum pauco *Mithridat.* mixtis, regioni Cordis admotum. *Cauſæ internæ* reſpectu Cordis, *palpitationem* inferentes, rariores ſunt *Abſceſſus in Corde* & ſimilia; frequentius culpatur Sanguis in circulo ſuo impeditus, & circa Cordis baſin aggeſtus, cujus ſignum eſt pulſus in carpo languidus, & motui Cordis minùs reſpondens. Has inter cauſas ſunt tam ipſe Sanguis vitioſus, minùs turgeſcibilis, ad ſtagnationem

Cauſæ Palpitationis externæ.

Internæ.

& coagulationem pronus, unde ex Menſium ſuppreſſione poſt levem motum, non ſecus ac in Cachecticis, ſupervenit *Palpitatio*; quam alia, quæ Sanguinis benè conſtituti motum impediunt, v. gr. Pulmonum infarctus, truncus Arteriæ magnæ prope Cor oſſeus, Vena pulmonaris cartilagine adnatâ ferè obſtructa, excreſcentia Polypi aut Calculi in corde. *Irritantes.* *Cauſæ irritantes* ad nervos Cordis referendæ ſunt, inprimis eorundem irritatio, vel Spaſmus ex quacunque cauſa occaſionali, v. gr. Animi affectibus, præſertim Terrore, conſenſu nervorum ſplenicorum cum cardiacis in Affectibus hypochondriacis & ſcorbuticis ortus; in horum enim paroxyſmis videtur Cor quaſi conſtringi, aut ambabus manibus comprimi: acidum nempe vitioſum Hypochondriacorum utcunque commotum, nervos vel Stomachi vel Lienis fortiſſimè irritat, unde Spaſmus eorum ac partium appenſarum concitatur, & hinc facilè Nervi cardiaci per conſenſum afficiuntur, ſicque ad *Palpitationem* Cor adigitur. Imò & nervuli arteriis Cordis vicini, ſpaſmo affecti, & ita Sanguinis circulum turbantes, atque mediante vaſorum arctiori ſtricturâ impedientes, conſequenter ex Sanguine circa Cordis baſin congeſto, hujus *Palpitationem* inferre poſſunt.

Cauſæ Tremoris. *Tremoris cordis*, in quo pulſus inæqualis & languidus, interdum quaſi vermicularis percipitur, *Cauſa* vel in *Muſculo Cordis*, vel *in Nervis* inveſtiganda, cùm pariter convulſivi quid ſapiat. Quod ipſos Cordis muſculos attinet, equidem in his aliquid vitioſum ſive præternaturale contineri videtur, quod fibras motrices Parenchymatis continuò ad contracturas irritat; cùm autem neceſſariò diaſtole Cordis à Sanguine influente ſuperaccedat, hæc vix ſufficiens conceditur, quin ex dicta cauſa ſubitò contractio

repetita

repetita ſuperveniat, & ita continuus ſed interruptus, atque adeo tremulus fiat motus. Quoad *Nervos*, Scorbutici etiam ac Hypochondriaci, ex his ipſis affectis, & ab aliorum Viſcerum nervis per conſenſum in ſpaſmum coactis, leviores licet Tremores in Corde pati obſervantur.

Prognoſis. *Palpitationi* Cordis ſuperveniens pulſus ſenſim remittens, imminentis *Syncopes* ſignum eſt. Qui Juvenes, aut in declinante ætate ſani, ſubitò ſine ullo manifeſto ſymptomate Palpitatione cordis corripiuntur, ante ſenectutem moriuntur. Quæ ex Malo hypochondriaco aut Scorbuto eſt *Cordis palpitatio*, frequentior quidem eſt, ac ſæpius recidivans, levior autem reliquis ſpeciebus, præſertim per idiopathiam Cordis & partium vicinarum accedentibus. *Prognoſis.*

Curatiò. In Paroxyſmo fortiori ſubinde neceſſaria eſt *Venæſectio*, inprimis ſi ſubjectum ſit plethoricum, ſive revera tale, ſive apparens; item ſi ex terrore, aut ſuſpicione ſtagnationis vel grumorum Sanguinis oriatur; vel ſi ex inſigni commotione impetuoſus circa vaſa feratur Sanguis. Si à conformatione læsâ ſit vitium, ferè incurabile eſt malum, ac ſaltem per exactam diætam & minimum animi corporisque motum, quantum poſſibile, ſuſtentandi tales Ægri. Quoad *cœteras Cauſas*, ſive Sanguinis ſubſit vitium, ſive ſpaſmodica per hypochondriorum conſenſum Pathemata, pro his corrigendis tria proſtant remediorum genera. 1. *Martialia.* 2. *Terrea*, in ſpecie *Corallia.* 3. *Salia volat.* inprimis *temperata.* Fortiter enim *oleoſa* non omnibus conveniunt, quia quibuſdam Hypochondriacis & Hyſtericis, genus nervoſum fortius afficiendo, paroxyſmum aſperant; & in caſu hujuſmodi exaſperationis conducunt *acida*, inprimis *Spiritus Nitri dulcificatus.* *Curatio.*

Excellunt

In Paroxyſmo. Excellunt itaque in Paroxyſmo *Cinnamomum*, ejuſque parata; licet *Palpitatio* ex uſu *Cinamomi* orta, per *acida* curata fuerit. *Extra ipſum.* *Extra Paroxyſmum* igitur, ut iſta abſorbentia inprimis conducunt; ita *in paroxyſmo volatilia ſalia* præſtantiora ſunt. Inprimis laudatur *Meliſſa* tam *internè*, quàm *externè*, fotus cum *Meliſsâ viridi* & *Flor. Borrag.* cum *Aq. roſaceâ*, & *Aceto deſtill.* applicatus calidè. Præ cæteris laudantur *Camphora*, *Crocus*, *Caſtoreum*, tam internè quàm externè: Item *Eſſentia Croci* cum *Eſſentiâ Caſtor.* & *Ambr.* miſta in largiori doſi: Nodulus ex *Croco* & *Camphora*, circa Cordis regionem ſuſpenſus: *Eſſentia Caſtorei* cum *Spiritu Sal. ammon. urinoſ.* parata, inprimis in Hypochondriacorum *Palpitationibus*; in quorum paroxyſmo optima ſunt *Corallia*, & hinc *Sal volat.* &c. *Cor cervi, vervecis*, &c. nil valet; horum tamen *Spiritus* & *Salia volat.* proficua ſunt. Multi uſus eſt *Tinctura Corall.* cum *Spir. C. C.* Externè *Balſama, Olea* & *Spiritus*, regioni Cordis applicata, quandoque graviora ſymptomata inhibent, parum ſaltem Spiritus reficiendo. Sed in malo ex Paſſione hyſterica, item per conſenſum *Abdominis* & *Lienis* nato, utiliter *Lieni* applicatur *Emplaſt. de Nicotianâ*.

Palpitationes Arteriarum particulares. Quoad *particulares arteriarum Palpitationes*, tres inprimis agnoſcunt illæ cauſas. 1. Eſt Inflammatio, à quâ tenduntur, & cùm dilatationi renitantur, pulſatorium dolorem adjunctum habent. 2. Impedimentum in Sanguinis circulo, unde arteriæ etiam nimis diſtenduntur. In ſpecie *Hypochondriaci* ex dicta cauſa pulſationem Arteriarum percipiunt, nunc in toto corpore, nunc in dorſo infra coſtas, ubi ſita eſt Arteria cæliaca, & inſignior ejus ramus. In his Arteriæ per conſenſum Splenis, aut partium vicinarum aliquid convulſivi patiuntur, unde rigi-

diores

diores propter fibras ſenſibiliter pulſant, & talis pulſatio paroxyſmi ejuſdem hypochondriaci, aut Melancholiæ, aut ſanguinei Vomitûs indicium eſſe ſolet. Curatur hoc malum per *martialia*, ſicut priores duo modi inprimis per *ſudorifera*.

CAPUT III.

De Febre.

ARTIC. I. *De Febre in Genere.*

INTER *Febrim concomitantia ſymptomata* immediatè exiſtit *pulsûs notabilis mutatio*, & ſpeciatim naturali frequentior, adeo ut rectè à *Sylvio* ſignum laudabilis & æquabilis Sanguinis fermentationis dicatur. *Vehemens*, ſpirituum influentium vigorem inſequens, non rejici debet: etenim magnus & vehemens pulſus animoſum reddit Medicum. Sed parvus & debilis, non niſi ſub periculoſa conſtitutione, vel in *maligna Febri* adeſſe ſolet, virium enim dejectionem junctam habet. *Pulſus febrilis.*

Vulgo *Calorem præternaturaliter auctum ſignum pathognomonicum Febrium* aſſerunt, definientes calorem illum in Corde incenſum, & hinc per arterias in totum corpus diffuſum; ſed malè, non ſemper enim convenit *Febri* calor, cùm in principio paroxyſmorum Febrium intermittentium horror & frigus urgeat. Nec omni convenit, in *malignis* enim nil minus quàm calor moleſtus eſt, quæ tamen peſſimæ. Imò & *frigidæ* Febres dantur, quæ minus moleſtæ ſunt, abſque æſtuatione ſuperveniente. Nec rarum eſt, *Intermittentes* diuturnas cum ſolo frigore & aliquali rigore ſtatis temporibus invadere, ita quidem ut nullum veſtigium æſtûs ſuperveniat. *Calor febrilis.*

Proſtant

Febres frigidæ.

Proſtant exempla Veterum de *Febrium frigidarum* obſervatione, quod notârunt *Hippocrates*, *Avicenna* & *Galenus*. Exemplum tale mihi obſervare contigit: erat enim hic Artifex, qui laborabat perfectâ *Tertianâ*, anticipando tamen ſemper duabus horis, nullo cum ſubſequente calore: inclinabat ad Phthiſin, ac erat inſignis Scorbuticus. Paroxyſmus ingruebat cum inſigni horrore & graviſſimo rigore, qui ultra horam integram durabat, poſtmodum nullus ſentiebatur calor, ſed loco hujus acerbiſſimi dolores totum corpus & artus excruciabant, inprimis regionem dorſi, femora, & in ſpecie regionem lumbarem circa connexionem Meſenterii. Sub finem interdum materia maximè viridis & ſaporis amaricantis rejiciebatur, abſque ullo calore. Urina turbida, craſſa, cum copioſo ſedimento erat. Paroxyſmi obſervabant ordinarium typum anticipando bihorio. Vocatus ego, cùm jam ab Uxore purgatus eſſet, præſcripſi ad temperandum acidum ſequens: ℞. *Tart. vitriolat. Ocul. cancr. pp. an. gr.* xv. *Miſce F. Pulv. pro doſi*, quæ exhibeatur cum Juſculo vel Potu ordinario, hora unâ ante paroxyſmum, qui tunc erat quartus; poſt hoc frigus & dolores remiſerunt inſequente blando ſudore abſque inſigni incaleſcentia. Die intermiſſionis hinc ſequens tulit: ℞. *Spir. Sal. ammon.* ʒij. *Spir. Cochlear.* ʒj. *m. Capiantur* 20. *gutt.* bis in die intermiſſionis, & die ſequenti paroxyſmi tantùm bihorio ante acceſſum. Paroxyſmus eodem modo redibat, cum frigore abſque calore, remittentibus doloribus. Die 9. intermiſſionis Spiritum illum continuavit. Hic verò pulvis: ℞. *Salis Abſinth.* ʒi. *Ocul. cancr.* ʒß. *m.* datus fuit bihorio ante paroxyſmum, qui dein non rediit. Die intermiſſionis continuavit Spiritum, & tempore paroxyſmi adhuc ſemel præfatum pulv. & ſic curatus fuit.

Sub-

Subjectum ſive pars affecta in *Febribus* ſunt *ſanguis* & *ſpiritus. Sanguinem affectum* eſſe indicant præter alterationem pulsûs ſupra notatam, vel ſudor, ſine quo nulla Febris perfectè judicata & curata dici poteſt, vel coctio & cruditas materiæ in Sanguine contentæ, & per Urinam manifeſtatæ, vel Icterus, facilè Febribus ſuperveniens, vel alteratio Sanguinis; ni quæ poſt abſolutas Febres obſervetur, eo major quo diuturnior extiterit, dum indolem Sanguis acidam exinde rectè acquirere dicitur à *Majow. Tract. de Nitro pag.* 135. *Spiritus verò influos* in Febre ſimul laborare, aſſerit *Opii* uſus, qui Spirituum ſiſtendo impetum, *Intermittentium* paroxyſmos penitus ſiſtit, & minus hinc affligere facit. Sed & *Opium* pariter in *continuis* obtinet, quorum ferociam mitigare, & extinguere interdum penitus neceſſarium eſt, *Vid. Bartholin. Cent.* 1. *Hiſtor.* 84. *Ephemeram*, aut *Synocham* ſine putredine dicas iſtas Febres, eo ipſo enim quo *Ephemeras* tales unius ſive plurium dierum, à Spiritibus affectis, undecunque alteratis, unicè dependere concedis, Spiritus in Febribus aliis quoque multo magis affici negare non poteris. Id quod magis confirmant *maligniores*, Spiritus magis quàm Sanguinem alterantes, quæ tunc etiam, ubi Urinæ ſanorum ſimiles, nec adeo inſignis, pro ratione ſcil. peſſimè habentis Ægri, in pulſu mutatio obſervatur, adeoque Sanguis minus alteratus notatur, tamen Ægros facilè necant. Spirituum magis affectorum culpa tandem, quantum in concitandâ Febre valeat, illi ſatis probant, qui ex horrore vel metu ſibi facilè ſimilem *Febrim* contrahunt, aut qui rebus ludicris Intermittentes ſubinde fugant, ob ſolam imaginationem Spiritus ſolùm affligentem.

Pars affecta

Spiritus afficiuntur.

Conſiſtere proin dicimus *Febrem formaliter* in fermentatione Sanguinis præternaturali, eaque depra-

In quo conſiſtat Febris.

vatâ,

vatâ, ſive ut aliis placet diſproportionatâ, quandoque auctâ; inductâ à fermento peregrino, nunc Sanguinem, nunc Spiritus, nunc utrumque immediatè afficiente, quo depurentur aut ſeparetur inde, quod ipſis præternaturale & hoſtile exiſtit.

Primaria Febrium ſymptomata Quatuor *primaria ſymptomata ſunt*, in quâvis *Febre* notabilia. 1. *Mutatus pulſus*. 2. *Calor*, ſive *æſtus*. 3. *Frigus*, ſive *horror* & *rigor*. 4. *Urina mutata* ſecundum liquorem & contenta.

Eorum cauſa. *Pulſus mutatus* fit à fermento peregrino Spirituum animalium, & Sanguinis motum præternaturalem incitante. Vehemens ſemper bonus exiſtimandus. *Æſtus omnis occaſionalis fit ab acido*, craſin Sanguinis immutante. *Peccare autem* acidum in corporis æſtu probatur ſequentibus. 1. In Febribus ſymptomaticis ex Vulneribus vel Ulceribus *acida* nocent, æſtum enim intendunt, atque hinc curantur per *acidum* imbibentia; ut *ſaturnina*, *Oculos canc. Caput mortuum Vitriol.* &c. 2. *Pleuritides*, *Anginæ* & quælibet *Inflammationes internæ* curantur per *acidum imbibentia*, uti per *Dentem Apri*, *Maxillam Lucii piſcis*, *Salia volatilia*, *Stercus equinum*. 3. Omnes Inflammationes eryſipelaceæ per acidum imbibentia etiam externè curantur, uti ſunt *Cretâ*, *Ceruſſa*, *præparata ex Saturno*, *Lac virginis*, & ſic acido ablato *Febris* in *Eryſipelate* evaneſcit. 4. *Intermittentes* ab acido viſcido originem ducunt; hinc per *alcalia fixa* & *volatilia* curantur, ſicut ſunt *Sal Abſinthii*, *Spiritus Salis ammoniaci*, *Oſtracoderma* & *alia teſtacea*. In *Quartanis* conveniunt magis *martialia* & *ſaturnina*. 5. *Febres catarrhales*, a lymphæ acrimoniâ, originem ducunt, ſicque curantur exhib. *Spiritu Sal. am̃on. aniſato*, *Liquore C. C. ſuccinato*; item *Opiatis* lymphæ motum ſuſpendendo. 5. Non ſecus in *Variolis* & *Morbillis* acidum peccat. Curantur per *abſorbentia*, *Salia*

lia volatilia invertentia, *Tincturam Tartari*, &c. 7. Sic & *Arthritis* curatur per acidum imbibentia. 8. Etiam *Febres* iſtæ, quæ ex retropulſa *Scabie* oriuntur ab acido ſalſo, plus minus viſcido, ſuperiora confirmant. 9. *Febris lenta & hectica* ex *Ulcere partis* cujuſdam internæ nata, & ſic ſaniem acrem producens, idem confirmat. 10. Infantes patiuntur Tormina ab acido Lactis vitiato; teſtes ſunt excreta viridia ſemigrumoſa: Hæc ſi durent, ſequuntur *Febres*, *Convulſiones*, &c. Sed deſtructo acido omnia ceſſant. 11. Urinæ videntur hoc illuſtrare, quippe in Febribus intenſius tinctæ & perquam rubræ obſervantur; quo intenſior enim æſtus, eo color magis flammeus rutilans obſervatur. Declinante autem *Febre* citrino colore apparent. Colorem illum intenſum ab acido fieri, mechanicè Chymia docet, inſtillatis enim *Spiritibus* acidis *Vitrioli*, *Nitri*, *Salis*, *Sulphuris*, *Aceti*, intenſius rubeſcunt; è contrario inſtillatis *alcalicis*, v. g. *Oleo Tart.* per *deliq. Lixivio Cinerum clavellator.* aut nonnihil palleſcunt, aut nullam coloris mutationem patiuntur. In Scorbuticis Urinæ ſubinde intenſiſſimè tinctæ ſunt ab acido luxuriante, & hoc abſque æſtu febrili. 12. Symptomata ex *Vini* abuſu accidentia, non niſi ab acido tartareo volatili originem ducunt, ut *Orexis*, *Æſtus corporis*, &c. Curantur hinc *Pulverib. præcipitantib. Spiritu Salis ammon. Oſſe ſepiæ*, *Lacte ipſo*, &c. 13. Ita *Æſtuationes & Phlogoſes in Hypochondriacis*, acidum præcipitantibus, ut *Corallis*, *Ebore*, *Alcalibus fixis*, ſanantur. 14. Sic *Soda & Ardor ſtomachi*, correcto acido, evaneſcit. 15. Aliqui *acido* prædominante vegetabilia *calida*, & *alcali* ſuperante *frigida* danda eſſe aſſerunt. Sæpius autem obſervavi, in Febribus intermittentibus æſtum & ardorem multum remiſiſſe ex uſu *Spiritûs Sal. ammon. urinoſi* ante

paroxyſmum. 16. Senſus ardoris, qui poſt combuſtionem ab ignitis ſubjectis remanet, fit ab acidi ſpiculis, in parte læſa relictis, & per *ſaturnina, alcalia Animalium, Sperma Ranarum, Urinam human. Spiritum Salis ammon.* tollitur. Equidem plures ex Bile ardoris, tam naturalis quàm præternaturalis febrilis, rationem derivare amant. Sed 1. An ex bile ardor ille oriatur, dubium? 2. Si ex Bile, quæritur, quâ ratione? 3. Unde in Febribus intermittentibus *amara, reſinoſa*, Bili quaſi analoga tam proficua ſint?

Caloris differentia. Obſervetur hic *caloris* duplex in Febribus differentia, Etenim 1. *Vel humidus* eſt *vel ſiccus.* 2. *Vel mitis vel acris.* *Humidus* melior eſt *ſicco*, quia copioſa hic datur tranſpiratio, & tenſio minor fibrarum: contrarium autem fit in *ſicco* calore. *Mitis calor vel acris*, craſin ſanguinis ſequitur, hic enim ſi minùs particulis acidis turgidus ſit, *mitiorem*, ſin magis particulis iiſdem imprægnatus, *acrem*, & ad tactum *mordacem* calorem exhibet.

In Febribus Ægri utplurimum de *Frigore*, ſed adhuc magis de *Rigore* conqueruntur. Si ſenſibili Convulſione quatiantur membra, & per conſenſum muſculi, *Rigor* dicitur, medio modo *Horror* appellatur, ita ut talis Rigoris inſultus Epilepticis ſimilis videatur. Afficiuntur in hoc *Rigore* omnes *membranæ* ſenſibiles, tam *internæ* quàm *externæ*: (excepto ſolùm *Panniculo carnoſo*) ſi nimirum ab acido irritantur. Hinc in *Colica* Rigores frequentes ſunt, uti & in *Abſceſſibus internis* rumpentibus, &c. *Rigores* in *Intermittentibus* fiunt ex partibus membranoſis primarum viarum affectis, quod etiam fit in principio *Continuarum*: vide plura apud *Fernelium.* *Urinas* quod attinet, tinctura harum intenſior fit ab acido prædominante, ut ſuprà. *Cruditatis* ſignum eſt Urina clara abſque ſedimento excreta; craſſiores

Rigor febrilis.

verò

verò Urinæ, contentis ſaturatæ, & ſponte turbatæ coctionem inchoatam oſtendunt. Quòd ſi remaneant turbidæ, contrarium indicant. Sin verò clareſcere, & contenta ad fundum ſufficienter demittere incipiant, ulterioris concoctionis ſignum erit. Particulæ enim illæ, non benè miſcibiles, per fermentationem à Sanguine ſeparantur; ita in ſudore Intermittentium Maſſa ſanguinea, ſub paroxyſmo plus minus colliquata, propriæ ſubſtantiæ unà jacturam facit: atque in fine earundem quadam velut criſi Sudor copioſus ſupervenit. *Signa.*

Quamprimum ergo ſe inſinuant Maſſæ ſanguineæ particulæ facilè fermenteſcibiles & non miſcibiles ex primis viis, fiunt ſtatim Fomes Febris, Sanguis enim naturaliter conſtitutus fermentatur & ſpirituaſcit. Ab iſto negotio *cruditatis & coctionis*, & univerſa *Criſium* dependet *ratio*. In præcipitatione fæcum varia concitantur ſymptomata, veluti *Rigores, Sudores, Hæmorrhagiæ, Deliria, Narium Pruritus, &c.* Hinc obſervavi, quamdiu Urinæ ſunt in Continuis crudæ, tamdiu verſari rem in ambiguo ſtatu; ſi coctionis ſigna appareant, fauſta prædicere licet; ſin verò recrudeſcant, periculum portendunt. Exemplum extat *Puellæ Purpurâ affectæ*; die 9. Urina craſſa & coctionis ſigna apparebant; ſed die 15. Urina pallida, & ex improviſo Delirium, Convulſiones, circa meridiem Mors; ideoque benè notabimus in Urinis ſigna coctionis continuantis. Opus hoc *coctionis* ſolius eſt naturæ; cujus motus circa iſtud *negotium* in eo conſiſtit, ut acidum morboſum corrigatur mediante motu fermentationis. *Critica & Prognoſtica ſigna.*

Ex dictis hactenus patet, neque *Calorem*, neque *Frigus* eſſe de *Eſſentia Febrium*, ſed tantùm Symptomata ſupervenientia, non ſecus ac *Sitim & Cephalalgiam*, naturam Febris præſentis indigitare.

Putredo Veterum. Patet denique hinc, *Putredinem*, à *Veteribus* deſcriptam in *Febribus putridis*, non niſi per fermentationem poſſe explicari. Patet etiam, *Cor*, aliamve partem ſolidam non eſſe *Subjectum primarium* Febrium, ſed *Sanguinem* & *Spiritum*. Alia tamen eſt ratio *Foci febrilis*, cujus ſubjectum eſt *Viſcus* quoddam, uti v. gr. *Ventriculus*; item *Febris ſymptomatica* ex *Ulcere*, *Vulnere*, &c. Interim *Febris* ratione circumſtantiarum nunc hanc nunc illam partem corporis magis aut minus affligit.

Differentiæ febrium reales. *Differentiæ* Febrium *reales* ſunt 1. Ratione conditionis cauſæ. 2. Ratione modi afflictionis. *Cauſæ* ſunt omnia, quæ ſanguinis craſin pervertunt, ut *Ulcus internum*, *Abuſus Fructuum horariorum*, &c. *In ſpecie acidum volatile*, miaſmate quodam putrido in Ventriculo relicto, impraegnatum.

Cauſæ remotæ ſunt variæ ac multiplices. *Prognoſis Febrium in genere* ex Pulſu & Urinâ deſumitur.

Curatio. In *Curâ Febrium in genere* 1. Acidum illud volatile corrigendum. 2. Materia vitioſa fermenti ſeparanda. 2. Utrumque, quâ datâ portâ, per peripheriam cutis eliminandum; fitque hoc medicamentis ſpecificis, fermentum febrile enervantibus: v. gr. *Febrifugo River. Kerkr. Helmont. Cortic. Peruv. Sal. ammon. Antimon. diaphoret.* &c. *Evacuationes* fiunt in principio, conferunt enim ad futuram concoctionem. *Ex Fonte chirurgico*, inter alia auxilia hic ſe offert *Venæſectio*. Conceditur iis, qui ad ebullitiones Sanguinis & fermentationes ſunt proni, & detractionibus Sanguinis artificialibus conſueti, laudabili & euchymo victu utentes; verùm à principio locum habet in *benignis*, minùs in *malignis*. *Ex Fonte pharmaceutico* ſe offerunt *Evacuantia* in ſpecie, ſive *purgantia*, ſive *diuretica*, ſive *ſudorifera*.

Purgantia

Purgantia non conveniunt niſi in declinatione; *Purgantia,* turbarent enim magis maſſam ſanguinem. Secundùm *Hippocr. cocta medicari oportet non cruda.* Interim blanda *diaphoretica* adhibeantur. Quod verò attinet in ſpecie *Evacuantia primas vias*, ſunt illa vel *vomitoria* vel *per inferiora laxantia.* Priora ferè *Vomitoria.* in omni Febris principio locum habent; *Intermittentes* certè aliæque Febres, à cruditate Ventriculi ortum ducentes, vix abſque vomitu, vel per alvum laxante curantur. Proſunt *Clyſmata*, vel aſſumpta *Pharmaca*, æſtum partium, præſertim capitis, mitigando. *Binæ* ſaltem *conditiones* obſerventur, *Clyſmatum* uſum prohibentes. 1. Quando natura inclinat aliorſum evacuationem inſtituere. 2. Quando excretio cutanea in *Febribus malignis* imminet, adeſt, vel facta fuit. Hinc in *Variolis* & *Morbillis*, *Purpura*, *Petechiis*, non conducunt, niſi ſumma neceſſitate urgente ad eadem, eaque leniſſima. *Blanda laxantia* per os ſunt *Tamarindi*, *Rhabarbarum*, *Infuſio fol. Sennæ*, &c. *Sudoriferorum* uſum nobis natura monſtrat. Hinc in toto *Febris* decurſu *diaphoretica* *Diaphoretica.* *utiliſſima*, item *præcipitantia*, *volatilia macra non oleoſa.* In *malignis* ſemper ſocianda *ſudorifera alexipharmacis*, in principio *temperata* ſunt longè meliora, in incremento autem & ſtatu *fortiora.* *Opiata* *Opiatorum uſus.* non conveniunt in Statu Morbi, ne motus critici impediantur; nec in principio, ne naturæ conatus ſufflaminetur: in incremento autem, ad mitiganda atrociora ſymptomata, per accidens interdum conducunt: in *Intermittentibus* verò, vel ante paroxyſmum vel in ipſo, appropriatis mixta juvant.

Ex fonte *Diætetico*, urgente *Siti* conveniunt *Potus tenuis*; item *guttæ aliquot Spiritus Sulph.* quæ plus *Sitis remedia.* levant quàm integra menſura potûs cujuſvis. *Vinum*

etiam in die intermiſſionis, vel poſt paroxyſmum Intermittentium, in *Febre* item *malignâ* & *continuâ* ſub virium proſtratione utile eſt. In *Continuâ benigniori* & *ardenti*, ejus vis fermentativa & acidum nonnihil ſuſpecta ſunt, niſi adſit Vomitus, Syncope, &c. Cæterùm nocumenta *ab uſu Vini*, non à ſpiritu ejus volatili, ſed ab acido procedunt; talia ſunt *Phlogoſis*, &c. quæ abſorbentibus removenda. *Cereviſiam lupulatam* utplurimum recuſant Febricitantes, quia ceſſante Stomachi digeſtione nidorem contrahit. *Cereviſia* autem *ſecundaria* & *potus aquoſiores* non ſunt denegandi, ſed quia flatus generant & Stomachi tonum lædunt, addi debet *Spir. Nitri dulc.* aut *Nitrum antimoniat.* In *continuis Febribus Aqua* cum parte tertia *Vini*, addito *Pomo citrio* convenientiſſima eſt; item *Serum lactis* cum *Succo Citri* à parte caſeosâ depuratum, quod & in *Intermittente ſcorbutica*, niſi laxior ſit alvus, locum habet. In ſpecie *Spiritus Sulph.* cum ſ. q. *Aquæ* præter alia commoda ſudorem movet. In genere concedatur *potus* in *Continuis*, crebrior certè, ſed & parcior, nec minus frigidus. In *Intermittentibus* autem, non prius quàm ſub æſtûs vigore. Quoad *Victum*, tenuis is eſſe debet, inprimis ſi *Febris* magis acuta ſit; in Ventriculo enim languido corrumpitur cibus, & Febri fomitem præbet. In ſpecie nocent *Carnes*, *ſacharata* & *dulcia*, uti & *Fructus horæi*, aliaque facilè fermenteſcibilia. Sufficiunt enim *Juſcula*, inprimis *avenacea*, *Pultes* ex *Pane* & *Cereviſia*, & ad ſummum *Ova ſorbilia*. *Quies* corporis optima eſt, & bonum ſignum; uti & *Somnus*, niſi præternaturalis ſit, comatoſus nempe; in Somno enim ſpiritus ſuo munere funguntur, & coctio materiæ, & inſenſibilis tranſpiratio promovetur.

Victus.

ARTIC

ARTIC. II.

De Febribus Intermittentibus.

FEBRIS *intermittens* redit per intervalla diverſis paroxyſmis, tempore intercalari ab omni Febre vacuo. Hinc diverſa ſortitur nomina, ut *quotidiana*, *tertiana*, *quartana*, &c. vid. *Sennert. Schenkium.* De paroxyſmorum invaſione & intervallo temporis vide *Sylvium.* Præter has Febres *periodicæ* quædam dantur, quæ nullam periodum obſervant, & tales ſunt *erraticæ* vel *vagæ.* Sic *erratica* eſt, v. g. hodie invadit horâ 12. perendie 6. matutinâ, rurſus perendie veſperi octavá, & ſic porrò. *Vagæ* ſunt, quæ nullum certum tempus abeundi & redeundi habent. In *Febris intermittentis* paroxyſmo *frigus*, *rigor* aut *horror* calorem præcedunt, & in ſudorem largum terminantur. Hæc tria primaria ſymptomata paroxyſmorum conſtituunt, quorum delineationem vid. in *Sylvio*; rarum enim eſt, ut calor præcedat ſequente frigore.

Febres intermittentes. *Earum Symptomata.*

Ratione Symptomatum graviorum, 1. *Febres* obſervantur *algidæ*, aliquando tanto frigore moleſtæ, ut rarò calor ſequatur. 2. *Ardentes* inprimis *Tertiana*, in qua plerunque rigor, rarò autem nullus horror obſervatur, ſed talis moleſtus calor, qui non remittit, antequam novus paroxyſmus revertatur. 3. *Epialæ*, in quibus frigus & calor vehementer urgent. 4. *Siticuloſæ* ab inextinguibili Siti. 5. *Famelicæ*, à fame inexplebili. 6. *Cardiacæ* à dolore orificii ſuperioris Ventriculi. 7. *Torminales* & *colicæ*. 8. *Syncopales*. 9. *Præſocantes*. 10. *Anheloſæ*. 11. *Aſthmaticæ*. 12. *Tuſſiculoſæ*. 13. *Catarrhales*. 14. *Arthriticæ*. 15. *Inſanæ*. 16. *Vomitoriæ*, &c. Affirmatur etiam, dari *Febres intermittentes malignas* *Differentia.*

à vitio aëris & alimentorum, vide *Authores.* Omnes hæ *Febres intermittentes*, cujuſcunque fuerint typi, ſunt ejuſdem prorſus naturæ, diverſificantur tamen ratione Subjectorum, unde talis diverſitas Symptomatum: in genere autem una medendi eſt ratio.

Cauſa proxima. *Cauſa proxima* eſt *Fermentum præternaturale* in Ventriculo genitum, Maſſam ſanguineam alterans, & motum fermentativum immutans; eſtque hoc *fermentum ſaporis ſalino acidi.* Conſpirant in hoc Symptomata, & Intermittentium cura. *Origo* ejus ex Ventriculi digeſtione emergit, ſeque ex reliquiis alimentorum in Stomachi rugas inſerit. Notum enim eſt, aliquos incidiſſe in Febres ex horrore aut intenſo appetitu rei alicujus, errore diætæ. E contrario exempla dantur eorum, qui appetitu intenſo rei alicujus poſtea fuerunt curati. Non igitur putandum eſt, ex diſtinctis Viſceribus diſtinctas oriri *Febres*, nam in principio utplurimum Viſcera ſunt ſana, ſed diuturnis, vel etiam malè curatis morbis *Tumor ſcirrhoſus* plus minus Viſceri tali ſupervenit. Facilè rurſus concedo, menſtrua ſuppreſſa ſanas ſubinde Fœminas diſponere ad *Febres*, vel aliunde natas fovere, primo tamen authore Ventriculi digeſtione. Dum hoc Fermentum ſe exſerit, partes nerveas primarum viarum vellicat, hinc earum Spaſmi, ac Succorum, *fellei & pancreatici*, nimiæ effuſiones. Idem Sanguini permixtum motum ejus fermentativum pervertit, hinc ſpirituum vitalium emerſionem & volatiliſationem ſufflaminare poteſt aliquantiſper; in tali ſtatu *pulſus* eſt *parvus*, donec ipſo Fermento cum ſale volatili oleoſo Sanguinis ad præternaturalem effervescentiam concitato, oriatur incaleſcentia cum Sanguinis turgeſcentiâ, pulſu magno, celeri, &c. atque hinc dictæ inordinatæ fermen-

fermentationis motu ſeparatis, & præcipitatis illis particulis heterogeneis, Sudor quaſi criticus ſuperveniat. Unde *Urina* in *paroxyſmo* collecta ſanorum ſimilis videtur; motu fermentationis adhuc vigente, poſt paroxyſmum, turbida & multo ſedimento onuſta obſervatur.

Ex *acido* proin *volatili* tota hic poteſt explicari hiſtoria, quod dum membraneas particulas Abdominis, Ventriculi, Inteſtinorum tenuium afficit, convulſivo motu quatiuntur, unde frigus, horror & rigor. Confirmat hoc 1. Cura per *alcalia* & *acidum abſorbentia*. 2. *Oleoſa deſtillata*, tam intus propinata, quàm Stomacho illita, rigores ſopiunt corrigendo acidum. 3. *Opiata* urgente neceſſitate conveniunt. *Anxietates*, *Vomitus*, *Tuſſis clamoſa*, *hypochondriaca ſymptomata*, *Tormina* oriuntur à copioſa effuſione ſuccorum Hepatis & Pancreatis; non ſecus ac *frigus Abdominis* & *circa Lumbos*, *Flatus*, *Intumeſcentiæ*, *Inquietudines*, *præcordiorum Anxietates*, *difficiles Reſpirationes*, &c. *Æſtum* inducit acidum illud volatile per fermentationem inordinatam. Æſtuationis compeſcentia ſunt *nitrata*, *Nitrum antimon. Nitrum vitriol. Spir. Nitr. dulc.* &c. *Acidum valdè peccat*

In Febribus diuturnis, uti *Tertianis* & *Quartanis* non videtur adeſſe inſignis materiæ morbificæ moles cum paroxyſmi ſint ſatis tolerabiles. Verùm *Sennertus* vult, miaſma aliquod in maſſa ſanguinea hærere paroxyſmos illos revocans.

Tota *differentia Intermittentium* uno verbo reſidet in Fermento febrili plus minus libero aut impedito. *Liberum* propter nullum impedimentum graviora infert ſymptomata, ſed citius ſaturatum Febri finem imponit *Impeditum*, propter vehiculum aut fomitem, cui inhæret, viſcidius atque tenacius, vulgo pituitoſum, quo humores tempera- *Differentia Intermittentium mitio.*

 tiores

tiores exiſtunt, minus ſe exſerere poteſt, adeoque mitiora ſymptomata, diuturniores verò paroxyſmos, & Febres magis chronicas ſolet inducere. *Cephalalgia*, *Agrypnia*, *Deliria*, &c. ex Sanguine æſtuante & Spirituum intenſo calore ſolent oriri. Itaque quo diuturnior Febris eo magis viſcoſus ac glutinoſus fomes fermenti exiſtit in primis viis, indeque in *Acutioribus abſorbentia* & *præcipitantia*, in *Chronicis* verò *incidentia* & *abſtergentia* dantur.

Scorbutus intermittentium. *Scorbutus* ſæpè ſe *Intermittentibus* aſſociat, & periodum erraticam inducit, ut demonſtrant lancinantes artuum Dolores, vagæ Maculæ poſt ſudorem evaneſcentes, Arenulæ rubræ & friabiles parietibus matulæ adhærentes, quæ nempe ſalia ſunt ſubtilia acido ſalſa, cryſtalliſata: contumaces propter Scorbutum exiſtunt, & ſi non ejus habeatur ratio, in cura recidivare ſolent.

Periodi febriles. *Febres* hæ *periodicæ* nunc ſtatâ redeunt horâ, nunc ante, nunc pòſt, niſi Ægri aut Medici culpâ, turbato nonnihil naturæ motu, inæqualitas inducatur. *Anticipatio* vel *poſtpoſitio* illa duas habet cauſas. 1. *Robur* naturæ validius vel debilius. 2. *Fermentum* febrile magis vel minus viſcidum aut copioſum, &c.

Febrium multiplicatio. *Multiplicantur* Febres, vel 1. errore *curæ*, vel 2. ipſo errore *diætæ*. Ex errore *curæ* α. cùm minus tempeſtivè ſpecifica, & figentia adhibentur. β. Cùm Opium inconſideratè præſcribitur. γ. Cùm acriora aromatica, purgantia vegetabilia vehementiora, ante coctionem, præſertim in *Quartanis*, uſurpantur. Veriſſimum eſt, *Quartanam* in principio lentè eſſe tactandam, ne in duplicem, triplicem, aut continuam lentam mutetur. 2. Errore *diætæ*; quanimminente paroxyſmo Ægri non habent Stomachum vacuum, & ante ipſum Lacticinia bibunt, vel quando ipſo nondum abſoluto comedunt, vel quando

quando die intermiſſionis nimium comedunt, vel horarios Fructus aut ſimilia fermenteſcibilia tempore Morbi ingerunt.

Prognoſis. Urinæ inſpectio, propter legitimum ſpecificorum uſum, obſervanda: Nam quò citius concoctionis ſigna apparent, eo brevior morbus innuitur, ſin verò pauca & imperfecta, eo diuturnior, & morbi diuturni generatio metuenda. Inſpicienda autem eſt Urina aliquamdiu poſt paroxyſmos; nam omnes in paroxyſmo crudæ excernuntur, mediante autem fermentatione poſt paroxyſmum coctæ exhibentur. Si propter Febris diuturnitatem Scirrhus Viſceri ſuperveniat, malum, metus enim Hydropis aut Tumoris cachectici adeſt. Intermittentes ſucceſſivè ac lentè, vel malè curatæ in Febrim hecticam degenerant. Cura per ſudores omnium tutiſſima; interdum ſuperveniens Icterus Febres ſolvit, ſicuti Ulcuſcula in labiis erumpentia idem præſtant. *Tertianæ benignæ* utplurimum abſque periculo ſunt; dantur etiam *malignæ* & *peſtilentes* cum intermiſſione, ſed raro è medio tollunt. *Nothæ* verò curatu difficiliores, & ſi error committatur, in lethales Morbos degenerant. *Quotidianæ* ſi longæ fuerint & pertinaces, periculoſæ: nam cùm Ventriculus hic afficiatur, atque Sanguis crudus & aquoſus exiſtat, facilè in Cachexiam, Carum & Lethargum mutantur. *Diurna nocturnâ* periculoſior eſt, cùm tempus medium deficiat. *Diuturnæ*, ſi acceſſiones longæ, ſomnolentia, capitis gravitas ſimul adfuerit, exiſtunt periculoſæ; *Carum* enim affuturum notant. Si dejectiones accedant pituitoſæ & viſcidæ, Dolores articulorum, ſpem ſalutis donotant; ſolvuntur enim utplurimum his. *Quartana* tutiſſima propter longa intervalla, ſed medicamentum exaſperans vitetur, facilè enim tunc in

Prognoſis.

Me-

Melancholiam hypochondriac. Hydropem, aut *Icterum nigrum* degenerat. Sexagenariis non omnibus lethalis eſt. *Æſtivæ* breviores, *autumnales* longæ, atque rarò, niſi Vere ſequ. ſolvuntur, & aliis anni æquinoctiis. *Urinæ* Quartanarum extra paroxyſmum aqueæ, tenues, & pallidæ, die paroxyſmi ex obſcuro flavæ, ante ſolutionem Febris turbidæ & nigræ: in his nigredo Urinæ ſalutare ſignum, in aliis periculoſum.

Curatio. *Cura* Intermittentium. 1. Fomes materiæ morboſæ in Stomacho & primis viis removeatur incidentibus, abſtergentibus & evacuantibus. 2. Fermentum febrile ſpecificis enervetur. 3. Symptomata ut rigor, calor, & ſitis mitigentur. 4. Dyſcraſia Sanguinis debitis alterantibus reſtituatur; & hoc fiet præmiſſis ſalibus digeſtivis, v. g. *Tart. vitriol. Vomitorio, blando Purgante*, tum ſequantur *diaphoretica, & ſpecifica* ante paroxyſmum. Diebus intermiſſionis *digeſtiva, abſtergentia*, & poſtea *alterantia aromatica*, aperientia dicta v. g. *Eſſentia Abſinth. Elixir propriet. &c.*

Quæ agenda

Maturanda Curatio. Sed nota 1. *Maturandam eſſe Curationem*, non paroxyſmi inhibitione, ſeu Febris ſuppreſſione, ſed motum naturæ ſemper promovendum; aliâs concentratum cum fomite Fermentum febrile ad alias partes tranſmittetur, & *Colicas convulſivas, Hydropem* vel alios morbos inducet. 2. *Venæſectio* in his Febribus non niſi ſumma neceſſitate urgente inſtituatur, nempe in æſtu ſed magis opus videtur *ſudoribus*.

Venæſectio.

Emetica. 4. *Vomitoria* hic conducunt; ſed propinanda quartâ vel quintâ horâ ante paroxyſmum; ſi vires non permittant iſto die, dies ante paroxyſmum eligatur; conveniunt præſertim in principio, neque nocent in progreſſu vel declinatione. *Indicantur*, ſi Ægri conquerantur de ſaporibus amaris in ore, & nauſeabundis poſt ſomnum, Anguſtiâ præcordiorum,

rum, Vertigine extra paroxyſmum,&c. Interdum enim in principio paroxyſmi moventur humores vitioſi in primis viis ad os Ventriculi; nec terreat tum ſpontaneus Vomitus, quin ulterius blando potius vomitorio facilitetur. Peractâ vomitione capiat hauſtum ex *Vino generoſo, & Aq. Cinnamomi.* Vomitoriorum formulæ ſunt v. g. ℞. *Sal. armoniac. gr.* xv. *Tart. emet. gr.* ii. *vel* iii. *plus aut minus. M. d.* in vehiculo in *Quartanis.* ℞. *Rad. Aſari pulv.* ʒß. *Crem. tartari gr.* vii. *Miſce detur ex Aq. Carduiben.* ante paroxyſmum. 4. *Purgantia fortiora,* præſertim *vegetabilia*, à *principio* in nulla Febre conveniunt, turbant enim illa Maſſam ſanguineam, vires debilitant, & Febrim vehementiorem reddunt. Imò in Morbi *ſtatu*, ſi copioſa ſedimenta onerant Urinas, prorſus ſunt Venena. Si verò inſtituenda videtur purgatio ob vomitionem impeditam, aut ſuſpicionem excrementorum in primis viis ſtabulantium, ſit lenis illa, ultra 4. ſedes non provocans, ſpecialiter in *Quartanis.* *Genuina purgantia ex antimonialib. aut mercurialib.* deſumenda ſunt; fomitem enim & febrile Fermentum corrigunt. Subſtitui poſſunt mitiora vegetabilia ut *rhabarbarina, ſennata.* *Purgantia noxia.*

Quartanæ à principio leniter ſunt tractandæ, nullumque tum, niſi ſalino-lixivioſum ferè medicamentum adhibendum eſt. Obſervatum enim fuit, illas ab exhibitis remediis in duplices mutatas eſſe, & conſequenter diuturniores & contumaciores evaſiſſe. De *Quartanis* vid. *Ballonium, Deckerum, &c.* Formulæ *Purgantium leniorum* ſunt. ℞ *Tart. vitriol. gr.* xv. *Scammon. ſulph. gr.* viij. *Troch. alhand. gr.* ß. *Ol. Caryoph. gut.* i. *M. f. Pulvis* pro doſi. ℞ *Maſſ. pill. de Gum̃. am̃on. vel Tartar.* ℈i. *Extract. Abſinth. gr.* iij. *Scammon. ſulph. gr.* iiij. *M. f. Pill.* Optimum purgans in chronicis. ℞. *Conſerv. roſ.* ʒj. *Mercur. dulc.* *Quartanæ uti tractandæ.*

dulc. ℈i. *Scammon. ſulph.gr.*viij. *M.f. cum Sacch. Bolus.* *Mercurius* hic viſcidas & pituitoſas, *Scam̃onium* acriores & biliosas cruditates evacuat. Pertinet huc *ſpecificum empiricum*, præſertim in *Tertianis.* ℞ *Mechoacannæ alb.* ℈ii. *Granor. Piper. alb. no.* xxi. *Ocul. cancr.* ℈i. M. divid. in iij. partes æquales, ſingulas propinando imminente paroxyſmo, expectando ſemper largum ſudorem. Sic pulvis *Comitis de Warwich,* additione *Martis* correctus, ex *Corall. rubr. pp. Sal. Abſynth. aa. gr.* xii. *Scammon. ſulph. gr.* ii. vel iii. detur ante paroxyſmum. Confert etiam, ſi mox in recidivâ capiatur. 5. *Clyſteres* optimi ſunt uſus, ſi adſint flatus, borborygmi, ardores Abdominis, dolores acres & mordaces circa Vertebras lumbares, excrementa indurata, &c. Stomachi debilitate laborantibus & difficulter vomentibus, fiunt ex leniter *abſtergentib.* aut *carminantib.* v.g. ex *Rad. Leviſtici, Althææ, herbis Malvæ, Biſmalv. flor. Camomill. Sambuc. Sem. Aniſ. Fœniculi, Fœnugræc. Elect. è Bacc. Lauri, Hiera cum Agar.* Injiciantur, imminente paroxyſmo hora i. vel ij. ante invaſionem. In *Scorbuto*, ubi dolores Lumborum & Abdominis adſunt, ex lacte fiant, v.g. ℞. *Lact. caprill.* ℔i. *Mel. roſac. rutac. an.* ℥i. *ad* ℥iß. *Vitell. ov. no.* ij. *M. pro duabus vicibus.* 6. Raró autem *Febres* hæ ſolùm *purgantibus* aut *V. S.* terminantur, ideoque hic rectè *diaphoretica* communia, tam *ſalina fixa*, quàm *volatilia* appropriata, quæ Fermentum illud febrile per ſudorem deſtruunt & expellunt, ſimul in uſum vocantur. *Aſſumenda autem* duabus vel tribus horis ante paroxyſmum: ſed & eligenda *diaphoretica* pro varietate Symptomatum in paroxyſmo. Ubi intenſior æſtus, fixa conducunt; itaque *calida, aromatica*, ſive *theriacalia* vitanda. 7. In *Tertianis* *pernicioſis ſive malignis alexipharmaca* ſemper miſcenda

Clyſmata.

Diaphoretica.

Alexipharmaca.

da ſunt *ſpecificis diaphoreticis*; atque cautus ſit Medicus, ſi lingua aſpera, & virium proſtratio adſit. In Paroxyſmo hic convenit dare aliquot *grana Citri* & eorum *Emulſionem*. 8. *Opiata* leniſſimo uſu conducunt, præmiſſis evacuantibus univerſalibus, præcipuè duobus in caſibus: *a.* Si paroxyſmi ex conſuetudine naturæ febriendi recurrant, & non è fomite quodam. *b.* Si graviora in paroxyſmo adſint ſymptomata. Nunquam autem ſola ea danda, ſed Febrifugis immiſcenda. *Theriaca in Quartana* ne detur ante coctionem, ſed tunc potius ℞. *Succ. Abſynth.* ℥ß. *Theriac.* ʒi. *M. d. ex hauſtu Vini.* Quod ſi nimius æſtus Theriacæ uſum reſpuat, capiat ex moderato hauſtu *Aceti*, & mediante Sudore Febrim profligabit. 9. In omnibus Febribus periodicis *Æger ante paroxyſmum nec cibum nec potum aſſumat.* Utiliſſimè verò alvus exoneratur Clyſtere. Pro *potu in Febribus* utatur *Vino abſinth.* diebus intermiſſionis. Potus non concedatur niſi in vigore & declinatione paroxyſmi, & ſit calidus vel ſaltem non adeo frigidus. In *quartanæ* paroxyſmo nimia potûs copia eſt noxia, nam Febrim magis contumacem reddit. Potus ſit *Vinum dilutum*, *Cereviſia* ſecundaria cum *Vino medicato* correcta; in *Scorbuticis Serum lactis depuratum*, decoctum *Tamarindor. cum Paſſulis.* Quòd ſi nimius ſit æſtus, aliquot *guttæ Spir. Nitri* addantur. 10. *Salia fixa vegetabilium & volatilia animalium*, adeoque quælibet *alcalia*, omnes *Febres intermittentes* tollunt; uti ſunt *Salia Abſinth. Cent. minor.* additis *Ocul. cancr. Antimon. diaphor. Coralliis*, &c. ſi frigus, *ſalia fixa*, ſi æſtus *volatilia* convenientiora; uti *Spirit. Sal ammoniac.* ʒß. ante paroxyſm. & repetito uſu præmiſſ. præmittendis univerſale Intermittentium remedium eſt: in *Scorbuticis* cum *Spiritu Cochleariæ* datur. Sequuntur

Opiata.

Vinum Abſynth.

Salium uſus

tur formulæ. ℞ *Flor. Sal. ammon* ℈i. *Corall. rubr. pp. gr.* xv. *Ol. Junip. gutt.* ii. *M. f.* pulv. Vel ℞. *Corall.rubr.pp. Sal Abſinth. an.gr.*xv. *Ol deſt. Caryoph.gut.* ii. *M. f. pulvis, pro doſi. Vel* ℞. *Sal Carduib.* ℈i. *Antim. diaph. gr.*xii. *l.* xv. *Laud. opiat. gr.* i. *M.f. p. Vel* ℞. *Aq. Carduib.* ℥i. *ad* ℥iß. *Spir. Sal. ammon.* ℈ß. *ad* ℈j. *Eſſent. Opii gutt.* viij. *Syr. Carduib.* ℥ß. *M. f. Hauſtus.* Dentur omnia illa præſcripta ante paroxyſm. Contra *Quartanam* ℞. *Sal. Abſynth. Corall. rubr. ppt. an. gr.* xv. *ad* ℈i. *Aur. fulmin gr.* vi. *M.* Vel ℞. *Aq. Cichor.* ℥iij. *Sal. Abſinth.* ʒß. *Spirit. Sulph. vel Vitriol.* gutt. x. M. capiat duabus horis ante paroxyſmum. 11. *Fixa & calcinata* non conducunt, niſi univerſalia, abſtergentia primas vias, fuerint præmiſſa, ut ſunt *Specific. Strobelberg. Crollii, Mynſicht.* à ʒß. *ad.* ʒi. v. g. ℞. *Aq. Taraxac.* ℥ii. *Specific. Strobelberg.* ʒi. *Syr. Carduib.* ℥ß. *M.* vel ℞. *Specific. febril.* ʒß. *Sal. Abſinth.* ℈i. *M. pro* 1. *Doſi.* Poſt profligatam *Febrim*, die illo blandum laxans dandum eſt. Propterea commendatur hic *Magiſterium Aluminis Schröder.* ante paroxyſmum ſumptum. Non inelegans quoque eſt hic Pulvis. ℞. *Ocul. Cancr. ppt.* ʒß. *Sacchar. ſaturn.* ℈ß. *M. d.* ante paroxyſm. 12. *Salia fixa, ut, Tartar. vitriol. Sal hypochondr. Arcan. duplic.* in principio ante univerſalia rectè exhibentur, diebus ſcilicet intermiſſionis, uti & ante paroxyſmum. Scorbuticis convenit v. g. ℞. *Arcan. duplic.* gr. xv. *Sal. abſinth. Coral. rubr. ppt. an.* ℈ß. *Laudan. opiati g.* i. *M.* 13. *Acida* non convenire ſolent, niſi rigori ſuperveniat intenſior æſtus, ſitis clamoſa; hinc dari ſequens poteſt declinante paroxyſmo, v. g. ℞. *Aqu. Rubi idæi* ℥iij. *Succi ejuſd.* ʒiij. *Antimon. diaph.* ʒi. *Syr. Rub. idæi* ℥ß. *Spir. Nitri dulc.* ℈ß. *M.* Capiatur ſubinde cochleatim. Si adſint anguſtiæ & anxietates Præcordiorum, Flatus, &c. eadem

Antifebrilia fixa.

Acida quando bona.

eadem quoque proficua ſunt. 14. *Frigus & Rigor* optimè compeſcitur *aromaticis*, ſub *Olei* vel *Extracti* formâ uſurpatis, v. g. ℞. *Ol. deſt. Macis, Caryophyll. arom. an.* ℈ß. *Junip.* ℈i. *Nuc. moſch. expr.* ℥i. M. f. Balſ. ingruente paroxyſmo Præcordiis inungendus. Pro interno uſu v. g. ℞. *Sal. Abſinth.* ℈i. *Matr. perlar. pp. gr.* xv. *Piper. alb. gr.* vi. *M. pro* 1. *doſi* ante paroxyſm. Vel ℞. *Extract. Abſinth.* ℈i. *Sal. Abſinth.* ℈ß *c. ſ. q. Ol. Caryoph. f. Pill.* 15. Ad *ardentes Intermittentes* nil melius quàm *Sal. armon.* ſolum *à* ℈i. *ad* ʒß. vel *cum* ℈ß. *Antihect. Poterii* mixtum. 16. Poſt Rigorem ſuperveniente *inſigni virium proſtratione*, reſpiratione *anhela, celeri & parva*, cum ſucceſſu propinatur *Spiritus Sal. armon. vel Ocul. Cancr. cum Aceto.* 17. *Si Cardialgiæ, Eroſiones ſtomachi* adſint, adhibentur rectè *Clyſteres, Emplaſtra ex gumm. Tacamah. gum. Ladano. Ol. deſtil.* quandoque & *blanda Vomitoria*, &c. 18. *Cephalalgiæ* removeantur *ſudoribus*, vel blando *Epithemate camphor.* 19. *Veſicatoria*, nuchis vel carpis manuum applicata rigorem ceſſare faciunt, quandoque Febrim tollunt; applicantur die intermiſſionis. 20. *Poſt Intermittentes diuturnas* curatas ſubinde Convaleſcentes Febriculis lentis affliguntur, aut ſaltem *Appetitus* haud perfectè redit, leni *Vomitorio* illis occurrere poſſumus. 21. *Diuturnæ*, quæ per copioſa abſorbentia, aut calcinata terrea diu uſurpata curatæ fuerunt, vix ſine inſigni labe Viſcerum ſolent evaneſcere. Unde *Colicæ, Cachexia, Tumores pedum*, &c. inſequuntur. Talibus optimè convenit *Decoct. Abſynth.* Crurum tumor ſæpè evenit illis, qui copioſius in Intermittentibus chronicis biberunt & parum ſudaverunt. Externè *Chelidonio majori* plantis pedum admoto curatur. 22. Poſt remiſſionem univerſal. Febris convenit bis in die ſumere gut. 30. vel 40. *Eſſentiæ Abſynth.*

Remedia Rigoris. *Intermitt. ardentes* *Debilitatis.* *Cardialgiæ.* *Cephalalg.* *Chronicarum.*

Cent. min. Spir. Cochlear. Elixir. propriet. ſ. a. Elix. febril. Mynſichti, &c. 23. Febres intermittentes ſæpè recidivam patiuntur propter *Scorbutum*, ideoque ſemper remediis antiſcorbutica jungenda. V. g. ℞. *Elix. febril. Mynſ. Spir. Cochlear. an.* ℥ij. *M. capiantur gut.* 40. *bis in die intermiſſ.* Vel ℞ *Aq. antiſcorb.* ℥iij. *Spir. Sal. Ammon.* ʒß. *Cochlear.* ℈j. *Laud. op. gr.* j. *Syr. ſceletyrb.* ℥j. *M.* Si ſitis intenſa, convenit *Serum lact. depurat. cum Succ. Citri, Decoct. Tamarind.* 24. *Julepi refrigerantes*, locum non habent, ſufficit potus ordinarius. Nobiliſſimum remedium ad temperandum calorem febrilem eſt *Nitrum depuratum*, diſſolutum in potu calido. 25. *Externa ſpecifica*, præmiſſis univerſalibus, ſunt *Emplaſtra, Cataplaſmata, Amuleta.* Parantur illa ex *Allio, Sabinâ, Rutâ, Terebinth. Calce vivâ, Croco, Araneis, Fuligine fornacum, Salviâ & Albumine ov. mixtis*, &c. v. g. ℞. *Fuligin. fumi ſplendent.* ℥iß. *Terebinth.* ʒvj. *Telar. Aranear. Camphoræ an.* ℈i. *Ol. Aran. q. ſ. f. Empl.* carpis manuum applicandum. 26. Notatu dignum eſt in Tertianis, ante paroxyſmos dextri hypochondrii, & cruris dolores cum calore intenſo, quieviſſe. 27. In Cura *Quartanarum* Medicus tangat Hypochondria, & obſervet an adſit tumor, durities aut Scirrhus Lienis, Hepatis, Meſenterii. *Quærat* itidem, an adſint Flatus; quo facto demum Prognoſin & Curam inſtituat. Cùm ſæpè hic adſit vitium Lienis rectè conducunt *martialia febrifugis mixta*: ut, *Tinctura Vitrioli Martis, Vitriolum Mart. compoſ. & pulver. Diaph. martiale*, ſi Icterus ſupervenire velit. Externè Splenis regioni applicetur *Empl. de Cicuta cum Gumm. ammon. Acet. ſol. Empl. carmin. Sylv.* vel ℞. *Tabaci q. v. affunde Vini q. ſ. coq. ad ebullit. per med. horam, poſtea col. tur & exprimatur. Colaturæ expreſſæ* adde *Succi Nicotian. inſpiſſ.*

Recidivarum.

Externa remedia.

Martialia.

inſpiſſ. Ceræ, Olei Olivar. aa. q. ſ. ut f. Empl. Tepidè applicetur regioni Lienis. 28. In *quartanis & chronicis* aliis Ægri diu tempus pároxyſmi obſervent, ut obſervatâ diætâ recidivam declinent. 29. Inter Pathemata, quæ *Febres malè curatas* inſequuntur, inprimis ſe offerunt *Dolores colici convulſivi* cum retractione Umbilici verſus interiora, atque Alvi adſtrictione. Hinc ℞. *Aq. fl. omn.* ℥ij *Menth.* ℥iß. *Spir. Sal ammon.* ʒß. *Laudan. opiat. gr.* ij. *Syr. Card. ben.* ℥vj. *Cort. aurant.* ʒiij. *M.* capiatur cochleatim ſubinde. Dolore paulum ſedato Potio laxativa paſſulata detur. Si dolor, & tumor, farciminis parvi inſtar, remaneat, tum applicetur illi regioni *Empl.* ℞ *Gumm. ammoniac. Acet. ſol. Empl. de Galban. q. ſ. Malaxet. c. q. ſ. Ung. Alth. compoſ. irroretur denuo Ol. philoſophor. & fiat. ſ. a. Emplaſtr.* Omnibus ſedatis in uſu *abſinthiacorum* perſiſtendum aliquamdiu, inter *Febrifuga vegetabilia* locum habent quævis amara, ut: *Abſinthium, Carduus bened. Centaurium minus, Tanacetum, Gentiana, Herbæ antiſcorbuticæ* omnes, *Taraxacum, &c.* Quartanis *Zedoaria, Imperator. Cortex Peruvianus* ſive *Kinkinnæ*, aut *Chinæ chinæ*; *Myrrha*, &c. In *Scorbuto* ℞. *Myrrh. Caſtor. Opopanac. Extract. Gentian. Abſinth. an.* ℈i. *cum Mithrid. f. pill. num.* 40. *conſpergendæ Pulvere Cinamom.* deglutiat 7. vel 8. duabus ſemper horis ante paroxyſmum. Facit huc Pulvis Febrifugus. ℞. *Nitri fixi* ℥ß. *flor. Sulphur.* ʒiii. *Sal. ammoniac.* ʒj. *Santal. rubr.* ʒvi. *Sacchar. alb.* ʒii. *M.* detur à ʒß ad ʒj. His ita obſervatis Ratio medicandi & Remedia ſatis patent.

Pathemata Febrium malè curatarum.

ART. III.

De Febribus continuis.

Synochus putrida. Occurrunt 1. *Febres continuæ acutæ*; ſuntque hæ vel *primariæ*, vel *ſecundariæ*. Primariæ ſunt *ſimplices*, vel *compoſitæ*. Primaria ſimplex dicitur *Synochus putrida* aut *continens*, ad differentiam *Ephemeræ* ſive *non putridæ*, quæ ab abuſu Rerum non-naturalium, & ſubſequente fermentatione ſanguinis plus minus turbata oritur, ſed ultra 5. vel 6. diem non durat, & aliquo critico naturæ motu finitur, adeoque rarò ſub Medici curam cadit.

Diagnoſis. *Synocha febris* ſive *continens* incipit cum frigore, vel aliquali rigore, prægreſsâ quâdam capitis perturbatione, quam inſequitur æſtus corporis, eodem tenore vel perſiſtens vel ſimiliter accreſcens, vel decreſcens, uſque ad finem Statûs. Eſtque hic æſtus ſimilis ferè illi, quem ex intenſiori corporis motu aut animi Pathemate percipimus. Adſunt urinæ intensè tinctæ, ſucceſſivè turbatæ, & tandem ſedimentum deponentes. Qui tamen Bilioſi ſunt, Scorbutici, aut Phthiſici, levi etiam Febriculâ urinam reddunt intensè rubram, ob ſalia nempe acriora in ſanguine; illi verò, quibus Sanguis magis temperatus eſt, & dulci ſucco chyloſo æqualiter permixtus, urinam dant intenſius tinctam & craſſiorem; ſuntque his etiam pulſus rariores & tardiores. Quoad cætera, adeſt Sitis, Saliva pauca & glutinoſa, Cephalalgia, utplurimum Agrypnia. Pergit tali curſu hæc *Febris* donec ſolvatur; idque vel ſubitaneá Criſi die 7. vel 14. vel 21. evenire conſuetâ, ſed in frigidis hiſce regionibus perrarâ; vel ſucceſſivâ λύσει mediante Urina aut Sudore, aut interdum copioſâ expectoratione, aut Ptyaliſmo, aut denique

Abſceſſu

Abſceſſu quodam: materia nempe ſucceſſivè co-ᴄta, vel excernitur, vel in loca quædam transfertur, aliàs in lentam Febrem, Hecticæ ſimilem, aut Recidivam degeneraret.

Peccat hic Chylus, plus minùs ſub digeſtione corruptus, & ob id in Duodeno à Bile minùs perfectus, ſed vitiosè alteratus; qui ſucceſſivè Sanguini inſtillatus, tandem verò copioſius congeſtus, aut occaſione quadam excitatus, ſpirituaſcentiam ejus naturalem turbat, indeque effervescentiam febrilem inducit, mediante quâ materia iſta hoſtilis vel ſecernitur in morbo ſalubri, vel ſanguinis texturam ad mortem uſque immutat. Adeoque depuratur Sanguis in *ſalubri*, penitus verò pervertitur in *lethali*; ſicut Muſtum fermentando in Vinum abit, læsá verò fermentatione in Vappam. Confirmantur dicta ex analogia, quæ inter Febrim intermittentem & continuam talem intercedit; facilè enim complicantur aut permutantur, & unus in Intermittente paroxyſmus eſt integri morbi curſus in Continuá: acidum enim primarum viarum utrobique Maſſam ſanguineam turbat; & rectè dicitur, omnes ſuccorum in corpore fermentationes eſſe ſolùm continuationes fermentationis in Stomacho inchoatæ. Graſſantur autem hæ Febres in corpore athletico ob particularum fermentéſcibilium in Sanguine copiam, item vernali & æſtivo tempore, imò ſub iracundiæ fervore, acrium & volatilium abuſu, immerſione ſubitanea in frigidam poſt æſtum. *Cauſa.*

Succedunt *Febres continuæ compoſitæ*, cum *Intermittentibus* nempe complicatæ, adeoque *periodicæ* dictæ, ratione exacerbationis ſub certo temporis recurſu, ſine autem *Febris* intermiſſione. Sunt hæ utplurimum *tertianæ*, raró *quotidianæ*, rariſſimè *Febres mixtæ.*

autem *quartanæ*: aut ſaltem, ſi hæ aliquando occurrant, ad Lentarum naturam proximè accedunt. Continua in his *periodicis* eſt febrilis fermentatio, adeoque pulſus mutatus, & calor certâ ſuâ periodo exacerbatus, ſed rariſſimè ad horroris ſenſum remittens. Componuntur itaque hæ Febres ex *intermittenti* & *continua*, & contingit complicatio tribus modis, 1. Dum Intermittens in Continuam. 2. Dum Continua, correctâ plus minus Maſsâ ſanguineâ in Intermittentem degenerat. 3. Quando utraque ſimul inchoat & pergit.

Febres hæ *acutæ* pro varietate ſymptomatum diverſimodè denominantur. Quædam dicitur *Cauſus* ſive *Febris ardens*, præſente nempe *æſtu intenſo* & *ſiti clamoſa* cum *Linguæ ariditate*, *Labiorum fiſſurâ*, *Capitis dolore*. Oritur autem intenſiſſimus ille *æſtus* ex volatili acriori acido, intenſiorem efferveſcentiam excitante; *clamoſa* autem *ſitis* ex contentis Stomachi depravatis, à calore partis & nimio æſtu febrili, in texturam alcaliſatam colliquatis, ac membranam Oeſophagi, adeoque ipſius Linguæ, per conſenſum irritantibus. Alia *Febris lipyria* dicitur, qua interiora uruntur ex inflammatione Viſceris interioris valdè ſenſilis, exteriora verò, univerſi nempe corporis habitus, frigent. *Algor* autem non ex tactu, ſed ex Ægri judicio dijudicatur. Periculoſa eſt *Lipyria* ex inflammatione partis membranoſæ, Ventriculi nempe, Uteri, Veſicæ &c. oriunda. Adſunt autem ſummus æſtus partis affectæ. Linguæ cruſta nigra, corporis agitatio, ſitis, delirium, pervigilia, &c. Notatur, partis ſenſilis Inflammationem ſequi *Lipyriam*, non ſenſilis verò Febrim plus minus lentam. Porrò dantur cum *Prunella* junctæ *Febres*; ſaliva hic alterata, & mox glutinoſa, mucilaginis inſtar obducit partes teneras, quæ

Cauſus.

Lipyria.

quæ pedetentim exſiccata, ab æſtu, mox Phlogoſin ſive inflammatoriam diſpoſitionem inducit, unde rubedo, ardor, dolor, mucus ſpiſſus, &c.

Febres acutæ quædam ſunt *deliræ.* In his fermentum febrile inimicum videtur Spir. animalibus, & generi nervoſo circa partes interiores capitis, & hinc ſuâ continuâ vellicatione (unde intenſior æſtus circa frontem) vigiliarum, deliriorum, atque convulſionum cauſa exiſtunt. *Benignæ* quoque hæ acutæ Febres ſæpius *malignæ* evadunt, eæque periculoſæ : accedit enim ſæpè, ut malignitas earum primis diebus lateat. Dantur & *colliquativæ*, corpus ſubitò emaciantes, ex diſſolutione roris chyloſi in Maſſa ſanguinea & ſolidis partibus, imò ipſa pinguedinis fuſione oriundæ. Accidit *nunc* mediante ſenſili ſubſtantiæ colliquatæ excretione crebriori, hinc dicitur *Diarrhœa colliquativa*, in qua copioſa fœtida oleoſa & pinguia excernuntur, item Urinæ fluxus *colliquativus* copioſus, interdum plus minus calidus & glutinoſus. *Nunc* autem ſine ſenſili excretione, dum ros corporis paulatim abſumitur & non alius ſuggeritur. *Cauſa* colliquationis partim in *ſubjecto patiente* aut ſucco chyloſo nutritio, partim in *efficiente cauſâ* conſiſtit. In *patiente*, ſi ſuccus iſte rarioris texturæ, minusque ab acido concentratæ exiſtit, hinc facilè reſolvitur. Ex. gr. *Olea* per *Spiritum Nitri acidum* in pinguedinem coagulare poſſumus, è contrario alcalia & Saccharum Butyri coactionem penitus imminuunt. *Cauſa efficiens* menſtruum diſſolvens, non eſt tantùm motus caloris, ſed *acrimonia ſeptica ſive cauſtica fermenti febrilis*, ſuccum illum, & pinguedinem liquefaciens, ſimili ferè ratione ac particulæ acres purgantes ſudoriferâ reſinosâ acrimoniâ ſuâ partes nutritivas diſſolvere ſolent. Diſtinguendi ſunt autem hi duo Affectus:

Deliræ.

Colliquativæ.

1. *Generalis Atrophia*, quæ à colliquatione ſeu emaciatione oritur. *Partium mollium concidentia*, à ſpirituum influorum defectu orta, vitio enim vel influxu illorum denegato partes molles, ut *Naſus*, *Facies*, *Oculi orbitæ*, &c. ſubito afficiuntur. Itaque mutatio illa ſubitanea in quovis ſtatu Morbi malum ſignum denotat.

Pemphygodes, flatulenta. Plures apud Veteres adhuc annotantur differentiæ *acutarum*, v. gr. *Pemphygodes*, latinè *ampulloſam diceres*, in qua totum corpus bullulis protuberantibus diſpergitur. Effectus videtur eſſe fermenti maligni, cum ſuo vehiculo, quaſi critico motu naturæ, excluſi. *Sudorificæ.* *Febres*, *elodes*, *hydrodes*, latinis *ſudorificæ* dictæ, ubi Ægri primo invaſionis die copiosè ſudant; de his *Sylvius* conſulatur. Febris *aſſodes ſive anxioſa*, in qua ab anxietate ſæpè figuram jacendi variant. *Cauſa.* *Cauſa* hujus frequentiſſima eſt *oris Ventriculi affectus* à fermento maligno vel pravis humoribus ortus; accedit orgaſmus vel malignitas materiæ, item imbecillitas. *Febris lyngodes*, quæ ſingultum per totum morbum comitem habet, utplurimum ex Ventriculo per *eſſentiam* vel *conſenſum* affecto. *Febris phricodes*, cum continuo nempe horrore & rigore; idque non ſolùm in Suppurationibus partium, ſed & in Febribus compoſitis.

Semitertiana. Inter *Febres compoſitas* eminet *ſemitertiana*, quàm vulgo compoſitam eſſe dicunt ex *tertiana* & *quotidiana*, quarum una ſit *continua periodica*, altera *intermittens*, cum horrore ſub quovis paroxyſmi inſultu. Unde *Regius* exemplum dat *tertianæ* cum *quotidiana intermittente*; *Timæus tertianæ intermittentis* cum *quotidiana continua*; *Riverius continuæ quotidianæ* cum *quadruplici tertiana*; *Platerus continuæ* minùs *acutæ* cum *duplici tertiana*, ſingultu & ſiniſtri hypochon-

pochondrii Tumore. *Sennertus* adhuc alium addit typum ex *intermittente*, præſertim *tertiana*, vel ſimplici vel multiplici, conjuncta cum *Febre ſymptomaticâ continuâ*, Inflammationem partis internæ ſequente. Obſervandum etiam heic, *Febrem malignam* interdum *Semitertianæ* typum referre, vel ex vago exacerbationis quaſi morſu, vel quia revera *tertianæ intermitt.* jungitur. Unde *Hemitritæus* peſtilens paſſim ab Authoribus deſcribitur. Obſervandum heic, & *intermittentes* malè curatas in *continuas* facilè degenerare, unde & tali *Febri continuæ lentæ* ipſa *Intermittens* complicatur. Cæterùm probabile eſt, *Semitertianam* non tàm complicationem Febrium eſſe, quàm *Febrim continuam horrificam*, & plures *Intermittentes* invicem ſuccedentes. *Signum* autem *pathognomicum Hemitritæi* ferè eſſe ſolet, quando Febris continua adeſt, inque eá ſingulis circiter alternis diebus novæ accedunt exacerbationes, hoc eſt, rigores, cum inſequente æſtu intenſiore, ſi *Tertiana* ſit *intermittens*, vel quotidie horrores occurrunt, ſed cum incaleſcentia, ſi ſit *Intermittens quotidiana.* Ex dictis patet, fermentum acidum membranas vellicans, horroris & rigoris; vel Maſſam ſanguineam inquinans, exæſtuationis occaſionem ſuggerere. Unde multiplex ille complicationis typus facilè derivari poteſt. Sic in *Variolis* nonnunquam *Semitertiana* obſervatur, ab acri *Variolarum* fermento, partes membranaceas vellicante, & in Sanguine æſtuante; cui accedit ratio ſpecialis contentorum *Idioſyncraſiæ.* In *Eryſipelate* etiam acidum, membranas vellicans, *Febrim* infert, quæ typum hunc repræſentat. Ut dignoſcatur denique, an *ſimplex* vel *complicata* ſit *Febris*, obſervandum, rigorem ſine ſubſequente ſudore, aut forte plures rigores cum uno ſudore in continuis

compoſitam indicare. Nam in *Synocha* rigor non apparet, niſi criſis tempore, quem ſudor ſequitur. Deinde pulsûs crebrior contractio in *continuis* novi paroxyſmi, adeoque *Febris compoſitæ* indicium exhibet.

Prognoſis. *Prognoſis. Febres acutæ continuæ* perfectè ad ſanitatem, vel imperfectè ad mortem terminantur. Perfectè quando *criſi* ſubitaneâ, aut λύσει ſucceſſivâ convaleſcunt Ægri. *Imperfectè*, dum ab uſu præcipitantium fermentatio febrilis ſupprimitur, & fixatur in tantum ab acido morboſo, ut recidiva periculoſior inſurgat. Alias *Febris* tam *continens*, quam *continua tertiana*, ceu *acutæ*, ſunt ambigui exitûs: per ſe quidem minùs periculoſæ, quibus tamen facilè periculum ſupervenit. *Periculoſæ illæ* ſunt, quæ nimis *acutæ*, atque ſymptomata in principio vehementia obtinent, & tales ferè malignæ cenſendæ. *Urina* alba, aut cruda in *Febribus ardentibus*, periculoſa, *alba tenuis* & *clara* in delirantibus cum Febre & æſtu lethale ſignum eſt. Quando *rubicundior* initio eſt, cum ſignis aliâs bonis ad bonum, cum ſignis malis ad malum terminatur. Quæ lethales exiſtunt, vires, citra ullam evacuationem criticam, proſternunt. Apud nos Morbi acuti ſeptimâ aut decimâ quartâ die finiuntur, quin & ultra hunc terminum quoque ſolent extendi, dum in aliis locis rarius ad decimum quartum diem extenduntur. Unde ratio cirſtumſtantiarum habenda, ſigna coctionis probè attendenda. *Criſis*, quæ in his frigidioribus per Sudorem vel Alvi fluxum, in aliis calidis regionibus per Hæmorrhagiam ferè contingere ſolet.

Curatio. *Curatio.* In *Febribus acutis* Medicus naturæ ſit miniſter. Cùm enim Maſſæ ſanguineæ efferveſcentia heic à ſua heterogeneitate depuratur, & ſic per illam

illam Criſes manifeſtantur, medicatio fit *conatum illius moderando & adjuvando.* 1. Impedimenta removentibus. 2. Alterantibus & blandè diaphoreticis, h. e. acrimoniam abſorbentibus & bilem corrigentibus. 3. Symptomata urgentia mitigantibus; quem in finem α. Prodeſt Sanguinis per *Venæſectionem* evacuatio. β. Conveniunt *Nitrum Antimonii fixatum*; *Partes* quin & *Animalium duræ*. Et 3. In genere *anodyna*, in ſpecie *moderata acida*, aliave appropriata. Hac methodo Medicus non negligit, ſed expectat Criſin.

Obſervandum interea unum atque alterum probè: etenim 1. Cautus ſit Medicus, ne pro *Cauſo*, aliave *continuâ*, curet præſentem *malignam Febrim*, malignitas enim primis diebus latet, & formam *Cauſi* præ ſe fert. Ideò ſtatim *bezoardica* & *alexipharmaca* commendanda, ita tamen ut nequaquam ad ſudorem cogatur Æger; ſi certò conſtet, nullam malignitatem adeſſe, reliqua tutò peragi poterunt. 2. In tali *Febre continuâ acutâ Venæſectio* locum habet, in quâ nimius urget, aut metuendus eſt æſtus, aut nimia turgeſcentia contentorum corporis, aſſuetis item aut quibus ſuppreſſa eſt ſolennis evacuatio. *Venæſectio* inſtituatur mox in principio, quocunque diei tempore. Ut igitur frænetur æſtus, & ut fiat circuitus Sanguinis liberior, inſtituatur mane aut veſperi in meliore aliquo tempore morbi & remiſſiore calore. Quantitas mittendi ſanguinis à conditione ſubjecti ac impetu Febris deſumitur. 3. *Vomitoria* conducunt; ſi inanis vomendi conatus, ructus acidi, vel præcordiorum anxietas urgeant; item ſi dubium, annon maligna, aut ſi ex contagio ortum traxerit. Obſervandum ſimul *Vires*, ne *vomitoria* ſint nimis *valida*, quoniam in talibus Ægris multum & vehementer ſolent evacuare. 4.

Cautela prima. *Secunda.* *Tertia.*

Quarta. *Purgatio*, non niſi coctâ materiâ, in declinatione Morbi convenit; ſi verò Morbi decurſu alvus admodum conſtipata videtur, utimur his blandioribus: ut *Syrupo Roſ. ſolut. Sero Lactis, cui Tamarindi ſint incocti.* In *Febribus malignis*, in quibus natura verè intendit motum ad partes intercutaneas, cautiſſimi ſimus in alvo aperiendâ: ℞ *Pulv. Rhab. Cremor. Tart. an.* ℈j. *Scammon. pp. gr.* j. *m.* capiatur in vehiculo calido. Vel: ℞. *Tart. vitriol. gr.* xii. *ad* xv. *Scammon. ſulphurat. gr.* ii. *vel* iij. *m. f. Pulv.* Item *Infuſum folior. Senn. cum Rhabarb.* *Quinta.* 5. *Alterantia* & *blanda diaphoretica*, & quæ ſymptomata urgentia mitigant, conducunt. *Sexta.* 6. *Clyſmata* duobus in caſibus, nimirum ſi vel ſymptomata Præcordiorum & Abdominis urgeant, & orgaſmus ad Caput ferri videatur: vel ſi nimia ebullitio ſit & æſtuatio ſanguinis. *Septima.* 7. *Diaphoreſis*, ut in omni *Febre*, ita in ſpecie in *continuis* ſervanda eſt libera: ſic enim calor & æſtus, aliaque ſymptomata mitiora eſſe ſolent. In principio, dum omnia ſunt cruda, Ægri ad ſudorem minimè cogendi; conveniunt autem tum *diaphoretica ſalina, terrea, minùs volatilia, ſulphurea* vel *reſinoſa*. *Octava.* 8. *Opiata* in *Febribus ardentibus* optima ſunt quandoque. Si materia peccans turgeat & orgaſmus ſit humorum, optimè datur *Syrupus Papaver. alb. ad* ℥i. *cum Nitri ſ. q.* Etiam alia *opiata*, ſemper addito tantillo *Nitri* dum vires conſtant, dari poſſunt; æſtum enim compeſcendo Ægro quietem conciliant, atque diaphoreſin promovendo orgaſmum nonnihil mitigant vel imminuunt, & hinc, ut coctio melius procedat, per accidens juvant, ac Spiritus blandè figendo, abſumptionem & diſſipationem eorum nonnihil præcavent. In *Cauſo* cum *dolore Ventriculi, v. gr.* ℞. *Aq. Scabioſ.* ℥vi. *Syr. papav. alb.* ℥i. *Succ. Limon.* ℥ß. *Spec.*

diamarg. frig. ʒi. *M. Exhibeatur ſingulis horis per cochlearia.* Vel ad tumultum ab emetico concitatum ſopiendum: ℞. *Aq. Papav. rhead.* ℥ij. *Aq. mirabil. Syr. de Mecon. an.* ʒii. *Papav. err.* ℥ß. *M. f. Hauſtus.* *Nona.*
9. *Victus* in *Ardentibus* ſit tenuis. Appetitus hic ferè proſtratus eſt, & quæcunque aſſumunt, calore febrili putreſcunt, & ſic Stomachum gravant. Reconvaleſcentes à carnium, aliorumque ciborum dyſpeptorum uſu ſibi aliquamdiu temperent, ne relabantur. 10. In *Ardente continuâ Potus* liberalior concedendus; quo major ſitis & æſtus, eo liberius indulgendum, ſed parcius & frequentius, ne nimiâ ingurgitatione tonum Ventriculi labefactet. In *Selectu* potius ratio effervеſcentiæ, atque ſymptomatum circa primas vias urgentium, præſertim Alvi plus minus clauſæ vel apertæ, habenda eſt. Hinc *Serum Lactis depurat.* & *Succus Citri* aliquantum edulcoratus convenit; ſic *Aqua fontana* vel *Cereviſia ſecundaria* cum quintâ vel ſextâ parte Vini miſta, atque *Syrupus Cydonior.* vel *Rubi idæi* edulcorata, &c. gratiſſimum potum Ægris ſuggerit. In æſtu nimio *Cauſi acida mineralia*, in æſtu moderatiori *vegetabilia* conveniunt. 11. *Veſicatoria* quomodo in his applicanda, infra *de Malignis* exponetur. *Decima.* *Undecima.*

Remedia alterantia. Remedia *alterantia* in his uſitata vel ipſum *Affectum* ejuſque *cauſam* materialem occaſionalem, vel *Symptomata primaria* reſpiciunt. Illa ſint *Nitra & nitrata*, inprimis *Nitrum antimoniat. Nitrum vitriolatum, Antimon. diaphor.* tam *ſimplex* quàm *compoſitum*, aut *martiale Ludovici, ſtomach. Poter. Antihecticum ejus, Bezoardic. miner. ſimpl.* aut *ſaturn. Antimonii.* Hinc *abſorbentia animalia*, hiſque cognata *terrea*, v. g. *C. C. ſine igne*, hujuſque *Gelatina*, cujuſvis acris temperativa, *Ebur ſine igne, Maxillæ Lucii piſcis, Corallia pp. cum Succo Citri, Unicornu foſſil.*

Terra

Terra ſigill. &c. Quin & *Sal. volat. C. C. it. Liquor C. C. ſuccinat.* Hiſce *refrigerantia* & *hepatica* è Regno vegetabili addenda, v. g. *Cichorium, Tarax. Plantago, Acetoſa, Portulaca, Fumar. Fragar. flor. Roſ.* ex quibus *decocta* parari poſſunt. Item *Emulſion. ex Semin. frigidis maj.*

Corrigentia Bilis. Corrigendæ *Bilis acrimoniæ Apozema* convenit, v. gr. ℞. *Rad. Acetoſ. cum fol. m.* ij. *Fol. Fragar. Violar. an. m.* j. *coq. ex Aq. Hord. colaturæ* ℥xx. *add. Syr. acetoſ. Citr.* ℥iij. *Spir. Nitr. dulc.* ℈ß. *M.* Hinc ſingulis ſex horis duæ vel tres unciæ hauriantur. Ad emendandam verò *bilis oleoſitatem inflammabilem* ℞. *Rad. plantag.* ℥j. *Fol. Semperviv. maj. Portulac. an. m.* ij. *coq. ex Aq. purâ ad* ℥xx. *adde Syr. Portulac.* ℥iij. *Ol. Sulph. per campanam q. ſ. ad acidit. temperatam.* Ad *Bilem Sanguini immiſtam* ſecernendam ℞. *Rad. Tarax. cum fol. m.* ii. *Herb. Fumar. m.* i. *coq. ex Aquâ, Col.* ℥xx. add. *Syr de Cichor. ſimpl.* ℥iij. *Tart. vitriol.* ʒi. *M.* Præſcripta *Apozemata* bis vel ter quotidie mediocri quantitate, tepidè ſunt uſurpanda, nempe ad ℥iij. vel iv.

Pro *Bile* ad evacuationem jam diſpoſitâ *minuendâ evacuandâ ſenſim & blandè*, conducit ſequens. ℞. *Rad. Cichor.* ℥ij. *Fol. Endiv. m.* ii. *flor. Roſ. pallid. m.* i. *Cremor. Tort.* ʒij. *coq. in Vaſe fictili vitreato ad* ℥xx. *add. Syr. de Cichor. cum Rhabarb.* ℥iij. *M.* Singulis quinque vel ſex horis tres unciæ capiantur.

Remedia Symptomatum. Remedia ſymptomata magis reſpicientia, ſunt inprimis *acida, æſtum, ſitim, oris ſqualorem, virium diminutionem mitigantia.* Ubi quæ ex *Regno vegetabili* ſumuntur, *mitiora* ſunt, quæ verò ex *minerali, acriora* exiſtunt. *Hæc* in æſtu minori, *illa* in majori conveniunt. *Hæc* facilius in ſalſum, tempèratum, diureticum in nobis alterantur: *Illa* contrà fixioris magis naturæ, & acida potentiora figentia,

ac

ac inde æſtuationes natas mitigantia evadunt. *Vegetabilia* uſitatiora ſunt *Succi Citri*, *Cydonior. Ribium*, *Rubi idæi*, *Acetoſæ*, *Tamarindorum*,&c. Commendabiles ſunt hi per ſpontaneam reſidentiam poſt ſulphurationem depurati. *Mineralia* ſuggerunt *Spiritus acidos* tam ſimplices, primariò *Sulphuris*,hinc *Vitrioli*, *Nitri*, quàm *compoſitos*, nempe *Clyſſos ſulphureos*. *Temperatis* ſemper inſiſtamus, quia intemperata nimiam mutationem inferunt, & nunquam bona. Ex omnibus eligerem *Spiritum Sulph.* hinc *Spiritum Nitri dulcem*. Ex dictis plures Formulæ in incremento & ſtatu Morbi uſurpabiles concinnari poſſunt. V. gr. ℞. *Arcan. duplicati gr.*xvi. *Antimon. diaph.* ℈ß. *m.* pro doſi. *Pulvis* hic ita compoſitus nonnihil laxare obſervatur. ℞. *Nitr. antimonial.* ʒß. ad ℈ii. *Antimon. diaph.* ℈i. *m. pro* 2. *Doſibus*, Vel ℞. *Nitr. antimonial.* ℈ß. *ad* ℈i. *Antimon. diaph.* ℈ß. *ad gr.* xv. *m. pro Doſ.* Vel ℞. C. C. *ſine igne gr.*xv. *Bezoard. miner. vel ſaturnal.* ℈ß. *Camph. gr.* i. *m.* Vel ℞. *Ebor. ſine igne, Unicorn. foſſil. Cinnab. Antimon. an. gr.* viii. *m. pro Doſ.* Vel ℞. *Aq. Tarax. Card. Bened. flor. Acaciar. an.* ℥i. *Gelatin.* C. C ℥i. *ad* ℥iß. C. C. *ſine igne* ℈i. *Antimon. diaphor. Antihect. Poter. an. gr.* xii. *Syrup. de Portulac.* ʒvj. *m.* Ubi magis *acrimonia ſalina* peccet, ℞. *Sem.* 4. *frig. maj. an.* ʒiß. *Papav. albi* ʒii. c. ſ. q. *Aq. flor. Papav. errat.* f. *Emulſio, add. Eboris ſine igne* ℈i. *Antimon. diaph.* ℈ii. *Sacch. parum, miſce capiat ſubinde hauſtum.* Alias ubi *Juleporum* formâ præſcribuntur, v. g. ℞. *Aquæ Hord.* ℥xxx. *flor. Roſ. rubr.* ℥ß. *Spir. Vitriol. q. ſ. ad grat. acid. Stent per* 3. *horas in loco calido, dein Colaturæ add. Syr. jujubin.* ℥iii. *m. f. Julep.* ℞. *Decoct. Hord.* ℥xx. *Aq. Cinnamom.* ℥i. *Syr. Violar. ſimpl.* ℥iiß. *Sal. prunel.* ʒi. *m. Doſis erit hauſtus mediocris.* Vel ℞. *Decoct. rad. Scorzoner. cum* C. C. ℔i. *Syr. Acetoſ.*

Vegetabilia.

Mineralia.

toſ. de Nymph. an. ℥i. *ad* ℥iß. *Tinct. Roſ. Viol. an.* ʒiß. *Spir. Sulph. parum. m.* Vel ℞. *Rad. Scorzoner.* ℥i. *Glycirrh.* ℥ß. *Fol. Acetoſ. m.* j. *flor. Violar. Roſ. rubr. Borrag. an. p.* II. *Hord. ſelect. m.* j. *Raſ.* C. C. ℥i *ad* ℥iß. *Paſſul. mund.* ℥i *coq. in ſ. q. Aq. ſimpl. ad* ℔iv. *add. Spir. Vitriol. q. ſ. ad gratum ſaporem. M. de quo Æger ſubinde capiat.*

Medela Hemitritæorum Par ratio eſt quoad methodum medendi *continuarum tertianarum*, niſi quod in his ad *exacerbationem* & *viciſſitudinem* magis reſpiciendum, adeoque ſupra laudata conveniunt, in ſpecie *Nitrum vitriolatum, Corallia, Lapid. Cancr. Antihect. Poter.* &c. Imminente paroxyſmo conſervandum corpus in diaphoreſi blandâ. Eadem ferè de *Semitertianis* aliiſque *compoſitis* tenenda. Sunt autem omnes *tertianæ* periculoſæ, nunc magis nunc minus *acutæ*, & pro varietate compoſitionis cura eſt varianda, attendendo an magis *benigna* vel *maligna* fuerit. Si *Intermittenti* juncta fuerit *lenta*, pro ratione originis *Prognoſis* & *Curatio* nonnihil modificanda. *In genere rigorem* & *horrorem* tollunt *abſorbentia alcalia*, &c. *æſtum* verò eadem, diaphoreſi & alvi libertate juncta. Si ſtata periodo recurrant paroxyſmi, ante exacerbationem remedia poſſunt propinari. *Vomitoria* in pleriſque optima; ſi cum Inflammatione juncta, *diaphoret.* & *ſudorifera*, ſi cum lentis *ſalia abſtergentia* & *incidentia*, ut ſunt *Sal ammoniacum, Arcan. duplic.* &c. proſunt. Quoad differentias

Cauſi. *continuarum* jam recenſitas, *Cauſus* nil ſingulare in curâ obtinet, ſaltem *nitrata*, ratione *ſitis* & *æſtus*, tam in formâ *ſiccâ* quàm *liquidâ* conveniunt, v. g. ℞. *Nitr. antimon.* ℥ß. *diſſolv. in menſurâ potus ordinarii*, ita ut ℥ß. liceat in die dare, niſi liberior obſtiterit alvus. Quod ſi *Nitro* dato Æger incipiat liberalius & cum nullo ardore meiere, bonum ſignum,

num. *Spiritum Nitri* in *Julepis* & *Potionibus* vide ſuprà. In hoc paſſu *Laudanum opiat.* prudenter exhibitum omnem vim caloris refrænat. *Lipyria* periculoſa ſæpè, propter *internas* quaſdam *partes inflammatas*, curanda per *diaphoretica*, tam *abſorbentia*, quàm *volatilia alcalia*, *penetrantia* & *diſcutientia*, quæ medendi ratio infrà de *Inflammatione*, in ſpecie *Pleuritide* tradetur. *Prunellam* ſ. *Inflammationem Faucium* corrigunt ac diſcutiunt *Sectio Venarum raninarum*, *Oris lotiones* tam cum, quàm ſine gargariſatione, v. g. ℞. *Fol. Brunel. Salicis*, *Fragar. an. m.* j. *Hord. integri p.* i. *Coq. in Aquâ font. ad* ℥xii. *add. Roob diamoron.* ℥i. *Lap. prunel.* ʒj. *M. quo Os ſæpius* colluat & gangarizet Ægrotus. Item ℞. *Mucilag. Sem. Cydon. Aquâ Rubi idæi extract.* ℥iß. *Syr. Portulac.* ʒvi. *Nitri parum. M. detineatur ſubinde aliquid in Ore.* Item ex *Cancr. fluviatil.* cum *Aceto* contuſis fit expreſſio, cui add. *Succ. Sedi maj.* ℥iij. & hoc liquore fricanda Lingua. Item ℞. *Aquam Semperviv. vulg. Succo ejuſdem rec. impragn.* & in *ejus* ℔i. *diſſolv. Salis ammon.* ʒi. *quâ ipſæ fauces eluantur aut humectentur.* Si autem Fauces ſint ſiccæ & aridæ, ſine cruſtæ pituituſæ præſentiâ, tum ℞. *Aq. commun.* ℔iß. *Mel. comm. cochl.* ii. *Spir. vin. rectif.* ℥ß. *vel* ℥i. *M. pro Collutione.* Si poſt tales collutiones in graviori malo mox Lingua denuo areſcit, optimè conducit eam emollire *Butyro non ſalito*, aut fricare fruſto *Lardi non ſaliti*, &c. Curam *malignarum* infra tractabimus. *Delirium*, *Agrypniam*, *Cephalalgiam* in *Febribus* curant blanda *anodyna* & *opiata*, cum *appropriatis* cautè uſurpata. Quòd ſi æſtus intenſior circa Frontem, quàm reliquas partes obſervatur; & ratione Pathematum capitis, vel ratione junctæ *Prunellæ*, apertio *Venarum raninarum* ſubinde proficua exiſtit. Imminente Delirio *Hirudinum applicatio* pone aures non inutilis foret. *Epithemata*

Lypiria. *Prunella.* *Delirium &c.*

tepidè applicata, ita ut tempora etiam tegant, hic locum habent, v. g. ℞. *Aq. flor. Sambuc.* ℥vi. *Aq. apoplect. uſit.* ℥ß. *Philon. rom.* ʒi. *M.* Vel ℞. *Sem. papav. alb.* ʒii. *Nucl. Perſic.* ʒiii. *Aq. Sperm. Ran.* ℥iij. *Aq. Semperviv. maj. Solan. an.* ℥iß. *Miſc. f. l. a. Emulſio, add. Camphor. gr.* 8. *vel* 10. Huic *ana Succi Canc. fluviat.* permiſceatur, & ita crebrius fronti applicetur. Tandem *Pedum plantis* applicantur v. gr. ℞. *Rutæ recent. M.* iii. *Rad. Raphan. inc. N.* iii. *Sal. com. m.* i. *Ferment. acerr. m.* i. *c. ſ. q. Aceti rutac. f. Cataplaſma.* Aliqui *Linum recens* cum *Aceto* miſtum, vel *Fermentum acre Aceto & Sale* ſubactum, Plantis pedum applicant. Quin & ſi impetuoſior raptus ad Caput metuatur, *Veſicatoria*, Femoribus vel Brachiis applicata, conveniunt. Quoad *Febres colliquativas*, heic acre colliquefaciens corrigendum, omnium optimè per *abſorbentia*, v. g. *Antimon. diaphor. Bezoardicum min.* vel *martiale, Terra ſigill. Unicornu foſſile*, &c. quæ eo videbuntur efficaciora, ſi aſſociatione blandor *acidorum* aliqualem quaſi auſteritatem contraxerint. Hinc *Spiritus Sal. dulc.* & quodvis *acre temperans*; ac inter *compoſita Diaſcord. Frac.* juncto *Succo Citri*, conducit. Hæc *de continuis acutis.*

ARTIC. IV.

De Febribus continuis lentis.

Febres lentæ SEquuntur *Febres continuæ lentæ*, ita dictæ, quòd tardiori motu ſua tempora abſolvant, quodque calore minùs intenſo & acri, & mitioribus ſymptomatibus ſtipentnr. Sunt quidem *Febres lentæ* minùs propriè ſic dictæ, nonnihil ad *acutarum* naturam accedentes, quæ graviora ſymptomata habent, & brevius tempora ſua, abſque tamen motu critico, ſucceſſivâ

ceſſivâ tantùm ſolutione percurrunt. *Lentæ* ſunt omnes *benignæ*, licèt & *petechiales* præ cæteris *malignis lentæ* eiſe videantur.

Sunt hæ *Febres lentæ* nunc *primariæ*, quæ per ſe incipiunt & ſubſiſtunt, nunc *ſecundariæ*, ab alia cauſa dependentes, v. g. à corruptione partis internæ, Febri aliâ malè tractatâ, &c. Sunt autem omnes *Febres lentæ* ferè *periodicæ*, quæ certis periodis exacerbantur, idque vel veſpertino tempore, & ſic *quotidianæ* typum repræſentant, vel ab omni paſtu *Hecticarum* ad inſtar. *Differentiæ.*

Symptomata Lentarum primariarum ſunt horror levis ſed diuturnus, inſequente calore non adeò intenſo, utut ſubinde mordaci, qui veſperi intenditur uſque ad mediam noctem, & dein abſque ſenſibili excretione ſolvitur, pulſus celer ad parvitatem declinans, appetitus nullus, ſitis intenſa, os glutinoſum, urinæ craſſæ intenſius tinctæ, quæ facilè turbantur, & ſubinde multum craſſamenti ſeponunt. Adſunt ſimul laſſitudo corporis contundens, & ſubinde lancinationes artuum cum cephalalgia tenſivá & gravativâ. Ex dictis patet *lentas* ad *acutarum* naturam accedere, quod confirmatur ex eo, quòd *acutæ in lentas* facilè degenerent. Hæc enim ſola eſt differentia, quòd in *acutis* acidum acrius ac volatilius concitatiorem impetum febrilem excitet; in *lentis* autem acidum minùs acre, aut in ſubjecto viſcidiori hærens, remiſſiorem det impetum. Notum enim eſt, morbos lentos ex materia viſcida, acutos autem ex acriori originem ducere. *Symptomata.*

Cauſa itaque *lentarum Febrium primariarum* erit vitium digeſtionis primæ, dum ex inertiâ Fermenti digeſtivi aut Bilis, Chylus minus volatilis & vitiosè acidus fomitem febrilem Sanguini continuò ſuppeditat. Si poterit Sanguis heterogeneum hoc *Cauſa.*

concoquere, & per urinam ac ſudores eliminare, ſalubriter ceſſat Febris. Sin verò Chylus ille vitioſus Lympham totius corporis æquè ac Sanguinem vitiaverit, ſanè vitium illud Lymphæ ad Gelatinæ naturam accedens Febrem fovebit, & nonnulla Symptomata inducet, qualia ſunt Exacerbatio veſpertina, in ſpecie caloris; notum enim eſt, Affectus lymphaticos appetente nocte intendi, forſan quia uberiore tranſpiratione impeditâ, Lymphæ aut copia aut acrimonia augetur, aut textura ejus vitiatur; ejuſmodi etiam eſt Laſſitudo contundens & lancinans, quæ lymphæ vitia ſequi ſolent; & ſi in *acutis* obſervetur, ſemper ferè ſubeſt *Scorbutus*, adeoque Lymphæ vitium.

Epiala Febris. Refertur huc *Epiala*, in quâ interiora algent & exteriora fervent. *Lindanus* hanc fictitiam eſſe voluit, & hoc nomine nil aliud intelligit, quàm Febrem continuam cum calore leni, humido ac molli, & meritò quidem. Si enim talis obſervetur *Febris* cum calore & frigore coincidente, non eſt *Febris peculiaris*, ſed ſymptomata ſunt Intermittentium copulatarum, vel ſaltem Intermittentium cum Continuis junctarum, dum calori unius miſcetur horror alterius. Simile quid obſervamus in *Puerperis*, aliiſque *purpurâ* affectis, in quibus ante *purpuræ* eruptionem, urgente licet æſtu, aliquo tamen membro extra lectum porrecto, mox horroris ſenſus in corporis peripheriâ percipitur, à particulis ſalinis jamjam excernendis, Panniculum carnoſum contrahentibus. *Syncopalis.* Referuntur huc *Febres ſyncopales*, licet animi deliquium in aliis Febribus etiam obſervetur. Et videtur originem ducere vel à muco vitioſo ſuperius Ventriculi orificium irritante, vel ab humore æruginoſo in Ventriculo contento.

Prognoſis.

Prognoſis. Continua quotidiana magis vel minùs diuturna eſſe ſolet, difficilis hinc curatu, nec ſemper omni periculo vacat. Quo pejora ſymptomata habet, eo periculoſior eſt. Conſiderandæ hinc probè veniunt omnes circumſtantiæ. *Paroxyſmi veſpertini* ſi ſint *longi*, cùm ad 16. horas aliquando extendantur, ſi vires debiles, appetitus proſtratus, periculum ſubeſt. Salubris *hæc Febris*, niſi cautè curetur, nunc in *Cachexiam*, ſi nempe plus minus *acuta*, nunc verò in *Hecticam*, ſi *lenta* magis extiterit, degenerat. *Epiala lenis* periculo vacat, ſed *diuturna* facilè in *Hecticam* terminari poteſt. *Prognoſis.*

Curatio. 1. Fermentum acidum corrigendum. 2. *Fomes pituitoſa, cruditas acida* removenda. 3. *Symptomata* mitiganda. Pro his ſcopis conſequendis. 1. In *principio & incremento*, atque dum vires conſtant, optimè mitius *Vomitorium* conducit. 2. *Diuretica*, attenuantia Maſſam ſanguineam, quæ cruda excrementa circa primas vias aut aliis in locis ſtabulantia diſſolvunt & abſtergunt, atque remotioni aptiora reddunt. Remedia itaque, hac in Febre proficua, ſunt *Sal ammoniac. Nitr. antimon. Tart. vitriol. Antihect. Poter. Spir. Sal. dulc.* &c. verb. gr. *Curatio.*

℞. *Sal. ammon. depur.* ℈i. *Antihect. Poter.* ℈ß. *ad gr.* xv. *M.* detur ante exacerbationem. Vel ℞. *Aq. Hyſſop. Carduib. an.* ℥iß. *Spir. theriacal. ſimpl.* ʒiii. *Spir. Sal. dulc.* ʒß. ad ʒi. *Syr. de Hyſſop.* ℥ß. *M. pro* 2. *doſib.*

Epialæ curatio facilè ab origine aut generatione derivatur. In *Syncopali* habenda ratio cauſæ. Hinc optimè *Unicornu verum* in principio paroxyſmi, tempore Syncopes, datur. Item *decoctio Tamarindorum*, ubi ſucci nidoroſi acres, &c. adſunt. Si *viſcidum* plus minus *flatulentum* in cauſa fuerit, *ſpirituoſa volatilia alcalia*, vel *ſulphurea*, ſeu *inflammabilia* ad *Syncopes* curationem conveniunt. Si interdum *Epialæ & Syncopalis.*

Lipothymia præcedit Febrim, non *cardiacum*, ſed *purgans* potius eſt dandum. Si ſuſpicio ſit cruditatum pituitoſarum, aut adſit *Cephalalgia* & æſtus intenſior, ſequens conducit emeticum.

℞. *Aq. Menth.* ℥ß. *Syr. emetic.* ʒiii. *M.* detur ante exacerbationem.

℞. *Sal. ammon. Arcan. dupl. an.* ℈ß. *M. pro* 1. *doſi.* Item *Spir. Sal. ammon. bis in die ad gut.* 30.

Lentæ ſecundariæ. Præter *primarias* etiam *ſecundariæ lentæ*, ex aliis morbis enatæ, non raro in Praxi *Medicâ* occurrunt, eæque frequentius *Febres continuas acutas*, vel *intermittentes* inſequuntur, quando *præcipitantium* ſive *abſorbentium* abuſu nimio, fermentum acidum morboſum præmature figitur, & hinc copioſæ particulæ heterogeneæ in Maſsâ ſanguineâ retinentur, quæ alios humores inquinant, uti *lympham*, *ſalivam*, *ſucc. pancreat.* &c. quibus occaſionibus *Febres lentæ continuæ* oriuntur *cum calore mediocri*, Ægro interdum *vix adeo ſenſili*, niſi ubi ſuas habeat exacerbationes, eaſque *veſpertinas*, in quibus æſtus *intenſior* & *mordax* percipitur, *pulſus celer*, *mollis*, *vires* abolitæ, *appetitus proſtratus*, *os glutinoſum*, è Saliva quo copioſa viſcida ſubinde rejicitur, *moleſtia præcordiorum gravativa*, *excrementa liquida & ſpirituoſa*, nunc cum, nunc ſine *torminibus*, *urinæ craſſæ*, *copioſum album craſſum ſedimentum* ſeponentes. Superveniunt hæ Febres etiam iis, qui poſt Febres ſupradictas curatas, aut alios Affectus, avidius alimenta ingerunt; ubi depauperata Maſſa ſanguinea ex copioſiore & crudiore chylo, non ritè aſſimilabili, Febris *lenta*, & quaſi *hectica* gignitur.

Earum curatio. Pro harum Febrium curatione *acidum ſalſum peccans* eſt *corrigendum*, *viſcidum attenuandum*, *incidendum*, & ejuſdem *excretio* per *vomitum*, *alvum*, aut *ſudorem*, promovenda. *V. gr.* ℞. *Sal. ammon. depur.* gr. xv.

gr. xv. *d.* in duplo. Vel ℞. *Antihect. Poter. gr.* xvi. *Salis ammon depur.* ℈i. *M.* pro 2. doſibus. Etiam matutinus & veſpertinus uſus *Spiritûs Salis ammon.* cum *Elix. Proprietat.* conducit, præmiſſo vomitu, ſi vomituriat Æger.

Contingit etiam, ut aliquando hæc *Febris lenta* eveniat iis, quorum corpus ante *mercurialium* uſum non ſufficienter eſt evacuatum, atque hi curanturjam præſcriptis. Et ſi Appetitus ſit proſtratus, poteſt præſcribi *Decoct. ſeq.* ℞. *Rad. Chinæ* ʒvi. *Raſur. Lign. ſaſſafr.* ℥iij. *Rad. Liquir.* ʒij. *Santal. rubr.* ʒiii. *Macera per noctem in Aq. comm.* ℔vij. *Incoq. Paſſul. min.* ℥iii. De *Colaturæ* ℔vi. hauriat Æger mane, meridie & noctu hauſtum largiorem, unicuique hauſtui adde *Tincturæ Antimon.* gut. 30.

Si *Lenta* evenit *poſt Scabiem malè curatam*, optimæ ſunt *Pill. ex Extract. cathol. vel panchymag. & Helleb. nig. cum Mercur. dulc. Eſſentia Viperar.* &c. Pertinet huc etiam *Chloroſis* ſive *Cachexia ex cruditatibus primarum viarum viſcidis orta*, hinc *Bilis inertia cum Suppreſſione menſtruorum.*

Fuerunt hæ *Febres continuæ primariæ*; ſequuntur *ſecundariæ*, h. e. quæ non propriè ſubſiſtunt, ſed à graviori alicujus partis Affectu originem trahunt. Dicuntur etiam *ſymptomaticæ*, quia velut Symptomata Morbos ſequuntur, & ita remoto Morbo removetur hæc Febris. Sunt autem hæ *ſecundariæ* nunc *acutæ*, idque crebrius, nunc *lentæ*, pro Affectuum, quos ſequuntur, & Partium affectarum conditionibus; dum nempe Affectus graviores vel leviores ſunt, Partes verò ſenſiliores & nobiliores; aut è contrario. *Secundariæ.*

Inter has *ſymptomaticas* ſe offerunt 1. Illæ, quæ *Vulnera* inſigniora ſequuntur, *ab acido in Vulnere oborto, doloris, inflammationis,* & hinc *Febris* au- *Symptomaticæ.*

thore. Præter externa, *internè* Miſtura ſequens eſt egregia, viz. ℞. *Aq. Scab. Card. ben. an.* ℥iß. *Aq. Fœnic.* ℥i. *Spir. theriacal.* ʒiii. *Aceti vini* ʒij. *ad* ℥ß. *Ocul. cancr. pp.* ʒi. *Syr. Card. b. Rub. id. an.* ℥ß. *M.* Vel ℞. *Ocul. Cancr. pp.* ℈i. *Extract. theriacal. gr.* ii. *M.* quibus alia appropriata pro ratione ſymptomatum addi poſſunt.

Acutæ. 2. *Febres*, quæ Inflammationibus gravioribus adſunt, ab acido producuntur; ſuntque nunc *acutæ*, v. g. in *Pleuritide*, *Angina*, *Eryſipelate*; nunc *lentæ*, *ut in Inflammatione prope fundum Meſenterii*, &c. Curantur per *attenuantia*, *acidum abſorbentia*, *volatilia*, &c. vide Caput *de Inflammationibus*. 3. Quæ à ſanguine, intra corporis cavitatem coagulato, oriuntur ex corpore putredinem antecedente. Conducunt hic grumos *reſolventia*, *putredini reſiſtentia*, uti ſunt *Bellis minor Papav. rheas*, *Antim. diaph.* & *Potiones vulnerariæ*. 4. In ſuppuratione *Apoſtematis* ſemper adeſt *Febris*, magis tamen *lenta* quàm *acuta*, v. g. dum ex *Lacte coagulato*, vel in *auribus* fit, & tamdiu durat Febris, donec facta ſit ſuppuratio. Unde maturatio promovenda remediis ſupra indicatis. 5. *Ulcera* inſigniora interna inſequi ſolent *Febres ſymptomaticæ*, *lentæ*, ferè *hecticæ*, adeoque *diuturnæ*, & *ad Tabem* ac *Mortem* comitantes, à Sanguinis *infectione*, *à pure ſalſo*, *acri*, *viſcido*, ut in *Ulcere pulmonum*. Curantur per *abſorbentia*, *Potiones vulnerarias*, è *Heder. terreſtr. Chærefolio*, *Bugul. Pulmonar. Scabioſ. Decoct. Lignor.* item *Sulphur. balſamicis*, *flor. Sulph. Myrrh. Balſam. ſulph.* Vide Caput de *Phthiſi*. Sanè plures *Lentæ* oriuntur à latente quodam *Ulcere* partis cujuſdam internæ, ut *Meſenterii*, *Pancreatis*, *Renis*, *Hepatis*, *Veſicæ*, *Uteri*, & difficulter curabiles exiſtunt. *Febres lentæ perpetui Abſceſſuum latentium comites eſſe* dicuntur, & non niſi

cauſis

cauſis remotis curantur. Eædem à *Fœtu mortuo*, *Secundinis retentis*, ut & à *Fiſtulis diuturnis* oriuntur.

6. Præ cæteris notandæ hic ſunt *Febres catarrhales*, quæ in principio & incremento *Coryzæ*, *Tuſſis*, *Raucedinis*,&c. moleſtæ ſunt, & ex *vitio Lymphæ* glandularum circa Caput & Pectus conſitarum oriuntur, dum nempe illa *acidior* aut *ſalſior* facta, copioſius circa dicta loca effunditur, occaſionem ſæpius ſuggerente *aëris inclementiâ*, aut alio ſubjecto. Talem *catarrhalem Lymphæ motum comitatur Febris ex alteratione Sanguinis*, in qua cum *capitis* perturbatione, & dolore gravativo, levis horror moleſtus eſt, quem veſperi inſequitur *ardor rodens*, magis *mordax*, ſat *magnus*; increſcens ferè ad mediam noctem, à quo remittit; durat tamen *lentus*, ſed *obſcurus calor*, qui omni veſpera exacerbari ſolet. *Pulſus* eſt *celer* & moderatus magnitudine, ſub exacerbatione *acutus*. *Urinæ* excernuntur *intenſius tinctæ*, ſed uno alterove die elapſo *craſſeſcere*, *turbari* & *copioſum ſedimentum* deponere ſolent. Durant illa ſymptomata ſub *Coryza* & *Tuſſi* gravioribus ad Statum morbi, dum *materia catarrhalis* cocta fuerit, & glutinoſior pituita expectorari incipiat. Si enim acrimonia Lymphæ ſit correcta, ceſſat *Febris*. *Catarrhales* hæ *Febres* ſubinde *epidemicæ* eſſe ſolent, ab aëris vitio communi, nunc & crebrius *benignæ*, raro *malignæ*, & tunc ſubinde *acutæ*; quæ *malignæ* contagio ſuo Lympham inquinant. Ac ſanè *Lymphæ conſtitutio & motus naturalis* præſertim Glandular. conglobatar. obſervetur in *Febribus* tam *intermittentibus* quàm *continuis*, cùm diverſa ſymptomata, ut *lancinationes Artuum* ſub paroxyſmis urgentes, à Lymphæ vitio oriri videantur. *Febres catarrhales.*

Catarrhales hæ *Febres*, utut ex ſe graviori periculo careant, ob inſignem tamen moleſtiam curam *Earum curatio.*

poſtulant. 1. *Irritatio* partium ſolidarum, indeque natus *ſpirituum impetus*, ac copioſior *lymphæ* effuſio *opiatis* ſiſtenda. 2. *Lymphæ* acrimonia corrigenda per *incraſſantia*. 3. Correcta *evacuanda*, univerſaliter per *diaphoretica* & *diuretica*, particulariter per *nares* & *os*, atque hoc ſaltem in *ſtatu*, ceſſante *Febre* & *coctâ materiâ*. Verb. gr.

℞. *Aq. Serpilli, Scabioſ. an.* ℥iß. *Spir. Sal. ammon. aniſ.* ʒß. *Syr. papav. alb.* ℥i. vel loco iſtius *Laudan. opiati gr.* ii. *M.* capiat ante exacerbationem veſpertinam cochleatim. Vel

℞. *Liquor. C. C. ſuccin.* ʒii. *Eſſent. opii* ʒß. *doſis gut.* 20. *ad* 30. aliquot horis ante exacerbationem, & iterum ingruente nocte. Ubi *diureſis* intenditur, ℞. *Liquor. Terr. fol. Tartar.* ℥ß. doſ. gut. 20. ad 30. bis in die.

Sufflaminatâ *Febri*, & impetu Spirit. ac Lymphæ ſedato, ſi opus fuerit, *laxatio* blanda inſtitui poteſt v. g. ex *Maſſ. pill. de Ammon. Querc.* Deinde *expectorantibus* evacuandum.

In *Catarrho epidemico* optimè hoc *ſudoriferum conducit*: ℞. *Aq. flor. Sambuc. Card. b. an.* ℥iß. *Spir. C. C. cum Sal. volat. prop. acuat.* ʒß. *Sal. vol. Succin.* ℈ß. *Syr. Papav. rhead.* ℥ß. *M. pro* 1. *doſ.*

Tuſſis humida. Pro *Tuſſi humida* conducit *Potio expectorans* ex *Aq. aſthmat. Oxymel. ſcyll.* &c. Pro *Coryza* & capitis Affectibus inunctio Verticis cum *Ol. Succin.* item *Empl. ex Cerati pro Bregmate uſit.* & *de Betonica* an. p. æq. *cum Ol. Succin. malaxatum*, Vertici imponendum. Pro *Artuum affectibus* & *debilitate*, ubi dolores adſunt, conducit, v. g. ſequens: ℞. *Aq. Fœnic. flor. Papav. rhæad. Menth. an.* ℥i. *Aq. aſthmat. Rudolph.* ʒiii. *ad* ʒvi. *Spir. Lumbric. terreſtr. per putrefact.* ʒiß. *Specif. cephal.* ʒß. *Syr. flor. Tunicæ* ℥ß. *ad* ʒvi. *M.* pro aliquot doſibus aliquoties in die capiendis.

7. *In-*

7. *Inſigniores* aut *diuturniores dolores quarumvis* partium, plerumque *Febrim ſymptomaticam* comitem habent, cum *pulſu celeri*, in principio *vehementi*, in progreſſu *debili* ac *parvo*, dum membranoſæ partes afficiuntur, interdum *duro*, *calore lento* & *miti*; ſive *acidum* vel *acre* Maſſam ſanguineam ſimul alteret, & fermentationem præternaturalem inducat; ſive ſimpliciter ex *ſpirituum animal. concitatiore impetu*, hinc *vigiliis*, *inedia*, &c. *Febris* quaſi *Synocha ſimplex* plurium dierum concitetur. Sic v. gr. *Colicas contumaces*, *Aurium dolorem*, *Odontalgiam graviorem*, *Febricula* talis ſequitur, quæ conſopito dolore evaneſcit, & blando ſudore terminatur. Pertinent huc *Febres*, quæ in principio paroxyſmor. arthriticorum uſque ad Statum ferè obſervantur, de quibus vide *Sylv.* Sed de *Febribus ſymptomat.* in ſpecie vide *Sennertum*. **Febris dolorum comes**

ART. V.

De Febre Hectica.

LEntarum agmen claudit *Hectica*, quæ plerumque *ſecundaria* eſt, licèt & interdum *primaria* obſervetur. Eſt autem *Hectica* lenta admodum Febris, Ægro non multum, aut vix ſenſibilis, cum calore leni, & niſi diutius contineatur manus Ægri, vix perceptibili, duabus vel tribus poſt paſtum horis nonnihil acriori; à labe Partis alicujus internæ, quandoque & externæ, Succum Sanguinis nutritium deſtruente, aut quomodocunque ineptum reddente, adeoque à defectu ejuſdem Succi quotidie majore, oriunda. In hâc proin Febri Corpus inſenſibiliter emaciatur, pulſus frequentior eſt ſolito, ſed parvus & debilis, cum clandeſtinâ virium proſtratione. **Febris hectica.**

Ejus gradus ſtratione. Ratione marcoris dividitur *Hectica* in tres gradus. 1. Quando rorida ſubſtantia, in Partium nutrimentum abire conſueta, abſumitur. 2. Quando ſubſtantia jam matura & Partibus plus minus aſſimilata, ſucceſſivè denuo liquefacta conſumitur. 3. Cùm abſumpto rore, ipſa ſtamina Partium fibroſa manifeſtam ariditatem contrahunt.

Diagnoſis. Cæterùm *Urinæ Hecticorum* in Principio ſunt *ſanorum ſimiles*; ſin verò concurrat Vitium Stomachi, ſubinde albæ, pallidæ, & tenues excernuntur. Sunt autem oleaginoſæ, *Hecticâ* ad *Maraſmum* progrediente, cui ſimile quid obſervatur in *Febre ardente*, in quâ liquefactâ corporis pinguedo cum urinâ excernitur, item in *Scorbuticis* & *hypochondriacis*, ubi non vera pinguedo, ſed ſalia vitioſa coagulata pelliculæ inſtar Urinæ ſupernatant. Hæc verò ſalia ad latus aſpecta Iridis colorem exhibent, vera autem pinguedo uniformis eſt, ſine ſplendori laterali. In principio & incremento *Hecticæ* fæces ſunt duræ, poſtea verò, labefactatâ Ventriculi digeſtione, liquidæ & copioſæ. In ultimo *Hecticæ* gradu *Fluor alvi* ferè eſt continuus, adſunt Sudores colliquativi nocturni, & tandem Capilli defluunt.

Origo. *Hectica primaria* oritur vitio rerum nonnaturalium. *Secundaria* verò ſupervenit, inſtar ſymptomatis, *Febribus continuis* aut *intermittentibus contumacioribus*, aut *ineptè curatis*, Viſcerum, in ſpecie Pulmonum, *Inflammationi*, & hinc natis *Apoſtematibus*, *Abſceſſui Meſenterii*, *Ulceri Renum*, *Lui venereæ*, aut denique multitudini *Fonticulorum*, omnem humiditatem & rorem conſumentium.

à Stomacho. Incipit ordinariò *Hectica primaria* vitio Ventriculi, reliquæ enim cauſæ naturales *Hecticam* inferre vix ſufficiunt, niſi ſubſit Stomachi vitium, & hinc

Cauſa. alimentorum corruptela. *Cauſa* itaque *proxima* omnes

mnis *Febris hecticæ* eſt diſcraſia Sanguinis acido ſalſa & acris, cum nimiâ ejus & exinde Lymphæ viſcoſitate. Unde vitiatur fermentatio Sanguinis in præcordiis, deficiunt etiam Spiritus, & nonnihil intenditur calor. Particulæ enim ſalinæ, acidæ & urinoſæ, in hoc caſu inertes factæ, partim in tertium ferè ſalſum coaluerunt, partim adhuc liberæ in debita fermentatione impediuntur. Augentur hæc omnia inſigniter à viſciditate ſalſa Lymphæ. Sanguis interea ſalſus & viſcidus aſperitate ſua rorem nutritium vitiat, eumque acri ac lento calore ſucceſſivè colliquat. *Poſt paſtum* fluidior alimentorum pars Sanguini infuſa iſtum diluit, & ob reſoluta magis ſalia fermentatio intenſior inſequitur, unde calor ſequitur auctus, pulſus frequentior, & color faciei plus minus roſeus. Hoc autem chyloſum ſupplementum, minus commodè Sanguini, aut Partibus ſolidis aſſimilatum, tempore nocturno ſub ſpecie ſudoris emanat. Ulterius propter dictam ſalivalis Lymphæ viſciditatem impeditur aſſumptorum fermentatio, & imminuitur Appetitus. Confirmantur dicta ex eo, quòd *cauſæ remotiores Hecticæ* diſponant Sanguinem & Lympham ad acrimoniam acido ſalſam.

Prognoſis. Hectica incipiens facilè, *confirmata* verò difficilius curatur; *tertii gradus* planè incurabilis eſt. Febri putridæ ſuperveniens plerumque lethalis. In Adultis difficilius, in Senibus nullo modo curatur. Si adſit Facies Hippocratica, Lienteria, Alvi profluvium, aut ſi intumeſcant Crura, inſtat mors. Longitudo ac difficultas ex ætate corporiſque conſtitutione eſt menſuranda. *Prognoſis.*

Curatio. Obſervandum an ſit *ſymptomatica*, an verò *primaria*, eaque vel *ſimplex*, vel *complicata* cum *Febre* quadam *putridâ*. In genere acrimonia Sanguinis *Curatio.*

nis

nis & Lymphæ acido ſalſa temperetur, eorundem viſciditas corrigatur, & Ventriculi digeſtio reſtauretur. In *Hectica primaria ſimplici* nec *evacuationes* nec *Venæſectiones* inſtituendæ. Si prima regio corporis excrementis ſit referta, tuta eſt blanda purgatio. Si oriatur vitio Stomachi, quod multoties contingit, convenit *Vomitus.* Inter ſymptomata maximè funeſtum eſt Alvi fluxus colliquativus, adeoque is refrænandus, remediis ex *Cydoneis, Roſ. rubr. ſicc. Lacte chalyb. Diaſcordio Frac. Terrâ ſigill. Unicornu foſſil. Specifico ſtom. Pot. Diaphoretico mart. Theriacâ, Mithridatio, Radice Torment. Nuce moſch.* &c. Denique *dulcia ſaccharata* & *mellita* vitanda, quia viſciditatem augent. Si ſuperveniat *Febri malè curatæ*, tum utiliſſimum eſt *Sal ammon* cum *Antihect. Poter.* præmiſſo vel omiſſo *Vomitu.* Sin ab *Ulcere, Abſceſſu*, aut ſimplici vitio dependeat, tum hujus curatio inſtituatur eâ ratione, quâ ſuperius de *Febribus ſymptomaticis* inſinuatum eſt.

Hecticæ primaria. In *Hecticâ primariâ* remedia *Chirurgica* nil valent. *Pharmaceutica* talia ſunt, quæ ſalſum temperant & attenuant viſcidum; inter quæ eminent *Terra fol. Tartar. ejusq; Liquor ritè paratus, Sal ammon. Antihect. Poter. Conſerva Roſ. rubr.* aut *Fumariæ, Bezoard. jovial. Antimon.* aliaque *diaphoretica*; Mixturæ ex *Aceto deſtill.* cum *Lapid. Cancr.* vel *Perlis.* His acceſeri ſolent *remedia* ex *Cichor. Endivia, Lactucâ, Nymphæâ*, &c. In ſpecie non datur melius nutriens quàm *pulpa Paſſularum.* Item *Decoctum Paſſul.* cum *Rad. Cichor.* vel *Chinæ*, egregiè Sanguinem temperat, & quaſi renovat. Hiſce nonnulli addunt *Rorem majalem*, & ex eodem paratum *Spiritum* & *Sal eſſentiale*; quibus accedit *Phlegma Vitrioli roridum* ante ſtagma acidum erumpens, quod licet inſipidum, *Sulphure* tamen *volatil.* ſingularium virium, eſt imprægna-

ꝑrægnatum ; id ſubinde rectificatum, & reiteratis ligeſtionibus à *Vitriolo* abſtractum, egregium fit remedium ad *Hecticam*, ab exacerbationibus Partium nternarum natam.

Cæterùm in *Hecticæ curâ* multum præſtant *Lacticinia*, ſed præmiſſis neceſſariò præmittendis, nempe primas vias mundificantibus, & acidum deſtruentibus, quod Lac aliâs coagularet. Cavendum autem, ne adſit Febris putrida, Capitis dolor, Hypochondriorum tenſio, & Ventriculi excrementa acria ex digeſtionis vitio nata. Convenientiſſimum eſt *Lac* ipſum *muliebre*, inprimis ſi per Ubera ſugatur. Extra hoc uſurpatur *Lac bubulum* ex Beſtiâ ſanâ, vel in ſpecie *Lac ebutyratum*. Quidam *Lac caprillum* præſcribunt, ſed præ cæteris expertum eſt *Lac aſininum*. Uſurpentur autem hujuſmodis *Lacticinia* maturè viribus adhuc utcunque conſtantibus. Deinde ſumatur *Lac* adhuc *calidum*, addito tantillo *Sacchari*, ut impediatur ejus coagulatio; & denique primarium alimentum ſit *Lac*, carne interdictâ, cæteris nonniſi levioribus, & facilè digeſtibilibus, iſque paucis, aſſumptis. Ante omnia exploret Medicus an Æger *Lactis* uſum tolerare queat; nempe Ventriculo leniter purgato, exhibeat Ægro initio ℥iij. vel iv. *Lactis*, & ſi nulla inſequatur Ventriculi gravitas, nec Singultus, Vomitus aut Nauſea, imò neque calor aut pulſus intendatur, tum poteſt ejus ℔j. mane & veſperi propinari. Poſt ſumptum *Lac* nec violentius ſe commovebit nec dormiet Æger. Optima ſunt alimenta temperata, v. g. *Pultes ex Oriza*, *Juſcula avenacea* & *hordeacea*, *Amygdalata*, *Nuclei Pinearum*, *Piſtaciarum*, *Semina* 4. *frigida maj.* &c. *Oſtreæ* à quibuſdam laudantur; *Cancri* quoque *fluviatiles* rore alcalino nutritivo turgidi, modò à Stomacho digerantur, egregiè conveniunt, & *Succus*

Lacticiniorum utilitas.

ex

ex his expreſſus cum *Butyro ſalito* optimè miſcetur. Proſtant Hiſtoriæ Curarum ex *Viperis*, quarum *Juſcula* per plures hebdomadas pota ſunt efficaciſſima; vel ex *Oſtreis*, *Ranis*, aut etiam *Teſtudinibus* comeſtis, ſed in his habeatur ratio Stomachi, ejuſque quoad Appetitum dictamen, & quoad digeſtionem operatio. Si adſit *Fluxus alvi*, propinentur *Lac chalybeatum*, & *Alimenta craſſa ex Oryza*, *Pultes farinaceæ*, &c.

ARTIC. VI.

De Febre maligna.

Febris maligna. FEBRIS dicitur *maligna*, quando cauſa *occaſionalis* vel *materialis* à ſua natura degenerat in pejus; unde & malignitas communis affectio eſt quorumvis Morborum. Symptomata itaque graviora ſunt in *Febre maligna*, quàm poſſunt ex causá ordinario modo conſtitutâ oriri; ſuntque hæc Symptomata valdè multiplicia. *Ejus Symptomata.* Frequentiora autem exiſtunt virium Subitanea & omnimoda ſine causâ manifeſtâ proſtratio; *pulſus* ab initio naturali ſimilis, ſed ſubitò debilis & parvus evadens; interdum in principio frequens, debilis, parvus, & in progreſſu multis modis inæqualis; in genere autem *pulſus* parvus in Febre ardentem Simulante, malignitatem ſemper innuit; major autem evadens, bonum eſt ſignum. *Bona malave.* *Sitis* intenſa, ſine gravi de calore querela, malignitatis ſignum eſt; item ſi potus non proſit, ſed anxietatem pariat, Linguamque ſcabram, aut aridam reddat. *Urinæ* ſanorum ſimiles ſunt, præſentibus aliis pravis ſignis. Interdum in ſtatu turbidæ fiunt, ſed tenues, ſine ſedimento, & cum colore dilutiore; adeo ut in malignis coctionis & cruditatis

cruditatis ratio vix tanta habeatur. Interim tamen ſalutare eſt ſignum, ſi *Urinæ* excernantur craſſæ, & fiant turbidæ; ac ſedimentum candidum vel lateritium, ſed æquale, deponant, etiamſi peſſimè habeant *Ægri*. Cæterùm in *malignis*, etiam melioribus ſignis præſentibus, *Urinâ* exiſtente crudâ & perſpicuâ cum ſedimento quodam flaveſcente, (quod tantùm chyli portiuncula eſt) quandoque intereunt Ægri. *Calor* in his *Febribus* non adeo acris eſt foris; intus verò vehemens calor pravum malignitatis ſignum eſt, partibus externis moderatè interea calentibus. Subitò perit *appetitus*, interdum cum nauſeâ & faſtidio ciborum; unde bonum eſt ſignum, ſi *potum* ordinarium non averſentur, & *ſaporem* adhuc percipiant genuinum. Adſunt utplurimum *Agrypniæ* mox in principio, eæque vel anxioſæ ex affecto Stomacho, vel non anxioſæ ex affectis nervis & ſpiritibus. Accedit *anxietas* & *inquietudo* inſignis, non quidem ſemper in toto corpore, ſed nunc brachium, nunc pedem &c. agitando, neſciis interim Ægris, quare hoc faciant. Frequentiſſimæ ſunt hæ anxietates, nunc, utut rarius, in principio, nunc frequentius in Morbi incremento & ſtatu; & ſedem habent in Stomacho, unde etiam vomituriunt ſæpè Ægri. Hinc obſervavi, *vomitorium* in primo malignarum inſultu propinatum, quietem per integrum morbi curſum procuraſſe, præſertim ſi à contagio ſit malum. Levantur quidem hæ anxietates per ſudores, ſed his ceſſantibus recidivant, non ſecus ac *Diarrhœæ* ex ſuppreſsâ diaphoreſi. *Alvus* interdum *clauditur*, quod melius eſt, præſertim ſi excretio cutanea expectetur; frequentius nimis fluida eſt, cum excretis liquidis fæculentis, & peſſimè olentibus.

Hæc & ſimilia ſymptomata varia *malignis* in *Febribus* ſæpè latent. *Malignitas ſæpè latet.*

bribus obſervantur, ſed ſæpè latent *Febres* tales, ut non niſi tardè Medicus illas valeat internoſcere. Verùm ſuſpicio earum oritur 1. quod Ægri plus ſolito ſint *imbecilles* citra manifeſtam cauſam. 2. Quod, licèt omnes functiones ſint naturales, tamen *Appetitus* ſit *proſtratus*. 3. *Agrypnia* ſine cauſa Ægrum vexet. 4. *Urinæ* ſanorum ſimiles exiſtant. 5. *Pulſus* ſit minor & debilis. 6. *Sitis* & *aridura linguæ* & faucium exiſtat citra calorem. Obſervandum autem, hæc ſymptomata non niſi ante coctionis ſigna malignitatem innuere, poſſunt enim poſt coctionem à conflictu naturæ & morbi provenire.

Malignitas in quo conſiſtat. Quoad rationem formalem *Morborum malignorum*, aſſerunt quidam, eandem conſiſtere in ſingulari humorum corruptione, quam tamen explicare nequeunt. *Williſius* eandem ad coagulationem ſanguinis refert; *Sylvius* autem ad acrimoniam nimiam ſalis volatilis alcali, enervantis acidum lymphæ & ſanguinis. Alii denique malignitatem in verminatione conſiſtere volunt, ex eo quòd per microſcopium innumeri *vermiculi* in *Febribus*, aliiſque *malignis Morbis*, obſervati fuerint. Sed *Marcus Marci* hanc ſententiam rejicit ex eo, quòd *Vermes* præcedentem corruptionem ſanguinis, tanquam rationem formalem agnoſcant. Cæterùm probabilior ſententia videtur, *malignitatem* conſiſtere in *fermento acerrimo ſpirituoſo*, fluida corporis immutante, & ſolida irritante; ita ut accedat ad *venenorum* naturam, quorum vis in acrimoniâ ſummâ, ſub minimâ mole maximè activâ, conſiſtit. *Sylvius* acrimoniam *alcalinam* intelligit; ſed alcalia paſſiva & acidorum ductum ſequuntur, & nervoſarum partium ſymptomata, v.g. *Deliria*, *Vigiliæ*, &c. potius ab acido acri, quàm urinoſo oriri videntur; partes item ſolidæ & fluidæ maximè ab acido volatili oppugnantur.

Accedit

Accedit ad hoc, quòd remedia uſitatiora polleant vi acidi volatilis temperativâ, admodum correctivâ, ac plus minus fixativâ. Hoc facit, quòd *Febres continuæ*, inprimis *Cauſi*, *Variolæ*, item *Pleuritides*, ſimileſque manifeſto ex acido natæ, ſæpè *malignæ* exiſtant. Sed ſi hæc probè conſideremus, malignitas hactenus explicata, nonniſi illas *Febres* attingit, quæ ex contentis humoribus, fermento tali inquinatis, oriuntur, & mitiores ſunt; cùm graviores ex maligno afflatu, ſpiritus vitiante & quaſi ſiderante, unde contenta corporis, in ſpecie Sanguis, notabiliter corrumpuntur, primariò oriri videantur.

Sunt itaque quædam *Febres malignæ*, quæ primariò & immediatè *Spiritus*, & deinde mediante horum prævio inquinamento *Maſſam ſanguineam* afficiunt. *Febres Spiritus primario afficiunt.* Harum *Symptomata* graviora, ſunt nimia Virium proſtratio, pulſus parvus & debilis, urina naturali ſimilis, agrypnia, delirium, contagium citiſſimè & latiſſimè ſe diffundens; quæ omnia probant, venenum primò Spiritus occupare, & his in ſpecie inimicum eſſe. Probè itaque diſtinguendum, an *vitales Spiritus* una cum *Maſsâ ſanguineâ*, an verò *Animales* cum *genere nervoſo* magis vitientur. In priori caſu adſunt 1. Æſtus intenſus, cum pulſu celeri, frequenti, parvo. 2. Sitis clamoſa, fauces aridæ, lingua ſcabra, nigra & fiſſa. 4. Æſtus moderatus cum pulſu celeri, frequenti & inæquali; mox ſub ingreſſu morbi apparentes. *Earum ſymptomata.* Si verò *Spir. animales* magis afficiantur, adſunt ardor capitis continuus circa frontem intenſior, pulſus durus citra partis membranoſæ noxam, aut pulſus laudabilis cum ſumma debilitate & ſtupore, urina parum à naturali ſtatu recedens, aut ſaltem tenuior quàm Morbi Ægrive conditio requirit, adeoque pertinaciter cruda; agrypnia contumax ſine cauſa manifeſta, & forſan cutis arida,

(O) 2 ſcabra,

ſcabra, ſqualida, abſque vaporoſo calore aut blando madore. Ratio, quâ *malignitas* hæc *Spiritus* peſſundet, nondum plenè innotuit. Ipſa autem imaginatio, contagiorum receptionem promovens miniſterio Spirituum, contagia in Spiritus inprimis agere evincit. Ex dictis patet, quare æſtus & febrilis ebullitio in *Malignis* ſit remiſſior, & quævis malignitas Sanguinem adoriens ſine inſigniori febrili ebullitione longè periculoſior ſit. Innuit enim, aut Spiritus magis eſſe affectos, aut Humores in confuſionem, & texturæ inordinationem à miaſmatis malignis redigi. Sanè in *Febribus* eruptionem cutaneam moventibus, remiſſior æſtus & efferveſcentia febrilis, valdè periculoſa ſunt. Fermentum autem hoc malignum nunc in corpore generatur, præſertim in primis viis, ex Bile æruginosâ, Succoque pancreatico acriori exiſtente; nunc ad extra à Contagio, aut epidemicâ aëris & alimentorum alteratione communicatur.

Differentiæ. Tres obſervantur *malignarum Febrium* differentiæ. 1. *Malignæ ſimpliciter*, quando nempe *benignæ* ex degeneratione fermenti febrilis in *malignas* mutantur. 2. *Malignæ contagioſæ, v. gr. petechiales*, *epidemicæ*, &c. 3. *Peſtilentes*. Et 4. *Peſtis* ipſa.

Ratio Contagii. Fundamentum *Contagii* conſiſtit in fermento maligno, ſummè acri & activo, minimâ mole contento, ob ſpirituoſitatem Spiritibus noſtris inprimis communicabili, & mediante inteſtino motu aſſimilabili & multiplicabili; quod mediantibus effluviis ſpirituoſis aliis Spiritibus *ſymbolyzantibus* ad diſtans ſe ſociat; unde ab Ægris maximè conſanguinei, & in *Peſte* Homines non Bruta Contagio afficiuntur. Solet hoc Contagium ſtomachum ſenſibiliter afficere, quatenus aër eodem impregnatus ſalivam inquinat; unde ſemper adeſt moleſtia in orificio Ventriculi

triculi ſuperiori, imò & interdum Ventriculus alteratus, atque eſcharâ affectus deprehenſus fuit. Generantur autem *Febres epidemicæ* (*malignis* privatis ex particulari contentorum dyſcraſiâ oriundis oppoſitæ) *vel vitio Atmoſphæræ*, quam inquinant effluvia, aut in ſe hoſtilia, aut mutuo halitu & aſſociatione contraria facta, aut denique ſpiritus nitro-aërei alterativâ; orta ex fracedine rerum putreſcentium in Caſtris, Obſidionibus, &c. ex fœtore paludum, ventilato frumento per annos aliquot quieto, antris ſubterraneis, Terræ motibus, &c. *Vel generantur* hæ *Febres* vitio victûs, v. gr. poſt famem, item ex eſu carnium ſine ſale, vel carnium ægrotantium, potu aquarum putridarum; & frequentiſſimè fructuum horæorum corruptorum malignâ aurâ afflatorum. Benè autem diſtinguenda eſt *fermenti maligni* ratio formalis, ab alterationibus Maſſæ ſanguineæ, aliorumque humorum, quæ potius producta ſunt morboſa, non ſecus ac *Bubones* & *Carbunculi*. Hujuſmodi ſunt *Sanguinis coagulatio*, *nimia ejus diſſolutio*, *Petechiæ*, *Purpura*, &c. *Epidemicæ, cum earum geneſi.*

Prognoſis valdè incerta eſt, plurimi enim cum periculoſiſſimis evadunt ſignis, & alii cum ſalutaribus è medio auferuntur. Pulſus quo major & magis æqualis, eo melior; inæqualis autem, minor, & quaſi contractus, præſertim in principio, periculoſus. Urinæ ſanorum ſimiles, vel etiam perturbatæ & craſſæ, tales permanentes, malæ. Multi coctionis ſignis in Urinâ apparentibus, ſed denuò recrudeſcentibus, ſublati ſunt è medio. Urina tamen cocta, laudabile habens enæorema, per aliquot dies continuans, & in ſedimentum ſenſim abiens, ſalutem certam perpetuò ferè pollicetur. Rarum eſt, quòd cruda Urina metaſtaſin materiæ peccantis ſive producti morboſi in *Morbis malignis* felici eventu in- *Prognoſis.*

ſinuet. Delirium poſt ſomnum eſt periculoſum: Si copioſus adſit ſudor, & à ſomno compeſcatur delirium, non eſt metuendum. In principio ſurditas periculoſiſſima, ſed declinante morbo ſalutem portendit, ut & parotidum Tumores. Narium ſtillicidium cum Agrypnia, aut ardore capitis intenſiore, & Faciei rubore, peſſimum eſt ſignum; innuit enim fermentum membranoſis capitis partibus ad inſtar ſpinæ infixum, imò Sanguinem circa Cor ſpiſſeſcentem, & ad coagulationem funeſtam paulatim vergentem. Tenſiones aut titillationes in volâ manus, & motus aut ſubſultus tendinum carpi, quietis digitis, *Convulſiones* prænunciant. Muſcarum venatio, aut floccorum collectio, ferè ſemper lethalis. Judicantur plerunque hæ Febres, modo quaſi critico, per Sudores.

Curatio. *Curatio.* 1. Fermentum malignum corrigendum, & ſpeciatim per ſudores evacuandum. 2. Spiritus & Humores roborandi, ut fermento reſiſtere queant. 3. Symptomata tam maligna quàm ardentia mitiganda. Appropriata hic *Remedia*, *Alexipharmaca* dicta, operari videntur, nunc fermentum illud acidum volatile corrigendo, quo facto natura ſponte correctum excludit; nunc balſamicâ ſuâ vi ſpiritus & humores condiendo, ut Contagii vim minus ſuſcipiant; nunc denique utroque modo. *Remediorum operatio.* Sic *Sulphur commune*, inprimis ejus ſuffitus pro aëris & potûs medicatione, inter *alexipharmaca* primatum ducit; item *Antimonialia fixa*, quæ abſorbent denuo febrilem malignum halitum, ſimilem illi, quem mediante Igne & Nitri vi antea dimiſerunt. *Camphora* & *Terræ pingues* [illegible]mi inſtar condiunt, & ſimul temperant. *Aceta* & *Succi vegetabiles acidi*, inprimis ſi aromaticis infuſis balſamicam vim majorem acquirant, concilian[t] firmiorem texturam contentis

tentis corporis. Quo pertinent *Vina generoſa acidula*: *Animalium partes duræ* abſorbent acre fermentum; & *ſalia* eorundem *volatilia* atque *ſpiritus* craſin Sanguinis cõnſervant, & per diaphoreſin ac diureſin depurant; & ita ſuſceptam malignitatem evacuando conducunt. Reliqua denique *Alexipharmaca*, v. g. *aromatica*, *amara*, &c. conſtitutione ſuâ reſinoſo-oleosâ æſtum corporis intendunt, ſanguinis vim balſamicam & ſpirituum robur conſervant; & ſi ſocietur *Opium*, ut in *theriacalibus*, impetum Spirituum intenſiorem factum refrænant, atque contra malignum virus defendunt, *acido* præſertim vehiculo uſurpata.

Ut autem in ſuas quaſi *claſſes* redigantur *Remedia malignis Febribus* oppoſita, ſunt ea vel *fixa* vel *volatilia*. *Fixa* ſunt vel *Mineralia*, ut: *Antim. diaphor. Bezoardica* quælibet, *Magiſter. Antim. Cinnab. Antim. Corall. Unicornu foſſile, Flor. Sulphuris Nitrum* & *nitrata*; vel *Animalia*, ut C. C. *Ebur, Lap. bezoard. Unicornu verum, Pulveres viperini*,&c. *Volatilia* ſunt vel *macra* ſive ſalina ferè frigida, ut *Spiritus & Salia volat. urinoſa* CC. *Viperarum*, *Urinæ*, *Liq.* CC. *ſuccin. Acetum*, *Succus Citri*, *Clyſſi ſulphurei*; vel *aromatica* ſeu *oleoſa*, ut *Camphora* (omnium optima) *Zedoar. Cent. min. Card. b. Scord. Alliar. Chelid. maj. Helen. Vincetox. Calend. Crocus. Roob Junip. & Sambuci*: item *Olea deſtillata Succin. Citri, Camphor.* CC. *Tartar. Eſſentiæ* & *Spiritus theriacales camphorat.* vel *crocat. Acetum bezoard. Tinctur. bezoard.* &c. vel denique mediæ ſunt naturæ, ut *Gelatina* CC. & *Semina* expulſiva. Ex his varia fiunt compoſita, v. g. *Pulv. bezoard. Senn*[illegible] vel *Michaël. Pulvis* item *rub. Pannon.* inprimis ubi adeſt Alvi fluxus; *Pulvis Saxon.* multum decantatus: *Theriaca, Mithrid. Elect. de Ovo, Conf. de Hyacinth.* & præ his temperatum

Claſſes Remediorum.

(O) 4 magis

magis *Diaſcordium*, inprimis illud à *Sylvio* correctum ; hæc verò propter æſtum quem inferunt cum *Aceto* propinanda.

Quæ obſervanda, circa ſelectum remed. Ut autem Remedia ſupra dictis Indicationibus ex aſſe ſatisfaciant *Obſerv.* I. Attendendum eſſe, an major ſit ſanguinis effervefcentia, an verò major malignitas; ſi prius, conveniunt minùs *oleoſa*, ſed magis *abſorbentia* , aut *ſalia volatilia* blandis *acidis* temperata ; ſin verò poſterius, tutius uſurpantur *generoſiora* & *theriacalia*, præſertim in Morbi principio & augmento. II. Variat *Malignarum* cura pro malignitatis gradu ; ſic *Febris maligna* à Contagio, magis requirit *alexipharmaca*, & potentiora *ſudorifera* ; illa autem ab humorum internâ degeneratione, magis *temperantia, abſorbentia*, & ſucceſſivâ diaphoreſi *reſolventia*. Si Spiritus & Nervi magis afficiantur, *volatiliora* & *ſubtiliora opiatis* miſta conducunt ; ſin verò Maſſa ſanguinea, tum non niſi *volatiliora* aut *fixa, acidis blandis* ſubinde interpoſitis, conducunt. Deinde ſingulis malignitatis differentiis appropriata opponantur Remedia, ut in *Variolis, Petechiis, Dyſenteriâ epidemicâ* & *Purpurâ* fieri debet.

Emetica. III. In *Malignis* ex contagio externo *Vomitoria* ſunt optima in principio ; inprimis ſi adſit Nauſea & Anxietas præcordiorum ; imò & in privatis *malignis* optima ſunt *Emetica antimonialia* in *principio*, vi enim fermenti maligni correctivâ plus minus inſtructa ſunt.

Purgantia. IV. Nil magis exitioſum *Purgatione*, inprimis ſi à Contagio oriatur *Febris*, aut Excretiones cutaneæ affuturæ ſint. Alvus enim laxa & Diarrhœa funeſta obſervantur. *Clyſmata* quidem temperata adhibentur, ſi obſtructæ primæ viæ neceſſariò ſint aperiendæ : ſed & hæc ipſa non niſi cautiſſimè uſurpentur, ſi excretio cutanea ſe offerat. Devictâ autem Morbi pernicie non incommoda ſunt blandè

laxantia,

laxantia. V. *Venæſectio* nocet, ſanguinem enim & ſpiritus debilitat; inprimis in excretionibus cutaneis, ubi æſtuatio (modò non nimia) excretionem promoveret. Si autem mitior ſit malignitas, juncta Febri ardenti, in ſubjecto Juvenili, mox à principio Morbi, ſed cautè, inſtituatur. IV. *Sudorifera* igitur primatum obtinent. Si corpus facilè perſpirabile ſit, conducunt potentiora; ſin minus, cautius uſurpentur, & interpoſitis blandis acidis, ne magis turbetur Maſſa ſanguinea. *Volatilia ſulphurea aromatica* non niſi in principio & incremento Morbi conveniunt, ne in ejus Statu novas turbas inferant. Si *Febris intenſior* ſit, magis conveniunt *volatilia macra*, & in ſtatu *fixiora Animal.* aut *Antimonialia.* Uſurpentur hæc *volatilia macra* etiam cautè; ne nimis ſanguinem fundant, aut Hæmorrhagiam inducant. Nocumentis omnibus medentur interpoſita *blandè acida*, in ſpecie ex *Citro aut Cydoniis*, item *Clyſſi minerales ſulphurei*, aut *Miſturæ* cum *Spir. Nitr. dulc.* In ſpecie *Theriacalia* cum *vehiculo acido* tutius uſurpantur. Nimia ſudoris profuſio, & virium defectus à ſudoriferorum nimio uſu inducta, *largiori potu* & *blandis acidulis* reſarciantur, v. g. *Decoct. Citr.* cum *Syr. Rub. idæi*; vel ℞. *Decoct.* CC. ℔j. *Succ. Ribium, Granat. acid. an.* ℥j. *Diaſcord. Fracaſt.* ʒij. *Syr. Rub. idæi* ℥ij. *Spir. Nitr. dulc. parum.* In ipſo etiam ſudoris fluore propinari poſſet *Cochleare Aq. apoplect.* cum *Succ. Citr.* aut *Aceto* dilutum. *Acida* etiam *urinoſis* miſta Naribus admovenda. Cæterùm inter *Sudorifera* excellit *Camphora*, quæ præter vim *Veneni* correctivam ſimul obtinet aliqualem vim Spirituum quaſi fixativam, unde Vigilias & Deliria optimè compeſcit. Sed illi quorum caput debilius, Eruditi v. g. aut delicatiores Fœminæ, item illi, quibus alias horrida eſt, nimium ejus uſum non ferunt.

Venæſectio. *Sudorifera.* *Blandè acida.* *Camphora.*

Opiata. VII. *Opiata* in *Febribus malignis* egregia ſunt ſudoriſera, & ſimul Spiritus quaſi coërcent atque graviora ſymptomata mitigant. Conveniunt inprimis in augmento morbi dum ad ſtatum properat, vel cum ſudoriferis propinata, ut ſic melius proliciatur ſudor, præſertim ubi anxii & inquieti ſunt Ægri; vel etiam poſt ſudores cum *Julepis* & *Miſturis*, ut quaſi roboretur, & quietior fiat Æger. *Opium* etiam coërcuit *Hæmorrhagias* in *malignis* ſubinde periculoſas. Inter Veterum compoſitiones excellit *Theriaca* cum vehiculo *acido* propinata, ne æſtum nimium excitet; ſed temperatius eſt *Diaſcordium*, in ſpecie in *Alvi* aliiſque excretionibus præternaturalibus. Uſurpant moderni *Laudan. opiat. Eſſent. Opii*, aut *Eſſent. Theriac.* VIII. Egregiè conducunt *Veſicatoria*, in principio Statûs, inprimis ubi adſunt gravia Capitis ſymptomata, item in *ſoporoſis Affectibus*, atque ubi interiora uruntur & exteriora frigent, ubi excretio per cutem facta retroceſſerit, aut adhuc facienda ſit. Applicantur cruribus ſupra vel infra genu, item brachiis prope carpos & axillas; & tandem circa nucham, in *Affectibus* nempe *ſoporoſis*, aut ubi jam aliis in partibus applicata fuerint. Conveniunt eo magis in *malignis*, quòd ſudor parcior obſervetur; & arbitror, quòd mediante Spirituum impetu, ad locum dolentem concitato, in miaſmate maligno evocando ſingulare quid obtineat: unde & *Bubonibus* optimè applicantur. IX. Attendat Medicus ad hæc tria: 1. Ad oculos igneos fulgidos & aſpectum ferocem, delirium enim minantur. 2. Ad linguam & fauces, an Prunella & Faucium excoriatio immineat. 3. Ad manus, an convulſiones metuendæ ſint; talia enim ſi adfuerint, cautè in curatione eſt procedendum. X. Quoad *Diætam*, ſufficiunt *Juſcula* aut ſimilia; nam cum ſæ-

Veſicatoria.

Diæta.

piu

pius ſummè faſtidiant alimentorum odorem, nullo modo ad eadem cogendi ſunt. Potus ſit *Cereviſia ſecundaria*, vel *Aqua*, cum tertia parte *Vini* temperata; cum *Citro* in taleolas diſſecto, vel *ſucco Citri*, vel *Gelatin. C. C. Vinum* generoſum *acidum* moderato uſu non nocet in Regionibus, ubi *Cereviſia* potus eſt ordinarius. Convenit etiam *fumo Sulphuris* potum medicari, aut inſtillare *Clyſſos antimoniales ſulphureos*. Imò conducit *Nitrum antimoniat.* à ℨi. ad ℨii. in *Menſ.* j. *potûs ordinarii* ſolutum, niſi vel Alvi liberior fluxus, vel Stomachi nauſeabundi imbecillitas obſtiterit. His præmiſſis ſequuntur Remediorum formulæ, v. gr. in Morbi principio & incremento;

℞. *Aq. flor. Sambuc. & Card. bened. an.* ℥iß. *Liq.* C.C. *ſuccinat.* ℨß. *vel hujus loco Sal. vol. Viper.* ℈i. *Syr. Card. ben.* ℥ß. *M. pro doſi*, expectando ſudorem. Ubi gravius urgent ſymptomata, adde *Laudan. opiat. gr.* ß.

℞. *Aq. Scabioſ. Aq. flor. Sambuc. an.* ℥iij. *Acet. rutac. & Theriac. an.* ℨii. *Antimon. diaphor.* ℨß. *Bezoard. miner. gr.* xv. *Syr. Rub. idæi* ℨvi. *M. pro tribus doſibus.* Si *Theriaca* minus conveniat, ſumatur ejus loco *Diaſcord.* v. g.

℞. *Aq. Scabioſ.* ℥iiß. *Succ. Citr. recent.* ℨvi. *Diaſcord. Fracaſt.* ℨij. *Antim. diaph.* ℨß. *Camph. gr.* iv. *Syr. Card. bened.* ℥ß. *M. pro duabus doſibus.*

In progreſſu Morbi, & ubi *volatilia*, in ſpecie *ſulphurea*, cautius uſurpanda veniunt: ℞. *Antimon. diaph.* ℈ß. *Ebor. ſine igne par. gr.* xv. *Sal. vol.* C. C. *gr.* v. *M. f. Pulvis pro* 1. *doſi* cum ſeq. vehiculo.

℞. *Aq. flor. Sambuc. & Scabioſ. an.* ℥i. *Aq. Papav. rh.* ℨvi. *Syr. Card. b.* ℨiii. *M.* de quo capiatur pro lubitu.

Si *Diarrhœa* juncta ſit, ℞. C. C. *uſt.* ℈i. *Bol. Armen.* *Præſente Diarrhœa.*

men. ppt. ℈ß. *M. pro una doſi.* Vel ℞. *Aq. flor. Sambuc.* ℥iii. *Spir. theriac. camph,* ʒiii. C. C. *uſt.* ʒß. *Terr. ſigill.* ℈i. *Syr. acet. Citr.* ℥ß. *M.* Poſſet & *Myrrha* addi, niſi ſapor amarus nauſeam Ægro nimiam procuraret.

Spaſmo imminente. Si *Convulſiones* immineant: ℞. *Sal. Card. b.* ℈ß. *Bezoar. miner. gr.* vi. *Sal. vol.* C. C. *gr.* iv *M. pro doſi.* Vel ℞. *Antim. diaph.* ℈i. *Cinnab. Antimon.* ℈ß. *Camphor. gr.* ij. *M. pro doſi.*

Pro ſcopo expellendi ℞. *Cortic. Citr. flav. recent.* ʒii. *Sem. Citr.* ʒi. *Sem. Card. b.* & *Aquil. an.* ʒiß. *Myrrh. elect.* ʒß. *Amygd. dulc. exc.* ʒij. *f. Emulſio cum ſ. q. Aq. Scord.* & *Scorzoneræ*, & *edulcoretur parum Saccharo.*

Cardiaca. Juxta hæc *Remedia diaphoretica*, in ſudore & poſt eum ſubinde *Miſturæ blando-acido-conſortativæ* adhibendæ ſunt: V. g. ℞. *Decoct. rad. Scorzoner. cum* C. C. ℔i. *Succ. Rub. idæi* ℥ii. *Succ. Citri* ℥i. *Gelatin.* C. C. *recent.* ℥i. ad ℥iß. *Syr. acet. Citri q. ſ. pro grato ſapore. M.* Poſſet & *Tincturo Roſar.* extrahi cum *Decocto* & *Succo Citri.*

Si Alvus nonnihil liberanda veniat: ℞. *Decoct. Tamarind. cum Paſſulis* ℔i. *Syr. Rub. idæi* & *acetoſ. Citri an.* ℥i. *Spir. Nitr. dulc. parum.* Miſce & per vices pota.

ARTIC. VII.

De Petechiis & Febre petechiali.

Petechialis Febris. IN *Morbis malignis* ſæpius erumpunt *Maculæ*, quæ *Febrem petechialem* conſtituunt: non tamen ſigna ſunt pathognomonica *Febris malignæ*; nam in Scorbuto & Febribus ſcorbuticis apparent, & etiamnum in *Tertianis* ante ſudorem, & poſt ſudorem evaneſcunt.

Sympto-

Symptomata Febrium *malignarum petechialium* ſunt laſſitudo & dolor contundens totius corporis; Vires inſigniter proſtratæ, licet Febris adhuc mitis exiſtat; calor in principio mitiſſimus, ferè tamen veſperi intenſus; hinc ſuperveniunt graves & continuæ Cephalalgiæ, Agrypniæ, Anxietates & Jectigationes. In principio Ægri facilè ſudant, in progreſſu difficilius, in ſtatu ferè nunquam. Subinde Alvi fluxus variorum ſpumoſorum, utplurimum fætidiſſimorum excrementorum, ſupervenit, quæ omnia ferè aliis *malignis* communia ſunt. Tandem quarto die, vel ſæpius ſeptimo, erumpunt Maculæ circa Pectus & Scapulas, hinc Abdomen & Crura, & tandem Brachia, liberâ utplurimum Facie. Interdum non ſolùm externas partes occupant, ſed & internas; quandoque etiam Vibices apparent. In Statu frequentiſſimè ſuperveniunt *Deliria* & *Convulſiones*, & in Morbo ſalubri *Ptyaliſmus.* Hæ *Febres* ſemper ferè *continuæ* ſunt. Diſtinguuntur autem *Maculæ* à *morſibus Pulicum* in eo, quòd *Pulicum morſus* habeant in centro punctum ruberrimum, & appoſita *farinâ Lupinorum* cum *Aceto* aut *Oxymelite* evaneſcant. Maculæ, quo magis rubicundæ eò meliores; quò magis plumbeæ aut nigræ, eò deteriores; innuunt enim ſuperficiei cutis majorem mortificationem, à virulentia malignitatis inductam, quæ in extinctione Spiritus inſiti conſiſtit. In Morbo ſalubri maculæ intensè rubræ pedetentim palleſcunt, flaveſcunt, ſicque evaneſcunt. *Symptomata*

Cauſa ferè eſt corruptela interna contentorum, & conſequenter Maſſæ ſanguineæ ac Spirituum. Admodum contagioſæ ſunt, ſed Contagium minus activum eſt, quaſi latere aliquandiu queat, antequam ſe exerat. *Cauſa.*

Prognoſis. Quo magis blanditur hæc *Febris* eò magis *Prognoſis.*

gis nocet. Maculæ latæ ac rubræ, die 7, 10, 11, 12, *&c.* præcedentibus coctionis ſignis apparentes, bonæ ſunt. Paucæ autem, Febre ingraveſcente & Urinâ crudâ exiſtente, lethales. Plumbeæ cum virium debilitate peſſimæ. Quæ ſubitò diſparent aut recurrunt, periculoſiſſimæ. Hæmorrhagia parca, aut poſt Maculas jam effloreſcentes, ſuſpecta eſt; larga verò in incremento die critico erumpens bona. Excrementa alvi nigra aut fœtida periculoſa. Hæ Febres lentæ magis ſunt quàm aliæ malignæ, in Statu enim interdum 6, 8, vel plures dies in eodem tenore perſiſtunt Ægri. Qui curam diſferunt, *&* aërem liberum non devitant, ſæpius ſuccumbunt. Si omnia autem ritè procedant, nec vires adeo proſtratæ ſint, ferè intra 14. dies, acutarum more ceſſant. *Solvitur* hæc Febris plerumque per ſucceſſivam diaphoreſin, nonnunquam per criticam Hæmorrhagiam narium, vel Urinam, vel metaſtaſin materiæ coctæ.

Curatio. Quoad *Curationem* obſervetur 1. *Vomitoria* in principio morbi anxietates graves, huic Febri familiares, optimè præcavent. *Purgatio*, niſi in primo principio, nocet, cùm aliàs ad *Diarrhœam* facilè proclives ſint *Petechiales.* 2. Venæſectio inutilis, imò nociva eſt. 3. In principio & incremento *Sudorifera volatilia*, inprimis *Theriacalia*, tutiſſimè adhibentur: in progreſſu ac ſtatu *fixioribus* indulgendum. Si gravior ſit malignitas, ad minimum ter in 24. horis porrigenda ſunt Remedia. Ratione autem Virium, nec linteis nec ſtragulis nimis opprimendus eſt Æger. 5. Apparentibus *Petechiis*, non ſolùm *Laxantia*, ſed & *Clyſmata*, niſi urgeat neceſſitas, exulent. Si ſuperveniat Alvi fluor, non adeo ſubitò ſupprimendus, niſi copiâ exceſſerit; inprimis ſi non tam ex Contagio quàm internâ contentorum

corruptelâ

corruptelâ vitium duxerit. Ita tamen regatur, ne macularum expulſio ab eodem facilè cohibeatur. 5. *Veſicatoria* pedibus & brachiis applicata egregiè conveniunt, inprimis ſi retroceſſerint *Maculæ*, aut ſuperveniant nervoſi generis Symptomata. 6. *Vini* moderatus uſus conducit, ubi Cereviſiæ vel Aquæ potus ordinarius fuit; aliâs verò noxius eſt ſemper deprehenſus. Et 7. in æquali calore naturali conſervandi ſunt Ægri. Remedia eadem ſunt, quæ in aliis *malignis*; v. g. in principio:

℞. *C. C. ſ. igne, Antimon. diaph. an.* ℈i. *Sal. vol. C. C. gr.* xii. *M. f. Pulvis pro* 2. *doſ.* Vel

℞. *Aq. flor. Sambuc.* ℥iii. *vel* iv. *Acet. Sambuc.* ℥ß. *Theriac.* ʒii. *Antim. diaph.* ℈ii. *Syr. Card. b.* ʒii. *M.* detur pro aliquot doſibus.

Præmiſſo *Vomitorio*, præſcripſi olim *Theriac.* ʒi. *Antim. diaphor.* ʒß. *Sal. Abſinth.* ℈i. *cum ſ. q. Syr. acetoſ. Citr. f. Bolus* pro 2. doſ. quarum unaquæque capiatur in cochleari *Aceti vini*, unde copioſus emanavit ſudor. Poſtmodum præſcripſi *ſeq. Elect.* de quo die noćteque capiebat Æger. ℞. *Conſerv. Pulp. Citr.* ℥iß. *Diaſcord. Fracaſt.* ℥ß. *Antim. diaph.* ʒiß. *cum ſ. q. Succi citr. f. Electuar. Doſ.* ℈ij. ſingulis ſex horis.

In *Morbi Statu* & prope eum uſurpentur ſequentia: ℞. *Aq. flor. Sambuc.* ℥iii. *Aq. Ceraſ. nigr.* ℥i. *Spir. Vin. camph.* ʒiii. *C. C. ſ. igne* ℈ii. *Bezoar. min.* ℈i. *Sal. vol. Succin. gr.* ix. *Syr. flor. Tunic.* ʒxi. *Miſc. Capiatur cochleatim.* Item: ℞. *Decocti lenioris Lign. Saſſafras* ℔iß. *Succ. Citr.* ℥iii. *Diaſcord.* ʒiii. *Antim. diaph.* ʒiß. *Bezoardic. min.* ʒß. *Syr. flor. Tunic.* ℥iß. *M. capiatur ſæpius pro lubitu.*

Si in *Statu* ſumma urſerit Virium proſtratio, poteſt uſurpari ſequens Potio: ℞. *Aq. Scab.* ℥iiß. *Aq. Cord. Herc. Saxon.* ʒvi. *Aq. Cinnam.* ʒiii. *Conf. Alkerm.* ʒi. *Bezoard. ſolar. vel lunar.* ℈i. *Syr. Rub. Id.* ℥ß. *M. capiatur pro lubitu.*

Si

Si Stomachi urgeant Symptomata, externè applicetur *Scutum ſtomachale* ex *Gum. Tacamah. Cerat. ſtomach.* & *Theriac. Androm. Epithemata* Fronti & præcordiis malè applicantur, quia facilè refrigerantur, & poros claudendo Petechiarum eruptionem impediunt. Commodè autem inunguntur Scrobiculo Cordis & Pulſui *Linimenta* ex *Oleis deſtillatis*, cum *Ol. Nuc. moſch. expr.* Solebant Veteres *Petechiarum* eruptionem promovere per frictiones & inunctiones totius corporis, in ſpecie Dorſi, cum *nitratis* v. g. ℞. *Ol. Amygd. amar.* ℥ii. *Vin. Rhen.* ℥vi. *Aq. Chamom.* ℥ß. *Nitr.* ℥ii. *Bulliant ad aquæ conſumptionem, & affricetur Colatura.*

ARTIC. VIII.

De Variolis & Morbillis.

Variolæ & Morbilli. Variolæ & *Morbilli* ſunt tantùm *Symptomata* Febris *continuæ*, nunc *benignæ* nunc *malignæ*. *Earum Hiſtoria* ſic ſe habet. Prægreſſo horrore plus minus ſenſili inſequitur æſtus intenſus, gravitas totius corporis, Cephalalgia inſignis, Dorſi inprimis Lumborum dolor, cum pulſatione in ſpina, Oculi tumidi ſubrubentes & quaſi lachrymantes, Tuſſis ſicca, Raucedo, faucium Dolor, Pulſus celer, vehemens, frequens, durus, Urina ſanorum non diſſimilis, naturâ nempe ad ambitum corporis ſerum propellente, ſubinde tamen turbida, ſi magna ſit contentorum èbullitio, & interdum alba cum ſedimento furfuraceo. Reſpiratio nonnihil difficilis, Vomitus vel ſaltem inanis vomendi conatus; ſubinde Hæmorrhagia narium, occaſione Sanguinis nimium ferventis, quæ in principio morbum levem, in ſtatu funeſtum prænunciat. Adſunt etiam *Symptomata.*

In-

Inquietudo, Agrypnia, Deliria; quandoque Convulſiones epilepticæ aut Diarrhœa, interdum Diabetes, aut Mictus cruentus. Tertio vel quarto die erumpunt maculæ rubræ, & ſi ritè procedant, prædicta Symptomata mitigantur. Si Maculæ hæ ſint ſimpliciter tales & ita maneant, donec poſt aliquot dies ſenſim evaneſcant, *Morbilli* apellantur. Si verò ſucceſſivè in Puſtulas rubras eleventur, hæque albeſcant pedetentim in centro, cum circulo ambiente purpureo livido, atque in medio ſui in pus abeant, hinc in cruſtas & ſquamas mutentur, & tandem decidant, *Variolæ* dicuntur. *Maculæ* tales potiſſimùm Artus & Faciem occupant, quæ hinc valde intumeſcunt. Nullus eſt morbus, qui tot mala poſt ſe trahat, ac *Variolæ* non benè judicatæ; Ulcera enim gravia, Oſſa Carie affecta, & mille mala exinde originem ducunt. Præter *Variolas & Morbillos* refert *Schenkius* tertium *Puſtularum genus* cryſtallinum, quæ nunc ſolitariæ, nunc Petechiis ſociatæ ſunt, nunc poſt *Variolas* prodeunt. Afficiuntur in *Variolis & Morbillis* non ſolùm partes *externæ*, ſed *& internæ*, præcipuè Pulmones, unde qui ex hoc morbo intereunt, aut ſuffocantur, aut ex Convulſionibus, aut Dyſenteriâ interimuntur.

Febris *Variolarum* ac *Morbillorum*, nunc *benigna* eſt, nunc, idque ſæpius, *maligna*. Eſtque nil aliud, quàm Sanguinis deſpumatio, mediante fermentatione febrili, quâ Sanguis ſe à recrementis lactis materni vitiati aut ab acido corrupti depurat. Unde talia recrementa unà cum Sanguine ab iiſdem inquinato, per fermentationis modum præcipitantur intra cutem, ubi acrimoniâ ſuâ Inflammationes, & tandem harum ſuppurationes inferunt. Differunt itaque *Variolæ* & *Morbilli* tantùm ſecundùm magis & minus. Et peccat inprimis acidum in Sanguine, à cu- *Febris benigna aut maligna. Acidum peccans.*

à cujus acrimonia oriuntur Convulſiones nervoſarum partium, Dolores lancinantes dorſi, Dyſenteriæ, Urinæ cruentæ, Ulcera, oſſium Caries, & Phthiſis pulmonalis, non rarò poſt Variolas relicta. Inquinatur etiam lympha ab hoc acido, unde Tuſſes ſiccæ, Raucedines, Oculi lachrymantes, &c.

Acidum illud ita ex ſanguine ſecretum, ac in Puſtulas intercutaneas congeſtum, Sanguinem in parvis, quas acrimoniâ ſuâ excitant, Inflammatiunculis in pus mutat, per præcipitationem ſulphuris Sanguinis ab acido. Idem illud acre prodit Crutem, Pruritum infert, & fibris ejus profundius eroſis Cicatrices efficit; & ſi volatilius atque acrius exiſtat, malignitatem comitem habet.

Cauſa. Cùm omnes ferè homines *Variolis* & *Morbillis* afficiantur, idque ferè ſemel tantùm, probabile eſt, earum *cauſam occaſionalem* altius in Sanguine radicari, non quidem *ex vitio ſanguinis menſtrui*, ſed *ex acidi lactis nutritivi corrupti reliquiis*. Hinc earum cum *Achoribus* & *Favis* convenientia: hinc Conſanguinei longè diſtantes eodem tempore iiſdem ſimul corripiuntur: hinc Gravidæ aut Variolis correptæ, aut Liberis ſuis, ægrotantibus ex *Variolis*, ſedulo aſſidentes, Fœtum enituntur ſimiliter iiſdem correptum. Seminium autem hoc nonniſi accedente causâ externâ, ſpeciatim certâ Aëris alteratione, in actum deducitur, unde ſæpius *Epidemicæ* exiſtunt. Non quod actu præexiſtant tot ſordes, quot eliminari videmus; ſed acidum fermentando ſe multiplicat. Unde illi, quorum Sanguis eſt cacochymicus, aut magis alterabilis, copioſioribus iiſdem afficiuntur. Licet eſſentiâ *Variolæ* & *Morbilli* conveniant, differunt tamen pro ætatum, nationum, aliarumque rerum nonnaturalium varietate. Unde in *Hiſpa-*

nia

nia, *Gallia*, *Germania*, *Islandia*, *Japonia*, *Æthiopia*, *&c.* diverſimodè ſe habent. Et Adulti gravius laborant quàm Pueri, quia denſior illorum cutis, & firmior hujus textura diſpoſitioni materiæ non adeo apta eſt, & ſub ſuppuratione ſenſibilius dolet. *Variolæ maligniores* frequenter Vermes junctos habent, per ſudorem aut urinam nonnunquam rejectos Curioſum eſt, quòd quidam altera corporis parte *Variolis*, altera verò *Morbillis* affectus fuerit.

Prognoſis. *Variolæ* citò & confertim erumpentes, bonæ, quia materiæ obedientiam & naturæ robur oſtendunt. Si poſt eruptionem *Febris* & *Symptomata* non remittant, res periculoſa eſt; aut enim inſufficientem expulſionem aut defectum virium oſtendit. Gravius laborant, quorum Parentes Morbo gallico affecti ſunt. *Variolæ meliores* citò albeſcunt cum circulo rubro; ſunt & magnæ, molles, acuminatæ, rotundæ, diſtinctæ, & ſine continuitate propinquæ; quæ loca externa & ignobiliora occupant, & facilè matureſcunt ac decidunt. *Malæ* ſunt *Variolæ* diſcolores ad livorem declinantes, aut quæ habent circulum lividum, violaceum aut nigricantem; item duræ & Verrucis ſimiles, ut & depreſſæ; item ſi antea acuminatæ ſubſideant, & in medio ſui foveolam acquirere incipiant; his adde duplices, tardius erumpentes & maturantes, ac illas, in quorum medio nigra apparet macula. Convulſiones ante eruptionem non metuendæ; ſed ſi continuent aut redeant poſt expulſionem, ſæpè lethales ſunt. Si Sanguis largius è naribus effluat in principio, pauciores & leviores ſunt *Variolæ*; Hæmorrhagia verò aut Alvi fluxus eruptioni ſuperveniens, malum, aut enim puſtulas retrocedere faciunt, aut inquinamenti humorum inſignis, ab iſtis

Prognoſis.

puſtulis inducti, indicium ſunt. Unde Hæmorrhagia ſalutaris debet eſſe; 1. In principio & incremento. 2. Sufficiens & moderatè copioſa. 3. Continua, non interrupta. 4. Per anaſtomoſin. Urina ſanguinea, & Sanguinis ſinceri ſuprà aut infrà excretiones, ſunt lethales. Tenſio & Meteoriſmus ventris cum anxietate mortem prænunciat, præcipuè ſi adſit dolor. Si Febris ex pulſu & urinâ levior appareat, & inſolita adſit virium proſtratio cum magno dorſi dolore, quarto ſubinde die lethalis eſt. Si promptè recteque procedat reſpiratio, & vox facilè ſequatur ſine raucedine, admodum ſalutare ſignum eſt. Sed ſi difficulter trahatur ſpiritus, aut conciderint vires, aut in ſepto tranſverſo adſit *Phlegmone*; ſi Ægri vehementer ſitiant, intus continenter angantur, promptè refrigeſcant bullæ, detumeſcantque Variolæ glauco livore pallefcentes, inſtat Mors; hoc enim caloris nativi extincti argumentum eſt. Si puſtulæ hæ malè curentur, aut partem nobiliorem gravius læſerint, diuturna vel lethalia poſt ſe relinquunt Symptomata.

Curatio. In *Cura* 1. Fermentum acre acidum temperandum. 2. Correctum per diaphoreſin, naturâ monſtrante viam, ejiciendum. 3. Symptomata urgentia mitiganda. 4. Læſio partium vel imminens præcavenda vel facta reſtituenda.

Diverſimodè inſtituenda. Pro his ſcopis ritè obtinendis *obſerva* 1. Diſtinguendum eſſe *tempus ebullitionis*, quando efferveſcentia febrilis Maſſæ ſanguineæ depuratoria viget, & *tempus expulſionis*, quando excretio cutanea incipit. Prius quatuor primis diebus abſolvitur; poſterius à quarto ad undecimum protrahitur, adeo ut circa 13. diem curatio utplurimum abſoluta ſit: licèt pro circumſtantiarum varietate interdum utrumque ulterius protrahatur. His autem temporibus ritè diſtinctis,

ſtinctis, in principio dum Puſtularum elementa nondum apparent, haud protinus ad *expellentia* dilabendum, ſed naturæ conatus ita expectandus, ut interim primordia fermenti mitigentur, & ulteriori Sanguinis corruptioni obviam eatur. Dum verò erumpunt, vel jam eruperint *Variolæ*, Symptomatibus urgentibus pro re nata proſpiciat Æger; cautè tamen, ne fortè turbetur naturæ opus magna pharmacorum moleſtiâ. 2. Semper poſt diſpulſas *Variolas* corpus purgandum, Sanguiſque purificandus, ne hinc inde hærentes reliquiæ acido ſalſæ mille mala inferant, pro quo ſcopo excellit *Mercur. dulcis.* Sub primo etiam principio, ſi corpus ſit cacochymicum, aut primæ viæ ſordibus obſeſſæ, ne ſupervenientia exinde Symptomata naturæ motum turbent: conducit nonnunquam blandum laxans paſſulatum, vel, quod magis appropriatum, *Mercurius dulc.* parca doſi: cautè autem & ſub primo ſolùm principio hoc fiat. Nam in progreſſu morbi, ubi puſtulæ plus minus eruperint, à quolibet alvum ſtimulante, etiam leviſſimo Clyſmate, niſi ſummâ urgente neceſſitate, ſtudiosè abſtinendum. 3. In noſtro climate Venæſectio multum nocet; præcipuè ſi jam appareant *Variolæ.* Interim tamen in aliis Regionibus hæc regula non obtinet. Imò & hic loci in Adultis plethoricis aut habitioribus, Vena aperta haud adeo nocere ſolet, ſed in primo fiat principio. 4. *Opiata* debitis cum cautelis adhibita perquam proficua ſunt; ſymptomata etenim urgentiora mitigant, Alvi fluxum ſiſtunt, nervoſi generis ſymptomata præcavent, & intumeſcentiam faciei ac manuum, quam inſignem in hoc morbo natura habet, ad debitum terminum pertrahunt; in ſpecie *Theriaca* Infantibus, & *Laud. opiatum* Adultis, veſperi exhibita. 5. Peractâ curâ interro-

Mercurii dulcis utilitas.

getur Æger, an in pectore, abdomine aut aliis partibus ſymptomata ſentiat, & tum parti læſæ maturè ſuccurratur. Phthiſis enim, aut Pleuritis, aut periculoſus Alvi fluxus, Variolas non ſufficienter expulſas ſequuntur. 6. Aër intemperatus ſtudioſiſſimè vitandus, ſed inſimul cavendum à nimio calore, nimiisque ſtragulis. Si nempe tempore ebullitionis excedat æſtus febrilis, nullo modo per integumenta aliiſve modis intendendus eſt; contrà ſi eſt debilior, & materiæ expellendæ vix ſufficit, omnino augendus eſt. Sin verò medius ſit æſtus, in mediocri calore detineantur Ægri. Quoad *Diætam*, tenuis illa ſit, præſertim ebullitionis tempore. *Lentium decoctum* nil valet, utcunque adeo à Mulierculis commendetur: *Vinum* ſemper nocet..

Remedia generalia. *Remedia* ſunt vel *generalia* vel *ſpecifica*. *Generalia* ſunt *abſorbentia* & *volatilia*: illa acre temperant, & potius conducunt, ubi circa primas vias urgent ſymptomata: hæc potius ſudorem & urinas movent, & magis conveniunt, ubi volatilius peccat acidum, cum inquietudine, convulſionibus, &c. Illa magis tempore ebullitionis, hæc excretionis, inprimis ubi Pectoris aut Pulmonum metuuntur mala, conducunt. Illa ſunt *Unicornu foſſile*, *Antim. diaphor. Cinnab. Antim. Corall. C. C. ſine igne*, & *Semina expulſiva* dicta. Hæc ſunt *Salia volat. C. C. Viperar &c.* atque in Infantum Variolis nunquam ſatis laudatus *Liquor. C. C. ſuccinat.* His ſociari poſſunt *Opiata* quovis morbi tempore pro ſymptomatum ratione.

Specifica. *Specifica remedia* ſunt *Myrrha*, *Caſtoreum*, *Semen Aquilegiæ*, quæ balſamicâ vi alterationem à fermento maligno inhibent; item horum *Eſſentiæ* cum *Spiritu vini tartariſato* paratæ, *Eſſentia* ex *Caſtor.* & *Asâ fœtidâ cum Tincturâ Tart.* parata. *Crocus* mirè expellit, dolorem ſedat, & venenoſitati reſiſtit. Scopis omnibus

omnibus optimè ſatisfacit *Stercus equinum*, in forma noduli Potui infuſum, aut etiam cum *Cereviſiâ calidâ* ejus *Succus expreſſus*; & in ſpecie ab *Angina*, *Pleuritide*, & cognatis *Variolarum* morbis præſervat. Laudatur *Stercus ovillum* ad *Variolas*, ſicut & *caprinum* ad *Morbillos*. *Ficuum decoctum* multum laudatur ad expellendas puſtulas & temperandam acrimoniam; ſed ne alvum laxet, præſtaret *Decoctum Milii* cum *Ficubus* parare. *Succinum* pro externo uſu multum deprædicatur, *brachialia* nempe carpo circumpoſita. Ex his variæ fiunt formulæ, V. g.

℞. *C. C. ſine igne* ℈i. *Myrrh. gr.* vi. *Theriac. gr.*ß. *M. pro doſ. Infantibus*, præmiſſo inprimis uſu *Mercurii dulcis, danda.*

℞. *Aq. Scabioſ. Scorzoner. an.* ℥iß. *Antim. diaphor.* ʒß. C. C. *ſine igne* ℈j. *Sal. vol. Viper. gr.* xv. *Syr. flor. Calend.* ℥j. *M. pro tribus doſibus.*

℞. *Sem. Napi, Aquileg. Card. b. an.* ʒi. *cum ſ. q. Aq. Scabioſ. f. Emulſio. Adde Bezoard. miner.* C. C. *ſ. igne, Unicorn. foſſ. an. gr.* xv. *Edulcoretur parum, & hauriatur.*

℞. *Aq. Scabioſ.* ℥iiß. *Eſſent. Myrrh.* ʒi. C. C. *ſ. igne* ℈j. *Bezoard. min.* ℈ß. *Laud. Op. ferment. gr.* i. *Syr. Card. b.* ʒvj. *M.* detur unâ vel duabus doſibus.

℞. *Antim. diaph. Bezoardic. martial. an. gr.* ix. *Caſtor. Myrrh. an. gr.* iv. *Camph. gr.* i. *Miſc.* Profuit puero 10. annorum, cum inciperent *Variolæ* evaneſcere ſine ſuppuratione, cum Alvi fluxu.

℞. *Tinctur. Tart. acris, Eſſent. Myrrh. an.* ʒij. *M. dentur Adulto gutt.* 30. *Infanti* 10. *ter in die, circa ſtatum, dum remittunt ſymptomata, & copioſæ jam puſtulæ eﬄoreſcunt.*

℞. *Aq. Menth. Aq. flor. Sambuc. an.* ℥ii. *Gelat.* C. C. ʒvi. *Succ. Cydon.* ℥ß. *Terr. ſigill.* ℈i. *Antimon. diaphor.* ℈ß. *Syr. de toto Citro* ℥ß. *M. pro Infantibus in Morbillorum curſu Diarrhœâ affectis.*

Mitiganda ſymptomata ante eruptionem.

Symptomata in his Morbis mitiganda ſunt, vel *ante eruptionem*, vel *poſt eruptionem*. *Ante eruptionem* ſunt 1. *Anxietates præcordiorum* & *jectigationes*, quas quando vel Vomitus ſpontaneus præceſſit, vel medicamenta nauſeoſa provocârunt, optimè curat *Liq. C. C. ſuccin.* præſertim in Infantibus; cui *Extr. Theriac.* vel *Laud. Op.* in parva doſi addi poteſt. 2. *Vomitus* in principio non ſtatim ſupprimendus eſt; ſi nimius fuerit, curatur *Extr. theriac. Syr. Papav. alb. Laud. opiat.* unà cum *abſorbentibus*. 3. *Diarrhœa*, curanda per *Pulv. Terr. ſigill.* largiter agitatum cum *Cereviſia*; item C. C. *uſtum* & *theriacalia*. 4. *Vigiliæ, Deliria*, inprimis *Convulſiones epilepticæ*, quæ Infantes in principio Morbi cum Abdominis duritie affligunt, optimè curabiles *Liq. C. C. ſuccin. Cinnab. Antim.* & ſi neceſſarium videatur, in Morbi principio, *Clyſmatibus levibus*. 5. *Hæmorrhagia Narium* moderata ſinenda; præſtat ut plus fluat Sanguis quàm minus. Quod ſi non ſufficienter procedat, potius promovenda venit, vellicando nares cum ſetâ porcinâ, aut crebrius & fortius eaſdem emungendo. Quod ſi excedat, optimè curant *Bufones* appenſi aut ſub axillis agitati. Si oriatur ex nimia Sanguinis ebullitione, conveniunt *opiata* cum *abſorbentibus*, vitando tunc *volatilia*. 6. *Tuſſis*, curando in principio ope *incraſſantium*, v. g. *Syr. Viol. Papav. Jujub. Diacod.* in *Aq. Scabioſ. Tuſſilag. &c.* in Morbi Statu verò per *Incidentia*, nempe *Syr. de Nicot. Eryſim* cum *Aq. Menth. Hyſſop.* Omni autem tempore Remedia ex *Scabioſa* ſpecificè præſervant & curant partes Reſpirationi dicatas. 7. *Virium proſtratio*, corrigitur à *Tinctura Corall.* cum Spir. C.C. item hauſtu *Vini Rhenani*, ſpeciatim quando proſternuntur Vires à nimio ſudore.

Poſt eruptionem.

Poſt eruptionem ſymptomata ſunt 1. *Retroceſſus*, in que

quo caſu nil melius quàm *Veſicatoria.* 2. *Suppuratio*, pro quâ promovendâ, ac ne lædantur præſertim partes internæ, optimè conveniunt *Lapid. Cancr.* ʒß. *Myrrh. gr.* xv. *C. C. ſ. igne.* ℈i. *Sal. Card. b. gr.* v. *M. pro* 3. *doſ.* Vel veſperi ad promovendam ſuppurationem, & levandum ejus dolorem in Adulto, ℞. *Aq. Scabioſ.* ʒvi. *Oc. Cancr. præp.* ℈i. *Myrrh. gr.* vi. *Laud. op. gr.* ß. *Syr. de Succo Scabioſ.* ʒiij. *M.* 3. *Cicatrices* & *Foveæ* ab eroſione per acidum acre ſalſum factâ; pro levando hoc ſymptomate mitigetur pus illinendo *Oleum Amygd. d. rec. expr.* calidè cum pennâ, quando jam maturaverint. Vel applicando ſæpius *pinguedinem è lardo incenſo* deſtillantem. *Spiritus Vin. aromaticus* cum *Salibus vol.* leviter acuatus, ſubinde calidè *Variolis* applicatus valdoperè mitigat; item *Spir. Vin. myrrhatus* ſub eruptione *Variolarum* calidè per duos dies illitus. Poteſt etiam *Emplaſt. de Sperm. Ran.* cum *Sacch. Saturn.* imponi faciei, ſed cautè talia fiant, ne repulſis *Variolis* ſuperveniat mors. Ne autem facies tot *Variolis* obſideatur, imponunt dorſo vel ſcapulis *Veſicatoria*; alii *Vaporem* ex *decocto Herbar. emoll.* pedibus ſuſcipiunt, vel pedes *Lacti calido* immergunt. Sanè in pruritu Manuum & plantarum Pedum, dum erumpunt puſtulæ, multum confert, ſi ponantur dicta membra aſſiduè in *Aquâ calidâ.* Sed habeatur tunc pedum ratio, ne à copia *Variolarum* dolores diuturni, aliaque mala concilientur. *Nævos* tollunt inprimis *Sperma Ran.* ut & *Aq. flor. Fab.* cum *Ol. Tart. per del.* temperata, cum *Coſmetico Clavii* & paucâ *Tutiâ.* Applicatur etiam Faciei per noctem *Cataplaſma* ex *farin. Fab.* & *Lupin.* cum *Urina Bovis*: & mane abluitur Facies cum *Aq. flor. Fabar.* miro cum ſucceſſu. Si verò ſuperſint *Cicatrices* mediante nutritione, replentur illinendo *Axungiam Aſciæ piſcis* *Nævorum medela.*

& *Pinguedinem Anguill.* 4. *Ptyaliſmus*; de cujus tractatione vide *Sydenhamium*.

Defenſio Oculorum Supereſt adhuc *quarta* indicatio, in quâ, læſionis partium habenda eſt ratio. Si *oculi* affligantur, imponatur tepidè fruſtulum crudum *Carnis recentis vitulinæ*, quod ſalſam humiditatem abſorbebit; renovando tamen poſt quadrantem horæ. In principio defenduntur Oculi à puſtulis inſtillando ſæpius ſeq. *Collyrium*; ℞. *Aq. Plantag. Solan. & Roſ. an.* ℥i. *in quibus ebulliant Seminis Sumach* ʒi. *Sem. Plantag.* ʒß. Coletur. Si humor jam ad partem appulerit, detractis *Aq. Solan. & Semine Sumach*, *Malicorium* ſumi poteſt, v. g. ℞. *Cort. Granat.* ʒiii. *Infunde in ſ. q. Aq. Roſ. & Plantag. ſtent in Infuſo in loco calido, poſtea filtretur, & add. Margar. præp. gr.* ix. *Croc. orient. gr.* iii. *M.* Aut pro *Collyrio* extemperaneo inſtilla *Aq. Plantag. cum Sperm. Ran.* & tantillo *Sacch. Saturni*; vel adhibeatur *Sacch. Sat.* aut *Tutia præp.* cum pauco *Vitriol. alb.* Si nihilominus Oculi intumeſcant vel inviſcentur, ita ut aperiri nequeant, aperiantur *Decocto ſem. Lin. Fænugr. Cydon. & Malv.* vel fotu ex *Malvâ* & *Sem. Cydon.* in *Aqua* coctis. *Nebulæ* poſtmodum apparentes deterguntur inflando *Sacch. cand. alb.* vel idem cum *Aq. Roſ.* adhibendo. Si his non obſtantibus remaneat *Viſûs obſcuratio*, proficua eſt *Aq. opthalm. Ruland.* vel *Aq. opthalm. ex Croco Metallorum.*

Narium. Si *Nares* defendendæ ſint, admoveatur crebrius *Nodulus ex flor. Roſ. rubr.* ʒiii. & *Camph. gr.* viii. *Aceto Roſ.* intinctus. Si cruſtæ hactenus concretæ ſpiritum intercipiant, inungantur *Butyro rec. non ſalito* cum *Aq. Roſ.* ſæpius loto.

Auditus. Si *Auditus* læſus fuerit, applicanda *Veſicatoria* pone aures; hinc immittatur Auribus *Eſſent. Cardui ben.* aut *Caſtor.* cum *bombace*. Vel per tritorium im-

immittatur ſuffitus ex *Caſtor. Myrrh. Colocynth. ſem. Fœnic.* & *pauco Croc.* in *Vino* coctis.

Pro præſervandis Faucibus ℞. *Aq. Prunel. Scabioſ. an.* ℥ii. *Mucilag. ſem. Cydon.* & *Fænugr. an.* ℥i. *Nitr. dep.* ʒi. *M.* & abluantur *Fauces* ; in quem finem & *Stercus equin.* cum *ſucco Canc. fluv.* & *Aq. Semperviv. maj.* optimè fauces & linguam præſervat. Si nihilominus obſideantur fauces & lingua cum magno dolore & calore, optimè gargariſatur tepidè cum *Lacte caprino* & *Aq. Plantag.* aut ſaltem detineantur in ore, ſæpius exſpuendo & repetendo. Item gargariſatur cum *Decocto Hord. Paſſul. min.* & ſimilium temperantium, ad faciliorem maturationem; cui verò, ſi jam jam ſe aperiant *Puſtulæ*, additur *Mel roſ.* cum pauxillo *Alum.* ad meliorem *Ulcerum* purificationem. Si *Lingua* exulceretur: ℞. *Fol. Malv. arbor.* ℥ß. *Balauſt.* ʒii. *Myrrh. elect.* ʒi. *Alum.* ʒß. *cum ſ. q. Mellis deſpumati f. Linimentum molle.* Si *Labia* obdurentur & doleant, inungatur *Mucilag. Sem. Cydon.* *Faucium.*

Si adſit vel ſequatur *Dyſenteria*, conveniunt *internè* quidem *Diaſcordium*, C. C. *uſt. Ter. ſigill. Torment.* &c. *Externè*, ſi ferat conditio Morbi, uſurpetur *Clyſter* ex *Lacte* cum *Rad. Symphyti.* In *Mictu cruento* remedia ex *Plantag* ſunt optima. *Ulcera* poſt *Variolas* cautè & non adeo vulgari modo tractanda ſunt. *Vide Salmuth. Cent.* 2. *Obſ.* 50. De *Paralyſi* poſt *Variolas conſule M. A. N. C. Decur.* 1. *An.* 4. *p.* 13. De *Aphonia* vide *Hild. Cent.* 6. *Obſ.* 14. De *Gangræna* vide *M. A. N. C. Decur.* 1. *An.* 4. *p.* 50. Et de *Articulorum Tumoribus* & *Ulceribus* ibid. An. 6. p. 139. *Dyſenteriæ.*

Cùm itaque graſſante hâc *Variolarum* Lue, ſi maligna Febris epidemicè juncta fuerit, plurimi interdum Infantes ab illis è medio tollantur, ad præcavendam *Methodus nova ſanandi Variolas per Inoculationem ſive Transplantationem.*

cavendam, evitandam, vel eludendam Morbi iſtius malignam acceſſionem in Regionibus Orientalibus, atque variis primùm Græciæ partibus, incertum quo Inventore, inventa ac in uſum tracta eſt Methodus aliqua *Variolas corporibus ſanorum inoculandi*, eum in finem, ut deinceps omnis materia varioloſa ex ipſorum Sanguine per artificialiter ſic excitatas Variolas benignas eliceretur, ac deinceps à Lue tali malignâ tuti ſic præſtiti in vitâ conſervarentur. *Methodus* iſta è *Theſſaliâ* Græciæ Provinciâ, ubi feliciter uſurpabatur, *Conſtantinopolim* tranſportatata fuit. Abhinc in Italiâ exerceri cœpit, ac ante triennium in *Angliâ*, præſertim *Londini*, ejus quoque periculum, haud pœnitendo cum ſucceſſu factum fuit. Ut autem hæc curandi Methodus unicuique clarè ſatis innoteſcat, placuit totam *Inoculationis*, ſive *Inſitionis*, aut *Transplantationis* hiſtoriam, prout eam *Jacobus à Caſtro*, *Medicus Londinenſis*, in peculiari ſuper hanc Materiam editâ *Diſſertatione* deſcriptam exhibuit, heic inſerere.

Ejus hiſtoria *Methodus Operationis*, inquit ille, prout in *Theſſaliâ Græciæ*, *Conſtantinopoli*, & *Venetiis* obſervari & exerceri ſolet, hæc eſt: Quando incipiente Hyeme aut Vere Lues Variolarum epidemicè graſſatur, Subjectum infecti cujuſdam hominis idoneum ſeligitur, è quo materia varioloſa extrahenda eſt; illud verò communiter exiſtere ſolet Puer duodecim, tredecim, vel quatuordecim plus minus annos natus, laborans *Variolis*, ex contagio, vel aëris peculiari diſpoſitione epidemicâ ortis, ac illis quidem benignis, nullâ Febreos malignitate inquinatis; ubi quædam Puſtulæ in Lacertis, Cruribus, aut Femore taliter Ægrotantis aperiuntur, duodecimo vel decimo tertio die ab invaſione, vel eo præcisè tempore, quo maximè elevatæ, maturæ, &

alb-

albæ extiterint, Pus ſanum, album & æquale exprimitur in Vaſculum calente Aquâ probè elotum ac mundatum; clauditur id ſtatim, & calidum ſervatur in ſinu portantis; ita calens ad ſanum Hominem, in quem tranſplantari Variolæ debent, defertur. Hujus itaque corpore, ſub Medici periti curâ benè ſecundùm ejus conſtitutionem, & Morbi tranplantandi indolem, præparato, inque cubiculo, ubi aër ſatis temperatus ad calorem magis accedens eſt, Tranſpirationem hinc cutis denudatæ minimè impediturus, ſollicitè locato, Operator in rem præſentem vocatus, oblique ſive transverſim cutim brachiorum, femorum atque pedum inſtrumento maximè acuto pungit, donec Sanguinis guttulæ profluant; hinc elevatâ cuticulâ tantillum puris adhuc tepidii inſtillat, ut cum Sanguine emanante miſceri queat, quo facto vulnuſcula putaminibus Nucum juglandium, vel ſimilibus aliis operculis probè teguntur, ſicque faſciarum ope per 14. ferè horas ligata tenentur, quò ſic particulæ varioloſi puris ab indumentis abſtergi nequeant, antequam cum Vulnuſculorum Sanguine permiſceri rectè potuerint. Quidam *Frontem*, *Genas*, *Metacarpum* ac *Metatarſum* ſimul pungunt; ſed cum hæ partes valdè ſenſibiles exiſtant, & conſequenter facilè inflam̃abiles, hinc non adeo tutè ac muſculares ſuprà dictæ pro tali operatione eliguntur.

Inoculationis methodus.

Pauci ſunt, vel nulli, qui Pure utantur ab illis extracto, in quibus Operatio Transplantationis facta eſt, cùm tamen iſtud, ceu mitioris indolis, appoſitiſſimum ad ſimilem uſum foret.

Quod poſt optimum ad Inoc.

Quandoque unicum duntaxat Vulnus infligunt, ac in illud unam alteramve guttam Puris varioloſi inſtillant; hacque Operatione nihilominus Variolæ ſæpiſſimè fuerunt exortæ, æquè ac plura fuiſſent inflicta.

Unicum Vulnuſculum.

Obſer-

Poſt operationem à Variolis tuti

Obſervatum etiam eſt, omnes ferè, qui Variolas nondum antea habuerunt, tempore earum graſſantium epidemico, (exceptis illis qui Inoculationem ſuſtinuerunt) Lue hâc correptos fuiſſe; atque illos omnes, qui ope Tranſplantationis Variolas adepti ſunt & ſuſtinuerunt, ab iiſdem poſtea ſemper immunes manſiſſe.

Symptomata facta operationi ſuccedentia.

Operatione ritè peractâ Symptomata varioloſa paulatim ſequuntur, pauca illa & longè mitiora, quàm in afflictis ſine Inoculatione apparere ſolent; ut Ægrotantes vix ſentiunt, ſe malè habere; nauſea enim, anxietas, atque dolores capitis, dorſi, lumborum, & artuum ne vel minimum affligunt, niſi forſan temperies Atmoſphæræ ſingularis, eaque epidemica, Variolas ſolito maligniores reddiderit, vel conſtitutio, temperies, aut corporis habitus in Ægrotante ſymptomata deterioris notæ effecerit. Quanquam autem ſub hiſce circumſtantiis etiam vehementiora, quàm communiter, apparuerint in tranſplantatis, attamen multis adhuc gradibus cedebant illis Symptomatibus, quæ in aliis tali Lue citra Inoculationem eodem tempore afflictis exorta fuerunt. Quin & totus Morbi per Tranſplantationem accerſiti decurſus, ſecundùm indolem ſymptomatum, breviori ſemper tempore durabat, quàm cùm malum per ſe citra talem operationem Pueros invadebat.

In Oriente uti ſuccedat Operatio.

Conſtantinopoli Variolæ per Inoculationem inſtitutam plerumque ſeptimo, rarius antecedentibus, rariſſimè primo die erumpere ſolent. Nimirum hæc temporis differentia partim à conſtitutione aëris epidemicâ, partim ab Ægrotantis temperie diversâ dependet, ob quas cauſas modò citius modò tardius apparere notantur Puſtulæ; & quidem in illis maximè partibus, in quibus facta Vulnera

nera Puris guttas acceperunt, in his enim Variolæ elevantur, quæ maturatæ ſanioſam materiam, uti in aliis communiter invadentibus apparere ſolent. Quandoque etiam Apoſtemata citiſſimè ad ſuppurationem tendentia exoriuntur. Numerus autem Puſtularum, Operationem Inoculationis ſequentium, eſt exiguus; perpaucæ enim, & vix unquam centum inde effloreſcunt, ac eædem etiam diſtincti ſemper generis. Nonnunquam iis tantùm in locis elevantur Puſtulæ, ubi inciſio facta eſt, ut adeo Facies plerunque libera ab hoc malo, tutaque perſtiterit.

Numerus Puſtularum exiguus.

Maturatione abſolutâ Puſtulæ intra breve temporis ſpatium exiccantur, atque ſpecialem hunc fructum habent comitem, ut poſt decidentiam ſquamarum ſuccedentium nullæ remaneant foveæ ſeu Cicatrices, aliave incommoda, utplurimum aliâs ab hoc Morbo provenientia: nullum enim novimus, qui talem adeptus fuerit deformitatem, poſtquam Inoculationem ſuo in corpore factam ſuſtinuit; imò nec aliis ejuſmodi Homines morbis, ſive Capitis, ſive Oculorum, aliarumve partium obnoxii fuerunt redditi; liberi manſerunt à Cephalalgiis, Ophthalmiis, Surditate, Cœcitate, Febri lentâ, Cachexiâ, Ulceribus ſordidis &c. Tandem huc uſque auditum non fuit, vel unicum hoc Morbo interiiſſe per Transplantationem conciliato; utcunque Operatio promiſcuè in Adultis & Infantibus vel Pueris utriuſque Sexûs, nullâ vel temperiei, vel aëris conſtitutionis, vel anni temporis, aliarumve circumſtantiarum habitâ ratione peracta fuerit.

Puſtulæ citò ſiccantur.

Cùm itaque rem tali modo ſe habere publicè tandem innotuerit, ut de ipſius veritate dubium amplius nullum moveri poſſet, placuit iſtam *Tranſplan-*

Transplantatio in Angliam introducta.

plantationis methodum etiam in magnum *Britanniæ* Regnum introducere, eamque & ibi familiarem reddere; quemmadmodum id è *Tranſactionibus Phil. Societatis Anglorum Regiæ Num.* 339. & 347. haud obſcurè patet. Sed & magnam veritati hujus rei fidem conciliaverunt Teſtes Operationis factæ oculati, qui videlicet eidem, dum exercebatur, præſentes adfuerunt, qui etiam periodos Morbi hinc ſubſequuti obſervaveruut, atque talibus cum Ægrotis multo poſt Morbi decurſum tempore conſortium habuerunt. Hos inter præcipuè nominandus venit nobis *Illuſtris* ille *Sacræ Majeſtatis Britannicæ Miniſter*, *Conſtantinopoli Reſidens*, cùm enim hic propriis multoties Oculis Methodi iſtius ſecuritatem non minus quàm felicitatem obſervâſſet, redux tandem in patriam factus Operationem hanc in duobus *chariſſimis* ſibi *Filiis*, præſentibus *Nobiliſſimis* quibuſdam *Londinenſis Civitatis Perſonis* mirâ cum ſuccesſûs felicitate præſtari curavit. Quod factum ubi innotuit, innumeris poſtea experimentis iſtius ſanandi Methodi ſecuritas fuit confirmata, præcipuè cùm Authoritate & Decreto Regis periculum ejus in quinque Perſonis utriuſque Sexûs ad ſupplicium damnatis fortunato cum ſucceſſu factum eſſet.

Experimenta facta cum ſucceſſu.

ARTIC. IX.

De Febre purpurata & Morbo Hungarico.

Febris purpurea.

FEbris *purpurata* quoſvis adoritur, Mares & Fœminas, Infantes & Adultos, præſertim Puerperas, quibus & malignior & funeſtior exiſtit, forſan Menſium retentorum occaſione. *Acidum* ſui generis *malignum* eſt ejus fomes. Hoc enim ubi ſecretum fuerit, & ad loca intercutanea propulſum,

horum

horum ardor, pruritus & inflammatio excitatur. Subinde *acutus*, non rarò *præceps* eſt affectus, qui dum maximè videtur blandiri, etiam ex leviſſimo horrore, ſubitò jugulat. In *Curatione* conveniunt *Volatilia, Myrrha, Roob Sambuc.* cum C. C. inprimis *Liq.* C. C. *ſuccin.* & in genere eadem quæ in *Malignis* uſurpantur.

Morbus Hungaricus Febres alias malignas ſuperat. *Hungarica.* 1. Gravi *Cardialgia* & *Anxietate.* 2. Intolerabili *Cephalalgia* & graviſſimis *Deliriis.* 3. Graviori *Prunella*; quibus & *Dolor* ſeu *Laſſitudo Artuum oſtocopos*, & ſubinde *Alvi fluor* ſe ſolent ſociare. Curatio eadem eſt ac ſuprà inſinuatur. Valent in ſpecie *Vomitoria*, quæ in Morbi principio admodum ſunt neceſſaria. Hinc autem *Venarum ranin. ſectio*, reſpectu nempe *Prunellæ*; loco quarum Venam Frontis quidam ſecant, ratione *Cephalalgiæ* & *Delirii.* Pro *Julepo* commodè inſervit *Decoctum* C. C. *cum Citro*; pro *Diaphoreticis Spiritus Theriacal. camphor. Diaſcord. Fracaſt. Pulv. ruber Pannon.* quibus *Nitrum antim.* in potu additur. Pro Faucium *Gargariſmate* ℞. *Aq. Semperv. maj.* ℔i. *Succi ejuſdem* ℥ii. *Sal. armon.* ʒi. *M.*

ARTIC. X.

De Peſte.

PEſtis ſupremum denotat malignitatis gradum, qui *Peſtis.* omnibus ferè Morbis; v. gr. *Phrenitidi, Dyſenteriæ, Anginæ,* &c. jungi poteſt. Propriè tamen *Peſtis* eſt illa peculiaris Morbi ſpecies, quam *Bubones* aut *Carbunculi*, ſubinde & *Petechiæ* inſequuntur. Adeo ut per *Peſtem* in genere nil aliud intelligatur, quàm *morbus maximè contagioſus & epidemicus, qui ortum* *Deſcriptio.* *ducit ex miaſmate venenato, ab aëre primùm ſuſcepto,*

& hinc per contagium propagato, qui occultè & laten- ter homines aggreſſus in ſummum vitæ periculum con- jicit, & ferè Bubones, Carbunculos, nonnunquam & Petechias comites ſecum trahit. Miaſma iſtud ſummè ſubtile eſt, quod non tantùm per immediatum contactum, ſed per intermedia quæcunque, Veſtes, Nummos, Literas, ſe propagat. In ſpecie aërem inquinando, quaſi in diſtans multiplicetur, ſeſe diffundit, cujus medio fermentum illud peſtilens inſpiratum ſpiritus vitales afficit, & cruorem inquinat, unde tam promptum vitæ periculum, hinc & ſpiritus metu percuſſi tam facile contagium ſuſcipiunt. Natura miaſmatis hujus nondum debitè explicata eſt.

Cauſæ remotæ. *Cauſæ remotæ* ſunt inprimis *Terræmotus*, quo in caſu merito culpantur effluvia mineralia; item Fames, hominum Strages, & Cadavera putredine reſoluta, ratione mumialis conſociationis cum hominibus. Accedunt & aliæ plures aëris alterationes.

Symptomata & ſigna. *Symptomata.* Nunc adeſt Febris, qui motus eſt naturæ irritatæ; nunc abeſt, quo in caſu ſpiritus quaſi ſiderati ſunt, & majus ſubeſt periculum. Ægrum autem *Peſte* corruptum eſſe oſtendit nauſea ſine manifeſtâ causâ, ex contagio nempe ſuſcepto. *Lindanus* dicit certum eſſe ſignum, ſi Ægri ſentiant in locis Bubonum, i. e. Inguinibus, ſub Axillis, vel Parotidibus puncticulas, plures vel pauciores, vel etiam unam quaſi candente acu factam; quæ ipſa confirmantur, ſi præceſſerit metus, & conjungatur capitis dolor inſignior, vel ſimilis præternaturalis ſubitanea corporis alteratio.

Prognoſis. *Prognoſis.* Scabies tempore *Peſtis* ſalutaris eſt. Lue venereâ infecti, & ulceroſi raro corripiuntur; aliàs libenter Lui venereæ ſe ſociat *Peſtis*. *Bubones* & *Tumores* citò erumpentes, cum remiſſione ſymptomatum,

matum, boni ſunt. *Bubonaria Peſtis* mitiſſima, illa cum *Anthracibus* media, *pethechialis* peſſima. *Bubones* plures & boni coloris ſalutares ſunt; *Carbunculi* quo plures, eo periculoſiores. Si per ſudores largiores materia diſcutitur, bonum; ſi ſudor ſit frigidus, vel ſi extrema frigeant, in ſpecie Nares, malum. *Narium ſtillicidium* eſt lethale. *Tumores* deliteſcentes periculum portendunt. Eminentibus *Exanthematibus* vel *Bubonibus* ſuperveniens ſingultus eſt lethale ſignum. Super Bubonem erumpens *Anthrax* ſive *Carbunculus* æquè audit funeſtus. *Anthraces* in digitis propter multos tendines periculoſi ſunt. *Tumores* ante Febrim erumpentes, minùs periculoſi ſunt illis, qui poſt Febrem apparent: *Tumores* aliquantiſper inflammati, non adeo, ſed cùm circulo juncti ſunt livido, valdè periculoſi. Si Cantharides applicatæ *Veſicas* non excitent, inſtat mors. Si poſt Veſicatorium applicatum & apertum, vel Cauterium actuale, intra 12. vel 14. horas *Anthracis* progreſſus ad vicina non poteſt inhiberi, Æger interibit. Idque etiam fit, quando poſt cauterium ſive potentiale ſive actuale applicatum, locus aridus permanet: ſin verò applicato cauterio erumpat *Veſicula*, quo major eo melior, & poſtmodum laudabilis materia in illa generetur, Æger erit extra periculum. *Anthrax* cum *Vibice* communiter flavo aut rubeo eſt admodum periculoſus. Quod ſi *Vibex* albeſcat citra Febris decrementum, pauca ſalutis ſpes ſupereſt. Si *Bubones* in collo aut prope aures inducant dolores gutturis, & deglutitio citra inſignem internam Inflammationem impediatur, Patiens vix ultra 12. vel 15. horas ſupervivet. *Febris* inſignis citra anxietates Cordis, minus periculoſa eſt, quàm *Anxietates Cordis* citra inſignem *Febrim*. Si oriantur *Anthraces* in oculis, manibus,

 ſtoma-

ſtomacho, *&c.* Ægri moriuntur, idque cum ſummis Torminibus, non ſecus atque ſi in Veſicâ urinariâ labes fuerit oborta.

Curatio. *Curatio* eſt vel *præſervatoria* vel *curatoria.* Genuina præſervatio conſiſtit in cauſæ averruncatione, & ſpirituum roboratione. Hinc ſanguis quaſi balſamo condiendus eſt ad minuendam mumialem ſymboliſationem cum contagio. Peſtis, ſicut & Febris omnis, jejunos facilè affligit, unde ante egreſſum ex ædibus comedendum fruſtum *panis*, ſumendo hauſtum *Vini abſinthit.* cui immiſta fuerit *Camphora*, quantitate piſi leviter accenſa, ut ſupernatando comburatur; ſin extinguatur, denuo accendatur. Egregium præſervativum eſt *Vinum acidum generoſum*, ex eo ſaltem, quòd animoſos reddat Homines; quod & medicatum reddi pôteſt ex infuſione *Vegetabilium alexipharmacorum*, nunquam omittendo *Myrrham* & *Camphoram*. *Purgantia* ad præſervationem ſint rara, parca, & non vehementia, V. g.

℞. *Rhei elect.* ʒiß. *Folior. Sen. mund.* ʒiij. *Cremor. Tartar.* ʒi. *Rad. Scorzoner.* ℥ß. *Coq. ex Aqua Card. ben. Colatur.* ℥iij. *add. Syr. de Cich. cum Rhab.* ʒvi. *Spir. Salis parum*; *Conf. Alkerm.* ℈i. *M. F. Hauſtulus.*

Præſervatoria. *Theriacalia*, & *Aquæ ſpirituoſæ oleoſæ*, in præſervatione non conveniunt, niſi acidis miſta. Optimè præſervant *Fonticuli* corpori inuſti, unde qui ignari accedunt ad Infectos, ſentiunt punctiones in Fonticulis. In *præſervatione* ſolemus *aërem medicari* per *Sulphur* accenſum addito *Nitro*; inprimis per accenſum *Pulverem pyrium* & crebriores *Tormentorum bellicorum* in Civitatibus *exploſiones*. Addi poſſunt *Succinum*, *Thus*, *Myrrha*, *Camphora*, *Baccæ Junip.* Præterea *Spir. Vitriol.* & *Nitri* lateribus calefactis affuſi; item *Acetum nitratum* cum *Camphora*, vel *Acet. rut.* cum *Nitro* & *Camphora* pro ſuffitu egregiè

egregiè convenit. Non ineptè *Lac calefactum* in conclavi ſuſpecto reponatur, ut infectio *Lacti* tali ſe inſinuet, hincque cruſta viridiuſcula ſupernatans appareat. Formantur *Trochiſci* efficaces & ſuaviores ex *Nitr.* ℔i. *Sulph.* ℥iii. *Benzoe, Styrac. ſimul liquat. an. q. ſ.* Carbonibus ardentibus injiciendi.

Poſt *Aëris purificationem* inſtituitur *præſervatio* per *corporis medicationem*; in quem finem *interna Remedia* ſunt *acida*, & hinc *ſulphurea*. Inter *acida* excellit *Acetum theriacale*, vel *bezoardicum*, vel *Acet. rutaceum* aut *Calendulæ*, vel potius *Acetum medicatum* per infuſionem *Rut. Pimpinell. Beton. Nuc. Jugland. Allii, Bacc. Junip.* additâ *Camphorâ*, aut ejus vice *Spodio cervino.* Digerantur hæc ſpacio 40. horar. ad Solem vel intra Hypocauſtum. Percolatum detur ad cochleare unum jejuno ſtomacho. Naribus etiam, Temporibus & Pulſibus cum lintéolis vel affricetur, vel applicetur pro antidoto certiſſimo. Mirus dein fuit ſucceſſus *Aceti theriacalis Timæi.* Sanè ipſum *Acetum*, in quâ *Theriaca* ſoluta eſt, additâ *Myrrhâ*, & *Camphorâ* in *Spir. Vini* ſolutâ (nam in *Aceto* non ſolvitur) quotidie uſurpatum cum buccellâ panis optimè præſervat; ſed ipſe *Spir. Vini* ſæpè noxius obſervatur. Laudantur etiam *Elix. propriet. Spiritus Sulph. Salis*, aut *Vitrioli*, ex paucâ *Cereviſiâ* aut *Vino* aſſumendus, Fructus acidi, ut *Citra, Granata*, &c. *Aceti aromatici* ſpongiâ excepti odor: adeo ut in *Peſtis* præcautione, *acida* ſemper probentur. Quibus acida meraca ſunt moleſta, temperentur *Spiritu Vini*; hinc *Spir. Salis*, ſæpius cum eodem cohobando, aciditatem amittit.

Præſervatio per medicationem corporis.

Per acida.

Poſt *acida* ſunt *ſulphurea*, tam *mineralia* quàm *vegetabilia*, balſamicâ vi corpus defendentia. Hinc omnis potus *ſulphurandus*; & uſurpentur *Flores Sulph.* cum *Myrrhâ.* Juxta *Sulphur* habentur *Succinum*,

Sulphurea.

num, *Myrrha*, & quæ omnibus palmam præripit *Camphora*. Laudatur *Elix. propr*, *Spiritu Sulph.* acidulatum. His addendum eſt *Opium*, quod ſpiritus figendo & animi pathemata nonnihil coërcendo, inter *præſervativa* non ultimum meretur locum. Hinc *Theriaca*, *Mithrid.* *Diaſcord.* cum *Aceto* commodè uſurpantur. Item ℞. *Flor. Sulph.* ℥iij. *Myrrh.* ℥ii. *Aloes* ℥i. *Croci*, *Camphor. an.* ℥ß. *M. f. Pulvis*, ex quo cum *Conſ. Pulp. Citri f. Electuarium*, aut agitando cum *Aceto*, *Acetum præſervativum*.

Externa præſervativa. Hæc quoad *interna præſervativa*; inter *externa* convenit *ſpongia Aceto* imprægnata, Naribus admota, omnibus *Pomambris* præferenda; cui addi poſſunt *Camphora* & *Myrrha* in pyxide perforatâ; *Radices Angelicæ*, *Imperatoriæ*, *Zedoar.* & *Zinzib.* in *Aceto* maceratæ & crebrius maſticatæ; aut *Trochiſci* ex *Myrrha* & *Camphora* cum *Mucilag. Gum. Tragacanth.* in ore continuò voluti. Illinuntur & Tempora, Carpi, & Præcordia *Balſamo*, v. g. ℞. *Ol. deſt. Junip.* ℥ii. *Ol. ſtill. Citr. Succin. an.* ℥i. *Ol. ſtill. Camph. gut.* xxiv. *M. pro dicto uſu*. *Trochiſci ex Magnet. arſenicali Ang. Salæ* cum *ſ. q. Benzoes*, Syndone rubrâ obducti, & circa regionem Cordis appenſi egregium ſunt *Amuletum*. Item illud ex *Mercurio* per fumum *Saturni* coagulato & appenſo; item *Bufo* per caput perforatus, & ita appenſus; vel *Trochiſci* ex *Bufon.* & eorum *Vermiculis* in patellâ cereâ rejectis, ſimiliter appenſi. *Hæc de præſervatione*.

Curatoria methodus. *Curationis* totius cardo in eo vertitur, ut *Venenum* ſuſceptum potenti *ſudorifero alexipharmaco* foras educatur, additâ ſemper *Camphorâ* ob penetrantiam ſummam. Fundamentum ſuggerit natura venenum ſponte deponens. Sed obſervetur I. *Alexipharmacum* ſingulis 8. horis eſſe repetendum, diuque continuandum: nec metuenda virium

proſtratio

proſtratio, melius enim ſe habent *Ægri*, dum ſudant. Interim ratio habeatur *texturæ* raræ vel denſæ, *virium* infirmarum vel validarum, & *malignitatis* majoris vel minoris. II. Sudans à ſomno arceatur, admovendo nempe Naribus ſpongiam *Aceto vini* nonnihil *camphorato* imbutam; nam ſomnus *Veneni* expulſionem impedit. III. Dum ſudat Æger, applicetur umbilico *panis parvus* à furno *calens*, cujus cavitas *Theriacæ* ℥ii. repleta ſit, detractâ cruſtâ inferiori. Simili modo Pani *ſecalino* infunditur *Spir. Vini camphor.* & applicatur Umbilico, ita ut foramen ei reſpondeat. Sic Æger incipiet ſudare, licèt nihil intus ſumpſerit, & Venenum pani ſe inſinuabit, qui propterea defodiendus eſt. IV. Si adſit *Agrypnia*, *Delirium*, aut *Inquietudo*, *ſudoriferis* addantur *opiata*, præſertim in principio, ut coërceantur Symptomata: & poſt ſudorem, linteis calefactis. *Sulphure*, *Succino*, *Thure* & *Myrrhâ* probè ſuffumigatis abſterſum, in lecto adhuc aliquamdiu maneat Homo, ut blandus denuo Sudor ſequatur. V. Si adſit *Febris ardens*, & effervefcentia inſignis, *theriacalia* niſi *acidis* temperata non conveniunt. Uſurpantur itaque *Diaſcord. fixa antimonialia*, & *Salia lixivialia*. Sin verò *Febris mitis* aut nulla ſit, *theriacalia aromatica* conducunt debitæ Sanguinis æſtuationi reſtituendæ. VI. *Acida* nunquam omittenda, ſemper tamen *ſudoriferis* miſcenda; conveniunt inprimis poſt Sudorem, ut reficiatur Æger & ſimul malignitati reſiſtatur. VII. Sicut *Fonticuli* in præſervatione, ita *Veſicatoria* in curatione Vertebris colli, verſus Humerum aut Carpum, Cruribus & Suris internis, applicata, conducunt. Talia enim à partibus nobilioribus revellunt; à vicinis derivant; vaſa calefaciunt, liquores reddunt magis obſequaces, & cum ſeroſa colluvie noxios humores edu-

Quæ obſervanda pro diverſitate ſymptomatum.

educunt. Sed acerrima eſſe debent, & pars prius ad ruborem eſt fricanda, quo vis *Emplaſtri veſicatorii* potentius ſe exerat; & excitata Ulcera diu aperta relinquenda *Emplaſtro de Meliloto*, pulverem *Cantharidum* iterum atque iterum inſpergendo, hinc Inflammationibus dolorificis opportunè ſuccurrendo *foliis Braſſicæ*, Ulceribus ſuperimpoſitis. Interea hujuſmodi *epiſpaſticis* ſemper addatur aliquid de *Magnete Arſenicali*. Sed tamen ſi urgeat *Urinæ ardor* & *Incontinentia*, *Sphincteris Veſicæ Inflammatio* vel *Ulceratio*, *Mictus cruentus*; ſi *Mulier utero gerat*, vel inſtet *Fluxus menſtruus*, vel nimia ſit *Virium proſtratio*, non ſunt admovenda. VIII. A *Venæſectione* ſemper abſtineatur; idque eò magis, ubi alvus ſimul fluere cœpit, vel *Bubones*, *Carbunculi* aut *Petechiæ* ſe manifeſtant. IX. In principio morbi, dum Venenum in primis viis hærere teſtatur Nauſea, commodè adhibentur *Vomitoria*, addendo ea, quæ vim habent *alexipharmacam*. Ubi mox apparent *Bubones* & *Anthraces*, & neceſſitas *vomitorium* propinare ſuadet: applicetur autem *Buboni* & *Anthraci* attractivum remedium, ne, dum *Vomitorium* datur, recedat Tumor. X. Si vomitus adeo vexet Ægros, ut nihil retineant, ſolo integumentorum pondere ſudor provocandus, ſuperinducendo vultui linteaminis partem ad halitus colligendos. Sic enim *Vomitus* & *Alvi profluvium* ſedantur, & aſſumpta deinceps *medicamenta* probè retinentur.

Venæſectio noxia.

Camphorata excellunt.

Inter Remedia, pro curatione *Peſtis*, excellit *Camphora*; unde *Heinſii Oleum peſtilentiale* ex *Ol. ſtil. Succin. Citr.* & *Camph.* compoſitum, *ad gut.* x. *vel* xv. multum præſtitit. Habetur etiam *Liquor* ex *Camphoræ* ℥i. & *Album. Ov.* ℥vi. *deſtillatis per retortam*, qui cum *Spiritu Vini* cohobatus egregium eſt *alexipharmacum*. *Camphora* etiam ad ʒß. cum *Croco* in

Aquæ

Aquæ Theriac. ℥i. ſoluta; vel cum *Florib. Sulph.* & *Theriacâ* miſta, egregiè ſudorem prolicit. Juxta *Camphoram* laudatur *Spir. C. C.* ritè paratus, & *ſale volat.* probè acuatus, ad ʒß. *Baccæ Hederæ arboreæ* ad ʒi. in *Vino* vel *Aquâ Card. ben.* item *Baccæ Junip.* multum laudantur. *Allii capita* contuſa cum *Vino* vel *Aceto* ſumpta; vel remedia ex *Crocis* & *Viperis* notiſſima ſunt. Egregii etiam exiſtunt *Bufones vivi* in *Spiritu Vini* ſuffocati, unde hic *alexipharmacus* redditur; ut & *Spiritus* & *Sal. vol.* ex iiſdem ita maceratis & per retortam deſtillatis. Imò ipſi *Bufones* ab interioribus purgati, exſiccati, pulveriſati, & cum *Hepate* proprio ſimiliter exſiccato, in forma *pulveris* ad ʒß. vel ʒi. commodè propinantur. *Stercus humanum* cum *Urinâ propriâ* hauſtum eſt egregium; quòd & externè *Bubones peſtilentiales* optimè ſanat. Inter *mineralia* eminet *ſulphur*, tam *commune* ad ʒii. cum *Aceto* & *Camphora*; quàm ex *Antimonio* ritè paratum. Inde & Potus quilibet in *Peſte* ſulphurandus eſt. De *Potionibus theriacalibus* aliiſque ſufficiant, quæ circa *malignas Febres* monita fuerunt. Ex dictis facile eſt parare formulas: V. g.

Specifica alia remedia

℞. *Theriac. Andr.* ʒi. *Bezoard. min.* ʒß. *Camph. gr.* vi. *Acet. Bezoard. q. ſ. Miſc. cum Sacch. F. Bolus unâ vice ſumendus, expectando ſudorem.*

℞. *Antimon. diaph. Flor. Sulph. an.* ʒß. *Sal. volat. Viper.* ℈i. *Camph. gr.* viii. *Nitri ppt. gr.* xii. *M. Divide in 2. partes æquales pro ſudorifero.*

℞. *Aquæ Card. b.* ℥iij. *Liq.* CC. *ſuccin.* ℈j. *Camph. gr.* v. *Syr. de Scord.* ℥ß. *M. pro hauſtu.*

℞. *Roob Junip.* ℥iii. *Elect. de Ovo, Mithridat. an.* ℥iß. *Theriac.* ʒiii. *Flor. Sulph.* ℥j. *Myrrh.* ʒiii. *Camph.* ʒii. *Croc. orient.* ʒß. *Succ. Citr. q. ſ. Miſc. f. Elect. Doſ.* ʒi. *mane ac veſp. in Aqua Card. b. & Acetoſ. an.* ℥i.

℞. *Viridis æris benè calefacti* ℔i. *Irrora cum Spir.*

Acet. ℥iiij. *Deſtilla per Retortam vitream in igne arenæ intenſiori. Jam* ℞. *Hujus Spir. part.* iß. *Spir. Tart. rectif. p.* iii. *Miſtis his, adde ſingulis unciis Camph.* ʒß. *ponantur vitro bene obturato in digeſtionem, donec Camphora uniatur Liquori. Si cum aliqua particula Opii digeratur & filtretur, dat Elixir antiloimicum egregium.*

Bubones & Anthraces. Symptomata frequentiſſima *Peſtis* ſunt *Bubo* & *Anthrax. Bubo* crudus non aperiendus, niſi ejus livor aut nigredo Gangrænam minetur; adeoque *maturatio* quædam eſt expectanda. Inconſultum autem videtur diſcuſſioni Bubonum operam dare, niſi ſimul ſudor provocetur. In Bubone itaque curando applicantur externè 1. *Attractiva.* 2. *Maturantia.* 3. *Mundificativa* & *Conſolidantia.* Sic pro attrahendo Veneno & maturando Tumore applicant quidam *Cepas coctas*, cum *Pulv. ſem. Sinapi*, aut ſi dolor intenſius urgeat, cum *Theriaca* contuſas. Huc faciunt *Bufones* exſiccati, in *Vino* macerati, dum molleſcant, & Buboni impoſiti; vel eorum *pulvis* cum *Aq. Scorzoner.* in forma *Cataplaſmatis*, vel *Emplaſtrum magnet. arſenicale Angeli Salæ*, reliquis *Emplaſtris* præferendum. *Buboni* nempe applicatur *veſicatorium*, etiamſi tumor non ſit magnitudinis inſignis, intermiſſis *Cucurbitulis*, quæ bonos æquè ac malos humores alliciunt, Sanguinem alterant, & *Dolorem* atque *Febrim* excitant; Veſicæ poſt horas 8. vel plures excitatæ atque diſſectæ applicatur *Emplaſtrum*, cujus formula talis eſt: ℞. *Antim. crud. Sulph. flav. Arſen. alb. an.* ℥ij. ſubtiliſſime pulveriſata ſepeliantur in phiala in Igne arenæ, donec rubeſcant: vaſe refrigerato, eximitur *Magnes arſenicalis*, non venenatus. Deinde ℞. *Gum. Serap. Ammon. Galban. an.* ℥ß. *Ol. Succin.* ʒii. *Terr. Vitriol. dulc.* ʒi. *Gummata diſſolvantur in Aceto forti; & per parvum linteum expreſſa,*

preſſa, ad conſiſtentiam priorem bullita, miſceantur cum Ol. Succin. Terra Vitr. & *Magnete arſenicali.* Sic habetur *Emplaſtrum* egregiè attractivum, quod tamen in corporibus robuſtioribus, vel ſi profundius lateat *Bubo*, niſi ope *veſicatorii*, *Eſcharam* non producet. *Eſchara* autem Veneni extracti vera ſedes eſt, & mediocriter craſſa reperitur, cute tantum ſuperficialiter corroſâ, unde multo citius & minore cum dolore ſeparatur, quàm aliæ *Cruſtæ artificiales.* Saltem ejus ſeparatio promovetur *ſeq. Unguento:* ℞. *Mell. virg. Axung. Anat. an.* ℥i. *Fulig. Camin.* ʒvi. *Terebinth.* ℥i. *Vitell. Ov. no.* ii. *Theriac.* ʒiii. *Ol. Scorpion. q. ſ.* Si *Tumor*, cruſtâ primâ ablatâ, ſufficienter non ſit imminutus, *Emplaſtro* prædicto *magnetico* ſecundam, vel tertiam excitabis. Tandem Ulcus *conſolidandum Emplaſtro de Minio*, vel *albo cocto*, vel *Diapomphol.* ſed lentè ad conſolidationem feſtinandum, ne lateat adhuc virus. *Eſcharæ & Ulceris curatio.*

Verzaſcha, *Medicus* ille *Baſilienſis*, Bubones curavit applicando *veſicatorium* inferiori parti, deinde imponendo Veſicæ *Fol. Betæ* aut *Braſſicæ rubræ, Oleo Rapar.* inunctum; ſecundo die applicuit *Cataplaſma* ſeq. ℞. *Mic. Pan. tritic. alb.* ℥ii. *Farin. Radicum Alth. Lil. alb. an.* ℥i. *Herb. Malv. Scabioſ. Scord. Rut. flor. Chamom. Melilot. an.* ʒi. *Farin. ſem. Lin.* ℥ß. *Fænugr.* ʒii. *Ficuum recent. n* vi. *Cep. n.* iii. *Pulv. & coq. in Aq. font. ad formam Pultis, ſub finem addendo Ol. Scorp. Unguent. reſump. an.* ℥ß. *Theriac. Androm.* ʒvi. *Pulv. Croc.* ʒiß. *Vitel. Ov. n.* iii. *M. F. Cataplaſma.* Quia tamen hoc Cataplaſma facilè corrumpitur, ejus loco ſubſtitui poteſt ſequens: ℞. *Emplaſt. Melil. Diach. cum Gum. an.* ℥i. *Theriac. Androm.* ℥ß. *Ol. Scorp. q. ſ. M.* Si verò propter cutis denſitatem *Bubones* iſtis medicamentis non rumpantur, aperuit Lanceolâ, & Ulcus mundificavit *Linimento* èx *Ung. Verzaſchæ methodus.*

Apoſt.

Apoſt. ʒiii. *Terebinth. Venet. Mell. roſ. an.* ʒii. *Theriac. Andr. Ol. Scorp. an.* ʒi. *Vitel. Ov. n.* i. *M.*

Aliorum Curandi ratio. Alii præmiſſo vel omiſſo *Veſicatorio, Bubonem* mitigant applicando *Herb. Parid.* aut *Cataplaſma* ex *Fermento* cum *Scrophularia* & *Bacc. Herb. Parid.* aut *Cataplaſma* ſequ. ℞. *Rad. Lil. alb. & Alth. an.* ℥ii. *Fic. ping. n.* iii. *Coq. in ſ. q. Ol. Lil. alb. ad conſiſt. Cataplaſm. adde Fulig. ſplend.* ℥i. *Sapon. Venet.* ʒvi. *Ol. Ran.* ʒii. *Miſ.* quo facto aperiendus eſt *ſcalpello* aut *cauterio potentiali*, ne ſuppurationis mora vires proſternat, aut virus repellat. Solebat quidam *Hodges* chirurgicæ manûs vicem ſupplere *Emplaſtro* ex *Oxycroc.* ℥iii. *Galban. colat. Gum. Caran. an.* ℥i. *Pic. nav.* ℥ii. *liquatis cum Ol. Chamom.* Apertio tamen artificialis ipſi auſpicatior habetur, aperto autem *Buboni* applicandus eſt *Balſam. Sulph. aniſ. vel terebinth.* cum *Ung. baſil.* & *Theriaca*, imponendo deſuper *Emplaſtr. Diapomph.* pro mundificatione & conſolidatione, obſervando tamen, ut diutiſſimè apertum ſervetur. De cætero probè attendendum, ne *Acetum*, *opiata*, *ſaturnina*, vel *mercurialia* Bubonibus applicentur. *Parotides* eodem modo tractandæ ſunt ac *Bubones.*

Carbunculi. Quoad *Carbunculos* & *Anthraces* : *Carbunculus* emergit cum calore purpureo & puniceo, & circulo circumcirca vel rubicundo, qui melior, vel livido, qui deterior ; & Gangrænæ inſtar partes vicinas inficit. Interdum puſtula alba apparet, materiam quaſi coctam continens, quæ aperta aut compreſſa, ſicca ac profunda in partibus carnoſis radicata apparet. Subinde puſtulæ plures emergunt, ſub quibus durities inflammatoria apparet. In Curatione cùm nil aliud ſit, quàm incipiens partis mortificatio, 1. ejus progreſſus inhibendus. 2. pars mortificata ſeparanda. 3. Ulcus relictum mundificandum. Pro primo ſcopo ducatur circulus *Sapphiro* in cutè circa *Carbuncu-*

bunculum : dein illinatur apex ejus *Butyro Antimonii*, hæc enim non ſolùm progreſſum mortificationis inhibent, ſed & totum mortificatum ſeparant. Denique applicetur *Empl. de Fulig.* vel *Magnet. Angel. Sal.* quo non datur melius. Alii non ineptè mox applicant *Cauterium actuale*, & *Eſcharam* ruptorio ex *Ol. Lin.* & *Chamom.* cum *Croco* ſucceſſivè ſeparant. His factis, ubi ſubſtantia ſeparata probè educta eſt, uſurpetur *Balſ. Sulph. aniſ.* aut *Ung. Baſil.* cum *Empl. tetrapharm.* & *Theriac.* Si adſit ardor ſummus, vitentur *oleoſa* & *pinguia*, metu ſphaceliſmi.

Æſtus in genere mitigatur uſu *Nitr. antim. ad* ℥i. in *Menſ.* ß. potûs ordinarii; item *Arcan. duplic. Spir. Nitr. d.* &c. *Externè* lintea intincta *ſucco Semperv. maj.* & *Acet. roſ.* in quo ſolutum *Nitrum*, applicantur pulſibus, fronti & temporibus. Sed in Febribus cum excretione cutanea junctis, calor non facilè ſufflaminandus eſt, niſi modum exceſſerit. *Remedia æſtûs.*

In *Dolore capitis* & *Vigiliis* notandum, quòd nunc à Stomacho & Præcordiis affectis proveniant, & *Vomitorio* in principio morbi dato, vel *Clyſmatibus* præcaveantur aut leventur : nunc Capitis malè ſe habentis pediſſequæ ſint, & tunc intenſior eſt incaleſcentia circa frontem, oculi ſunt fulgidi, & minor eſt inquietudo ſeu jectigatio. Si hæc ſymptomata diutius durent, Delirium poſt ſe trahunt, cujus comites tandem ſunt Convulſiones. *Dolor capitis* in principio curandus venit, ſed ſi prope judicationem ſuperveniat, nil tentandum, quia interdum Vomitum vel Hæmorrhagiam præſagit. *Vigiliæ* pariter circa criſin minus tutò *anodynis* tractantur. *Internè* Mala hæc curant *Opiata* & *Emulſiones*, *externè* illinitur temporibus *Ung. alabaſtr.* cum *Ol. Semin. Papav. alb.* aut *Hyoſc. expreſſ.* item *Epithema* fronti applicatur ex *Emulſ. nucl. Perſic.* & *Cephalalg. Agrypnia.*

ſem.

ſem. Papav. alb. in *Aq. flor. Sambuc.* aut *Verben.* aut *Solan.* cum *Camphora.* Applicantur etiam Plantis pedum *Cataplaſmata* ex *Fol. Rut. Rad. Raphan.* & *Sal. comm.* cum *Fermento.* Deinde ſubinde admoventur Fronti & Plantis Pedum lintea tincta in *Aquâ* ſolutionis *Nitri.* Notandum autem, *Epithemata* humida minùs convenire niſi calentia, quia refrigerata poros ſtringunt; item dolorem in parte Capitis anteriori à Febre oriri, in poſteriori verò à proprio Capitis Affectu. *Medulla* etiam *crurum Vituli* recens, temporibus crebrius illita, veſpertino tempore ſomnum adfert. *Barbette* temerarium *Opii* uſum diſſuadet, primis nempe tribus vel quatuor diebus; item impuro exiſtente Ventriculo, Ægriſque nimis debilibus; & tandem diu deficiente ſomno non niſi *alexipharmacis* junctis conducit. Quin & priuſquam ad *Laudani Op.* uſum accedit, Capitis dolorem ſedat applicando plantis pedum & volis manuum Cataplaſma ex *fol. Rut. Ferment. acri, Fimo columb. Sal. com.* & *Acet. Sambuc.* Vel ex *Bol. armen. Terr. ſigil. Cret. alb.* & *Acet. Calendulæ.*

Soporis. Si adſit profundior *Somnus*, applicetur naribus *ſuccus Rutæ* cum *Aceto*, aut *Caſtoreum* cum *Aceto rutac.* Adhibeantur *Veſicatoria* cervici, item carpis aut malleolis: & Fronti imponantur *Thus, Baccæ Laur.* & *Piper nigr.* cum *Albumine ovi* ſubacta. *Internè* vitentur *Theriacalia*, vel quæ de *Opio* participant, & propinentur *acida.*

Hæmorrhagia narium. *Hæmorrhagia narium critica* non ſiſtenda; verùm *Symptomatica* ſiſtitur ſanguinis fluxum prohibendo per interna refrigerantia, nempe *papaverina, Aqu. Papav. errat.* cum *ſucco Portul.* aut *ſucc. Cydon. Rib. Syr. Portulac.* denique *Terr. ſigill. Lap. Hæmat. Corall. Bezoard. martial.* aut *Antim. diaph. mart.* ex quibus fieri poſſunt Mixturæ cum *Aquis Symph. Plantag.*

Roſ.

Roſ. &c. addito *Nitro*, *Spir. Vitriol.* aut *Salis*, *Aceto* &c. *Externè Bufo* vivus ſub alis applicatus, vel exſiccatus ſimili ratione detentus, vel pugno compreſſus, ut probè incaleſcat, potenter *Hæmorrhagias* ſiſtit; abluantur etiam Manus, Pedes & Collum *Aceto*; vel applicetur Temporibus *Creta*, aut *Bolus* cum *Aceto*. Sedatâ *Hæmorrhagiâ* laxatio alvi inſtituenda eſt, ſi alia non impediant, idque *rhabarbarino* quodam.

Sitis Febrium levatur per *Nitr. antimon.* in potu ſolùm, vel *Serum lactis ſucco Citri acidulatum*, vel *Aquam comm. acidulatam* cum *Spir. Sal.* & *Syr. Citr.* quæ optimè levat, & ſudorem ſimul movet. Si alvus quoque aperienda veniat, conveniens eſt *Tamarind. Pulp.* & *Decoct.* Notandum autem, nec nimiâ quantitate, nec ſæpius frigidam bibendam eſſe, alias Flatus, Alvi fluxus, Cordis anxietates & ſymptomata alia exinde metuenda eſſe ſcribit *Barbette*, quem *vide de Peſte*, p. 615. *Sitis.*

In *Cardialgia* & *Vomitu* conducit *Sal Abſinth.* ad ℈i. item *Conſ. Menth.* & *Extract. Torment.* In *Peſte* exhibuit *Barbette* miſturam ex *Aq. Menth. Prophyl.* & *Cinnamom.* cum *Conf. Hyacinth. Sal. Coral.* & *Syr. Myrtin.* inunxit dein Ventriculum ter vel quater quotidie *Unguento* ex *Ol. Nucis moſch. expr.* ℥iß. *Ol. Mac. ſtill.* ʒß. *Ol. Abſinth.* ℈i. Interea parcior potus conceditur, & ſedatò Vomitu exhibetur ſudoriferum. Notandum autem, mala hæc non adeo facilè profligari, ſi ex internis *Carbunculis* oriantur, quas Ventriculum & Inteſtina ſubinde occupare teſtatur Cadaverum ſectio. *Cardialgia & Vomitus.*

Alvi Fluxus & *Tormina abdominis* curat *Diaſcord.* ad ℈i. in Miſturis propinatum; item *Eſſent. Theriac.* ad *gut.* 30. vel 40. item *Extract. theriac.* ad gr. iii. vel 4. *Anodyna* autem & *opiata*, *abſorbentibus* miſta, *Colicæ & Diarrhææ.*

optima

optima ſunt. Abſtineat Æger ab omnibus ſalſis & acidis, alias in *Peſte* uſitatis, item à largiore potu. Applicentur externè *Olea ſtillatitia Maſtich. Abſinth. Aneth.* &c. cum *Theriacâ* & *adſtringentibus.*

Sudoris. *Sudores*, corpore adhuc pleno, non ſunt eliciendi quia facilè translatio fieri poteſt ad caput. Interdum poſt *Febres continuas* remanent crebri ſudores nocturni, ex ſanguine depauperato & nutrimentum non aſſimilante nati, qui curantur per *Emulſ. temperantes*, vel *abſorbentia corallata*, interdum *martialia* cum *aromaticis*, ſubjunctis *amaris*, *v. g. Abſinth.*

Iſchuriæ. *Urinæ ſuppreſſio* prægreſſo ſudori ſuperveniens imminentis criſeos per ſudorem interdum indicium eſt. Quandoque in ſtatu ſine criſeos indiciis delirantibus, vel alio modo affectis ſupervenit, & in talibus illinenda venit Regio pubis *Ung. de Alth.* ℥ß. cum *Ol. Scorpion. ſimpl.* ʒi. Et omittenda ſunt *Veſicatoria.*

Lipothymiæ. *Deliquia animi*, *Palpitatio cordis*, & *Anxietas* à Ventriculo orta, curantur *abſorbentibus.* Si procedant à Sanguine grumoſo aut Spirituum motu convulſivo, proſunt *Confectio Alkerm. Caſtoreum* C. C. *Spir. Sal. ammon.* *Externè* convenit Faciem & Tempora irrorare *Mixturis cephalicis* cum *Caſtor.* & *Acet. Roſ.* junctis.

Anginæ. Si adſit *Prunella*, aut *Angina*, & incipiens *Oris putredo*, collo applicetur *Sacculus* interpaſſatus calidus ex *Croco, flor. Sambuc. Sale Pet.* & fiat *Gargariſma* adſtringens ex ſpeciebus in *Aqua Hord.* decoctis, addito *Nitro* & *Sale ammoniaco.*

Petechiarum. Interdum *Maculæ*, pulicum morſus referentes, Dorſum, Brachia & Crura criticis diebus occupant; interdum apparent Vibices longiores à guttarum ſanguinis

ſanguinis ſiderati diſperſione ortæ. In hoc caſu continuanda ſunt ſudorifera, inprimis *Aq. Galeg. Myrrha, Caſtor. Camphora, & Salia vol.* Sedulò frigus vitandum, & corpus quotidie fricandum calidè Sacculo *Sale comm.* vel *Sale petræ* repleto; atque *Cucurbitæ ſiccæ*, paſſim in Dorſo, Brachiis & Cruribus calidè affigendæ, ac ſæpius detrahendæ.

SECT. XVI.

De Nutritione Læſâ.

A R T. I.

De Phthiſi & Tabe.

SAnguis ex ſiniſtro Cordis ventriculo ebulliens diſtribuitur ad omnes partes, ut corpus nutriatur. Læditur hæc nutritio 1. Quando redundat vel universè in *Corpulentia*, vel particulatim ſecundùm partium nonnullarum & viſcerum parenchymata, ut in *magno Hepate, Liene*, &c. 2. Quando deficit in *Atrophia* & *Tabe*. 3. Quando depravatur in *Cachexia, Anaſarca, Ictero*, &c.

In *Atrophia* deficit nutritio, vel ratione pinguedinis & *Macies* dicitur, vel ratione carnis muſculoſæ & *Tabes* appellatur. Cartilagines autem, Oſſa, Parenchymata, Membranæ, & partes fibroſæ non abſumuntur, utut ſubinde exſiccentur plus minus & areſcant. Si unum vel alterum membrum tantùm tabeſcat, *Aridura* dicitur, & rarior eſt *Atrophia univerſali.* Cujus *cauſa efficiens* ſunt deficientes ſpiritus animales influi, qui tonum nutriendarum partium firmando Nutritionem efficiunt. Deficiunt hi vel quando non generantur ob varia Sanguinis

Atrophia.

Aridura.

vitia,& Cerebri malam texturam; vel quando geniti abſumuntur labore, Venere nimiâ,intenſioribus meditationibus,mœrore,&c. Subinde Cauſa *Atrophiæ* eſt in *objecto* (& non *efficiente*) nempe *alimento*, vel quando deficit nutrimentum, vel quando vitioſum eſt. Deficit autem 1. in inedia, ut quando alimenta parum nutrientia aſſumuntur. 2. Quando chylus genitus non diſtribuitur ad vaſa ſanguiflua, idque vitio vel vaſorum lacteorum, vel glandularum Meſenterii obſtructarum. 3. Quando Chylus Sanguini aſſimilatus copiosè cum eo evacuatur, in *nimiâ Hæmorrhagiâ*, *æſtu* ſuccum nutritium liquefaciente, *nimio motu* & *ſudore*, *Fluxu alvi*, *Fluore albo*, *Ulceribus fiſtuloſis Crurum*, nimiâ *Venere*, quam ſequitur *Tabes dorſalis*, i. e. ſucceſſiva in dorſo extenuatio, & Spinæ prominentia, cum ſenſu vermiculationis ſubitò per medium dorſum decurrente. Hujus autem *Tabis* duplex eſt *Hippocrati* ſpecies, vel à deſtillatione in Spinam, vel à Genituræ copioſiori excretione. *Vitioſum* denique eſt *nutrimentum*, vel propter malam in Stomacho digeſtionem, vel propter vitioſam nutrimenti geniti in Maſsâ ſanguinis, antea plus minus vitiatâ corruptionem. Sanè multæ ſunt *Tabes* ex vitio Ventriculi, quando aut lympha ſalivalis aut fermentum Stomachi, aut etiam ſucci in primis viis ita vitiantur, ut alimentum immutent in *Chylum acido ſalſum*, aut aſperum, aut plus minus viſcidum & ſeroſum. Deinde & *vitio ſanguinis* frequentes ſunt *Atrophiæ*, quando nempe in craſi ſua vitiatur, unde etiam corrumpitur *Chylus* diſtributus, v. g. in *Hecticis* poſt Febres malè curatas, in *Scorbuto* & *hypochondriaco Malo*, ubi acrimonia ſalis ſcorbutici nutrimentum corporis inquinat, in *Menſibus*, *Lochiis* aut *Hæmorrhoidibus* retentis maleve ſanatis; vel denique in vitio partis ſolidæ nobilioris,

Cauſa.

Tabes dorſalis.

bilioris, ratione cujus Maſſa ſanguinea ad dyſcraſiam degenerat.

Atque talis ex Viſceris cujuſdam vitio inſigniori, ac ſpeciatim exulceratione, nata *Tabes*, ſingulari nomine vocari ſolet *Phthiſis*. Et quoniam *Pulmo* præ omnibus partibus internis maximè expoſitus eſt injuriis externis, & ſimul talem ſortitus eſt texturam, quæ facillimè ſanguinis recrementa ſuſcipit, & frequentiſſimè vitiatur, propterea κατ' ἐξοχὴν ii *Phthiſici* dicuntur, qui *Ulcere pulmonum* laborant. Cæterùm in *Phthiſi* quacunque ſemper adeſt *Febris hectica*; & ſi Viſcus nobile ſuppuratum eſt, ſequitur *ſordidum Ulcus*, quod magis magiſque Sanguinem inquinando *Tabem* admodum exaſperat. Differt *Phthiſis pulmonalis à Vomica Pulmonum* in eo, quòd prior ſit *Ulcus* ſordidum cum ſanie & pure degenerato; poſterior verò ſit *Abſceſſus* cum pure vero, albo, lævi & æquali. Licèt autem Pulmonum exulceratio frequentior ſit *Phthiſeos pulmonalis* cauſa, quævis tamen alia eorum labes inſignior Sanguinem ad *Phthiſin* diſponit. Adeo ut *Phthiſis pulmonalis* ſit *Contabeſcentia corporis ex vitio pulmonum nata*, non ex ſola *exulceratione*, ſed etiam ex *corrugatione*, peregrino aliquo corpore in aſperam Arteriam aut Pulmonem illapſo, &c. ſicut contrà obſervati ſunt Pulmones exulcerati ſine *Phthiſi*. *Phthiſis.*

Cauſæ autem *remotæ* frequentioris *Phthiſeos pulmonalis*, nempe *exulcerationis*, ſunt vel *internæ*, inprimis Sanguinis & Lymphæ acrimonia & ſalſedo muriatica, cujus origo prima in digeſtione Ventriculi vitiatâ poſita eſt: vel *externæ*, v. g. *Vulnus* aut *Caſus*, indeque Sanguis grumoſus in Thorace, halitus acidi & corroſivi mineralium; inſpiratio odoris *Aquæ fortis*, *Gypſi* aut *Calcis*; Acidulæ & omnia vitriolata; potus Vini acidi, vel frigidæ in æſtu *Cauſæ remotæ.*

 corporis;

corporis; fumus Nicotianæ copioſius hauſtus. Pleuritides etiam & Peripneumoniæ malè judicatæ, Sanguinis Sputum, & Variolæ, frequentiſſimè *Phthiſeos* autores ſunt. *Phthiſis pulmonalis* hæreditarium malum eſt, quod per traducem propagatur: ſi *Ulcus* confirmatum ſit, fermentum ejus corruptum aut per halitum exſpiratum, aut per ſaniem expectoratum, Conjugem, Medicumve ſputa olfacientem, alioſque inficit; quin & Veſtes *Phthiſicorum* poſt biennium contagium propagârunt; nec mirum, cùm teſte *Panarolo*, Sputum excretum malignitate ſuâ Muſcas inſtar Arſenici interimat.

Malum contagioſum.

Diagnoſis.

Diagnoſis. *Tabes* aut *Atrophia* à vitio externo, ex cauſarum antecedentium examine & ſymptomatum ſyndrome facilè patet. In *Tabe* ex vitio interno præcognoſcendâ reſpiciendum ad tres cauſarum fontes: 1. An ſit à vitio Stomachi, quod præcedentes coctionis læſiones ſuſpectum reddunt. 2. An ex vitio Sanguinis, cujus ſuſpicio ſubeſt, ſi macilenti ſint Ægri, horum enim Sanguis aſperior, ſalſior, minuſque dulcis & chyloſus, quàm Obeſorum, eſſe ſolet: item ſi præceſſerit *Ulcus* in quodam loco ſanatum, fermentum enim *Ulceris*, cum Sanguine mixtum, malum infert. 3. An ex corruptelâ ulceroſâ alicujus partis, inprimis Pulmonum, *Phthiſis* enim *pulmonalis* frequentiſſima eſt, circa quam inquirendum, an à causâ externâ, *v. g.* inſpiratis, an ab internâ oriatur? An affectus ſit ſecundarius, quo in caſu primarii Affectûs, *Pleuritidis v. g.* habenda eſt ratio; an verò primarius, cujus radix eſt in Ventriculo malè digerente, progreſſus in Sanguine aut Lymphâ, exinde acido ſalſis factis, atque Pulmonum veſiculas & cellulas erodentibus, hinc in loco eroſo ſupervenit *Ulcus*, cujus ſanies acris nutrimentum proximum corrumpit, unde ſordium ſaniei ac puris gene-

generatio, ac mediante Tuſſi ſucceſſiva excretio, donec vel ab illis ſordibus ſuffocentur Ægri, vel eroſis & aſſumptis maximam partem Pulmonibus Sanguis debitâ in craſi deficiens, nunc mediante Diarrhœâ colliquativâ, nunc mediantibus pedum Tumoribus œdematoſis mortem inferat. Hæc *Phthiſis* Catarrho à capite defluenti falsò adſcripta, ita ſe habet: Ægri nunc cum, nunc ſine manifeſta causâ de virium labefactatione conqueri incipiunt, cum appetitu plus minus dejecto, aut ſaltem carnes horrente; ſentiunt flacceſcentiam ſubſtantiæ carnoſæ in artubus, tuſſiunt ſed inaniter, ſaporem in ore percipiunt ſalſum præſertim mane; & malo magis progreſſo putridum cinereum, item ſaporem piſcium & carnium putridarum. Tuſſis ſucceſſivè intenditur, præſertim veſperi, aut poſt lecti introitum: ſupervenit Febricula lenta ferè inſenſibilis, ſaltem levis calor poſt paſtum cum ſenſu gravationis circa præcordia, & pulſus ſemper celer, frequens ac plus minus parvus. Interea Tuſſis veſpertina exaſperatur, Reſpiratio fit difficilis, & expuunt alba nonnihil viſcida: tandem augetur hectica Tuſſis, & calor poſt paſtum, ſuperveniunt quoque ſudores nocturni, & evacuatur veſperi parcior, mane copioſior materia albida viſcida, quæ ſucceſſivè flaveſcere, interdum liveſcere, tandem nonnihil fœtere, ac purulenta ferè evadere ſolet. Ad finem omnia ſymptomata augentur, ſimulque Oculos claudunt Ægri, ſudore diffluunt, capilli defluunt, & aut ſuffocantur, aut Diarrhœa vel pedum Tumor mortem proximè præcedit. Obſervandum autem, non rarum eſſe, ſurculos venarum quandoque, & arteriarum expectoratione ejici; item *Tuſſim* Phthiſicorum non ſtatim *pulmonalem*, ſed in principio ferè *ſtomachalem* eſſe; quin & inſignes reperiri Pulmonis eroſiones

Phthiſeos deſcriptio.

ſiones & exulcerationes citra inſigniorem Tuſſim: & contrà copioſum pus rejectum fuiſſe, ubi Pulmo ſanus, Hepar verò exulceratum inventum eſt.

Prognoſis.

Prognoſis. Phthiſis imminens facilè curatur; *incipiens* difficilius, ſaltem neceſſe eſt, ut cautiſſimè & rigoroſè *Ægri* obſervent omnia; *corfirmata* nunquam. Quo ſanus magis Stomachus, eo melius. Qui ex Pulmonum *Ulcere* vult evadere, debet habere ſex *Hippocratis* ſigna, de quibus *Vid. Sennert. & Sylv. de Phthiſi.*

Curatio.

Cura. Cauſæ removendæ, ſymptomata mitiganda, alimenta uſurpanda, quæ chylum alcali probè divitem ſuggerunt, & ſuccos corporis temperatos reddunt. Quoad *Cauſas* 1. ratione Stomachi conveniunt *Vomitus*, hinc acida *blanda*, ut *Spir. Sal. dulcis, Liq. Terr. fol. Tart. Elix. propr. ſ. ac. Oc. Cancr.* cum *Aceto.* 2. Ratione acrimoniæ Sanguinis & Lymphæ proſunt *Sulphur, Succin. Myrrha, Antimon. diaph. Diaphoreticum joviale, Antih. Poterii, Papaverina & Opiata, Tragacanth. Amygd. Paſſul.* item *Decoct. Lignorum,* inprimis *Guajaci* cum *Paſſulis,* quod obtinet reſinoſam ſubſtantiam ſulphuream, acre temperantem, ſordes impactas reſolventem, & dyſcraſiam ſanguinis emendantem. 3. Ratione cujuſdam Viſceris læſi proſunt *Vulneraria* in ſpecie *Veronica, Lichen petræum, Symphytum majus, Virga aurea, Sanicula, Pyrola, Scabioſ. Hedera terr. Chærefol.* item *Sulphura antimonialia, Balſ. ſulph. tereb. Peruvianus, &c.* quæ ſubſtantiam puris, ejuſque proventum corrigunt.

Prima indicationis Remedia.

Quoad *primam indicationem*, convenit *Vomitorium* in *Phthiſi* vel *Atrophiâ incipiente,* ex vitio Stomachi & acrimoniâ Maſſæ ſanguin. Item in *Ulcere* Pulmonum confirmato, ubi reſpiratio aut materiæ excretio difficilis eſt, dum vires conſtant; caven-

do

do interim, ne metus adſit Sputi ſanguinis, nam potenter & copioſè ſanioſos humores ex Pulmonibus vacuat Vomitus. *Purgantia* multum nocent; à leniſſimo enim purgante copioſiſſimè evacuantur cum inſigni virium jacturâ, & exacerbatione Tuſſis veſpertinæ. *Venæſectio* noxia eſt, niſi ſuppreſſa Sanguinis evacuatio in cauſa ſit. *Fonticuli* nil proſunt, cum catarrhus, quem incuſant, nullus ſit. Inter *acida* præſtant blandiora, nocent enim *Vitriolata & Acidulæ. Dulcia ſaccharata, & mellita* Stomacho & Viſceri eroſo inimica ſunt, adeoque Syrupi ante uſurpandi. Huc facit *Pulv. Conerdingii* ex *Sal. armon. pur. Nitr. depur. an.* ℥ß. *Liquir. Irid. flor. an.* ℥i. *M.* Doſ. mane & veſperi quantum cuſpis cultelli capit.

Quoad *ſecundam Indicationem*, inprimis laudabiles ſunt *Paſſulæ*, quæ omnium optimè temperant, benè nutriunt & pinguefaciunt: hinc convenit earum decoctum cum *Hordeo*, vel cum *Rad. Helen.* Temperant etiam *Liquir. Beton. Tuſſilag. Amygdalæ dulc. Sulphur*, ac alia *Sulphurea* quæ mirè conveniunt: inprimis in exulceratione Viſceris *Balſamus Sulphuris* tam *tereb.* quàm *aniſ.* ad gut. xii. in *Decocto pectorali* vel *Lignorum*. Sed ſi *Hectica* adſit, corrigenda eſt ejus ignea vis *Saccharo Saturni*: unde in hoc paſſu uſitata eſt *Tinctura antiphthiſ.* ex *Sacch. Sat.* & *Vitr. Matr.* cum *Spir. Vin.* & *Aceto deſt.* parata: & perquam egregium eſt *Antihect. Poter.* cum *Conſerv. Roſ.* His accenſendi ſunt *Pulveres pectorales* ex *Rad. Ireos flor. Oc. Cancr. Antihect. Poter. Sulphure, Croco,* &c. In Morbo confirmato abſque excretione ſanguinolentâ exhibuit *Cnöphelius* Pilulas ex *Aloë, Myrrh.* & *Croc.* cum *Balſ. ſulph. aniſ.* ad ʒß. ante ſomnum; dein poſt octo dies ter in die 7. vel 8. *Rotulas* ex *Spec. diair. diatrag. frig. an.* ʒii. *Antim. fix. diaph.* *Secundæ Indicat.*

diaph. ʒvi. *Flor. Sulph.* ℥ß. *Sacch. alb. in Aq. Tuſſilag. ſolut.* ℥vi. *Ol. aniſ. gutt.* xii. *f. Tabulæ.* Sumuntur pulveres tales in Decocto *Hederæ terr.* vel *Lignorum.* In principio & incremento *Phthiſeos* largæ *Opii* doſes ſine noxâ feruntur; adeoque diu continuari debent, optimè enim *Tuſſim* ſiſtunt, puris proventum & ſudores nocturnos coërcent, & materiam magis coctam facilius exſpuere faciunt. Sed ſi difficilior ſit anhelitus, & multa viſcida expectoranda ſint, cautè uſurpentur, ne ſiſtatur excretio. Convenit autem in ſpecie, quando Tuſſis plus minus ſicca nocturna urget. Craſin Sanguinis & Lymphæ egregiè corrigunt *Decocta lignorum*, in incipiente præſertim *Phthiſi pulmonali*, additis inſimul *vulnerariis*, quæ fermentum ulcerationis inchoatæ corruptivum corrigunt. Præ cæteris conveniunt *Radix Chinæ* & *Lignum Saſſafras.* Huc facit *Conſerva Roſ.* tantopere decantata, pluribus ſcopis ad acrimoniam ſuccorum corrigendam, & Viſcerum tonum conſervandum inſerviens; ſed *Saccharum* junctum quibuſdam nocivum eſt. Singulariter laudatur *Pulvis Fung. Salicis, menſe Majo collect. & in Sole exſic. ad* ʒß. cum *hac conſervâ* uſurpatus. Huc pertinet *Electuarium* illud *antiphthiſicum Wincleri*, viz.

℞. *Rad. Symph. maj. Tuſſil. Enul. mundat. an.* ℥iii. *coq. in ſ. q. Aq. ad mollitiem: tunde poſtea & trajice per ſetaceum.* ℞. *Paſſul. maj. & min. an.* ℔ß. *coq. in brodio reſiduo à radicibus, & extrahatur pulpa eodem modo.* ℞. *Salv. acut. Beton. Hyſſop. Veron. Heder. terr. Pulmonar. macul. aa. m.* j. *coq. ad mollitiem in brodio à Paſſulis relicto. Decocto colato adde Sacch. canar.* ℔i. *coq.* ad *conſiſtent. Syrupi, cui per colum trajecto adde pulv. Radicum, Paſſul. Amygd. d. exc. Pinear. rec. probè piſtarum an.* ℥iii. *Cinamom.* ʒii. *Croc.* ℈i. *M. f. Electuarium,* quo ſolo non rarò curabatur *Phthiſis.*

℞. *Con-*

℞. *Conſerv. Roſ. Heder. terr. an.* ℥i. *Flor. Sulph. Antihect. Poter. an.* ʒi. *Lap. Cancr. præp.* ℥i. *Laud. op. gr.* xvi. *cum ſ. q. Diacod. Mont. f. Elect. de quo capiatur mane, ſub meridiem, bihorio ante cœnam & noctu magnitudine Nuciſtæ.*

℞. *Antihect. Poter.* ℈i. *Sacch. Sat.* ℈ß. *Extr. Croc. gr.* v. *Laud. opiat. gr.* iii. *Balſ. Peruv. q. ſ. M. f. Pilulæ pro* 2. *doſ. quarum unaquæque* 2. *horis ante cœnam aſſumpta, ſudorem nocturnum, aliaque ſymptomata in perfectè Phthiſico inhibebat.*

℞. *Rad. Chin. in taleolas inciſ.* ℥iii. *flor. Pap. rhead. Fol. Beton. Scabioſ. an. M.* ß. *Paſſul. maj. enucl. & min. an.* ℥i. *coq. in ſ. q. Aq. Decoctum colatum edulcoretur tantillo Syr. Pap. rhæad.*

℞. *Raſ. Lign. Saſſaphr.* ℥i. *Macer. in aq. com. Menſ.* ij. *adde Herb. Hed. terr. Scabioſ. Pulmonar. an. M.* ii. *Sem. Aniſ. Fœnic. an.* ℥ß. *Rad. Liquir.* ʒiii *Paſſul. min. conquaſſ.* ℥i. *coq. ad tertias. Colaturam dedi cum ſucceſſu in Tuſſi pulmonali Phthiſin minitante, ad* ℥iiij. *ter quotidie.*

℞. *Lign. Guaiac.* ℥iii. *Cort. ejuſd.* ℥i. *Rad. Chin. inciſ.* ℥ß. *Rad. Bardan. Helen. an.* ℥ii. *Bacc. Junip.* ʒiii. *Herb. Veron. m.* ii. *Hed. terr. m.* i. *Inciſa macerentur in Aq. ſimpl.* ℔. xii. *per* 24. *horas, coq. ad medias addendo in fine Sem. Aniſ. Fœnic. an.* ℥ß. *Rad. Liquir.* ℥i. *Colaturæ ſumpſit perfectè Phthiſicus bonum hauſtum omni mane in lecto, addendo ſimul gr.* xii. *Balſ. Sulph. tereb. unicuique hauſtui.*

Pro *tertia* denique *Indicatione*, quæ læſionem partis reſpicit, præſertim ulceratæ, conveniunt *vulneraria*, quorum Alcali pluribus uſibus in Phthiſi curanda inſervit, ſi Ventriculi & primarum viarum habeatur ratio. Hinc admodum laudant *Decoctum Bugulæ*, item *Decoct. Symph.* & *Prunel.* cum *Chin.* & *Guaiac.* aſſumendo in quolibet hauſtu doſin *Anti-* *Tertiæ Indicationis.*

 mon.

mon. diaphoretici. Hinc & *Sanicula, Veron. Plantag. Vinc. pervinc. Equiſet. flor. Roſ. Bell. min.* &c. tam in *Decoctis*, quàm in *Pulveribus* & *Elect.* in uſu ſunt. Pertinent huc *Electuaria*, inprimis ſcreationi dicata, ex *Pulv. Scord. Salv. Lichen. petr. Veronic. Alchymill. Virg. aur. Radicibus Symphyti major. Tuſſilagin. Helen.* &c. cum *Melle.* Sed cum his *vulnerariis* ſimul uſurpanda ſunt *Balſamica*, quantum *Hectica* plus minus juncta uſum eorum ferre poteſt: adeoque in incipiente Phthiſi aut præſervatione ejus conducunt *Balſamum peruv.* cum *Saccharo* in *Pilulas* redactum, aut *Vitello Ovi ſorbilis* ſolutum: item *Pill. River.* ex *M. P. Ruff.* ℥i. *Antim. diaph. Gum. Guaiac. an.* ℥ß. *Balſ. Peruv. q. ſ. f. Pill. doſ.* ℈i. *capiend. per menſem integrum.* Item *Terebinth.* in *Vitello Ovi* ſoluta cum modico *flor. Sulph.* Item *Aloë, Myrrha, Balſ. Sulph. tereb. &c.*

℞. *Herb. Alchym. Pulmonar. Sanic. Centaur. min. Veron. Auric. mur. Vinc. pervinc. Hepatic. nob. an. m.* I. *Coq. in Cereviſia benè defæcatâ: de colatura bibebat Chirurgus Steinenſis Phthiſi laborans ter de die, & eàdem per multos annos ſe ſuſtentavit.*

℞. *Herb. Hed. ter. Chæref. Veron. an. m.* i. *Rad. Helen.* ℥iß. *Rad. Ir. flor.* ℥i. *Sem. Aniſ.* ʒiii. *ſem. Fœnic.* ʒii. *Fic. ping. n.* iv. *Paſſul. min.* ℥iß. *Rad. Liquir.* ʒvi. *Infunde primùm, hinc coque in aquâ, & bibe in Phthiſi pulmonali nondum inveteratâ.*

℞. *Viſc. Pyror. Folior. Salv. an.* ℥i. *Pulmon. Veron. Flor. Farfar. an.* ℥ß. *rad. Enul.* ʒii. *Sacch. cand. alb.* ℥ii. *M. f. Pulvis, doſis* ʒi. Pulvis eſt antiphthiſicus *Erpenii.*

Symptomata *Quoad Symptomata: Tuſſim*, præſertim *ferinam*, & *Sudores nocturnos* optimè mitigant *Opiata*: *Screatum* egregiè promovent *remedia* ex *Tabaco*, inprimis Syrupus ex ejus Succo ritè paratus. Si ſputum multum

tum ac fœtidum fuerit, *Mel* & *Myrrha* ſcreatum promoventibus ſemper addenda erunt. *Diarrhœam colliquativam* inhibent *abſorbentia*, *Ter. ſigill.* C.C.*uſt.* &c. vitando *mellita*. De *Suffitibus* nil attinet dicere.

In *Diæta*. Virtutis digeſtivæ, & hinc dictaminis Appetitus habenda eſt ratio. Quapropter conveniunt *Alimenta* copioſum alcali acre temperantia, & ſuccum non facilè exhalabilem, ſed roridum ſuggerentia, *v. g.* *Cancri*, *Oſtrea*, & præ cæteris *Lac*, modò colluvies Viſcerum & vitia Stomachi correcta fuerint, aliàs enim in Ventriculo corrumpetur. Convenit inprimis in *Tabe* ex acrimonia humorum, item in *Ulcere pulmonali*; nam abſtergit parte ſeroſâ, conglutinat caſeoſâ, nutrit & temperat butyroſâ. Addi debet *Saccharum*, ne coaguletur, & poſt aſſumptionem corpus moderatè moveri debet, ut facilius diſtribuatur. Optimum eſt *muliebre* & *Butyrum* ex eo paratum: huic proximum eſt *aſininum*, ſeroſitate, quâ gaudet, Ulcus detergens, dein *caprillum*, optimum in *ſcorbutica Phthiſi*, addito *ſpir. Cochlear.* aut *Spir. Sal. armon.* Debet *Lac* ter in die ſumi, & vix ullus alius cibus concedi, ſaltem *Paſſulæ* aut *Ova ſorbilia*, quæ egregiè nutriunt. *Diæta.*

ARTIC. II.

De Atrophia particulari ſeu Aridurâ.

ATrophia Membri particularis ſequitur, quando tam Sanguis quàm Chylus non rectè affluit in partem nutriendam, propter arteriæ ad eam tendentis læſionem & compreſſionem, ex Luxatione, Fracturâ, Tumore duro, & ſimilibus: item quando pars adeo debilitatur, ut alimentum, licèt conveniens, recipere, retinere & commodè agglutinare *Aridura.*

nequeat.

nequeat. Debilitas hæc pendet à vitio Spiritûs inſiti, qui habet ſe ut agens in nutritione. Debilitatur autem Spiritus inſitus, quando ex Vulnere copioſius effluit nutrimentum, aut Synovia articuli, vel quando per Ulcera in ſaniem & pus mutatur, & ſic cum ſucco nutritio influo ſimul abſumitur *ſpiritus influus*, à quo *inſiti* vigor dependet. Heic licèt Vulnus aut Ulcus ſanatum fuerit, pertinax tamen *Aridura* ſequitur, quia fibræ convenienti nutrimento antea deſtitutæ, exſiccatæ & contractæ poros partis magis connivere faciunt, ipſo interim ſpiritu inſito labefactato, & nutrimenti agglutinationi impari. Quin & debilitata dicto modo pars, minus robuſta exiſtens aliâ ipſi reſpondente, facilius objectorum externorum impreſſiones recipit, adeoque aëris mutationes præſentit. *Debilitatur* & *ſpiritus influus* per Paralyſes, Convulſiones articulorum, compreſſiones & diſtorſiones nervorum atque tendinum, item horum dislocationes: licèt enim hæ læſiones apparenter parvi momenti ſint, & ſine continui læſione, impediunt tamen plus minus radioſum influxum ſpiritus animalis influi, unde pars ſucceſſivè debilior cùm ſenſu ſtuporis & formicationis, tandem flaccidior & plus minus tabida quaſi redditur. Diſponitur etiam pars ſucceſſivè ad *Atrophiam* ex decubitu Lymphæ catarrhalis in quandam partem, ejuſque articulationem, & inde fibrarum ac tendinum reſolutionem cum ſenſu doloris obtuſo, ut in *Arthritide* crebriori. Omnes hæ *Ariduræ* difficiles ſunt curatu, idque eo magis, quo magis confirmatæ ac inveteratæ.

Curatio. *Cura.* Promoveatur Spir. animalium & Maſſæ ſanguineæ ad partem influxus. Si *Aridura* inducta fuerit cum ſolutione continui, & effluxu nutrimenti ſpirituoſi, conveniunt magis *temperata* in calore

lore, probè *humectantia*, & humore roſcido oleoſo partem perfundentia; hinc *calefacientia* & ſenſibilius *ſtimulantia*, ut Spirituum uberior radius, & humorum copioſior affluxus in parte conſervetur. Sin fuerit cum ſola læſione abſque continui ſolutione, cum *internis* & *ſudoriferis*, *externa diſcutientia* & *reſolventia* uſurpentur. Catholicum remedium eſt *Arcanum Aluminis Felic. Würz.* cum *Linimentis* & *Pinguedinibus* appropriatis applicatum. In ſpecie ſi fuerit *Aridura* cum affluxu nutrimenti in *Vulneribus*, &c. conveniunt *Fotus* cum *Decoct. emoll.* v. g. *Capit. Ped. Pulmon.* & *Hepat. Ovis* & *Agni.* Poſtea f. *Unguentum* ex *Pingued. Ardearum*, *Ran. an.* ℥ii. *Porcell.* ℥iii. Facto litu applicetur *Emplaſtrum* è *Pinguedin. porcin.* Si è *Paralyſi*, *Contuſione*, &c. procedat *Aridura*, poſt frictiones partium deorſum inſtitutas f. *Ung.* ex *Alum. plum. Pulv. Sabin. Ol. laurin.* vel *Junip.* vel fiat *Aqua* cum *Vino* deſtillata ex *Sem. cort.* & *rad. Armorac.* & *ſimilibus*, cum pannis calidis probè affricanda, præſertim ubi adeſt ſenſus formicationis aut ſtuporis. Si ex defluxu catarrhali doloroſo *Aridura* ſuperveniat, præter ſudores internis remediis concitatos, optimi ſunt *Spiritûs Formic.* & *Lumbr. terr.* cum pauco *Spiritu Vini*, addito *Alcali fixo*, *per retort. deſtil.* & *rectificato*, item *Aqua Articular. ad extra* cum pauco *Spiritu ſal. armon. cum Calce viva*; inprimis *Liquor. Lumbr. terr. per deliquium in clibano paratus.*

ARTIC. III.

De Cachexiâ, Anaſarca, & Leucophlegmatia.

Depravata Corporis *Nutritio* vocatur in genere *Cachexia*. *Cachexia*, in qua nativus cutis color, inprimis Faciei

Faciei langueſcit, mutaturque in varium, pallidum, luteum, vireſcentem. Dependet ab effuſione humoris vitioſi, loco nutrimenti, hinc inde diſtributi in habitum corporis: & ſi humor iſte eſt *albus*, dicitur in ſpecie *Cachexia*, ſin flavus appellabitur *Icterus*, &c. Licet igitur in genere *Cachexia*, quamcunque corporis & partium ſubcutanearum mutationem à ſtatu naturali innuat, in ſpecie tamen iſtud tantùm vitium *Cachexia* apellatur, quando corpus à nativo colore in pallidum & humidum, ſubtumidum & flaccidum degenerat, & à ſanguificationis defectu in ſpecie dependet. *Cachexia* talis junctam ſimul ſolet habere *Diſpnœam*, præſertim ſub adſcenſu corporis in altum, cum *Cordis palpitatione* & *Arteriarum* circa Jugulum & Tempora *pulſatione*. Accedunt Crurum laſſitudo, non raró compreſſivus & anxioſus Præcordiorum dolor, poſt paſtum intendens, Febris lenta, ferè quotidiana periodica, pulſus inæqualis parvus, frequens & debilis, urina cruda aquea, ſubinde turbida cum copioſo ſedimento albo: tandem ſupervenit *Leucophlegmatia*, *Anaſarca*, & *Hydrops*. Fœminas frequentius afficit ob vitam ſedentariam & menſtruationis vitia; nulli ætati parcit, & ſæpe comitem habet *Affectum ſcorbuticum* vel *hypochondriacum*.

Cauſa. *Cauſa proxima* eſt nimia cruditas Maſſæ ſanguineæ, indeque deficiens fermentatio; unde chylus non ritè aſſimilatus, cum crudo ſanguine circulatus, corpus non debitè nutrit. *Remota* reſpicit *Cachexiam* vel *primariam* vel *ſecundariam*. *Primariæ cauſa remota* eſt deficiens chyloſis, dum alimenta in pituitam acidam degenerant: adeo ut in cauſa ſit acidum quaſi fixum in primis viis, quod fovet Bilis inertia ſeu deficiens acrimonia ſalino volatilis. Exinde Maſſæ ſanguineæ particulæ fermentativæ, ſucco iſto crudo

crudo obrutæ, Chylum non aſſimilant, hinc maſſa cruda, viſcida & occultè acida, de facili ſtagnat in præcordiis, & dum levi corporis motu celerius movetur ad Pulmones & Cor, *Diſpnœam* & *Anxietates* infert. Si ulterius ſerpat malum, & habitus corporis tumidus ſit, adeo ut fibrarum muſculoſarum & nervoſarum tonus valdè relaxetur, dicetur *Leucophlegmatia*, ſummus *Cachexiæ* gradus. Cum *Cachectici* non aut difficillimè ſudent, & parum mingant, Sanguis exinde fit ſeroſior, & glandulæ partium muſculoſarum, aut vaſa lymphatica obſtruuntur, quod vitium *Anaſarca* dicitur. Et ſi humorum iſtorum decubitus fiat ad Crura, Scrotum, ac tandem Abdomen, *Hydrops* audit. Adeo ut *Anaſarca* & *Leucophlegmatia* differant in eo, quod prior ſit habitus ſeroſus crudus cum ſplendore & nitore cutis, & veſtigia digito cuti impreſſa brevi in illâ diſpareant; hæc verò ſit habitus pituitoſus, i. e. crudus chyloſus, cum nitore minore quam deberet eſſe, & diu durantibus veſtigiis à digito impreſſis. *Cachexiæ ſecundariæ cauſæ remotæ* ſunt Menſes ſuppreſſi, Febres chronicæ, quæ fermentum digeſtivum alterando, mediatè ſanguinem alterant; Hæmorrhagiæ nimiæ, & Gonorrhœa, quæ ſpiritus diſſipando fermentationem ſtomachi lædunt, Lues venerea, Urina ſuppreſſa, Viſcera abdominis affecta, Fœtus mortuus; Secundinæ retentæ, quæ ſanguinem inquinando debitam ejus ſpirituaſcentiam impediunt.

Leucophlegmata.

Anaſarca.

Prognoſis. Inveterata difficilis eſt curatu & ſæpè in Hydropem degenerat. Si superveniat Mulieribus, quibus Menſes ordine naturæ deficiunt; aut ſi ſequatur Febrem acutam vel intermittentem, malè à Medico, vel à crebriori ab Ægro potu, tractatam, difficulter curatur. Si occurrat Scirrhus *Prognoſis.*

Hepatis

Hepatis aut Lienis confirmatus, vix curabitur.

Curatio. *Curatio.* In *Cachexia primaria* acidum primarum viarum abſorbendum, viſcidum incidendum, Bilis inertia acuenda aromaticis, præſertim amaris, cruditates primarum viarum evacuandæ, vomitu, ſeceſſu, diureſi, &c. In *Secundaria* morbus primarius curandus, & læſiones ab illo inductæ eliminandæ, obſervando ſemper primæ digeſtionis negotium. In genere, quo lenius tractantur Cachectici, eo citius curantur. Regimen diætæ, præprimis motus corporis conveniunt. Præmiſſis una alterave vice *abſorbentibus, v. g. Sale digeſt. hypoch. Cremore Tart. Lap. Cancr. Sal. Abſinth. Sal. ammon.* &c. propinetur *Vomitorium*, aut ſi hoc minùs conveniat, *Potio lenitiva* cum *Gum. ammon.* vel ℞ *Extr. panchym. Croll. gr.* x. *Extr. Mart. cum Suc. Pom. gr.* vii. *Extr. Troch. alband. gr.* i. *cum ſ. q. Eſſent. Mart. f. Pill. pro doſi.*

Anaſarca. In *Anaſarca* convenit *Succus Ireos rec.* per reſidentiam depuratus cum paucâ *Mannâ.* His præmiſſis uſurpetur *Solutio Mart. cum Succ. Pom. Liq. Mart. ſolaris*, vel *Sal Mart. comp.* item *Tinct. Vitrioli Mart.* & *Vina martial.* obſervando conditionem Ventriculi, qui facilius aut difficilius talia ferre poteſt. Sub uſu *martial.* alvus ſervetur aperta, omni ſeptimana ſemel purgando. His aliquandiu continuatis fiat progreſſus ad *aromatica*, inprimis *amara*; item *Spir.* & *Salia volat. Roob Juniperi*, quod egregium, vel ſolum, vel cum *Rhabarb.* quod non tantùm laxat, ſed etiam acidum corrigit, Bilem acuit, Urinam movet, & atoniam Hepatis corrigit. *Paſſulæ* mirè Sanguinem temperant, ejus fermentationem reſtituunt, & Bilem compeſcunt. Sanè in Cachecticis adeſſe ſolet Intemperies frigida, quam omnia aromatica amara reſinoſa optimè corrigunt,

rigunt, in ſpecie *Elixir Propr. ſ. ac. Eſſent. Menth. Eſſent. Cent. min. Spir. Sal. armon. Spir. carmin. de tribus, Tinct. nephrit. Liq. C.C. ſuccin. Elix. Menth. & Spir. Bacc. Junip.* ad aliquot guttas ter in die uſurpata.

℞. *Herb. Abſinth. Menth. an. m.* i. *Rad. Helen.* ℥i. *Calam.* ℥ß. *Rhabarb. el.* ʒvi. *Fol. Sen. ſ. ſtip.* ℥i. *Rad. Helleb. nig. non præp.* ʒvi. *Cort. Eſul. præp.* ʒiii. *Sal. Tart.* ℥ß. *Indantur nodulo, Vino infundendo, pro ſcopo alterativo,* de quo mane ac veſperi unciæ tres plus minus hauriantur.

℞. *Herb. Roriſm. Salv. an. m.* i. *Abſinth. m.* ß. *Summit. Cent. p.* ij. *Flor. Geniſt. p.* iii. *Rhab.* ℥iß. *Cinam. Galang. ZZ. an.* ʒii. *Lim. Mart. rec.* ℥ß. *Salis Juniper.* ʒiß. *Nitri antimon.* ʒß. *Includantur nodulo ut prius.*

℞. *Pulp. Paſſul.* ℥vi. *Extr. Mart. cum Succ. Pom.* ʒvi. *Rhabarb.* ʒii. *Cinnam.* ʒi. *M. f. Elect.* de quo ſingulis trihoriis magnitudo Caſtaneæ ſumatur.

℞. *Elix. Prop. ſ. ac.* ℥ß. *Eſſent. Abſinth. Cent. min. an.* ʒii. *M. Doſ. gt.* 50. *ter de die.*

In *Anaſarca* & *Leucophlegmatia* eadem conveniunt, ſed validiora, additis *ſudoriferis* & *diureticis* pro habitu corporis ſimul emendando. Sudorifera inter eminet *Decoct. Saſſafr.* & *Guaiac.* hinc *Decoct. gran. Junip. Rad. Vincetox. Helen. Fruct. Cynosb. cum arill.* Pro ſcopo diuretico egregium eſt *Lixivium* ex *Ciner. Abſinth.* & *Geniſt.* cum *Vino albo* paratum: *Vinum abſinth.* aut *Enul.* pro potu, & quælibet *amara poſt martialia* utramque in his Affectibus faciunt paginam. In *Anaſarca*, ab Obſtructione Menſium egregium eſt *Decoctum forte Aſari*, addito *Cinnamomo, Sabin. Bacc. Junip.* & *Rad. Rubiæ.* Sequens etiam decoctum in *Anaſarca* proficuum obſervavi: *Leucophlegmatia.*

℞. *Rad. Bryon. rec.* ℥i. *Rad. Aſar.* ℥ß. *Salis Tart.* ʒiii. *Infund. in ſ. q. Aq. in loco tepido per noctem. Mane adde*

(S) Rad.

Rad. *Vincetox.* ℥vi. *Comar. Abſinth. m.* i. *Flor. Bell. m.* Mj. *Bacc. Junip.* ℥iii. *Inciſa & contuſa infundantur, & commiſceantur ſimul in Aq. ſimpl. Colat.* ℥xxx. *adde Sal. ammon. Tinct. nephrit. an.* ℥ii. *Syr. de Hyſſop.* ℥iß. *M.* capiat hinc ter quotidie bonum hauſtum.

ARTIC. IV.

De Hydrope.

Hydrops. HYdrops eſt collectio præternaturalis humorum ſeroſorum, cum tumore, diſtenſione, mollitie, & non rarò fluctuatione partis. Si univerſalis ſit, *Aſcites.* dicitur *Anaſarca*: ſi particularis, varia ſortitur nomina, v. g. in abdomine *Aſcites*, in capite *Hydrocephalus*, &c. Fit & hæc collectio ſubinde in burſa Omenti, duplicaturâ Peritonæi, Pericardio, Utero, *Tympanites.* Teſtibus, &c. *Tympanites* à flatibus orta impropriè ad *Hydropes* refertur. Frequentiſſima eſt *Anaſarca* partium inferiorum, viz. *Scroti, Pedum, & Abdominis*, quæ nec *Aſcites* eſt ratione Tumoris pedum & ſcroti, nec *Anaſarca* univerſalis, ſed *Hydrops.*

Cauſa. *Cauſa Hydropis* non eſt *Hepatis* vitium, magis quàm aliorum Viſcerum: etenim ſæpè generatur *Hydrops* Viſceribus penitus illæſis. Pro cauſa itaque eruenda conſiderandum, quod *Hydrops* ſit nunc *Morbus ſecundarius*, nunc *primarius*. Oritur nempe 1. *Ex Febribus intermit.* ſpeciatim *quartanis* malè tractatis, præcipuè quando Ægri in paroxyſmo nimis bibunt. 2. Ex *Aſthmate*, tam humoroſo quàm convulſivo, & aliis pectoris Affectibus, v. g. *Empyemate, Phthiſi, ſanguinis Sputo.* 3. Ex *Renibus obſtructis*, debilitatis, ulceratis, aut ullo modo affectis; idque frequentiſſimè. 4. Ex *vitio Viſceris* cujuſdam nobilioris in Abdomine, Hepatis nempe, Lienis, Uteri, & inpri- mis

mis glandularum Meſenterii. 5. Ex *Ictero & quibuſvis Cachexiæ* ſpeciebus: in ſpecie ex *Scorbuto* ſequitur *Hydrops* ſui generis. 6. A Sanguine vel præternaturaliter excreto in Hæmorrhagiâ nimiâ, Vomitu aut Sputo Sanguinis, *&c.* vel eo retento in ſuppreſſis Hæmorrhoidibus aut Menſtruis. 7. Ex *nimio Alvi fluore*, vel *purgantium* uſu, *Dyſenteriâ*, *Ptyaliſmo* diuturno, & quavis nimiâ excretione. 8. Ex *crebriori* aut *intempeſtivo potu*, inprimis nocturno, frigidæ poſt æſtum, aut in paroxyſmis Febrium. Quo facit *Sp. Vini & potuum aromaticorum* abuſus. Juxta has *cauſas* magis *particulares* obſervandum eſt, *Urinæ & Tranſpirationis* defectum in Hydropicis ferè ſemper adeſſe. Primam autem occaſionem Hydropi ſuggerunt plerunque *Renes*, adeo ut optima Hydropis cura in Urinæ provocatione conſiſtat, & hac fluente ſubitò evadant Ægri. Serum enim, quòd aliàs ſub formâ Urinæ emittendum erat, in Abdomine coacervatur, ſed nullas habet Urinæ proprietates, nec ſaporem, nec odorem, nec colorem, ceſſante nempe *Renum* functione. Quoad *inſenſibilem Tranſpirationem*, ejus penuria colligitur ex eo, quòd Hydropici & omnes Cachectici difficillimè ſudent, vel in ipſis etiam Balneis, inprimis ſi Jecur aut Lien obduruerit; unde ſi Sudor ſupervenerit, adeo ut Æger ſe alleviari ſentiat, bonum eſt.

Symptomata Hydropis vel *præſentis* vel *imminentis* ita ſe habent. Incipit Tumor œdematoſus plus minus ſeroſus circa talos pedum, impreſſa digiti veſtigia aliquamdiu retinens, qui noctu & matutino tempore imminuitur, interdiu augetur, & veſperi multo major videtur. Tranſit hic Tumor paulatim ad Ventrem, deinde utplurimum ad Scotum, & tunc ſimul intumeſcunt Teſtes, Præputium & Colis. Dum Æger de latere in latus vertitur, mur- *Symptomata Hydropis.*

mur & fluctuatio aquæ quaſi ſentitur; quin & moto corpore, ejus impetus conſpici poteſt. Venter nunc ſenſim, nunc ſubitò & brevi intervallo; modò in uno tantùm latere, modò in utroque intumeſcit: nunc quaſi in duas partes diviſus eſt, nunc æqualiter diſtenditur ab Hypochondriis ad Pubem, & erecto corpore ſentitur pondus in regione Inguinum. Plerumque tumidus manet Venter poſt mortem. Dum autem ſic inferiores corporis partes accreſcunt, Jugulum, Cervix & Pectus emaciantur; quibuſdam tamen Facies præſertim matutino tempore à ſomno intumeſcit, interdum & ad extremum Manus inflantur, colore Faciei pallido plus minus ac livido. Adeſt plerumque pruritus & interdum Scabies; Abſceſſus quoque & Maculæ in Cruribus ſæpius lethales. Jungitur etiam utplurimum Febris continua lentà, circa veſperam manifeſtior; pulſus parvus crebrior, ſubdurus, cum quadam tenſione; ſitis magna indulgendo creſcens; inappetentia, quæ (utut rariſſimè) cum minore ſiti juncta, melius eſt ſignum; magna anguſtia circa præcordia, & ſpirandi difficultas, maximè cum loca alta ſcandunt, quæ etiam imminentem Hydropem præſagit; Dyſpnæa nocturna; & plerumque Tuſſis ſicca ac inanis, quæ mali ominis. Nonnunquam Epilepſia aut Apoplexia, utplurimum lethales *Aſciti* ſuperveniunt. Alvus nunc clauſa eſt, nunc cum euphoria ſubitò liberior.

Diſcrimen Hydropis & Gravidiatis

Hydropicæ & Gravidæ diſcernuntur invicem, 1. Ex harum colore Faciei vivido. 2. In his Tumor inæqualis ad præcordia, in illis verò Tumor æqualis & quaſi œdematoſus ad inferiora vergit, & Mammæ detumeſcunt; ut nil dicam de motu Fœtûs. 3. In illis ſentitur aquarum fluctuatio, cum ſiti; & quo ſe vertunt, labitur aqua: in Gravidis nil

nil tale. 4. In illis perit oculorum nitor, in his vivacitas oculorum geſtationem ſignificat. 5. Hydrops membrum gravat, Fœtus non. 6. Illis fluunt ſæpè Menſes, his non. 7. In his Urina utplurimum craſſa, intensè tincta & perquam lixivialis, pauca tamen excernitur: eſtque ſemper parca magis quàm aſſumptorum fert ratio; utut in quibuſdam pallida, tenuis, cruda, ſed & pauca prodeat: in geſtatione hæc non occurrunt. Contentum autem fluidum plerumque pallidum & citrinum eſt; & interdum luteum, viride, flavum in nigrum vergens, vel loturæ carnium ſimile; leni igne in Gelatinam, nunc albam nunc viridem abire obſervatur. Acre eſt & acido ſalſum, adeo ut aquæ permiſtum inſtar ſaponis ſpumam excitet, & ſubinde interanea, Crura, Inteſtina, præſertim rectum, dum per Alvum excernitur, rodat & exulceret. Aceſcentiam hanc confirmant Tumorem diſcutientia, tam interna quàm externa, ad alcalium naturam accedentia, & Sudor hydropicus Lac coagulans. Hinc colligitur, Tumorem quidem eſſe à contento liquore, ſed tenſionem & inflationem eſſe ab ejus fermentatione turgeſcentia, vel in ſe, vel cum ſucco partis nutritio concitata: Item acre hoc vellicans fibras partium, (adeo ut obrigeſcant, quo ipſo anguſtantur pori & quivis cæteri meatus,) tam Tranſpirationem & Sudorem, quàm Urinæ excretionem, propter fibras & membranas renales eodem modo tenſas, impedire. Ex hujus etiam acrimoniâ irritante oriri videtur, quòd tanta ſit anxietas præcordiorum, cum inſigni tenſione & quaſi cingulo conſtrictorio non ſolùm circa Pectus, ſed ferè maximam partem circa Hypochondria; quæ in Fœminis gravidis; utut ventre maximè tumido, non deprehenduntur.

Cauſa proxima Aſcitis. His præmiſſis conſtat *cauſa proxima* Aſcitis pedum, Scroti & Abdominis, cujus differentia ab *Aſcite* propriè ſic dicto, i. e. Abdominis particulari, in *Obſervationum monumentis* probè attendenda. Suppono enim, humorum contentum maximâ ex parte *Serum* eſſe, ſeu commune recrementi & alimenti vehiculum, quod in corpore ad *Hydropem* diſpoſito *coacervatur* propter imminutam Tranſpirationem & Urinam; generatur autem ex inſigni in Hæmatoſi vitio (adeoque hoc hujus Hydropis cauſa erit proxima) ratione cujus Chylus non debitè aſſimilatur, ſed alteratus, magis magiſque attenuatus, & reſolutus, certis in locis decumbit, & extra vaſa cum vehiculo ſeroſo ſubſiſtens talem infert *Tumorem*. *Remotæ cauſæ* ſunt omnia ad *Cachexiam* diſponentia, ferè ſemper læſa in primis viis digeſtio; item Partium ſolidarum & Sanguinis alteratio à Morbis antea recenſitis. *Remotæ.* Adeoque pro cauſarum remotarum diverſitate, tanta naſcitur varietas humoris in corpore Hydropici, ut nunc chyloſus, nunc pituitoſus, nunc cruentus, nunc alio modo affectus deprehendatur. Extravaſatur autem ſerum illud multiforme, non lacteorum aut lymphaticorum Vaſorum vitio, niſi per accidens, & in particularibus Hydropis ſpeciebus; ſed ex vaſis arterioſis, ex virium æquali defectu, & Maſſæ ſanguineæ ſeroſioris difficiliori circulo: movetur enim Sanguis non proprio ſed Cordis impetu; hoc itaque debilitato difficilius movetur & magis deorſum fertur Sanguis; imò ſpiſſior Sanguinis pars debilem cordis impetum facilius recipit, ac tandem in Venulas & Arterias protruditur, dum fluidius ſerum quâ datâ portâ à Sanguine ſecedit, proprio pondere ad inferiora, & ubi notabilius langueſcit Cordis impetus, delatum. Hinc eſt, quòd magis veſper &

& ſtantibus, quàm mane & jacentibus Tumor increſcat: quò facit etiam fibrarum ſtrictura; item quod ſuperveniens febrilis impetus, adeoque Sanguinis rapidior circulus, Tumorem imminuat, ſcilicet feroſitates extravaſatas in vaſa retrudendo. Conſiderandum enim, ſerum facilè à Sanguine ſeparari, ut in Sanguine per venam ſectam emiſſo conſtat; idque potiori jure in Hydropicis, quorum Sanguinis textura & miſtio vitiata eſt. Ex impedito autem Sanguinis arterioſi in Venas tranſitu, ſeparationem & extravaſationem Seri facilè contingere, patet ex *Loweri* experimentis, ubi ligatâ Venâ cavâ infra Cor, ſequebatur Abdominis *Tumor ſeroſus*; & ligatis jugularibus, quaſi *Hydrocephalus*; item ex eo, quòd geſtatio oneris gravioris, aut compreſſio circa Os Stomachi, *Hydropem* induxerint. In *Anaſarca* autem partium inferiorum, ſeu *Aſcite*, debilius eſt Cordis robur, unde contenta ex parte ſpontaneo ſui motu deorſum magis feruntur. Hæc de *Hydrope ordinario*. *Extraordinariè* quidem obſervatum eſt, Abdomen repletum à liquefactâ Pinguedine, aliiſque humoribus colliquatis, in Diabeticis, Hecticis, Feb. acutis,&c. quo in caſu colliquationis primaria ratio habenda eſt.

Prognoſis. Si adſit Scirrhus Viſceris cujuſdam inſignioris, ferè nunquam curatur Hydrops; ſed utcunque curatus facilè recidivat, & tunc lethalis eſt. Si naſcitur poſt Febrem, minus eſt periculi, quàm ſi à ſeipſo incepiſſet. Hydrops ex perverſo purgantium uſu admodum periculoſus. In Hydrope, Cachexiâ, aliiſque morbis diuturnis ſimilibus, dejectio nigra, non à medicamentis, lethalis eſt. Quò minus Urinæ redditur, eò pejus. Tuſſis malum. *Vid. Hip. l. 2. Prædiction.* *Prognoſis.*

Curatio. 1. Humorum colluvies removenda. 2. Eorum *Curatio.*

rum Scaturigo ſiſtenda. Pro his ſcopis ritè obtinendis obſerva 1. In principio *Purgantia* ſint lenia, ut diſponantur primæ viæ ad ſubſecuturas fortes purgationes; deinde dari debent vehementer *Purgantia*, inprimis in *Aſcite*, obſervando ut operentur, aliàs contenta corporis colliquando, aſt non evacuando, malum augent. Propinari debent Lunâ decreſcente, tum enim ipſum malum decreſcere ſolet, adeoque adjuvat natura. Crebra utique purgatio nociva eſt, quia utiles ſuccos ſimul colliquat, & ita Vires ac Viſcera debilitat. 2. Ubi adeſt vomendi conatus, aut gravior Dyſpnœa, commodè inſtitui poteſt *Vomitus*, ſed largâ doſi, aliàs non movebitur *Hydropicus*, idque aut ob Ventriculi atoniam, aut ob remediorum à contentis ſeroſitatibus acido ſalſis alterationem, & quaſi fixationem. 4. *Diuretica* vera ſunt *Hydragoga*, naturâ viam monſtrante: ſed *præmittenda* ſunt *univerſalia*, ex intempeſtivo enim eorum abuſu potius impeditur quàm promovetur Urinæ fluxus. Aliàs his inprimis inſiſtendum, nam incidunt, penetrant, abſtergunt, reſolvunt, &c. 4. *Opiata* in omnibus morbis Chronicis vires ulterius dejiciunt, & Viſcerum tonum magis labefactant. Imò poſt acutos Morbos, ſi languent adhuc Ægri, ex uſu Opii Hydropici evadunt. Per accidens quidem fibras irritatas demulcendo, & ſpirituum impetum nonnihil refrænando, Sudorem & Urinam promovet, & ſic prodeſſe obſervata fuerunt: ſed cautiſſimè hoc pro exemplo habendum.

Quæ facienda & linquenda.

Priori ſcopo ſatisfaciunt *Evacuantia*, tam *interna*, *purgantia* nempe & *diuretica*, quàm *externa*, *Paracentheſis*, *Veſicatoria*, *Eſcharotica*, &c.

Purgantia.

Inter *Purgantia* ſelectiora eſt *Sambucus & Ebulus*, & horum *Corticis mediani ſuccus* cum *Oxymel. ſquill.* propinatus. Purgat validè & ſimul acerrimo ſapo-

re ſpecificè alterat *Radix Ireos noſtrat. flore cœruleo*, nempe ejus *ſuccus* per reſidentiam depuratus ad ℥vi. vel ℥i. item *Radix* inciſa in *Vino* vel *ſero Lactis* infuſa. Ne acrimoniâ ſuâ noceat Succus, jungatur *Syr. Viol.* vel *Rad. rec.* bulliat in *Juſculo pulli*, quod propinetur debilioribus ſucceſſivè. *Jalappa* ad ℨß. aut ejus *Reſin. ad gr.* xii. cum *vitello Ovi* ſoluta in forma *Emulſionis*; aut *Eſſent.* ejus *citrata*, conducunt. *Gummi guttæ* cautus ſit uſus, quia facilè *Pulmones* exulcerat. *Elaterio* verò aut ejus *Eſſent.* aut *Extract.* vix datur præſtantius remedium. *Radix Bryon. correcta* & purgat, & ſingulariter alterat, in ſpecie in *Hydrope Uteri*. In *Regno minerali*, mirè aquam evacuant *Cryſtalli* ex *Luna* cum *Spir. Vitriol.* paratæ, ſapore amariſſimæ, quos optimè deſcripſit *Boyle in Uſu Philoſ. exper.* dantur *gr.* ii. vel iii. cum *mica Panis* in *Pilulas* redacta. Perquam conveniens eſt *Mercurius dulc.* cum *Merc. Vit.* miſtus, ut evadat per inferiora purgans.

℞. *Tart. Vitriol. gr.* xii. *Reſ. Jalap.* gr. xi. *Extr. Troch. alb. gr.* iv. *Ol. deſt. Mac. gt.* ii. *M.* fiant Pilulæ n. xxiv. *Inaur. d. ad Scat. pro* 5. *vel* 6. *doſibus.*

℞. *Extr. Elater.* ℈i. *Reſ. Jalap. gr.* ii. *Extr. Troch. alb. gr.* i. *cum Eſſent. Abſinth. f. Pilul. num.* xvi. *pro* 2. *vel* 3. *doſibus.*

℞. *Conſerv. flor. Perſic.* ℥i. *Merc. vit. cum Merc. d. miſt. gr.* v. *Extr. Elat. gr.* ii. *cum ſ. q. Syr. flor. Perſic. vel de Spin. cervin. f. Bolus pro doſi.*

Diuretica inter excellit *Decoct. Lign. Junip.* (longè magis appropriatum in *Anaſarca*, quàm *decoct. Guajac. & Saſſafr.*) *Decoct. Bacc. Junip.* in *Vino*, *Roob Junip.* item *Malvat. Junip.* cum *Tinctur. nephrit.* quæ tam ſudorem quàm urinam movent. *In Anaſarca* conveniunt magis *diuretica fixa*, viz. *Salia lixivialia*, *Sarment. Vitium. Junip. Geniſt. Stip. Fab. Ab-* *Diuretica.* *In Anaſarcâ*

(S) 5 *ſinth.*

ſinth. *Fim. columb.* &c. in *Vino* diluta, & ſub forma *Lixivii* exhibita; additis interdum *Aromatibus*, ut melius firmetur tonus Stomachi. In ſpecie *Sal Betul. arbor.* in *Vino malvatico* per Urinam Hydropem pellit. In *Aſcite* verò, aut ubi Urina craſſa inintensè tincta & lixivialis apparet, conveniunt magis *Diuretica volatilia*, ut *Spir. ſal. Tartar. Spir. carminativus, Tinct. nephrit. Spir. urin. per putrefact.* cum ſuo *Sale vol. rectif.* & cum ana *Spiritûs Vin. rectif.* addito pauco *Ambræ* & *Moſchi* circulatus, laudatur multum ad ʒß. *pro doſi.* Optima ſunt *Lumbricalia*, ut *Decoct. Lumbr.* in *Vino*; item *Spir. Lumbr. per putrefact.* junctus. *Malvat. Junip.* aut *Spiritus Urin. volat.* vel in *Vino decoctionis Rad. Fœnic.* & *Bacc. Junip.* Egregius eſt *Liquor Lumbr. terr.* in *clibano* paratus. Eadem de *Aſellis* valent. *Pulvis Bufon.* in Umbrâ ſiccat. ſine *Capit.* & *Inteſtin.* ad ℈i. ſingulare quid obtinuit. Potes dare tribus vel quatuor vicibus, ita tamen ut 3. vel 4. dies poſt aſſumptionem intermittantur, ne debilitetur Æger. Aliàs & *Bufones vivi* Lumbis applicati per copioſum Urinæ profluvium *Hydropem* ſolvere dicuntur. *Opercula Cochlearum* benè depurata & pulverif. in largâ doſi, vel cum *Spiritu Sal.* ſoluta, egregiè per Urinæ profluvium *Hydropem* ſolvunt. *Præmiſſis diureticis*, conveniunt *diaphoretica*, in ſpecie *Decocta Juniperina*, *Lignorum*, *Milii*, &c. ſed magis in *Anaſarca* quàm in *Aſcite*. Forſan & *Salivatio mercurialis* interdum cum fructu inſtitui poteſt.

Aſcite.

Diaphoretica.

Externa remedia.

Externorum uſum docuit *Natura*, nunc Umbilicum aperiens, nunc veſicas in Cruribus, nunc foramina in Pollice pedis excitans, & ſic colluviem evacuans. *Naturam* imitatur *Ars* in *Paracentheſi*, pertundendo Abdomen acu argenteâ perforatâ. Locus convenientiſſimus eſt Umbilici dilatati prominentia;

minentia, hinc à latere Umbilici aliquot digitorum tranſverſorum latitudine, notando ſimul membranam Peritonæi in *Hydrope* valdè craſſeſcere. Emittitur Aqua ſucceſſivè ad ℥vi. vii. vel x. pro virium ratione, nam ex ſubitanea extractione ſubinde Mors ſequitur. Operatio eſt tutiſſima & efficaciſſima, idque magis in *Aſcite* quàm *Anaſarca*; modò non nimis tardè adhibeatur; ſi enim jam acceſſerit Scirrhus, aut Vitium nobilioris Viſceris, palliativum duntaxat eſt levamen. Fit & *Scroti tumidi* apertio *ferro* vel *cauterio*, admotâ dein ſpongiâ, ut evacuetur aqua. Sed colluvies per aperturam deſtillans *Gangrænam* inferre poteſt, adeoque ſedulo defendendus eſt locus apertus, non communibus *defenſivis*, ſed additis in ſpecie *balſamicis*, *reſinoſis*, *amaris*. Hinc *Emplaſtro de Minio* addatur *Empl. Diaſulp. Rulandi*. Solent & leniter *ſcarificari Crurum* loca carnoſa circa ſuras, ita ut inciſiones à ſe invicem diſtent, *defenſiva* ſupra & infra applicando, & propter *Gangrænæ* metum fovendo loca vicina cum *Spiritu Vini theriacal.* aut *Crocat.* & vulnuſcula *Sp. Vin. camphorato*. *Serum* linteolo molli citra frictionem, vel appoſita ſpongiâ excipiendum. Subinde evacuatur *Aqua Veſicis ſpontaneis* in *Cruribus*, quibus applicanda ſunt *Folia Braſſicæ*; quæ multum ſeri extrahunt. Hinc uſurpantur *Veſicatoria*, in partibus carnoſis Femorum vel Crurum, in quibus Gangræna minùs metuenda, quàm in nervoſis; vel *cauteria*, tam *actualia* quàm *potentialia*, quæ ſucceſſivè, non confertim, ut *veſicatoria*, aquas educunt, adeoque cum minori Gangrænæ metu. Præcavetur autem Gangrænæ metus *Fotu aromatico*, *balſamicâ vi Picis Burgundicæ*. His accedunt *punctura cum acubus*, & profundior paulo Inguinum inciſio, quâ occaſione aqua ſucceſſivè deſtillat.

Paracentheſis.

Veſicatoria.

Quoad

Alterantia remedia. Quoad *ſecundam Indicationem* in uſu ſunt *Alterantia*, inprimis *Mars & Abſinthium.* Optimum eſt *Vinum martiale*, mane & veſperi uſurpatum per 4. aut 5. ſeptimanas; item *martialia quævis aperitiva*, *Pulveres & Extracta anticabectica*, præſertim cum *Tartaro* parata aut ſociata. *Abſinthii* ſolius uſu plures *Hydropici* curati fuerunt. *Vincetoxici* decoctum ſpecificè per ſudorem & urinam Hydropicis confert. Huc facit *Deſtillatum Paracelſi* ex *Tart. rub.* ℔i. *Hirundinar.* ℔ß. *Colcoth.* ℥viii. *Vini ard. q. ſ. pro incorporatione*: ſed continuato uſu opus eſt, cum poſt aliquot dies ſolùm operari ſoleat. *Rhabarbarum* nobile eſt ſpecificum; inprimis in *Elect.* cum *Roob Juniperi*, quod diureticâ ac diaphoreticâ vi multa præſtat. His accenſetur *Succus Allii virid.* cum *Jure Vervecis*, vel *decoctum Allii* in *Lacte*, vel ipſum *Allium* comeſtum, egregiè diureticum. In *Hydrope* poſt *Icterum Chelidonium maj. & Marrub.* ſpecifica ſunt. Nobile eſt decoctum *Hederæ terr.* quæ & externè locis tumentibus cum fructu imponitur. Ex *Tartaro, Tinct. Salis Tartari, Terra fol. Tart. Tinct. Mart. tartariſ. Tinct. vitriol. Mart. Spir. Tart. probè rectificatus, Sal Tartari, &c.* polychreſta ſunt, & tandem *digeſtiva* purgantibus præmittenda optimè conveniunt. Fit & *ſpecificum* ex *Lap. ceraun.* cum aqua quadam appropr. in *Alcohol. redact. p.* iv. *& Exuv. Serpent. p.* i. invicem miſtis. *Sequuntur formulæ.*

℞. *Roob Junip.* ℥iß. *Extracti Mart. c. ſucc. pom.* ʒvi. *Pulv. Rhab. el.* ʒiii. *cum ſ. q. Aq. Cinnam. f. Electuarium, de quo ſæpè magnitudo Nuciſtæ capiatur.*

℞. *Spir. Carmin. de tribus, Spir. Sal. armon. an.* ℥ß. *M. Doſ.* ʒß. *in vehic. conven. aliquoties in die.*

℞. *Salis Fimi columb.* ʒi. *Pulv. Bufon.* ℈ii. *M. pro* 2. *doſ.*

℞. *Rad. Cichor.* ʒiii. *Rad. Gram.* ʒii. *Rad. Gentian.*

Helen.

Helen. Cort. Cappar. an. ʒi. *Cort. Lign. Saſſafr.* ℈ii. *Comar. Abſinth. vulg. & pont. Flor. Card. b. Summit. Centaur. min. an. p.* i. *Flaved. Cort. Citr.* ʒii. *Ex inciſis f. Nodulus. cui affundatur dimidia menſ. Vin. malv. ſtent in loco tepido per diem & noctem. Hinc bibatur mane hauſtulus. Continuando mirè Urinam pellit.*

℞. *Rad. Vincetox.* ℥iß. *Herb. Chelid. maj. Marrub. Abſinth. an. m.* i. *Cort. Citr. Aurant. an.* ʒvi. *Sem. Frax. Fœnic. an.* ʒiii. *Galang. Caryoph. ZZ. an.* ʒi. *Salis Tart.* ʒvi. *Inciſ. & contuſ. infunde in Vino. Idem facile poteſt fieri purgans addendo Rhab. Helleb. nig. Rad. Ireos noſtr. &c.*

Præter hæc *Interna* etiam *Clyſmata* multis uſibus inſerviunt, inprimis ex *Urina pueri,* ſi flatus adſint, cum *Sem. Aniſ. Dauc. Cumin. Carv. Fœnic. Ferment. com.* & *Ol. Terebinth.* item ex *Urina* cum *Terebinth.* Vel ſi urgeant Pectoris & Capitis ſymptomata, ℞. *Cort. inter. Frang. Sambuc. an. m.* i. *Rad. Bryon.* ℥i. *Rad. Ireos noſtr.* ʒvi. *Bac. Junip.* ℥ß. *Sem. Cumin. Fœnic. an.* ʒii. *coq. in ſ. q. Urin. puer. vel Seri lactis. In Colat.* ℔i. *diſſolve Elect. Hier. p. cum Agar.* ℥ß. *Vitel. Ov. N.* ii. *F. Clyſm. pro* 2. *doſ.* Abdomini verò, ut & Scroto, vel Labiis Vulvæ nimium tumefactis applicatur *Stercus caprillum* cum *Urinâ propriâ* ſubactum: laudatur & *Stercus columbinum,* item *humanum,* quod tamen Nares nimis ferit. Hiſce ſuccedit *Spongia* ebria *Aq. Calc. viv.* Singulare quid obtinent *Cochleæ* cum ſuis *teſtis* contuſæ, cum ſiccæ fuerint renovendæ; item *vegetabilia aromatica attenuantia,* vel *ſalina reſolventia,* v. g. *Cataplaſma* ex *Bacc. Junip. & Laur. Melle* exceptis, vel ex *Flor. Rut. & Abſinth.* cum *Melle*: item *Spir. Junip.* cum *Ol. Carvi, Bufon. Scorpion. Laurin.* &c. pro inunctione. *Clyſmata.* *Cataplaſmata.*

℞. *Fol. Sambuc. fl. Chamom. an. m.* ii. *Sterc. caprill.* ℔ii. *Rad. Bryon.* ℥ii. *Coq. in ſ. q. Urinæ puer. ad conſiſt.*

ſiſt. Cataplaſm. Abdomini applicandi.

℞. *Flor. Chamom. m.* ii. *Farin. Fab.* ʒvi. *Cochlear. cum teſt. contuſ.* ℥iv. *Sterc. capr.* ʒii. *Pulv. ſem. Cumin.* ℥i. *coq. in Aquæ & Aceti ana. & applica Pedibus, vel Scroto tumenti.*

℞. *Ung. de Arthan.* ℥i. *Ung. Agrip. Dialth. an.* ℥ß. *Ol. Scorp. ſimpl.* ʒii. *Ol. Chamom. Aneth. an.* ʒiiß. *M. f. Ung. crebrò tepidè Abdomini illinendum.*

ARTIC. V.

De Ictero, ſeu Cachexiâ ictericâ.

Icterus flavus. Cachexia cum colore flavo cutim, & inprimis Oculorum album minutiſſimis arteriolis intertextum tingente, *Icterus flavus* dicitur; in quo non ſolùm partes externæ, ſed & Viſcera, inprimis Hepar, & Inteſtina flavent. Quòd ſi flavedo iſta ad viriditatem, cæruleitatem, aut obſcurum livorem inclinet, vocatur *Icterus niger.* *Niger.* Adeſt in omnibus *Ictericis* à principio inenarrabilis anguſtia & dolor compreſſivus Præcordiorum & Stomachi, Laſſitudo omnium membrorum, Dolores gravativi lumborum, ſubinde ſpirandi Difficultas; Urina ferè ſemper paſſa, i. e. craſſa, tincta rutilante colore, linteum immerſum flaviſſimo colore, inſtar Croci tingens, quod aliæ Urinæ coloratiſſimæ non faciunt; interdum ex viridi, aut ex flavo & rubro nigricans; quod ſi ſubſederint, ſedimentum eſt argillaceum. In confirmatis, non omnibus, ſapor oris amaricans eſt, aut varius, cum Siti clamoſâ, & Cereviſiæ horrore: Alvus nunc fluida cum Diarrhœâ quaſi bilioſâ, nunc, quando ductus fellei obſtructi ſunt, pertinaciter clauſa, excrementis prodeuntibus albicantibus. Febris nunc adeſt, nunc præceſſit.

ceſſit. In quibuſdam percipitur dolor obtuſus in Hypochondrio dextro.

Icterus nunc eſt *ſecundarius*, ſuperveniens Febribus, Venenis, inprimis morſui Aranearum, Viperæ vel Canis rabidi; manducationi Staphiſagriæ; Affectibus convulſivis Inteſtinorum inprimis tenuium, ut Colicæ, Partui laborioſo, Paſſioni hyſtericæ, Capitis Vulneribus gravioribus, per conſenſum: nunc *primarius*, cujus *Cauſæ remotæ* ſunt triſtitia, ira, obſtructiones ductus fellei à lapillis vel pituita, unde calculoſi ſæpè fiunt *Icterici* (licet frequentes etiam ſint Icteri abſque ulla obſtructione ductûs fellei) Ulcera crurum occluſa, Menſes inſtantes non prodeuntes, Hepar induratum, inflam̃atum, aut ſcirrhoſum; Globulus ſclopeti Ventriculum perforans, &c. His præmiſſis, *Icteri* tot ſunt ſpecies, quot colorum varietates, v. g. *viridis*, *flavus*, *niger*, &c. ſed omnes unam agnoſcunt cauſam, impuritatem Maſſæ ſanguineæ, recrementa heterogenea ad ſuperficiem deponentis. Falſò enim exiſtimatur, Bilem in Hepate obſtructam *flavum*, melancholiam autem in Liene obſtructo *nigrum* inducere, nam datur & *flavus* citra Bilis impeditum motum, viz. ex Ferarum morſu, &c. quin & obſtructus reperitur ductus felleus ſine Ictero; pariter & *niger* ſine Liene obſtructo, & Lien obſtructus ſine *nigro* deprehenduntur.

Secundarius

Primarius.

Cauſæ remotæ.

Quoad *Cauſam proximam Icteri*, certum eſt, peccare auſterum acidum in primis viis, quod digeſtionem vitiat, unde geniti ſordes nidoroſi in corpus diſtributi, *Icterum* illum inferunt, qui Febribus ſupervenit; item qui Spiritus Vini abuſum ſequitur.

Proxima.

Videmus enim, quòd crapula, item lac, fructus horæi, pinguia, &c. in Stomacho corrupta, vomitus flaveſcentes, & nidorem croceum inferunt. Sed

datur

datur & alius *Icterus* à *Bile naturali* ortus; eâque vel *vitiatâ*, quod frequentius, ab acido illo primarum viarum, quod eam incraſſat & coagulat, adeo ut nec debitè ſecerni in Hepate, nec ſecreta excerni poſſit; vel ſolùm in *debitâ diſtributione* impeditâ, indeque ortâ ejus cum Sanguine commixtione, quando nempe ductus hepatici quavis ex cauſa obſtruuntur, aut orificium ductûs fellei conſtringitur à Spaſmis Inteſtinorum tenuium, in *Partu laborioſo*, *Paſſione hyſterica*, &c. Hinc eſt quod excrementa hodie pallida, cras flava reddantur, ſuperveniente ſcilicet Spaſmo inteſtinali. Si *acidum* illud primarum viarum in mixtione cum *Bile* præpolleat, fit *Icterus viridis*, *plumbeus* vel *niger*; ſin verò *Bilis* præpolleat, *flavus* eſt. Peccare autem ferè ſemper *acidum* in Stomacho ſuadent Cardialgiæ, Anxietates, Reſpirandi difficultas, aliaque ſymptomata; item *Cauſæ remotæ*, viz. *Triſtitia*, quæ humores incraſſat, & acidum fixum auget, *Ira*, quæ humores acido volatili acriores reddit, &c. Accedunt *juvantia*, *vomitus*, *martialia*, aliaque *acidum* corrigentia.

Prognoſis. *Prognoſis.* Si adſit Hepatis vitium confirmatum, ferè lethalis eſt, cum Hydropis ſuperventu. *Icterus* ex calculo in folliculo felleo difficillimè curatur, ſaltem recidivat. Facillimus eſt *flavus*, inprimis poſt Febrem criticus, & juxta hunc ille, qui ex impedito Bilis motu oritur: *niger* autem poſt Quartanas contumacior eſt.

Curatio. *Curatio.* Fermentum acidum corrigendum per *abſorbentia*: Bilis vitia emendanda per amara plus minus reſinoſa & volatilia; quæ verò emendari nequit, per urinas & ſudores evacuanda. Diſtributio Bilis promovenda per incidentia, & fibras Hepatis firmantia. *Venæſectio* nil juvat. *Purgatio* nociva eſt in principio, niſi lenis ſit, aut adſit tantummodo lenis

do lenis obſtructio meatus fellei in Inteſtinis, quæ vel unicâ *purgatione* tolli poteſt. In progreſſu verò Morbi, *appropriatis* inprimis præmiſſis, *purgationes* conveniunt; ſicuti in declinatione, *Diuretica & Sudorifera.*

Præmittantur itaque *Vomitoria, hinc Abſorbentia martialia*, inprimis in *Ictero nigro* aut *plumbeo*, vel ex vitio Menſium v. g. *Hæmat. pulveriſatus*; item *Limat. Mart. pulveriſ. & Ol. deſtill. Ligni Saſſafr.* irrorata; item *Vina martialia*, vel *Infuſum chalybis* cum *Carbonibus de Quercu* in *Vino.* Huc pertinent *Acidulæ*, quæ dyſcraſiam Humorum & Viſcerum atoniam, ex diuturno malo, optimè reſtituunt. Succedant *ſpecifica*, inprimis *Chelidonium maj.* ejusque ſuccus expreſſus, vel Decoctum aut Infuſum in Vino, præſertim in vitiato Bilis motu. Juxta *Chelidonium* eſt *Marrubium*, item *Centaurium minus, Tarax. Flores Chamom.* Infantibus Ictericis optimum eſt *decoctum Fragariæ* cum *Paſſul.* in *Aquâ*; idemque ſitientibus pro potu ordinario, vel, ſi amaror moleſtus ſit, ſolum *Decoctum Paſſul.* talia enim multum in receſſu habent: & *Elect. ex Paſſul.* cum *Rhabarb.* ſanè in quovis *Ictero* egregium eſt. *Vincetoxicum* in declinatione Morbi, in Vino coctum, urinam & ſudorem commodè movet. Nec negligenda ſunt *Abſinthium* aut *Flor. Hyperic. Geniſt.* & *Calend.* Bonum ſpecificum eſt *Semen Aquilegiæ*, idque vel in *Emulſ.* cum *Aquâ Chelid. maj.* vel in Pulvere cum *Croco* & *Tartaro vitriolato.* Accedit *Rad. Curcumæ*, vel ſola, vel cum *Antim. diaph. Bezoard. martial.* & *Sal. vol.* CC. in Calculis folliculi Fellis egregia. Laudatur ab omnibus *Pulv. Lumbr. terr.* blandè exſiccatus ad ℨi. vel eorum *Spir.* per *putrefact.* propter *Sal. vol. nitroſum* egregiè abſtergens, incidens, &c. Quibus vix cedit *Spiritus Tart. rectif. Spir. carminat. de tribus, Spir. Salis armon. Spir. Urin. human.*

Methodus medendi.

Specifica.

quin & ipſa *Urina* cum *ſucco Abſinth.* & *Marrub.* euporiſton eſt probatum. Ratione *Salis vol. nitroſi* tantopere laudatur *Stercus Anſerum junior. Chelidonio & Anſerinâ nutritorum*, item *Stercus Canis oſſa rodentis*, item *Stercus alborum. pullor.* ad ʒi. Quidam laudant *Stercus capr.* cum *Lacte.* His annumerandi veniunt *Lapides* in *Felle Bovis* vel *Porci* reperti, *Lapis Bez. occident.* item *Lap. Ceraun. ad* ʒß.

Purgantia. Remedia primas vias evacuantia, dictis ſubjungenda aut permiſcenda, ſemper ſint moderata & blanda. Appropriatè laxant *Flores Perſic.* in *potu ordinario* vel *Vino* infuſi; hinc *Infuſum Fol. Sen.* cum *Sale Tart.* in ſpecie *Rhabarb.* pulvis, *Extractis* præferendus, qui tam alterans quàm purgans eſt. In *Ictero nigro* confert *Infuſ. Helleb. nig.* in *Sero lactis*, aut *Pill.* ex *Extract. Helleb. nig.* His ſocietur *Gummi ammon.* optimum muci viſcidi inciſivum.

Externa. *Externa* ſunt *Centaur. min.* item *Rad. Chelid. maj.* atque *Hypericum* plantis pedum ſuppoſitum. Optimæ ſunt frictiones corporis cum *Sacculis* repletis *Farinâ Hordei* & *Fabarum*, *Aquæ calidæ* intinctis; vel *Balnea* ex *Saponar. Chamom. Parietar. Aneth.*&c. pro delenda penitus tincturâ, licèt jam ſani ſunt Ægri. Gravidis aut imbecillioribus, quibus non æquè conducunt *interna*, applicetur plantis pedum *Cataplaſma Joëlis* ex *Fol. Marrubii viridis Radice Chelid. maj.* & *Viſco querc. an. m.* ii. cum *Aceto* & *Vino* ſubactis.

℞. *Rad. Tarax.* ℥ii. *Rad. Chelid. maj.* ℥i. *Herb. Cichor. m.* ii. *Fragar. m.* iß. *Marrub. alb. m.* ß. *Tart. alb.* ʒvi. *Fol. Sen.* ℥iß. *Coq. in ſ. q. Aq. & Vin. in vaſe clauſo. Sumat omni mane duos hauſtus, addendo ſingulis hauſtibus* ʒß. *Spiritûs Tart. rectif. cavendo tamen, ne ſint ſeceſſus plures, quàm bis vel ter quotidie.*

℞. *Comar. Abſinth. Fl. Roſ. Prun. ſylv. an. part.* viii.

Croc.

Croc. p. ß. *coque in Vino diuretico, & exprime pro uſu.*

℞. *Extract. Chelid. maj. gummoſ.* ℥i. *Lap. Bezoar. occid. Antim. diaph. martial. an. gr.* xv. *m. f. cum Syrupo aperitivo Bolus diluendus in hauſtu Vini.*

℞. *Aq. Tarax.* ℥i. *Extr. Chelid. maj.* ʒß. *Sal. vol. CC. gr.* viii. *Syr. Card. b.* ʒii. *Miſce pro doſi.*

ARTIC. VI.

De Malo hypochondriaco & Scorbuto.

MALUM *hypochondriacum* ab *Hypochondriis*, ubi fortius urgent ſymptomata, nomen ſortitur. *Symptomata* autem ita ſe habent: adeſt appetentia intenſa, ſubinde canina, ſed cum quâdam apepſiâ, ita ut poſt aliquot horas à paſtu percipiantur dolores graviſſimi convulſivi in Stomacho: appetunt acida, quæ inſigniter lædunt; ejiciunt ructus ab omni paſtu, nunc acidos, qui meliores, nunc inſipidos, qui deteriores, idque ſubinde cum Stomachi inflatione, flatulentis tumoribus, & borborygmis in Abdomine inprimis in regione hypochondriacâ ſiniſtrâ, remittente Tumore admotam manum retrudente. Jejuni acidos ejiciunt ructus. Accedit pertinax Alvi adſtrictio, & quæ ejiciunt, ſunt pauca, interrupta, globulorum formâ indurata, nigricantia, adeo ut copioſè à laxantibus, parum & cum noxa à purgantibus evacuentur. Quæ evomunt ſunt aquea plus minus pituitoſa, aciditate ſua dentibus ſtuporem, & vaſis orichalceis æruginem inducentia; utut ſubinde tantillum Bilis amarorem importent. Sæpius adſunt Cardialgiæ, idque in Spinâ dorſi, ubi ſitum eſt ſiniſtrum Stomachi orificium; phlogoſis vaga, in ſpecie in Facie poſt paſtum, eo citius ſi hauſtum Vini aſſumant; dolores lancinan-

Affectio hypochondriaca.

Ejus hiſtoria.

Symptomata

tes Abdominis cum contorſionis ſenſu, à Spaſmis Inteſtinorum oriundo, iliaci & colici convulſivi Dolores, à pituitâ vitrea in cellulis Coli, in ſiniſtro latere, rariûs in dextro; unde Vomitus, difficilis Reſpiratio ab omi cœnâ, item matutino tempore, ratione crudæ remanentiæ ex cœnâ veſpertinâ, cum expuitione copioſâ mucoſorum & tenacium humorum. Confirmatis accedunt Aſthmata ſicca, Tumores Viſcerum duri, pulſationes circa Hypochondria & Lumbos ſuperiores, ubi diſperſi ſunt rami Arteriæ cœliacæ. Jejunis ſupervenit Vertigo, comeſtâ panis bucellâ remittens; tandem ingenii Torpor, Memoriæque lapſus. Poſt paſtum ſunt quaſi ebrii, anxii, timidi, melancholici, & in graviori paroxyſmo patiuntur ſymptomata hyſterica, ubi Urina eſt pallida aquea, licèt extra paroxyſmum ſanorum ſimilis.

Cauſa proxima. *Cauſa proxima* eſt *Stomachi Cruditas acida.* Ex Chylo enim acido depravatur Sanguinis craſis, hinc deficit ejus ſpiritua ſcentia, aceſcit Lympha, hebetatur Bilis, irritaturque genus nervoſum. Vitium hæret in fermento digeſtivo, minùs volatili, ſed nimis acido, unde quæ optimè appetuntur & diſſolvuntur alimenta, degenerant in paſtam acidam, plus minus viſcidam, à cujus concurſu cum Bile oriuntur phlogoſes, flatus, borborygmi, lancinationes,&c. Coagulantur fæces ab acido auſtero, unde alvi ſegnities. Coagulatur & Sanguis ab acido, unde grumoſus exiſtens circa auriculas Cordis ſubſiſtit, & Palpitationem ejus infert; craſſus etiam minus ſpirituaſcit, unde anxietas, triſtitia,&c. Acidum hypochondriaca & membranas capitis circa tempora irritans, ibidem dolores infert tenſivos.

Remotæ. *Cauſæ remotæ* ſunt 1. *Aſſumpta acida*, & difficulter digeſtibilia, v. g. ſale condita, & fumo indurata, de

de ſpiritu acido Salis & Fulig. non parum gaudentia, potus aceſcens, aut non ritè defæcatus. 2. Deficiens motus digeſtionem non promovens cruditates colligit. 3. Curæ, & ſtudia inprimis nocturna, ſpiritus abſumunt, quorum defectu acidi ſucci inſigniter accreſcunt.

In gradu ſublimiori acidum in Hypochondriis peccans ſucceſſivè exaltatur & volatiliſatur, unde naſcitur *Scorbutus*, malum illud contagioſum, Glandulas, & Lympham præcipuè afficiens, atque graviora quàm Malum hypochondriacum in intimis pathemata inferens. *Scorbutus.*

Symptomata Scorbuti hæc ſunt: Laxitas & varia nunc excreſcentia & intumeſcentia, nunc exulceratio Gingivarum: fricatæ Gingivæ nunc ſanguinem ſtillant intensè ſalſum, nunc ſerum; Saliva eſt admodum ſalſa, præſertim matutino tempore. Accedunt Tumores artuum, nunc protuberantes nunc evaneſcentes; Pruritus corporis, & ſi ſe ſcalpant Ægri, loci intumeſcentia atque rubor breviori tempore evaneſcens; ſubinde in loco quem ſcalpunt, Ulcera ſerum acerrimum plorantia, & in Gangrænam facilè degenerantia. Si conſtantes ſint Tumores, occupant Glandulas artuum. Obnoxii ſunt Catarrhis circa caput, Exulcerationi & excoriationi Faucium & regionum glandulis magis obſitarum; Doloribus incipientibus in dorſo, & pergendo ad Umbilicum partes Abdominis convellentibus, ad modum Nephritidis nothæ; Abdominis tumori & duritiei, propter ſpaſmum membranarum; Doloribus artuum, nunc levioribus, cum ſenſu vermiculationis in extremitate artuum, nunc gravioribus lacerativis & lancinantibus; nunc vagis, nunc fixis & graviſſimis, dentes atque extremitates artuum occupantibus, inprimis tempore nocturno, adeo ut Luem *Symptomata*

veneream perquam ſimillimè referant. Accedunt frequentiſſimi partium internarum Spaſmi; Urina flammea, cum copioſis arenulis rubris facilè friabilibus, & ſupernatante pingui pelliculâ, quæ ad latus aſpecta variatur inſtar caudæ Pavonis: Arenulæ illæ & pellicula, nil aliud ſunt quàm ſalia coagulata, certiſſima tamen Scorbuti ſigna. Tandem obnoxii ſunt Hæmorrhagiis variis, Sputo cruento, Hæmorrhagiæ Inteſtinorum, & frequenter Atrophiæ ac Tabi.

Cauſa proxima. *Cauſa Scorbuti proxima* eſt acidum corruptum, exacerbatum ab aëre, effluviis ſalinis acidis prædito, qualis eſt marinus, & noſter aquilonaris, loca paludoſa perflans. *Signa.* Quoad *Signa*, Pathemata capitis & Stomachi ſola *Malum hypochondriacum* monſtrant. *Latens* autem *Scorbutus* dignoſcitur ex memoratis Urinæ ſignis, item ſi in aliis morbis dolores adſint ultra naturam morbi, aut dolor lancinans in lumbis abſque Nephritide; ſi doleant Gingivæ, Dentes; ſi maculæ majores, inprimis in Cruribus appareant; item ſi adſit pruritus, unde pruriginoſa purpura certiſſimum eſt ſignum Scorbuti latentis.

Prognoſis. *Prognoſis. Malum Hypochondriacum* incipiens facilè, ſc. ſolo corporis motu ritè inſtituto, curatur; confirmatum verò difficillimè, poſtulat enim continuatum medicamentorum uſum, quorum tædium percipiunt Ægri. Hæmorrhoides, Urinæ fluxus, aut Hæmorrhagia periodica inſigniter levant. Pulſus Hypochondriacorum intermittens; aut Scorbuticorum parvus & debilis, ſi non alia adſint ſymptomata, non eſt metuendus. Maculæ bonum ſunt ſignum; ſed quo magis rubræ & grandes, eo meliores; cæruleæ aut lividæ, deteriores. Inveteratus Scorbutus ordinariò terminatur in Atrophiam

&

& Tabem. In Scorbuto continua eſt Symptomatum mutatio, nunc dolores vagi tranſeunt in Parheſin, Aſthma convulſivum, ſubinde Epilepſiam, nunc Dolores artuum atrociſſimi in Lethargum mutantur. Quo fixior eſt Scorbutus eò difficilius curatur. Præ cæteris Gingivarum habenda eſt ratio, quæ ſubinde in Gangrænam & peſſimas Exulcerationes abeunt.

Curatio. Acidum corrigendum; correctum per ſudorem & urinam evacuandum; Stomachi digeſtio promovenda; & Sanguinis craſis emendanda. Pro his ſcopis obtinendis obſ. I. *Venæſectionem* per ſe non convenire, utut indirectè quandoque juvet, v.g. *Ven.S.* brachii in Dolore crurum vel Cephalalgiâ ſcorbuticâ incipiente. *Fonticuli* nil conferunt, niſi per acidens, ſi crebriores affligant Catarrhi. II. *Diuretica ſalina vol.* non *terrea*, nec *acida*, in Malo hypochondriaco, & *Sudorifera* in Scorbuto partes externas gravius affligentia, convenire. III. Neceſſarium eſſe *Vomitum*, nam ſine ejus præmiſſione reliqua remedia parum operantur. IV. *Purgantia* ſemper nocere; facilè enim pathemata excitant doloroſa, & Dyſenteriam. V. Symptomata melancholica, Capitis perturbationem ac Dolorem Artuum & Abdominis, inſigniter exaſperari, niſi alvus ſervetur fluida per *paſſulata, & laxantia* infuſa in *ſucco Pom. Borſdorſ.* qui optimus *Paſſulæ*, licet dulces, temperatæ ſunt; præcipuè Viris, non Mulieribus conducunt. *Vinum infuſionis flor. Acac.* alvum ſervat apertam. Accedunt *Clyſmata* ex *Urinâ Puer.* in Flatibus hypochondriacis optima. In contumaciori autem malo, craſſum mucum in Inteſtinis optimè abſtergunt *Clyſmata* ex *Lixiviis*, addito *Melle depur.* In Dolore Abdom. conveniunt *Clyſmata* ex *Lacte*, cum *tantillo Sacch.* vel incoctis *Plant. carminativis*, Curatio.

per integram noctem, ſi poſſibile, retenta. In Doloribus nephriticis *Clyſmata* ex *Lacte* & *Terebinth. Vitello Ovor. ſolutâ, cum Oleo Lini*, conferunt. VI. *Malum hypochondriacum* ſine *antiſcorbuticis* vix curari poſſe: ſed horum habendum eſſe delectum. In ſubjectis enim biliosis, ubi acidum eſt volatilius & acrius, *acria* & *volatilia*, niſi *temperantibus* & *acidis* miſta, propter phlogoſes & effervescentias nociva ſunt. VII. Præſtare utique, ut *fixa* ſc. *martialia*, acidum primarum viarum deſtruentia, *volatilibus* præmittantur. VIII. Præmiſſis univerſalibus & acidum corrigentibus, *Lac* omni mane & veſperi hauſtum, craſin Sanguinis ſcorbuticam egregriè corrigere, inprimis ubi nimium ſudant, & ad Tabem inclinant. IX. Abſtinendum eſſe à *mercurialibus*, quia Faucium ſymptomata, Dolores nocturnos, Phlogoſes, Æſtuationes & Anguſtias corporis in Scorbuticis, excitant.

Remedia. Quoad *Remedia*, in *Malo hypochondriaco* præmittantur *digeſtiva*, plus minus *diuretica*, viz. *Tartarus vitriol. Sal. digeſt. Hypochond. Liquor Terræ fol. Tart. Tinct. Mart. Sal Martis comp. Tinctura Antim.* ex *Scoriis Reguli martialis parata. Pulvis Limaturæ Martis ſubtiliſſimè triti*, &c. bis quotidie bonâ doſi aſſumendus. His præmiſſis uſurpantur *Vomitoria* reiterata: poſt hæc *Noduli* ex blandis *laxantibus* & *alterantibus* parati, v. g. ℞. *Rad. Helen. Raph. ruſt. & Polypod. an.* ℥vi. *Herb. Abſinth. p.* j. *Agrimon. Centaur. min. an. m.* i. *Fl. Anth. Geniſt. an. p.* iii. *Cort. Tamar. Fraxini, an.* ℥ß. *Rad. Helleb. nig.* ℥ii. *Zedoar. ZZ. Cinnam. an.* ℥iß. *inciſa, contuſa, Noduloq; incluſa infundantur in Vino, de quo omni mane & veſperi Cyathus unciarum quatuor plus minus exhauriatur, ut relaxetur alvus. Aloe* ratione *Reſinæ* nocet, nam uno die laxat, altero obſtruit. Confert quidem *Extract. gummoſ.*

cum

cum *Aquâ* ad gr. iii. in *Pill.* omnibus per 3. vel 4. ſeptimanas. Uſurpantur *martialia* nunc *cruda*, nunc in Stomacho debiliori *præparata*. Quibus nimis ſenſilis eſt Stomachus, ſufficit *Extr. Mart.* cum *ſucco Pomorum Borſdorf.* vel cum *Decoct. Tamarind.* vel *Tinct. Vitriol. mart. Zwelf.* Hæc aliquamdiu continuentur, & poſt eorum uſum blandus inſtituatur motus, alvuſque ſervetur aperta. Poſt *martialia* fiat acceſſus ad *volatilia diuretica* & *ſudorifera*. Inter hæc optimus eſt *Spiritus forti igne per Retort. deſtill.* ex *mixturâ Calcis viv.* cum *Sale armon.* addito *Spir. Vini aromatico*; *Doſ. gt.* xxx. Hypochondriacos mirè levat *Spiritus carminativus de tribus ſub doſ. gt.* xl. Ut hæc *volatilia* fiant *diuretica*, optimè conſultum eſt *Spiritum Salis armon.* cum *Liquore Terræ fol. Tart.* miſcere. Juxta hæc *volatilia* non omittantur *fixa*, inter quæ nobiliſſimum eſt *Arcanum dupl. Mynſ.* inprimis in Phlogoſibus ſcorbuticis. Dein ſimul conferunt *Salia fixa* ex Plantis *ſpleneticis & hepaticis* elicita. Atque his ac ſimilibus accedente motu ferè curari ſolet *Malum hypochondriacum*.

In *Scorbuto* etiam præter dicta habeantur *ſpecifica*, poſt *martialia* uſurpanda. Hæc ſunt in duplici differentia, nempe vel 1. reſpiciunt dyſcraſiam Sanguinis, & inde derivatos ſuccos, ſuntque *volatilia* plus minus *acria*; viz. *Cochlearia, Naſturt. Chelid. majus & min. Trifol. aquat. Piperit. Flammula Jovis, Rad. Raph. ruſticani, Gentian. Sem. Sinap. Erucæ, &c.* Inter quæ excellunt *Cochlear. Flammula Jov.* & *Trifol. aquat.* ſed in bilioſis ſubjectis temperanda ſunt per *Acetoſellam* & *Citrata*. Vel 2. reſpiciunt noxam illatam ſyſtemati nervoſo, & partibus continentibus; ſuntque *oleoſa ſulphurea*, quaſi *balſamica*; in ſpecie *Pinus*; & ejus *Strobili*, item *Lign. Saſſafr.* & *Rad. Chin.* Priora uſurpantur vel *cruda* vel *temperata*. *Cruda* vel in- *Antiſcorbutica ſpecifica*

funduntur in *Vino*, aut in Subjectis biliofis in *Sero Lactis*: vel confunduntur & conquaſſantur cum *Sero* eodem, & exprimitur *Succus* blando tepore depurandus, cujus ℥*æ aliquot* in *Sero Lactis* vel *Vino* propinentur, cum ana *Succi Acetoſellæ*, quæ quacunque ratione continuata ſunt egregia. Hi ſucci delicatulis, aut ad efferveſcentiam pronis, minus conveniunt, ſaltem temperentur cum *Succo Citri*, qui in *Scorbuto* egregium eſt medicamentum. Ex his *Succis* cum *limaturâ Mart.* parari poſſunt *Eſſentiæ*, aut *Extracta*, unde *Tincturæ Mart. ſcorbut.* eliciendæ. Delicatulis loco *Succorum* exhibentur *Aquæ deſt. Spiritus Eſſent.* &c. ſic ex *Flammulâ Jov. contusâ*, affuſo *Vino*, elicitur *Phlegma ſpirituoſum antiſcorbut. Spiritus antiſcorbutici*, per fermentationem parati, patiuntur jacturam aliquam ſalis volatilis, licèt non omnem. Proinde ut integra habeatur *craſis antiſcorbutica*, paretur *Spiritus per fermentat.* ex *antiſcorbuticis quibuſdam*, hunc *coboba* cum *ſpeciebus rec.* & *rectifica*: dein affundatur *Extract. antiſcorb.* & extrahatur *Tinctura* nobilis, *doſ. gt.* xxx. *ad* ʒi. in *vehiculo conven.* His addantur *oleoſa volatilia*, in ſpecie *Oleum Cochlear.* in forma *Elæoſacchari*; item *volatilia artificialia*, inprimis *Spiritus Lumbr. terr. Spir. deſtillatus è mixturâ Calcis viv.* & *Salis armon.* affuſo *Spir. Cochlear.* vel *antiſcorbutico* quodam *comp.* item *Eſſentia Myrrh.* & *Elix. Propr.* cum dicto *Spir. Salis armon. comp.* paratæ.

Antiſcorbutica ſulphurea. *Antiſcorbutica ſulphureo-balſamica* ſunt inprimis *Strobili Abietis alb.* collecti *menſe martio*, tum enim tactu ſunt pingues & reſinoſi. Infunduntur nempe vel *recentes*, vel *exiccati ad* ℥ii. in *Menſ.* iß. *Cereviſiæ*, aut *Vini albi opt. Aquâ diluti*, quæ bulliant ad tertiæ partis conſumptionem, addendo in fine *Paſſulas min.* Propinetur *Colatura* calidè ſemel vel bis

bis in die, expectando ſudorem. Addi poſſunt *Baccæ Junip. rec.* item *Summitates Abiet. conciſ.* Inſpiſſatur etiam *Decoctum Strobil.* ad *Extracti* conſiſt. unde cum *Spir. antiſcorb.* extrahitur *Eſſentia*, quæ *doſi gtt.* 50. optima eſt. Item ex *Strobilis* contuſis & affuſâ *Aquâ*, cum pauco *Fæcum Cereviſ.* fermentatis, deſtillando prodit *Spiritus* ſuaviſſimus, qui pro uſu aſſervetur. Sed de *Remediis* ex *Pino* obſerva 1. Quod eadem non conveniant omnibus, quia nonnihil lædunt appetitum. 2. Quod Junioribus & ferventibus propter Oleum volatile non ſunt propinanda. His ſubſtitui poſſunt *Decocta Lign.* cum *ſpecif. antiſcorb.* inprimis quando adſunt pathemata catarrhalia. Præ omnibus aliis ſcorbuticis convenit *Diæta Lactis*, inprimis *caprill.* cum tantillo *Sacchari.* Cui incoqui poſſunt *Raſura Radic. Chin.* & *Herba Fumar.* atque inſtillari *aliquot guttæ Spir. Cochlear.* In *Febricitantibus*, aut *borborygmis* & *phlogoſi vagæ* obnoxiis, uſurpatur *Serum lactis.*

Inter *Scorbuti Symptomata urgentia* occurrit 1. *Gingivarum laxitas, intumeſcentia, cruentatio, putredo*, & ſubinde *caries Dentium.* Origo eſt ex Salivâ ſale ſcorbutico inquinatâ, quæ texturam fibrarum Gingivarum laxat & rodit. Remedia ſunt *Collutiones Oris Decocto Salv. Roriſmar. Florum Aquileg. Balauſt.* additis *ſpecificis adſtringentibus*; item *Lacca, Myrrh. Alum.* & *Spir. Salis*, quæ utramque faciunt paginam; hinc conducit *Decoctum Salv. Naſturt. Florum Malv. hort.* & *Rad. Polyp.* in *Aquâ*, addito *Melle Roſ. Alum. uſt.* & *Lap. prun.* Item *Decoctum Summitatum Pini*, & *Naſturtii* in *Vino*, vel ſi *Vinum* acrius ſit, in *Sero Lactis*, aut etiam ipſo *Lacte.* Præ cæteris optimum eſt *Sal mirabile Glaub. in ſ. q. Spiritus Cochleariæ* & triplo *Aquæ Prunellæ ſolut.* Poſt *Collutionem*, ſunt *Tincturæ* Dentibus affricandæ, inprimis *Tinctura* *Scorbuti Symptomata urgentia.*

ſeq.

ſeq. ℞. *Lap. medicamentoſ. Crol.* ʒi. ſolve in *Aq. Sedi min.* & *Cochl.* poſt blandam ebullitionem filtretur ſolutio; infundantur *Lacc. Flor.* ʒii. *Myrrh. Alum. uſt. an.* ʒi. & extrahatur *Tinctura*, cui Linteola imbuta affricanda. Item ex *Cremoris Tart.* ʒiii. *Gum. Lac.* ʒi. *&* *Vitrioli Cypr. gr.* vi. cum *ſ. q. Aquæ Roſ.* & *Salv.* fieri poteſt *Tinctura*. Poſt *Tincturas* ſunt *Pulveres* v. g. *Biſtortæ, Alum. uſti, Florum Roſ. & Balauſt.* irrorati *Spir. Cochlear.* vel aliquot *Guttis Olei Caryoph.* vitando *Lapides* & *tartarea*, quæ Gingivas lædunt. In *Exulceratione* & *Fœtore* conveniunt *Linimenta* ex *Alum. crud.* ʒiß. *Fol. Salv.* ʒiii. *Rad. Ireos flor.* ʒiß. *Myrrh.* ʒß. *Melle exceptis.* In graviori malo fiat progreſſus ad *Aquam virid. Hartman.* vel *Plater.* item *Ung. ægypt. Melle dilutum.*

Dolores Abdominis. 2. *Dolores Abdominis, & circa Vertebras dorſi, cum Umbilici retractione, Urinæ ſuppreſſione, & ſymptomatibus hyſtericis.* Sunt hi dolores *Spaſmi* Inteſtinorum & Meſenterii, quorum fundamentum in plexu meſenterico nerveo, & glandulis ibi conſitis exiſtit. Ad iſtos curandos vel levandos 1. Inteſtina leviter ſunt abſtergenda, ſumendo *Serum lactis* & *Oleum expreſſ. Amygd. d.* vel *Decoct. Radicis Alth.* aut *Parietar.* *Purgantia* enim Symptomata exaſperant. Externè injiciuntur *Clyſmata* ex *Lacte* cum *Tereb.* diu retinendo; vel ex *Sero Lactis* in quo *Caſtor.* ad ʒi. ſit ſubactum, addendo *Syrupi Papav. alb.* ℥ii. 2. Impetus convulſivi ſiſtendi, per *Salia volat. oleoſa opiatis miſta*; inprimis per remedium ex *Caſtoreo Cochlear.* & *Cort. aurant.* cum *Spir. Sal. armon.* & *Laud. hyſter.* item per *Spir. carminat. & de tribus* in *vehiculo antiſcorb. Spiritum Tart. vol.* cum *Spir. Lumbr. in Sero Lactis.* Externè convenit *Empl. Poterii*; item ratione dolorum cum Nephritide nothâ conjunctorum, *Ceratum Lumbis* applicandum, ex *Picis Nav.*

℥iv.

℥iv. *Tereb. vulg. Flor. Sulph. an.*℥ß. *Succin. Maſtich. an.*ʒii. Illinatur Abdomini calidè *Galbanetum Paracelſi*, ſeu *Ol. deſt.* ex *Galban. & Terebinth. imponendo deſuper Laterem calefactum.*

3 *Dolores ſcorbutici vagi* ſeu *Arthritis vaga, Rheumatiſmis* ſive *Defluxionibus* ordinario tributa. Differt ab *Arthritide* propriè dictâ, ſeu fixâ in eo, quòd *vaga* ſit nunc in uno nunc in altero artuum; quòd tophos poſt ſe non relinquat, ſiquidem non materia contenta ſed contracturæ ſpaſmodicæ Tumorem inferunt; quòd denique partes muſculoſas arctius affligat, & nocturno tempore ingraveſcat. Solvitur nunc per Sudores & Urinam, nunc per Excretiones cutaneas, ſubinde per purpuram cum maximo cutis pruritu. Affligit in ſpecie, dum recrudeſcit Paroxyſmus, cum graviſſimis anxietatibus præcordiorum. Oritur à ſale ſcorbutico vellicante fibras nerveas motrices carneas, magis tamen partes tendinoſas in Articulis. In *Curatione* 1. Impetus ſalis ſcorbutici refrænetur, vitando volatilia in principio Paroxyſmi. Eminent hic *Bezoardicum ſolare*, & interdum *ſalia alcalia fixa*. Poſtmodum acceſſus fiat ad *volatilia, ſcorbuticis* miſta, inprimis *lumbricalia*, ſc. vel *Infuſum Lumbr. conquaſſatorum* in *Vino*, aut ſi adſit *Febris* vel *Phlogoſis*, in *Lacte*. Vel uſurpari poteſt *Spiritus Lumbr. per putref.* ex quo & *Spiritu CC. ſale proprio* ſaturato, affuſis *Plant. nerv. & arthriticis exſiccatis* egregia fit *Eſſentia*; vel *Liquor piſtorius Lumbr.* in vaſe *Maſſæpanis* incluſo paratus, qui datur ad ℥ß. Quibus inprimis *volatilia tartarea* addenda.

Arthritis vaga.

Curatio.

Declinante Paroxyſmo conveniunt Remedia ex *Pino*, item ex *Baccis Junip.* quarum vis balſamica multum confert, *Roob Junip. antiſcorbuticis* junctum, *Decocta Helen. Abſinth.* &c. expectando ſudorem. Quoad *externa*, malè applican-

tur

tur *Linimenta oleoſa & pinguia*, quia tranſpirationem inhibent, ut & *Fomenta* aut *Cataplaſmata* ex *ſimpl.* in *Lacte* coctis, quia frigeſiunt, & cùm humida ſint poros ſtringunt. Præſtant itaque *Fotus ſicci*, vel *Suffitus ex Decoct. Lumbr.* & *Formic.* calidè excepti, ita ut membrum ſudet, & ſudor linteis calidis abſtergatur. Tepidè etiam illinatur *Spir.* aut *Liq. Lumbr.* item *Spir. Formic.* cum *Calce vivâ deſt. Spiritui Vini*, vel *Spiritui Sal. ammon.* cum *Spiritu Bac. Junip.* miſtus. Si ardor, rubor, & quaſi *Eryſipelas* in parte excitetur, ſolvatur *Camphora* in *dictis Spirit.* Hiſce adde *Cataplaſma* ex *Stercore vacc. rec.* cum *Lumbricis contuſ.* item *Tinct. balſamicam Dekeri in Comm. ad Prax. Barbetti.*

Contractura. 4. *Contracturæ artuum paralyticæ*, deficiente motu, & ſuperſtite ſenſu, nunc doloroſo, nunc formicante, nunc lancinante, nunc ex lancinante & oſtocopo compoſito. In *Formicationis* ſenſu vigil ſit Medicus, ut poſſit præcavere *Paralyſin*. In *Curatione* præmiſſis *Vomitoriis*, modò ſanum ſit Abdomen, aliàs dolores ejus excitabunt; item *Martialibus*, ſi levius ſit malum, ſufficit *Lac* vel *Serum lactis antiſcorbuticis* medicatum. In graviori Malo, juxta vel unâ cum *Lacte* remedia ex *Pino*, *Junipero* & *Rore mar.* per ſudores vacuantia conferunt. Inprimis ad *Paralyſin ſcorbuticam* valent *Spiritus Tartar.* & omnia *tartarea volatilia*, tàm internè quàm externè, fricando prius membra. Externè etiam convenit *Galbanetum Paracelſi*, tepidè illinendum à radice membri ad poſteriora verſus, & inprimis *Balneum ſiccum vinaceorum*, aut ſponte aut injecta *Calce vivâ* incaleſcentium, inſedendo uſque ad regionem iliacam. Idem hic de Externis dicendum, quod in *Arthritide vagâ.*

Convulſio. 5. *Convulſio ſcorbutica*, dum corrugantur fibræ muſcu-

muſculorum tendinoſæ à ſale ſcorbutico. Curatur ferè ut *Arthritis vaga* & *Paralyſis*, inprimis per *Lac*, in quo ſubactus ſit *Sapo venetus*, item *Tinct. Caſtor.* cum *Spir. Sal. ammon. concinn.* Laudant nonnulli contra *Paralyſin ſcorbuticam Oleum deſt.* ex *Ol. Lin.* cum *Calce viva*; quod penetrantiſſimum eſt, nulli forſan *Oleo* cedens.

VI. Maculæ in cute propellendæ uſu *Cochleariæ*, & *Tincturæ Coral. antiſcorb.* Qui nitori ſtudent, aut exulcerationem metuunt, hanc removeant, affricando ter vel quater de die *Semen Sinap.* tritum cum *Aceto deſtill.* aut, ſi acrius fuerit, miſtum cum *Oleo Amygdal. recenti*, & *Succo Citri*. *Maculæ cutaneæ.*

SECT. XVII.

De Sanguinis ex partibus Refluxu vitiato.

ART. I.

De Inflammatione in genere.

SAnguinis ex Corde in totum corpus diſtributus redit per venas circulari motu. Vitiatur hic motus circularis quando ſtagnat aut effunditur Sanguis. Si Sanguis ſtagnat fit *Inflammatio*, in quâ propter impeditum Sanguinis refluxum membrum ſ. pars *tumet*, *rubet*, *dolet*, & à Sanguine effervеſcente intensè *calet*. *Dolor inflammatorius* triplex obſervatur, 1. *Tenſivus*, à fibris partis inflammatæ convulſis, adeoque tenſis. 2. *Pulſativus* à fibrarum, membranas Arteriarum conſtituentium, renitentiâ convulſivâ. 3. *Punctorius*, ſuperveniens ab acribus acido-ſalſis particulis pungentibus, inprimis quando Sanguis ſtagnans ſenſim corrumpitur, & in ſuppura- *Inflam̃atio.*

purationem abit. Præter hæc ſuperveniunt & alia ſymptomata ratione partis affectæ, v. g. in *Anginâ Deglutitio læſa*; in *Pleuritide Reſpiratio difficilis*; in *Viſceribus inflammatis gravativus Dolor*. Fiunt hæc quando Sanguis ex parte tantùm refluit. Si enim nil omnino refluat, adeoque nec reciprocus Spiritûs influi motus, ſuſtentatur inſitus, pars moritur & *Gangrænâ* corripitur.

Cauſa. *Cauſa efficiens interna* eſt vel 1. in *Sanguine* fluente, quando nimis craſſus eſt propter Seri defectum, aut Chyli crudioris ſive pituitæ viſcidæ congeſtionem, aut ab acido coagulationem; vel 2. In *Parte* recipiente, ſi nempe ejus pori & meatus anguſtentur, vel occaſione alicujus heterogenei, moleſtiæ ſenſum creantis; hinc quicunque dolores, puncturæ, &c. *Inflammationes* inferunt. *Prior Cauſa* rarior eſt, aliàs danda foret ratio, quare non univerſalis ſit *Inflammatio*. *Cauſæ externæ remotæ*, ſunt ſubitaneum frigus poſt nimiam incaleſcentiam, & inde ſanguinis ad facilem ſui coagulationem diſpoſitio; contuſiones, ligaturæ fortes, luxationes & fracturæ.

Suppuratio. Sanguis extravaſatus aut ſtagnans *volat. balſamicis Spiritibus* mox depauperatur, unde ad ſui corruptionem & acorem vitioſum tendit. Hoc acidum primitus quidem ſanguinem coagulat, ſed poſtmodum, Sale volatili ſanguinis magis emergente, fermentationem ciet, & efferveſcentiam cum intenſo calore & turgeſcentiâ, donec ſalia iſta ex mutua pugnâ in tertium ſalſum, ex acido & urinoſo conflatum, abeant; quod album eſt, ex ſulph. Sanguinis ſub efferveſcentiæ motu & alcali ſoluto, ac per acidum præcipitato venit, diciturque *Pus laudabile*. Quo concitatior eſt motus hujus acidi volatilis, eo major *ardor*, *roſio*, *punctio*, &c. Eſt illud *acidum* cauſa *Febris acutæ* internas, & *lentæ* externas

Inflam-

Inflammationes comitantis. Quòd autem *acidum* hoc cauſa ſit omnium Inflammationis ſymptomatum, patet 1. Ex Sanguine pleuritico extracto, ſemigrumoſo. 2. Quia grumos diſſolventia & acidum corrigentia decantata ſunt hic remedia. 3. Quia externæ *Inflammationes*, in ſpecie *Eryſipilaceæ* per acidum abſorbentia tolluntur.

Conſideranda venit cauſa recidivæ crebrioris *Inflammationis*. Quædam partes promptius *Inflammationem* ſuſcipiunt, *nerveæ* v. g. idque propter nimiam ſenſibilitatem & irritabilitatem. *Inflammatio* etiam ſemel in parte quadam facta facillimè recurrit, idque 1. Quia debilitatur Spiritus inſitus, ob denegatum liberius cum influo commercium, inprimis ſi *Inflammatio* ſuppurata fuit. 2. Quia partis fibræ laxatæ & pori transformati reſtitant, unde facilè Sanguis in legitimo motu impeditur. 3. Quia relicta fuit ſpina, ſeu aciditas fermentalis occulta, inprimis ſi *Inflammatio* ſuppurata non ritè mundificata fuit. Reſiduum enim acidum partim ſenſiles Partes irritat, ſi vel animi paſſionibus vel diætæ erroribus excitetur, partim Sanguinem alluentem ſuo contagio diſponit ad faciliorem coagulationem. *Cauſa recidivæ.*

Dignoſcitur *Inflammatio*, Sanguinis in *quanto* peccantis vitio, ſi adſit plethora aut intermiſſio conſuetæ evacuationis Sanguinis: huic enim ſæpiſſimè ſuperveniunt *Inflammationes*. Si Sanguis *qualitate* peccat, dicitur *Inflammatio illegitima*; ſin verò benè conſtitutus *Inflammationem* inferat, *legitima* audit. *Diagnoſis.*

Prognoſis. *Inflammatio*, vel ſubitò in venas reſorbto Sanguine, *diſcutitur*, operante & prædominante alcali Sanguinem diſſolvente; vel *ſuppuratur* ex æquali vigore acidi & alcali; vel in *Scirrhum* contumacem *coagulatur* prædominante acido; vel denique ex omnimodo ſpirituum & ſanguinis in parte *Prognoſis.*

motu impedito, in *Gangrænam*, omnium peſſimam, abit.

Curatio. *Curatio.* Cauſæ ſtagnationis removendæ ſunt, Sanguinis tenuitatem conciliando per *ſudorifera alcalina*, tàm *fixa* acidum coagulans abſorbentia, quàm *volatilia* Sanguinem coagulatum poſitivè attenuantia: & fermentum vitioſum in parte affectâ corrigendo, *internè* per *fixa abſorbentia*, & *volatilia* Sudorem procurantia; atque *externè* per *ſaturnina* & *alcalia* acidum abſorbentia, *aromatica alcalina* ſanguinem diſſolventia, & tandem *temperantia* mutuam ſalium efferveſcentiam, pro *ſuppuratione* nempe promovendâ, quo facto *Abſceſſus* aperiendus, exactiſſimè mundificandus, & tandem conſolidandus. Pro his ſcopis *Venæſectio ventilatoria*, habitâ ratione climatis, omnibus concedenda eſt, ſecundum *revulſionis, averſionis*, & *diverſionis* leges; licèt ſubinde repetiti Sudores per *appropriata*, quibuſvis Sanguinis detractionibus præferendi ſint. *Repellentia* ſunt ridicula & nociva. *Purgantia* nil conferunt, utut blanda *laxantia* ratione *Febris* proficua eſſe ſoleant. Inter *diaphoretica* conveniunt omnia *volatilia ſalina urinoſa*, ut *Spiritus Tart. Sal armon. urinoſus* & *C. Cerv.* item *Animalium partes duræ*, ſalibus hujuſmodi turgidæ, v. g. *Mandib. Luc. Piſc. Lap. Cancr. Dens Apri, Ebur, Unicornu.* Item *Sperma Ceti, Antimon. diaph. Bezoard. miner.* ac ratione Febris junctæ omnia *nitrata*, in ſpecie *Nitrum antimon.* & *Spiritus Nitri dulc.* Quibus pro circumſtantiarum ratione addenda *Opiata*, quæ figendo Spirituum impetum, & hinc fibrarum nervearum ſolvendo ſtricturam, multum promovent Sudorem. Si *Inflammatio* ſit *Eryſipelacea*, appropriatiſſimum eſt *Roob Sambuc.* *Externa* ſunt vel *diſcutientia* vel *ſuppurantia.* Ex dictis variæ fiunt *formulæ.* V. g.

℞. *Aq.*

℞. *Aq. Scabioſ. & flor. Sambuc. an.* ℥iß. *Spir. theriac. camph.* ʒiii. *Dent. Apr. præp.* ʒi. *Sal. vol.* C. C. ℈i. *Syr. Scabioſ.* ʒvi. *M. detur in* 2. *vel* 3. *doſ. in principio: addi poſſunt Laud. Op. gr.* ii. *vel* iii.

℞. *Aqu. fl. Sambuc. Chæref. & Pap. rhœad. an.* ℥i. *Acet. Sambuc.* ℥ß. *Lap. Cancr. præp.* ʒi. *Mand. Luc. piſc.* ℈i. *Syr. Pap. rhœad.* ℥i. *M. pro* 2. *vel* 3. *doſibus in incremento.* Si *Febris* urgeat, addatur *Spir. Nitr. dulcis.*

ARTIC. II.

De Angina & Tonſillarum Inflammationibus.

PArtes in Faucium iſthmo inflammatæ *Anginam* conſtituunt. Afficiuntur autem tam *Pharynx*, quàm *Larynx*, earumque muſculi nunc interni nunc externi, & hinc glandulæ; modò una pars magis, altera minus. Affectæ *Pharyngis* muſculi interni *Synanche*, externi autem *Paraſynanche* dicuntur; ſicut interni *Laryngis* inflammati *Cynanche*, & externi *Paracynanche* audiunt. Præter generalia Inflãmationum talium ſymptomata, adſunt difficilis colli motus abſque dolore, difficilis item Reſpiratio, inprimis in *Cynanche*, ubi ſuffocatio quaſi imminet, deglutitio eſt impedita, ita ut liquor, ubi ad Gulam penetrat, propter ejus anguſtiam, & Laryngis irritationem, per nares ſurſum regurgitet; dolor in faucibus ardens; lingua rubens, tumens, in motu nonnihil impedita; & copioſo muco viſcido continuè obducta; pulſus tenſus & rarus; Febris *acuta*, ſi *exacta* ſit *Angina*, i. e. ex ſolo ſanguine, *lenta* verò, ſi *notha* ſit, i. e. Tumor tantùm œdematoſus, occaſione lymphæ vitioſæ ſtagnantis, rodentis, excoriantis, & Sanguinis circulum plus minus impedientis. Interdum obſerva- *Angina.*

ta fuit *Angina epidemica, contagioſa*, cum *Febre continuâ malignâ conjuncta.*

Tonſillarum inflāmatio. *Tonſillarum Inflammatio* fit, cum fauces quidem rubent ſed minus inflammatæ ſunt; *Tonſillæ* verò tumidæ inſigniter prominent cum maximo & conſpicuo hiatu foraminis (quod in fauces apertum naturaliter habent) in ſummitate ſui, adeo ut imperitis Chirurgis pro Ulcere habeatur; ex quo materia viſcida glutinoſa excernitur, & linguam fauceſque tenacis inſtar pelliculæ incruſtat; adeſt inſimul Febris continua magis lenta. *Cauſa* eſt lympha vitiata ſpiſſior & acido-acrior.

Cauſa. *Cauſæ Anginæ*, præter *Inflammationem*, generales, ſunt vel *internæ* vel *externæ*. *Internæ* ſunt Sanguinis evacuatio ſuppreſſa, prægreſſa partium affectarum debilitatione, v. g. *Dyſenteria* pravè curata, menſium Suppreſſio, &c. Item Lympha vel glutinoſa glandulas infarciens, vel nimis acris eaſdem rodendo & excoriando irritans, adeo ut ſanguinis circulus per & circa glandulas impediatur. *Externæ cauſæ* ſunt res ineptæ deglutitæ, vel nimia mole fauces anguſtantes, vel acrimoniâ fibras ad contracturam irritantes, v. g. ſpina piſcis, fruſtulum vitri, in faucibus hærens; potus *Aquæ fortis* & Liquorum corroſivorum miaſmata inſpirata, ſubitaneum frigus, & potus nimis frigidus, immediatè has partes lædentia, atque ſanguinem in his circulantem alterantia; quo pertinent in caſu epidemico miaſma inſpiratum acrimoniâ occultâ in tranſitu lædens & ſanguinem certo modo alterans. Huc facit uſus *Mercurii* & ipſum Luis venereæ virus, lympham glandularum ſpeciatim inficiens. Malè inter *Cauſas Anginæ* refertur *Luxatio vertebrarum Colli*, occaſione *Aph.* 35. *ſect.* 4. *Hippocrat.* exinde enim non *Angina*, ſed Convulſio *emproſtotono* ſimilis & lethalis ſequitur.

Prognoſis.

Prognoſis. Qui hic moriuntur, ſuffocati intereunt. Suppurata tonſillarum Inflammatio fit Ulcus diuturnum difficulter ſanabile. Rarum eſt, quod *Cynanche* fluxu menſium critico curetur. Si tumor & rubor externus ſubitò evanuerit, citra criticam diſcuſſionem, Inflammatio ad interiora recurrens, aut ſuffocationem, aut periculoſiores alio in loco Inflammationes, *v.g.* in cerebro, pulmonibus, corde, &c. infert. Suppuratâ *Cynanche* contingit nonnunquam, dum tunica Arteriam aſperam cingens ex materiæ turgeſcentia & pravitate rumpitur, ut metaſtaſis materiæ fiat in pulmones, unde aut ex *Peripneumonia* intra 7. dies intereunt, aut pulmone ſuppurato fit *Empyema.* Atque hic eſt ſenſus *Aph.* 10. *ſect.* 5. *Hipp.* Febris *Anginæ* juncta ſæpius eſt continens, interdum typum tertianæ continuæ repræſentans; interdum eſt tertiana continua producta, ſeu cujus paroxyſmi 36. horas durant, & hæc *Angina* utplurimum eſt lethalis. Tumor minus ſe oculis ſiſtens, Inflammatio magis interna, paucis tuta eſt. Sanè in *Cynanche*, ubi ſuffocatio quaſi imminet, videtur ſimul affici pulmo. Spuma circa os cum inſigni reſpirationis anguſtia, ſignum eſt lethale. Dolor in hypochondriis vel cruribus, non ſolutâ *Anginâ*, morbi augmentum innuit. *Prognoſis.*

In *Curatione* obſ. 1. Eadem interna hic convenire, quæ in aliis *Inflammationibus*, inprimis *Pleuritide*, uſurpantur, acidum nempe infringentia, Sanguinem diſſolventia, & mediante ſudore partes abſtergentia; in ſpecie *Succ. Sterc. equini* exſpect. ſudorem, & *Pulvis Sterc. can.* 2. Confert *Venæſect.* mox in ſaphænâ, poſtea in brachio alterutro vel utroque, & in Statu ſub linguâ, interdum repetenda pro varietate circumſtantiarum. Sed ſoli *Venæſectioni* non fidendum, quoniam ſæpius Ægri, quando viden- *Curatio.*

tur meliores, ſubitò intereunt. Periculoſa & non niſi ab experto Chirurgo peragenda eſt *Venarum jugul. ſectio.* Dum ſentitur *Anginæ* principium, in corpore non plethorico abſque nimia effervescentia febrili, inciſione *Venarum raninarum* maturè malum removetur; alias non niſi in Statu morbi ſecantur, quando Inflammatio nullum amplius capit augmentum. Si apertæ parum aut nihil ſtillent Sanguinis, lethale eſt ſignum. 3. Præter quæ in genere de Inflammationibus obſervantur, ſemper lymphæ craſſæ & vitiatæ habenda ratio per *Succinata*, *Myrrh.* item *volatilia* & *abſorbentia.*

Angina maligna. 4. In *Anginâ malignâ* vix locum habent *Venæſect.* niſi cautiſſimè, nec *purgationes* niſi in ſummo principio: quin potius præmiſſo Clyſmate, ſolis *diaphoreticis*, junctis *opiatis*, inſiſtendum. Caveant autem ſibi Medici ab halitu ejuſmodi Ægrotorum, qui maximè contagioſus eſſe ſolet. 5. In *Curatione Anginæ* duo ſunt tempora, in quibus optimè conveniunt *vomitoria*, nempe aut principium, aut periculoſiſſimus Morbi Status. In *Principio*, præcipuè ſi contagioſa ſit, ſi gravitas in hypochondriis ſentiatur, item ſi Æger ſentiat ſaporem æruginoſum acrem rancidum, & titillationem ſeu quaſi eroſionem (fit enim ſæpè, ut æruginoſa Bilis in primis viis, effluviis ſtimulantibus ad fauces miſſis, *Anginam* inferat) tunc optimè malum tollit *Aqua benedicta Ruland.* tam *ſudorifera* quàm *vomitiva.* *Status eſt periculoſus*, quando Tumor ſuppuratus commodè aperiri nequit, ſed ſuffocationem minatur, aut, ſi aperiatur ſponte, metus eſt ne in Pulmones irruat & ſuffocet Ægrum. In hoc caſu *vomitorium* ſumptum, aut in Deglutitione abolitâ pluma illo imbuta & Linguæ applicata, *Abſceſſum* concutit, maturatum rumpit; eoque rupto pus per ſuperiora

evacuat.

evacuat. 6. In recurrentibus Tonſillarum Inflammationibus ex lymphæ vitio habituali, v. g. in *Scorbuto*,&c. convenientiſſimus eſt *Fonticulus* in brachio. *Inflammatio* enim ſemel ſuppurata, fermentum aliquod in parte relinquit, quod in corpore cacochymico facillimè recrudeſcit. *Inflamatio-num recurſ.*

7. Diſtinguendæ ſunt faucium Inflammationes à *Prunellâ*, Febrium ſymptomate; remedia enim huic dicata, in ſpecie ex *Suc. Semperv. maj. Brunellæ, Mucilag. Sem. Cyd. Sal. armon. Butyr. Lard. &c.* niſi aliis temperata, in *Anginis* non conveniunt. 8. *Remedia externa* debent eſſe *blanda incidentia*, & ſtagnantem ſanguinem *reſolventia*; vel, ſi hoc fieri nequeat, *ſuppurantia*, dein *aperientia*, *mundificantia*, *conſolidantia*, & tandem tonum partis firmantia. Malo itaque conſilio adhibentur *adſtringentia* in principio, aut una cum *diſcutientibus*, nam impoſſibile eſt *Inflammationem* repellere, ac præterea periculum eſt, ne hujuſmodi *adſtringentibus* ſuperiora ſaltem loca proximè ſtringantur, *Inflammatio* autem partium inferiorum & internarum ſic augeatur. *Prunellæ.*

In progreſſu morbi *Gargariſatio* moleſtiam & dolorem intendit, propter luctam aëris cum aqua; adeoque præſtat *Gargariſma* in ore tenere ſine agitatione, & ſic per cavum oris refundere reſupinato corpore. *Remedia* itaque pro *Gargariſmis* ſunt primò *reſolventia* & *diſcutientia*, v. g. *Decoctum Rapar.* cui parum *Salis armon.* aut in gravi ardore *Nitrum*, additum ſit; *Decoctum Sem. Sinapi*, ubi viſcidior eſt mucus, præſertim in Tonſillis inflammatis; ſi acrius ſit, *Saccharo* aut *Melle* temperandum: item *Decoct. Florum Sambuc. Chamom. Herbar. Menth. Salv. Veron. Origan. Hyſſop. Scabioſ. Sem. Lin. Fænugr. Farin. Fabar. Aneth. Cumin. Rad. Liquir. Croc. Paſſul. Jujub. Cepar.* Sanè *Spir. vin. tartar.* maximè confert, ut *Gargariſmata.*

& *Salia volatilia Gargariſmis* addita, quantum ferre poſſunt partes dolentes; quin & ipſa Ægri *Urina* calidè gargariſata, & *Tibialia* ſudoribus & vaporibus Pedum, *ſale volatili* repletis, ſcatentia, & glandulis Colli extus appoſita, optimè proſunt. Pro hoc ſcopo etiam externè Tumori illinitur *Ol. Amygd. d.* cum *Spir. Sal. armon.* vel *Terebinth.* cum *Sal. vol. urin.* malax. vel *Ung. dialth.* cum *Ol. Chamom.* & *Philoſ.* Vel applicatur *Emplaſtr. de Melilot. Ol. Succin.* malax. Quin & egregium eſt *Cataplaſma* ex *Abſinthio* contuſo, & cum *Pinguedine porcinâ* miſto.

℞. *Aq. Plantag.* ℔j. *Acet. Vin.* ℥i. *Sacch. alb.* ℥j. *Pulv. Sem. Sinap.* ʒi. *M. Quo calidè gargariſetur Os.*

℞. *Herb. Hyſſop. fl. Samb. Chamom. Melil. an. m.* i. *Paſſul. min.* ℥i. *Coq. in ſ. q. aq. Colat.* ℔i. *add. Spir. Vin.* ℥i. *vel Spir. Sal. armon.* ℥i. *M. pro Gargar.*

Suppurantia Sequuntur *ſuppurantia* & *emollientia*, quibus ſemper aſperitatem Faucium & dolorem mitigantia ſocientur. Qualia ſunt *Althæa*, *Malva*, *Caricæ*, *Mucilagines ſeminum & radicum*, *Lac*, *Ol. Amygd. d. Pinguedines*, *Vitel. ovor.* Optimè tam ſuppurationi quàm diſcuſſioni inſervit *Cataplaſma*, ex *Nido Hirund.* & *Albo græco* in *Vino* vel *Lacte coctis*. In *Inflammatione* à Sanguine impuro ac pituitoſo, optimè diſſolvunt *Cepæ ſub cineribus coctæ N.* ii. cum *Nid. Hirund. N.* 1. *Flor. Sambuc. m.* 1. coquendo ſimul in *Cereviſia tenui*, coctiſque addendo *Alb. græc.* ℥ß. *Ol. Lil. alb. q. ſ.* ut f. *Cataplaſma*.

℞. *Rad. Glycirrh.* ℥ß. *Herb. Malv. m.* i. *Flor. Chamom. Melil. an. m.* ß. *Fic. ping. inciſ. num.* ii. *Alb. græc.* ʒß. *coq. in ſ. q. Aq. ſimpl. vel Seri lactis, ubi minor adeſt æſtus, vel ubi nimius eſt dolor, in ipſo lacte cum aqua miſto.*

℞. *Nidor. Hirund. N.* i. *Herb. Malv. Alth. an. m.* i. *Flor. Cham. Samb. an. m.* ii. *Farin. Hord. Fab. an.* ℥iß.

Croc.

Croc. ʒi. *Ol. Cham.* ℥ß. *Mell.* ℥ij. *Lactis q. ſ. m. Caleſiant, ac inſtar Cataplaſmatis applicentur.*

Abſceſſus maturatus aperiendus venit, dein illinendum *Mel* cum *Alb. græc.* vel cum *Ciner. Hirund.* addito tantillo *Salis armon.* Laudatur pro hoc ſcopo *Decoct. Sem. Sinap.* ʒj. *in Hydromel.* ℔i. accedente Screatu, Tuſſi,&c. in Suffocationis diſcrimine. Si hæc non ſufficiant, incidatur ſcalpello; aut ſi commodè attingi nequeat, fiat acceſſus ad *vomitorium*, & in extremo caſu ad *Laryngotomiam*, auxilium ferè tutum. *Aperto Abſceſſu mundificetur* Ulcus *Decoct. Hord.* cum *Mel. Roſ.* vel *Decoct. Veron.* aut *Plantag. & Fol. Querc.* cum *Melle,* addendo in contumaciori Ulcere parum *Spirit. Vitriol.* Sæpius in obſtinato & ſordido Tonſillarum Ulcere ſubeſt *Lues venerea.* Si *Scorbutus* adſit, optimè imprægnatur *Mel Roſarum* cum *Spir. Sal. benè rectif. q. ſ.* ad ſuavem aceſcentiam. Si ſordidiora ſint Ulcera, attingantur penicillo, imbuto *Aqua virid. Plater.* aut *Hartman.* cum *Melle Roſar.* vel *Unguento Ægypt. Melli Roſar.* ſubacto. Poſt *mundificationem*, conſolidentur *Decocto Veron.* cum *Melle* & *Alumine.* Si neceſſarium fuerit, roborentur partes *Gargariſmate adſtring.* ex *Brunell. Plantag.* & *Flor. Roſ. in Vino* coctis. Interea toto Morbi decurſu potui ſemper addatur *Nitrum depur.* aut *antimoniat.* optimum Febricitantium & ſitientium auxilium. *Abſceſſûs maturi curatio.*

℞. *Folior. Brunell. Veron. Salv. an.* mj. *Radic. Polyp. q. Liquir. an.* ʒii. *Alum. crud.* ʒi. *Mel. Roſ.* ℥i. *Coq. in ſ. q. Aq. ſimpl. pro Gargariſmate mundificante.*

℞. *Rad. Ir. flor.* ʒiii. *Myrrh.* ʒß. *Alum. uſt* ℈j. *Mellis* ℥ij. *m. f. Linimentum Ulcera mundificata conſolidans.*

In *Angina notha* lentor viſcidus, Linguam obſidens, abſtergatur cum *Aceto*, vel *Succ. Semperviv. rec.* acuato cum *Sale armon.* & fiat poſtea *Gargariſatio* *Angina notha.*

cum *Decoct. Flor. Liguſt.* in *Aqu.* addito pauco *Aceto* & *Sale armon.* Purificatum Os inungatur *Roob Nuc.* vel. *Diamor.* ſubacto cum pauco *Melle roſaceo.*

ARTIC. III.

De Aphthis & Affectibus Uvulæ.

Aphthæ. APHTHÆ ſunt excoriatio & levis exulceratio partium oris, ſubinde Oeſophagi & Ventriculi, interdum cum rejectione ſquamularum & levis quaſi cruſtæ. Superveniunt *Febribus* ingentibus, in iis qui crudo ſunt Ventriculo, aut ærugi-noſis ſeu porraceis recrementis referti, inprimis ſi Medicus evacuare in tempore neglexerit; & tales in imis Faucibus obſervantur, atque peſſimæ ſunt. Subinde tamen, Ventriculo exiſtente puro, oriuntur à ſalivâ, & ſalſo, vel acri humore, atque tales Linguam incruſtant, quæ tunc arida, pallida, viſcoſa & varia evadit. Infantes patiuntur *Aphthas* à corruptione *Lactis.* Optimæ ſunt *albæ, flavæ, fungoſæ, molles*; pejores *glabræ, viſcidæ, ſubſidentes, compactæ,* item *rubræ*; ſed peſſimæ ſunt *lividæ, virides* & *nigræ.* Si intra triduum veniant & abeant, ſuccedunt novæ, & longus fit morbus. Malum eſt, ſi longo tempore ſiccæ, aridæ, compactæ maneant. *Aphthæ* futuræ cognoſcuntur ex ſapore, &, ſi ex Ventriculo ſunt, ſingultu. Qui toto morbi decurſu non dormiverunt, & in ſoporem incidunt, iis non rarò *Aphthæ* prodeunt.

Curatio. *Curatio.* Nil pejus, quàm ſæpè purgare eo tempore, quo *Aphthæ* adſunt. Quando Lingua incipit exaſperari, quod ſymptoma præcedit *Aphthas*, humectetur impoſito *Foliis Sedi maj.* in *Aq. Roſ. macer.* detractâ prius pelliculâ; vel *Foliis Portulac.* aut *Mu-*

cilagine

cilagine Seminis Cydon. cum *Aq. Portulac.* extractâ. Dum jam adſunt *Aphthæ*, optimè eas abſtergit *Succus expr. Raparum* Linguæ impoſitus, addito tantillo *Nitri* ratione ardoris; item ℞. *Herb. Bellid.* cum *tot. m.* i. *Fic. ping. Num.* ii. *coque in Aquâ com.* addito *Sal. Prunel.* pro humectatione Faucium & Linguæ. In maxima ſiccitate teneatur in ore *Bolus* ex *Butyr. rec. inſulſo* cum *Saccharo cand.alb.* vel *rubr.* addito tantillo *Sal. Prunell.* Si ulterius progrediantur *Aphthæ*, degenerant in *Ulcera* ſucceſſivè depaſcentia, quibus confert *Decoctum Brunell. Millefol. Veron.* & *Plantag. cum Melle*; item *Phlegma Vitrioli* cum *Aqua Plantag. & Brunellæ.*

Uvula exulcerata eadem methodo curatur, in ſpecie *Gargariſma Hartman.* ex *Malv. hort. m.* i. *Flor. Roſ. r. Brunel. Veron. Salv. an. m.* ß. *Rad. Polyp. q.* ℥ß. *Ariſtol. long.* ℥j. *coct. in Aq. Portul.* ℥xii. *Acet. vin.* ℥vi. uſque ad caſum tranſverſi pollicis; colaturâ leniter expreſsâ. *Uvulæ Prolapſum rec.* curat *Ferment.* cum *Spir. Vini*, Vertici impoſitum; *Sal. decrep.* vel *Sal arm.* cum *Pipere*, Uvulæ applicatum; *& Gargariſma* ex *decoct. Fol. Brun. Fl. Liguſt. cum Nitro* vel *Sale Prunel.* Quidam laudant *Spir. Aluminis.* Uvulæ applicatum. In *Inflammatione Uvulæ* optimum eſt *decoct. Tarax.* item *Suffitus Succin.* ore exceptus; vel *Gargariſma* ex *Rad. Torment. & Uvular.* in *Cereviſ. ſecundariâ coctis* add. *Melle*, vel quod optimum, ex *Sem. cannabin. in poſcâ parùm cocto.* Ratione *doloris* interdum addatur *Diacodium Montan. Uvula* nempe glandula eſt, cujus lympha viſcidior, aut in motu impedita, diſtendit & relaxat membranam, in qua pendet tanquam in ſacculo. Non enim hâc tegitur, ſed præter hanc, propriam membranam ſuam obtinet.

Uvulæ Ulcus. *Prolapſus.* *Inflammatio.*

ARTIC.

ARTIC. IV.

De Inflammatione Ventriculi, Inteſtinorum & Ani.

Inflamatio ventriculi. INflammatur Ventriculus, rariſſimè integer, ſed duntaxat unum ejus orificium, cum junctâ *Febri ardente*, Tumore aliquali admodum dolente ſub Coſtis nothis, æſtu ejuſdem loci, ſiti inexplebili, jectigationibus & vigiliis. *Cauſæ* ſunt eædem ac in aliis Inflammationibus, in ſpecie aſſumpta acria aut vitioſa, v.g. deglutita acicula, &c. Nonnunquam ſuccedunt Deliria, interdum Convulſiones. Cùm nauſeant Ægri, & aſſumpta ferè evomunt, peracutum eſt malum: ſi autem ſuppuretur & intra Ventriculum aperiatur, per inferiora excernitur pus. Sin extra Peritonæum aperiatur, metus adeſt *Infectionis* partium *&* *Gangrænæ*. Diſtinguitur ab *Inflammatione* lobi *Hepatis* ex ſitu *Ventriculi*, & ex eo, quòd Tumor Hepatis tactui magis pateat, & magis circumſcriptus gravioribus Symptomatis ſtipetur.

Curatio. *Curatio* eſt eadem cum reliquis *Inflammationibus*. Cautè inſtituatur *Venæſectio*, ſolet enim Affectum hunc Syncope propter vehementem dolorem inſequi. In principio *purgatio* Ventriculum magis exaſperat; conveniunt autem *Clyſmata*. In principio & incremento Mali optima ſunt *nitrata*, item *Papav. rh. & Card. ben. Sacch. Saturn. Antihect. Poter.* Pro potu egregium eſt *decoct. Liquir. raſ. Corn. Cerv. Ebor. Fol. Agrimon. Succis. Scab. Saniculæ*, in *Aq.* Si in *Abſceſſum* degeneret, convenit *Terebinth.* cum *Aq. Plantag. Numular. Brunell. Ulmariæ, Cardui ben. Abſinth.* lota; & omnia ex *Scabioſ.* parata; item *Mixtura ex Aq. Scabioſ.* ℥iii. *Syr. de ſuc. Scabioſ,*

Scabioſ. ℥iß. *Spir. Tart. rectif. vel carmin. de tribus* ʒi. *Miſce.* Aperto *Abſceſſu* uſurpetur *decoct. Hyſſop.* cum *Melle*; item *Serum lactis*, *Lac chalyb. Decoct. rad. Chin.* cum *Scabioſ.* CC. *uſt. Terr. ſigill. Bol. armen. &c.* In *Cultrivoro* expertum fuit *Balſamum maſtich.* cum *Ol. Hyper.* Si acria corroſiva in culpâ fuerint, præmiſſo in principio *Vomitu*, convenit *Lac*; item *Gummi Tragacanth. in Aq. fl. Roriſm.* ſolutum.

Externa pro *diſcuſſione* ſint *Fotus* ex *Floribus Sambuc. Melilot. Chamom. & Roſar. r.* in *Vino* coctis. Pro ſuppuratione fiat *Cataplaſma* primò *emolliens*, & tandem, ut citius maturetur *Abſceſſus*, ℞. *Sem. Fœnugr.* ℥iii. *Ferment.* ℥i. *Sterc. columb.* ℥ii. *Ol. Chamom.* ℥iß. *Mellis* ℥i. *Croci pulver.* ʒi. *Miſce cum Lacte pro Cataplaſmate.*

Inflammantur nonnunquam *Inteſtina*, cum dolore indicibili fixo, diſtendente, ſubinde pulſatorio, tumore rotundo chordæ inſtar renitente, intenſo ardore, *Febre Lipyria*, Alvi adſtrictione, ſubinde Podicis introrſum retractione, adeo ut *Stercus* & *Clyſteres* immiſſi per os ejiciantur; interdum cum urinæ ſuppreſſione, ventris inflatione, reſpiratione difficili, virium languore, &c. Si afficiantur *Inteſtina tenuia*, quod fit frequentius, ſymptomata graviora medium occupant Ventrem, ad ſuperiora magis vergunt, cum Stomachi diſtenſione, ſpiritûs anguſtiâ & vomitu aſſiduo. Sin verò *craſſa*, lumborum adeſt gravitas, dolor ad hypochondria magis vergit, & ſymptomata, inprimis vomitus, remiſſiora ſunt. Acutiſſimum eſt malum, cui, ſi ſubitò ceſſet dolor ſuccedit *Gangræna*. Sæpius etiam ſine *Gangrænâ* in *Ileum* terminatur. *Cauſæ*, præter communes, ſunt Ileus, Hernia, Dyſenteria immediatè ſuppreſſa, externæ læſiones, &c. *Inteſtinorum.*

In *Curatione* tractentur leniter. Fiat *V. S. revulſoria* *Curatio.*

ſoria in brachio, eaque repetita. Si alvus non aperta ſit, injiciatur *Enema extemporaneum*, v. g. ex *Decoct. Hord.* cum *Melle* aut *Sacch.* aut *Succ. Malv. Solan. Semperviv. Brunell. Scabioſ. Plantag.* vel ex *Decoct. Cancr. fluv.* Externè Abdomini calidiſſimè imponatur *Omentum vervecinum* ex animali vivo extractum, ſi dolor non ceſſet, aliud imponendo, imò tertium. Internè dentur *anodyna* & Mixturæ contra *Ileum*. Si poſt *anodyna* ſomnus accedat, bonum; ſin delirium, mors certa.

Ani Inflammatio. In *Ano inflammato* adeſt dolor pulſatorius propter arterias hæmorrhoidales, tumor & dolor, nunc omninò externus, nunc magis in occulto; retrahitur podex, adſtringitur alvus, & accedit Febris. Sæpè fit Abſceſſus, & hinc Fiſtula interdum in Veſicam penetrans. *Cauſa interna* eſt Hæmorrhoidum ſuppreſſio; *externa* verò concuſſio nimia, equitatio, piperata admota, &c. *Curatio.* In *Curatione* inſtituatur *Venæſectio revulſoria* in brachio, & ante omnia ſolvatur Alvus, licèt cum dolore, injiciendo leniter & cum ſuſpenſa manu *Clyſma emolliens*, cui, ſi fæces induratæ ſint, neceſſe eſt *Sal gemm.* vel *Sal Anglic. laxativum ad* ℥iß. addere. Si hæc non aperiant Alvum, propinentur *paſſulata*, fugiendo acriter ſtimulantia. Foveatur *Anus decoct. Agrim.* & *Menth.* in *Vino* vel *Aq. Calc.* item *Decoct. Fl. Verbaſc. Fol. Solan.* & *Portul.* in *Aqua*; additis (ſed cautè) *Fol. Hyoſcyami*, ſi dolor urgeat. Utilis eſt *Mucilago Sem. Pſyl.* aut *Cydon.* cum *Aquâ Semperv. extract.* addito *Sacch. Sat.* & applicata. Poſt contactum piperatorum & ſimilium optimè admovetur *Lac* cum *Album. ovi* agitatum. Si fiat *Abſceſſus*, curetur promptè *Balſ. Sulph. Rulandi*, ſc. ex *Sulph.* cum *Ol. Papav.* item *Ung. Nicodemi.* In *Fiſtula* optimum eſt *Oleum dulc. Mercurii.*

ARTIC.

ARTIC. V.

De Inflammatione Meſenterii, Pancreatis & Omenti.

MEſenterium frequentiſſimas *Inflammationes,* alioſque Tumores patitur. Varias habet glandulas, & multiplicem nervorum texturam, adeo ut diverſimodè affectum varia inferat ſymptomata, inprimis in Abdomine, & per conſenſum in aliis partibus. Affectus, quos inferunt ejus Tumores & Abſceſſus occulti, ſunt varii, lenti tamen omnes & chronici, quorum curatio eadem cum *Affectibus chronicis, hypochondriacis & cachecticis.* *Inflamatio.*

Inflammatio Meſenterii haud adeo frequens eſt, propter obſcuriorem ejus ſenſum, utut copioſis vaſis ſanguifluis ſit inſtructum. Sæpius eam comitatur *Inteſtinorum Inflammatio. Cauſæ,* præter communes, ſunt Dyſenteria malè curata, Hernia Meſenterium cum Inteſtinis tenuibus in Scrotum detrahens, adeoque comprimens. Interdum *Febres ardentes* metaſtaſi criticâ in *Abſceſſus* Meſenterii terminantur. *Abſceſſus* utique aut *Inflammatio Meſenterii* Febribus, aliiſque morbis juncta, eos magis moleſtos reddit. *Signa* Inflammationis hujus, ſunt pondus in Abdomine, dum Æger ſe volvit, ardor ſubinde præcordiorum aut circa Umbilicum; dolor pulſatorius in profundo Abdominis cum leni ardoris ſenſu, & dolore tenſivo citra vehementem duritiem. Si profundum Meſenterii afficiatur, Febris adeſt continua, languida, veſperi exacerbata; ſin verò pars exterior, quâ reliquis Viſceribus jungitur, patiatur, acuta eſt & non rarò *Semitertiana.* Dum ſuppuratio fit, intenduntur omnia ſymptomata;

Meſenterii.

Cauſa.

Signa diagnoſtica.

mata; cùm verò rumpitur Apoſtema, adeſt horror inſignis, interdum rigor, ſuperveniente æſtu quandoque inſigni, cum puris præſertim per alvum excretione ſucceſſivâ. Cùm in profundo ſitum ſit Meſenterium, ſæpè confunduntur ejus dolores cum uterinis, colicis, aut nephriticis pathematibus, præcipuè dum nauſea & vomitus ſubinde accedunt; item cum aliarum Abdominis partium Inflammationibus, quæ hanc non rarò comitantur, inprimis *Umbilici* circa *Muſculos internos*, ubi Abſceſſu facto Pus per Umbilicum evacuatur.

Prognoſtica. *Prognoſis.* Aut in *Abſceſſum* aut in *Scirrhum* degenerat. Suppuratio eſt lenta & tardiſſima. Si Pus non per alvum, ſed per locum excretione inidoneum erumpat, Affectus eſt *Colicæ* ſimilis: ſi in Abdominis cavum effluat, membra vicina Gangrænâ afficit: optimè autem per alvum, & urinam expurgatur. Diſtinguitur ejus Pus ab excretione purulentâ in Ulcere Inteſtinorum, ex eo, quòd illud ſubitò, copiosè & cum ſanguine permiſto effluat, hæc autem tardè, parcè, cum Torminibus, & ſucceſſivè fiat. Malum diuturnum ad *Cachexiam* aut *Tabem* & *Hecticam* diſponit.

Curatio. *Curatio. Venæſectio* haud ita neceſſaria eſt, cùm morbus minus ſit acutus. Sed ſummo cum fructu aperiuntur *Vaſa hæmorrhoidalia*, præſertim per *Hirudines*. *Purgantia propria* nocent. *Clyſmata lenientia*, *emollientia*, *anodyna* & *abſtergentia*, inprimis quando per alvum purgari incipit Abſceſſus, utiliſſima ſunt. *Interna remedia* ſunt *reſolventia*, præſertim *tartarea* & *martialia*; item *amara*. *Externè* applicetur *Empl. ex Cicut. cum Ammon.* Quod ſi citra dolorem emolliat, benè ſe habet; ſin verò dolorem exacerbet, certum eſt, factam jam eſſe Inflammationem & Abſceſſum. Conducunt etiam *Ca-*

taplaſ-

taplaſmata & *Empl.* ex *Beton. Agrim. Chamom. Verbaſc. Melil. Abſinth.* &c. Si adſit Febricula lenta, addantur internis *Lapides Cancr. Antihect. Poter.* cum pauco *Sal armon.* Si fiat *Suppuratio*, tum excernitur pus per alvum in principio confertim, poſtea ſucceſſivè, intermittendo per aliquot dies, & denuo recurrendo; imò ſupervenit ſæpè Urinæ profluvium cum copioſo ſedimento, quod nil aliud eſt, quàm liquamentum corporis contabeſcentis. Conveniunt itaque *mundificantia* & *conſolidantia* interna in *Phthiſi* laudata, inprimis *Terebinthina*, & niſi intenſior Febris obſtiterit, *Balſamus Sulph. tereb.* aut *ſuccinatus*, hinc *Balſ. Peruv.* Conveniunt etiam *Potiones vulner.* præcipuè ex *Perſic. Agrimon. Ulmariâ, Alchymill. Scabioſ.* & *Hyperico.* Inſigniter quoque proſunt *Decoct. Lign. ſanct.* & *Saſſafr.* cum *Scorzon. Ficubus* & *Rad. Liquir.* item *Decoct. Rad. Chin.* vel *Liquirit.* & *Paſſul.* Egregiè abſtergit *Serum Lactis*, vel ſolum vel *decoctum* cum *Rad. Cichor.* & *Liquir.* Nec negligendum *Rhabarbarum* pro ſcopo tam *abſterſivo* quàm *adſtrictorio*, & quaſi *vulnerario.* Hiſce adde blandiora *martialia*, præſertim *liquida*, & *Acidularum* uſum.

Eadem de *Pancreate* monenda ſunt, cujus *Tumores ſcirrhoſi, Abſceſſus* & *Obſtructiones*, plurium difficilium Morborum ſubinde origo ſunt. Nec omittendum hic *Omentum*, in quo collecti, tanquam in burſâ, humores & flatus, æquè ac Glandulæ ſcirrhoſæ factæ varia pathemata inferunt.

ARTIC. VI.

De Pleuritide & Peripneumonia.

SI inflammetur *Pleura*, inflammatur ſimul altera *Pulmonum* medietas, ſubinde membranæ humeri & *Pleura peripneumonia.*

& juguli, ac ferè ſemper muſculi intercoſtales interni, diciturque *Pleuritis*, *Inflammatio* autem utriuſque pulmonum partis dicitur *Peripneumonia*. Loco *Pleuræ* interdum cum *Pulmonibus* inflammatur *Mediaſtinum*, & quandoque *Diaphragma*, cui ſupervenire ſolet delirium, *Paraphrenitis* dictum.

Symptomata communia. *Symptomata*, omnibus his Affectibus *communia*, ſunt Reſpiratio difficilis & frequens; Febris acuta, interdum tertiana, cum inſigni ardore; pulſus frequens, celer, in progreſſu parvus; Tuſſis primò ſicca, dein cum ſanie tenui variè tincta, hinc ſputum fit cruentum, & tandem album, craſſum, coctum; Caput dolet cum Agrypniis & ſiti. Quoad *Symptomata ſpecialia*, in *Peripneumoniâ* Ægri primis diebus vomunt, *Pleuritici* non item; maxima eſt ſpirandi difficultas, adeo ut ſubinde nec edere, nec bibere, nec ſpirare, niſi erecti, poſſint; dolor adeſt pectoris gravativus quaſi ſpinam attingens, multo intenſior, ſi ſimul inflametur membrana Pulmones cingens; facies rubet inſigniter. In *Pleuritide* minus urget ſpirandi difficultas, adeſt dolor lateris ſeu Pleuræ punctorius, inprimis dum inſpirant, rarò enim ſine dolore punctorio obſervata fuit; pulſus durus propter arteriæ convulſivam tenſionem; rubor in malis lateri Pulmonum affecto reſpondet, & cætera ſymptomata in uno magis latere obſervantur. Notabile eſt, quòd Pleura in regione dorſi inflammata, ab incautis pro Nephritide habeatur. In *Diaphragmate inflammato*, adeſt dolor exiguus non punctorius circa Coſtas & juxta Sternum, reſpiratio inæqualis, tuſſis non adeo humida, delirium & ſubinde convulſiones. Eadem ferè obtinent in *Mediaſtino inflammato Symptomata*.

(Margin: *Specialia.*)

Differentia ab Hepatitide. Diſtinguitur *Pleuritis* ab *Inflammatione Hepatis* in eo, quòd hujus dolor ſit in latere dextro, non

punctorius

punctorius ſed gravativus, plus minus tenſivus, ad jugulum aſcendens, cum pulſu undoſo non duro, Tuſſi ſiccâ non adeo frequenti, nec cum tantâ reſpirandi difficultate junctus. *Suppurationem* harum *Inflammationum* incipientem monſtrat rigor, & ſymptomatum ingraveſcentia ; jam factam deſignant dolor minor, Febris remiſſior, inſpiratio liberior, vires non adeo debiles. Utut inſtante ruptione, cum horrore denuo febricitent, & difficilius reſpirent.

Cauſa proxima eſt acidum ſanguinem coagulans, & dictas partes membranaceas ad contracturas ſtimulans. Hinc ſanguis emiſſus ſemigrumoſus apparet, cum pelliculâ tenaci, albâ, viſcidâ. *Cauſæ remotæ* ſunt Aër vel Potus frigidus poſt corporis æſtum, cantatio Clerici benè potati, ſuppreſſa ſanguinis evacuatio, inprimis menſtrua; item Dyſenteria, Febres continuæ aut præcedentes aut comitantes, Aër contagioſus in epidemicis Affectibus; Scabies retropulſa; Contuſiones externæ, Riſus & Sternutatio ſimultanea, &c. Interdum *Pleuritis* malè curata periodicè recidivat. *Cauſa.*

Differentiæ. Pleuritis dividitur I. In *aſcendentem*, ſitam in duobus ſpatiis trium Coſtarum ſuperiorum, quæ vaſa à truncis ſupra Cor recipiunt; & *deſcendentem* in 4. ſpatiis Coſtarum inferiorum, quæ vaſa à truncis infra Cor recipiunt. II. In *veram*, quæ eſt Inflammatio medietatis Pulmonis & Pleuræ iſtius lateris, juncta cum Febri acutâ; & *notham* quæ triplex eſt: 1. *Inflammatio muſculorum Thoracis* externorum & internorum cum Febri lentâ aut nullâ, Tuſſi rarâ, Dolore pulſante, non pungente, ſed contactu extremæ manûs exaſperabili, & pulſu minus duro. 2. *Dolor punctorius* in latere, ſine ſiti, Febre aut Tuſſi (niſi forſan catarrhali) cum pulſu ferè *Differentiæ.*

laudabili; ortus ab acido in vehiculo lymphæ ſine ſanguinis ſtagnatione, ut in Scorbuto, Lue venerea,&c. Dolor hic exaſperatur decubitu in latus affectum; vera autem Pleuritis decubitu in latus oppoſitum, quia ſic pars inflammata pondere ſuo divellitur. 3. Dolor quaſi pleuriticus cum ſpirandi difficultate, Febre,&c. ortus ab acribus vaporibus ex inferioribus in Pectoris regionem ſublatis, acrimoniâ ſuâ Pleuram inflammantibus. Sæpè hîc in causâ ſunt Vermes & Corruptio in primis viis, adeo ut *Vomitoria* mirè conferant.

Prognoſis.

Prognoſis. Peripneumonia Pleuritide periculoſior eſt; & adhuc periculoſior *Diaphragmatis* aut *Mediaſtini Inflammatio.* Pleuriticorum pulſus intermittens non adeo metuendus. Terminatur *Pleuritis,* ut & *Peripneumonia* nunc diſcuſſione, vel ſpontaneâ vel medicâ; nunc per *Sudores, Hæmorrhagiam, Menſium fluxum, Sanguinis mictum,* interdum *Diarrhœam*; nunc *copioſâ ſputi excretione*; nunc *ſuppuratione ac Empyemate*; nunc humoris metaſtaſi in *Phrenitide, Ulcere Tibiar. Morb. articular.* &c. *Diarrhœa* ſuperveniens malum. *Peripneumonia Pleuritidi* ſuperveniens lethale. Pulſus perdurus frequentiſſimus, periculoſus. Si in *Pleuritide* vel *Pleuro-peripneumoniâ* 4to die ſputum appareat album, læve, æquale, ſeptimo terminabitur; ſi ſeptimo die appareat cum aliis ſignis bonis, morbus ultra quatuordecim dies non extendetur. Niſi 14. dierum ſpatio repurgetur, in *Empyema* mutatur. Si *Peripneumonia* in *Anginam* tranſeat, Ægri intra 7. dies moriuntur, aut ſi hos effugiunt, purulenti evadunt. Vomitus copioſus &illioſus in principio *Pleuritidis* ſalutem prænunciat. Si pleuriticorum, dolore levato, facies ſit triſtis, & oculi perturbati, lethalis fit metaſtaſis in Cerebrum. *Pleuritis* molliter incipiens,

ſexto

ſexto die primum acerbata, difficilis eſt. *Delirium Pleuritidi* mitiori, & dolori Thoracis intermittenti ſuperveniens, metaſtaſin in Caput minatur, aliàs negligitur tanquam ordinarium Symptoma. In his Affectibus coctionis ſigna ex ſputis petenda ſunt, non ex Urinis.

Curatio. Sanguis ſtagnans ſolvendus; & exſcreatio aut ſuppuratio promovenda. Pro his ſcopis obſerv. I. quòd niſi urgeant Symptomata, *Venæſectio* non ſit in noſtro climate adeo neceſſaria. Urgente tamen neceſſitate repetenda venit multis vicibus & intervallis, non in magna quantitate, idque in principio, *revulſionis* ergo, in *pede* ſi eſt *aſcendens Pleuritis*; in *brachio* verò, ſi eſt *deſcendens*. In *Peripneumonia* nulla datur *revulſio*, *averſio*, &c. adeoque fit *V. S.* in brachio. In *Pleuritide maligna* Venæſectio multum nocet; in *Epidemicâ* non uſque adeo. II. *Purgatio* ante declinationem mali pernicioſa eſt, ne *Diarrhœa* accidat, & ſic ſputum non coquatur. Vomitoria nocent, niſi factus ſit Abſceſſus, quem rumperent, aut niſi æruginoſa cruditas in Ventriculo vitiet ſanguinem adeo, ut impetum faciat in Pulmonem. III. Ex omnibus auxiliis primarium eſt *Sudor*; provocatus inprimis per *Antimon. diaphor.* IV. *Expectorantia* mox in principio mala, quia concuſſionem inferunt Pulmonum ac Pleuræ. Inter hæc autem præſtare ſolent *Decocta Syrupis* ac *Sacharo*, dulcia enim in Stomacho aceſcentia multum nocent. *Liquiritia* & *Paſſulæ* nobiliſſima ſunt expectorantia, ſed cavendum ne *Liquiritia* uratur, tunc enim prava & acris fit. V. In principio & incremento *Opiatum* pathemata doloroſa utiliter ſiſtit, & materiam incraſſat; ſed in ſtatu *Morbi* vitandum, ne impediat expectorationem. Solum *Papaver rhœas*, ejuſque *flores*, ceu optimum ſpecificum, in toto Morbi

Curatio.

Quæ agenda

bi decurſu locum habent. VI. Omnia quæ bibunt Ægri, ſint calida; adeoque pro potu ſit *Decoctum Hord.& Liquir.* vel *Decoctum Pap.rh.* cum *Syr.Cap.Ven.* in contagioſâ *Decoct. Raſ.* C. C. *crud.* cum *Sarſapar. Frigidus* autem *potus Tuſſim* provocat, *Inflammationem* & *reſpirationis difficultatem* intendit, coctionem & excretionem remoratur.

Remedia ſpecifica.

Remedia ſpecifica eadem ſunt, quæ in *Dyſenteria* locum habent; videlicet *Papav. rh. Card. ben.* & *mar.* (hæc tria optima) *Bellis fl. rub. Chæref. Aquæ flor. Acac. Pap. rh.* & *flor. Chamom. Emulſ. ex Sem. Card. ben.* & *mar.* nec non *Pap. alb. Succus Tarax. depuratus.* Laudatur *Pulvis rad. Bardan.* in umbroſo loco ſiccatæ ad *cochl. unum* in vitro *Vini generoſi*; vel ejus *Decoctum*; item *Pulv. priapi Ceti*, *Tauri* vel *Cervi* (qui optimus) *ad* ℥i. Aut ex iis paratum *decoctum.* Accedunt *partes* Animal. *duræ*, & ex his parata *Salia vol.* atque *Spir. urinoſi*; ſpeciatim *Dens Apri*, *Maxil. Luc. piſc. Lap. Carpion.* & *Perc. Sanguis Hirci*, beneficio abſciſſionis Teſtium paratus ad ℥i. repetendo multum juvat; item *Sang. Leporis* à Canibus in venatione capti. Exquiſitiſſimum eſt *Succ. Sterc. equin. maſc.* in principio, & quo citius eo melius. *Pulvis Sterc. columb. ad* ℥ß. Magnatum ſecretum eſt. *Lindanus* laudat *Sterc. ovill.* cum *Aquâ Pap. errat.* ſubactum. Huc pertinet ratione Salis volatilis *Fuligo Furni* in *Aq. Flor. Sambuci* lavata, exſiccata, & ad ℥i. in *Infuſ. Papav. rh.* propinata. In Regno minerali excellit *Spir. Nitr. à ſpeciebus antipleuriticis* cohobatus, vel *Tinctura bezoard.* ſimiliter cohobata; hinc *Sulphur*, ejuſque *flores*; *Pulv. pyrius* ad ℥i. Quælibet *Sulphura fixa*, inprimis *Cinnab. Antim. rectific. diaph. Bezoard. minerale, martial.* & *ſolare.* Tandem *Sperma Ceti* tam in principio quàm in incremento Morbi conducit.

Hiſce

Hiſce Remediis ſubinde reiteratis, ſi per diaphoreſin Morbus non ſolvatur, promovenda eſt materiæ coctio, & hinc expectoratio, primò per *incraſſantia*, ut *Decoct. Hord.* cum *Mel. roſ.* Inprimis coctionem juvat *Ol. Sem. Lini rec. ad* ℥iii. crebrius propinatum. *Tackenius Spiritum Vini camphor. & crocat.* cum *Ol. Lini* datum, rarò fallere aſſerit. Laudatur *Pomum* excavatum, repletum *Thure & Fl. Sulph. an.* ʒß. & ad ignem coctum. Proſunt alias *Decocta pectoralia*, inprimis de *Jujubis*, quæ temperant acres ſuccos, & expectorationem blandè promovent. Quod ſi factá coctione fortius expectorandum ſit, addantur dictis *Rad. Helen. Mel. Roſ. Syrupus Nicot.* & ſimilia. Princeps remedium eſt *Aqua mulſa* cum *ſpecificis* incoctis; item *Spir. Vitriol. dulc.* moderatâ doſi. *Maturantia*

Quod ſi nec per expectorationem deſinat *Inflammatio*, promoveatur *Suppuratio*, internè per *Syr. Nicotian. Hed. terr. & Symphyti Fernelii*; externè per *Empl.* ex *Lacte, Cremore Hord. Malvâ*, &c. Fit *Apoſtema* hoc frequentius in *Pleuritide*, idque vel intra Pleuram, vel, quo rarius, ex parte intra Pulmones. *Pleuritis ſuppurata* intra Pleuram, nunc rupto Abſceſſu in cavum Thoracis fluit, & *Empyema* producit; nunc colligitur intra ſaccum ex dilatata Pleuræ membranâ, in quo caſu *Paracentheſis* fruſtanea eſt. Factâ Suppuratione rumpitur Abſceſſus *vomitu*, aut *ſternutatione*, aut *alto clamore* de latere in latus ſe volvendo. Apertionem jam factam cognoſcimus ex ſpuitione puris cum ichore plus minus cruento. Si locus, in quo continetur *Abſceſſus*, exactè cognoſci poſſit ex pondere, dolore & calore, optimè & ſecurè perforari poſſunt ſpatia intercoſtalia ad illum locum; non autem locum ſectionis ordinariæ in *Empyemate*. Sanè Vomicam ſuppuratorum optimè rumpit *Decoctum Tabac.* miſtum cum *Sapâ*; & *Fumus* *Suppurantia*

 mus

mus ex Fol. Tabac. in cineribus adhuc ignitis repoſitis, per embolum aſſumptus. Factâ eruptione puris in Thoracem, præter remedia pus *expectorantia*, ſimul *Abſceſſum mundificantia* & *conſolidantia* ex *Nicot. Chæreſol.* & omnibus præferendo *Succo, Syrupus Decoct. aut Pulv. Hederæ terr.* aliaque in *Ulcere Pulmonum* & *Empyemate* laudata, conveniunt.

Ratione *doloris*, in *Pleuritide* moleſtiſſimi, externè applicari poteſt in principio *Sperma Ran.* item *Spiritus Vini camph.* aut *crocat.* vel *Unguentum* ex *Ung. dialth.* ℥i. & *Ol. Amygd. d.* ℥ß. additâ *Camph.* aut ejus *Oleo*, ſingulis bihoriis illinendum. Laudatur etiam *Pinguedo Muris montani*, cui ſubſtitui poteſt *Pinguedo hircina, Caponum*, item *Empl. de Meliloto.*

℞. *Aq. Papav. rhœad. Card. b. an.* ℥ii. *Mand. Luc. piſc. præp.* ʒi. *Salis vol. Viper. gr.* vi. *Dentis apr. præp. gr.* xiii. *Laud. Op. ferment gr.* ii. *Syr. Scabioſ.* ℥i. *M. Capiatur cochleatim in principio.*

℞. *Aquæ Scabioſ. Hyſſop. an.* ℥iß. *Spir. Sal. armon. aniſ.* ʒß. *theriacal. camph.* ℈ij. *Syr. Scabioſ. & Viol. an.* ℥ß. *Miſce,* capiatur cochleatim pro expectoratione promovendâ, expurgando dein reliquias *Succo Raphani* aut *Rapar. cum Sacchoro.*

℞. *Sem. Card. b. & mar. Sem. Pap. alb. ana* ʒii. *cum Aqua fl. Pap. rhœad. f. Emulſio. Adde Dentis Apror. præp. Mandib. Luc. piſc. præp. Antimon. diaph. an.* ℈i. *Miſc.* Edulcoretur parum pro diſcuſſione.

℞. *Succ. Tarax. depur.* ℥i. *Aqu. Plantag. Roſ. an.* ʒii. *Aq. prophylact.* ℥ß. *Ocul. Cancr. crud. contuſ.* ℥ß. *Syr. Papav. err.* ℥ß. *M.* pro ſolutione Morbi per diſcuſſionem.

℞. *Pingued. Mur. mont.* ℥i. *Ol. Chamom. Roſ. an.* ʒii. *Ol. Amygd. d.* ʒi. *M. f. Unguentum* ad mitigationem *Doloris.*

℞. *Pic. nav.* ℥iß. *Sulph. trit.* ℥ß. *Cer. flav.* ʒvi. *Tereb. clar.*

clar. ℥ß. *Ol.Chamom. q.ſ. M. f. Emplaſtrum.*

Si in declinatione Morbi ſuperſit *Tuſſis* aut *Phthiſeos metus*, propinetur mane & veſperi *Decoct. Chæref.* & *Hed.terr.* Si remaneant Sudores nocturni, confert *Antihect. Poter.* cum *Laud. opiato* aliquoties *datum.* *Tuſſis.*

Quoad *Pleuritides nothas*, prima curatur *internis diaphoreticis*, uſitatis in Inflammationibus, & *externis ſacculis* ac *fomentis diſcutientibus.* Secunda per *Salia vol.* cum *opiatis* miſta, in ſpecie *Spir. Salis arm. aniſ.* cum *Eſſent. Opii*, expectando ſudorem. Tertia, quæ *verminoſa* dicitur, per *Aquam Card. b.* in quâ bullierit parum, aut benè vel diu agitatus fuerit *Mercurius vivus.* *Pleuritis notha.*

ARTIC. VII.

De Inflammatione Hepatis & Lienis.

INflammatur nonnunquam *Hepar*, *Hepatitis* nomine, unde *Abſceſſus*, *Ulcera maligna*, & interdum *Gangræna lethalis.* *Cauſæ externæ* ſunt contuſio, caſus, Unguenta nimis calida,&c. Inter *Symptomata Febris*, æſtus, &c. non ſunt adeo intenſa, quia Hepar parvam habet arteriolam : & arterioſus ſanguis magis quàm venoſus ſymptomata intendit. Adeſt Hepatis dolor gravativus, obſcurus, tenſivus, ſub ſuppuratione plus minus punctorius; Febris magis lenta, Tuſſis ſicca per intervalla, difficilis Reſpiratio, pulſus celer, frequens, inæqualis, Sitis intenſa, Anorexia, Lingua arida, calor mordax totius corporis, difficilis decubitus in utrovis latere, adeo ut ferè ſupini jaceant Ægri. In graviori Malo, dum Æger inſpirat, dolor ad jugulum aſcendit, propter pondus Hepatis inflammati, Dia- *Hepatitis.* *Signa.*

phragmati juxta connexionem hujus cum Corde alligati: exſpiratio verò facilis, cùm tota reſpiratio difficilis fit in *Pleuritide*, de cujus differentiis ab *Hepatitide* dictum hactenus. Si *Inflammatio* fuerit in gibbâ Hepatis parte, adeſt dolor acris circa Cor, decubitus in dextrum latus ex preſſurâ difficilior, Tumor manifeſtior, partes ad jugulum dextrum deorſum tractæ, & alia Thoracis ſymptomata. Sin verò in cavâ fuerit, adeſt Singultus, Vomitus & interdum Diarrhœa, item Dolores ventris.

Diſtincta. Differt *Hepatitis* ab *Inflammatione muſculorum Abdominis* in eo, quòd in hac adſit dolor pulſatorius inſignis, Tumor magis ſenſilis & circumſcriptus, nec adeo profundè ſitus, & abſint pectoris ſymptomata. Interim obſervandum, Tumorem inflammati Hepatis nonnunquam ad medium ventrem extendi.

Prognoſis. In *Prognoſi*, plerumque lethale eſt hoc Malum, in *gibba* parte gravius eſt, & thoracem inſigniter affligit; in *cavâ* autem Ventriculum & Inteſtina. Superveniens *Singultus* malus. Si duret cum Febre ultra 21. dies, Tumore non ſubſiſtente, in ſuppurationem fertur. Si ſuppuretur, ſupervenit plerumque *Hæmorrhagia* primis ſeptem diebus, paucis die duodecimo. Certiſſima *Inflammationis* ſigna ſunt Febris ardens, Sitis inexhauſta, Lingua ſcabra, & Lipyria. Morti proximis Venter intumeſcit, & rupto Abſceſſu frigidum ſudant circa collum & faciem, atque animo linquunt.

Curatio. *Curatio* eadem eſt, quæ in Pleuritide obtinet. Exulent *purgantia* & *vomitoria*. Præmiſsâ *Venæſectione* conveniunt *diaphoretica* cum *nitratis* & *Antihect. Poter.* *Externa diſcutientia* ſunt *Spir. Vini* blandè *camph.* cum *Aq. Hyoſcyami, Nymph. Plantag.* & *Nitro depur.* Item ℞. *Flor. Cham. Melil. Roſ. rubr. an. pugill.* ij. *Sem. Aniſ. Fœnic. Lin. an.* ℥iß. *Santal. rub.* ℥i. *Coq. in Aq. fontan.* *ad*

ad ℥vi. *Colat. add. Aceti opt.* ℥i. *Aq. Endiv.* ℥iſs. *M. pro Epithemate* calidè applicando. Si *Suppuratio* immineat, cujus ſigna ſunt ſymptomata ingraveſcentia, & rigores, quos ſequitur caloris exacerbatio, atque tandem confecto pure, omnia mitiora, vires tamen debiliores, pulſus frequens languidus & interdum Animi deliquium, tunc promovenda eſt *ſuppuratio* per *Cataplaſm. emoll.* & *diſcut.* addito *Croco* & *Abſinth.* Dein apertio promoveatur, ut pus nunc per Alvum, nunc per Urinam, nunc per Vomitum evacuetur. Si in *cava* parte, rejicitur pus plerumque per Inteſtina, cujus acrimonia per *Hydromel medicatum* temperanda, & excretio per *Clyſmata abſtergentia* promovenda. Si per Renes mediante Sanguinis circulo evacuetur, inprimis ex parte *gibba*, convenit *Serum lactis medicatum*; dictum *Hydromel*, *Emulſ. ſem. Viol.* & ſi Febris mitior ſit, *Decoct. Rad. aperientium*, ut & *Petroſ. Herb. Agrim.* & *Bacc. Junip.* in *Hydromelite.* Si Vomitu rejiciatur, dentur *pinguia*, *Ol. amygd. d. Cerevifia butyrata*, &c. Si erodat Hepatis membranam, & in cavum corporis effundatur, inſtituitur inciſio Abdominis, ſecundùm *Aph.* 43. *Sect.* 7. *Hipp.* Ubi & obſervatum erat, pus eroſis denuo Inteſtinis per alvum excretum fuiſſe. In evacuatione utique ſequatur Medicus ductum naturæ, atque ſimul Ulcus *mundificet* & *conſolidet* per *Decocta vulneraria*, inprimis ex *Agrim.* item *Chin.* & *Sarſap.* vel per *Serum Lactis* cum *vulnerariis* incoctis, & *Balſ. ſulph. terebinth.*

In *inflammato Liene* adſunt fervor atque tumor cum pondere gravante in profundo Hypochondrii ſiniſtri, dolor magis pulſatorius quàm in Inflammato Rene vicino, *Febris continua*, & propter Diaphragma per conſenſum affectum *difficilis Reſpiratio.* Morbus vel *Hæmorrhagiâ narium*, aut *Uri-* *Splenitis.*

næ profluvio, aut *Alvi ſolutione* ſanatur, vel ſuppuratur, aut facilè ſcirrheſcit. *Inflammatio Hepatis* in *Lienem* converſa melior eſt, quàm ſi *Lienis* in *Hepar* vertatur. In *Curatione* Remedia nota ſunt, inprimis *ſaturnina*. Externè *Empl. de Cicut.* cum *Ol. Camph.* vel *Theriaca* cum *Sacch. Saturni* proſunt.

ARTIC. VIII.

De Inflammatione & Ulcere Renum.

Nephritis. I*Nflammationis Renum*, ſive *Nephritidis*, *Symptomata* ſunt dolor *gravativus* ſi in mediâ Renum ſubſtantiâ contingat, *pulſatorius*, ſi in circumferentia, ubi Arteriæ terminantur; *extendens*, ſecundùm ductum Ureterum ad Veſicam, & ſurſum verſus Coſtas nothas; Stupor cruris è regione inflammati Renis; Febris vehemens, nonnunquam Vomitus bilioſus; Urina pauca, ardens & adurens. Interdum uno Rene inflammato, alter intactus in officio ceſſat, unde *Iſchuria*. Diſtinguitur à *Calculo* in eo, quòd in hocce abſit ferè Febris, dolor ſit periodicus & gravativus, ſine Iſchuriâ, niſi firmiter Ureteribus ſit impactus. *Cauſa proxima* eſt Sanguinis in Renum Glandulis ac tubulis ſtagnatio, à variis cauſis antecedentibus, interdum & Calculis, vel Muco acido, auſtero, adſtringente progenita.

Prognoſis. In *Prognoſi* Hæmorrhoidum fluxus ſalutaris; Febris acuta cum delirio lethalis, Urina alba tenuis ac purulenta, abſque Febris ac ſymptomatum remiſſione, & Crurum ac Femorum extenuatione mortem portendit.

Curatio. *Curatio.* Inſtituenda mox eſt *Venæſectio revulſoria* in pede; aut applicentur *Hirudines Hæmorrhoidibus*. *Purgantia* nocent; item *diuretica*, niſi in declina-

tione

tione pro reliquiarum abſterſione. Proſunt *Clyſmata* ex *Lacte* cum *Nitro antimon.* item *terebinthinata.* Egregiè convenit *Succus Aſtac.* ſeu *Cancr. fluv.* cum *Decocto Nymph.* & alia in *Pleuritide* laudata. *Externa diſcutientia* ſunt *Camph.* in *Ol. Papav.* aut *Ol. Roſ.* ſoluta; *Succus Nymph. Semperv.* & *Portulac.* cum *Succo Cancr. fluv.* & *Opio*; *Linimentum* ex *Succo Semperv.* & *Cancr. fluv.* ad phlegmatis evaporationem ebullitis, & in mortario plumbeo diu agitatis. Si diſcuti nequeat, promoveatur ſuppuratio. Si muſculi dorſi circa ſpinam ſimul afficiantur, externè inſtituatur apertio. Aliàs ad interiora vergit, & fit *Ulcus Renum.*

Ulcus Renum, præter *Inflammationem*, pro *cauſis* agnoſcit Saniem acrem ex aliis locis fluentem, Luem veneream, Gonorrhœam inconſultò ſuppreſſam. *Symptomata* ſunt Urina purulenta cum carunculis & pilis, Dolor lumborum gravativus; Si *Ulcus* ſit ab *Inflammatione*, multum puris albi cum lotio mingitur, quod deponitur cùm ſteterit. Si ſit à *Calculo*, urina eſt alba inſtar lactis ebutyrati, ſtatim ſubſidet & cinereum colorem atque conſiſtentiam refert, minore etiam cum gravitate excernitur. Si à *Sero acri*, dolor lumborum morſicans & rodens eſt. Faciliora ſunt *Ulcera* ab *Inflammatione*, illa autem à *Calculo* aut *eroſione* periculoſiora. Interdum Renem conſumunt, quandoque in Fiſtulam degenerant. *Renum Ulcus.* *Diagnoſis.*

In *Curatione* laudatur *vomitus*, item *Mercur. dulc. Serum Lact.* vel *Hydromel* copiosè potum; *Decoct. Fragar. Rad. Petroſel. Chærefol.* & inprimis *Hyperici pro mundificatione.* *Conſolidantia* ſunt *Decocta Lign.* cum *Agrim. Hyper.* & *Chæref. Elect.* ex *Conſ. Roſ.* cum *ſem. Hyper.* item *ſeq. Decoct.* ℞. *Herb. Agrim. Fl. Hyper. an. m.* j. *Rad. Symph.* ℥ß. *Lign. Maſtich*, ʒiiiß. *Sem.* *Curatio.*

Hyper.

Hyper. ℥iii. *Inciſa & contuſa coq. in Aquæ & Vini q. ſ.* De colaturâ mane ac veſp. cyathus exhauriatur plenus. Optima eſt *Terebinth. à* ʒii. *ad* ℥ß. Item *Pulv. Canc. fluv.* in vaſe terreo ad os furni, ne crementur, exſiccatorum, & in mortario lapideo contuſorum. Nil melius *Troch. de Alkekengi.* Nec negligendæ *Acidulæ.* Tandem *vulneraria & abſorbentia* conducunt.

ARTIC. IX.

De Inflammatione & Ulcere Veſicæ.

Inflamatio Veſicæ. INflammationem *Veſicæ* inferunt externè contuſio aut violentus ictus, ſectio Calculi, & Cantharidum uſus tam internus quàm externus. Adſunt tenſio, durities, ardor & dolor in regione Veſicæ & pubis, Urinam reddendi impotentia, Teneſmus, interdum Alvi ſuppreſſio, Febris, Vigiliæ, Delirium, atque hæc quidem ſymptomata eo graviora ſi partem membranaceam, mitiora ſi collum Veſicæ carnoſum affecerint. Plerumque lethalis eſt, idque quarto, ad ſummum ſeptimo die. *Colli Veſicæ Inflammatio* interdum ſuppuratur, & rumpitur nunc intra Veſicam, unde pus cum Urina effluit; nunc externè in cavum Abdominis, atque tunc ſubinde Abſceſſus in Inguinibus ſupervenit.

Curatio. In *Curatione* internè à *purgantibus & diureticis* abſtinendum. Externè tollatur Alvi ſuppreſſio per *Clyſmata* ex *Lacte* cum *Nitro*: dein removeatur Urinæ ſuppreſſio per *Inſeſſus* in *Decoctis emoll.* aut *Fermenta* ex iiſdem; inungendo hinc pectinem *Oleo Roſ.* aut *Nymph.* in quo *Camphora* ſit ſoluta. Si metuatur *Gangræna*, applicetur *Catapl.* ex *Farinâ Fab. & Lupin.* in *Vino* coct. addendo ſimul *Aloen, Myrrham*

rbam & *Spir. vini camphor.* Si diſcuti nequeat, promoveatur Suppuratio *emollientibus* & *temperantibus.*

Ulcus Veſicæ præter Inflammationem ſuppuratam pro cauſis habet Calculum aſperum, Cantharides, acria acida cum vehiculo Urinæ ad Veſicam delatata. Adeſt in incipiente Sanguinis, in perfecto autem Puris cum ſquamis & ramentis excretio, ac in caſu conſummato fœtor gravis in Urinâ. Accedit Urinæ difficultas, Dolor gravis in pectore & pede, quoties Ægri mingunt, ſæpè etiam Teneſmus & Membri virilis erectio. Diſtinguitur ab *Ulcere meatus urinarii* in eo, quòd in hoc pus & ſanies Urinam præcedant, aut ſine Urinâ effluant, & inter meiendum præcipuè dolor percipiatur. *Ulcus Veſicæ.*

In *Curatione acrem Urinam temperant Decoct. Chamæp.* in *Lacte*; hinc *Althæa, Liquir. Paſſul. Viol. Sem.* 4. *frig.* ut & injectio ſingulis horis ſequentis Decocti: ℞. *Herb. Agrim. Plantag. Equiſet. an. m.*ß. *Liquir. mund.* ℥ij. *coq.* in *ana Aq. Plantag. & Beton. ad conſumpt. tertiæ partis, in Colat.* ℔ß. *diſſolve Mel. roſac.* ℥iß. Mundificant *Terebinthina*, *Decocta vulner.* cum *Melle, Balſ. Sulph. tereb. & ſuccinat. Merc. dulc. Troch. de Alkek.* item *de Carabe & Troch. Gordonii.* Conſolidant *Decocta Lign.* cum *vulnerar.* ut *Agrim. Hyper. Plantagin. quibus addantur Corall. Terra ſigill. Bolus armen. Succin. Tinct. Sulph. vitriol.* &c. Dolorem leniunt *opiata, papaverina, Lacticinia*, in ſpecie ſi à Catharid. fuerit malum. Nec ſunt negligendæ *Acidulæ* in mundificando *Ulcere deſperato.* Quin & *Thermarum* uſus confert. Ex dictis variæ fiunt formulæ: *v. g.* *Curatio.*

℞. *Rad. Liquir.* ℥i. *Alth.* ℥ß. *Saxifr.* ʒiij. *Herb. Agrim. Plantag. Portul. Heder. terr. an.* m. j. *Fl. Malv. arbor. Nymph. an. m.* ß. *Florum Viol. p.* ij. *Sem. Alth. Papav. alb. & Portul. an.* ʒiij. *Fruct. Alkekengi*

kengi N. vj. *Cicer. rub.* ʒij. *Hord. mund. non excort. m.* ß. *Coq. in Aq. Colaturæ* ℔ij. *add. Syr.* ex *multiplici infuſ. Viol. Syr. ex Succ. Agrim. Syr. Capill. Ven. & Mell. roſ. an.* ℥i. *M. Capiat bonum hauſtum, bis vel ter quotidie, pro temperandis humoribus.*

℞. *Terebinth.* ℥ß. *Vitell. Ov. N.* 1. *Mellis* ℥ij. *Agita in mortar. invicem donec albeſcant, adde Vini alb. Aq. Pariet. & Fl. Fab. an.* ℥iß. *Syr. Limon.* ℥i. *M.* & *cochleatim ſæpius ſume.*

℞. *Raſur. Lign. ſanct.* ℥iij. *Rad. Sarſæp. & Liquir. Cort. rad. Eryng. ana* ℥i. *Florum Roſ. Violar. ana p.* iij. *Herb. Agrimoniæ, Veron. Hed. terr. an. m.* ß. *Paſſul. maj.* ℥iß. *Coque in Aqu. fönt. ſ. q. ad* ℔ii. Capiatur crebrius de Coluturâ cyathus plenus unciarum trium.

℞. *Radic. Liq.* ℥ii. *Cicer. rubr. p.* i. *Cort. Sabin.* ℥i. *Fol. Plantag. m.* i. *Coq. in Aq. adde parum Lixivii, & in Decocti* ℔i. *diſſolve Terebinth. in Melle ſolut.* ℥ii. *M. pro injectione abſterſiva.* In graviori malo poteſt addi *Ung. Ægypt.* Alias uſurpantur pro Injectione *Lac rec. Serum Lact. Mulſa, Succ. Equiſet. vel Plantag. Aqua ferrata,* in qua *Radices Symph.* modicè bullierint, *Aq. Calc. viv.* cum *Sief alb. Rhaſ. &* ad Ulcus in Collo Veſicæ *Vitriol. rom.* ʒi. *in* ℔i. *Aquæ fontan. ſolut.*

℞. *Caput & Meſenterium Ovis tenuiter conciſum, Herbar. Equiſet. Plantag. Hyper. an. m.* i. *Rad. Biſtort. Conſol. Lil. alb. an.* ℥i. *Cort. Granat.* ʒii. *Coq. in Aq. ferrat. ad* ℔iij. *In Colurâ diſſolve Troch. alb. Rhaſ. ſeu Opii* ℥ß. *Bol. armen.* ℥i. *Miſce* pro *Injectione conſolidativa.*

ARTIC.

ARTIC. X.

De Inflammatione Cerebri.

INflammatio membrànarum *Cerebri* dicebatur à Veteribus *Sphaceliſmus*, quod vocabulum à Modernis malo conſilio pro *Necroſi* uſurpatur. Malè itaque Inflammatio hæc *Phrenitis* dicitur, cùm per *Phrenes* intelligatur *Diaphragma*, & omnia vocabula græcorum medica in *tis* terminantia ſemper ſignificent Inflammationem partis, cujus acceperunt denominationem; v. g. *Nephritis*, *Hepatitis*, *Phrenitis*, &c. Symptomata *Inflammationis Cerebri* ſunt dolor acerbiſſimus, propter ſenſilem duram matrem à Sanguine ſtagnante diſtentam, adeo ut capillos evellant Ægri, & præ furore Caput inaniter concutiant; Deliria, pulſatio Capitis, in Gangrænam, Convulſiones & Mortem tendens. Moderno abuſu *Phrenitis* dicitur, Veterum autem *Phrenitis*, ſeu *Diaphragmatis Inflammatio*, rarus eſt affectus, quem intra duos vel tres dies mors ſequitur. *Inflãmatio Cerebri.* *Diagnoſis.*

Cauſæ internæ ſunt ſuppreſſa Lochia, Hæmorrhoides, &c. metaſtaſis Peripneumoniæ, Pleuritidis, aliarumque Inflammationum. Quoad *Prognoſin*, plerum hominem jugulat hic morbus 3tio, ad ſummum 7mo die. Dejectiones Alvi albicantes, & Urinæ cruentæ, pallidæ, vel albæ peſſimæ ſunt. Deſipientia obſcura ſomnolenta cum variis Inſomniis periculoſior eſt illâ, quæ fit cum tumultu, vociferationibus, Artuum contorſionibus & ſimilibus. *Curationem vide in Sect. de Deliriis.* *Cauſa.* *Prognoſis.*

ARTIC. XI.

De Oculorum Inflammatione, ſeu Ophthalmia. Item de Epiphora.

OPhthalmiæ duæ ſunt ſpecies, prior *ſanguinea* ſeu Inflammatio tunicæ adnatæ cum lacrymis pro- *Ophthalmia*

(Y) fluen-

fluentibus: poſterior *ſeroſa*, *Epiphora* dicta, ſeu copioſa & continua Lachrymarum deſtillatio, cum quodam Oculorum dolore, morſu, ardore, rubore; &c. *Ophthalmia* eſt etiam vel *vera*, quæ eſt Inflammatio modò dicta, & tres habet gradus, quorum 1. conſiſtit in incipiente humiditate Oculi cum rubore, calore & levi dolore. 2. In majori Inflammationis progreſſu. 3. In tanto ejuſdem gradu, ut Palpebræ ſimul affectæ claudi nequeant, albumque rubrum valde à ſtagnante in vaſculis Sanguine redditum, ſupra nigrum Oculi intumeſcat. Vel eſt *notha*, in qua Lachrymæ vix ſtillant, ſed adeſt vel pruritus & dolor levis cum exiguâ fluxione ſalsâ & acri, vel durities & aſperitas Palpebrarum. *Ophthalmia* datur etiam *epidemica*, interdum *contagioſa*, ſubinde *periodica*. Si Lacrymæ ſint acres & corroſivæ, cum ardore quaſi eryſipelaceo, dicitur *Ophthalmia bilioſa*: ſi magis craſſæ ſint, ſubdulces, & Palpebras inviſcantes, meliores ſunt quàm tenues. Hinc in *Ophthalmia* quatuor diſtinguuntur *tempora*, viz. *principium*, quando humor eſt tenuis; *incrementum*, quando fit craſſior aucto dolore; *ſtatus*, quando coctus & craſſus Palpebras conglutinat; *declinatio*, cùm ſigna remittunt. Si Sanguis ſtagnet in vaſis Oculi exterioribus, percipitur tumor, dolor, pulſus in Fronte & Temporibus; ſi in interioribus, dolor profundior & vehementior in Palato ac Naribus ſentitur cum frequenti ſternutatione.

Vera. *Notha.*

Pars læſa. *Pars affecta eſt membrana adnata*, cui intertexta ſunt vaſcula copioſiſſima, ex Sanguinis ſtagnatione diſtenta, & magis conſpicua. Connectitur hæc cum Sclerotide tunicâ, à durâ matre ortâ, unde in *gravi Ophthalmiâ* percipitur Capitis dolor, ſi non pulſatorius, tamen contractivus: & vice verſâ contuſionibus Cerebri, ac læſionibus membranarum

ejus

ejus ſupervenit quandoque *Ophthalmia*, quæ certum inflammati Cerebri, & imminentis Gangrænæ ſignum eſt.

Cauſa eſt quodcunque hoſtile, acidum aut acre, dolorofam fibrarum ſtricturam inducens; externè quidem contuſio, læſio, pulveres acres, fumi metallici: internè acidum Variolarum, acre quidvis ex Tineâ non ritè curatâ, fluxionibus Aurium purulentis ceſſantibus, ſuppreſſis Menſibus, ortum. *Cauſa Ophthalmiæ nothæ* eſt ſubtilis, ſalſa, vel acris lympha, Oculos naturaliter humectans, & alterans. *Cauſa.*

In *Prognoſi*, Ophthalmia per conſenſum à dura & pia matre ſævior & difficilior eſt. Dolor diu durans, Materiæ aut corrodentis, aut diſtendentis, aut ſuppurantis peſſimum eſt ſignum. In Ophthalmia crebriori membranæ incraſſantur, & humores evadunt impuri, unde viſus hebetudo. Si ſuppuretur, perit Oculus, aut alias ſupervenit Gangræna Cerebri. *Ophthalmia notha* chronica quidem, ſed non adeo periculoſa eſt, quàm *vera*. Ophthalmiâ laboranti ſuperveniens Alvi profluvium, hominem à Malo liberat. *Prognoſis.*

Curatio. Cauſæ removendæ, & Sanguis ſtagnans reſolvendus. In leviori Malo ſufficiunt *pharmaceutica externa*: in graviori neceſſaria ſunt *interna*, & *chirurgica*, inprimis *Venæſectio revulſoria* in Pede, *averſoria* in Brachio, & his præmiſſis *derivatoria* in Venâ frontis, modò tundi poſſit ſine conſtrictione Colli & vaſorum jugularium, quæ Inflamationem augeret. Benè avertunt *Veſicatoria* ponè *Aures*, præcipuè in *Nuchâ*, ubi Arteria dividitur in partem interiorem ad Oculum tendentem, & exteriorem circa Nucham ſeſe expandentem, majorem enim copiam ſanguinis in exteriorem trahunt: his ſubſtituuntur *Setacea*, quia diutius ſervantur aperta. *Curatio.*

Loco *Setacei* in Nuchâ per quam moleſti, licet maximæ ſit utilitatis, eſt *Setaceum auriculare*, per *fibrillam Radicis Thymelææ arboreſc.* item *Mezerei* in *Lixivio* ex *Vitium cineribus* maceratam, & Auri perforatæ imiſſam factum. Perforatur nempe Auris filo butyro pingui trajecto, & factâ ſuppuratione, 3. vel 4to die imponitur fibula, ſed præparata, alias corrodit & inflammat. Singulis diebus recens immittitur, & confert etiam in aliis malis Viſum hebetantibus. Mirum eſt, quantum *Fonticuli* in Infantibus, in Brachio ejuſdem lateris inuſti, conferant. Interdum etiam *Arteriotomia temporalis* proficua eſſe poterit. Si ſubſit Lymphæ dyſcraſia, ſæpius recidivat *Ophthalmia*, quo in caſu præter purgationem inſtitutam cum *Jalappa*, optima ſunt *decocta Lignorum*, & omnia *Juniperina*. Ophthalmia ex fumis metallicis per *interna mineralia* curatur; interdum à geſtione in Utero orta, *ſternutatoriis* & Venæſectione ſanata fuit. Obſervandum heic eſt, *Cinnamomum* jejuno ſtomacho comeſtum fluxiones in Oculum promovere.

Remedia topica. Inter *Externa* peſſimo uſu applicatur *Lac*, v.g. *muliebre*, aut *Opium*, prius enim ſi non recens ſit, acore ſuo nocet, ſi verò recens fuerit, unctuoſitate poros claudit & ſordidos facit: *Opium* etiam ad *Gangrænam* diſponit. Conveniunt autem *Sperma Ran. Aq. deſt.* è *Cancr. fluv.* cùm putreſcere incipiunt; *Liquor fl. Cichor. Hieracii*, *Tragapogonis*, & *Cyan.* paratus in vitro craſſo, & craſſiore cruſtâ farinaceâ obducto, ſiccatâ prius maſsâ in aëre, ne diſrumpatur, nobile ſanè remedium. Optimæ ſunt *Aquæ opthalmicæ* ex *Infuſo Vitri Antim.* item *Albumen Ovi* cum *Alumine* in *patinâ ſtanneâ* agitatum, cum pauca *Aquæ Fœnic.* tepidè ſupra linteum extenſ. & applicatum, inprimis ſi Malum ſit ex ictu Apis. Item

Mucilag.

Mucilago ſem. Pſyl. aut *Cydon.* cum *Aq. appropr. extracta*, addito *Sacch.Saturn.* & *Camph.* Sanè *Saccharum candi* in ſcutellâ ſtanneâ novâ cum novo cochleari ſtanneo diutiſſimè tritum, donec liveſcat, optimum eſt *ophthalmicum.* In *ſtatu* mirè conducunt *Collyria vitriolacea.* Sed in *principio*, urgente dolore, rubore, fervore, & lachrymarum acrium fluxu, conveniunt magis *abſorbentia*, in *ſpecie Tutia præp. Mater perlar. Lap. calamin. exactiſſ. præp.* & hinc *flores Zinci*, ac *Magiſterium Marcaſitæ*, acre corrigentes.

In *Ophthalmia incipiente*, ex rebus externis in Oculos illapſis, convenit *fruſtum vitulinæ*, vel *bovinæ Carnis crudæ* tempore decubitûs admotum. Quod ſi malum ſit occaſione aëris inclementioris, *Mucilagines* ſupra citatæ ſunt optimæ. Si dolor ſit intenſiſſimus,nil melius *Cataplaſmate* ex *Pomis dulc.benè odoratis*, *ſub Cineribus coctis*, donec probè molleſcant, *Pulpâ per ſetac. trajectâ*, additis *Sacch. Jovial.* ℥ij. *Croc.* gr. v. *Camph.* gr. ii. quæ tepidè cum linteis multipl. applicentur. Ad *Ophthalmias nothas* ſeu *ſiccas* eadem ferè conveniunt, præcipuè tamen *Aqua Cancr. mucilag. Alumen* cum *Album. ov.* item *Decoct.Litharg. aur.* in *Acet. deſt.* Ex dictis variæ fieri poſſunt formulæ, v. g.

℞. *Aq. Plantag. Roſ. & Fœnic. an* ℥iß. *Sacch. cand. Jov.* ℥iß. *Tut. præp.* ʒß. *Croc. or. gr.* iii. *M. f. Collyr. de quo ter vel quater quotidie gutta una vel altera in Oculum inſtilletur.*

℞. *Aquæ Roſ. Plantag. an.* ℥ii. *Aq. Solan.* ℥i. *Vitriol. alb.* ℈i. *M. Filtrationi adde Tut. præp.* ʒj. Cum linteo imbuto & expreſſo applicatum, eſt egregium.

Epiphora affectus eſt catarrhalis, adeoque ad Glandulas ſive in Oculorum angulis, ſive in Palpebris, reſpiciendum. Si Lachrymæ ſint acres cum ardore, morſu,&c. *Catarrhus* dicitur *calidus*; ſin ſiccus, *Epiphora.*

frigidus audit. *Cauſa* eſt nunc *externa*, v. g. *Perſicorum eſus*; nunc *interna*, eſtque triplex. 1. Lympha vitioſa acrior aut acido ſalſior, Oculos vellicans. 2. Glandulæ Oculor. relaxatæ aut alias irritatæ. 3. Glandula lachrymalis in majori Oculi cantho exeſa, abſciſſa aut reſoluta, unde ſordium proventus, quas vicinæ glandulæ irritatæ plorant.

Prognoſis. Quoad *Prognoſin*, in Infantibus *diætâ* & *ætatis curſu* curatur; in Adultis verò contumacior, facilè Fiſtulam lachrymalem inferre poteſt. Peſſima eſt *Epiphora* ex defectu Carunculæ lachrymalis, facilior tamen, quæ ab ejus eroſione quàm exciſione producta eſt.

Curatio. In *Curatione* convenit *Aq. Tim.* viz. ℞. *Rad. Torment. groſſo modo pulv.* ℥i. *Alum. gr.* v. *Aq. Roſ. & Plantag. an.* ℥i. *Stent in loco calido per* 24. *horas & filtrentur pro uſu.* Item *Liq. fl. Cyan. Decoct. Cort. Granat. atque Cydon. illæſorum, primo Vere collect. Album. ov. conquaſſat.* cum *Succ. Semperv.* & *Flor. Fab.* impoſitum. In genere removenda eſt cauſa: Lymphæ acrimonia internis & externis corrigenda, & Glandularum tonus adſtringentibus firmandus.

ARTIC. XII.

De Inflammatione & Ulcere Aurium.

Otalgia. INterdum inflammatur *Auris interna*, cum ardore, dolore pulſativo vehementiſſimo, Febri, ſubinde Delirio & Convulſionibus. Si ad exteriora vergat Inflammatio, tum adeſt inſignis Auris externæ rubor, ad Malas & Tempora ſe extendens. Si ſuppuretur, Cerebrum ejuſque membranæ periculoſiſſimè afficiuntur. Si pus interiora magis occupaverit, tum Tympanum interdum putredine abſumitur.

In

In Inflammatione hac diſcutiendâ, *univerſalia* probè ſunt præmittenda, *actu frigida* & *repellentia* cautiſſimè vitanda. Convenit inprimis *Ol. vitel. Ov. Oleum coct. Lumbr. terr.* vel *Aſellorum* tepidè inſtillatum. Item *Ol. Scorp.* vel *Canc. fluv. Oleo* incoctorum; aut *Decoct. Abſint. Centaur. min.* & aliorum *aromatic.* Ad extra Auribus applicetur *Balſ. ſulph.* cum *micâ Panis calidâ.* Pro ſuppuratione promovendâ, & Abſceſſu rumpendo conducit *Catapl.* ex *Medullâ Pan. alb.* cocta in *Lacte capr.* additis *Vitell. Ov. Oleo roſ. Croco pulv.* & *Cepâ*, aut *Capitibus Alliorum ſub cineribus coctorum.* *Curatio.*

Ulcera Aurium vera, ex Inflammatione vel acriori lymphâ orta, facilè in Fiſtulas degenerant, aut *Hyperſacoma* Auditum obturans inferunt; in quibus pus album æquale melius eſt inæquali, fœtente, ſanioſo, &c. Sunt & *Ulcera apparentia*, quando ſanies multiformis effluit cum levamine plurium malorum; unde fluxu ceſſante varia Capitis & Cerebri ſuperveniunt ſymptomata. In *Curatione* horum duntaxat mundus ſervetur meatus auditorius mediante *Urinâ humanâ*; cavendum enim ne nimis citò ſanentur, præſertim in Infantibus. In *Veris*, autem, præmiſſis internis v. g. *purgantibus* & *ſudoriferis* ex *Lignis*, mundificandum eſt per *Urinam*, in quâ maduerit *Raſura Ligni Guaiac.* vel *Phlegma Spir. Urin.* vel leve decoctum *Vini albi* & *Urinæ* cum *mediâ parte Mellis*, tepidè inſtillat, aut cum turundulâ ebriâ immiſſum. Item *Succ. Abſinth.* aut *Marrub.* cum *Melle*; *Succus Cepar.* cum *Rhodomelite* item *Syr. Nicot.* & pro exſiccatione *Alumen uſtum* cum *Vino. Antiquum* & *ſordidum Ulcus* mundificetur *Urina pueri* cum pauco *Ung. ægypt.* Effluente minore ſordium & puris quantitate, dictis adde *Tutiam* & *Pomphol.* pro conſolidatione. *Aurium Ulcus.* *Curatio.*

ARTIC. XIII.

De Empyemate.

Empyema. SAnguis ſuppuratus, & extra ſua vaſa effuſus in quandam corporis cavitatem, *Empyema* dicitur; quod κατ' ἐξοχὴν collectioni puris in cavitate Thoracis attribuitur. Differt apud Modernos à *Vomica*, quæ eſt collectio puris in Viſcere aliquo, inprimis verò in Pulmonibus. Sanguis utique in cavo collectus, à vitali conſortio orbatus, aceſcit & grumeſcit inſtar Lactis; deinde ex fermentatione acidi coagulantis cum Alcali vol. in tertium ſalſum, *Pus*, mutatur; quod album eſt à præcipitatione Sulphuris, ſoluti ab alcali, factâ per acidum.

Cauſæ. *Cauſæ* ſunt inprimis *externæ*, nempe Contuſio vel Vulnus, interiora occupans. *Symptomata* ita ſe habent; Sanguinem congrumatum in *Abdomine* inſinuat Abdominis tumor levior, durities, & reniſus, non tam ex repletione quàm tenſione; accedunt Virium proſtrationes, Lipothymiæ, impedita Reſpiratio. *Diagnoſis.* In *pectore* collectum ſanguinem comitantur inſignis læſio Reſpirationis, Tuſſis, Dolor pectoris, Gravitas circa coſtas nothas, extremorum frigus, Febris plus minus acuta. In *Capite* collectum Sanguinem grumoſum monſtrant gravativus ejus dolor, inſignis pulſatio, Oculi nonnihil lachrymantes, rubor Faciei, ſymptomata Stomachi ſupervenientia, ſanguis per Os, Nares, aut Aures exitum moliens, interdum Stupiditas ſuperveniens. Sanguinem in dicta loca effuſum ad *ſuppurationem* tendere, monſtrant Febris ingraveſcens cum rigore, ardore in parte ſuppuraturâ, inſignes præcordiorum Anxietates, Vigiliæ & Deliria; interdum Abſceſſus externus, v. g. in Inguine,

guine, ſi colligatur ſanguis in Abdomine. Pure facto ſymptomata remittunt, & fluctuatio puris percipitur.

In ſpecie *Empyema thoracis* ſequitur Tuſſis continua quaſi è profundo, & ſonus obſcurus, à Diaphragmatis per materiam gravati actione; inter tuſſiendum concuſſio in cavo pectoris, materiæ nempe Diaphragmati incumbentis ſublatæ & recedentis. In progreſſu aliquid purulenti, tandem ſanioſi excernitur; Febris magis lenta, quaſi hectica evadit, & veſperi exacerbari ſolet. Reſpiratio fit difficilis cum ſenſu gravativo, quando ſtant aut ſedent Ægri; dum verò decumbunt, facilis. Si pondus incumbens Diaphragmati introrſum vertatur, v. g. dum Calceos ſolvunt, videntur ſuffocari: ſuperveniunt Sudores colliquativi nocturni, Palpitatio Cordis, ſubinde evaporatio ad Os inſtar Aquæ ferventis, Mala è regione partis affectæ ſubinde rubens; pulſus lateris affecti creberrimè intermittens; & moleſtia dum in oppoſito latere decumbunt. Si Pleuritis ſuppurata intra 14 dies ſputo non rejiciatur, in *Empyema* mutatur; quod rumpitur circa 30. aut 40. diem, ſuperveniente rigore & Febre intenſiore. Sanguis in capite collectus utplurimum mortem infert; ſicut *Empyema pectoris* Phthiſin & Tabem. Superveniunt interdum Febres periculoſæ, interdum Ulcera, non rarò Gangræna internarum partium. *Symptomata juncta.*

Curatio ſanguinis grumoſi. Si ſit à Vulnere aut Caſu, Sanguis grumoſus reſolvendus, aut ejus ſuppuratio promovenda: Sanguis aut pus evacuandum per vias, ad quas vergit natura, Urinam nempe, Sudorem aut Alvum, vel quas docet Ars in Paracentheſi Abdominis aut Thoracis, Trepanatione calvariæ; quæ optima ſunt auxilia, modò ne tardè *Curatio ſanguinis grumoſi.*

dè nimis inſtituantur. In principio fiat *Venæſect. revulſoria*; hinc Sanguis grumoſus reſolvatur per *Rad. Rubiæ Tinctor. Torment. Symph. maj. Abſinth. Hyper. Bell. Cheref. Card. ben. Fœnic.* item *Rhabarb. Rad. Vincetox. Pimpin.* in ſpecie *Lap. Canc. Oſteocoll.* cum *Aceto Vini deſt.* propinata: hinc *Sanguis Hirci* legitimè collect. *Bol. armen. Succin.* inprimis *Sperma Cet.* ad ℈i. in vehiculo calido, *Carbon. Til.* in *Aqua Cherefol. Pinguedo humana ad* ℈i. in potu *Cereviſiæ*, & quælibet *antimonialia fixa*: addendo ſemper talia, quæ Sanguinem reſolutum, inprimis in pectore viciniſque locis, per vias urinarias amandant. Si in vaſis majoribus remotis hæreat, ſudor provocandus. Si per alvum educere velis, conveniunt *Rhabarb.* & *Sena*. Sanè præſtat à *diureticis* incipere, inter quæ polychreſta eſt miſtura ex *Oculis Canc.* cum *Acet. deſtill.* & in fine *ſudoriferum* ſubnectere.

Empyematis *Curatio Empyematis.* I. Pus evacuandum per vias, quas docet natura in ſuis conatibus, nempe Urinam, Sudorem, Alvum, Sputum. Si rupto Abſceſſu pectoris, natura nil moliatur, convenit inprimis Vomitus dum vires conſtant. Hinc Sputum promovendum, præcipuè per *Nicotianam*; habendo ſimul rationem materiæ purulentæ, addendo nempe *temperantia* ſi acrior ac tenuior, *incidentia* ſi craſſior fuerit. In ſpecie *Mel*, *Hydromel. Oxymel. ſquill.* inter *expectorantia* primatum ducunt; incoquuntur v. g. in *Mulsâ Hyſſopus Scabioſ. Parietar. Helen. Iris. Marrub. Liquir. Jujub. Paſſul.* pro indicantium varietate. Vel ℞. *Aq. Hyſſop.* ℥iii. *Aquæ aſthmat.* ℥iii. *Oxym. ſquill.* ʒvi. *Syr. Nicot.* ℥ß. *Syr. emet.* ℥iß. *Miſce, cap. pro lubitu.* Si natura *Empyema* non expurget, ſtatim inſtituenda *Paracentheſis*, ne pus in ſaniem vertatur, vires frangantur, ac Pulmo à ſanie

nie corrumpatur. II. Acrimonia puris corrigenda per *ſulphurea & antimonialia fixa.* III. Pars læſa reſtituenda per *vulneraria*, præ cæteris *Hed. terr. Scabioſ. Chæref.* item *Lignorum* & *Radicum lignoſor. decoctum.* Semper tamen acrimoniam corrigentia his jungantur, & cavendum ne *Febris* intendatur. Hinc egregium eſt *Antimon. diaph. ad* ʒi. *in Decoct. rad. Chin.* (vel *Guaiac.*) *Hed. terr. Tuſſilag. Conſol.maj.* &, ſi viſcidi aliquid adeſt, *Hyſſop.* Optimè etiam conferunt *Flores Sulph.* item *Balſ. Sulph. tereb.* vel *ſuccin.* temperando hujus igneam vim *Sacch. Sat.* vel *Antihect. Poter.* Præ cæteris vulnerariis excellit *Hederæ terr. Decoct. Succ. Syr.* aut *Pulvis* cum *Antim. diaph.* propinatus. Egregium eſt *Decoct. Braſſ. capit. rub.* cum *tantillo Sacch.* temperatum; ut & *Lac capr.* cum *Sacch. roſ.* hæc enim ſimul *diuretica* ſunt:

℞. *Chæref. m.* i. *Rhabarb.* ʒii. *fol. Sen.* ʒiß. *Sal Tart.* ℈i. *Ebulliant leniter. in ſ. q. Aquæ; Colat. add. Lap. Canc. præp.* ℈ii. *Pulv. contra caſ. Auguſt.* ʒß. *Syr. Scabioſ. q. ſ. M. pro aliquot doſibus, ubi Sanguinem grumoſum per alvum educere animus eſt.*

℞. *Lap. Canc. præp.* ʒi. *Rhabarb. Spermatis Ceti, Mum. Sanguinis Hirc. legit. præp. an.* ʒß. *M. doſ.* ʒi. *in Decoct. Chærefol. pro ſanguine grumoſo reſolvendo.*

℞. *Raſ. Lign. Guaiac.* ℥i. *Raſ. Lig. Saſſafr.* ℥ß. *coq. in* ℔vii. *Aquæ ad. conſumpt.* ℔iß. *adde Hed. terr. Comar. fl. Hyper. Herb. Veron. an. mi. ad m.* ii. *Radicis Liquir.* ℥ß. *Sem. Fœnic.* ʒvi. *Paſſul. min. conquaſſ.* ℥iii. *Coq. ad reman.* ℔iv. *De colaturâ ter in die capiat hauſtum vulneratus Empyematicus.*

℞. *Succ. Hed. terr.* ℔iiii. *ſuc. Marrub.* ℥ii. *Thur. Myrrh. an.* ʒi. *Sacchari parum, redige ad conſiſt. Syrupi & ſubinde uſurpetur per cochlearia.*

ARTIC.

ARTIC. XIV.

De Hæmorrhagia in genere.

Hæmorrhagia. SAnguis extra corpus effuſus *Hæmorrhagia* dicitur. Cujus *cauſa* eſt vel *anaſtomoſis*, ſeu apertio oſculorum in Venis, Arteriis; vel vaſorum læſio per violentiam externam, aut humores corrodentes. Sanguinis autem tenuitas ſub formâ tranſſudationis per vaſorum tunicas viam parare nequit. Vaſa, per quæ Sanguis emanat, ſunt *Venæ* majores aut minores, quandoque & *Arteriolæ*, unde ſtillatim effluit, ex ſucceſſivo & remittente Cordis impulſu.

Cauſa. Quoad *Cauſas remotas*, fit *Anaſtomoſis vitio Sanguinis* propter plethoram, aut nimiam ejus turgeſcentiam in Febricantibus, vel vini Potatoribus, iiſque, quibus ſuppreſſa eſt evacuatio ordinaria: vel etiam propter Sanguinis ſeroſitatem & aquoſitatem, concurrente fibrarum & partium laxitate, & Sanguinis acrimoniâ occultè corroſivâ. Vitio vaſorum fit *Anaſtomoſis* ob Spaſmum, ſive vaſorum ſanguifluorum ſive partium vaſa recipientium, unde impeditur æqualis vel per Arterias diſtributio, vel ex Arteriis ad Venas tranſitus: cujuſmodi ſunt *Hæmorrhagiæ ſplenetica* & *ſcorbuticæ*. Adeo ut *Anaſtomoſeos* cauſa utplurimum ſit acidum, nunc Sanguinem ad orgaſmum præternaturalem concitans, nunc vaſorum & partium vicinarum fibras vellicans.

Diagnoſis. Si effluat Sanguis floridus, rubicundus, copioſus, *anaſtomoſin* innuit, propter Sanguinis abundantiam aut turgeſcentiam: ſi effluat tenuis, loturæ carnium ſimilis, *aquoſitatem Sanguinis* ſequitur. Si fiat Hæmorrhagia cum forti regionis vicinæ pulſatione, vitiatum ferè circulum innuit. Si vaſa erodantur ab *acribus humoribus*, Sanguis effluens acris ſalſus guſtari

guſtari ſolet. In *Prognoſi* Hæmorrhagia nimia ad Cachexias diſponit; moderata conſueta & periodica ſalubris eſt & non ſiſtenda; curatu difficillima, quæ ex eroſione vaſorum à ſuccis acribus oritur. *Prognoſis.*

Curatio. *Curatio. Hæmorrhagia ſpontanea*, quæ opus eſt naturæ exonerantis corpus, item *critica*, non eſt ſiſtenda, niſi ſit nimia. Aliâs in genere Sanguis nimius imminuendus, turgeſcens compeſcendus, ſeroſus incraſſandus, acris temperandus, acidum ſpaſmos inducens corrigendum, & vaſa conſolidanda. *Indicationes* Pro his ſcopis obtinendis obſerva I. In abundantia aut turgeſcentia Sanguinis conducere *Venæſectionem*, obſervatis *revulſionis* & *derivationis* regulis; in aliis verò caſibus minimè convenire, nam ſtultum eſt evacuare quod non abundat. II. *Purgatio* *Indicata.* ridicula eſt, niſi in nimiâ Sanguinis ſeroſitate, in quo caſu conducit; ubi conferunt etiam *ſudorifera*, non volatilia, ſed additis opiatis, inprimis ſi adſit Febris, licèt enim primò Sanguinem fundant, poſtmodum tamen hic ſero depauperatus ſpiſſeſcit, & ſalibus heterogeneis liberatus dulceſcit. III. Conveniunt *Opiata* in omni *Hæmorrhagia.*

Ex dictis patet, *Remedia* eſſe *vulneraria*, *adſtringentia* & *abſorbentia*. *Remedia.* Ex *Regno vegetabili* ſunt *Succus Urticæ mai.* ad aliquot uncias internè aſſumptus. *Uſnea Cran. human. ad* ℈i. *Paſſulæ* inprimis in vitio Sanguinis acrioris, ſeroſioris, acido magis ſalſi, &c. *Rhabarb.* in ſeroſiore Sanguine; *Camphora* ſpiritus refrænans, & fermenta acida mirè corrigens. Accedunt *Portulaca, Plantago, Millefol. Fol. teneriora Quercûs, Flores Roſar. rubr. Cort. Gran. Balauſt. Burſ. paſtor. Sanic. Pyrol. Bell. min. Hed. terr. Rad. Urtic. Symph. mai. Torment. Sanguiſorb. Biſtort. Fructus Myrtillor.* item *Papaver, Hyoſcyamus, Opium* & quælibet *anodyna.*

anodyna. Ex *Regno animali* partes duræ *abſorbentes*, viz. *Ebur ſ. igne*, *Unicornu ver. Dens Hippopot.* &c. *Bufo* in ſyndone rubrâ appenſus, vel *recens contuſus*, ſub axillis applicatus; & *Pulvis Ran. virid. exſicc.* in *Vino rubro* propinatus, *Sperma Ceti* cum *Aceto roſ.* applicatum, & hinc *Sperniola Crollii* ad gr. xv. nobile eſt remedium, inprimis cum *Lapis Hæmat.* ℈ß. & *Laud. op. gr.* ii. miſc. His accedunt tam *Pulvis* quàm *Succ. expreſſ. Sterc. aſinin. ſuilli* aut *canini*; *Pulv. Sanguinis effluentis exſicc.* ad ʒi. in conven. vehiculo. Tandem *Lac* Hæmorrhagias ex acrimoniâ ſalſa, & fluxu ſcorbutico corrigit. In *Regno minerali* eminent *martialia* in habitualibus Hypochondriacorum & Scorbuticorum Hæmorrhagiis ſtupenda. *Acidularum potus*, aut *Liquor mart. ſol.* egregiè & fluxum nimium ſiſtit, & naturalem calorem deficientem reſtituit. In Hæmorrhagiis ex nimia Sanguinis turgeſcentia nil melius *Nitro depurato.* Ex dictis variæ fiunt *formulæ*, *v. g.*

℞. *Aquæ Plantag. & Semperv. maj. an.* ℥iß. *Syr. Papav. alb.* ℥i. *Tinctura fl. Bellid. cum Spir. Vitriol. q. ſ. ad gratam acid. M. Cap. cochleatim in turgeſcente nimis Sanguine.*

℞. *Conſervæ flor. (id eſt, ex flor. Roſ. p.* ii. *fl. Papav. rh. & Bell. rub. an. p.* i. *per multiplicem infuſionem in Aqua expreſſ. & inſpiſſ.)* ℥iii. *Ebor. ſ. igne, Dent. Hippopot. an.* ʒß. *Coral. r. præp.* ʒi. *Lap. Hæmat. præp.* ℈ii. *Cum ſ. q. Syr. Roſ. r. & Papav. rh. f. Elect. in Hæmorrhagiis habitualibus ab acido vel. v. g. in vini Potatoribus, &c. maximè conveniens, cujus doſis m. ac v. eſt magnitudo Nuciſtæ.*

℞. *Pulp. Paſſul. min.* ℔ß. *Rhabarb. elect.* ʒiii. *Tartar. vitriol. Tacken.* ʒi. *Syr. Pômor. q. ſ. f. Elect. in ſanguinis tenuitate ſeroſâ utillimum.*

℞. C. C. *uſt.* ʒi. *Terr. ſigill.* ʒß. *Laud. op. gr.* iii. *Miſce*

Miſce pro 2. doſ. cum ſudore in Sanguinis tenuitate ſeroſa.

℞. *Aq. Plantag.* ℥iii. *Aq. Cinnam.* ʒiii. *Acet. Vin.* ʒii. *Coral. r. præp.* ℈ii. *Terr. ſigill.* ℈i. *Laud. op. gr.* iii. *Syr. myrtin.* ʒvi. *Capiat. cochleatim in fluxu ex acriori Sanguine aut Lympha.*

ARTIC. XV.

De Hæmorrhagia Narium, & Gingivarum.

PRopagines rami arterialis à Carotide interna plures interſurculos tranſmittunt per os cribroſum ad membranam Narium glanduloſam, quorum orificia aperta *Hæmorrhagiam* excitant. Præter *Cauſas communes*, accedunt ſternutatoria fortiora, & inſpirata acria. Imminentem *Hæmorrhagiam narium* oſtendit motus Sanguinis ſurſum, unde dolor tenſivus Capitis & Colli, & Temporum pulſans, Oculorum caligo vel ſplendor & pruritus, lachrymæ involuntariæ, rubor Malarum, titillatio Narium; &, ſi vitio ſit vaſorum, pulſus durus quaſi vibrans in carpo. In *Prognoſi*, lachrymæ involuntariæ, in *Febribus acutis*, hanc portendunt. Largior fluxus Syncopen, Cachexias, Singultus & Convulſiones infert. Stillicidium ſanguinis in Morbo acuto malum, niſi cauſa ſubſit externa. Fluxus è Naribus, Liene aut Hepate affectis, malum. Si aures in Febri obſurduerint, Febrim ſolvit Hæmorrhagia narium. *Hæmorrhagia Narium.* *Prognoſis.*

Curatio. 1. *Avocatur Sanguinis impetus* per *ligaturas* extremorum dolorificantes, non ſecus ac per *Venæſectionem*, obſervatis *revulſionis & derivationis* regulis; per *Cucurbitulas cum ſcarif.* Nuchæ, aut *ſine ſcarificatione* ſupra Pedes admotas; ſubinde quidem *Curatio.*

Hepatis

Hepatis & Lienis regioni applicantur, ſed cavendum ne ſequatur Inflammatio Viſceris ſub cucurbitulâ ſiti; per *adſtringentia* & *refrigerantia* externa, v. g. *Catapl. ex Acet.* & *Argil. furn. Piſtor.* Fronti, Temporibus, ac Nuchæ applicatum; *Bolum* aut *Gypſum* cum *Aceto*, Virorum teſtibus & Mulierum mammis admotum; item *Epithema* ex *Aceto* cum *Suc. Semperv. maj.* & *Sale* cum tantillo *Camph.* iiſdem locis, & regioni Hepatis applicatum; item *Sperma Ran.* cum pauco *Alum.* aut *Fulig.* cum *Album Ov.* & *Acet.* Fronti & Temporibus cum linteis applicata. Accedunt *frontalia* ex *Croc. mart. Bol. armen.* & *Opio*; item *Terrores*, aut *Lipothymiæ* inductæ, & *Dolores* graviores in partibus remotioribus, v. g. incurvatio minimi digiti, *Cauteria actualia* plantis Pedum applicata. Inter *ſpecifica* eminet *Bufo*, de quo ſupra. *Lignum ſympatheticum* ex *Fraxino* certo tempore deciſum & Naribus admotum; *Hæmatites*, vel *Jaſpis* argento cinctus, cujus rubedo venulis herbaceis eſt diſtincta, in manu detentus frigidè, donec incaleſcat; tum enim in Aquâ gelidâ denuò refrigerandus, & manibus iterum prehendendus. Similem operationem habent *Herbæ recentes frigidæ Polygoni, Burſæ paſtoris, Millefolii, Plantaginis*, manibus prehenſæ atque retentæ, uſque dum incaluerint. Denique Æger nunc in aëre frigido, nunc in calido eſt ſervandus. 11. *Orificia Vaſorum occludenda*, applicanda cum Turundâ in *Aq.* humectatâ *Pulverem Aluminis* aut *Vitrioli ad albedinem calc.* cum *Lacca Pictorum*, aut *Solutionem Alum.* vel *Vitrioli* intrudendo. *Vitriolum* baſis eſt *Liquoris ſtyptici gallici*, qui optimus. Hinc laudatur Goſſypium *atramento* infectum intruſum. Immittitur etiam *Tinct. ſulph. Vitrioli*, vel *Phlegma ſpir. Vitriol. acidulum*. *Fuligo* ex fundo Cacaborum æneorum colle-

collecta acidum poſſidet terreis particulis miſtum, & hinc adſtrictorium, unde optimè cum *Albumine Ovi* ac *Sanguine Patientis* miſta, Turundarum formâ Naribus immittitur. Nec omittendus *Pulvis Stercoris aſinin.* & *ſuill.* inſufflatus; vel turgentes Stercorum talium ſuccis Turundæ immiſſæ.

Hæmorrhagia Gingivarum oritur vel à laxitate ſcorbuticâ, junctâ cum ſalivâ vaſcula corrodente, vel ab ineptâ Dentis evulſione. *Critica* aut *periodica* non eſt ſedanda, niſi ſuccedanea ſubſtituatur evacuatio. *Præternaturalis*, ſi ſit à Scorbuto, curatur per *Tincturam Lacc. Mynſ.* item *Decoct. Rad. Torment.* cum *Alum.* Si à Dente evulſo, per *Tincturam ſulph. Vitriol.* vel *ſolutionem Vitriol.* cum bombace applicatam; vel per *Gum. arab.* impoſitum; vel per *Gargariſma* v. g. ℞. *Rad. Torment. Biſtort. an.* ℥iij. *Gall. contuſ.* ℥ß. *Sem. Papav. alb.* ℥ij. *Coque in ſ. q. Aquæ Plant. add. Bol. Armen.* ℥ii. *Opii parum.* Aliis irritis *Cauterium actuale* admoveri poteſt. *Hæmorrhagia Gingivarum.* *Curatio.*

ARTIC. XVI.

De Sputo Sanguinis, ſ. Hæmoptyſi.

SAnguis ex reſpirationis organis per os ejectus *Hæmoptyſin* conſtituit. Si afficiantur Pulmo aut profundiores Trachææ rami, cum Tuſſi fit excretio; ſi ſuperior Trachæa ſola afficiatur, fit cum levi ſaltem ſcreatu. Sanguis autem expuitione levi rejectus, frequentiſſimè ex partibus palatinis & faucibus procedit; qui Laryngem irritans etiam Tuſſim, illæſo Thorace, inferre poteſt. Tuſſis autem profunda cum conatu reiterata malum ex Thorace eſſe ſignificat. Sanguis hic ex Venis majoribus aut minoribus, hiſque pluribus aut paucio- *Hæmoptoë.*

paucioribus Arteriis pectoris manans, & vehiculo reciprocantis aëris rejectus, floridus eſt, tenuis ac ſpumoſus; varius quidem in Pulmone aut loco vicino hæret, hinc non nigreſcit aut quaſi grumeſcit. Dantur *Hæmoptyſes inveteratæ periodicæ* innocuæ, imò & cum euphoriâ Ægri.

Cauſæ. *Cauſæ* ſunt vel ruptio Vaſorum à clamore, tuſſi, aut riſu immodico, onere, &c. vel eroſio Pulmonum ab acribus inſpiratis, aut à lymphâ acri ſalsâ, anaſtomoſis ex ſuppreſſione Menſium, rarus Thermarum uſus. *Prognoſis.* In *Prognoſi*, *Hæmoptyſis pulmonalis* ab eroſione ſæpius Tabem & Phthiſin poſt ſe trahit. Morbus *ſecundarius*, item *periodicus* ſine Pulmonum noxâ, minus periculoſus eſt *primario* aut cum Pulmonum vitio juncto.

Curatio. *Curatio.* In *Paroxyſmo* impetus ſanguinis ſiſtendus; extra *illum* cauſa ex toto removenda, & pars læſa ſananda. Pro his ſcopis obtinendis, in abundantiâ aut turgeſcentiâ Sanguinis confert *V. S. revulſoria*, v. g. in Pede, ſuppreſſis Menſibus; in Brachio, ſuppreſsâ conſuetâ Narium Hæmorrhagiâ. Sed in eroſione partium inepta eſt. Vitentur autem *Purgantia*, copioſiſſimè enim à levi purgante, non ſine noxâ, purgantur Hæmoptoici. Optima ſunt *Diuretica*; & inprimis *opiata*; vel etiam *Semen Hyoſc.* ſi malum eſt ab acrimonia corrodente. Cætera *Remedia ſpecialia* acrimoniam, vaſa erodentem, ut cauſam frequentiſſimam reſpiciunt. Inprimis *Portulacæ ſuccus* aut *Syrupus*, *Opiatis* ſociatus: *Decoctum Portulac.* aut *Plantag.* cum *Rad. Symph.* & *Herb. Brunel.* in *Vino rubro*. *Syrupus*, *Decoctum* & *Conſerva Hederæ terr.* polychreſta ſunt inprimis poſt paroxyſmum. Egregia *ſpecifica* ſunt *Conſerva Roſ. antiq. Pulvis ſummitat.* & *piloſar. excreſcentiarum*, ſeu *Fungi Cynosbatos*, ac *Oleum Lini* cochleatim uſurpatum.

Optimus

Optimus eſt *Spir. Vitrioli,* modò nulla ſit ſuſpicio Ulceris in Pulmone. Nobile remedium eſt *Cochl.* i. *vel* ii. quotidie ter vel quater *Succi expreſſ.* ex *Cydon.* in lamellas conciſ. & in *Aq. com.* in diplomate ad mollitiem coctis. Pro *Potu* confert *Decoctum Pomorum* per reſident. clarificatum, vel *Decoctum Hord.* cum *Paſſul. Corinth.* Laudatur ʒi. *Stercoris Mur.* cum *Suc. Plantag.* propinata mane & veſperi, inprimis ſi ruptum ſit Pulmonum vas. *Martialia* aliaque ſuprà nominata huc quoque referuntur. In graviori malo, à cauſis externis ſæpius recidivante, egregia ſunt *Decocta pectoralia* ex *Lignis.* Ex dictis variæ fiunt *formulæ*, v. g.

℞. *Sem. Hyoſcyam. Papav. alb. an.* ʒi. *Ter. ſigil. Coral. rub. an.* ʒv. *Sacch. roſ. tabulat.* ℥ß. *Miſce fiat Pulvis, de quo ſingulis ſex horis cuſpis Cultri plenus capiatur.*

℞. *Conſerv. Roſ. & Hed. terr. an.* ℥ii. *Lap. Hæmat. præp.* ʒii. *Coral. rub. præp.* ʒi. *Ter. ſigil.* ℈ii. *Syr. Papav. alb. q. ſ. f. Elect. cap. pro lubitu.*

℞. *Aq. Chæref.* ℥iii. *Acet. Vin.* ʒiii. *Lap. Canc. præp.* ʒi. *Antim. diaph. gr.* xv. *Syr. Scabioſ.* ℥ß. *M. pro reliquiis grumoſis diſſolvendis poſt paroxyſmum, ſumendo ſingulis quatuor horis unum vel alterum cochleare plenum.*

℞. *Raſuræ Santal. rub.* ℥ß. *Raſ. Lig. Saſſaf.* ℥j. *macera & coq. in* ℔viii. *Aq. com. ad conſumpt.* ℔iß. *add. Hed. terr. Comar. Hyper. & Veron. an. M.* j. *Sem. Fœnic.* ʒvi. *Rad. Liquir.* ʒiii. *Paſſul. min. conquaſſ.* ℥ii. *Coq. ad remanent.* ℔iv. *Capiat Æger colaturæ bonum hauſtum ter de die.*

SECT. XVIII.

De Urinæ in Renibus Secretione læſa.

ARTIC. I.

De Iſchuria Renali.

Iſchuria renalis.

SAnguis in totum corpus ex corde diſtributus, in ſingulis Viſceribus aliquid patitur. Inprimis in *Liene, Hepate*, & *Renibus*. De *Hepatis* & *Lienis vitiis* dictum aliàs. Occurrunt jam *Renes*, quorum officium eſt Urinam, ſeu laticem aquoſum ſale vol. ſalſo oleoſo imprægnatum, ſecernere, & ſimul certo modo alterare. Hæc ſecretio abolita *Iſchuria renalis* dicitur, cujus ſigna ſunt ceſſans Urinæ excretio, cum nullo Veſicæ tumore aut tenſione, nullo pubis dolore aut perinæi gravitate, & nullo levamine ex imiſſo cathetere aut facta ſuctione ex Veſica.

Cauſa.

Cauſæ in ipſo ſanguine ſunt compages Sanguinis nimis ſerrata & firma, quæ ſæpè in Scirrho Hepatis & Lienis contingit, oriturque ferè ab acido ſui generis intimiùs Maſſam ſanguineam cogente; item tanta ſanguinis abundantia ut in vaſis emulgentibus nil è Renibus admittat. *Cauſa in ipſis Renibus*, ſunt 1. Meatus renales infarcti à Calculo, Sanguine grumoſo aut Pure, vel ibidem genitis, vel ex aliis partibus illuc translatis; ab Humoribus craſſis & viſcidis, quorum notitia habeatur ex ſordibus in primis viis, aut ex Urinâ antea turbidâ redditâ cum ſedimento mucilaginoſo copioſo. 2. Atonia ſeu reſolutio fibrarum fiſtuloſarum & nervorum, adeo ut deficiente ſpiritu influo flacceſcant, eorumque orificia conniveant, orta ex Vertebrarum aut ſpinalis Medullæ læſione, nimiâ Renum refrigeratione, defectu

ctu Spirituum lethali in Morbis acutis, &c. Huc referatur quoque fibrarum ſpaſmodica contractura à Calculo, aliove irritante. 3. Defectus aut inertia fermenti renalis, Urinæ alterationem & tranſcolationem non promovens, ut in Hydropicis.

Prognoſis. *Iſchuria renalis* periculoſior eſt *veſicali*; & illa ſine dolore pejor doloroſâ. Superveniunt ſymptomata varia propter ſerum urinarium in varias partes translatum, v. g. Anxietas præcord. Torpor ſenſuum, Pathemata epileptica, Aſcites, Tumores œdematoſi, Vomitus, Sudores ac Halitus plus minus fœtidi & urinoſi. Urinoſus ſapor & odor indicium eſt, alterationem quandam factam eſſe à fermento renali, ſed interclusſum tranſitum in pelvi. Si hæc adſint ſymptomata, intra ſeptem dies utplurimum intereunt, licèt denuo meiant, propter Maſſam ſanguineam infectam, & vitium partibus affrictum: utut, ſi ſudor copioſus ſeu vomitus crebrior, aliave in alio loco excretio copioſa contingat, diutius ſupervivere poſſint. Si oriatur à Calculis Renum majoribus, eſt utplurimum lethalis. Si à Reſolutione fibrarum ſine dolore, inſtat mors. *Prognoſis.*

Curatio. Vitia Sanguinis corrigenda nunc *Venæſectione*, nunc *alterantibus Affectui primario appropriatis*. Renum diſpoſitio p. n. removenda, præmiſſis *laxativis* cum *Tart. vitriol.* & *Clyſmat. terebinthinatis*. Obſtructio à Sanguinis grumo curatur per *diuretica, grumos diſſolventia*, viz. *Rubiam Tinctor. Hed.terr. Chærefol. Hyper. Sperma Ceti. ſuccinata, Lap. canc.* cum *Aceto*, &c. Sin à Pure obſtruente ſit malum, curatur per *abſtergentia diuretica*, viz. *Terebinth. Succum* aut *Syr. Hed. terr. Eſſent. & Extr. Hyper. Agrimon. &c.* Sin à muco tenaci ſit malum, ſedulò præmittenda ſunt *Laxantia*, ne copioſior cruditatum ad Renes fiat delatio ex intempeſtivo uſu *inciden-* *Curatio,*

tium diureticorum, quæ hic conveniunt, prout ſunt *Tartarus vitriol. Tinctura Tartar. Spiritus urinoſi, Salia vol. Succus vel infuſum Armorac. in Vino, Oxym. ſquill. Spir. Salis dulc. in decocto rad. Petroſel. & Cicer rub. Succus Parietar. cum Oxymel.* inprimis *Spir. Vitriol. philoſ. Succus Limon. à* ʒii. *ad* iv.

Atonia renalis. In atoniâ Renum conveniunt *terebinthinata, juniperina, ſuccinata*, in- & externè: item externè *Oleum Scorp.* & *Petrol.* In *Contracturâ ſpaſmodicâ* fibrarum *opiata, Cinnab. Antimon.* cum *Sal. vol. Succin.* & forſan *Mithridat.* in *Decocto diuretico.* Ea denique, quæ fermentum renale reſpiciunt, magiſque appropriata audiunt, ſunt *Emulſ.* ex *Sem. Viol. Succus Parietariæ nitroſæ* in antiquis muris repertæ; *Fl. Cyan.* & *Calcatripp.* in *Vino* cocti; *Succus Raphani*, vel *Infuſum Rad. Armoraciæ* in *Vino*; *Capita Allii* conciſa cum *Vino* vel *Spir. junip.* propinata; *Pulv. Sem. Eryſ. ad* ʒi. in *Vino albo*; *Liquor Betulæ, Potiones Plateri terebinthinatæ*, cavendo, ne *Mellis* ſocietas in Mulieribus hyſterica pathemata excitet. Accedunt *Folia Rib. nig.* Urinæ odorem ſpirantia; & *Succus Paſtinacæ lut.* in ſpecie in Pueris. Nobile remedium eſt *Sal vol. Succin.* ut & *Spir.* & *Sal vol. Urin.* aut *Salis armon. Spir. Tartar. Tinctura nephrit. Amelung. Spir. Carminat. de tribus.* Perquam diuretica ſunt *Lumbrici terr. Aſelli* in *Vino* infuſ. & expreſſ. & illorum *Spir. per putrefact.* item *Cantharides* ritè infuſ. Præter *volatilia* accedunt *Salia fixa*, viz. *Teſtæ Ovor. calcin. ad* ʒi. inprimis *Teſta Ovor. Struthiocameli* in *Spir. Salis* ſolut. item *Sal ſtip. Fab.* & *Geniſt.* non perfectè alcaliſatum, ſed potius ſalſum, *Sal prunellæ*, &c. Accedit *Fimus columbinus* aut *equinus Vino* infuſus.

℞. *Sem. Viol. purp.* ʒiii. *Sem. Lithoſperm.* ʒi. *cum ſ.q. Aq. Petroſel. f. Emulſio, add. Teſt. Ovor. Struthiocam.* ʒi. *edulcoretur parum, & detur pro doſi.*

℞. *Tere-*

℞. *Terebinth. Venet. Mellis ana* ℥ß. *Vitel. Ov. N.* 1. *Suc. Limon.* ℥ß. *Aq. Gramin. q. ſ. f. Emulſio.*

ARTIC. II.

De Calculo Renum.

CAuſa frequentiſſima *Iſchuriæ* eſt *Calculus*, qui utplurimum generatur in Renibus, & incrementum accipit in Veſica. Generantur *Calculi* ex *Urina*, cum acidum manifeſtum occurrit alcali volatili, & unà coagulantur, permiſtâ inſimul terreſtri ſubſtantiâ Urinæ. Si mucilago viſcida ex attritis membranulis tranſſudans ſimul coaguletur, *albi* fiunt: ſin Sanguinis guttulæ ex vaſculo eroſo unâ concurrant, *rubri* ſunt. *Rufi* ſeu *flavi* ſunt ſola Urinæ progenies. *Efficiens cauſa* eſt acidum vitioſum nunc ipſius Urinæ, nunc ex primis viis elapſum, & Urinam magis imprægnans; hinc Vini acidioris potatores & Arthritici calculoſi ſunt, atque *Vomitoria*, & acidum in primis viis *abſorbentia* à Calculo præſervant. Hoc tamen acidum nullo modo Calculum generabit, niſi ſal alcali volatile in Urina ſeparatum ſit, & non debitè ſaturatum, ita ut liberius ab acido arripi poſſit. Fit hoc per aliqualem putreſcentiam & ſalium diviſionem, analogam illi, quam Urina prius clara & perſpicua, in matula ſtannea tandem cum fœtore exhibet. Si enim alcali Urinæ debito ſuo acido ſaturatum ſit, non poteſt ab acido vitioſo coagulari; hinc in Stranguriâ nullus eſt Calculus, licèt Urina acido p. n. imprægnata excernatur. Fit autem *alteratio* ſeu *mutatio putredinalis*, ſal alcali ſeparans, à fermento vitioſo, occaſione vitioſi acidi fermentativi ex primis viis, acquiſiti vitio diætæ, aut tranſplantato à Parentibus, vel cum lacte Nu-

Calculus. *Cauſæ.*

tricis hauſto. In hoc itaque fermento alterato & enervato conſiſtit *Lithiaſis*, quæ difficillimè eradicatur. *Cauſæ occaſionales*, ſunt Lacticinia, caſeoſa, aliaque partim in acidum vitioſum in primis viis degenerantia, partim cum alcali terreo promptè in Calculum coagulabilia. Generantur nempe ex iſtis parvulæ arenulæ, quæ occaſione novarum aliarum, mutuaque earum adhæſione & coagulatione tandem in majores Lapillos abeunt.

Symptomata *Symptomata* ſunt pauca & tolerabilia, dum Calculus quietus eſt. In Paroxyſmo autem, id eſt, dum Calculus eſt in motu, ac ad Ureteres & Veſicam truditur, graviſſima adſunt talia, partim ex attritu membranarum Pelvis & Ureterum doloroſô cum ſpaſmis variarum partium, partim ex retentâ & aliorſum translatâ Urinâ oriunda. Quorum plurima etiam *doloribus nephriticis* ab aliâ causâ, *colicis* & *hyſtericis* communia ſunt. Adeſt utique dolor renis vel ſiniſtri vel dextri plus minus acutus, cum ſenſu gravante & fortiter premente. Dum pergit Calculus in Ureteres, dolores magis urgent & lancinantes evadunt; atque interdum Calculo in pelvim relabente ceſſant, denuo autem ad Ureteres pergente recrudeſcunt. Ingruente Paroxyſmo Urina eſt pauca, acris, admodum ſtimulans, aquoſa, interdum perfectè ſuppreſſa, crebrius cruenta ex aſperitate Calculi vaſa lacerante; ſubinde quidem ex Tartaro calculoſo reſoluto, abſque Sanguinis conſortio, quaſi ſanguinea apparet. Arenulæ à calculoſis emiſſæ duriores ſunt, ſubinde grandiores, fundum ſaltem matulæ occupantes; friabiles enim & lateribus adhærentes, ſunt nil aliud quàm ſalia ſcorbutica coagulata. Excernitur etiam copioſus mucus albus, lævis, mediam Urinæ partem ſubinde æquans, qui nutrimentum eſt partium læſarum extravaſatum.

travaſatum. Accedit dolor tenſivus ſecundùm Ureteris ductum, ſtupor Cruris, & in Viris retractio Teſticuli lateris affecti; interdum Teneſmus; Anxietas præcord. & ex conſenſu diaphragmâtis Reſpirationis difficultas, quaſi cingulo reſtringerentur Coſtæ inferiores; interdum Hemicrania lateris affecti; ſubinde Convulſiones extremorum, Pavores dormientibus, dolor titillans in extremitate glandis Penis. *Frequentiſſima ſymptomata* ſunt Tormina colica cum Nauſeâ, Vomitu, in Fœminis Paſſio hyſterica, & non raro Partûs dolores referens. Oriuntur hæc ex Spaſmo nervulorum renalium continuato ad Plexum meſaraicum. Diſtinguitur autem hujuſmodi *Colica* à *Colica eſſentiali* in eo, quod Calculoſi utplurimum incurvati ſint, & non poſſint ſine inſigni dolore ſe erigere, cum ſtupore Cruris, dolore etiam in dorſo è regione Regis affecti, ſine murmure Inteſtinorum, & cum prædicta Urinæ conditione. In *Colica* autem *per eſſentiam* horum contraria obtinent.

Prognoſis. Periculoſus eſt affectus propter Inflammationes Renum, Iſchurias lethales, & graviſſimos nervoſi generis morbos ſupervenientes. Gravidæ facilè moriuntur aut Abortum patiuntur. Calculus quo major & aſperior, eo periculoſior. Superveniens extremorum frigus, aut ſudor frigidus, præſertim cum Iſchuriâ, mortem innuit. Urinæ antea tenues excretæ, emiſſæ cum arenulis & fruſtulis lapideis, bonum ſunt ſignum Calculi imminuti. Interdum certas periodos obſervat paroxyſmus. *Prognoſis.*

Curatio. In Paroxyſmo dolores & contracturæ ſiſtendæ, & Calculus vel infringendus vel promovendus. *Extra paroxyſmum*, quod generatum eſt, maturè eliciendum, & generatio futura præcavenda. Pro his ſcopis, *Obſerv.* I. *Diuretica* in *paroxyſmo* *Curatio in Paroxyſmo.*

(Z) 5 moderata

moderata ſint, ne vias hactenus attritas exaſperent, & his quantum poſſibile promovendus eſt Calculus, ſimul dolores leniendo tam internis quàm externis, his enim durantibus, durabit contractura & anguſtia viæ. II. Ratione acrimoniæ Urinæ, dolores & contracturas intendentis, conveniunt etiam *lenientia, emollientia* dicta; non quòd vias Calculo laxent, hoc enim ridiculum eſt, alias Ventriculum & Inteſtina laxarent; ſed quòd acrimoniam Urinæ temperent & inde natos dolores atque contracturas ductuum tollant. III. Ratione pathematum in primis viis, à ſordibus liberandæ hæ veniunt. Extra paroxyſmum conducunt *vomitoria & acidum abſorbentia*; *Renes abſtergentia*, & *fermenti renalis vitia corrigentia.*

Urgente paroxyſmo. Urgente paroxyſmo, nil æquè convenit quàm *Clyſma emolliens*, aut *anodynum*, v. g. *Urina puerorum* incoctis *emollientibus*, addita *Terebinth. & Sale vol. Succin.* item ex *Lacte.* Hinc *Sacculi* calidi ex *Herbis Malv. Althææ, Violariæ, Parietariæ, Meliſſæ, Floribus Verbaſc. Chamom. Sambuc. Melilot. an. m.* i. *Semin. Lin. Fænigr. an.* ℥i. *Sem. 4. frig. maj. an.* ℥ß. vel ſicci, vel in *Aquâ* cocti, Lumbis applicandi. Vel etiam *Litus anodyni* ex *Oleis Amygd. d. Chamom. Lil. alb. & Scorp. an.* ʒiii. *Petrol. alb.* ʒiiß. *Oleo deſt. Spic. Junip. an.* ʒiß. additâ *Camphor.* aut ejus *Oleo parati.* Aut *Liniment.* ex *Ung. Roſ. Camph.* cum *Laud. Op.* crebrò calidè inungenda; inprimis poſt *Balnea* ex *emollientibus* parata, ſuperimponendo poſtmodum *Sacculos.* Dolore his placato, conferunt in principio blanda *laxativo-diuretica*, inprimis *Tereb.* ʒß. cum *Scammon. gr.* iii. vel *Terebinth.* cum *Rhabarb. & Cinam.* vel *Scammon. roſ. gr.* iii. cum *Tart. vitriol. gr.* xii. & *Sal Geniſt. gr.* vi. Quo facit etiam *Emulſio* ex *Sem. Violar. & Papav. alb.* cum *Aq. Alkek.* parata, addito *Lap. Perc. præp.*

Evacua-

Evacuatis primis viis, ſi adhuc urgeat dolor, accedendum ad *Opiata & anodyna, appropriatis* miſta, v.g. *Malvaticum Junip.* cum *Eſſent. Opii*; vel *Emulſ.* ex *Sem.* 4. *frig. maj. Amygd. d. Nucl. Perſic.* vel *Decoct. fl. Chamom.* aut *Sem. Nymph.* vel *Decoctum Foreſti* egregium, addendo ſingulis hauſtibus *Spiritum ſalis acido ſalſum*, extremo igne prolicitum. Item *Diuretica.*

℞. *Lap. Canc.* ℈i. *Cinnab. Antim.* ℈ß. *Laud. op. gr.* ii. *M. f. Pulvis pro doſi.* Vel

℞. *Rad. Alth.* ℥i. *Liquir.* ʒii. *Fl. Malv. m.* i. *Sem. Viol.* ℥ß. *coq. in ſ. q. Aq. Hord. Colat.* ℔ii. *adde Syr. Papav. alb.* ℥iß. *Lap. Cancr. præp.* ʒi. *m. & ita propinetur per vices.*

Sedato dolore, ſi adhuc hæreat *Calculus*, acceſſus fiat ad Urinam blandè promoventia, & Calculum diffringentia. *Diuretica* ſunt *Tinctura nephrit. Spir. carminat. Terr. fol. Tart. &c.* ſub introitu Balnei, dum hujus uſu relaxantur, ſubſiſtatur, & natura quiete conceſsâ forſan ſponte liberabit Ægrum. Promovet etiam Calculum blandus corporis motus, gaudium, &c. *Lithontriptica vera* talia debent eſſe, quæ convenientiam in radice habent cum Calculo. Non neceſſarium eſt menſtruum Calculum diffringens, quod ſit corroſivum, cum dentur menſtrua inſipida, quæ validiſſima concreta diffringunt, teſte *Rore majali, Mercurio amalgamando Metalla* ſolvente, &c. Quin & *Sem. Dauc. Perſicar. Pulv. Millep.* & *Sal. Fimi columb. benè præp.* aliquando Calculum diſſolviſſe obſervantur: hæc autem non *corroſiva*, ſed tantùm *acria volatilia* ſunt. Ut taceam multa nobis & Ventriculo noſtro innocua eſſe, quæ reſpectu aliorum acerrima ſunt; ſicut *Acetum teſtas Ovor.* ſolvit, ſed ſubſtratam membranam tenuem non attingit. *Cantharides* ſtomachum non offendunt, ſed acrimoniam circa Renes & Veſicam explicant.

explicant. Malè proin ad corroſivitatem reſpicitur. Pauciſſima utique cognita ſunt *Lithontriptica*, adeoque horum defectu meliora uſurpanda ſunt *diuretica*, tam *acidum abſorbentia*, ut *teſtacea, Lap. minerales & animales*, &c. quàm *Renes abſtergentia*, ut *raphanacea, Liq. Betulæ.* & balſamicâ vi *fermentum Renum conſervantia*, ut *Juniperina, Terebinthinata*, &c.

Calculum pellentia. Inter hæc *diuretica* Calculum pellunt & Renes abſtergunt *raphanacea*, inprimis *Rad.* & ſubinde *Folia Armor. Vino infuſa*, & hauſta; aut poſt repoſitionem per 14. dies in Cellâ, deſtillata, unde *Liquor* egregius. *Allii* radices ſale acri penetrante & acidum coagulans corrigunt, & fermentum Renum alterant, minutim ſc. conciſæ & in *Spir. Junip.* propinatæ. Multum decantatur *Spir. Vin.* in quo infund. *Hed. terr.* & *Capita Allii.* In *ſem.* & *cort. Fraxini* eſt *Oleum* ac *Sal vol.* non contemnendum. Hinc præſtantiſſimum obtinetur *Oleum ad gut.* xii. *in Vino albo* capiendum, ex *Cort. rad. Fraxin.* ℔. ii. *Bacc. Junip.* ℔iii. *Terebinth.* ℔iß. *ad* iiß. tritis, commiſtis, in ℔ii. *Aquæ* per tres menſes, ſepoſitis, & poſtmodum deſtillatis. *Semen Hyper.* tritum *Terebinthinam* ſpirat, adeoque multum decantatur *Electuarium* ex hoc *Sem.* cum *Sacch. roſ.* vel *violac.* Multa præſtat *Semen Dauci* in præſervando Calculo, vel in ſubſtantiâ, vel *Cereviſiæ* fermentandæ infuſum. Item *Aqua deſt. Perſicar.* cum recenti *Plantâ* cohobata. Exturbat item Calculum *Succus Limon.* & inprimis *Suc. Betulæ.* Ex dictis *vegetabilibus* cum *Sp. Vin. tartariſato Eſſentiæ* & *Extracta* parari poſſunt. Accedunt *Sal Geniſt. Stip. Fab. Sal prunel.* in ſpecie *Sal vol. Succin.* & ratione nitroſitatis *Sal Fimi columb.* aut *Acetum* macerationis *Sterc. columb.* cum *duabus partibus Mellis* junctum. Huc facit *Sal ad Calculum Polemanni*, viz.

℞. *Nitr.*

℞. *Nitr.* (*præp. deflagrando Sulph.* ℥ß. *ſuper* ℔ 1. *Nitri*, *& hoc ter repetendo, ubi omnia refrixerint & denuo pulveriſata fuerint*) *Salis Abſinth. an.* ℥i. *Salis Succin. vol.* ℥ß. *Sacch. alb.* ℥vi. *Ol. deſt. Succin. q. ſ. m. Doſ. quantum tres cultelli cuſpides capiunt, ter vel quater de die. Optimè Renes abſtergit & Calculum recentem comminuit.*

Superſunt *Lapides*, qui acidum abſorbent, acrimoniam Urinæ in paroxyſmo temperant, ac ob acidum abſorptum, & inde mutationem in ſalſum tertium, vim diureticam acquirunt. Hinc paratur *Liq. elegans* ad *gut.* xxx. propinandus, ex *Lap. Canc. Judaic. Lync. Spong. Aquil. Glaciei ana*, ſolutis in *Spir. ſal. ultimo* ignis gradu elicito, ad ſiccitatem leni calore coagulatis, hinc pulveriſatis, & in cellâ per deliqu. ſolut. Accedit *Decoctum Cancr. fluv.* aut ʒi. *Pulv.* eorum, coctorum in Vino ad ſiccitatem; *Liquor per deliq.* ex *Teſt. Ovor.* è quibus excluſi ſunt Pulli, vel ex *Ovis Struth.* cum *Spir. ſal.* paratus, modo jam inſinuato; ipſæ *Teſtæ calcinatæ.* Item ℞. *Calc. viv. q. v. affunde Acet. deſt. ad emin.* 4. *dig. coq. frigef. decant. inſpiſſa, ad ſiccitatem evapora, candefac. in crucibulo, hoc extrahe* vel *Sp. Vin.* vel *Vino Hiſpanico. Doſ. gut.* xx. in Calculo. Accedunt *Lumbrici, Aſelli*, inprimis *Alæ* duæ ſuperiores *Scarabæi majal. pulveriſatæ*, & in *Vino* propinatæ. Egregius eſt *pulvis* ex quatuor vel quinquie *Scorp. lavatis*, & *vivis per* 24. *horas in Vino malvat. relictis, poſtmodum in ollâ ſupra Folia Salviæ poſitis, in furno blandè crematis, & pulveriſ. Doſ. gr.* iv. in *Ovo ſorbili* vel *Vino.* *Lapides.*

ARTIC. III.
De Diabete.

NImia Urinæ ſecretio & excretio, *Diabetes* dicitur; eſtque duplex. 1. *Notha*, in qua excretio *Diabetes.*

copioſior

copioſior Urinæ tenuis crudæ ſucceſſivè & paulatim creſcit, cum ſiti, debilitate virium, ardore lumbari & Viſcerum, Macie, Febre continuâ lentâ; & ſi Urina aliquamdiu retineatur, lumbi, coxæ & teſtes cum gravitate intumeſcunt. 2. *Vera*, in quâ potulenta & aſſumpta liquida nimis citò, parum aut nihil mutata, excernuntur. Atque hæc eſt, quæ propriè *Diabetes* dicitur, à διαβαίνω, *citò tranſeo:* cujus *cauſa* eſt flacciditas Renum, non paralytica, ſed nimiæ apertionis, concurrente pylori laxitate; ad quam diſponit crebrior *Acidularum* uſus.

Cauſa. *Cauſa Nothæ* eſt pars Sanguinis chyloſa, ſeu roridum corporis nutrimentum, & ipſa pinguedo liquata, ſicque in conſiſtentiam laticis ſeroſi fatiſcens, per vias urinarias excreta. Hinc Obeſi ab uſu *diureticorum* maciantur, hæc enim humores fundere notum eſt. Ex hoc rore chyloſo eſt quod Urina Diabeticorum dulceſcat. *Cauſa* autem *Colliqueſcentiæ* eſt fermentum acre vol. ſimile *Sali vol. Cantharidum*, in primis viis genitum, Sanguinem & Pinguedinem colliquans. Hinc Urina Diabeticorum acris eſt, & ardoris ſenſum excitat, curaturque hæc *Diabethes notha* per acrimoniam temperantia, ſicut *Febris hectica*; verùm ex abuſu *diureticorum* excitari ſolet. Omnia enim *diuretica* abeunt in *acre ſalſum vol.* in primis viis; hinc *Cydonia*, & *Vin. Rhen.* diureticam vim acquirunt in primis viis, & interdum *Diabetem* inferunt. Oritur hoc fermentum acre ex digeſtione Ventriculi vitiatâ; non ſecus ac fermentum illud, fluxus alvi colliquativos inducens; ex eadem oriri agnoſcitur. Succi autem colliquati & pinguedo in ſpecie per Renes excernuntur, tam propter formam Seri Renum poris appropriatam, quàm propter vellicationem Renum à volatili iſto & acri fermento; unde dolor & ardor lumbaris, cæteraque

teraque Symptomata. In *prognoſi*, *Diabetes vera parum* habet periculi; *notha* autem plerumque lethalis eſt, inprimis poſt immodicum Laborem, nimium Veneris exercitium, aut chronicas Febres.

Curatio. Vera curatur per *adſtrigentia*, ſc. *martialia*, *Decoctum Plantag.* in *Aquâ ferratâ*, *Decoctum Torment.* & *Prun. ſylv. Tinctura ſulph. Vitriol. Bolum armen.* & *Terr. ſigill.* cum *Conſervâ Roſ. vitriol.* vitando tamen *Cydonia*, quæ, utut *adſtringentia*, ſunt tamen *diuretica*. In *nothâ* curandâ corrigendum fermentum illud acre colliquefactivum per *abſorbentia acido-auſtera*; & *narcoticorum* uſu Renum irritatio & nimia colliquefactio impedienda. In principio prodeſt *vomitus* ex copioſâ frigidâ deglutitâ, ſingulis quatuor diebus. Obſervanda eſt eadem *Diæta*, quæ in *Hectica febre*. Remedia ſunt *Succi Syr.* aut *Decocta Plantag. Portulac. Nymph. Papav.* &c. Hinc *Magiſt. Corall.* cum *Succo Citri*; aut *Miſtura ex Aqua Plantag.* ℥iii. *Acet. deſtill. Vin.* ʒvi. *Corall. r. præp.* ʒi. *Laud. op. gr.* ii. *Syr. Portulac.* ℥i. Capienda cochleatim. Hinc *Lapis Hæmatites*, tam *naturalis*, quàm *artificialis* ex *Vitriol. Mart.* & *Sacch. Saturn.* item CC. *uſt. Croc. Mart. adſtring. Tinctura antiphthiſ. Tinctura ſulph. Vitriol. Succinum*, *Troch. de Carabe*, *Troch. de Terra ſigill.* Nobile experimentum eſt *Aqua Calcis* tam *ſimplex* quàm *compoſita*. Accedunt *Emulſ. nutrient.* & *anodynæ*. Inter *Diætetica* eminet *Lac chalybeatum aſininum*, item *Aqua chalybeata*, cui *Raſ.* C. C. *incocta*. Externè Renibus applicantur *Cancri fluv. rec. contuſ.* aut eorum *Succus expr.* Subinde *Sacculi* & *Fomenta* ex *Plantag.* & *Foliis Querc.* in *Aqua chalyb.* coctis. Æſtivo tempore profuit *Potus Thermarum. Fabar.* in Scaturigine, hinc *Balneum Thermarum Badenâ Helveticarum*, Nobili Viro. *Curatio.*

ARTIC.

ARTIC. IV.

De Mictu cruento.

Mictio cruenta. URINÆ In Renibus ſecretio interdum adeo depravatur, ut excernatur cruenta, interdum loturæ carnium ſimilis, interdum ex opaco plus minus nigreſcens. *Rubedo Urinæ ſauguinea opaca, plus minus craſſiuſcula*, diſtinguenda à *rubedine ſalinâ, perſpicuâ, clarâ, ſplendenti*, quàm comitatur præcipitatio ſedimenti *crocei*, vel inſtar *cinnabaris*, vel *incarnati coloris*, Scorbuticis familiaris. Cùm Urina cruenta eſt, ſi ſteterit uno alterove die, craſſamentum ſeponit rubro-nigreſcens inſtar ſanguinis grumoſi. Sanguis Urinam tingens utplurimum ex Renibus emanat; rarius ex aliis partibus ad loca urinaria defertur; interdum ex Veſica aut Pene effluit.

Cauſa. *Cauſa* eſt anaſtomoſis arteriolarum ad vias urinarias diſtributarum, vel earum eroſio. *Mictus cruentus* per anaſtomoſin, nunc *criticus* eſt in Febre ardente, Pleuritide; ſuppreſsâ ſolenni Sanguinis evacuatione, truncatâ manu vel pede, &c. nunc non *ſpontaneus*, nunc *periodicus*. Huc faciunt Vini aut acriorum *diureticorum* abuſus, Tubuli Renum imbecilles, & nimis aperti, ubi mictus ferè indolens & Urina minùs tincta, minuſque craſſa eſt; Veneris abuſus, adeo ut vaſa ſanguifera circa partes genitales hiſcant. Mictum utique cruentum per anaſtomoſin præcedere, imò & comitari ſolet dolor gravativus & tenſivus, in loco anaſtomoſeos perceptibilis. Frequentior *cauſa* Mictûs cruenti eſt *diæreſis* à ſero acri vaſcula rodente, Scorbuticis & Catarrhoſis familiaris. Faciunt huc Renum & Veſicæ Ulcera, Calculus aſper; *Cantharidum*, *Allii*, aut *Aloes* abuſus, & funeſti illi Mictus cruenti in Variolis, Febribus malignis, & Peſte. In

In *Prognoſi*, ſi à *pudendis* fluat Sanguis, minus eſt periculum; ſi à *Veſica*, periculoſius eſt, quia in Veſica ſubſiſtens periculoſam urinæ ſuppreſſionem, aut ſui corruptelâ varia ſymptomata inferre poteſt. Omnium maximè periculoſus eſt, ſi ex Renibus, præſertim eroſis, aut eorum, ut vocant, imbecillitate, malum ortum fuerit. *Prognoſis.*

In *Curatione* conveniunt *Remedia* ſuprà laudata in *Hæmorrhagia*, habitâ ratione *cauſæ*. Quia ſerum urinarium acre omnem *Mictum cruentum* exaſperat, ſemper addantur temperantia; item *papaverina*, *opiata*. Conducit Venæſectio *revulſoria* vel *derivatoria*, ſi ſolennis excretio ſuppreſſa fuerit. *Purgantia* acrimoniâ ſuâ malum exaſperant. *Rhabarbarum* autem in acriori Sanguinis craſi, aut Renum imbecillitate confert, v. g. *Pill.* ex *Rhabarb.* cum *Succ. Plantag.* aut *Terebinth.* His præmiſſis patent remedia, v. g. *Miſtura* illa ex *Aqua Plant. Aceto deſtill. Corall.* & *Laud.* ad *Hæmorrhagias* laudata. Quia tamen ſemper reſpiciendum ad acrimoniam Seri urinarii, præ cæteris convenit *Succ. Portulac.* ad ℥ii. vel iij. Hinc *Decoct. Equiſet.* & *Millefolii fl. albo.* In *eroſione* mirè convenit *Agrimonia* ſeu *Eupator. vulg.* His adde *Sem. Hyper.* & cum hoc paratum *Elect. Timæi* contra *Exulcerationem Renum.* Expertum eſt *Lac ovillum quotidie ſemel ad* ℥iv. *cum Bol. armen.* ʒi. omni mane propinatum: item *Troch. de Carabe* cum *Bolo armen.* & *Aqua Plantag.* Accedit *Liquor Mart. ſolar. ad gt.* xv. omni mane per aliquot dies aſſumtus. *Lapis Hæmatit.* cum copioſo *Lacte* egregius eſt; & ſi malum ſit à *Cantharidibus*, *Terra ſigill.* prodeſt. *Opiata* per ſe nota ſunt, in ſpecie *Elect. Paduan.* ex *Sem. Hyoſc.* &c. pro *Sanguinis ſputo* laudatum. Si ex affectâ *Veſicâ* ſit *Mictus cruentus*, injiciantur *Aqua Plantag.* ℥ij. cum *Troch. de Carabe* ʒi. Vel fortior fit injectio ex *Emulſ. Papav.* *Curatio.*

alb. cum *Lap. Hæmatites.* Si ſedato Mictu Sanguis congrumatus in Veſicâ hæreat, ſive ſuppreſſionem Urinæ inferat, confert *Succinum atque Gummi arabicum ad* ℥ß. *vel* ℈ij.

SECT. XIX.

De Urinæ Excretione læſa.

ARTIC. I.

De Iſchuria veſicali.

Iſchuria veſicalis. URINA ex Renibus per Ureteres in Veſicam delata, ibi continetur donec Veſica à nimiâ ejus copiâ, vel acrimoniâ irritata eam pellat. Abolita hæc excretio dicitur *Iſchuria veſicalis,* quam comitatur Tumor & protuberantia Veſicæ, cum tenſione & dolore moleſtiſſimo, atque fruſtaneo Urinam mittendi nixu.

Cauſa. *Cauſa* eſt vel *vitium Veſicæ,* vel *vitium Canalis urinarii.* Ratione prioris, ſi Nervi, à quibus Veſica ſuum habet ſenſum, Paralyſi, aut Stupore afficiantur, mediante diuturnâ morâ in frigidâ, Vertebrarum luxatione, læſione Spinalis medullæ circa Os ſacrum, &c. Item ſi fibræ Veſicæ à nimia diſtenſione relaxantur; in his caſibus Veſica ſe non ſtringens Urinam non emittit. Quo facit etiam Sphincteris ſpaſmus atque pertinax ſtrictura in doloribus Abdominis ſpaſmodicis, & interdum ſub uſu Cantharidum, adeo ut licèt ſe ſtringat Veſica, nulla tamen ſequatur excretio. Ratione poſterioris nempe *vitii Canalis urinarii* Urinam non tranſmittentis, ſe offert ejus anguſtia, ex Tumore, Inflammatione colli Veſicæ & Perinæi, Tumore glandularum Proſtatarum,

ſtatarum, poſt nimium Veneris uſum Ureterem comprimente; hinc venit meatus illius obſtructio, vel prope ſui originem in Veſica à Calculo Veſicæ, pituitâ viſcidâ glutinosâ, ſanguine grumoſo, aut pure ex Ulcere Renum ſeu Veſicæ, vel ex aliis partibus ad Veſicam delato; vel in ſuo progreſſu ex Calculo circa Glandem hærente, aut carunculâ poſt eroſam Urethram. Accedunt *extraordinariæ* quædam *Iſchuriæ veſicalis cauſæ*, viz. *Diuretica* validiora poſt alimenta, vel ante abſterſionem primarum viarum, uſurpata; quæ contenta cruda & pituitoſa ad loca urinaria rapiunt, unde obſtructio. *Prognoſis* ſi ſpectetur, Iſchuria illa cæteris periculoſior eſt, quæ ex Paralyſi, aut nimiâ Veſicæ ejus diſtenſione oritur.

Curatio. Si *Veſica* ſit *minus ſenſibilis* & quaſi *paralytica*, convenit *Malvaticum Junip. Ol. deſt. Junip.* aut *Terebinthinæ*; item *Ol. Succin.* in *Aqua Petroſelin.* Hinc propinentur *purgantia* per conſenſum Veſicam ſtimulantia; vel *Clyſteres*, primò emollientes, poſtmodum acres. Item comprimatur Abdomen, detineatur anhelitus, & his irritis, patefiat Urinæ exitus mediante *Candelâ cereâ, Melle* aut *Ol. Amygd. d.* illitâ & immiſsâ, aut *Fiſtulâ coriaceâ*, hæc enim præferenda *Catheteri*, qui non adeo tutus. Prolectâ ſic Urinâ fiunt Injectiones in Veſicam ex *Decoct. Puleg. Calaminth. Rut. Caſtor.* & *ſimilibus nervinis.* Quin & applicantur cum ſpongia ſuper pectinem, *Fotus* ex *Sem. Aniſ. & Petroſel. an.* ℥i. *Herb. Filipend. m.* i. *Zedoar.* ʒii. *Bacc. Laur.* ʒi. *in Vino & Aquâ coctis.* Fortius eſt *Cataplaſma* ex *Cepâ albâ* tam *crudâ* quàm *ſub cineribus coctâ*, addito *Capite Allii, Pingued. anſer. Ol. Scorp.* & *Gutt. aliquot Olei ſtill. Bacc. Juniperi*, regioni Renum & Pubis applicandum, vel *Perinæo* in ſuppreſſione à nimio coitu. Laudatur *Cataplaſma* ex *Curatio.*

Parietariâ & *Cherefol.* cum *Ol. Scorp.* calidè Pectini impoſitum. Alias illinitur Pubes, Perinæum & Os ſacrum *Oleo Scorp.* cum *Ung. dialth. Ol. Caſtor. deſt. Junip. rutac. Hyper.* &c. Vel inungitur Umbilicus *Oleo Maſtich.* Accedunt *Semicupia* ex *emollientibus* & *nervinis appropriatis*, paulo ante *Inſeſſum* exhibitis blandis *diureticis*. In *ardentibus* aut *malignis Febribus* etiam levamen adfert deambulatio.

Remedia cauſarum diverſ.

In malo à *Veſicæ extenſione nimia*, præter compreſſionem cum manu convenit *Fotus* ex *emoll.* ac *nervinis*, & *Catapl.* ex *Chæref. Parietar.* & *Petroſel.* in *Butyro* frixis; item ex *Cepis*, eductâ prius Urinâ per fiſtulam. Si *Sphincteris vitio*, illinatur Perinæum & Pubes *Ung. dialth.* cum *Ol. Papav.* & internè exhibebis *volatilia opiatis* miſta. Si à *Canthar.* exhibitis, *Lac* & *Emulſ. lacteas*. Si ex *Urethræ anguſtia* aut *inflammatione*, convenit *Catapl.* ex *Chæref.* & *Pariet.* Si à *Grumo ſang.* conducit internè ſolutio *Lap. cancr.* in *Aceto*, *Decoct. Rad. Rubiæ*, aut *Artemiſiæ*, cum *Chæref. troch. de Carab. Sperma Ceti*, *Eſſent. Hyper. Eſſent. Traumat.* &c. Et externè *Stercus Boum recentiſſimum* Pectini, Pudendis & Perinæo inunctum. Si *à materia viſcida*, convenit internè *Armorac.* item *Suc. Parietar.* cum *Oxymel. Tart. vitriol. Sal. Tartar. Spir. Sal. dulc.* Si *à Caruncula*, removeatur quantocyus *Candelâ cereâ*, in leviori malo *Croco metall.* inſtructâ; in graviori autem *miſtura* ex *Merc. præcip.* ʒii. *Ung. de Cerus* ℥iß. & in graviſſimo, *Magmate* ex *Mercur. ſublim.* & *Viridi æris*, ſed maximâ cum cautelâ & circumſpectione. Fiat autem Candela non ex *Cerâ purâ*, ſed add. ℥i. *Terebinth. ad* ℔i. *Ceræ*. Exesâ Carunculâ pro *conſolidatione* immittitur *Ung. alb. camphoratum.*

ARTIC.

ARTIC. II.

De Calculo Veſicæ.

VEſicæ Calculus Urinæ excretionem impediens ferè ſemper in Renibus generatur, & ſucceſſivè in Veſicâ accreſcit, mediante quodam nutrimento, quod plorant Ureteres & Veſica læſa, & quod in formâ mucilaginis cum Urina Calculoſorum excernitur. Hinc eſt, quòd Calculi majores lamellatim, inſtar *Cepar.* cum cortice uno ſuper alterum, concreti reperiantur. Symptomata ſunt Urinæ ſuppreſſio, Teneſmus, deſiderium alvo dejiciendi, & dum ad humum ſe incurvant, punctio in Veſica, ſubinde Pruritus in Glande & erectio Penis ex irritatione per conſenſum membranæ meatûs urinarii, liberatio ab Urinæ ſuppreſſione pedibus in altum levatis, & in Malo diuturno mucilago copioſa cum Urina excreta. Dignoſcitur etiam immiſſo cathetere aut digito in podicem; quin & ſaltu vehementiori Calculi motus percipitur, modò ex attritâ nimis Veſicâ membranæ ejus internè non adnaſcatur. *Calculus Veſicæ.*

In *Prognoſi*, facilius in Fœminis propter brevitatem & amplitudinem Colli Veſicæ curatur, quàm in Viris. Plerumque non niſi ſectione tollitur, & tunc metuenda eſt Veſicæ inflammatio lethalis aut ſuperveniens Fiſtula. Calculus qui Veſicæ firmius adhæret, incurabilis eſt. *Prognoſis.*

Curatio. Minuatur & excludatur Calculus, ſi poſſibile ſit, inprimis uſu *Millepedum*, aliorumque *ad Calculum Renum* laudatorum. Interdum ubi Calculus eſt in motu & tamen non benè procedit, *Vomitus* convenit, in Mulieribus præprimis. Externè injiciatur *Solutio Sterc. columb. calcin. in Decocto Pa-* *Curatio.*

 rietariæ.

rietariæ. Pubi admoveatur calidiſſimè *Cataplaſma* ex *Cepâ albâ* coctâ in *Vino decoctionis Parietariæ &* *Ol. Scorp.* Litus ex *Oleo Scorp.* & *Pingued. Hirc.* & in ſpecie ex *Petroleo*, aut ubi magis pellendum, ex *Ol. deſt. Succini* ſimiliter conducunt. His irritis exſcindendus eſt Calculus à perito & circumſpecto Lithotomo.

ARTIC. III.

De Urinæ Incontinentia.

Incontinentia Urinæ.

C*Auſa* hujus *proxima* eſt deficiens conſtrictio muſculi ſphincteris Veſicæ. *Remota* verò eſt 1. Paralyſis nervorum ad Sphincterem derivatorum, ex caſu aut luxatione Vertebrarum, vel defectu ſpirituum in Morbis acutis & Apoplexiâ. 2. Fibrarum Sphincteris relaxatio à nimia diſtenſione, v. g. nimiâ Fœtûs magnitudine. 3. Fibrarum laceratio, à Vulnere, Lithotomia, Partu difficiliore, prolapſu ſinûs Pudoris,&c. Eſt autem *Incontinentiæ* ſpecies impropriè ſic dicta, quando dormientes tantum ſtragula permingunt, oriturque à torpore aut defectu ſpirituum animalium, dum non ſatis firmant tonum fibrarum Sphincteris conſtrictoriarum, v. g. in Infantibus tenellis, Senibus & aſſuetis. Huc refertur vitium illud, quando Urina ſatis diu retineri nequit, propter continuum ac ſenſibiliorem in Veſica ſtimulum, à Calculo irritante, mole Uteri geſtantis premente, exulceratione, aut excoriatione Veſicæ circa collum, Tuſſi graviori in corpore obeſiori, cujus partes externæ in concuſſione minus cedunt. Huc etiam pertinet Veſicæ anguſtia vel nativa, vel adſcititia ex Tumore propriò aut vicinarum partium.

In

In *Prognoſi* tenendum, quòd hic Affectus in Senibus ſit incurabilis; in Pueris verò ætatis progreſſu curatur, niſi vigeſimum quintum ætatis annum excedat, & tunc ferè immedicabilis eſt. Si ſit ex vitio paralytico, in ſpecie vitio Cerebri aut ſpinalis Medullæ, difficillimè curatur. *Prognoſis.*

Curatio. Conveniunt *nervina* & *adſtringentia* cum *ſpecificis*. In ſpecie *Calamintha* cum *Vino* ante paſtum pota, item *Alchymilla, Agrimonia, Plantago, Hyper. hujuſque Sem. Glandes & Medulla Gland. Caſtor. Galanga, Maſtiche* admodum laudatur ad ℈i. in *Vino*. Item *Pulv. Thur. Gum. arab. ad* ℈i. in *Vino*. Quando ſtimulus p. n. peccat in *Incontinentiâ paralyticâ*, ℞. *Calaminth. Myrrhæ, Caſtor. an.* ℈iii. *Gland.* ʒv. *Pulveriſa ſubtil. Doſ.* ℈i. Decantatiſſimum *ſpecificum* eſt *guttur Galli toſtum* & *tritum* cum *Vino*; item *Pulv. Cineris Erinac.* cum *Medull. ſaxor.* item *pulv. internæ tunicæ Ventriculi gallin. Farcimen*, vel *pulvis* vel *cinis Pudendi ſuilli, Stercus Capræ, Mures exſiccat.* & *pulveriſ.* vel in *Butyro elixi*. Inter *externa* laudantur inprimis *Balnea* ex *Abſinth. Menth. Fl. Roſ. Balauſt. Torment.* in *Aqua ferrariorum* coctis; & in malo contumaciori *Thermæ*. Hinc Inunctiones cum *Ol. Abſ. Menth. Nardin. Caſtor. Balſ. Peruv. Emplaſtrum oxycroc.* vertebris Lumb. applicatum proſunt nam in malo à vitio nervorum, Lumborum & Oſſis ſacri, ubi origines ſunt Nervorum, maxima habenda eſt ratio. In omni *Incontinentia*, niſi à læſione in partu, laudatur *pulv. Bufonis vivi*, in novâ ollâ uſti, & in Sacculo collo appenſi. Poſt partum difficilem ſingulare eſt hoc *Unguentum*: ℞. *Lap. calam. in Acet. deſt. & Aquâ Roſ. bis vel ter lot. & ſubtil. pulveris.* ℥iv. *Litharg. arg.* ℥ii. *Ceruſ. præp.* ℥i. *Ol. Roſ. & Chamom. an.* ℥v. *Agitentur ſimul per duas horas, & cum Axung. Hirc. f. Ung. agitando ad horæ quadrantem.* Hæc ipſa promiſcuè *Curatio.*

miſcuè tam *diurnæ* quàm *nocturnæ Incontinentiæ* conveniunt. In ſpecie *Lectimingiis* internè conducit *Pulvis Capul. Gland.* in *Aqua* vel *Vin. chalyb.* Item *Pulvis Caſtor.* ad ℈i. Junioribus; Adultis verò *ad* ʒi. Ex dictis variæ fiunt *Formulæ*, v. g.

℞. *Tunic. Stom. gallin. pulveris.* ℥ß. *Herb. Agrim.* ℥i. *Erinac. uſt.* ℥vj. *M. f. Pulvis Doſ.* ʒi. *in Juſculo gallinaceo quotidie ſemel aut bis.*

℞. *Pulv. Medul. Lap.* ʒiii. *Gran. Maſtich.* ʒii. *Lign. Aloes reſinoſ. exactè pulveriſ.* ʒiß. *m. f. Pulv. Doſ.* ʒi. *uti ſuprà.*

ARTIC. IV.

De Stranguria.

Stranguria. DEpravata Urinæ excretio cum ſtillicidio, acerbo dolore & comitante & ſubſequente, atque continuâ ad mingendum irritatione, *Stranguria* dicitur. Cauſa *proxima interna* eſt continua Veſicæ irritatio, quam ſub *Dyſuria* conſiderabimus; *externa* eſt *Urinæ acor*, magis Urethram quàm collum Veſicæ interius muco craſſo oblitum, dolore afficiens. *Cauſa.* *Cauſa diſpoſitiva* hujus acoris eſt inertia fermenti Bilis non debitè perficiens Chylum in Duodeno, ſic enim aſſumpta non ritè digeſta aceſcunt, & acore ſuo Veſicam ſtimulant; non ſecus ac *Muſtum*, vel *Cerevifia non ritè defæcata*, Stranguria acore ſuo in Stomacho inſuperabili inferunt. Accedit Ulcus & Excoriatio Veſicæ, urinæ contactum abhorrens, & ex irritatione propellens.

Prognoſis. Quoad *Prognoſin*, difficilior eſt, quæ ex Ulcere Veſicæ, quàm quæ oritur ex vitio Urinæ, in Senibus propter defectum digeſtionis primæ ſæpe incurabilis eſt. Pertinacior Stranguria interdum Ulcus Veſicæ infert. *Cura-*

Curatio. Acor Urinæ temperandus, & Veſicæ læſio corrigenda. Poſteriori ſcopo ſatisfaciunt in *Veſicæ Ulcere* ſuprà poſita. Quoad priorem *opiata* minus conveniunt; optima ſunt *vomitoria*; hinc pro ſcopo averſorio *Jalapa* cum *Tereb.* & *Merc. dulc.* conducunt. *Alterantia* ſunt *Pulv. Glandium, Extractum* paratum ex *Succ. Frax. Alkek. Lapides Cancr.* Inprimis *Succus* ipſorum *Canc. fluv.* item *Pulvis Eſſent.* & præcipuè *Ol. deſtill. Cort. Aurant. Nuc. moſch.* in abuſu Cereviſiæ crudæ; *Decoct. fol. & gemmar. Rib. nig.* cum *Sem. Dauc.* in *Vino rubro.* Egregium eſt etiam *Decoctum Rap.* item *Decoctum Herb. & Bacc. Alkek.* cum *Paſſulis.* Omnibus *Balſamis* præfertur *Balſ. Copayb.* in *Decoct. Petroſel.* Accedit *Oleum Ceræ* in *Decoct. Cicer. rub. Lixivium* ex *Teſtis Ovor.* cum *Vino*; *Vinum* in quo *Silices* candefacti aliquoties extincti; *Spir. Nitr. d. Sal. Tart. C. C. uſt. Sal. ſtip. Fab.* & his irritis ℈i. *Boracis.* Nec omittenda *Aqua infuſionis Ceparum* minutim inciſarum. In pertinaciori malo ex vitio digeſtionis, v. g. in Senibus, confert *Vinum Hiſpan. Malvat. Juniper.* item *Spir. Vin.* potus, dum cubitum itur. *Externè*, ratione continuitatis Umbilici cum Veſica per Urachum, Umbilico illinitur *Litus* ex *Axung. Hirc.* ʒii. *Ol. deſtill. Cer. & Cort. Aurant. an. gutt.* iii. Et ſuffumigatur Veſicæ regio vapore *Raphani* in *Vino* bullientis. Aliàs in malo pertinaciori *Clyſter* ex *Lacte*, & Injectio *Lactis chalyb.* in Veſicam locum obtinent. *Curatio.*

℞. *Spec. diacurc.* ℈v. *Nucis moſch.* ℈ii. *Lap. Canc.* ʒi. *cum Sacch. in ſ. q. Aquæ ſolut. f. Rotulæ adſperg. Ol. deſt. Cort. Aurant. Doſ.* vi. *vel* vii.

℞. *Malvat. Junip.* ℥iv. *Syr. Cort. Aurant.* ℥i. *Spir. carminat.* ʒj. *Miſc.*

ARTIC. V.

De Dyſuria.

Dyſuria. URinæ excretio cum magno conatu, dolore, & ardoris ſenſu, *Dyſuria* dicitur. Differt à *Stranguria* in eo, quòd non guttatim effluat, nec dolorem ante aut poſt excretionem relinquat, nec tam internam Veſicæ ſuperficiem, quàm orificium Veſicæ aut meatum urinarium arrodat. *Cauſa.* *Cauſa* eſt vel Urina acris à copioſis ſalibus hauſtis v. g. in Hypochondriacis, Scorbuticis, uſu Cantharidum,&c. vel frequentius colli Veſicæ, aut meatûs Ur. excoriatio & exulceratio ab attritu Calculi,&c. adeo ut ab Urinâ naturaliter conſtitutâ dolorem patiantur. Huc faciunt Proſtratæ glandulæ exulceratæ à contagio venereo, ut Urinam ipſæ cum dolore ſummo perferant, & ſimul acrem plorent ſuccum, qui Urethram excoriat. Interdum partes urinariæ *per conſenſum* læduntur, in affecto Utero, vel Inteſtino recto, v. g. à Teneſmo, Hæmorrhoid. &c. Excernitur ſubinde in *Dyſuria* mucilago craſſa lactea, quæ nil aliud eſt, quàm nutrimentum Veſicæ & partium urinariarum. *Prognoſis.* In *Prognoſi, Dyſuria* pertinax ad Urinæ incontinentiam & Veſicæ Ulcera diſponit. In Senibus difficulter curatur.

Curatio. *Curatio.* Vel acrimonia Urinæ temperanda, vel partes læſæ reſtituendæ. Utrique ſcopo egregiè ſatisfacit *Malva*, ejus *Conſerva ex flor.* item *Syr.* hinc *Decoct. ſem.* cum *Nitro* vel *Lap. Canc. Decoct. Foreſt. ad Calculum*; *Decocto Herbar.* & *Bacc. Alkek. Decoct. fl. Nymph. Petroſel. Sonchi lævis* cum *Sach.* & *Nitro*; *Decoct. Fl. Malv.* cum *Jujub.* & *Sebeſt.* inprimis *Decoct. Sebeſt.* addito tantillo *Croci ad* ℥v. omni mane. Laudantur *ſuccinata, Troch. de Carabe, Pulvis Joëlis*

ex

ex *Teſt. Ovor. Semen Urticæ, Succinum*, & ſi partes urinariæ exulcerentur *Trochiſci de Alkek.* Tandem *Veſica Capræ* ſeu *Apri ſylv. maſc. ſiccata* & *pulv.* item *Pulv. oſſium Dactylor.* miſtus cum *Pulv. Carnis ſuill.* inciſæ & in clibano ſiccatæ. Accedunt *Lacticinia* & *Oleoſa*; inprimis *Oleum Amygd. d.* cum *Syr. dialth.* & *Pulv. Ocul. Canc.* item *Emulſ.* ex *Amygd. d. Sem. Melon. & Nucl. Perſic.* add. *Lap. Percar.* Egregiè convenit *Lac*, præcipuè ſi *à Canthariḍ.* ſit malum; item *Serum Lactis*, in quo decocti ſunt *Flores Cyani* & *Calcatrip.* Hoc tamen ſicut & omnia *potulenta* calidè hauriantur. His addantur crebrò *Clyſteres*, nunc blandè *ſtimulantes*, nunc *lenientes*, nam quo contumacior eſt alvus, eo intenſior eſt *Dyſuria*. Externè applicatur *Meliſſa, Serpillum, Pulegium*, &c. *calefact.* item *Catapl.* ex *Rut.* & *Parietar.* in *Ol. Scorpion.* coct. vel *Cataplaſma è contuſis Baccis Juniperi, cum Allio in Vino rubro coctis ad Pulmenti formam, & calidè applicatum ad Pubis regionem.* Ungatur & Pubes *Linimento* ex *Ung. martiato* & *Ol. laurin. an.* ℥i.

℞. *Thur. Myrrh. Maſtich. an.* ʒii. *Succin. Croc. an.* ʒß. *Camph.* ℈i. *Antim. diaph. ad pondus omnium. Cum Terebinth. f. Pill. doſ.* ℈i. *Utatur* 10. *diebus.*

℞. *Succ. Liquir. Succin. Thur. an. q. v. cum Tereb. Cypr. f. Pill.* ℞. *Lap. Perc. Oſſ. Sep. Cancror. calcin. pulv. N. M. an.* ℥ß. *Extr. Op.* ℈i. *M. f. Pulvis.*

℞. *Syr. dialth. Fern.* ℥iii. *Syr. de Cich. cum Rhab.* ℥i. *Aq. Nymph. Lactuc. Chamom. an.* ℥iv. *Aq. Cinnam.* ℥ß. *M.*

SECTIO XX.

De Lymphæ in Glandulis Generatione & Motu vitiatis.

SAnguis ad *Glandulas* defertur, ut ibi aliquid ſeparetur, quod ad conſtituendam *Lympham* requiritur. *Lymphæ ſecretio læſa.* Vitia-

Vitiatur hujus Lymphæ generatio, quando ſerum parcius & craſſius, vel copioſius & tenuius eſt: frequentius autem, quando Glandulæ obſtruuntur à materia Lymphæ generandæ viſcidiore, in quo caſu præter *Merc. d.* pro expurgatione, optima ſunt *ſudorifera* ex *Lignis*, præſertim *Junipero*, v. g.

℞. *Raſ. Lign. Junip.* ℥iii. *Raſ. Lig. Saſſafr.* ℥iß. *Cort. Lig. Guaj.* ℥j. *Herb. Roriſm. m.* iii. *Baccar. Junip.* ℥iß. *Macerentur per* 24. *horas in Aqua & Vin. an.* ℔ii. *Coq. in M. B. in Cucurbita cum ſuo alembico juncto ad medias, colatum & deſtillatum M. adde Spir. Sal. armon.* ʒiii. *Syr. Fl. Calend.* ℥iii. *Cap. omni mane bonum hauſtum calidum, expectando ſudorem.*

ARTIC. I.

De Catarrhis.

Catarrhi. LYMPHA glandularum copioſè in partes effuſa propriè dictum *Catarrhum* conſtituit: & quia frequentiſſima eſt glandularum textura in Cerebro, Faucibus, Locisque vicinis, inprimis membranis pituitariis adhærens, cum vaſis excretoriis minutis perforantibus, non mirum, ſi hæ partes Affectibus catarrhalibus frequentius obnoxiæ ſint. Defluit nempe lympha aut copioſa, aut vitiata, è Glandulis inprimis conglomeratis circa Caput, Fauces, Collum, Laryngem, aſperam Arteriam, aliaſque vicinas partes, aëris injuriis maximè expoſitas, unde functionum læſiones, & varia Symptomata exoriuntur.

Cauſa. *Cauſa* eſt acre acidum, partem plus minus ſenſibilem lædens, cujus læſionis occaſione ob fibrarum ſtricturam Lympha è vicinis Glandulis uberius exprimitur, & ita ſemper reſtaurata continuum quaſi rivum

rivum eo derivat. Si gravior ſit læſio, alteratur etiam Spiritus inſitus, & labefactatur propria partis digeſtio, adeo ut loco laudabilis nutrimenti, vitioſum continuo ſubnaſcatur excrementum, quod ſimiliter novum alimentum corrumpendo, partem magis magiſque lædit, unde *Catarrhus habitualis.*

Cauſæ remotæ ſunt 1. Digeſtionum particularium errata; hinc poſt Variolas acidum oculis infixum, & Gas acidum inſpiratum Laryngem irritans & lædens, Catarrhum excitat: imò acidum fermentum circa Dentium radices hærens, character Phthiſeos hæreditarius, & quodvis Fermentum acre ex digeſtione privata enatum, Pathemata catarrhalia infert. Huc facit aër externus & inſpiratum quodvis acre partes Thoracis lædens & ad catarrhales Defluxiones irritans, non ſecus ac ſternutatoria acria Lympham copioſam è Naribus emungunt. 2. Ipſa Lympha in ſe acrior, acidior & ſalſior (citra occaſionem partis læſæ) ad ſui excretionem Glandulas ſtimulans, & tandem partes lædens; idque inprimis, ubi imminuta eſt Urina, aut inſenſibilis Tranſpiratio; & frequentiſſimè, ubi Chylus in Stomacho ex digeſtione pravâ generatur aquoſus & nimis ſalſus, unde Sanguis & ſeroſior & acrior evadit, & conſequenter Lympha vitiabitur. Hinc eſt, quod Scorbutus & Tabes ex acrimonia Sanguinis, Affectus catarrhales ex acriori lympha junctos habeat. In Catarrhis epidemicis, acre inſpiratum partim lympham inquinat, partim loca, per quæ tranſit, irritat. *Remotæ.*

Differentia. Catarrhus eſt vel *accidentalis* & facilè delebilis; vel *habitualis* crebrius recurrens, & ſpirituum influxum labefactans, cujus cauſa eſt partim loci tonus ſemel læſus ex Spiritûs inſiti deficientiâ, partim remanens à prægreſſo Catarrho fermentum *Differentiæ*

mentum p. n. quod ſubinde commotum partem denuò irritat. Eſt etiam *Catarrhus* vel *mitis* ſeu *frigidus*, à lymphâ inſipidâ uberius effusâ ortus, vel *acrior* ſeu *calidus*, à lymphâ corroſivâ, cum dolore, & diſpoſitione inflammatoriâ. Eſt porrò nunc *tenuis*, in *principio* nempe; nunc *craſſus*, ſcil. in incremento & ſtatu, quando parte excoriatâ ejus nutrimentum proprium Lymphæ ſe aſſociat, & ſpiſſiorem ac temperatam reddit. Non multum differt à *Catarrho* vero, jam explicato *Catarrhus minus propriè ſic dictus*, ex ſeri ſanguinei decubitu, ob fibrarum aliqualem ſtricturam, & contentorum remoram: hinc frigus externum poſt corporis æſtum Catarrhum, & refrigeratio nocturna partis, propter clauſos poros, Dolorem infert; atque Serum ſcorbuticum in pedibus *dolores lancinantes*; Dentium irritatio & hinc fibrarum ſtrictura *Tumorem Maxillæ ſeroſum*; & Serum acrius pleuram fortuitò irritans *notham Pleureſin*, Catarrhis tributam, inducunt. *Cauſa occaſionalis* eſt læſio & irritatio, vel ex occaſione externâ, refrigeratione, &c. vel ex ipſius ſeri, pro materia Lymphæ diſtributi, acredine, vel in Malo habituali ex vitioſo fermento infixo, & ob ſpiritus inſiti vitium nato.

Symptomata *Symptomata* pro Partium affectarum varietate notabili variant. In genere præcedunt Capitis gravitas, ſenſuum Torpor, artuum Laſſitudo, Horripilatio dorſi levis, Febricula veſpertino tempore exacerbata, inprimis ſi majus ſit vitium Lymphæ, præſertim Glandularum conglobatarum, Sanguini in axillarem ſiniſtram infuſo junctæ; Tuſſis, Raucedo, Sputum & Pathemata doloroſa, etiam veſperi & noctu magis affligunt, quamdiu *Catarrhus tenuis* eſt; dum verò craſſior Lympha peccaverit, æqualiter ferè omni tempore affligunt. In *Catarrho calido*

lido omnia intenſiora exiſtunt. Crudeliſſimi ſunt ſcorbutici Catarrhi, ſuperſtite enim fomite in Maſſâ ſanguineâ recidivant. Si *Catarrhus* ex interno partis vitio originem ducat, crebrior Recidiva, & mutationis tempeſtatum prompta ſenſatio Spiritûs inſiti debilitatem produnt. Si ex dyſcraſia Maſſæ ſang. & Seri, vitio Ventriculi, hoc innuunt crebriores, & ex uno loco in vicinum remoti *Catarrhi*, item Sputatio, dum multum ſudant Ægri, aut de læſione digeſtionis Ventriculi querimoniæ.

Prognoſis. Catarrhi à vitio interno pejores externis; peſſimi autem hæreditarii, & à vitio partis privato orti. Quo ſæpius recurrunt, eo periculoſiores propter ſpiritûs inſiti labefactationem. In Senibus difficiles ſunt curatu, partim propter digeſtionem, & Spiritûs partium inſiti debilitatem, partim propter Lympham acriorem & acidiorem. In ſpecie periculoſi ſunt ſi Caput petant, Plexus enim choroideus, æquè ac Glandula pinealis & pituitaria, circa Lympham occupatus eſt; adeo ut Lympha vitioſa ſecreta, & Cerebrum inundans, gravia Capitis ſymptomata inferat. Quo facilius excretione aliquâ factâ levatur Catarrhus, eo melius, quia minus periculum eſt, ne ex graviori læſione partis, gravius malum ipſi immineat. *Prognoſis.*

In *Curatione*, primariò reſpiciendum ad cauſam læſionis & irritationis partis, nam Lymphæ è Glandulis effuſio, & Seri à ſanguine ſeparatio atque retentio, non ſunt niſi affectus irritationis præviæ. Deinde Lympham effuſam aut effundendam removere oportet & corrigere; ac partem læſam reſtituere. Pro his ſcopis acquirendis obſerva 1. Inter *Evacuantia*, *Sudorifera* & *Diuretica* eminere inprimis *ſuccinata*, *myrrhata*, *Salia volat.* CC. *Succin.* &c. atque Remedia ex *Lignis*. *Curatio.*

Purgantia

Purgantia minùs conveniunt, niſi contumacior ſit *Catarrhus*, ac ex Stomachi vitio, quo in caſu ad *Vomitoria* & *Purgantia* accedendum, v. g. ℞. *M. pil. de Succin. Craton.* ℈i. *Extr. Abſinth. gr.* v. *Reſin. Jalap. gr.* iij. *Scamm. ſulph. gr.* i. *Cum ſ. q. Ol. ſuccin. f. Pill.* Item *Jalap.* cum *Rhabarb. Helleb. nig.* & *Merc. d.* Item *Decoct. melanagogum* cum *Lign. Saſſafr. Pill. Aloephang. &c.* 2. Si concurrat Lymphæ acrimonia vitioſa, *opiata* proſunt, *ſuccinatis* & *aromaticis* miſta, expectando levem ſudorem: exhibentur veſperi in *Catarrho tenui* noctu ingraveſcente. Vitentur tamen in *Catarrho epidemico* vel *critico*, item in Statu. 3. *Fonticuli* & *Veſicatoria* productum morboſum unà cum Sanguine & Sero laudabili emungunt, unde imminutâ nonnihil materiâ catarrhali, inſultus mitior evadit, ſed cauſam non attingunt; adeoque Catarrhis contumacibus ſæpius recidivantibus palliativum tantùm remedium exiſtunt. 4. *Venæſectio* per ſe locum non habet: ſed in Plethorâ, & ſuppreſsâ conſuetâ Sanguinis evacuatione, ac ubi confeſtim nimius fit decubitus catarrhalis in partem aliquam, eadem ſecundùm revulſionem & derivationem inſtituta, proficua eſſe ſolet. 5. Poſt *opiata*, *ſudorifera appropriata* in paroxyſmis catarrhalibus ſerum minuunt, & ſordes abſtergunt, atque ſimul balſamicâ vi idem corrigunt atque partes roborant.

Remedia ſpecifica. *Appropriata* igitur ſunt omnia ex *Junip.* ejuſque *Baccis* parata; *Myrrha*, quælibet *ſuccinata*; *Cinnabaris* tam *nativa* quàm *Antim. Salia volatilia* tum *ſimpl.* tum *oleoſa.* Nobiliſſimum eſt *Lign. Saſſafr.* & ſtomachicum, & ſerum corrigens, ſimulque per Urinam & Sudorem evacuans, unde egregia eſt ejus *Eſſentia*, parata cum *Spir. ſerpill.* commendatum enim eſt *Serpillum* ad *Catarrhos*, ſicut & *Roſmar.*

Satureja,

Satureja, Guajacum. Saſſafratis autem adde *Summit. Pini* in *Catarrho ſcorbutico.* Nobile quid eſt *Maſtiche*, adeoque *Decoctum Ligni lentiſcini.* Mirè Sanguinem emendat & Ventriculum roborat *Radix Caryophyllatæ*, unde decantatum eſt *Vinum illud medicatum Paracelſi* ex *Rad. Caryophyllat.* & *Acor. adulter.* Egregium quoque eſt *Succinum* cum *Eſſent. Serpilli* uſurpatum; item *Liq.* CC. *ſuccinat.* paratus cum *Elæoſacch.* ex *Ol. deſt. Succin. & Sal. vol. Succin.* Item *Myrrha* cum *Tinctura Tart.* in *Eſſentiam* ſoluta; *Flores Sulph. Balſ. ſuccinat. Juniperin.* Hinc *& Sal volatile* CC. *& Spir. Salis armon.* cum *Ol. Mac. & Spir. Vini*, tam curativè ſudorem movendo, quàm præſervativè contenta corporis alterando ſalutarem effectum præſtant.

Externè conveniunt *Suffitus nervini*, hinc *Litus* ex *Ol. deſt. Menth. Majoran.* &c. cavendo interea, ne qui capitis ſunt debilioris, ab hujuſmodi fumoſis & penetrantibus ad Sternutationem irritentur. Huc facit *Fumus Tabaci* addito *Sem. Aniſ. Coriandr. & Succino*, qui irritans illud reſolvit, lympham corrigit, attenuat & evacuat, ac virtute narcoticâ motus catarrhales ſiſtit. Ulterius *anticatarrhale* eſt *Empl. de Beton.* cum *Gum. Tacamah.* in *Oleis appropr. malax.* In *Catarrhis externis*, inprimis ex refrigeratione poſt ſudorem, & doloribus lancinantibus, cavendum ab *oleoſis* poros replentibus: ſed applicanda *Tacamahaca* in Vino ſoluta, & extenſa ſuper alutam. Quòd ſi cutis ex *gummatum* applicatione tollatur in Puſtulas, præmiſſa frictione applicetur *Tinctura aromatica*, ex *Spiritu Vin. & Sem.* 4. *cal. maj. Eruc. Sinap. Rore marino, Majoran. Salv. Serpill. &c.* infuſis parata. *Externa.*

ARTIC. II.

De Coryza.

Coryza. SI Lympha naturaliter Nares humectans, copioſa, tenuis & acris defluat, eamque ſucceſſivè liquor ſpiſſus, varieque interdum coloratus inſequatur, Catarrhus eſt *Coryza* dictus. Cujus cauſa præter vi- *Cauſa.* tium Lymphæ & Maſſæ ſangu. internum, frequentiſſimè eſt aër hybernus interiora Narium lædens, non ſecus ac in Labiorum & Manuum fiſſuris; occaſione cujus funditur primo tenuis acris humor, qui in progreſſu nutrimento partis excoriatæ ſociatus, ſpiſſior evadit, & Narium ſuprema obſtruendo inſpirationem tollit. Idem præſtant *Sternutatoria acria* crebrius uſurpata; item Fumi minerales inſpirati. Quando procedit à ſimili cauſa externa, læditur ſimul Larynx cum Faucibus, partim à cauſa externa, partim à lympha è Glandula pituitaria, unde Sputatio & Tuſſis. Interdum effluvia è Naribus affectis exhalantia fermenti naturam obtinent, & aliorum Naribus attracta *contagioſa* eva- *Prognoſis.* dunt. In *Prognoſi*, periculo caret, modò acrior lympha non exulceret interiora Narium, & ita Ozænas vel Narium Ulcera producat.

Curatio. In *Curatione* Irritatio in *principio* ſiſtenda, & mucus productus in *incremento* abſtergendus; ſociando ſimul nunc *laxantia*, nunc *ſudorifera*, pro conditione Patientis, & *Catarrhi epidemici* vel non *epidemici*. Irritationem ſiſtunt inprimis *Oleum Aniſ.* illitum, & ſi jam Nares cum rubedine doleant atque excoriatæ ſint, cum *polentâ* ſubactum; *Camph. in Oleo Amygd. d.* ſoluta & extrinſecus Naribus applicata; Odor *Cornuum raſpat.* *Suffitus* ex *Gum. Animæ*, Naribus, Ore & toto corpore exceptus; addito ſubinde

Succin.

Succino Thur. Maſtich. & Benzoe. Mucus coacervatus evacuatur per *Nodulum ſequ.* ℞. *Fol. Major. p.* iii. *Sem. Nigel. contuſ.* ʒii. *Ol. deſt. Major. gut.* ii. *Ol. deſt. Succin. & Aniſ. an. gt.* vi. *M. d. cum ſtylo.* Item per *ſternutatoria* ex *Vitriol. ad alb. calcin. gr.* xii. *in* ℥ij. vel iij. *Aquæ Major. dilut.* Liquorem filtratum Naribus attrahendo. Si Nares obſtruantur, optimus eſt *ſuffitus Aceti ſuper Ferrum candens effuſi*, item Litus ex *Ol. Nicot. & Irin. an.* ʒi. *Ol. ſtill. Majoran. gt.* vi. intrinſecus Naribus illinendus. Si Caput ſit grave & obnubilatum, Vertici illinitur *Balſamus Per.* vel, ubi fortius agendum, *Oleum deſt. Succin.* Pro præſervatione partium Oris, in principio retineantur in Ore *Troch.* ex *Mithrid. & Olibano.*

Quoad *Faucium phlogoſes & dolores*, Guſtûs abolitionem & Tuſſim, Coryzæ graviori ſupervenientia, præter *ſuffitus* ſuprà dictos, conveniunt *opiata* veſperi exhibita, & Lympham acriorem incraſſantia, inprimis *papaverina.* Si viſcidior mucus hinc genitus illas partes obſideat, uſurpantur *incidentia expectorantia.* Solent noſtræ mulierculæ Fauces & aſperam Arteriam à læſionibus aëris præſervare, maſticando & deglutiendo jejuno ſtomacho *Paſſulas majores* in *Spir. Aniſ.* maceratas; inductos verò Catarrhos Faucium & Laryngis ferè curant per *Ficus*, quibus in fruſtula diſſectis *Spiritum Vini* optimum affundunt & deflagrant, continuè agitando, hinc fruſtula hæc ſemi aſſata veſpertino tempore comedunt. *Phlogoſes Faucium.*

ARTIC. III.

De Hydropibus particularibus; inprimis Aſcite, Hydrope Pectoris & Hydrocephalo.

INterdum Lympha in motu ſuo per vaſa lymphatica impedita ſtagnat, unde ſpatiola vaſorum intra *Hydrops.*

Valvulas intercepta intumeſcunt inſtar veſicularum aquoſarum; donec rumpantur à diſtenſione nimiâ, aut erodantur ab acrimonia Lymphæ. Ruptis ſic vaſis, Lympha in cavum effunditur, unde *Hydropes particulares*; vix autem *univerſales*, cum Lymphæ motus in univerſo corpore impeditus vix ſupponi queat.

Aſcites. Inter *Hydropes particulares* frequentior eſt *Aſcites* ſeu *Hydrops abdominis*, partim quia plura continet Viſcera copioſis vaſis lymphaticis inſtructa, partim quia Meſenterium inſtructum eſt vaſis lacteis, quorum ruptio, & exinde Chyli in Abdomen deſtillatio, contumaciſſima eſt *Aſcitis* cauſa; inprimis poſt hauſtum frigidæ in corpore æſtuante, quia ſic pituita Inteſtinorum à calore attenuata, Vaſa lactea penetrat, & poſtmodum ſuperveniente frigore ſpiſſata vaſa eadem & glandulas obſtruit, unde vaſis diſtentis & ruptis ſequitur *Hydrops ſubitaneus*. Colligitur hæc aqua nunc intra Peritonæum, nunc intra cavum Omenti, nunc intra partium membranas, & quidem veſiculari formâ. Hujuſmodi Hydrops *Hippocrati ſiccus* dicitur, quia ſolum Abdomen tumidum eſt, Pedes verò, aliæque partes aridæ ſunt, ſqualidæ & marceſcentes. In hoc Urinæ ſunt pauciſſimæ, ſplendidæ, croceæ inſtar icteritiarum, ſed non adeo craſſæ, & in ignem effuſæ ardent. Cauſam diximus eſſe Lymphæ vel Chyli impeditum motum: præter quem, Sanguinis ſubita ſuppreſſio, aut in interna parte effuſi grumeſcentia, ad Hydropem hunc diſponere obſervatur; quo forſan facit *experimentum Loweri de Corde*, p. 124. & 125.

Cauſa.

Curatio. In *Curatione* obſtructio Vaſorum lymphaticorum aut lacteorum per *ſalina diuretica* aut *ſudorifera* ſolvatur. Sanguini grumoſo, ſi quis ſit, per *appropriata* ſuccurratur. Aſſerit *Lindanus*, in Hydrope ſicco non purgantia,

gantia, ſed nitrata & Sanguinis acrimoniam temperantia convenire. *Paracentheſis* hic optima.

Pectoris Hydrops fit plerumque in utraque, rarò in alterâ ſolùm Thoracis medietate. Præter *Cauſas communes*, ruptio Vaſorum lymphaticorum & lacteorum frequenter accuſanda eſt; item *Hydrocele diſcuſſa*, ſingularis enim eſt Pectoris cum Teſtibus conſenſus. Adeſt Dolor gravans in pectore, ſonitùs fluctuationis, dum corpus movetur, Tuſſis ſicca, Reſpiratio difficilis veſperi intendens, ſubinde Orthopnœa, Appetitus proſtratio, Palpitatio cordis, & interdum Febricula. In *Prognoſi*, ſæpe mortem inducit, ſaltem recidivat. *Curatio* fit per *Succ. Bryon. Suc. Ireos noſtr.* pro purgatione; *Decoct. ſudoriferum*, & alia in *Aſcite univerſali* laudata. *Paracentheſis* hic maximè ſalutaris eſt, ſi maturè, antequam Viſcera corrupta ſunt, inſtituatur. *Pectoris.* *Curatio.*

Succedit *Hydrocephalus*, ſeu *Hydrops Capitis*, qui eſt triplex, 1. Collectio aquarum inter partes cutaneas & Cranium. 2. Inter Cranium & Cerebrum ſeu inter Meninges. 3. In ventriculo Cerebri, Cerebrum & ipſam Calvariam diſtendens. *Cauſa proxima* eſt Lymphæ extravaſatio. *Cauſa remota* inter alia eſt ſitus Infantis in Utero, ita ut nimis inclinetur caput & impediatur Lymphæ reditus; unde etiam Partus difficilis. Frequentior eſt hic *Hydrops* in Infantibus propter facilem Suturarum diſceſſum. Aquæ in Cerebro collectæ potius Apoplexiam vel alios morbos inferunt. Dantur etiam obſervationes, licet raræ, *Hydrocephali* in Adultis. Si adſint Flatus, caput leviter pulſatum inſtar Tympani reſonat; & tumor digito preſſus, aut non recedit, aut ad priſtinum ſtatum illicò redit. Si humor colligatur extra Cranium, caput ſplendeſcit; pulſatum non ſonat: preſſus Tumor cedit, & non re- *Hydrocephalus.* *Cauſæ.* *Signa.*

vertitur ad priſtinum ſtatum. Si colligatur inter Cranium & Cerebrum, Tumor non adeo mollis eſt, Frons quaſi exporrectus, Oculi intenti, tumidi, & lachrymantes,ac ferè inſignis Senſuum hebetudo. Si hæ circumſtantiæ abſint, & intumeſcat Caput, collectio eſt in Cerebri Ventriculis. Collectio ſuprà Cranium facilè, inter Cranium & Cerebrum difficulter, intra Cerebrum tandem difficillimè curatur.

Curatio. In *Curatione Hydrocephali* conveniunt *Clyſmata*, Adultis eadem purgantia, quæ in Aſcite univerſali, Infantibus *Merc. d.* cum *Syr. Roſ. ſol.* item *Tinctura Tartari.* Sed internis præferenda ſunt externa, vel *diſcutientia* vel *ſenſibiliter evacuantia. Diſcutientia* ſunt *Litus* ex *Oleo Chamom.* cum *Balſ. Sulph. tereb.* & *Ol. deſt. Succin.* item *Cochleæ* in *decocto cephalico* contuſæ applicatæ; *Fotus* ex *Lixivio Calc. viv.* ſeu *Decocto Calcis viv. Sulphuris* & *Vitrioli* colato; *Cataplaſmata* & *Fomenta* ex *Chamom. Melil. Artemiſ. Stoech. Arab. Calaminth. Roremar. Abſinth. Orig. Puleg.* quibus *Farin. Fab.* & *Lupin. Sterc. columb. capril. Sem. Aniſi, Cumini*, ac *ſimilia* addi poſſunt. Denique *Eſſent. Roriſmar. Salv. Hyper.* & pro recens natis ſola *Olei Hyper.* continua inunctio. His irritis acceſſus fiat ad *ſenſibiliter evacuantia*, *Sectionem* nempe *chirurgicam* in *Hydrocephalo externo* tolerabilem, ſed in *Hydrocephalo intra Cerebri ventriculos* periculoſiſſimam. In *Hydrocephalo intra Cranium* cautè fiat ſectio, & caveatur, ne unicâ vice nimium exhauriatur.

COLLEGII PRACTICI
LIBER II.

SECT. I.

De Spirituum animalium generatione vitiatâ, indeque motûs & ſensûs Læſionibus: In ſpecie de Vigiliis & Somno vitiatis.

SAnguis defertur ad Cerebrum ac Cerebellum, ubi ab eodem ſeparatus *Spiritus vitalis* abit in *Spiritum* ſic dictum *animalem*, à quo & ſentiendi habemus poteſtatem, & movendi activitatem, cum ratiocinationis ſublimiore actione. Pro hujus *Spiritus* varia conſtitutione obſervatur non ſolùm diverſitas Operationum animalium in ſingulis Individuis, ſed etiam in conſtitutione morboſa, variæ in Senſu & Motu, quin & Intellectus operationibus, læſiones oriuntur. *Spirituum Morbi.*

Diverſitas Spirituum dependet à varia craſi Maſſæ ſangu. & hinc diversâ conſtitutione Cerebri, tam ſecundùm texturam naturalem, à Sanguine & Spiritu influo multum variatam, quàm ſecundùm conformationem mechanicam ratione pororum, ductuum, &c. quæ omnia Spiritum animalem variant. Hinc deducenda eſt inſignis illa ingeniorum diverſitas. Si *Spiritus* hi *animales* vitiosè generentur, aut præternaturaliter alterentur, unà cum Organorum corporeorum, tam Cerebri quàm aliorum, variâ conſtitutione, quaſvis læſiones in Senſu & Motu

Motu inducunt. Generantur autem Spiritus animales vitiosè, ex *defectu*, ex *abundantia*, & *depravatione*.

Syſtematis nervoſi ſtatus. Antequam autem in ſpecie *Affectus facultatis animalis* conſideremus, notandum I. Syſtema nervoſum ex fibris nunc delicatiſſimis, nunc firmioribus conſtare, quæ naturaliter tenduntur, & ſimul vim quaſi elaſticam obtinent ad Motum; quæ vis ſub impetu interno Spirituum animalium, motum Animantium infert. Si verò impulſu externo commoveatur, Senſum *externum* facit. Ita ut Spirituum diversè conſtitutorum diverſi motus, & fibrarum nervearum diverſa textura, totam *facultatem animalem* abſolvant. 2. Cerebrum & Nervos ſingularem conſenſum habere ad extra cum motu Lunæ. 3. Mirabilem conſenſum habere Cerebrum & partes connexas cum Viſceribus Abdominis, in ſpecie Ventriculo. Unde ex læſo Capite vomitus, ex imminente vomitu Vertigo, ex Stomacho Vigiliæ, ex imaginatione ſubverſio Stomachi, in Picantibus & Hypochondriacis imaginationis læſio, ex affecto Abdomine in Hyſtericis motus convulſivi partium externarum, & *opiata* in Stomacho *facultatem animalem* afficiunt. 4. *Spiritus animales* eaſdem ſubire materiales conditiones cum Sanguine.

CAP. I.

De Vigiliis Nimiis.

Agrypnia. SPiritus *animales* in naturali ſubtilitate moti, mediantibus fibris in organis Senſuum promptè recipiunt impreſſiones, varioſque obeunt motus, quo in caſu animal vigilare dicitur, cujus privatio eſt Somnus, quæ duo neceſſariâ viciſſitudine ſe mutuo

tuo inſequuntur. Viciſſitudo hæc ſi tollatur, itá ut Somnus vel deficiat vel parcior ſit, oritur *Agrypnia.*

Cauſa proxima omnis *Agypniæ* eſt motus Spirituum animalium aut nimius, aut ſaltem continuus, in organa corporis vel interna vel externa, ſenſilium objectorum impreſſiones Cerebro communicans. Cauſa autem perpetui aut nimii Spirituum influxus eſt 1. Objectum ſenſile tam intra, quàm extra corpus afficiens, & ſpirituum motum excitans, v. gr. Clamor fortior, Dolor quicunque, Tuſſis, Dyſpnœa ſeu ſenſibilis moleſtia circa Pulmones, & frequentiſſimè materia quædam vitioſa in primis viis hærens, quæ *Agrypnias* & *Pavores* Infantum inducit, Vigiliarum etiam poſt largam cœnam, aut ſub alvo obſtructâ, indubia cauſa exiſtit. His accedunt Animæ rationalis curæ ac meditationes, quæ Spirituum animalium motu ceu inſtrumento utuntur. 2. Cauſa *ſecunda* nimii Spirituum Influxûs eſt ipſum Vitium morboſum, aut *Spirituum animalium*, quando mobiliores à calore, Febribus, &c. redduntur, aut à miaſmate maligno vel animi Affectibus irritantur; aut ipſius Cerebri vitium Spiritus in continuo motu ſervans, vel propter pororum nimiam apertionem, inprimis per inediam, ſub qua Cerebrum minùs humectatur; aut propter fibras Cerebri irritatas per nutrimentum acrius ab alimentis acrioribus aſſumptis, aut per ſerum acrius undecunque Cerebro communicatum. Senibus *Agrypnia* frequentiſſimè ſupervenit, partim digeſtionis primæ vitio & Chyli nutritivi defectu, partim ex Cerebri ariditate & pororum aperturâ, liberrimum Spiritibus commeatum permittente. *Melancholici* denique moleſtiſſima patiuntur *pervigilia*; quia præter phantaſmatis melancholici continuam ſpeculationem, Cauſæ.

eorum Maſſa ſangu. acrior, & vitio digeſtionis primæ acidior eſſe videtur, unde Spiritus acriores generantur, & inſimul fixiores; motum impreſſum ſemel in Cerebro diu retinentes; fibræ etiam medullares Cerebri à nutrimento minùs temperato vitiantur.

Prognoſis. *Prognoſis.* Vigiliæ debilitatem inferunt. In ætate conſiſtente, aut Sexu muliebri plus nocent, quàm in ætate Juvenili aut Sexu virili. In Morbis chronicis, præſertim melancholicis, citra noxam diu continuantur; nonnunquam tamen in fatuitatem terminantur. A Vigiliis Convulſio aut delirium malum.

Curatio. *Curatio.* Objectum irritans removendum, ſpirituum impetus blandis anodynis, aut benè correctis narcoticis corrigendus, temperatis nutritivis Cerebrum humectandum. Ex quibus patet, *Univerſalia* vulgò dicta, nempe *Venæſectiones, Purgationes*, &c. niſi per accidens, nil conferre. Vera itaque remedia ſunt *refrigerantia* & *humectantia*, hinc *temperata* blandè nutrientia, & tandem papaverina. In ſpecie *Emulſiones ex Seminibus quatuor frigidis major. Sem. Papav. & Amygd. dulc.* cum *Aqua Nymph.* item *Decoctum Hord.* cum *Papav.* & *Liquir.* Sed *papaverina* & *narcotica* primatum ducunt: quibus *Crocus*, & ſuo modo *Abſinthium* addenda ſunt. Notandum verò, opiata omittenda eſſe, quando Vigiliæ ſunt inſtantis criſeos ſignum, quando anguſtiam pectoris in *Dyſpnœa, Hydrope*, &c. conjunctam habent, ne ſcilicet à ſomno fortiori ſuffocetur Æger; quando Senes ſunt inſomnes, illis enim confortantia potius conducunt; & tandem, ubi vires exhauſtæ ſunt, niſi ſaltem in parva quantitate & partitis vicibus exhibeantur.

Interna.

Externa. *Externè* ad *Agrypniam* uſitatæ ſunt Lotiones Manuum,

nuum, Pedum & Temporum, cum *Decocto fol. Lactuc. Nymph. Solan. Vitis, Flor. Chamom. Capitum Papav.* ſactæ. Inunguntur etiam Tempora *Medullâ crurum Vituli* recenti, item *Oleo Sem. Papav. expreſſ. Ol. Nucis moſch. expr.* aut *Ungu. Popul.* cum *Extracto Opii.* Applicantur etiam Temporibus ac Fronti Emulſiones ex *Nucleis Perſic.* & *Sem. Papav. alb.* cum *Aqua Nymph.* vel *Lacte muliebri* paratæ. Itidem temporibus illiniri poteſt *Liquor Vermiculorum* in globulis *Cynosbati* repertorum. *Cerumen ex auribus Aſini* extractum, & aliquali quantitate Temporibus illitum potens eſt narcoticum, ſed periculoſum. *Turundæ* ex grano uno atque altero *Laud. Opiat.* Naribus indita; ut & *Aqua Roſar.* cum *Opio* & *Croco* tepidè Temporibus applicata, ſomnum optimè inducunt.

In Vigiliis Senum conveniunt non tam *anodyna,* quàm *confortantia* digeſtionem primam promoventia, v. g. *Vinum dulce* & *Remedia ambrata* atque *moſchata.* *Agrypniæ* in *Catarrhis frigidis* per uſum *Piperis albi,* item per *Electuaria* ex *Aromat.* & *calidis* optimè ſopiuntur. Alii in *Vigiliis nimiis,* à cruditate *Ventriculi, Spiritûs Vini* uſum poſt cœnam commendare ſolent. In *Agrypniis* cum Spirituum abſumptione, *Vina dulcia* cum talibus *analepticis* ſunt optima; aut ſi propinanda *Papaverina,* eadem *Aromaticis* ſocianda ſunt, ad imitationem *Philoniorum.* *Vigiliæ Senum.*

CAP. II.

De Somno nimio.

DIſtinguendus eſt Somnus præternaturalis nimius ab *Impotentia vigilandi,* dum Ægri ab operationum *Somnus nimius.*

tionum animalium imbecillitate, inſtar dormientium jacent, utut revera vigilent, & acceſſu cujuſdam Perſonæ inconſuetæ oculos aperiant, iterumque collabi ſinant. Diſtinguendus porrò eſt nimius *Somnus præternaturalis*, à *Somno nimio* non naturali, poſt laſſitudines, ſanguinis excretiones, dolores, & quemvis etiam Spirituum ſubitò exhauſtorum defectum. Sæpè porrò *Lipothymia* in Hyſtericis, atque debilioribus poſt partum, & poſt largiores *Venæſectiones*, ſub ſpecie *Somnolentiæ*, ingruit.

Cataphora. Si Somnus nimius præternaturalis jungatur cum *Delirio* tali, in quo excitati Ægri verè delira loquuntur, ac denuo in Somnum relabuntur, vocatur *Coma ſomnolentum* & *Cataphora.* Si *Delirium* ſit tale, ut licèt dormiant, propter gravia Inſomnia tamen, quoad internas operationes animales revera vigilent, clamitent & inordinatè ſeſe moveant, dicitur *Coma vigil.* *Comata* hæc obſervantur ſæpè ſine Febri, licèt utplurimum ſint Febrium ſymptomata. *Coma.*

Si ſopor ſit profundus cum delirio, & inſigni oblivione, conjunctus cum Febre lenta, *Lethargus* ſeu *Veternus* appellatur. In hoc affectu Ægri momento citius omnium ferè obliviſcuntur, & excitati delira loquuntur, ſicut ii, qui ex profundo ſomno excitati naturaliter, non adeò appoſitè reſpondent. Febricula lenta adeſt, eaque continua, quæ ferè veſpertino ac matutino tempore exacerbatur. Calor nec acris nec mordax, pulſus frequens & magnus; Urina ut Jumentorum redditur turbida. *Lethargus.*

Si Somnus ſit adeo profundus, ut Æger vix aut nullâ ratione excitari queat, quin ſtertendo profundè admodum dormiat, ſalvâ tamen manente Reſpiratione, dicitur *Carus*, qui proximus eſt ad *Apoplexiam* gradus. Nam ſi ab *internâ* cauſâ oriatur, revera erit *Apoplexia laxior*; ſi ab *externâ*, *Carus* dicitur. *Carus.*

dicitur. Proprieque *Carus* fit ab errore quodam externo, inprimis nimiâ Ebrietate, Fumis Carbonum, aut potuum fermenteſcentium hauſtibus; nimio *Croci* odore, abuſu Fumi Nicotianæ, diutino ſub Juglande Somno, unde Nuces illæ Græcis dictæ ſunt κάρυαι. Mercurii vapore Naribus excepto, contuſionibus aut concuſſionibus capitis,&c. Huc pertinent *Noctambuli*, in quibus revera eſt *Somnus vigilans* & *Vigilia ſomnians*, dum clauſis organis Senſuum externis dormiunt, ſed per Spiritus paulo fixiores ſub imaginationis actione agitatos vigilant. Ab hoc enim poſſeſſore moventur quidam, neſcientes tamen quorſum. Uno nomine eſt validum Somnium. Clauſis quidem oculis in locis, quæ alias peragrare ſolent, conniventibus verò in locis minus conſuetis, ſubinde non ſine nocumento, vagantur. Eſt gradus levior Delirii aut Melancholiæ hypochondriacæ, Lunæ phaſibus auſcultans, qui ſimili ratione curatur. *Noctambulatio.*

Cauſa. Sicut Somnus naturalis, ex aliquali Spirituum torpore, & phlegmaticâ diſpoſitione oritur; ita nimius Spirituum animalium torpor cujuſvis Somni præternaturalis *cauſa proxima* exiſtit. *Cauſam remotam* ſuggerunt nimia aquoſitas aut pituitoſitas Maſſæ ſanguin. & hinc Cerebri; vel ea, quæ Spiritus animales narcoſi ſeu ſtupore quodam afficere poſſunt. Facilè fieri poteſt, ut ratione Glandularum hinc inde in Cerebro reperiendarum, *Lympha* in motu ſuo impedita Cerebrum nunc inundet, nunc ex Maſſâ ſangu. mediante colluvie ſeroſâ, variis recrementis onuſtâ, in Cerebrum deſtillet. A tali cauſa Spiritus animales torpidiores ac phlegmatici redduntur, eorumque debita expanſio in porulis Cerebri hinc inde refertis impeditur. Hinc eſt, quòd *Hydrocephalus*, & *Morborum* criſes *Cauſa.*

Lethar-

Lethargum inducant; quod Infantes, propter Cerebrum humidius, & *Phlegmatici* aut Catarrhis capitis obnoxii, facilè in Somnum inclinent. Hinc eſt quòd *Suppreſſio Urinæ*, & crebrior *Capitis lotio* ſomnum inferant. Hinc eſt quòd ventriculi Cerebri in mortuis multâ aquâ pleni reperiuntur, quod *Lethargus* ex vitio ſeri cum *Arthritide* periodicè ſæpè recurrat; & gravi ſternutatorio levetur. Quoad vim narcoticam, ex cauſis internis enatam, ac Spiritus figentem, hanc inexpugnabilis iſta dormiendi neceſſitas & junctum Delirium, effectus Opiatorum ſimillimi, confirmant. Hujus virtutis ſubjectum eſt *acre oleoſum*, non præcisè in Capite, ſed in primis Viis & Hypochondriis contentum. Huc facit *Somnolentia* in *Peſte*, illa item ex aurâ venenatâ è pollice emiſſâ, per Cauſticum actuale Pollici admotum curata; item illa à Vaporibus uterinis in Paſſione hyſtericâ, & aliàs à Lumbricis, oriri obſervata. Febris lenta *Lethargum* concomitans, videtur eſſe ex genere *Lymphaticarum*. In *Comate vigili* præter dicta in ſpecie malignitatis narcoticæ ratio eſt habenda.

Prognoſis. *Prognoſis.* *Coma*, præſertim *vigil*, in Febribus ardentibus utplurimum lethale eſt. Lethargici intra ſeptem dies moriuntur, quos ſi effugiant ſani evadunt. Sanatur autem Lethargus, evacuatâ vel ſponte vel arte materiâ peccante per alvum, aut erumpentibus Parotidibus die critico, aut ſi fiat copioſa ejus per os aut nares emunctio: quibus ſi adjungatur Febris, & reliquorum Symptomatum remiſſio, ſpes eſt Ægrum convaliturum: contrà ſi accreſcant Symptomata, & erumpat ſudor frigidus, inprimis in capite, lethale eſt. Tremor Lethargo ſuperveniens eſt periculoſus; contrà ſuperveniens Phrenitis ſalutaris; conſequens verò Phrenitidem Lethargus lethalis exiſtit.

Cura-

Curatio. Si Affectus ſoporoſus à cauſâ externâ, aſſumptis vel inſpiratis oriatur, poſt Vomitum convenit *Acetum* & *Caſtoreum.* Si à cauſâ internâ, probè advertendum eſt, an per ſe morbum conſtituat, an verò aliis morbis ſuperveniat. Si per ſe morbum conſtituat, attendendum, an vis narcotica, an colluvies ſeroſa illum induxerit. Si per ſe ex colluvie recrementoſa originem duxerit, vel ſi aliis morbis ſuperveniat ſine metaſtaſeos materiæ ſuſpicione, *Vomitoria, Purgatio, Venæſectio* averſoria & derivatoria, *ſternutatoria, veſicatoria,* & tandem *acria volatilia,* Spirituum torporem excitantia, ſunt optima. Sin verò ex vi narcoticâ plus minus malignâ, originem ducant Affectus ſoporoſi, poſt vomitum vel præmiſſum vel omiſſum, conveniunt *acria volatilia* virulentiæ narcoticæ ſpeciatim contraria, ut & *Veſicatoria* atque *Cataplaſmata* Pedibus applicata. *Curatio.*

Inter *evacuantia* primatum obtinet *Vomitus*; cujus defectu *purgatio* citò inſtituatur, idque *forti Medicamento.* Inter *purgantia* excellit *Scammonium* cum *Caſtoreo.* Pro *Clyſtere* autem *Evacuantia*

℞. *Herb. Abſinth. Centaur. min. Fol. Rut. an. M.* j. *Rad. Pyreth.* ʒvi. *Pulp. Colocynt. in petia ligat.* ʒi. *Coq. in ſ. q. Aquæ comm. Colat.* ℥ix. *adde Elect. Hier. cum Agaric.* ℥j. *Fell. Tauri inſpiſſ.* ʒj. *Vitell. Ovi no.* 1. *M. pro Clyſtere.*

Si colluvies recrementorum Cerebrum inundet, juxta Clyſma conducit *Venæſectio* revulſoria aut derivatoria; etiám in Venis Jugularibus. Quibus non ſufficientibus altero die *Cucurbitulæ* cum ſcarificatione inter Scapulas, aut *Hirudines* prope Aures applicari poſſunt. Quòd ſi nec ſic reſuſcitari videatur Æger, præmiſſis talibus (non aliàs) applicentur *Veſicatoria* acerrima pro ſcopo excitatorio, nunc Vertici, nunc Syncipiti, nunc cruribus. Inſufflentur *Venæſectio.*

flentur etiam Naribus *ſternutatoria* pro ſcopo evacuatorio, ex *Pulv. Nicotian.* ℥ii. *Lil. convall.* ʒi. *Rad. Helleb. alb.* ℈j. *Ol. deſtill. Major.* gt. iv. *Caſtor.* gr. xij. *M.* quibus *Sal vol. & Spiritus Sal. armon.* commodè permiſcentur.

Specifica. Cum hiſce modò narratis propinanda ſunt internè *appropriata* ſpiritus excitantia. Inter quæ primatum ducunt *Caſtoreum*, præſertim ejus *Eſſentia* cum *Spir. Salis armon. urinoſo* parata, hinc *Spiritus Sal. armon. Spir. Formic. volat. Spir. ſem. Sinap.* cum vehiculo *Aqu. Lil. convall. ſpirituoſæ*, vel *Flor. Til. Borragin. Apii* &c. propinati; qui plus præſtant in Affectibus ſoporoſis; quàm *Spiritus aromatici ſulphurei.* Si ſuſpicio ſit virulentiæ narcoticæ, uſurpentur *acida volatilia*, inprimis *Spiritus Vitriol. antepilepticus* cum *Urinâ pueri* paratus, aut loco ejus *Spir. virid. Æris* per ſe præparatus. Forſan uſus *Herbæ Thèe* non inconveniens eſt, cum alia appropriatis. Quibus ritè adminiſtratis *ſudorifera* ex *Lignis* parata Curam claudant.

Remedia externa. His *internis* junguntur & *externa*, *acria* nempe, Senſuum organa vellicantia. Tempora igitur, Nares, Frons, ac Lingua illinantur *Oleis deſtill. Succin. Majoran. Aneth. Lavendul. Rutæ*, *Roriſmar.* aut *Balſamis cephalicis:* item *Spir. Salis armon. volat.* in Vitro anguſti ſed longi colli Naribus ſubinde admoveatur: vel *Acetum Caſtoreo* infuſum cum linteo Naribus applicetur. Conducit etiam pro lethargicis *Sinapi Aceto ſubactum*, & forti frictione Plantis pedum appoſitum. In *Comate* Febrili tam *ſomnolento* quàm *vigili* iisdem locis admoveatur *Cataplaſma è Rad. Raphan. recent. Rutæ, Piperit.* cum *Fermento*, *Aceto & Sale communi*, vel cum *Sapone nigro & Sale marino.* Si *narcotica* ſomnum induxerint, optimum remedium eſt *Acetum Caſtoreo* impræ-

imprægnatum, inprimis *Acet. ſquillit.* in quo *Extract. Caſtor.* ſolutum fuerit: quâ miſturâ Frons, Tempora, Pulſus manuum, plantæ Pedum, ac inprimis Genitalia irrorentur & ſedulò fricentur.

Si ex *Vaporibus* & *Fumis* venenatis oriatur *Carus*, Vomitus maturè inſtituendus, & hinc *acida* atque *caſtorina* uſurpanda erunt, v. g. ℞. *Aquæ Menth. Aq. Rut. Acet. rutac.* an. ℥j. *Eſſent. Caſtor.* ʒiij. *Syr. Menth.* ℥ij. *M.* capiatur crebrò per cochlearia. Si ex *Ebrietate* oriatur Affectus ſoporoſus, præmiſſo *vomitorio*, internè convenit *Spir. ſal. armon.* Fronti verò ac Temporibus *Acetum* applicandum. *Epithema* ex *Succo Semperviv. Meliſſæ, Acet.* & *Nitro* Teſtibus apponendum, & ſubinde removendum. *Carus ex Vaporibus.*

Pertinet ad hos Affectus *Catoche* ſeu *Catalepſis*, quando nempe Ægri inſtar ſtatuæ in figura per motum acquiſitâ fixi perſtant, oculis pertinaciter hiantibus, cum vultu torvo; non dormiunt ſed videntur dormire, nec moventur niſi ab impulſu externo. In hoc caſu certum eſt Spiritus fixatos eſſe minuſque mobiles, quàm naturaliter eſſe ſolent; & ſimul tamen Membra animare, cùm mobilia ſint, & figuram aliâs quamvis ineant. Sed an ſit nimius Spirituum motus in muſculum utrumque antagoniſtam irruens, an verò coagulatio ſit quædam Spirituum animalium, res adhuc dubia eſt. Rarus utique eſt Affectus, à frigore, Menſium ſuppreſſione, Vermibus, paroxyſmis Febris intermittentis, vapore Carbonum accenſorum, vel Amore repudiato quandoque ortum habens. Remedia hactenus proficua ſunt *Vomitoria antimoniata, Spiritus vini rectificatus* ſive *internè* ſive *externè*; item *Cataplaſmata* & *Suppoſitoria* acria. *Catalepſis.*

SECT. II.

De Vertigine.

Vertigo. VERTIGO, à vertendo dicta, eſt affectus, in quo omnia circumrotari videntur. Idem contingit, dum clauſis oculis corpus circumagitamus, & denuo factâ quiete oculos aperimus; Ebrii dein etiam Vertiginoſi evadunt plerunque. Ratione graduum *Triplex.* triplex eſt *Vertigo.* 1. Quando corpus tantùm & exteriora circumgyrari videntur. 2. Quando adeſt *Scotomia, i. e.* quando oculi velut effusâ caligine obſcurantur, aut varii Colores præ illis verſari videntur. 3. Quando oculorum Caligo in tantùm invaleſcit, ut Æger protinus concidat; diciturque *Vertigo caduca,* quàm proximè ad Epilepſiam accedens.

Cauſa. *Cauſa* eſt motus inordinatus Spirituum animalium in Oculo, Auribus, aliiſque Senſuum organis agitatorum; nam Spirituum circumgyrata motio, & in Retinam illiſio, objectorum externorum circumgyrationem apparere facit, quatenus nempe talem motum excitat, qualem objecta externa revera in gyrum mota. Unde deducendi ſunt & varii colores, & ſplendores præ oculis verſantes; uti & ipſa Caliginis apparentia. Perturbatus enim Spirituum animalium motus abrumpit corporum lucidorum radioſam ſeriem, adeo ut quaſi deficiat. Parili ratione appulſus inordinatus ſpirituum ad tunicam cochleæ, ſonitum excitat in Auribus ſimilem illi, à contactu aëris interni naturaliter oriri ſolito. Ulterius, ſi ordinatus hic ſpirituum motus ad muſculos continuetur, nunc ex eorum hinc inde quaſi abruptorum defectu ceſſans objectorum apprehenſio & caſus, nunc ex inordinato influxu leves Con-

vulſiones

vulſiones ſuperveniunt. Adeo ut non ſolùm Spiritus viſorius in Oculis perturbetur, ſed & totum Spirituum animalium ſyſtema impetuoſius in Cerebro concitari ſub *graviori Vertigine* videatur; utut rotatio illa *Vertiginem* inferens, in Oculis non autem in Cerebro ſedem habeat; niſi diſtinguere velis ipſam actualem circumgyrationem, quæ eſt in Oculis, ab ejus apparentiâ & perceptione, quæ in Senſu communi peragitur. Hæc de causâ *proximâ*. Quoad *remotam* obſervandum, *Vertiginem* eſſe vel *per conſenſum* aliorum membrorum affectorum; vel *per eſſentiam*, quando nempe ex vitio Cerebri qualicunque immediatè oritur. *Vertiginis differentiæ.*

Partes, quarum conſenſu fit *Vertigo*, ſunt inprimis Ventriculus, cujus varia peccata, præcipuè vitioſus ſui generis acor volatilis, orificium ſuperius affligens, Vertiginem infert. Hujus manifeſtum indicium eſt, quod jejunium *Vertiginem* inducat, una verò aut altera Panis buccella eandem avertat, idque frequenter in Hypochondriacis Juvenibus ſtudioſis; item in Senibus, in quibus cum debili Stomacho concurrit Spirituum omnium debilitas & vitiata Cerebri textura. In Hyſtericis etiam *Suffocatio* dicta *uterina* à *Vertigine* introducitur. Ebrietas ad *Vertiginem* diſponit, primò vitio Spirituum animalium, à ſpiritu vinoſo & Alimento nondum ritè aſſimilato agitatorum; & deinde per conſenſum Ventriculi. Porrò flatulenti Cibi in Ventriculo, uti & Vermes Inteſtinorum, nonnullos *Vertiginoſos* reddunt. Adeo ut *Vertigo per conſenſum* utplurimum ſit ex vitio Stomachi. Præterèa tamen ex Liene, Renibus aliiſque partibus, nervis inſignioribus ditatis, per *conſenſum* itidem oriri poteſt *Vertigo*. Sic etiam Calculus Renum, ex pelvi in Ureteres commotus, in quibuſdam inferre ſolet *Scoto-* *Partes affectæ.*

Vertigo per conſenſum. *mias.* Refertur *Vertigo per conſenſum* vulgò ad vapores & exhalationes ex inferioribus partibus in Cerebrum elevatis, ſed impoſſibilis eſt horum vaporum tranſitus. Percipitur quidem auræ quaſi frigidæ adſcenſus, qui ſpirituum reſilitioni imputandus. Nam in his caſibus eſt Spirituum verſus Cerebrum radiativorum recurſus inordinatus, & quaſi reſilitionis impetus, qui vaporis imaginarium adſcenſum infert.

Per eſſentiam. *Vertigo per eſſentiam* plerumque à causâ externâ, afficiente Caput & Cerebrum, producitur, raro enim à causâ internâ procedit; niſi ſuperveniat *Vertigini per conſenſum*, quæ texturam Cerebri vitiaverit. Quod ſi *per Eſſentiam* à ſeipſo incipiat *Vertigo*, originem ducit 1. Ab aliquo heterogeneo Spiritibus permiſto, ſic ut in Ebrietate & fumo Tabaci. 2. Ab aliquo præternaturali in Cerebri medullam immiſſo, cum ſanguine aut ſero influentibus. Hinc ex ſuppreſſione Sanguinis, nimiâ Venere, abſumptiſque Spirituum animalium copiis, *Vertigo* oriri obſervatur. Huc pertinet hiſtoria de Chirurgo, Lue gallicâ infectos crebrò curante, qui à virulentiâ venereâ Cerebro communicatâ Vertiginem contraxit. Pertinet etiam huc ipſius Maſſæ ſanguineæ conſtitutio præternaturalis Cerebrum afficiens, & hinc Spirituum motum turbans. Denique *Vertigines per eſſentiam* fiunt ex vitio Cerebri quocunque, tam *conformationis*, ex caſu, contuſione,&c. quàm *digeſtionis* propriæ, quo in caſu Abſceſſus materiæ virulentæ nonnunquam juvant.

Prognoſis. *Prognoſis.* *Vertigo* gravior diuturnior inprimis citra cauſam manifeſtam externam inchoans, in Junioribus Epilepſiam, in Senibus Apoplexiam, certiſſimè prænunciat. In Senibus periculoſior quàm in Junioribus. *Caduca* omnium peſſima eſt.

Cura-

Curatio. Præſervatio reſpicit fomitem morboſum; *Curatio.* & inprimis Stomachum. In curatione, vel *vomitus*, vel *opiata*, vel certè *epileptica* ſunt optima. Obſervandum utique 1. In *Vertigine per conſenſum* Vomitoria eſſe præſtantiſſima, imò ſæpè neceſſaria. 2. Venæſectio vix convenit, niſi à ſanguine foveatur malum. 3. In malo inveterato *per conſenſum* conducunt *Pilulæ purgantes*, ex *Aloe, Gummi ammon. Myrrhâ*,&c. omnibus novi- & pleniluniis inſtantibus veſperi capiendæ, ut nempe mundæ ſerventur primæ viæ, ac fomes ex Abdomine emanet. Proſunt etiam Vertiginoſis *Pilulæ Maſtich. Extract. Helleb. nig. cum Mercur. dulci ſexies vel pluries ſublimato:* item *M. Pil. de Succin. Craton.* cum ſtimulo *Extract. Colocynth.* vel potius *Scammon. ſulphurati.* 4. *Sternutatoria* & Oculis nocent, & genus nervoſum nimis commovent. 5. *Fonticuli* brachio inuſti in Senibus & Cacochymicis ſunt proficui. 6. Curato Paroxyſmo, & corpore purgato, de præſervatione cogitandum eſt, adeoque inprimis proſpiciendum Ventriculo; *v. g.*

Mali per conſenſum.

℞. *Galang.* ℥ß. *Cubeb.* ʒij. *Sacchari* ℥iij. *M. F. Tragæa; de qua inſpergantur* ʒij. *pani biſcocto Vino generoſo intincto, & ita comedatur unâ alterave horâ ante paſtum.*

℞. *Conſerv. flor. Anth.* ℥j. *Conſerv. Salv. Majoran. an.* ℥ß. *ZZ. Indic. condit.* ʒiiß. *Sem. Sinap. Eruc. an.* ʒij. *Cardamom. Cubeb. Galang. an.* ℈j. *Sal. vol. Succin.* ʒß. *Spir. Ceraſ. nigr.* ʒj. *cum Syr. flor. Tunic. fl. Electuarium, de quo capiat Æger mane & veſperi pro lubitu.* His adde *Elix. Menth.* cum *Spir. Maſtich.* ſemper proficuum. Atque talia curare ſolent Vertiginem accidentalem *per conſenſum*, minùs *inveteratam.*

In *Vertigine per eſſentiam* ſive *habituali* & *inveteratâ* addenda ſunt *appropriata*, viz. *Pæonia, Cubebæ*

maſticatæ, aut Vino infuſæ, Sem. Sinapi, Cinnabar. & *nativa* & *Antimon. Succinum, præſertim ejus Ol. deſt.* vel hujus loco *Oleum Petræ album.* Unum ex primariis eſt *Stercus Pavonum* vel in *pulvere*, vel in *Electuario* cum *Conſervâ Roriſmar.* vel *Infuſum in Vino*, cui ejus loco adduntur alia *cephalica* & *epileptica*. *Doronicum* magis ex præconceptâ opinione, quàm rei veritate uſurpatur, *Rupricapræ* enim alpinæ non hujus uſu, ſed conſuetudine montes ſcandere aptæ ſunt. *Eſſentia compoſ.* ex *Chærefol.* & *Roremar.* ſæpè proficua obſervatur, præſertim ſi malum in Senibus à frigore hyberno grandius reddatur. Laudatur *Decoctum Salviæ* in *Aqua* aut *Vino*, tam internè, quàm externè pro lotione Capitis, Frontis, & Temporum. Expertum eſt *Electuarium* ex *Semine Sinapi* cum *Caricis pinguibus.* Laudatur etiam ipſa *Pavonum Caro*, ſed *Stercus* nobilius eſt ſpecificum. Egregium eſt *Oleum Buxi*, tam internè, quàm externè inungendo Tempora, arterias poſt Aures, & pulſus in Manibus ac Pedibus. *Elæoſaccharum* & *Sal vol. Succ.* internè multum præſtat. Externè *Oleum Succin.* Vertici illitum valdè laudatur. Aliis nil juvantibus ſacra anchora eſt *Laudanum opiat.* cum *Sale vol.* vel *Ol. Succin.* Poteſt etiam hoc Oleum præcordiis inungi. Pro formulis:

℞. *Conſerv. Flor. Anth.* ℥iij. *Conf. Alk. compl.* ʒiß. *Ebor. ppt. Succin. alb. ppt. an.* ℈ij. *Radic. Zedoar.* ʒß. *Olei deſt. Bux. Nuc. moſch.* & *Menth. an.* ℈ß. *cum ſ. quant. Syr. de Cort. Citr. F. Electuarium. Doſis* ʒj. *ad* ʒiß. *mane, veſp. ac noctu.*

℞. *Conſerv. Menth.* ℥i.. *Conſerv. Flor. Anth.* ʒvi. *Conf. Hyac. compl.* ʒiß. *Matr. Perl. ppt. Ungul. Alc. ppt. an.* ℈ij. *Sal. vol. Succin. gr.* xv. *Cum ſ. q. Syr. Menth. F. Electuar. de quo capiat mane ac veſp. magnit. Caſtaneæ.*

℞. *Stercor.*

℞. *Stercor. Pavon. pulv.* ʒiij. *Cinnab. nativ.* ʒij. *Cubeb. Galang. an.* ʒß. *Sacch. alb.* ℥j. *M. F. Pulvis, pro cujus vehiculo.*

℞. *Aquæ Chærefol.* ℥iij. *Liquor.* CC. *ſuccinat.* ʒß. *Syr. de Stœch.* ℥j.

In Paroxyſmo Vertiginis conveniunt *Vomitoria*, & *Clyſteres acres.* Infunduntur etiam *ſpirituoſa appropriata* cum *Caſtor.* & *Spiritu ac Sale volat. Succin.* & CC. *v. gr.*

℞. *Aquæ Salv.* ℥ij. *Aq. Menth.* ℥j. *Spir. Lil. conval.* ʒiij. *Spir. ſal. armon.* vel hujus loco *Liq.* C. C. *ſuccin.* ʒß. *Laud. Op.* gr. ii *vel* iij. *Syr. Fœnic. de Stœch. an.* ʒiij. ad iv. *M. In Mulieribus loco Spir. Lil. convall.* addenda venit *Eſſentia Caſtorei*; Exhibeatur cochleatim. Interim externè *Balſ. Peruv.* vel *apoplect.* Vertici, Temporibus, ac Naribus applicetur.

SECT. III.

De Spirituum in partes externas Motu inordinato.

CAP. I.

De Epilepſia & Convulſione.

MOtus omnis corporis fit per fibras, vel in Muſculum collectas, vel in Membranam intertextas, per Spiritum animalem motas, concurrente tamen Sanguinis adjumento. Si partes iſtæ fibroſæ ex Cerebro nervos accipiant, *voluntarium*; ſin ex Cerebello, *involuntarium*, ſeu *naturalem* prorſus motum habent. Si *involuntariè* moveantur Muſculi, & ſi cum inſigni violentia ac moleſtia contrahantur partes ſeu internæ ſeu externæ, *Con-* *Motus fit per fibras.*

 vulſio

Convulſio clonica, *vulſio* ſive *Spaſmus*, à *trahendo*, dicitur. Eſt autem hæc *Convulſio* duplex, 1. *Clonica*, quando fit ultro citroque invita membri contractio & extenſio; atque hæc eſt *Epilepſia*, 2. *Tonica*, quando membrum contractum rigidum ſine vibratione permanet. Ad ſpeciem hanc poſteriorem referendæ ſunt 1. *Tetanus*, anteriorum nempe & poſteriorum Capitis muſculorum *Convulſio tonica*, adeo ut Caput rigidum ad neutrum latus verti poſſit. 2. *Emproſthotonos*, ſeu *Convulſio tonica* muſculorum *maſtoidæorum*, ita ut quandoque Mentum Pectori affigatur, quandoque Caput circumducatur, & aſpera Arteria comprimatur. 3. *Opiſthotonos*, ſeu *Convulſio tonica* muſculorum Occipitis, quâ Occiput verſus Dorſum trahitur.

Tonica.

Species.

Convulſiones particulares. Cæterùm ad *Convulſionem tonicam* etiam pertinent *Priapiſmus*, *Satyriaſis*, *Spaſmus cynicus*, *Riſus Sardonius*, *Cachinnus obrigeſceus* ex ineptâ Venæſectione læſo nervo, & Affectus ille, quo genua rigent propter contractum nervum ac tendinem, qui per cavum Genu tranſeunt.

Spaſmus flatulentus. Ad primam ſpeciem, *Convulſionem* nempe *clonicam*, pertinet *Cramba*, ſeu *Spaſmus flatulentus*, cui inprimis Ebrioſi & Arthritici ſunt obnoxii: præcipuè autem *Epilepſia*, quæ motus eſt convulſivus, in quo membra corporis variè trahuntur, vibrantur & agitantur, ſenſuum exercitio quocunque utplurimum abolito. Hæc ſub ſua latitudine *gradus* tres comprehendit, quorum *primus* pertinet propriè ad *Vertiginem caducam*, & abuſivè *Epilepſiæ* tribuitur, quando nempe Ægri ſubitò concidunt quaſi ſomno ſepulti, ſed ſine *Spaſmo* aut *Convulſione*. *Secundus gradus* eſt, quando variis motibus corpus percutitur, ſaltando v. g. ridendo, pectus percutiendo, ridicula narrando, &c. Senſibus aut in-

Epilepſia,

ejus gradus.

integris, aut in delirium abreptis. *Tertius gradus* eſt ex prioribus conflatus, ita ut omnis tam Senſuum quàm Rationis uſus pereat, ſimulque variis motibus corpus agitetur; dentibus ſtrident, brachia jactitant, pollices arctè in manu claudunt, pedibus tremunt, corpus inſigniter attollunt, incurvant, ſpuma per os rejicitur; lingua morſu læditur, &c. Quibus omnibus ſucceſſivè remittentibus, Æger tanquam ſomno oppreſſus jacet, & ad ſe rediens nil omnino ſcit. Saltem de perturbatione Capitis, & omnium Artuum gravi laſſitudine conqueritur. *Primus gradus* eſt vulgatiſſimus; *ſecundus* rariſſimus, *tertius* Ægros pro obſeſſis à Dæmone repræſentat, niſi Medici ſcientia innocentiam Ægri defendat.

Subjectum commune *Convulſionum* & *Epilepſiarum*, ſeu, quod idem ſonat, *Convulſionis tonicæ* & *clonicæ*, ſunt fibræ nerveæ, & partes per fibras motæ. Unde *Spaſmi* atque *Epilepſiæ* dividuntur in *externas*, quando membra externa, Brachia, Oculi, Pedes, &c. afficiuntur; & *internas*, quando Viſcera interna membranoſa affliguntur, uti fit in *Colicis convulſivis*, *nephriticis*, &c. plures enim ſunt plexus nervei in Abdomine, ex *pari vago* oriundi, adeoque *nervis intercoſtalibus* conjuncti. Nil mirum itaque, ſi his convulſis, inſequantur etiam pectoris & capitis *Convulſiones*, & deinde, ex turbato univerſo ſpirituum animalium ordine, *Convulſiones* etiam partium externarum. *Subjectum Convulſionum.*

Diagnoſis. Convulſiones externæ facilè patent: *internæ* verò cognoſcuntur ex Borborygmis Abdominis, & ſubitaneâ hujus contractione aut intumeſcentia, tenſione, & duritie, ſubinde & Umbilici interiora verſus retractione, ex ſenſu contorſionis partium internarum, in ſpecie Inteſtinorum; ex dolore la- *Diagnoſis.*

cerante circa Lumbos, ubi annexum eſt Meſenterium; ſupervenit deinde Reſpiratio difficilis, & interdum ſenſus ſuffocationis quaſi laqueus Gulæ injiceretur.

Epilepſia & Convulſionum cauſa. *Cauſa Epilepſiæ* ſeu *Convulſionum* idem eſt Spiritus animalis, qui alias motum naturalem producit; ſed cum hac differentiâ, quòd in motu naturali ordinatè & placidè moveantur Spiritus, idque dictante prius aut Voluntate aut Animâ naturali. In Convulſione autem impetuoſus eſt & rapidus Spirituum animalium motus, in *Spaſmis* quidem continuus, ſed in *Epilepſiis* interruptus & inordinatus. In Epilepſiis autem habitualibus aut hæreditariis, ſuſpicor, non ſolùm Spirituum impetum accelerari, ſed & ipſos Spiritus è naturali ſuâ craſi magis elaſticos & cum impetu mobiles reddi. *Cauſa remota* in genere duplex eſt; prima, irritatio quædam in parte ſenſili, eaque nervea, qua occaſione Spiritus impetuoſius moventur, atque motu hoc præternaturali, in parte nervea ad Cerebrum uſque continuato, ſimul commoventur reliqui ſpiritus, ita ut aperto quaſi tramite cum impetu per ipſum nervum feruntur, & ita Convulſionem fibrarum iſtarum ac Muſculorum, ad quos terminatur Nervus, inducant: ut in Punctura Nervi, irritatione Stomachi à vomitorio, Palpitatione cordis, Sternutatione, &c. abundè patet. *Secunda cauſa* eſt aliquid præternaturale, aut in Cerebro hærens, quod certis intervallis commotum, Spirituum influxum placidum turbat, aut ipſis Spiritibus idem permiſtum, eoſdem vitiosè agitat. Sic videmus animi Affectus graviores, Terrores, &c. *Epilepſias ſubitaneas* non raro inducere.

Differentiæ & ſigna. *Differentiæ. Epilepſia* eſt vel *per eſſentiam* vel *per conſenſum.* Prior plerumque à causâ remotâ ſecundâ,

dâ, poſterior autem à primâ originem ducit. In *Epilepſia per eſſentiam* nulla certè præcedunt *paroxyſmi* ſigna, adſunt Capitis ſymptomata, cum torpore aut depravatione quadam in functionibus animalibus internis: interdum ſequitur fatuitas, & inprimis Lunæ motibus auſcultat. In *Epilepſia per conſenſum*, utplurimum præcedit alteratio quædam in parte qualibet Epilepſiam veram inducens; & ſi focus ſit in partibus remotioribus, aura quaſi ſurſum aſcendens Paroxyſmum prænunciat.

Epilepſiæ ex irritatione.

Epilepſiæ, quæ ex irritatione fiunt, variis modis contingunt, v. gr. poſt Cerebrum vulneratum & non ritè ſanatum propter fermentum acre relictum; poſt *caſum ab alto* propter Sanguinem in cranio putreſcentem & plus minus aceſcentem: item ex Lympha vitioſa & acri in Cerebri Ventriculis collectâ, & piæ Matris propagines irritante; ex vitio Stomachi, Lumbricis, Seminis retentione, & inde natâ acrimoniâ: ex occluſo Ulcere in Crure, ex Variolis & Morbillis ante ſui eruptionem, vel non ſufficientem excretionem; ex Melancholiâ, Colicâ præſertim convulſivâ, uſu Purgantium acriorum, & creberrimè à ſcorbuticis & hypochondriacis Affectibus. Locus ubi fit iſta irritatio eſt varius, nunc internus, ut Meſenterium, Genitalia, Lien, &c. nunc externus, longè à Capite remotus, ut in Carie Oſſis pollicis pedis, tumore Digiti pedum minimi, &c. quibus in caſibus quaſi aura aſcendit; aura verò hæc aſſurgens non niſi ſenſus fallacia eſt, nullum enim datur ſpatium per quod moveatur, nec movens quod illud propellat, eſt itaque tantum fibrarum levior contractura ſucceſſiva ſecundùm nervi diſtributionem, ſurſum cum formicationis quodam ſenſu auram repentem repræſentante, continuata, donec ad principium Nervorum accedat, unde

Locus irritationis.

unde Spiritus animales ibidem violentius agitati facto quaſi agmine & impetu in partes corporis erumpunt. Juvat autem in hiſce caſibus ligatura, ſupra partem primariò dolentem injecta, non quòd auram illam imaginariam inhibeat, ſed quòd partem inferiorem ſtupidam minuſque irritabilem reddat.

Acidum irritant. Iſtud, quod ita irritat & occaſionaliter Epilepſiam infert, præter objectum Nervos afficiens, ut ſunt feſtucæ Cranii, ex *cauſis internis* eſt inprimis acidum nervis inimiciſſimum, quodque eos vellicat. Locus autem irritationis eſt triplex, 1. Circa principium Nervi, quo pertinent Cerebrum, Cerebellum, & Medulla ſpinalis. 2. Circa medium, præſertim circa plexus. 3. Circa inſertionem cujuſdam Nervi.

Epilepſia idiopathica. Quoad *Epilepſiam per eſſentiam*, ex vitio Cerebri & Spirituum animalium ipſorum natam; aliquid heterogeneum vitioſum Cerebro cum Sanguine inſtillatum, Spiritus vitioſè movens, hic conſiderandum; vel aliquid præternaturale ipſis Spiritibus permiſtum, quòd vel immediatè vel mediante Spirituum agmine occaſionaliter commoto excitatum, ipſorum motus inordinatè turbat. Huc pertinet Epilepſia *hæreditaria*, illa ex fumis Jovialibus, ex Febre malignâ, aut benignâ malè judicata, ex ſuppreſsâ narium Hæmorrhagia vel Urina, ex ſuppreſſione Hæmorrhoidum aut Menſium, ex diſcuſsâ & non ſuppuratâ materiâ poſt aurium Dolorem, & illa denique, quæ fit ex incipiente imprægnatione.

Stridor dentium. Inter pathemata, quæ Epilepticos vexant, non ultimum eſt *ſtridor Dentium*, ex convulſivo maxillarum motu; qui & extra Epilepſiam à Paralyſi muſculorum, maxillam inferiorem deorſum trahentium, nonnunquam oritur. Spuma, quæ per Os & interdum

interdum per Nares excernitur, eſt Saliva ab aëre, per conſtrictas Fauces vi exploſo, agitata & rarefacta.

Prognoſis. *Vertigo*, vel *Ephialtes* crebrior, aut Splendores, variique colores oculis obverſantes, Paroxyſmi epileptici prænuntii ſunt. *Convulſio ex conſenſu* facilius curatur, quàm *illa per eſſentiam.* In Febribus malignis mortem portendit. Si toto corpore à Convulſionibus immuni, aut Labium convellatur, aut Palpebra, aut Lingua, portenditur vel mors, vel epileptica Convulſio. Epilepſia hæreditaria, & poſt annum ætatis vigeſimum quintum eveniens, raro curatur. In Junioribus, ætatis, loci & victûs mutatio ab Epilepſiâ liberat; in Pueris quidem pubertatis mutatio ac Venus, in Puellis verò menſtruatio. In Paroxyſmo, ſi ad uſum ſternutatoriorum non ſternutet Æger, indicium eſt, naturam ſuccumbere. Mulier gravida Epilepſiâ correpta, aut Abortum, aut vitæ periculum ſubit; licèt & hoc non ſemper obtineat, teſte *Rhodio* & *Schenkio.* Convulſio à copioſo Sanguinis fluxu, Vulnere, Hellebori aut medicamenti purgantis uſu, Hypercatharſi, Ileo, acutis Febribus, gravi Phrenitide, aut Vigiliis oriunda mala habetur; Febris autem Convulſioni ſuperveniens melior cenſetur. *Prognoſis.*

Curatio. Extra *paroxyſmum* attendendum, ut cauſa remota tollatur, & Spirituum craſis *aromaticis ac volatilibus* emendetur, perverſus verò motus *anodynis* corrigatur. In ſpecie conſiderandum in *Epilepſia, primarius ne ſit morbus*, an etiam *per eſſentiam* ortum traxerit, an cauſa ejus remota *externa* vel *interna* fuerit. In genere *obſervandum eſt* 1. Epilepſias chronicas ex acido vitioſo originem trahere, cujus incunabula ferè ſemper intra, aut circa primas vias latent: adeo ut habenda ſit ratio acidi deſtruendi *Curatio. Extra paroxyſmum*

di & primarum viarum evacuandarum. Huc faciunt *Curæ* Epilepticorum per *Acidulas*, *Fontes Spadanos*, *Martialia*, *Decoctum Saponis hiſpanici* in *Lacte vaccino*. Unde & *abſorbentia* pro curatione *Epilepſiæ* vulgo laudantur, quæ non niſi abſorbendo acidum operari poſſunt. 2. Si in membro particulari, eoque externo, radix mali fuerit; ligatura fortis deſuper injecta *Paroxyſmum* imminentem cohibet; inuſtus autem *Fonticulus*, ut applicatum *Cauterium*, fermentum irritans evacuando, Morbum tollit. *Setacea* etiam & *Veſicatoria*, præſertim ubi ex Scabie retropulsâ, aut ſimilibus oritur Malum, quandoque *Suturæ coronali* applicata, item Cranii apertiones, præſertim in Vulneribus Capitis, ab *Epilepſia* liberant. Si à Calvariâ per Luem veneream cariosâ oriatur *Epilepſia*, inprimis convenit *Uſtio*. 3. Si proveniat eadem ab humoribus vitioſis, proficua ſunt *Decocta Lignorum*, præcipuè *Guaiaci*, quibus commodè adduntur *Viſcus corylinus*, *quercinus*, *tiliaceus*. Continuato enim uſu humorum dyſcraſiam alterant, & ſucceſſivè vitioſum evacuant: ſed benè prius præmiſſa debent eſſe Univerſalia ac primas vias evacuantia. 4. Si cum *Epilepſia* juncta ſit Sanguinis conſueti ſuppreſſio, proficua eſt Sanguinis miſſio variis in locis v. gr. *Hæmorrhoidibus* apertis in illorum Suppreſſione, *Hirudinibus* internæ Uteri parti applicatis, *Venâ* in Talo *ſecatâ* Gravidis inprimis poſt ſeptimum menſem, obſervat enim Vir celebris *Zacut. Luſitanus*, Gravidas epilepticas, ſectâ in brachio Venâ periiſſe, in Talo verò non. 5. *Appropriata epileptica* non prius conveniunt, niſi præmiſſa fuerint Univerſalia; & quidem Vomitorium antimoniale, ſi malum in primis viis hæreat, vel purgans ex *Mercurio dulc.* & *Scammonio ſulphurato*. Convenit etiam uſurpare talia *purgantia*, uti & ap-

propriata

propriata *epileptica,* ante Novi-vel Plenilunium. 6. *Opiata* appropriatis miſta *Paroxyſmum* optimè præcavent, inprimis cum *Camphorâ,* vel *Ol. Camphoræ.* Externè autem *Oleo Buxi,* propter vim anodynam, inungenda ſunt Tempora, Nares & Pulſus. Sed abſtineamus ab his Narcoticis ante præmiſſa univerſalia. Deinde non tam ad *curationem* crebrius, quàm ad præſervationem, aut etiam atrocioris *paroxyſmi* mitigationem rarius uſurpentur, quia *Epilepſiis* diuturnis *fatuitas* ſupervenire ſolita ab *opiatis* promovetur.

Specifica antepileptica Regni animalis.

Accedimus ad *appropriata antepileptica.* Selectiora ex *Regno animali* ſunt *Sanguis humanus,* & ex hoc parata *Spir. Sal volat.* & *Oleum.* Colligi autem debet Sanguis ex Homine recens decollato. Poſt Sanguinem eſt etiam *Secundina humana* in *Pulv.* ad ℥ß. Deinde *Raſura Cran. humani,* ex Homine violentâ morte interemto ad ℥i. cujus etiam *Oleum deſtil.* Vertici inunctum *paroxyſmum* arcet. *Cranium human.* cum *Succino* ſublimatum ſuggerit *Spiritum,* & *Oleum, antepileptica* excellentia. *Liquor C. C. ſuccinatus, Spiritus* & *Sal volatile* C. C. vel *Eboris, Viperarum,* valdè proſunt. Si fœtor eſt inimicus, *Oleo* circulanda veniunt cum *Spiritu Vini,* hinc aliquoties à calcinatis rectificanda. *Spiritus* & *Oleum Cerebri humani,* quin & *Oſſa hominis* reliqua, pariter egregia ſunt. Magis autem eminet *Uſnea Cran. humani,* in qua confermentata eſt *Mumia* Capitis microcoſmici. Quod ſi tamen experientiam conſulamus, hactenus obſervare datum non eſt, remedia è partibus Corporis humani parata expectationi Medentium probè ſatisfeciſſe; aut ſaltem non plus præſtitiſſe notatum, quàm è partibus aliorum animantium petita ac præparata: ut adeo non credamus, opus nos habere medicamentis ex humano Corpore deſumtis,

ſumtis, qualia plerique Ægrotantes non niſi cum horrore quodam & faſtidio aſſumunt. Juxta hæc *Dens Hippopotami philoſoph. præp.* ſingulare eſt ſpecificum; fiunt ex hoc *Annuli* pedum digitis aut membro convulſo applicandi. Excellens *antepilepticum* eſt *Caſtoreum* cum *Spiritu Sal. ammon.* in *Eſſentiam* ſive *Tincturam* extractum, internè & externè uſurpandum. Egregium etiam eſt *Stercus Pavonis* vel *Anſerum ſiccatum* atque *pulveriſatum*, ut & *Ungula Alcis ppt.* & *Hirundines.*

Vegetabilia. In *Regno vegetabili* eminet *Pæonia mas*, collecta tempore meridiei, Sole in *Caput Draconis* ingrediente, tam *pulver. Radix*, quàm *Grana* ſeu *Semina nigra.* Appenditur etiam *Radix* tanquam amuletum. *Flores Lil. conval.* benè maturi, ante Solis ortum, dum rore majali madent, collecti, protinus à pediculis abſciſſi, in lagenam benè clauſam immiſſi & deſtillati, egregium dant *Spiritum antepilepticum*, ſæpius cum novis Floribus deſtillandum. Præmiſſis *Vomitoriis* multum conferunt *Viſci*, inprimis *quercinus*, vel *corylinus* ad ℥ß. Multa enim in *Corylo* latent, unde etiam *Oleum* famoſum *heraclinum Rulandi* ex hoc ipſo deſtillatur. Obſervandum tamen, uſu *Viſcorum* ſubjungenda eſſe *purgantia*, quia fermentum figunt, quod ſi remaneat, Febres acutas, alioſque Morbos inducere poteſt. Nihilominus vix cedit *Corylo Lignum Buxi*, inprimis ejus *Oleum*, ad guttas 10. in *Aquâ Flor. Tiliæ* per aliquot dies propinatum. *Sulphur* etiam *Vegetab.* ex *Lycopodio clavellato*, vel quod nobilius eſt, ex *Julis Coryli*, nobile eſt *antepilepticum*, præſertim pro Infantibus. *Carbo Artemiſiæ rubræ*, ipſo Joannis die ſub Artemiſia effoſſus mirè in *Epilepſia* valet. Optimum etiam remedium ſunt *Flores Til.* unde præſtat *Aqua ſpirituoſa.* Hæc ſunt primaria vegetabilia, quibus

quibus alia *Cephalica* plus minus *aromatica* ſubinde addenda.

In *Regno minerali* primatum obtinent *Sulphura Antimonii fixa*, quippe de natura *Auri* participantia; inprimis *Cinnabar. Antimon.* vel ejus loco *Cinnab. nativ.* uti & *Sulphur ſubtilius* & *fixius* ex *Scor. Reg. Antimon.* ultimo artificiosè præcipitatum, quod virtutes habet egregias *anodyno-Epilepticas*. Juxta hæc optimum eſt *Vitriolum*, inprimis ejus *Spiritus volatilis*, beneficio *Urinæ humanæ* ex *Capite mort. Vitriol.* per regenerationem imprægnato deſtillatus; vulgaris enim nullius eſt pretii. Superſunt *Succinum*, egregium illud *antepilepticum*, cujus *Sal volat.* admodum potens eſt in *Convulſionibus*, in ſpecie *Febribus malignis* ſupervenientibus. Hinc *Liquor* C. C. *ſuccin.* aut *Sal volat. Succin.* cum *Spiritu Sang. human.* miſtum, ſunt compoſitiones egregiæ, quibus interdum Camphora additur, vim ſomniferam obtinens. *Cryſtallus* denique *montana præparata* in *Epilepſia per conſenſum Abdominis*, ubi opus eſt forti penetrantioris acidi abſorptione, multum præſtat. Ex modo recenſitis plures fieri poſſunt *Formulæ*, v. gr. *Mineralis.*

℞. *Fol. & flor. Salv.* ℥vi. *Flor. Lil. conval.* ℥iij. *Flor. Lavendul. odor.* ℥ij. *Rad. Pæon. ver.* ℥iiß. *Fol. & Flor. Major.* ℥j. *Cinnamom. elect.* ʒvi. *Caryoph. arom.* ʒiii. *Macis* ʒii. *Infunde cum Vini Rhen. opt.* ℔xiv. *Macerentur per* 14. *dies, & hinc deſtillentur.* Poteſt parari cum & ſine *Caſtoreo*; item poſt rectificationem poteſt addi q. ſ. *Spiritûs Salis ammoniac.* vel ſimilis *volatilis*, ut fiat Remedium eo generoſius.

℞. *Aquæ Flor. Til. Salv. & Meliſſ. an.* ℥ii. *Liq.* C. C. *ſuccin.* ʒiij. *Spirit. Theriac. camphor.* ʒiß. *Eſſent. Op.* ℈j. *Syr. de Pæon.* ℥j. *M. Doſis cochl.* 3. *vel* 4. *aliquoties de die.*

℞. *Aqu. Pœon.* ℥iij. *Aqu. flor. Til. ſpirit.* ʒvi. *Spir. Sang. human.* vel *C. Cerv. vol.* ʒiß. *Unicorn. ver. præp.* ʒi. *Cinnab. Antimon.* ʒß. *Laud. opiat. gran.* ij. *Syr. de Stœchad. Arab.* ℥iß. *M.*

Quoad externa ad *Epilepſiam* commendata, eminent *Amuleta* ex *Sambuco* creſcente ſuper *Salicem.* Item *Inunctiones* cum *Oleo deſtill. Succin. Aneth. Rut. Major.* vel cum *Balſ. Peruv.* Sunt tamen, qui ab ejuſmodi *Odoratis* magis læduntur.

Curatio in paroxyſmo.

Hæc quoad *præſervationem extra Paroxyſmum.* Sequitur *Curatio* in *Paroxyſmo.* Si ſit gravior, ad *excitandum Epilepticum* mirè conducunt omnia ea, tam *interna* quàm *externa*, quæ quoſvis Senſus ſeu eorum organa fortiter vellicare, & ita Spirituum inordinatas commotiones, ceu fortiora objecta, in ordinem revocare poſſunt. In graviori mirè conducit *Vomitus.* Quoniam autem nil poteſt ingeri propter arctè clauſa labra, ob Muſculum temporalem convulſum, ideo aperiendum eſt Os, admovendo pollicem cum minimo digito ad Oris latera, fortiterque comprimendo, quo facto inſtilletur *Vomitorium forte, vel penna Oleo acriori intincta* Faucibus immittatur, ac ita Vomitus ſtimuletur. Loco Vomitorii *Clyſteres acres*, quibus *Caſtoreum* ſociandum, & pro ſtimulo *Aq. benedicta, Syr. emetic.* aliave *Infuſa antimonial.* addenda. Sicuti in Epilepſiâ internè *Salia volat.* ita eadem ad ʒß. *Clyſteribus* addita proficua eſſe ſolent. *Sternutatoria* ſunt qui adhibent, ſed cautè; potius *Salia volatil. macra*, vel *Spiritus volatiles, Tinctura Caſtorei cum Spiritu Salis amm. parata*, Naribus admovenda, aut neceſſitate urgente Naribus ac Linguæ inſtillanda, ut excitentur *Epileptici.* Egregium hic *Oleum deſt. Succin.* ad *gutt.* iij. vel iv. internè cum *Aquâ* appropriatâ ſumptum dicitur. *Lingua in Paroxyſmo ſauciata à*

dentibus,

dentibus, inſperſione *Ocul. Cancr.* & illinitione cujuſdam *Mellis* vel *Saccharati vulnerarii* curatur.

Quæ hactenus de Convulſionibus *in genere* dicta, & *in ſpecie* quoque Motibus convulſivis Epilepticis ſeu clonicæ Convulſioni applicata, eadem ſimiliter *Convulſionibus in ſpecie* dictis *tonicis* accommodari debent. *Cauſa* ejus eſt *irritatio partis nerveæ* admodum ſenſibilis continua, in eodem loco, & eodem ferè modo. Cujus occaſione continuatâ, raro copioſè influunt Spiritus animales, ſicque in continuâ contracturâ fibras, & conſequenter partem ipſam retinent. *Irritatio* hæc nunc eſt *manifeſta* ab agente ſenſibili inducta; nunc *occulta*, ſeu ab agente minùs ſenſibili nata. Ex *manifeſtâ* irritatione fit *Convulſio* v. gr. in *Venæſectione*, ſi nervus punctim læ-datur. Item in *purgationibus* nimiis, aſſumpta *Gilla vomitiva* Convulſionem lethalem 30. horarum infert. Pariter *antimonialia* & *mercurialia*, non ritè *ppt.* & intempeſtivè adhibita, item *Euphorbium* &c. *Læſiones externæ*, ut ſunt Fractura Tibiæ, Ictus Sclopeti, Clavus Pedis digito infixus, *Opiſthotonum* inferunt. In *Venæſectione* læſus nervus, aut læſiones nervorum crural. *Spaſmum cynicum* cauſantur. Et in genere quævis læſiones nervorum, membranarum, tendinum, præcipuè in articulis, Convulſiones excitant. Vulnera Capitis, cutisque in ſiniſtro Capitis latere *Spaſmum cynicum* & *Tetanum* univerſi corporis quandoque intulerunt, vide *Hildan.* Sic ex *Aquâ forti* vel aſſumtâ, vel extus in Vulneribus aut Ulceribus adhibitâ, ſpaſmos illicò ſecutos eſſe teſtis eſt Practicorum obſervatio & experientia. *Quoad irritationem occultam*, non rarum eſt, *Febres* præſertim *malignas* & *acutas*, malè judicatas, in *Convulſiones* terminari; ſic *Convulſionem* per metaſtaſin Febrim ſolviſſe teſtatur *Bartholinus*. Ex *Eryſipelate* productas

Convulſio tonica.

Convulſiones invenies apud *Schenkium*. Nec rarum eſt, in *Arthriticis* & *Hypochondriacis*, ſi acidum illud volatile ſe profundius in partes Muſculorum fibroſas & tendinoſas inſinuet, eaſque rigidas & intractabiles reddat, ibidem nutrimentum ſpermaticum chyloſum coagulari, & in materiam tartaream quaſi gypſeam tranſire, unde ablato motu pars illa contracta & immobilis manet. Pertinent huc varia *recrementa in Cerebrum* depoſita, *Spaſmos* inferentia; vide exempla apud *Rhodium*, *Schenk.* &c. Pertinet huc *Spaſmus flatulentus*, ex ſubtili acri ſeroſo humore muſculos irritante oriundus, & non tantùm Crura, ſed & alia muſculoſa loca ſubinde affligens. Ex dictis patet, quod ſit *ſubjectum Convulſionis*, ita ut in Subjecto inhæſionis, ſeu parte contractâ, nunc ſimul ſit fomes ſeu radix Mali, ſive *Subjectum radicationis*, nunc verò differant, unde *Convulſio* partis nunc per *eſſentiam* nunc per *conſenſum* dicitur.

Curatio. *Curatio.* Inprimis *cauſa removenda*, partes nerveæ leniendæ, *irritatio* earum ſopienda, hinc eædem roborandæ; adeoque *univerſalia* præmittenda, *Clyſmatum* injectio valdè proficua, & urgente graviore dolore *opiata appropriatis* miſcenda ſunt. *Remedia interna.* *Remedia interna* ſunt *carminativa*, *cephalica*, *antepileptica*; in ſpecie *Caſtoreum*, & quæ ex ipſo præparantur *Salia vol. Lavendulæ, Roſmar. Spiritus Vini theriac. Spir. Vin. camph.* In pertinaciori malo prodeſt *Decoctum Lignorum* ex *Guaiac. Juniperino*, &c. Sed etiam *Cinnabaris* & alia *Epileptica*, præſertim *volatilia*, conducunt. *Externa.* *Externa* ea, quæ ſub forma unctionis oleoſæ & ſpirituoſæ applicantur, ne glutinoſitate & viſciditate poros infarciant, ſint potius penetrantiora, & ſpirituoſiora. Præ cæteris *lumbricalia*, & *Liquor oleoſus Lumbricor. per deliquium in clibano extractus*, eorumque *Decoctum in oleo*, & *Spirit. deſtillat.* proſunt.

ſunt. Eadem de *Formicis* intelligenda. Itaque in Convulſione *à Cholera ſeq. linimentum* prodeſt. ℞. *Ol. irin. Verm. terreſtr. an.* ℥ii. *Caſtor. pulv.* ℈iv. *M. exactè.* Repetatur inunctio per aliquot vices, præterea *Spiritus Vin. crocat. Spiritus theriacal. camph. Eſſent.* ex *infuſ. nervinorum* parata; *oleoſa* & *pinguia* uſitata ſunt. *Oleum vulpin.* ex *Catellis, Anſeribus aſſatis, Ol. laurin. Lini, Pinguedo humana, Medulla animalium,* laudantur. *Olea acriora* in Contracturis à causâ frigidâ ſunt *Oleum Petrolei, Succini, Philoſophor. Ol. ſtillat.* ex *Junipero, Succino, Spicâ, Galbano.* Etiam *Oleum de Euphorbio,* ſed admodum cautè. Sequuntur *Formulæ, v. gr.*

℞. *Ol. Terebinth. Lumbricor. terreſtr. an.* ℥iß. *Pingued. human.* ℥i. *canin.* ℥ß. *M.* vel

℞. *Ol. Tereb.* ℥ß. *Ol. Caryophyll. gut.* vi. *Mucilag. Bryoniæ. q. ſ. M.* His adde *Ung. nervin. Dialthææ, Empl. nervin.*

Hæc *in genere.* Quod ſi *in ſpecie* ex puncturâ nervi in ineptâ Venæſectione malum provenerit, optimè inſtillatur *Vulneri Oleum de Lateribus, Ceræ, Terebinth. ſtillat.* Imponatur etiam *Emplaſtrum* ſequens:

℞. *Euphorb.* ℈i. *Terebinth.* ℥ß. *Cera parum, Miſc.*

Si pars nimis dolens & tumida ſit ex Venæſectione:

℞. *Pingued. vulpin. Taxi an.* ℥iij. *Ol. deſtill. Spicæ* ℥ß. *Ol. Maſtich.* ʒii. *M.* Calidè illinatur ad ignem.

Si Tumor, Dolor, ac Livor adfuerint, ſeq. *Cataplaſma* conducit: ℞. *Herb Agrimon. Chærefol. Flor. Chamomil. an. M*j. *Rad. Symphyti mai.* ℥iij. *Sigilli Salomon.* ℥iß. *Sem. Lini, Fœni græci an.* ℥j. *coq. ex ſ. q. Aquæ ad conſiſt. Cataplaſm.*

Quòd ſi ex Articuli luxati reſtitutione fiat Convulſio, vid. *Scultet.* Si autem ex Vulnere partis alicujus proficiſcatur, vel ex tenſione nimis validâ funiculi ſpermaticorum vaſorum, tum illinatur *Ol.*

Lumbricor. cum Terebinth. vel inſtilletur Vulneri *Balſam. Sulph. tereb.* Quando ex Ictu venenati Animalis provenit, tunc illinatur *Ol. Scorpion.* in leviore, in graviore malo *Cucurbitulæ* cum *Scarificatione*, *Cauterium actuale* ſupra partem læſam imponatur. Vel *Emplaſtrum magnet. arſenical.* cum *Ol. Scorpion.* vel *Buſon. malax.* imponatur. Internè ad Sudorem movendum *Theriaca* cum *Gentianâ* mixta detur. Si ex Hypercatharſi oriatur Convulſio, *opiata & theriacalia* ſufficiunt. In *Spaſmo flatulento* fricatio levis partis manu calidâ, cum *Spirit. Juniperi. theriacali* prodeſt. Expertum & hoc *Unguentum* eſt *Cratonis*:

℞. *Axung. anſerin. rec.* ℥iv. *Ol. Caryophil.* ℈j. *Cinnamom. gut.* v. *M.* In Spaſmo Gravidarum *Succus Matricariæ* cum *Verbena* mixtus Cervici imponatur. In *Contracturâ* à causâ internâ volatilia temperata, acidum illud corrigentia, conducunt. Continuatus uſus *Lactis* in Contracturâ ex Arthritide valdè prodeſt; vide *Tackium.*

CAP. II.

De Tremore.

Tremor. Tremor eſt involuntaria membri alicujus ultro citroque facta agitatio, à debilitate quadam tendinum muſcularium originem trahens. Pro ratione graduum eſt *major* vel *minor*, item *ſimplex* vel *convulſivus*. *Minor* eſt, qui vulgo poſt crapulam aut animi Affectus vehementiores contingit. *Major* eſt, qui in remiſſione Paroxyſmorum epilepticorum evenit, & cum Paroxyſmo ceſſat. Dicitur hic *Tremor convulſivus Spaſmus*, adeoque ad motus Corporis depravatos omninò revocatur. Nam qui Tremore laborant, membra liberè movere nequeunt

protenſa

protenſa aut ſuſpenſa, quin vibrentur modò ſurſum, modò deorſum. In hoc differunt *Tremores* à *Motibus convulſivis*, quòd *Tremor* ſemper conjungatur cum motu voluntario, v. gr. Manus aut Pes vix unquam tremit, niſi ad curſum adigatur. In *Motu* autem *convulſivo*, Ægro neſcio, ac præter voluntatem motus ſpaſmodici accidunt.

Tremor nunc *univerſalis* eſt, nunc *particularis*, nunc *magnus*, nunc *parvus*.

Cauſâ Tremoris malè rejicitur in facultatem motricem debiliorem, & gravitatem Membri, ac ſi Membrum ſufficienter moveri nequeat, quia hujus gravitas ob imbecillitatem facultatis præponderat. *Cauſa* enim *genuina* Tremoris eſt *actio duorum, pluriumve muſculorum ſimultanea*, ſive eódem tempore inſtituta, ſeu ſint antagoniſtæ muſculi, ſeu non; ſed tantùm tales, qui ad membri motum concurrere ſolent. Inter Actiones talium Muſculorum alia eſt principalis, alia minus, & p. n. adjuncta. Ita ut dum unus Brachium extendit, alter ſimul agens, illud torqueat aut flectat, vel alio modo moveat. Unde prior actio dat motum voluntarium intentum, *poſterior* verò præternaturalem, ſeu quaſi convulſivum, unde *Tremor*. *Cauſa.*

Cauſa duplicatæ hujus p. n. muſculorum *actionis* ſunt *Spiritus animal.* qui naturaliter movent membra, influentes naturali motu; ſed etiam præternaturaliter moti *depravatè* eadem agitant: & quidem in *Tremore ex ſpirituum vitio eſt* talis motus, ut cùm in unum muſculum agilius & copioſius influere debent, motu ferè uniformi in geminos ſeu binos, pluresve diſtinctos diſtribuantur, & ita difformem motum inducant; idque vel ex proprio vel ex partis recipientis vitio contingit.

Proprium vitium eſt, cùm ſpiritus confusè admo- *Vitia Spirituum.*

 dum

dum in gravioribus animi Affectibus moventur, ut in *Ira*, *Terrore*; & cùm iidem, facultate narcoticâ fixiores, depravatè per nervos feruntur, qua ratione *poſt nimium potum Vini generoſi* membra tremunt ſubinde, non ſecus ac poſt inconcinnum *narcoticorum uſum*. Sed hi à Spirituum vitio magis *tranſitorii* ſunt, & denuò facilè ceſſant. Quoad *tremores graviores*, plus minus *inveteratos* aut *habituales*, ad *partem ipſam*, Spirituum motum *ſuſcipientem*, reſpiciendum, in quâ ſuſpicari licet, aliquid irritativi circa Nervi principium, progreſſum, aut inſertionem occurrere, cujus occaſione Spiritus ſub motu voluntario non præcisè ad determinatum, ſed ad alios vicinos muſculos ferantur, ſicque tremulum motum inferant. *Tremores* Febribus ſupervenientes *convulſivos* eſſe, non abſurdè aliqui referunt. Vel ſuſpicandum, quòd in *habituali & inveterato*, *nervus* per quem influere, vel *muſculus* in quem radiare debent Spiritus, ita ſint vitiati, ut ob poros & meatus vitiosè conformatos, aut fibras non ritè ſituatas &c. legitimus motus Spirit. nonnihil pervertatur, hique in Muſculum motui intento deſtinatum, & ſimul deviatione in vicinum ferantur.

Partium ſolidarum.

Cauſæ remotæ.

His conſideratis, *Cauſæ remotiores occaſionales* Tremoris etiam conſiderandæ veniunt, inter quas ſunt *Venena & mercurialia*, ut talia tractantes, v.gr. *Aurifabri*, ſubinde trementes fiant. Item qui incautè *Cingulo ſapientiæ* ad propellendam Scabiem utuntur. Item *nimia refrigeratio*, *potus nimis frigidus*, *nive* vel *glacie refrigeratus*; *Menſium*, *Lochiorum & Secundinarum ſuppreſſiones*, *Fœtus mortui retentio.*

Prognoſis.

Prognoſis. *Tremor ſi ſuperveniat* aut ſuccedat *Paralyſi*, bonum indicium eſt motûs naturalis nonnihil redeuntis. Tremor *à cauſis internis* dependens, minimè periculoſus eſt per ſe, ſed de facili in graviores

res degenerat Affectus, videlicet *Paralyſin, Apoplexiam, Lethargum, Spaſmum* &c. *Tremor Senum* non ſecus atque *hæreditarius* raro curatur. *Si Tremor* degenerat in Convulſionem, malum; ſi in *Febri ardente* Tremori accedat Delirium, malum. In *Morbis ardentibus* ſi Ægri manus attentè contrectetur, & contremiſcens illa quaſi ſubitò revelli videatur, Convulſionem, aliaque Symptomata portendit. Tremor ex retentis poſt partum Lochiis periculoſus. *Tremor & Epilepſia* à Lethargo oriens malum eſt, quippe ſignum proſtrationis omnimodæ facultatis animalis. *Tremor in Labio inferiori*, ferè imminentem Vomitum portendit in Morbis, ac revera eſt Motus convulſivus.

Curatio. Inprimis *removendæ cauſæ appropriatis nervinis*, tam *internis* quàm *externis*. Pro *varietate cauſarum* diverſimodè inſtituenda eſt Curatio, v. g. in *Malignis* danda alexipharmaca; in retentis *uterinis Lochiis pellentia*; ſi ex *fumis metallicis & mercurialibus*, inprimis *mineralia* proſunt. Ad *Evacuandum* corpus *mercurialia cum Extractis laxativis* optima. Inter *remedia nervina* magis appropriata optima eſt *Salvia*, & ejus præparata, uti ſunt *Cereviſia ſalviata, Eſſentia Salviæ cum Eſſentiâ Caſtor mixta*, tam in *uſu interno*, quàm frictione *externâ*. Succedit *Meliſſa* & ejus *Aq. ſpirituoſa, Pæonia, Baccæ Junip.* item *Decoctum Lign. junip.* per modum *Diætæ ſudorif.* Hic optimè conducunt *Decocta* ex *Lignis*, ſubſtantiâ enim aromaticâ ſuâ poros ac meatus corporis intrat, diſſolvit mucoſitates, abſtergit ſordes; &c. In Senibus laudatur *Fimus Pavon.* cum ſ. q. *Aq. vitæ* ſubactus, & in potu uſurpatus, doſi ʒi. Item *Ol. Buxi, corylinum* &c. Si à *Mercurio, Decoct. Enul. campan.* optimum, v. g. ℞. *Radic. Enul. campan.* ℥iij. *Fæniculi.* ℥iß. *Vin.* ℔ii. *Infuſ. per* xii. *horas. coq. ad caſum tertiæ partis; divide Colaturam*

in partes quatuor, ſumendo unam partem mane & veſperi ut ſudet, & exiliet ſudor citrinus: hâc potione utendum, donec talis color non videatur amplius. *Aurata* & *Auri folia* intus ſumpta *Mercurium* alliciunt. Inter *externa* optima eſt *Frictio membrorum* cum *Urinâ humanâ*: vel *Spiritus Lumbricor. Formicar. Salis vol. Armon.* præſertim Nuchæ & Spinæ dorſi affrictus: v. g. ℞. *Aq. artic. A. E.* ℥iij. *Sp. Lumbric.* ℥iß. *Formic.* ℥i. *Eſſent. Caſtor.* ʒiii. *M.* Item *Decoctum fol. Fraxin.* in *Lixivio* pro lotione partium tremularum laudatur.

SECT. IV.

De Spirituum animalium influxu abolito.

CAP. I.

De Apoplexia.

Apoplexia. *APoplexia eſt omnium functionum in ſenſu & motu ſubita ceſſatio.* Ita ut taliter affectus non ſecus ac fulmine percuſſus jaceat, ſimulque *vox auferatur, reſpiratione plus minus imminutâ* cum aut ſine *ſtertore.* In hac plurimùm functiones & motus ſpontanei læduntur, minus verò naturales, utut in graviori malo interdum hi quoque plus minus afficiantur; hinc etiam *Reſpiratio* magis vel minus afficitur. *Quoad*

Signa. *Pulſum*, hic ſubinde *vegetus*, ſed perquam *durus* percipitur, jam puſillus, jam vix obſervabilis. *Color faciei & oculorum* rubet utplurimum, Facies tumida, corpus calet, in paroxyſmo diuturniore Facies pallere obſervatur. *Membra* ſunt reſoluta & *laxa*, ut ſi membrum elevatum ſit, pondere ſuo ſtatim delabatur. Æger tactus, irritatus vel acclamatus nec ſentit,

ſentit, neque loquitur; ore hiante & interdum *ſtertente* profundum dormit. Reſolvitur ſubinde ſphincter Ani, ut fæces aut injecta Enemata inſcio Ægro ſponte ſuâ effluant.

Hemiplexia. *Hemiplexia* eſt affectus talis dimidii corporis, qui dextras vel ſiniſtras partes afficit, à ſagittali Suturâ uſque ad Perinæum. Obſervatur etiam à *Lindano* ſpecies *Apoplexiæ*, proprio nomine carens, ſed rara, ubi omnia infra collum *motu & ſenſu privantur*, *excepto Capite*. *Ultima Apoplexiæ ſpecies* eſt & levis, *Paraplexia* ſeu *Paraplegia*, quæ tantùm *in uno alterove membro*, majore vel minore contingit. *Paraplegia.* Sed *tres hos ultimos caſus* ad *Paralyſin* referre ſolent. Dicitur aut *vehemens* aut *levis*, ratione cauſarum & ſymptomatum. *Apoplexia levis* curatu facilis eſt, *vehemens* ſeu *univerſalis* non niſi Febre ſuperveniente.

Cauſa proxima. *Cauſa proxima* generationis formalis *Apoplexiæ* eſt deficiens Spirituum animalium motus in *Cerebro* & *Cerebello*, & hinc eorundem ceſſans influxus in genus nervoſum ad membra reliqua. Si *Cerebelli* fiat *culpâ*, non tam *Apoplexia*, quàm *Syncope cardiaca* erit, in quâ Cordis motu penitus ſublato circulationis Sanguinis ceſſatio, & in Cerebrum diſtributio Spirituum vitalium neceſſaria tollitur, & mox pulſu ac reſpiratione interdum ad ſenſum penitus ſublatis, ſine ſenſu ac motu mortuorum inſtar jacent, ſeu *ſanguinis vitio*, quod rarius, ſeu *nervorum* cardiacorum *convulſorum* culpâ, ut in Affectibus hyſtericis & ſimilibus; ſeu *ſpirituum* in ſuo ex Cerebello influxu inhibitorum causâ eveniat.

Remota. *Cauſa remota materialis ſeu occaſionalis* eſt *vel interna* vel *externa*. Utriuſque, internæ præcipuè, ratione fit *Apoplexia*, *accidentalis* vel *habitualis*. *Apoplexia.* Utraque eſt vel *privativa* vel *poſitiva*. *Privativa.* *Privativa* eſt, quæ citra directam Spiritibus inductam alterationem oritur: ut

ut à *ſuſpendio, caſu ab alto, à ſanguinis effuſione intra cranium, meatuum Cerebri obſtructione* qualicunque. *Poſitiva Apoplexia* fit à cauſa, quæ Spirituum animalium craſin vitiando, eoſdem ad motum & functiones ineptos reddere, & ita narcoſi ac ſtupore quodam afficere valet; qualis vis in opiatis, carbonum fumo, fulmine notiſſima eſt. *Privativa* fit vel ob *ſanguinis deficientem naturalem circulum* ad & per Cerebrum, ac inde ceſſantem Spirituum generationem; idque vel *viarum* vel *Sanguinis* culpâ, vel ob Spirituum denegatum motum in Cerebro, & effluxum, ob pororum, & meatuum vitium, ſive in *centro* ejus medullari, adeoque corpore calloſo, ſeu in ejuſdem *progreſſu* circa corpora ſtriata & caudicis medullaris initium, idque cum in *univerſo* Cerebro, nunc in altera ejus *medietate*. *Sanguinis motum circularem deficientem*, indeque *Apoplexiam* natam, illuſtrat ligatura fortis collo injecta. Hanc ſi fortius ſtringas, ut ita Arteriæ carotides & Venæ jugulares conſtrictæ Sanguinis circulum ad Cerebrum tollant, eo ipſo momento omnis motus & ſenſus perit, utut adhuc ad tempus ſupervivant. Patet hoc in Canibus, ſi factâ cutis Colli apertione ligentur fortiter Arteriæ carotides, ita ut adhuc parvæ Arteriæ cervicales liberæ relinquantur, Canis equidem tum ſomnolentus ac torpidus jacet, ſed tamen ad biduum ferè ſupervivit, & actionibus animalibus maximè imminutis, quidquid ſupereſt vitæ, beneficio Arteriarum cervicalium liberarum obtinet.

Poſitiva.

Cauſa privativa.

Obſtructio vaſorum.

Cauſa igitur Apoplexiæ eſt obſtructio Venæ & Arteriæ. Verùm non exiſtimandum eſt, deficientem influxum Sanguinis, per unum alterumve Arteriarum Carotidum ramum, inferre Apoplexiam, ſed potius ex impedito Sanguinis per Venas refluxu, & hinc ejuſdem in Cerebri Cerebellique confiniis aut ſtagna-

ſtagnatione, aut extravaſatione potius Apoplexiam oriri. Eleganter enim *Willis*, majus eſſe periculum ex abundantia, quàm defectu Sanguinis, aſſerit. *Unde non niſi raro, & ſolùm externæ cauſæ* violentiâ talem Apoplexiam ex *denegato Sanguinis per Arterias influxu* oriri exiſtimem, quin potius propter impeditum circulum, ex *denegato refluxu*, & hinc cerebri repletione, aut compreſſione, aut à ſero extravaſato repletione, ſicque Spirituum impedito motu, hujuſmodi Apoplexias vitio Sanguinis circuli contingentes oriri arbitror. Impeditur autem *Sanguinis refluxus*, vel *viarum*, ſeu *vaſorum*, vel *Sanguinis* culpâ. *Viarum* ſeu *vaſorum* culpâ, ex contuſione, ruptione, & ſimilibus. *Sanguinis* autem culpâ, quando nimis grumoſus, craſſus, in vaſculis Meningum, & aliis vaſis Cerebri hæret. Nam ſicuti *Sanguis ſubſiſtens in Pulmonibus Syncopen cardiacam*, ita *in Cerebro Apoplexiam* infert; quæ non niſi loco affecto differunt. Veteres ex ventriculis Cerebri obſtructis, vel ſero repletis fieri aſſeruerunt Apoplexiam, ſed experientia hodierna contrarium demonſtrat. *Spirituum enim motus deficit ex pororum conniventia*, cujus occaſiones poſſunt provenire à *contuſione, concuſſione Capitis* &c. à *Sanguine grumoſo*, Abſceſſu *Meningum*, vel aliâ causâ internâ aut externâ. An *pituita extrinſecus circa ſpinalem medullam colligi*, & ita Apoplexiam inducere poſſit, dubito, propter lentum ejus motum; niſi vehiculo Seri aut Lymphæ à motu naturali aberrantis, ad iſta loca delata & collecta fuerit. Cujus exempla ſufficientia habent Authores, adeo ut Apoplexia *privativa* nunc dicatur *ſanguinea* nunc *ſeroſa*.

Sed ultra hanc *privativam* alteram Apoplexiam *poſitivam* dari confirmant tam *opiata* in majori doſi ſumpta, *quam carbonum* aut *liquorum fermenteſcentium* *Cauſa poſitivæ Apoplexiæ.*

tium gas, ut & *Vini* vel Sp. Vin. abuſus. Sed cùm hæc fiant à *cauſa externa*, etiam *à cauſa interna* enaſci poteſt *poſitiva*, nempe *à certo quodam Veneno narcotico* & *glaciali*, in Ventre hærente, & enato propriæ digeſtionis errore, occaſione cujus Archæus horreſcat, fugiat, & ideas cadaveroſas illius recrementi pariat. Unde ſubitaneo tali caſu ſpiritibus iſtorum locorum terror excitatur; propter quem medullæ latus debilius contrahitur, ac ita Paralyſis Apoplexiæ ſupervenire dicetur.

Interna. In hac hypotheſi conſideranda 1. *Res ipſa, an ſit?* 2. *Modus rei, an ita ſe habeat?* Quoad *prius*, *Apoplexiam excitari* à *cauſis internis*, *Spiritus animales* ſtupidos & torpidos reddentibus, & ita poſitivè operantibus, iiſque circa ſuperius orificium Ventriculi hærentibus, confirmatur 1. à *juvantibus*; Vomitus enim & Clyſmata acria hic proſunt, ſubtilia odorifera & aromatica, & omnia ſtomachica brevi recreantia. 2. *A nocentibus*, Halitus enim carbonum oretenus inſpiratus gravem Vertiginem vel Carum infert, ex affecto inprimis Stomacho, nam ob id vomitus juvat. *Apoplexia & Cari differentia.* Sed *Carus & Apoplexia* nonniſi majoris aut minoris ratione differunt. Sic à Tabaci abuſu & eſu Fungorum idem ſequitur. 3. *Ab adjunctis*, nempe Anxietate præcordiorum, Somnolentia, Virium defectu, Spirituum animal. inopia & torpore. 4. Ab *antecedentibus*; ſic Vertigo per conſenſum Stomachi eſt prodromus *Apoplexiæ in Senibus*. Plura de his apud Authores extant exempla. 5. *Remedia appropriata* v. g. *Cinnabar. Antimon. Antimon. diaphor.* &c. intra primas vias poſitivè operantia ſunt egregia.

Modus quo cauſæ agunt. *Quoad poſterius*; *modus agendi ſubitaneus*, & frequenter *momentaneus*, non ſolo *humorum ſeroſorum aliorumve* defluxu aut viarum oppilatione, ſed virulentiæ

lentiæ *cujuſdam* vitio Spiritus animal. fugantis & extinguentis, fit. Equidem ſæpiſſimè ſigna circa *caput* & animalem facultatem præcedunt. *Sed ſemper ſedulò* inveſtigandum, an aliæ concurrentes circumſtantiæ plus minus Affectum Capitis *per protopatheiam*, an verò per *deuteropatheiam* deſignent. Hæc quidem quoad *rem ipſam* ſatis clara, ſed *quoad modum* rei res intricatiſſima eſt: An nempe per *vapores & halitus*, vel *chymiſtarum effluvia* volatilia ſtupefactiva, vel Sanguinis *Circulum* illuſtrari poſſet; ſed his quamplurima obſtant; plauſibile tamen eſt, *narcoſi* percuti Spiritus animales & *ſtupefieri*, ſed quomodo hoc ex præcordiis *fiat*, dubii hæremus. Nempe ſicut *opiata*, *Fungi*, *Gas Carbonum*, etiamnum in Stomacho inferunt affectus ſoporoſos, ita ſimilis *virulentia* narcotica circa præcordia exiſtens in regione Stomachi, *Apoplexiam* aut *Paralyſin* inferre poterit. *Modus tamen* rei latet. Sufficiat differentiam Apoplexiæ in *poſitivam* & *privativam* inſinuâſſe; obſervando *ab internis cauſis* frequentius excitari *accidentales*, ab externis *habituales*, & quæ ex cauſis internis oriuntur, forſan æquè frequentes eſſe Apoplexias *poſitivas*, quàm *privativas*. *Spirituum ſtupefactio.*

Cauſæ remotæ ſeu *antecedentes*, quæ ſubinde hic *procatarcticæ* exiſtunt, ſunt *contuſiones*, & *concuſſiones* Cerebri, tam cum, quàm ſine manifeſtâ ejus *læſione* factæ; ſive collabantur & anguſtentur pori, ſeu Sanguinis circuitus vitietur intra Cranium v. g. ex nimio ſonitu, ex concuſſione *à caſu*, *ex ictu* Oculi nimio. Sic *æſtus* & *frigus* nimium, potus nimius Vini, Ebrietas, Ingluvies & Comeſſationes, item Morbi melancholici, ſuppreſſa Sanguinis evacuatio conſueta, Veneris exercitium immodicum, vapores mercuriales & Thermarum ſulphurearum, Affectus animi graviores, fœtor Puteorum cœnoſorum, *Cauſa remota.*

expoſitio

expoſitio nimis cita aëri poſt expulſas *Variolas*, *Scabiem*, &c. *Apoplexiam* intulerunt.

Apoplexiæ diſtinctio.

Diſtinguitur Apoplexia *poſitiva* à *privativa*, vitæ genere, habitu Ægri, diætâ &c. Diſcernitur etiam *Syncope cardiaca* ab *Apoplexia* in eo, quòd in *Syncope* difficilius ſpirent, & ſigna adſint graviſſimæ in pectore anguſtiæ. In *Apoplexia verò*, utut aliâs vix manifeſta vitæ habeant ſigna, tamen ſpirandi difficultate parum vexari ſolent. *Pulſus* in *Syncope* deficit, in *Apoplexia* durus obſervatur, raro nullus, niſi in fortiſſimâ, ubi Sanguis plus minus in præcordiis ſtagnat, vel nervus cordis afficitur. In *ſyncope* externa frigent, facies palleſcit, ſudor erumpit frigidus, pulſu & reſpiratione penitus ablatâ. In *Apoplexia* nihilominus reſpirant, arteriæ pulſant, extrema utplurimum calida, & facies rubicunda obſervantur. Præterea in Apoplexia ſtertor adeſt fortis, quamdiu id, quod à Cerebro accedit, muſculis Thoracis, ad complementum Reſpirationis, ſolum eſt ablatum, durante adhuc ebullitione naturali in Corde. In *Syncope* verò nullus eſt ſtertor. In *gravi Paſſione hyſterica* Ægræ inſtar Apoplecticarum jacent. Diſtinguuntur tamen, quòd in *Suffocatione uterinâ* dicta præceſſerint Symptomata affecti Abdominis item; quòd in Suffocatione hyſtericâ pulſus obſervetur ſimul parvus, aut ferè nullus, qui in *Apoplexia* admodum ſenſibilis eſt. Deinde Apoplectici Faciei colorem ferè retinent, imò rubicundi ac tumidi ſubinde in Facie apparent, qui in *Suffocatione uterinâ* omnino perit, cum Facies palleat.

Prognoſis.

Prognoſis. Apoplexia fortis eſt acutiſſimus & periculoſiſſimus Affectus. Vehementia ex reſpiratione cognoſcitur; nam qui Apoplexiâ moriuntur, ſuffocati intereunt. Unde quo liberior illa, eo

minor

minor Apoplexia eſt, & contrà. Si *ſpuma circa Os* appareat, lethale, certum enim eſt, ſuffocationem eſſe circa Cor à ſtagnatione Sanguinis, quando enim natura extremo conatu voluit Sanguinem propellere, inde ſuborta in Pulmone ſpuma eſt, & ad Os detruſa, & ſi aperto Ore ſpuma prodierit, deſperata res eſt. Nempe *ſpuma* non præcisè mortis, ſed ſupremus naturæ conatus eſt in talibus Ægris; oritur autem ex aëris & humoris plus minus viſcidi miſturâ, adeo ut etiam Sanguis in ſpumam albam ſubrubicundam abeat, ad inſtar Cereviſiæ obſcuræ, per agitationem tamen cum aëre in candidam ſpumam abeuntis. Non ergo levis iſta ſpuma adeo periculoſum eſt ſignum, quæ ex Saliva intra Fauces agitata oritur, & qualis eſt in paroxyſmo Epilepticorum; ſed illa, quæ ex imo pectore, ex Sanguine ſtagnante per aërem rarefacto in Fauces foras ebullit; adeo ut in Apoplecticis poſt mortem, per Os, Nares & prominentes Oculos fervida ſpuma prodierit. Apoplecticis ſi cum difficili reſpiratione Sudor emanat, lethale; Syncoptici nempe exiſtunt. Apoplectici melius habentes poſt univerſalia aut aliquo modo excitati, ſi denuo ſomnolenti, aut plus minus torpidi ſint, iiſdem Recidivæ periculum imminet, ſi quidem perfectè, licèt curati, facilè tamen recidivant.

Curatio Apoplexiæ inſtituenda eſt tam in *Paroxyſmo*, ut reſuſcitetur Æger, quàm extra *ipſum*, ut obſervatis debitis evacuationibus, ſimulque Caput & Ventriculum roborantibus uſurpatis, reditus Paroxyſmi præcaveatur. Neque Æger apertè convaleſcens eſt deſerendus; aut enim ſtupidus manet, aut *varia accidentia* eum vexant, adeo ut ſi ſimus negligentes, facilè paroxyſmum reverti contingat. In *Paroxyſmo* duo obſervanda, nempe *Vomitus* & *Venæ-* *Curatio.* *In Paroxyſmo.*

Venæſectio. Si conditio Ægri reſpondeat, utrumque adhibendum. *Clyſteres* & *Suppoſitoria acria* ſeu *fortia* ſunt uſurpanda. *Vomitus* optimus ad ſuſcitandum Ægrum. Unde *antimonialia* laudanda, ut *Infuſum Croci metallorum*, cum *Ol. Cinnamomi* Ori ſimul inuncto. Si ex impedito Sanguinis circulo fiat *Apoplexia privativa*, *Vomitus* non videtur conveniens, periculum enim eſt, ne vomendi conatu Sanguis & Serum circa Collum retineatur, & hinc iſtæ partes magis obſtruantur, cùm naturaliter ſub vomendi conatu Facies rubeſcere, Oculi tumeſcere & Collum inflari ſoleat. *Venæſectio* in Apoplexia tam poſitivâ quàm privativâ convenit, propter impeditum plus minus Sanguinis circulum per Cerebrum aut Pulmones. Hinc depletis nonnihil vaſis, & ita facilitatâ Sanguinis viâ, *Vomitoria* in uſum vocari poterunt. Adeoque *Venæſectio* & *Vomitus* hic locum habent, modò vires reſpondeant, quæ inde menſurandæ, qualis Æger ante paroxyſmum fuerit. In Senibus loco Vomitûs *Clyſmata acria*, loco *Venæſectionis Cucurbitulæ cum ſcarificatione* Scapulis applicandæ. Attamen in *Apoplexia privativâ* magis *Venæſectio* & *Cucurbitulæ*, in *poſitivâ Vomitus* & *Clyſmata* conveniunt. Hinc illis præmiſſis, in *privativâ volatilia*, in *poſitivâ aromatica ſulphurea*, *mineralia fixa*, &c. conducunt; quæ omnia ſecundùm Res naturales & nonnaturales diverſimodè limitantur.

Excitandus Æger. In *Paroxyſmo* opera danda, ut excitetur Æger, & ut ſervetur libera Reſpirationis actio. Hinc poſterioris ratione in loco non nimis clauſo, ſed aëre liberè perflato, ſituandus Æger. Prioris autem ratione Senſuum organa quæcunque, & partes quævis ſenſibiles fortius affricandæ: mox inſtituatur *Venæſectio*, quâ peractâ, vel *Vomitorium* ordinandum, vel *Clyſma* injiciendum. Non differenda *Vomitoria*, nam in

fort*i*

ſorti Apoplexia, magis revellere & Ægrum ſuſcitare poſſunt; quamprimum enim Vomitûs producitur, Ægri ad ſe redeunt; modò ne extravaſatio humorum in Cerebro Apoplexiæ inſultum produxerint. Neceſſe eſt, ut augeas doſin eorum, uti & aliorum remediorum, quæ excitare debent Ægrum. *Propinentur Vomitoria* in formâ liquidâ, ſociando ſimul *Aquam ſpirituoſam*, ut *Cinnamomi*, aut ſimilem. Hinc *Syr. emeticus à* ℥vi. *ad* ℥i. *Clyſteres* ſint acriores, facti ex *Herbis Salv. Origan. Calaminth. Rad. Pyreth. Cyclam.* ſimul incoquendo *Pulpam Colocynth.* vel addendo *Infuſ. Croc. metallor. turbid. ab* ℥iij. *ad* iv. etiam commodè additur *Sal gemmæ.* In caſu præcipiti *Clyſmati* ex Juſculo quodam communi, drachmâ i. & ij. *Salis communis* acuato, ſimul *Infuſio antimon.* aut *Syr. antimon. emeticus triplâ* vel *quadruplâ doſi* ex tempore addi poteſt. *Frictiones Plantarum Pedum* cum *Muria acri*, aut cum *Aceto* & *Sale*, valent ad excitandum Ægrum; item Punctura extremorum; Odores acres ex ſalibus volatilibus penetrantioribus; aut *Sternutatoria* infuſa, ac volatilia Linguæ & Palato affricata, præſertim ſi juncta ſit Aphonia. Multum hic facit *Electuarium Timæi contra Apoplexiam* & omnes Affectus ſoporoſos, item contra Suffocationes Uteri.

℞. *Conſerv. flor. Anth. & Salviæ an.* ℥j. *Confect. Alk. compl.* ʒj. *Sal. volat. Succin.* ʒß. *Theriac. Andr.* ʒiß. *Pulv. Caſtor.* ℈ii. *Ol. deſtill. Rutæ, Succin. Roriſmar. an. gutt.* iij. *M. f. Electuar. de quo ſingulis quatuor vel quinque horis Æger Capiat magnitud. Nucis moſch.* in *Aquâ* quadam *apoplecticâ. Simulq; Lingua & Palatum fortiter fricabitur hoc Electuario.* Si poſt horæ quadrantem ad ſe non redeat Æger, repete, & Naribus de ſequente pulvere inſla:

℞. *Rad. Helleb. albi* ʒß. *Fol. Majoran. Ocym. Meliſſ. an.* ʒij. *Flor. Lilior. conval. Rad. Pyrethri, Caſtor. an.* ℈i.

Miſc. f. Pulv. Prodeſt & *Fumus Succin.* aut fricetur Lingua & Palatum *cum Spir. theriac. camphor. Spiritu Ceraſor. rectif.* paucis *gutt. Ol. Cinnam.* & *Caryophyll. acuato*, vel *Extract. Salv. Oleo deſtil. Camph. & Succin. Oleo Roriſmar. Ol. apoplect. Rhumelii*, &c. *Externè* Vertex, Tempora & Nucha iiſdem illiniri poſſunt. Sed obſervandum, ne nimis largiter locis illis illinantur, aliàs enim Ægri ad ſe redeuntes de inſigni Capitis perturbatione & gravitate conquererentur. Applicantur *rectè regioni Stomachi*, *Laterem calidum ſuperimponendo. Uſitata ſunt* & *Balſam. apoplect. Ol. Majoran. Lavend. Spir. Salv.* &c.

Cum his ipſis adminiſtrationum modis etiam *Aquæ Vitæ ſpirituoſæ apoplect.* &c. Inſtillantur Ori, & Faucibus, acuandæ præſertim *Salibus* & *Spiritibus urinoſis*, v. gr.

℞. *Aq. apoplect. opt.* ℥i. *Aq. Lilior. conval.* ℥iiß. *Elix. vit. Matthiol.* ℥ß. *Syr. flor. Tunicæ* ℥j. *M. exhibeatur ſubinde per cochlearia.* Vel

℞. *Aq. Lilior. conval. Menthæ an.* ℥iß. *Spirit. Ceraſor. nigr.* ʒii. *Liquoris* C. C. *ſuccin. ritè pp. vel Spir. ſal. armon. aniſ.* ʒiß. *Ol. ſtil. Succin. gut.* vi. *Syr. flor. Tunicæ* ℥j. *M. ſumatur ut ſuprà.*

Cum his *Spirituoſis Aquis internis* etiam hic externa à quibuſdam expetuntur. Ut

℞. *Aq. Meliſ. Lilior. conval. cum Vin. an.* ℥ii. *Aq. Apoplect.* ℥i. *Aceti rutac.* ℥ii. M. pro Temporibus & Naſo.

Si his præſcriptis non ad ſe redeat, *Vomitorium* & *Clyſma* acre poſſunt iterari. Quin & *Veſicatoria* ampla Cervici & Cruribus applicanda. Si non niſi tantillum revocatus ſit, *Spirituoſa* continuanda, *Veſicatoria* applicanda, *Cucurbitulæ* nunc cum, nunc ſine ſcarificatione Scapulis & Brachiis, imò in Vertice Capitis adhibendæ, &c.

Extra

Extra paroxyſmum Curatio præſervatoria inſtituenda, ne Recidivam patiantur ii, qui correpti fuerunt, vel qui futuram metuunt; cujus prodromi ſunt Vertigo, Memoriæ debilitas, ſpontaneæ illachrymationes Oculorum, Scotomiæ, Incubus, Stupores Brachiorum &c. In *præſervatione volatilia aromatica, alterantia,* & *evacuantia* repetitis vicibus inſtituta optima. Inter *alterantia, ſuccinata, caſtoreata, cinnabarina, partes Animalium oſſeæ, Salia* & *Spir. urinoſi,*&c. in ſpecie *Salvia* hujuſque *Infuſum, Sem. Erucæ* & *Sinapi, Radices Galang. Petaſit. Zedoar. Zingib. Calami aromat. Cubebæ,* optima ſunt ad præcavendam Apoplexiam Senum; de quibus aliqui mane jejuno Stomacho *gr.* x. vel xii. deglutiunt. Vel *Extra paroxyſmum.*

℞. *Radic. Petaſit.* ℨiß. *Zedoar.* ℨj. *Cubebar.* ℈i. *Cardamomi* ℨß. *Coriandr.* ℨii. *Sinap. alb.* ℈j. M. pulveriſa, & exhibe gr. x. vel xv. *cum Sacch.* ſub introitum lecti. Vel in forma *Electuarii.*

℞. *Caricar. ping. No.* xii. inciſis adde *Sem. Sinapi alb. ſeu Erucæ* ℨvi. *Cardamomi* ℥i. *Miſce exactè, adde ſimul Cochleare plenum vel q. ſ. Spir. Lavendulæ. f. Electuar. d. ad Pyx. Doſ. magn. Nuc. Juglandis,* man. ac veſperi.

Laudatur & *Spir. Sinapi, Spir. Ceraſor. nigr. dulc. Spir. fuliginis, cum Camph. Spir. Secundinæ humanæ;* item *Cinnab. antimon. Aurum diaph. Poter.* Inter *Evacuantia, Mercur. dulc. cum Vegetabilium Extractis* conducit, ſingulis menſibus ſemel ad minimum. Loco *Mercurii dulcis* ſumitur *Cinnabaris Antimonii rectif.* Dein *ſudorifera ex Lignis* continuantur declinante paroxyſmo. *Fonticuli* & *Setacea* in *Apoplexiâ poſitivâ* parum auxilii adferunt, benè autem in *privativâ,* præcipuè Senibus. Denique *Salivatio* declinante Apoplexiâ à quibuſdam rectè proponitur.

CAP. II.

De Paraplegiis.

Hemiplegia. HEmiplegiæ & *Paraplegiæ* ſunt *Apoplexiæ particulares*, non omnia membra occupantes; quæ nunc per ſe inchoant, nunc Apoplexiam ſequuntur. Sanè Apoplexiæ, & hinc natæ *Paraplegiæ* ſingularem habent convenientiam, licèt in modo fiendi differant; unde permutatio mutua earum, & in curatione remediorum identitas. Non rarum eſt etiam, Epilepſias in *Paraplegias* mutari, & contra. *Paraplegiæ*, quæ Apoplexiam, Epilepſiam, alioſque Morbos ſequuntur immediatè, *Paralyſes* vulgo, ſed malè vocantur. In his tres gradus ſunt diſtinguendi: 1. Cum Motus ſolùm deficit ſuperſtite Senſu. 2. Senſus & Motus deficiunt, reſtante tamen partis calore. 3. Iſtis deficientibus pars ſimul continuè frigida percipitur, quam inſequi ſolet flacciditas notabilis, & hinc *Maraſmus.*

Cauſa. *Cauſa.* Communiter *obſtructionem Nervorum accuſant*; Sed hæc non eſt *univerſalis cauſa*, cum per conſenſum aliarum partium remotarum *Paraplegiam* fieri obſervatum fuit, v. g. ex Paſſionibus hyſtericis, item à Lumbricis, graviori ſubinde animi Pathemate, &c. *Paraplegiæ* pro fiendi ratione nunc *privativæ* nunc *poſitivæ* eſſe videntur. Sed cùm in ſpecie Apoplexias non lethales ordinariè inſequantur, hujus permutationis ratio eſt inquirenda. Apoplexiam ſanguineam univerſalem ex Sanguinis extravaſatione, utplurimum lethalem exiſtimo. Alia ſanguinea *privativa*, quæ tantùm ex motu Sanguinis in vaſis Cerebri intercepto oritur, ſi univerſalis fuerit, quomodo in *Paraplegiam* abeat, obſcuriſſimum eſt, niſi forſan *Venæſectio* largior motum Sanguinis

guinis promovendo, alterius Cerebri lateris Affe-ctum particularem reddat, ita ut tantùm in altera Cerebri medietate circa Nervorum exortum, & Sanguinis conſiſtentis vitio, *Paraplegiæ* oriantur.

Imò ſi Apoplexiæ *privativæ* ſanguineæ *Paraplegia* ſupervenerit, probabile eſt, ex Sanguine congrumato, aut ſubſiſtente, aquoſum plus minus laticem feciſſe ſeceſſum per Cerebrum in caudicem medullarem, vel Spinalem medullam, & ſic unius alteriuſve Nervi læſione *Paraplegiam* intuliſſe, in *privativâ* & *lymphaticâ*, aut huic cognatâ. Unde Lymphæ, materiæve peccantis in caudicem medullarem verſus interiora progreſſus, adeoque Obſtructiones, vel ejus in Medullam ſpinalem defluxus & compreſſiones certis in locis, *Paraplegiam* inferre poſſunt. Imò forſan aliqualis irritatio, contractionem fibrarum & membranarum circa principium Nervorum inducere, & hinc Spirituum influxum ſufficientem impedire poterit. *Poſitivam* Apoplexiam etiam excipere *Paraplegiam*, res eſt nota, ſed modus admodum obſcurus. Probabile etiam eſt, Partes quaſdam per conſenſum Nervorum ſenſu & motu plus minus privari, ex hoc enim permutationis ratio *Affectuum paralyticorum* & *convulſivorum*, atque earum identitas explicari poſſunt.

Prognoſis; *Paraplegia* quævis difficilis eſt curatu, levior curatu difficilior; graviſſima difficillima. Si parti paralyticæ vel Tremor ſuperveniat, vel doloris moleſtia, bonum ſignum. Quo major calor, eo major ſpes. *Prognoſis.*

Curatio. Eadem ferè, quæ in Apoplexiâ univerſali danda ſunt remedia appropriata. Vomitus in *Paraplegiâ* optimus, & quidem efficaciter ſatis procuratus, ſi nempe ſequitur Apoplexiam *poſitivam*. Si *privativam*, magis *Venæſectio*, *Fonticuli*, *Veſica-* *Curatio.*

toria & *Cucurbitulæ* inter Scapulas conveniunt: utrobique autem *Venæſectio* adhibenda in Plethoricis, aut quibus ſolennis Sanguinis excretio ſuppreſſa fuerit. His præmiſſis inter remedia interna laudantur *Sudorifera*, tam generalia ex *Lignis*, quàm in ſpecie *Aurum diaphoret. Poterii*, *Cinnab. Antimon. Corallia*, *Salia volatilia*, *Spir. Sanguin. human. Liquor.* C. C. *ſuccinatus.* Optimus eſt ſequens *Bolus* in Adulto.

℞. *Conſerv. flor. Tunicæ* ʒi. *Auri diaphor.* ℈i *M. pro* 2 *doſibus.* *Decocta Lign. Saſſafras*, *Bacc. Laur.* & *Rad. Helen.* his appropriatis interpoſita ſunt optima, v. g.

℞. *Raſur Lign. Saſſafr.* ℥ii. *Herb. Roriſmar. Mj. Bacc. Lauri* ℥ii. *coq. in Aq.* & *Vin. aa.* ℔iij. *in fine adde Spir. Juniperi* ℥iv. *Spirit. Sal. armoniac.* ʒiii. *Syr. flor. Tunicæ* ℥iij. *Miſce.*

Externa. *Externè* Vertici, Spinæ dorſi, aut loco, unde oritur Nervus partis affectæ, illinenda conveniunt *Olea deſtil. Succin. Lavendulæ*, *Spicæ*, *Baccar. Juniper. Roriſmarin Amaraci. Galbanetum Paracelſ. Spir. Vin. camph.* ter vel quater de die calidè affricando. Conveniunt etiam *Eſſent. ex infuſis Nervorum*, vel *Aq. articularis*, *Tinctura Caſtor. Spiritus Lilior. convall.* cum *Vino* ad frictionem dorſi, item *Spirit.* & *Sal volatil. Lumbricor.* aut *Formicar.* Quod ſi Spina dorſi his benè perfricata fuerit, applicandum denuo linteum calidum, *Gummi Ladani*, *Tacamahacæ*, *Styracis*, vel *Animæ* ſuffumigatum. Cum hujuſmodi *Frictionibus*, & *Litibus* calidis ac penetrantibus irritentur partes ſenſibiles, & hujus medio provocetur plus minus Spirituum impetus; propterea & ipſas partes ita reſolutas his modis tractare conſultum eſt, ac propterea hic præſtat dictis *Litibus* addere præparata ex *Alumine plumoſo.* Tandem *Balnea* ex *Formicis* ſeu *Stuffæ ſiccæ* hic quoque locum habent.

℞. *Spir.*

℞. *Spir. Vin. camph.* ℥iij, *Spir. Lumbric. terreſtr.* ℥iß. *Eſſent. Caſtor.* ʒvi. *M.*

℞. *Liquoris Lumbric. terreſtr. in Clibano parat.* ℥iii. *Ol. deſtill. Spicæ, Junip. an.* ʒiß. *Ol. Lavend. Majoran. an.* ʒß. *Ol. Succin.* ℈ij. *Alumin. plumei.* ℈j. *M.* Partibus fricatis hoc *Balſamum* ſeu *Oleum* inungatur, quibus ſubinde imponi poteſt *Emplaſtr. ex nervin. & aromat.*

Pro *Aquis articular.* quidam recipiunt *Semin. Sinapi p.* j. *Bacc. Junip. p.* ii. contuſa infundunt in *Spir. Vini*, eundemque impraegnatum partibus affricant, & multa alia.

CAPUT III.

De Paralyſi.

P*Aralyſis* eſt reſolutio membrorum talis, ut in ipſis Motus primariò deficiat, ſuperſtite plus minus Senſu. *Stupor* contrà eſt Affectus, in quo deficiente in partibus Senſu ſupereſt Motus. *Paralyſis* igitur eſt reſolutio & relaxatio iſtius conſtructionis, quam debet habere Nervus, Tendo, Ligamentum; quibus mediantibus connectuntur & moventur Artus, & quæ ipſa inſtrumenta laxiora non poſſunt movere iſtas partes. Quòd ſi in Paralyſi, Motu læſo, remaneat Senſus Tactûs, vocatur *Parheſis*, qualis eſt, quæ Scorbuticos affligit, aut poſt Colicam accidit. Quando verò motus & ſenſus unà pereunt, dicitur *Paralyſis*, gravior ſcil. ſpecies. *Paralyſis.* *Stupor.* *Parheſis.*

Differunt *Paralyſis* & *Paraplegia* 1. *Origine*, nam *Paraplegia* ſequitur Cerebri & Spinæ morbos, & comitatur Apoplexiam, Epilepſiam, Convulſiones, &c. *Paralyſis* verò ſequitur Scorbutum, Colicam convulſivam: quandoque copioſam ingurgitationem Vini. *Differentia Paralyſeos & Paraplegiæ.*

 2. *Sub-*

2. *Subjecto.* Nam in *Paraplegia* nervi, in *Paralyſi* muſculi & tendines afficiuntur, unde Remedia ibidem applicanda.

3. *Symptomatibus.* Nam in Paraplegia legitima, Senſus Tactûs cum Motu tollitur; in *Paralyſi* plerumque ſupereſt, vel interdum remanet Senſus doloroſus.

4. *Paraplegia* à principio ad finem eſt conſtans. *Paralyſis* & *Parheſis* Ægros ſæpè per intervalla vexat. In *Paralyſi* itaque Motus perit ſæpè manente Senſu; ſed ſi Senſus perit remanente Motu, non *Paralyſis* ſed *Stupor* dicitur.

Cauſa. Cauſæ ſunt *privativæ* vel *poſitivæ*; *privativa* eſt Nervorum reſolutio & compreſſio; ſed hæc potius *Paraplegiam* infert. *Poſitiva* eſt, quæ propriè *Paralyſin* conſtituit; ſive *interna* ſit ſive *externa*. *Externa.* Inter *externas* ſunt humectatio & refrigeratio nimia, indeque nata reſolutio tendinum & fibrarum, mora nimia in frigidâ aquâ, frequens natatio, graviores Animi affectus, vapores mercuriales, ſuppreſſio Lochiorum, omiſſio Venæſectionis conſuetæ, tactus Torpedinis piſcis, & quorundam Conchiliorum. In *Interna.* ſpecie Paralyſin *poſitivam* infert ex cauſa *interna* acidum volatile auſterum ferè, vehiculo nunc ſeri, nunc ſpiritûs influi, ad partem nerveam delatum, cujus occaſione fibras unius vel alterius Muſculi aut Tendinis nonnihil intorqueri ſive corrugari videntur. Contumaciſſima eſt Paralyſis, quæ ex Vino, Scorbuto, vel Colicâ oritur. Notum eſt, Vini potatores in quibuſdam Regionibus Paralyticos reddi, nunc cum partis Stupore, nunc cum Senſu verminante & lancinante. Tandem *membri Contractura* ſupervenit, quæ ex acido volatili auſtero derivari poteſt. Obſervantur tales frequenter in Moravia, Auſtria, &c. Acidum illud in Stomacho non

non ritè correctum pergit ad partes extimas, atque textus ad nervoſas Fibras, Tendines & Ligamenta deſigitur. Quod ſi magis volatiliſatum ſit, *Synoviam Articulorum*, *Podagram* vel *Lithiaſin* infert. Unde in hoc caſu præmiſſis præmittendis optimè lacticiniis curantur. *Scorbutus* ſæpè hujuſmodi *Paralyſin* inferre ſolet: cùm inchoat & procedit, primò vagus ſenſim ſtupor apparet, hinc ſucceſſivè labefactatur tonus Membri. Hæc Paralyſis utplurimum eſt *vaga*, uno enim die incedit Æger, altero decumbit; Senſus manet plerumque, & aliqualis ſaltem Stupor inducitur; nunc cum dolore gravi vago, nunc cum fixo juncta eſt, ut vix membra commodè movere poſſint Ægri, niſi jacentes. Sanè acidum volatile hic peccat, nerveas fibras diverſimodè afficiendo; unde non rarum eſt, ut ſcorbuticis membrum ſpaſmo contractum nunc rigidum reddatur, nunc Paralyſi affectum flacceſcat. *Paralyſis* ſequitur etiam *Colicam* illam, quæ magis habitualis eſt, & vulgo ab humore tenui & acri oriri dicitur, atque Practicis *Colica bilioſa* vocatur: alvus heic pertinaciter clauſa, Tormina atrociora ſunt, malum purgantibus per os aſſumptis exaſperatur, Umbilicus interiora verſus trahitur. Si hæc rectè conſiderentur, ratione cauſæ *Colica ſcorbutica* eſt, ratione modi *convulſiva*. *Acidum* hoc plexibus nerveis Meſenterii inhærens tales turbas dat, ex fibrarum enim tendinoſarum congregatione Contracturam efficit. Et ſic per conſenſum unius vel alterius Membri diſpoſitio inſequitur Paralytica, ſicuti & Stupor Crurum ex Renum Calculo.

Velut Scorbutus.

Colica bilioſa.

Prognoſis. *Paralyſis* difficilis exiſtit curatu; quo magis partes contractæ, eò pejus, quo magis vagum eſt malum, eo melius.

Prognoſis.

Curatio. In *privativa* Paralyſi ex internis cauſis *ſudorifera*

Curatio.

ſudorifera ſunt optima, *antimonialia* illa atque *Cinnabarina*. Quin & in malo contumaciori *Salivatio* conducit. Si à vitio externo, ut contuſione, luxatione, &c. tum *Litus ex aromaticis & nervinis*, in ſpecie *Balſam. Peruv. Empl. paralyticum Mynſycht.* cum *Gummi Tacamahacâ mixtum* prodeſt. In ſpecie *internè & externè Oleum deſtill. Lavend. litu cum Petroleo & Ol. Junip. acuatum* commendatur. Quòd *ſi Paralyſis oriatur ex humectatione & relaxatione* Tendinum, &c. à causâ internâ aut externâ, convenit *Litus ex Oleo Terræ, Axungiâ humanâ & anſerinâ compoſitus. Emplaſtrum* ex *Tacamach. & Galbano malax. Oleo Succin. & Philoſoph.* circa Articulos applicatum, item cum *Oleo Terræ & Philoſoph.* mixtum. *Internè* ſæpè *Theriacâ* ſudor provocetur. Si à *mercuriali Veneno*, convenit *Decoctum Fœniculi & Helen.* Si Venena ſufficienter excluſa, Lac & Serum lactis propinari poſſunt. Si excretionis cujuſdam ſuppreſſio in culpâ fuerit, tum *Venæſectio* primùm, hinc *ſudor* conveniunt; ſi acidum fuerit volatile, quælibet *fortiora purgantia* vitanda; ſaltem *Helleborinis mitioribus*; iisque partitis vicibus utendum: In *Scorbuticis præcipuè fortiora purgantia* Morbos *convulſivos* inferunt. Conveniunt itaque ratione acidi vol. *antapopleptic. fixa & epileptica*, ut *Unicornu verum, Cinnab. antimon. Aur. diaphoret. Antimon. diaph. mart.* Item *urinoſa volatilia*, ut *Spiritus Tart. volat. Tinctura bezoard. Spir. ſal. armon. Spir. Lumbric.* Item *aromatica appropriata*, v. g. *Roſmarin. Caſtor. Remedia ex Lignis, Theriaca*, & *Extracta theriacalia*; iſtis præmiſſis *Diæta temperata & lactea inſtituatur.* Si Scorbutus in receſſu ſit, juxta *volatilia urinoſa* locum obtinent *Turiones Pini & Abietis*, v. g.

℞. *Turion. Abiet.* ℥iß. *Rad. Chinæ* ℥i. *coq. ex Aq. & Cereviſ. ad medias; bibatur ex hoc mane & veſperi.*

Iſtis

Iſtis præmiſſis (non aliàs) *Serum lactis* cum *antiſcorbuticis* miſtum egregium eſt.

Quòd ſi denique Colicam inſequatur *Paralyſis*, cautus ſit Medicus in præſcribendis *purgationibus fortioribus*. Nervus Curationis ad Abdomen potius dirigendus eſt per *Clyſmata lenient. abſterg.* ex *Lacte* & *Tereb.* quò frequentius eò melius. Internè per *Decocta Sem. 4. calidor. Rad. Helenii, Milii* cum *Lign. Saſſafras*, *Serum lactis* cum *antiſcorbut.* Umbilicus probè *Spir. Tart.* aut *Sal armoniaci vinoſo* fricetur, poſtea inungatur *Galbaneto Paracelſi*, quod ſanè egregium; non conveniunt hic *Unguenta* nimis *pinguia*; præſtat interdum uti *Suffitibus*, *Fomentis*, *Lotionibus*. Obſervandum tamen, ſi *Scorbutus* ſubſit, *externa temperata* magis convenire, non ſemper *calida* & *acria*. In adminiſtratione topicorum expendat Medicus, an Paralyſis ſit ab humore aquoſo aut pituitoſo; aut ſero quocunque modo vitiato, an Æger ſit ſimilis conſtitutionis, parsque paralytica prius intumuerit, tunc enim medicamenta ſubtilia, calida & penetrantia adhiberi poſſunt. Quod ſi verò *ſit conſtitutionis bilioſæ*, & pars affecta emarceſcat, ab iis abſtineat. *Paralyſis ex Colica.*

Inter externa præter *Galbanetum Paracelſ.* & *Oleum diviniſſ. Fallop.* conveniunt *Balſamus paralyt. Mynſ.* item *Aq. articular. externa*, v. g. *Remedia externa.*

℞. *Fol. Nicotian. Origan. Flor. Sambuc. aa. Mj. Rad. Angelicæ, Pyrethri, Aron. aa.* ℥i. *Euphorb. Caſtor. aa.* ʒvi. *Piper. utriuſque* ʒiij. *Flor. Stœchad. arabic. Lavend.* & *Lilior. convall. aa. Mß. Sem. Eruc.* ℥iß. *Inciſ.* & *contuſ. digerantur, in Spiritûs Vini quantitate ſufficiente, v.gr.* ℔ij. *per quinque vel ſex dies*; hac dein Eſſentiâ fricentur partes, vel abſtrahatur ab iiſdem Spiritus Vin. & applicetur.

Hujuſmodi autem externa promptius operantur

poſt

poſt ſudorem, hujuſque abſterſionem, apertis nempe poris. Conducunt verò ulterius, efficaciterque operantur *Eſſentia Succini, Spir. ſal. armon. & Lumbricor. terreſtr. Spiritus Tart. rectificatus cum duplo Spirit. Vini* in Paralyſi ex Colica. Accedit *Urina humana* ratione *Salis volatilis*. Laudantur quoque *Urticæ* & *Urticationes*; item incoqui poſſunt *Urtica, Serpillum, Camomil. Cuminum & Sal in Urinâ humanâ ad quartæ partis* conſumptionem, eaque balneetur Membrum, inungendo poſtea cum *Oleo vulpino, Olea deſtillata* v. g. *Juniper. Lavendul. Tart. Lignor. Galbani*,&c. uti & *Petroleum Oleo Nuciſtæ* exceptum, conferunt iis, qui acria ferre poſſunt. *Scorbuticis* autem temperata magis conducunt, inprimis ſi Atrophia membri metuatur; talia ſunt *Pinguedo human. viperin. anſerin. caſtorin.* nunc ſola, nunc cum *Oleo* quodam *deſtill.* præmiſsâ frictione, applicata. Hujuſmodi eſt *Liquor Anſeris aſſando prolicitus*, cum parte æquali *Vermium terreſtr.* miſtus, vel in paſtam redactus & deſtillatus, unde *Oleum* habetur egregium. Conducit autem *Anſerem Vino lotum, Thure, Maſtiche, Myrrhâ, & Ung. martiato* ante aſſationem replere. Pari ratione *Venter Ciconiæ* impleri, & hujuſmodi linimentum elici poteſt. *Balnea ex Formicis* egregia ſunt in *Paraplegiis* ac reſolutione Tendinum & Ligamentorum. Integrum enim illorum cubile Sacculo incluſum, Aquæ ferventi injicitur, cujus vaporem excipiat Æger; ſequenti die ebulliat iſte Sacculus & denuo excipiatur vapor, idque bis vel ter. Accedunt *vinacea*, dum ſpontaneâ fermentatione incaleſcant, aut inſperſione *Calcis vivæ* animentur, membra enim paralytica iiſdem immerſa in Paralyſi ſcorbuticâ, aut ex Colica aut acido vitioſo natâ, mediante ſudore multum levantur. *Thermæ* denique iis, qui conſtitutionis

Urticatio.

Scorbuticis convenientia.

ſtitutionis ſunt ſanguineæ & phlegmaticæ, minus qui bilioſi ſunt, conducunt; idque magis in Paraplegiis quàm Paralyſibus.

SECT. V.

De Læſionibus Senſuum externorum.

CAP. I.

De Variis Viſus Læſionibus.

QUATUOR modis læditur viſus. 1. Quando aboletur, in *Cæcitate.* 2. Quando imminuitur in Viſûs Hebetudine. 3. Quando depravatur. 4. Quando augeri videtur, & objecta nimis colorata & ſplendida apparent. Frequentiores autem Affectus Oculorum ſunt 1. *Unguis.* 3. *Leucoma* & *Sugillatio.* 3. *Cataracta* & *Suffuſio.* 4. *Gutta Serena.*

Unguis fit, quando tunica quædam, utplurimum à Cantho majore circa Naſum enata, foramen Pupillæ claudit & nullum concedit tranſitum radio viſivo. Si tunica hæc tenuis & albida ſit, *Unguicula* vel ſimpliciter *Tunica* dicitur; ſin verò carnoſior exiſtat, *Pannus* audit. *Cauſa* talium ſic habet; Lachrymæ ſalino acidæ aut acres carnem in Angulo majore arrodunt, hincque membranam adnatam lædunt, unde nutrimentum tranſudat & coagulatur in concretum ejuſmodi membraneum. Si fortius penetravit iſta roſio & vaſcula Sanguinis læſit, Sanguis novas vias facit & venulas repræſentat; *Pannus* itidem *lividus*, *obſcurus* & *doloroſus* eſt, adeoque *Tunica maligna* ſive *cancroſa* audit; ſi verò *Pannus* candidus, clarus, tenuis & indolens ſit, *benigna* dicitur.

Unguis Oculi.

Pannus. Cauſa.

Prognoſis. Quoad *prognoſin*; *Unguis gravis* tandem Cæcitatem infert. *Recens* facilè curatur, vetus difficulter. *Tunica cancroſa* non attingenda: neque ea quæ cùm *Pterygio* incipit & progreditur.

Curatio. In *Curatione* Tunica hæc præternaturalis removenda aut medicamentis abſtergentibus & blandè erodentibus, aut manu chirurgicâ: hinc blandè adſtringentibus poruli firmandi. Conveniunt igitur *Sacch. cand. Mel, Vin. alb. Os Sepiæ*, C. C. *uſtum, Teſtæ Ovorum calcinatæ*: item *Aquæ Euphrag. Chelidon. maj. Fœnic.* in quibus infunditur *Crocus metal.* vel diſſolv. *Sal gemmæ* pro *Collyriis*. In ſpecie convenit *Fel Lucii piſcis* ad ℥i. *diſſol. in Aq. Leucoij bulboſ.* ℥iiß. Item hujus *Fellis Aqua deſtil.* & *Eſſent.* vel loco ejus *Fel human. deſtil.* in *cucurbitâ per alembicum æneum*. Egregia eſt etiam *Aqua deſtill. per alemb. ex Stercore Anſeris junioris*, Menſe Aprili collecto. Si pertinacius ſit malum, progrediendum ad *Aquam ſapphyrin.* Chirurgorum, quæ variè dilui poteſt. In ſpecie *Succus Chelid. maj. expreſſ.* dilutus cum *Rore Fœniculo* inſidente abſumit Tunicas. Facit huc *Collyrium* ſequens:

℞. *Lapid. Hæmatit. ppt.* ℈ß. *Vitriol. alb.* gr. xv. *Myrrhæ, Croci an.* gr. v. *Sacch. cand. alb.* ℈i. *M. f. pulvis, miſcendus cum partibus æq. Aqu. Roſ. Euphrag.* & *Fœnic.* & *Tunicæ illinatur Miſtura cum pennâ, cavendo Pupillam.*

Nubeculæ cauſa. *Nubecula* fit, quando in nutritione Corneæ perſpicuæ alimentum nonnihil craſſius & viſcidius ſuggeritur, adeo ut obſcuratâ corneâ, Ægro omnia obſcura & quaſi per *nubeculam* appareant. Si ab eroſione Tunicæ corneæ, v. g. in *Variolis*, cicatricula craſſa & alba generetur, *Albugo* ſeu *Leucoma* vocatur; ſi poſt ictum aut caſum Sanguis congrumatus in albo Oculi hæreat, & radios viſivos

vitioſo

vitioſo colore tingat, *Sugillatio* dicitur. Quoad *Prognoſin*, *Cicatrix* craſſa & diuturna difficilis eſt curatu. *Sugillatio* facilè removetur in Pueris, modò tractabiles ſint. *Prognoſis.*

In *Curatione Nubeculæ* materia craſſa removenda: *Leucomatis* macula & cicatricula abſtergenda: in *Sugillatione* ſanguis congrumatus reſolvendus & diſcutiendus. Conveniunt igitur *Sem. Sclareæ* Oculo impoſitum, quod Maculas & Albuginem abſtergit; *Succus Fœniculi* cum *Balſ. Peruv. Succ. Anagall. flore cærul. Succus Chelidon. Aq. Mell. ſimplex & comp. Aqua ſaphyrina*, & *Liquores* parati ex *Succo Tragopogonis, Hieraciorum, Flor. Cichor.* & *Cyani*, item ſeq. *Cataplaſma* Oculo imponendum: *Curatio.*

℞. *Pulp. Pomor. odor. quartarium, incid. minut. & in Aq. Roſ. ac Fœnic. coq. ad pultem; adde Mucilag. Sem. Fænigr.* ℥iij. *Album. ovor. No.* ii. *vel* iij. *Lap. Hæmatit. ppt.* ʒß. *ad* ʒi. *Cort. Granat. pulv.* ℈ii. *M. f. Cataplaſm. Ad ſugillationem valet Fotus ex Aq. Chærefol. & flor. Cyani* cum linteis multiplicatis: item *Decoct. Rad. Symph. & Sigill. Salom. vel Liniment. contra Livorem faciei Mynſichti.*

Suffuſio fit, quando in Humore aqueo concreſcit membrana radiis tranſitum negans, quæ *Cataracta* dicitur. *Cauſa* eſt impuritas Humoris aquei, ejus perſpicuitatem tollens; ratione cujus cum particulis excrementoſis in Membranam concreſcit. Præter hanc datur & *Suffuſio notha*, Jejunis, & iis, qui debilitate Stomachi laborant, familiaris: item in ſtatu Febrium, dum Muſcæ ante Oculos verſari videntur. Diſtinguendum autem eſt inter *Suffuſionem* & *Glaucoma*; hoc enim tale Humoris cryſtallini vitium eſt, quo is ex perſpicuo obſcuratus, & albedine fuſcâ inquinatus eſt, quod quidem vitium Senibus tandem naturaliter accidere ſolet. *Suffuſio.* *Cauſa.* *Glaucoma.*

Prognoſis. Quoad *Prognoſin*; ſi uno Oculo connivente alterius Pupilla non dilatetur, incurabilis eſt *Suffuſio.* Si *Cataracta* confirmata ſit, ubi Ægri lumen admotum vix vident, medicamentis quidem planè non, Chirurgiâ autem difficulter curatur. Quo magis alba, eo melior, nigra ferè nunquam curatur. In *Curatione* ſubſtantia iſta heterogenea ante ſui concretionem diſcutienda: concreta verò reſolvenda, aut ſaltem manu chirurgicâ deprimenda. Conveniunt itaque *Aquæ ophthalmicæ antimoniales, Liquor Hepatis Muſtelæ, Aq. deſtil. Stercor. human. cui infund. Fel Muſtelæ piſcis. Aq. opthalm. Querc.* ex *Vitriol. & Urina pueri.* Ex *Chirurgia* præter depreſſionem acu faciendam, conveniunt quoque *Veſicatoria* in Nuchâ, *Fonticuli, Setacea*, & hujus farinæ alia.

Curatio.

Cauſa. *Gutta ſerena* fit, quando radius viſivus pertingit quidem ad *retinam*, ſed nulla ſequitur viſio. Cujus cauſa ferè ſemper eſt in *Nervo optico*, ejuſque expanſione, quæ *Tunicam retinam* conſtituit, quando nimirum obſtructus, compreſſus, vel alio modo læſus eſt Nervus *v. g.* ex Scabie retropulsâ, Ulcere Pedis intempeſtivè clauſo, &c. adeo ut Spiritus animales influere nequeant: vel quando ipſa *Retina* ita flaccida evadit, ut à nullo radio viſivo moveri queat. Quo facit, quando illa à cauſis externis v. gr. ob percuſſionem Oculi, caſum in Synciput, fortem Sternutationem, diuturnum Solis aut Lunæ plenæ aſpectum, laceratur quaſi, vel alio modo vitiatur.

Prognoſis, & Curatio. In *Prognoſi* omnis *Gutta ſerena* difficulter, relaxata autem *Retina* Senum vix curatur. *Nyctalopia*, ſi interdiu rectè, veſperi parum aut nihil videtur, rarò curatur. In *Curatione* conveniunt internè *Pill. aloëphang. Infuſ. Senæ* cum *Sale Tart.* in *Aqua Euphrag. & Fœnic. Pulvis Hermodactyli*, porrò *aromatica*, fugiendo interim acria manifeſta, *Allium*, *Cepas*, &c. Inter

ſpecifica

ſpecifica palmam ducit *Euphragia*, indeque paratum *Vinum*, *Eſſentia*, &c. hinc *Rad. Valerianæ*, *Chelidon. maj. Leviſtic. Fœnic. Saſſafr. Roſmar. Bacc. Junip. Ruta.* Conducunt porrò remedia ex *Formicis parata* internè & externè. Pro *uſu externo* præſtant *Infuſa antimonialia*, & *Aq. ex Fellibus*, item *ſeq. Unguentum.*

℞. *Mell. anthoſ. & deſpum.* ℥j. *Pulver. Zingiberis*, *Caryophyllor. arom.* an. ℈ß. *Salis vitrioli gr.* v. *M. f. Ung.* de quo particula inſtar *Seminis Sinapi* Oculo imponatur & continuetur, niſi quædam hinc Inflammatio accedat, hujusque Unguenti uſum ulteriorem prohibeat.

ARTIC. II.

De Auditûs Læſionibus.

LÆditur *Auditus* 1. Quando imminuitur aut abo- letur in *Surditate* & *Barycojâ*. 2. Quando depravatur in *Tinnitu Aurium*. *Auditûs læſio.*

Surditatis cauſæ ſunt vel Auris externa abſciſſa, vel meatus auditorius obſtructus à Cerumine aut externis illapſis, vel membrana Tympani rupta, exeſa, aut ulcerata, vel Nervus auditorius malè inſertus, aut obſtructus, vel compreſſus. *Cauſæ externæ* ſunt caſus ab alto, nimii ſonitus, *v. g.* ab exploſione Sclopetorum, Morbi acuti ad ſtatum properantes, & per Hæmorrhagiam criticam finituri. *Cauſæ.*

Quoad *Prognoſin*, Surdi ab ortu rarò curantur. Surditas per ſe & independens curatu difficilis. Surditas in acutis cum Urinâ crudâ delirium portendit: Sed cum coctionis ſignis bonum, & Hæmorrhagiam criticam promittit. *Prognoſis.*

In *Curatione* Surditas critica ſponte ceſſat. Si à *Cerumine* obturentur Aures, id attenuetur per *Succ. Abſinth. Spir. Urin.* aut *Salis ammon.* *Curatio.*

mon. Oleum Amygdal. amar. &c. dein eximatur. Si ex *aliis cauſis* fuerit malum, ferè ſemper Tympani & Nervi acuſtici habenda eſt ratio, ut horum tonus *aromaticis* & *nervinis* reſtauretur. Hinc remedia inter excellunt *Ambra* & *Moſchus*; vel *Aqua Origan.* cum *Vino* deſtillata, vel *Aqua Card. ben.* Item *Eſſent. Abſinth. Caſtor. Succin. Betonic.* aut *Caryoph. Spir. acuſticus Mynſichti*, vel *Barbette*, cum *Bombace* Auribus admotus. Facit huc *Oleum ſtill. Succin.* cum *Ol. Nucl. Perſic.* Item *Aq. magnanim.* & *Spir. Formic.* vel ℞. *Rad. Helleb. nig.* ʒß. *Rad. Cal. arom.* ℈i. *Pulp. Colocynth.* ℈ß. *Bacc. Laur. excort.* ʒi. *Sem. Cumin.* ℈ii. *Spir. Vin.* ℥iv. *M. Stent. in Infuſ. per aliquot dies; Colaturæ expreſſæ guttæ aliquot Auribus indantur.* Si ex caſu aut percuſſione, egregia eſt *Aqua Cyclaminis per alembicum deſtillata*, vel *Emplaſtrum* ex *Tacamah.* & *Cerato de Beton.* Capiti imponendum.

Tinnitus Aurium. In *Tinnitu aurium* ſonitus percipitur qui non eſt. *Cauſæ* ſunt vel *Aër Auris internus* vitioſè motus, vel *Tympanum* variis ex cauſis commotum & vellicatum. Hinc percuſſio Capitis, caſus ab alto, turgeſcentia Sanguinis in Cephalalgia vel Febribus acutis, & quidquid aut Tympanum irritat, aut Aurem internam commovet, inter cauſas externas refertur. *Prognoſis.* Quoad *Prognoſin*; Tinnitus in Febribus ardentibus ſponte curatur. Si per ſe Morbum chronicum conſtituat, rarò tollitur & tandem ad Surditatem declinat. *Curatio.* In *Cura* laudantur *Suffitus* ex *Abſinth. Abrotono, Origano, Meliſſa, Euphraſiâ, Verben.* item ex *Succino* vel *Gum. ammon.* item *Ol. Nucleorum Perſic.* & *Spir. Urin.* cum bombace Auribus inditus. Admodum laudatur ſeq. ℞. *Helleb. alb. Caſtor. an.* ʒii. *Coſti ver.* ʒiß. *Rut.* ℈ii. *Euphorb.* ʒß. *Amygd. amar.* ʒiiß. *Coq. in Ol. Rut. quod tepidè inſtilletur.* Si fiat ex *caſu*: ℞. *Aq. Calc. viv. cochleare* j. *Succi*

Succi Cep. cochl. ß. *Ol. deſtil. Spic. gut.* 4. *M.* & Auribus inſtilla.

Internè in *Affectibus Aurium*, præmiſſis univerſalibus, proſunt *Saſſafrata, Succinata*,&c. Quæ eo melius operantur, ſi ſudor poſt eorum aſſumptionem expectetur.

ARTIC. III.

De Læſionibus Guſtûs & Olfactûs.

Vitiato uno horum Senſuum vitiatur & alter. *Vitia Guſtûs & Olfactûs.* Læditur autem uterque 1. Quando imminuitur aut aboletur, vel ex defectu Spiritûs animalis in *Apoplexiâ, Paralyſi*, &c. vel ex vitio organorum. 2. Quando depravatur, ita ut odores vel ſapores falſi percipiantur, propter organa à variis humoribus & halitibus peregrini ſaporis infecta. Sic *Olfactus* depravatur ob *Scorbutum oris*, vel *Ulcus narium* in *Lue venereâ*. In Ictericis guſtus ferè amarus eſſe ſolet; Quò forte *picantium* guſtus referendus; & Catarrhi utrumque ſenſum aut depravantes aut abolentes. In *Prognoſi*, ſi à Catarrhis, abeſt periculum; ſi inveteratum ſit malum, difficile eſt curatu. Quantum ad *Curationem*, in *imminutione* aut *abolitione* *Curatio.* *cauſa removenda*, reſpectu habito ad Catarrhum; deinde organa confortanda per *nervina, v g. Olea* & *Eſſent. Major. Puleg. Roriſmarini.* Hinc Naribus commodè illinitur *Balſam. Major.* ex *Oleo.* Vel fiat *Suffitus* ex *Gum. Anim. Succin.* &c. In *Olfactu depravato* eadem locum habent. In *Guſtu* autem *depravato* cauſa prius removenda, v. g. *Ictericis* Vomitus convenit: deinde Linguæ tonus reſtituendus cum *Sero lactis acidulato*, vel *Rad. Cichor. condit.* Alias maſticetur *Raphanus* ante paſtum; vel ſubinde colluatur Os *ſucco Acetoſæ*, vel *Syrupo* exinde cum *Saccharo* parato.

ARTIC. IV.

De Læſo Tactu, indeq; orto Dolore.

SEnſuum omnium communiſſimus eſt *Tactus*; nam omnes reliqui non ſunt niſi *Tactus ſpeciales.* Præter ejus abolitionem & imminutionem in *Apoplexia Paralyſi*, & *Stupore*; hic ipſe interdum augetur & ſimul depravatur in *Dolore*, qui etiam omnibus Senſibus communis eſt: fit enim, quando in organum tam vehemens contingit impreſſio, ut illud nimis moveatur; in ſpecie, ſi fibrillis nerveis objectum quoddam tactile occurrat: quod eas nimis vehementer moveat. Tactûs enim organum ſunt *Fibræ*, earumque ſubtiliſſimæ fibrillæ, quæ à fortiore & vehementiore objecti motione celerrimè vibratæ, exinde violenter admodum ſeparantur, divelluntur, & velut lacerantur, unde quædam ab aliis divulſæ contractivà quaſi vi abbreviantur, & alias illæſas violenter trahunt ac lacerant; unde *Dolor*, & remoto objecto *Doloris continuatio.* Affectis fibris vibrationis iſtius occaſione Spiritus animales & ipſi ad certum motum determinantur, ad Cerebrum nempe, ubi in Senſu communi fit formalis Doloris perceptio, ſeu Senſus Doloris internus. Hinc fit, ut Convulſiones ſæpè dolorem ſequantur; & vice verſa convulſivus impetus doloris incrementum inferat, cum exinde pars dolens tendatur & pulſatoriâ moleſtiâ afficiatur. Atque hic eſt primus *Doloris* actus. Quòd ſi autem fibrillis jam læſis objectum, naturale licèt, appropinquet; tunc fibrillæ vel tantillo contactu vibratæ novam doloris impreſſionem facere ſolent *v. g.* in partibus vulneratis aut ulceratis; inprimis ſi nervoſæ ſint, quæ fibrillas habent copioſiores quàm ſanguineæ.

Dolor.

Differentiæ

Differentiæ Dolorum variæ, & tantùm non innumerabiles ſunt, pro varietate objecti dolorifici & partium affectarum. Sufficiet nobis decem ſpeciales ex causá internâ ortas conſiderare. I. Eſt *Gravativus dolor*, & quaſi *premens*, qui occupat partem minùs ſenſilem, ſed ſentiente nonnihil membranâ cinctam, à materiâ viſcidâ, minùs acri, aut fluidâ ferè inſipidâ, vel dulci infarctam; *v. g.* in *Hepatis tumore, Calculo Renum* ingenti quieto. II. *Punctorius*, ortus ex acido membranam ad inſtar aciculæ pungente, & hinc convulſivo ſpaſmo criſpante, *v. g.* in *Pleuritide*. III. *Terebrans*, ortus à viſcido, plus minus acido, parti cuidam impacto, & eandem quaſi terebrâ perforante, *v. g.* in *Colicâ, Cephalæâ*, &c. IV. *Rodens* ſeu *Mordens*, quo & *pruriginoſus* pertinet, quaſi Vermiculi continuò fodicarent & roderent. Oritur ab acri ſalſo membranoſa loca vellicante. V. *Pulſatorius*, ortus ex nimiâ partis dolentis repletione, ejuſque fibrarum convulſivâ ſtricturâ, unde conſtrictæ arteriæ quavis pulſatione dolorem intendunt, ipsâ illarum tunicâ plus minus tensâ: percipiturque vix alibi, quàm in Inflammationibus, aut fortioribus membranarum Tenſionibus, *v. g. Cephalalgia*. VI. *Oſtocopus*, quaſi in ſui profundo oſſa frangerentur, aut contunderentur; qui immediatè *Perioſtium* afficit, præſertim nocturno tempore, oriturque ab acido in ſucco viſcido, quaſi minus corroſivo; Perioſtium nunc ſaltem vellicante, nunc rodente; *v. g.* in *Lue venerea & Scorbuto*. VII. *Tenſivus*, ortus à ſpaſmo membranarum, partem ſolidam inveſtientium; ſic in *Odontalgia* dimidium Caput *tendi* videtur. Si membranæ cavitatem quandam efformantes repleantur, ita ut ex irritatione ſpaſmodicè contrahantur, fit *Dolor diſtendens*; ſic in *Colica flatulenta* Abdo-

Ejus differentiæ. *Dolor gravativus.* *Pungens.* *Terebrans.* *Rodens.* *Pulſans.* *Oſtocopus.* *Tenſivus.*

Lancinans. men diſtenditur. VIII. *Lacerans & Lancinans*, quaſi quis unguibus laceretur, propter acre acidum purum, ſed auſterum, membranas afficiens, idque ſæpè in Cruribus Scorbuticorum. IX. *Ardens*, quaſi ignis ſcintillulæ urerent, ortus ab acido ſubtili acri, ferè volatili, partes membranoſas ſolidas afficiente, *v.g.* in *Eryſipelate.* Subinde humores contenti efferveſcentes, dominante acido volatili, talem producunt dolorem. X. *Algens*, ab acido minus acri, ſed ſingulariter fibras quaſi ſtupore afficiente.

Ardens.

Algens.

Cauſa.

Ex dictis patet, *ex Cauſis doloris remotis internis* inprimis eſſe acidum vitioſum, cujus particulæ acutæ & rigidæ in fibras ſe inſinuant. Hujus acidi origo utplurimum eſt ex primis viis, *v.g.* in Arthriticis, & Scorbuticis; rariùs autem ex privato partis, in digeſtione propriâ læſæ, vitio, *v. g.* in *Odontalgia.* Acidum hoc, prout nunc eſt volatilius ſpumoſius, nunc minus volatile ſeu fixius; prout hæret in vehiculo tenuiori aut craſſiori; prout parti dolenti magis vel minus infixum fuerit; etiam Dolores pertinaciores aut facilius curabiles infert. Sic Dolores venerei pertinaciſſimi ſunt; & frequenter recidivant Dolores, qui ex privato partis vitio oriuntur, v. g. *poſt Articulos graviter vulneratos*; hi enim quavis tempeſtatis mutatione recrudeſcunt. Dolores autem arthritici vagi facilè diſcuti ſolent, propter acidum volat. ſpumoſum, magis à ſpiritu influo quàm ſeri vehiculo partibus communicatum. Hinc hujuſmodi dolores non *continui* ſunt, propter acre remiſſius parti agglutinatum. Nonnunquam Dolorem comitatur *Tumor*, qui in *Inflammatione & Suppuratione cauſa* eſt Doloris *ardentis, rodentis, pulſatorii*; In *Arthritide* verò *Odontalgia*,&c. ille Doloris eſt *effectus*, ex fibrarum ſtricturâ convulſivâ,

conten-

contentorum circulum & motum æquabilem remorante.

In *Curatione* conveniunt aut *Cauſam removentia*, quæ ferè alcalia ſunt, nunc *fixa*, nunc *volatilia*; nunc *macra*, nunc *aromatica*, & *oleoſa*; hæc enim penetrant, acidum corrigunt, viſcidum attenuant, & humoroſum diſcutiunt: aut conveniunt *Cauſam temperantia*, *pinguia* nempe, *oleoſa*, *mucilaginoſa*, quæ acre mitigant, & fibrarum tenſionem emolliunt: Vel denique conveniunt *narcotica*, quæ ſenſum partis ſtupefaciunt, *v. g. Opiata*, *Hyoſcyamus*, &c. inprimis *Ol. Hyoſcyam. expreſſum* externè applicatum. *Curatio.*

Cauſa materialis peccans removenda, maximè per *ſudorem* & *urinam*; præſertim *ſudorem*, hujus enim medio & viſcidum in contumacioribus Doloribus ſimul peccans plus minus emendatur. Inter *Purgantia* excellit *Merc. dulcis*; quibus adduntur *martialia*, *ſolaria*,&c. pro fomite morboſo corrigendo. Sicuti externè, pro cauſæ remotione, *Venæſectio*, *Hirudines*, *Veſicatoria*, (inprimis in Doloribus Artuum gravioribus à ſero ſcorbutico acri) *Cauſtica*, *&c.* magis inſerviunt. *Cauſa remota.*

Narcotica potentiſſimè levant, Doloris ſymptoma ſiſtendo, ſed cauſam materialem nec corrigendo nec removendo. Conducunt inprimis, ſi humor ſit tenuis & rodens, tenuitatem enim ſimul corrigunt. Sin verò glutinoſus ſit humor, ſublato ejus motu, eundem parti magis impellunt, adeoque Affectum deteriorem reddunt. Semper utique in curando Dolore reſpiciendum ad hæc tria: 1. Ad partem affectam plus minus ſenſibilem, adeoque plus minus carnoſam aut nerveam. 2. Ad cauſam efficientem occaſionalem plus minus acrem. 3. Ad vehiculum cauſæ, vel viſcidum ſucceſſivè attenuan- *Vis narcoticorum.*

dum, vel tenue facilè diſcutiendum: Nempe quo ſenſibilior eſt pars, eo magis temperata conveniunt; quo acrior fuerit cauſa occaſionalis, & quo viſcidior fomes, eo minus *volatilia diſcutientia*, quæ acre agitando & viſcidum reſolvendo dolorem exacerbant, ſed *ſucceſſivè emollientia* magis conducunt. Sic in *Nodis venereis* nocentiſſimus eſt *Spiritus Sal. armoniaci urinoſus.*

Remedia convenientia.

Remedia igitur heic convenientia ſunt inprimis *Alcalia* plus minus *aromatica*, v. gr. *Abſinth.* cum *Parietariâ* contuſum, coctum & applicatum, tam in Dolore à causâ externâ, quàm in illo ex acri ſeroſo humore interno, v. g. Capitis aliarumque partium. Item *Menth. Anethum, Chamom. Folia Lauri, Bacc. Junip. Sem.* 4. *cal. maj. Aquæ articulares ad extra*, acuatæ *Spiritu Sal. armon.* cum *Calce viva* parato, & *Spiritu Lumbric. terreſtr.* per putrefact. partibus antea probè fricatis, applicatæ. In Doloribus egregia ſunt *Formicalia* & *Lumbricalia* propter *Sal. volat.* ſingulare. Quo etiam *Urina humana* pertinet, & quælibet ex eâ parata. Dolores ab *acido vol.* orti ſiſtuntur per *volatilia* ex *animalibus*, inprimis ex *Scarabæo cornuto*. Pertinet huc *Camphora* & *Spir. Vini camphorat.* Præſertim in Inflammationibus; item *Ranæ* & *Sperma Ran.* in Arthriticis & cognatis doloribus, ratione *alcali temperati*, quo turgent, ſingulariter *anodyni*, *Sapo Venet.* in *Spiritu Vini ſolutus*, ratione alcali oleoſi dolores ab acido ortos ſedat. Si adſit *ardoris ſenſus*, ſolvatur idem *Sapo* in *Aq. ſpermat. Ran.* vel *Spir. Lumbric.* aut *Spir. Vini* cum *Camph.* & *Croco*, plumâ illinendus. In Nervis contuſis & punctis egregius eſt *Balſ. Peruvianus*, qui ſolvatur in *Vitello Ovi* & *Spir. Bacc. Junip.* in Articulorum doloribus à defluxionibus frigidis. In Doloribus à *viſcido acido* egregia ſunt *Gum. ammon.* & *Galban.* Ac inprimis

In dolorib. ab acido volatili.

Ab acido viſcido.

inprimis *Tacamahaca* in Doloribus à ſero, vel lymphâ acidâ, Catarrhis vulgo tributis. Potentiora ſed acriora ſunt *Olea deſtill.* ex dictis *Gummat.* item ex *Animalium oſſibus, pinguedinibus, Cerâ.* Sic in Doloribus partium nervoſarum egrègium eſt *Galbanet. Paracelſi,* & ſi à contuſione oriantur, *Oleum Ceræ & Spiritus Vini.* In Dolore Brachii & Pedis optimum anodynum eſt *Stercus humanum & vaccinum,* aut recens applicatum, aut cum *Ol. Roſ.* mixtum in forma *Cataplaſm.* Alias conveniunt *Emplaſtr.* de *Meliloto,* item *de Ran.* cum *Mercur.* Item ex *Terebinth.* cum *Spir. Salis armoniaci.*

Remedia temperantia & demulcentia ſunt *Lac* & *Lacticinia*; illud enim oleo & alcali dives eſt; unde *Lac capr.* cum *Melle* parum bullitum, item *Lac* cum *Ol. Roſ.* & *Nymph.* calefactum, ad modum fomenti, egregium eſt. Huc pertinet *Cataplaſma* ex *micâ Panis albi* coctâ cum *Lacte,* addito *Croco*; item *Medulla Panis* albi in *Lacte vaccino* macerata, & per cribrum trajecta, & addito *Vitello ovi, Butyro recenti,* ac *Oleis Chamom. Aneth. Lil. alb.* & *Lumbric. Terreſtr.* Interdum miſcenda eſt *pinguedo Taxi* & *Vulpis* cum *Ol. Lumbric. terreſtr.* Huc pertinent *Althæa, Malva, Parietaria, Chamomilla, Violaria, Melilotus, Verbaſci* & *Sambuci flores*; *Mucilagines* iſtarum *plantarum*; *Ol. Amygd. d. Unguent. dialth. Alabaſtr. Balſam. hypnot. Mynſ. Oleum ex flor. Verbaſci* in clibano paratum, *Aqua Hirundinum* cum *Caſtor.* &c. *Demulcentia.*

Quoad *Dolores* in *ſpecie,* curatur *gravativus* per *Venæſectionem, Sudorifera, Purgantia,* & externè per *Fonticulos*: *Olea deſtill.* penetrantiora, atque *Emplaſtra* ex *Gummat.* ac *narcoticis,* veluti de *Cicuta, Nicotiana,* &c. *Punctorius* curatur per *Salia vol. ſudorifera Opio* miſta, v. g. *Spir. ſal. armon. aniſ.* cum *Eſſent. Opii.* Externè, per *Ung. dialth. Ol. Amygd. d.* addito *Curatio Dolores gravativi.*

pauco

pauco *Oleo deſt. Chamom.* & *Camph.* Item *volatilia* penetrantia, ut *Spir. Vini camphor. Spir. Sal. armon.* *Sperma Ran. Spir. Vin. ſaponat.* &c. *Terebrans* curatur interne per *incidentia* & *evacuantia*, præſertim ex *Gummat.* & *Merc. dulci.* *Externè* per *Gummata, Emplaſtr. carminat. Sylv. Empl. de Ran. cum Merc.* item de *Galban. crocat. Mynſ. Pulſatorius* per *ſudoriſera* acidum deſtruentia; *externè* per fomenta ex *Aromat. Vino* incoctis; item *Empl. Melilot.* cum *Theriaca malaxatum.* *Tenſivus* per *volat. temperata* cum *opiatis*: *externè* per fomenta *anodyna, opiata, lacticinia,* &c. *Diſtendens* per *carminantia,* & *externè* per *diſcutientia.* *Oſtocopus*, præmiſſis *univerſalibus*, per *diætam ſudoriferam*; *externè* per *Empl. ex Gum.* item de *Ran. cum Merc. malax.* cum *Ol. fœtido Tart. Guajac. CC. &c.* *Ardens* internus per *præcipitantia* & *abſorbentia*, externus per *Saturnina, ſperma Ranar.* &c. cavendo *acria* & *pinguia.* *Algens* per *aromatica*, vel *oleoſa, v. g. Galbanetum, Spiritum Vini crocatum, Aq. Articul.* &c.

Terebrantis *Tenſivus.* *Oſtocopi.* *Ardentis.* *Algentis.*

Lancinantis In ſpecie conſiderandus eſt *Dolor lancinans*, qui intenſiſſimus eſt, licèt nulla partis percipiatur alteratio; Et ſcorbuticos per duas vel tres horas ante mediam noctem infeſtat, remittitque accedente die. Dolores hi lancinantes fixi in quadam parte, utut ſæpius pro fomite agnoſcant *Scorbutum*, interdum contumaciſſimi ſunt ſine Scorbuti indiciis; & ab *internis* parùm levantur, ab *externis* verò nonnunquam exaſperantur, inprimis à *narcoticis*, quæ, licèt dolorem mitigent, illum tamen poſtea contumaciorem reddunt. Utut totum membrum crucietur, ſpecialiter tamen afficitur membrana aliqua, & mediante occultâ fibrarum criſpaturâ totum membrum per conſenſum affligitur. Suppreſſa Hæmorrhagia narium conſueta hunc dolorem ſingulis noctibus recru-

crudeſcentem induxit. In *Curatione* ſubinde utilis eſt *Venæſectio*, ut contentis concilietur motus occaſione doloris & fibrarum ſtrictionis plus minus deficiens; item *Veſicatoria* membro dolenti convenienter applicata; & interdum *Fonticuli*, qui ſedato dolore conſolidari poſſunt. Internè præmiſſis abſorbentibus, v. g. *Antim. diaph. Bezoardico miner. Cinnab. Antim. partibus Animal. duris & oſſeis*, cum *anodynis miſtis*; conducunt *volatilia* ex *Lumbricis*, *Tartaro* & *Urinâ*, *antiſcorbuticis* miſta. Ubi contumacior eſt dolor, uſurpentur *Decocta Lign. ſudorifera: in ſpecie Decoctum fiat Raſuræ Lign. Guaiac.* ℥iij. *Cimar. Pini junior. recent.* Mii. *Herb. Roſmar. M.* i. *in Aq.* ℔vi. *ad tertias coctis*, inprimis, ſi glandulæ circa Fauces & Caput intumeſcant. Alias *Decoctum* ex *Rad. Vincetox. fol. Myrti*, *Sem. Hyper. & Rhab. elect.* in *Aq. com. addito Syrupo Capillorum Veneris* proficuum obſervatum fuit. *Externè* vitentur *pinguia*. Conveniunt autem *Spiritus Vini ſimplex* aut *theriacal. camphorat. Aq. Hirund.* cum *Caſtor. Sapo Venet.* in *Aqu. Vit. ſolutus*, & cum *Spir. Ceraſ. nig.* & *Lil. convall.* miſtus; inprimis *Spir. Tartari*, item *Galbanetum Paracelſ.* utraque cum *Spiritu Vini* temperanda. *Rad. Conſolid. maj. recent.* contuſæ, & veſperi *Cataplaſmatis* modo impoſitæ ſingulare quid obtinent. Proficuus eſt *Suffitus* ex *miſturâ Lixivii Coriariorum* cum *Urinâ humanâ*, injectis nempe *Lapidibus* vel *Ferris ignitis*. Denique *Thermæ*, aut *Luta* & *Lapides Thermarum* in *Aqua ad ebullitionem cocti*; vel *Decoctum Calcis vivæ & Sulphuris*, tanquam *Thermarum* ſuccedaneum proſunt.

ARTIC.

ARTIC. V.

De Odontalgia.

Dentium dolor. DEntium *dolor* fit nunc *per conſenſum* ex affectis Gingivis; nunc *per eſſentiam* cujus *cauſa* eſt *acor vitioſus*, modò ex vitiosâ Dentium nutritione proveniens, modò à ſeri vehiculo ad Dentem depoſito, ut in Scorbuto & Lue venereâ: forſan & collecti humores acres in cavernula Oſſium Maxillæ ſuperioris intra Oculum multum contribuunt. Ipſi Dentes indolentes ſunt, hinc *Subjectum Doloris* eſt membrana eorum intima ab expanſione Nervi orta, cujus fibræ hinc inde in Dentium ſubſtantiam ſe inſinuant. Ex illius autem contractione inſequuntur etiam criſpationes fibrarum vicinarum *per conſenſum*, *Cauſa.* & ex fibrillarum ac porulorum anguſtiâ, nunc Sanguis nunc Serum aut Lympha cum tumore ſtagnant. *Acidum* illud Dentes rodens & corrumpens, ſucceſſivè carioſos & cavos reddit, unde fruſtulatim excidunt. Subinde in carioſorum cavitatibus ex alimento non aſſimilato generantur Vermiculi, dolorem non leviter exaſperantes. *Cauſæ remotæ* ratione nutritionis læſæ, ſunt aſſumpta *ſaccharata*, *dulcia*, *fervida*, nimis *frigida*, inprimis *acida*, Spiritum dentium inſitum labefactantia, & hinc ejus texturam vitiantia: ratione açoris peregrini in vehiculo ſeri, ſunt ſcorbutica & venerea Sanguinis & humorum *Cacochymia*, inprimis ſi Dentes antea non benè ſe habuerint. In *Prognoſi*, contumacior dolor Convulſiones, Vigilias, &c. inferre poteſt.

Curatio. *Curatio.* Dolor ſiſtendus, acidum corrigendum, Dens carioſus evellendus, & Vermiculi enecandi. In Scorbuto *odontalgicis* miſcendum *Decoct. Cochlear.* & *Naſturtii.* In Lue venerea, *Decoctum* aut *Eſ-*

ſentia

ſentia Guaiaci. Dolorem ſiſtunt *Pilulæ* ex *Opio* Denti inditæ, vel ejus *Eſſentia* cum bombace immiſſa, aut Dentibus & Gingivis affricata. Virtute *Opii* operatur *Theriaca*, externè Malæ applicata, addito in Ardore eryſipelaceo *Sale Abſinthii*. Subinde tamen *Opiatis* hiſce *univerſalia* præmittenda: obſervatur enim, ex intempeſtivo eorum uſu Senſuum ſtuporem, Vertiginem, Gravedinem capitis, imò & mortem nonnunquam inſequi. Si ſuſpicio ſit Scorbuti, teneatur crebrius in ore *Lac tepidum*. Simili virtute operatur *Nicotianæ fumus*, præmiſsâ, ſi opus eſt, *purgatione*, aut ipſa *Herba maſticata*, cavendo ſalivæ deglutitionem: Item *Decoctum* ejus cum *flor. Chamom.* ut & *Decoct. Hyoſcyam.* in *Vino*, *vel Aceto*, vel *Aqua*, in ore detentum ac gargariſatum. *Camphora* Denti intruſa, aut ſoluta in *Spir. Vin. rectif.* vel *Spir. Sal. armon.* cum *Calce viva* & *Spir. Vini* parato, egregiè confert. Egregium eſt *Oleum deſtill. Caryoph.* vel quod melius, *Ol. ſtil. Orig. cretici*, Denti inſtillatum; item *Ol. Buxi* cui tamen præfertur *Ol. ſtil. Sabinæ*, nam & *Sabinæ decoctum* in *Vino*, vel *Cereviſiâ* excellens eſt, & Vermes ſimul enecat, item *Oleum Terebinth.* cum *Camphorâ*, aut *Balſamus Sulphur. Eſſentia Guaiaci*, aut *Saſſafras*, vel, quod melius, *Eſſentia benzoina*, cum *opiatis* miſta multum confert. Accedit *Elix. Propr. ſ. acido*; item *Sulphur auratum Antimonii* quod acidum abſorbendo dolorem ſopit. Laudatur *Decoctum Spic. Nard.* in *Vino*, & in Lue venerea *Decoct. Gumm. Juniper.* in *Aceto*, pro oris collutione. Sed cautè uſurpentur *Decocta* in *Aceto*, quia plus nocent, *Dentium* compagem friabilem reddendo, quàm proſunt ſtuporem inducendo. Accedunt *Curationes magneticæ* per *Perſicar.* in *Aquâ* maceratam, deinde applicatam, & tandem in *Fimo* ſepultam, ut citò putreſcat; vel per Os dextri Femoris aut Bra-

chii

chii *Bufonis* à carne nudum, Gingivis fortiter affricatum. Sunt & *Curationes tranſplantatoriæ* in Odontalgiis habitualibus, exſcindendo nempe *Feſtucam Coryli*, & hinc *Sambuci* vel *Salicis*, ſub *cortice ſeparato*, qua punguntur Gingivæ dum ſanguinent, deinde Lignum cruentum immittitur loco, unde exſciſſum fuit, cortice denuò applicato & luto probè circumdato. In Odontalgiis Gravidarum non contemnenda ſunt *Emplaſtra* ex *Gum. Tacamah.* aut *Caran. malax.* cum *Balſ. Peruv.* aut *Oleo Papav.* Temporibus applicata, ſi Maxilla ſuperior doleat, ſin inferior verò, prope Aures. Quidam ex *Gummi Elem.* cum *Maſtiche*; alii ex *Gum. ammon.* in *Aceto* ſoluto eadem parant.

Tumor Maxillæ. Si adſit inſignis Maxillæ Tumor, peſſimè promovetur Abſceſſus *Emplaſtro de Meliloto.* Si parvus Tumor intensè dolens circa radices Dentium emergat, ſuppurandus eſt applicando *fruſtula Ficuum* nonnihil aſſata, & Abſceſſus *Aquâ* cum *Melle* probè mundificandus, ut materia omnis excernatur, tantillum enim fermenti recidivam facit: interdum hic Tumor ſponte rumpitur, & materia per ſe excernitur. In contumaci Odontalgia, ubi metus eſt gravioris Mali, accedendum ad *purgationem* cum *Jalappa*, ad *Venæſectionem* largiorem, vel ad *Cucurbitulas* Scapulis, Cervici, Cubito, imò & Maxillæ applicatas.

ARTIC. VI.

De Cephalalgia.

Cephalalgia SI iſta Capitis regio, quæ Oſſibus Cranii circumſcribitur, doleat *Cephalalgia* dicitur, eſtque nunc *interna*, quando dura Meninx afficitur, quæ duplici

plici conſtat tunicâ, quam vaſa ſanguifera multis anfractibus oberrant: adeo ut dilatatis vaſis à Sanguine, dilatetur & Tunica, unde *Dolor capitis*, ferè ſemper *tenſivus*, & ſimul *pulſatorius*. Nunc *externa* eſt, quando Pericranium, hinc Panniculus carnoſus, Muſculi, ipſaque adeo Cutis, in læſionibus externis, item ex materiâ ſuper Cranium collectâ in Lue venereâ, acerbè dolent. Si dolor iſte univerſum Capitis tractum ab oſſibus Cranii circumſcriptum occupet, & ob cauſam in Capite fixam contumax fuerit, *Cephalæa* dicitur. Si dimidium Caput ratione Suturæ ſagittalis tantùm doleat, *Hemicrania* vocatur, eſtque utplurimum valdè contumax. Si unica tantum Capitis pars inter ſagittalem ac temporalem afficiatur, dicitur *Ovum*, à magnitudine nempe loci dolentis. Si dolor *fixus* ſit, & *contumax* in uno parvo loco, *Clavus* appellatur, qui ferè continuus eſt, cum *Ovum* ſubinde intendi & remitti obſervetur. Si Occiput ſolum doleat, idque cum ſenſu frigoris in Mulieribus, oritur utplurimum ex Utero.

Cephalæa. *Hemicrania.* *Clavus.*

Cephalalgia nunc *calida* dicitur, ratione ſenſûs caloris, inprimis circa frontem, ex Sanguinis fervore, vel membranarum ſpaſmo circa partes interiores eundem detinente; nunc *frigida*, quando ſentitur Frigus, aut ſaltem Capitis gravedo. Eſt denique vel *per conſenſum*, vel per *eſſentiam*. Cephalalgia *per conſenſum* oritur abſque ulla vaporis aut humoris tranſmiſſione, ex ſolâ membranarum Capitis cum partibus aliis membranoſis communicatione, intercedente Nervorum conſortio; Spaſmus enim in Ventriculo vel alibi inceptus, nervorum & membranarum ductu ad Caput continuatur; unde *Dolor* talis per conſenſum, ſaltem *tenſivus*, & hinc *pulſatorius* obſervatur. Sic notiſſima eſt Cephalalgia ex

Cephalalgia calida. *Frigida.* *Per conſenſum.*

 Hepate,

Hepate, Liene, Utero, Inteſtinorum Vermibus, & interdum ex Dente carioſo.

Per eſſentiam. *Cephalalgia per eſſentiam* eſt vel *accidentalis*, vel *habitualis*; ſic Vulnus Capitis *accidentalem* infert, ſed ſi poſt Vulnus curatum remaneat atonia partis læſæ, redibit *Cephalalgia habitualis*. Utraque fit vel à Sanguine, vel à Lymphâ. *Cauſa.* Sic Sanguis turgeſcens & ebulliens in Febribus *Cephalalgiam* infert, impetuoſius vaſa Meningum diſtendendo. Huc facit Sanguis ex nimio æſtu magis diſſolutus, vel nimio Vini potu turgeſcens, (ubi adeſt & Artuum laſſitudo, niſi ſudore præveniatur) vel ex frigore & effluviorum retentione ſimiliter turgeſcens, ut taceam ipſa tranſpiranda ſalina, membranis infixa, Dolores inferre. Pariter Sanguinis evacuationis conſuetæ, Hæmorrhagiæ, *v. g.* Narium, Menſium, &c. ſuppreſſio; item Sanguinis turgeſcentia uno alterove die, antequam Menſes prodierint, Cephalalgias inferre ſolent. Faciunt huc Odores fortiores, *v. g.* *Moſchi*, *Ambræ*, imò & *Roſarum* in iis, qui ſyſtema nervoſum habent tenuioris texturæ; qui vellicant membranam Narium ſuperiorem, & ad hanc derivata à dura Matre filamenta nervea, quibus vellicatis tenditur iſta Mater, unde Sanguinis circulus remoram patitur, & ſupervenit *Dolor* capitis *pulſatorius* & *tenſivus*. Quoad ſerum aut Lympham, ſi hæc vel ſtagnet, vel peregrino ſapore, ut in Scorbuto, inquinetur, *Hemicranias* aut *Cephalæas* infert, Membranas Capitis affligendo. Si acrius ſit illud, quo inquinatur, dolor eſt *lacerans* & *lancinans*; ſin minus acre ſit, *gravativus* eſt cum ſenſuum torpore, ut in *Coryza* incipiente.

Humor viſcidus ſtagnans. Præter Sanguinis & Seri vitia, accedit viſcidum acre recrementum, vel depoſitum vel genitum in Capite, quod in omni *Cephalæa* aut *Hemicrania habituali*

bituali peccare videtur, licèt in aliis Hemicraniis ſubinde ſubſit Sanguinis motus impeditus in uno alterove ramulo vaſorum medietatis Capitis. Interdum humor ille lentus viſcidus ſe inſinuat intra ſuturas Cranii, easque ſenſim diſcedere facit cum intenſiſſimo dolore, nonnunquam cum manifeſto ſonitu. In Lue venereâ nutrimentum Cranii, acore maligno corruptum, in materiam viſcidam & acrem corroſivam ſenſim degenerat, quæ ſupra vel ſub Cranio coacervata Tumores & Cariem cranii infert, & ex affectis ſimul membranis dolores Capitis horrendos, in ſpecie nocturnos; imò & Mercurii inunctiones, minus ritè inſtitutæ, cruciatus pertinaciſſimos ſubinde relinquunt, partim ex relicto per inſufficientem ſalivationem humore, partim ex ipſa Mercurii malignitate, partes nerveas afficiente. Interdum Abſceſſus interioris Capitis contumaciſſimas *Cephalalgias* inferunt, quæ eruptione puris per Nares ſubinde ſedantur. Poſt læſionem externam, licèt curatam, remanent interdum *Cephalalgiæ* aut *Hemicraniæ*, in ſpecie, quando Cranium ipſum læſum, aut Fiſſura quædam in interiori Cranii laminâ relicta fuit, per quam ſuccus nutritius alteratus in Tunicas deſtillat; aut quando aliqualis Sanguinis circa membranas fit extravaſatio, Porrò ſubinde Vermes aut Calculi in Cerebro geniti graves inferunt dolores, qui poſtmodum per Nares excreti levamen adferunt. *Cauſæ plures aliæ.*

Signa cauſarum diſtinctiva obſcura ſunt. Si cauſa nulla Caput lædens præceſſerit, & nulla inſignior Functionum animalium læſio, ſuſpicamur dolorem eſſe *per conſenſum*; quo in caſu Dolor ulplurimum eſt interruptus, & adſunt ſymptomata Functionis in quadam parte inferiore læſæ, ita ut pro ratione majoris vel minoris læſionis ſimiliter afficiatur Ca- *Diagnoſis.*

put. *Dolor* Capitis *per eſſentiam* contraria habet Symptomata. Quæ verò ſit ejus cauſa, difficile eſt cognitu. Ex Lympha aut plus minus acri materiâ oriri monſtrant gravamen Capitis, frigus, ſomnolentia, ætas ſenilis. *Cephalalgia per eſſentiam* interdum periodicationem determinatam habet, nunc Solis motum diurnum, nunc Lunæ phaſes & periodos obſervantem.

Prognoſis. *Prognoſis.* Vehementiſſimus Capitis dolor in Febre continuâ, cum Urinâ crudâ, ſeu albâ & clarâ, Deliria, Convulſiones & Mortem portendit: ſubitò autem deſinens ſine critico levamine, Gangrænæ, aut omnimodæ Senſûs in membranis Cerebris deficientiæ lethale ſignum eſt. Si frigeant externa in vehementiſſimo capitis Dolore, malum eſt indicium. Si continuus & vehemens ſit Dolor circa Frontem & Tempora cum Febre acutâ, apparente circa diem quartum ſigno pernicioſo, ſeptimo ferè mors ingruit. Si Cephalalgiæ ſuperveniat Aquæ, Sanguinis aut Puris per os, nares vel aures excretio, ſignum eſt ſolutionis Morbi. Quibus ex Morbo partium inferiorum convaleſcentibus dolor Capitis ſupervenit, ſi non præcedat manifeſta excretio, materia ad Cerebrum rapta Abſceſſum faciet. Quicunque in Febre non lethali dixerit, ſibi Caput dolere, aut præ Oculis obſcurum quid apparere, ſi Cardiogmus acceſſerit, bilioſus Vomitus expectandus erit, præſertim ſi rigor intra hypochondria ſupervenerit. Quibus verò in ejuſmodi Febribus Capite dolentibus Viſûs hebetudo contingit, aut ſplendores circa Oculos obverſantur, aut præ Cardiogmo aliquid tenditur in hypochondrio dextro vel ſiniſtro, ſine Dolore aut Inflamatione, iis Sanguis è Naribus fluet.

Curatio. *Curatio.* Cephalalgiæ *per conſenſum*, affectâ parte primariâ reſtitutâ, facilè curantur, illa verò *per eſ-*

ſentiam

ſentiam difficulter. Utrinque præmittenda *evacuantia*, inprimis *vomitoria* in illa per conſenſum, & *purgantia* in illâ per eſſentiam, in ſpecie ex *Mercurio dulci*. Utrobique alvus libera ſervanda, cùm obſtructa Dolorem exaſperet. In Dolore per conſenſum Stomachi optimæ ſunt Pilulæ ſequentes: *Per remedia pharmaceutica.*

℞. *Maſſ. Pil. Maſtich.* ℈i. *Extract. Helleb. nig. Extr. Caſtor. an. gr.* iij. *Extract. Troch. alband. gr.* ß. *cum ſ.q. Elixir. Propr. f. Pilulæ pro doſi, num.* 12.

Obſervandum utique 1. Præmiſſis præmittendis in malo contumaciori *per eſſentiam*, inprimis ex ſeri aut lymphæ vitio, optimam eſſe *Diætam ſudoriferam*, quæ cauſam viſcidiorem attenuat & diſſolvit, mediante Sanguinis circulo. Alias internè conveniunt *ſuccinata* quælibet, inprimis ejus *Sal volat.* hinc *diaphoretica martialia*, item *volatilia* tam *urinoſa*, quàm ex *Vitriolo* parata. His *Eſſentia Lunæ genuina* addi poteſt; quibus *opiata*, & *Camphora* inprimis in Cephalalgiâ calidâ, permiſcentur, quo in caſu *Spiritus Vini camphorat.* vel *Oleum camphor.* externè applicantur.

2. *Chirurgica præſidia* multi uſus ſunt; in ſpecie *Arteriotomia* auxilium facile eſt, & nobile in contumacioribus malis, præcipuè *Hemicraniis*, nec metuendum eſt *Aneuriſma*, applicatâ enim *Terrâ Vitriol. dulc.* cum *Terrâ ſigill. & Album. Ovi*, intra triduum coaleſcit Arteria. Poſt *Arteriotomiam* commendatur in diuturnioribus Cephalalgiis *inciſio Venæ Frontis*, loco cujus poſſunt adhiberi *Hirudines* utrinque ad tempora. Alias *inciſio Venæ* inter Indicem & Pollicem manus, præſens obſervatum fuit Hemicraniæ remedium. Atque hæc auxilia locum habent, ubi in vaſis ſanguiferis vitium hæſerit. Si autem ex ſeri vitio malum oritur, conducunt *Fonticuli* in Brachio aut Nuchâ, aut inter *Chirurgica.*

Indicem & Pollicem manûs excitati; *Veſicatoria* pone Aures vel prope Nucham, & in graviori malo Capiti raſo applicata; *Setacea*; interdum *Cauſticum potentiale*, in Dolore Capitis periodico, ad ciceris quantitatem ſe extendente, & ſubinde *Trepanum*, inprimis in Dolore poſt Luem gallicam curatam. Sed neceſſe eſt, ut prius præmittantur *Univerſalia*, aliàs *Præſidia chirurgica* malum augerent.

Anodyna. 3. Utut *Opiata* ſiſtant dolorem, cauſam tamen relinquunt, eamque magis fixam reddunt. *Anodyna* igitur & *narcotica* adhibeantur primùm in parvâ doſi, adſcendendo ſucceſſivè, idque ſolùm *ſpecificis* ſive *appropriatis* additis. Si externè applicanda ſint *narcotica*, caveatur à Suturis, metu ſoporoſi Affectûs, qui etiam metuendus ex nimia *Opii* doſi.

Topica. 4. Inter alia *Topica* eminet inprimis *Cataplaſma* ex *Verbenâ* contusâ cum linteis duplicatis Fronti & Temporibus admotum: item *Flores Papav. rhœad.* contuſi, nec non *Betonica in Vino cocta & contuſa*, quæ *anodyna*, & contra Capitis dolorem in Apoſtemate egregia eſt. Vel ubi opus eſt diſcuſſione & reſolutione, ℞. *Betonic. M.* j. *Abſinth. M.* ß. *Cubeb.* ʒj. *Vini* ℔j. vel *q. ſ. Decoq.* & Decoctum *Epithematis* inſtar Capiti applicetur. Sic etiam *Rad. Rhodia* cum piſtillo lapideo contrita, & *Aquar. Verben. & Sambuc. an. irrorata*, atque inſtar *Cataplaſmatis* Fronti applicata, conducit. Loco hujus *Decoctum* ex illa paratur. Defectu *Rad. Rhodiæ* locum ſupplet *Pulvis Rad. Zedoar.* cum dictis *Aquis*, ſed hoc in *Cephalalgiis* ex cauſa frigida. In ſpecie huc pertinent, quæ plus minus *aliquâ vi narcoticâ* pollent, *v. g.*

℞. *Nucleor. Perſicor.* ℥ß. *Sem. Papav. alb.* ʒij. *c. ſ. q. Aq. Verbenæ f. Emulſio*, quæ ſub *Epithematis* formâ Fronti & Temporibus applicetur. Hic laudatur etiam *Infuſio ſem. Hyoſcyam.* ℥i. in *Acet. roſac.* ℥v.

&

& ſic caput ligetur *Faſciâ* ex *Linteo ſubtiliſſ.* Quod humectetur cum Spongiâ *Aceto* intinctâ. Sic etiam, ℞. *Ol. Papav. ex Semine expr.* ℥i. *Ol. nuclear. Perſic.* ℥iß. *Ol. Hyoſcyam. Anethi. an.* ℈ii. *c. ſ. q. Ceræ, vel Ol. Nuc. moſchat. expr.* fiat *Linimentum* Temporibus applicandum. Sed hujuſmodi *narcotica externa* tantùm locum habent urgente gravius dolore, eoque magis *accidentali & per conſenſum*, ſimulque conjuncto cum *Morbis acutis*, quàm *habituali, per eſſentiam*, & cum *Morbis chronicis*. *Dolores* enim *chronici* hujuſmodi Remediis leviter ſaltem pallientur, adeoque potius præmiſſis *Remediis chirurgicis* internis, aut *Emplaſtris & Tacamachacâ cum Balſam. peruv.* tractandi. Multum laudatur *Ung. de Alabaſtro*, in ſpecie in Cephalalgia Febrium, cui de *Ol. Papaver. Hyoſcyam.* aut *Camphoræ* addi poteſt. Ubi opus eſt diſcuſſione & reſolutione cauſæ frigidæ, optimi ſunt *Sacculi* ex *Milio & Sale communi* ſuffumigandi; è quibus etiam cum *Herbâ Betonicæ, Floribus Chamomil. Melilot. Sambuc. Keiri, Primulæ Veris, Salviæ, & Pulv. Rad. Rhodiæ* fiunt *Sacculi* interpaſſati, calidè Capiti applicandi, inprimis in Cephalalgiâ Senum.

5. Contumaciſſimi ſunt *Dolores ſcorbutici*, lancinantes & nocturni, contra quos internè convenit *Decoct. Lign. Junip. cum Raſur. Lign. Buxi*; item *Lac*, quod acrimoniam ſalis hic demulcet, licèt aliàs per conſenſum Cephalalgias inferat. *Externè* conveniunt *Veſicatoria* propè Aures, item *Epithema Cancrorum* infra deſcribendum, nec non *Flor. Papav. rhœad.* recentes contuſi & applicati. *Dolores ſcorbutici.*

6. In *Cephalalgia febrili* convenit *Epithema* ex *Succo Sempervivi* aut *Portulacæ* cum *pauco Aceto*; vel ex *Succo Cancrorum* expreſſo cum *Aq. Papav. rhœad. ſubacto*; vel ex ipſis *Cancris fluviatilibus contuſis* & *Dolor febrilis.*

applicatis. Convenit inſuper *Ungu. alabaſtr.* cum *Ol. Sem. Papav.* vel *Hyoſcyam. expreſſo.* Si metuantur *Deliria* aut *Convulſiones*, applicetur plantis pedum pulmentum ex *Fol. Rut. recent. M.* iij. *Rad. Raphan. inciſ. No.* iij. *Sal. com. M.* j. *Ferment. acri M.* iij *cum Aceto rutac. q. ſ.* Hoc enim irritationis ratione revulſorium eſt, unde in Comate vigili Febrium egregium exiſtit.

Cephalalgia frigida. 7. In *Cephalalgiâ frigidâ* à materiâ viſcidâ & glutinoſâ, item in *Cephalalgiâ Senum*, curatio per *Ligna ſudorifera* conducit. *Externè* optimum eſt *Balſ. Succini* Vertici illitum, item *Empl. de Ranis cum Mercurio* Capiti raſo impoſitum, cujus etiam p. j. addi poteſt *Empl. de Betonica & Ung. de alabaſtro* p. ß. Ubi ſuſpicio eſt materiæ craſſæ; in Doloribus inveteratis, inprimis venereis, nil melius hoc Emplaſtro, ratione *Mercurii*, qui materiam attenuat; conducit etiam in diſciſſione Suturarum, in quo caſu ſolemus aliàs, præmiſsâ Capitis ligaturâ, & deraſis Capillis *Ceratum ex Pelle ariet. cum Gummi elemi, & pauco Cerato de Betonica* loco affecto applicare.

A læſione externâ. 8. In *Dolore à Læſione externâ* conducit *Ung. alabaſtrin.* & inprimis *Cerat. Alexandri benedicti*, quod ſequitur, ℞. *Gummi Hederæ* ℥iij. *Reſin. purgant.* ℥ß. *Ceræ* ℥iij. *Ol. roſac.* ℥iiß. *Gumm. ammoniaci* ℥ij. *Terebinth.* ℥iij. *Succ. Corymb. Heder. & Farin. Fabar. q. v. Miſce f. Emplaſtrum.*

à Vermibus. 9. In *Cephalalgia à Vermibus*, præmiſſis univerſalibus contra Vermes, applicandum Syncipiti *Empl. ex Pulv. Aloes & Lumbricor.* ʒij. *Fellis Tauri.* ʒj. *Ol. Abſinth. & Ceræ, q. ſ.* Et admittendus eſt *Fumus* ex ſeq. *Pulvere*, nempe. ℞. *Pulv. Cent. min. Marrub. & Betonic. an.* ʒij. *Zedoar.* ʒß. *Angelic.* ʒiß. *Succini* ʒj. *Antimon. crudi.* ℥j. *Minii.* ʒiß. *Boli armen.* ʒj. *Ariſtoloch. rotund.* ʒij. *Abſinth.* ʒiij. *M. F. pulvis pro Fumo.*

In

In *Cephalalgiâ* autem *ab Ebrietate* ſive *crapulâ* deglutiendum eſt *Piper*, quia cruditates Ventriculi abſumit; item Caput leviter irrorandum *Aq. frig. Aceto mixtâ*, Teſtes verò in illam immergendi. *Ab ebrietate*

10. In *Hemicrania* præter ſupra laudatam *Arteriotomiam*, aut *Hirudinum* applicationem, laudatur *Cataplaſma* ex *Rad. Cucum. aſin. cum Verbena & Abſinth:* vel ex eadem *Radice* add. *emollient.* in ſpecie pro ſolvendâ *Hemicraniâ per* Abſceſſum. Applicatur etiam *Decoctum* ex eadem *Radice* & *Abſinthio* in *Hydrelæo, Vino*, vel *Aquâ*. Laudatur item *Spongia madida decoct. Rad. Bryoniæ* cum *Fol. Abſinth. in Aq.* illinendo poſtmodum *Ung. alabaſtrin.* Sunt qui in ſpecie ad *Hemicraniam* commendant *Linimentum* ex *Euphorbii* ℥j. *Ceræ* ℥iij. *Ol. dulciſſ.* ℔j. quo dimidium *Frontis*, & *Muſculi temporales* commodè inungi poſſunt. *Hemicraniâ*

ARTIC. VII.

De Doloribus Oculorum & Aurium.

DOlent Oculi, nunc propter *Læſiones externas*, nunc propter *Ophthalmiam*, ſeu *Inflammationem*, Lymphâ exiſtente acriori & acido-ſalſiori. Senſus vehementiſſimæ compreſſionis, & quaſi lacerationis, ortus ex ſpaſmo membranarum Oculi, ſpecialis quidam Dolor eſt. *Dolor Oculor.*

Curatio. *Hormini ſemen* Oculo immiſſum, lymphâ oculari humectatum reddit mucilaginem, quâ inviſcantur ea, quæ in Oculos inciderunt, & ita extrahi poſſunt. *Perlæ* etiam, vel *parvus Lapillus Cancrorum* in Oculum immiſſus & agitatus, ea quæ illapſa ſunt, ejicit. In Scoriâ Chalybis admovetur *Magnes* Oculo. Aliàs Inſtrumentis chirurgicis *Curatio.*

externa iſta ex Oculis extrahenda ſunt.

Ophthalmia à causâ internâ. In *Ophthalmia* à causâ internâ applicantur *Poma dulcia.* Subinde adminiſtranda venit *Arteriotomia.* Si adſit lympha corroſiva, *Tutia pp. Lapis calaminar. ppt.* aut *Flores Zinci* abſorbendo acrimoniam ejus temperant. In ſpeciali dolore compreſſivo & lacerativo proſunt *Aquæ ophthalmicæ animales*; item *Decocta Verbenæ, Fænic. Euphragiæ, Sumach, Tutiæ* in *Aq.* & *Vino*: item *Mixtura* ex *Mucilag. ſem. Plantag. Cydon.* & *Hormini* cum *Aq. ſpermat. Ranar. extr.* ℥iij. *Croci gr.* vi. & *Camphoræ gr.* iv. quibus quidam & *Lac muliebre* addere ſolent. Laudantur *Folia Nicotian.* leniter contuſa & recentia, vel modico *Vini irrorata* & Oculis impoſita. Commendat *Lindanus Sacchar. joviale* in *Aq. Plantag.* & *Fœnicul.* cum *Tut. pp.* Sed ab omnibus experta eſt *Pulpa Pomorum dulcium ad mollitiem coctorum*, cui in quovis Oculorum dolore inflammatorio addi poſſunt *Albumen Ovi, Saccharum albiſſ. Camphora,* & *Crocus.*

Cauſæ doloris Aurium. Dolent *Aures* frequentiſſimè ratione Inflammationis cum ſenſu ardoris & pulſationis, qui superveniente puris fluxu levatur. Interdum oritur Dolor contumax, *ſi Humor* iſte, ex quo Cerumina per aërem inſpiſſantur, acris ſit & ſalſus, atque membranam internam pungat. Quo pertinet Lympha vitioſa in catarrhalibus Affectibus. Sunt etiam Vermes in Aures irrepentes, qui graves dolores inferre ſolent, cum ſenſu roſionis, puncturæ, pruritûs, & reptionis Vermium in interiori Auris meatu. In

Prognoſis. *Prognoſi*, Dolor Aurium inflãmatorius Deliria, graves Cerebri Affectus, & mortem inferre poteſt, idque tanto certius, ſi in profundo hæreat, & Nervum acuſticum magis afficiat. Infantibus frequens eſt malum, ſed minus periculoſum quàm in Senioribus.

Curatio. *Curatio.* Dolorem hunc Aurium ſiſtunt *Fomenta* ex

ex *Althæa, Fænogræco, Flor. Chamomill. Melilot. Beton.* &c. applicata, præſertim ſi malum ſit à cauſâ externâ; item *Fumus Nicotianæ* cum fiſtulâ inversâ Auri immiſſus, vel *Folia Nicotianæ* aut recenter contuſa, aut *Spiritu Vini* humectata, & admota. *Aſelli* in *Ol. Violar.* infuſi & expreſſi; item *Scarabæi vivi in Ol. roſ.* cum paucâ *Aquâ* ad hujus conſumptionem cocti & expreſſi, præſtantiſſima dant *Anodyna*, quæ blandè calefacta Auri inſtillentur, & cum *Bombace* immittantur. Quô facit etiam *Oleum Scorpionum* cum parte ſemiſſe *Olei Amygdal. dulc.* vel *amar.* ſi opus eſt deterſione, ſimiliter calefactum & uſurpatum. Ubi nulla eſt Inflammationis ſuſpicio, optimè convenit *Decoct. Caryophyll.* in *Vino* Auri inſtillatum, ipſo *Caryophyllo* deſuper applicato; item *Urina pueri,* aut potius *Spiritus ejus* non adeo acris, Auri immiſſus, *Spir. Otalgicus Barbett. Anat. Pr. L.* 2. *c.* 1. *ad gut.* 2. vel 3. Auri inſtillatus, ſuperimpoſitâ bombace moſchatâ aut ambratâ, egregius eſt, non tantùm in Obauditione ſine Inflammatione, ſed etiam in Tinnitu aurium & Surditate. Ubi dolor eſt nimis acutus, addendum venit tantillum *Eſſentiæ Opii,* ſed cautè, ne Auditum lædamus.

Si *dolor* Aurium ſit à *Vermibus,* aut extrahendi ſunt infundendo *Lac tepidum,* vel applicando *Pomum aſſatum dulce,* quæ dulcedinis odore eoſdem evocant; aut enecandi ſunt *Succo Abſinthii,* aut *Cucumeris aſinini*; vel inſtillando in Aurem *Ol. Nucleor. Perſic. rec.* miſtum cum *Ol. diacolocynth.* & *Mercur. dulc.* vel inſtillando *Eſſentiam Myrrhæ,* vel injiciendo *Decoctum Aloes, Myrrhæ,* & *Summit. Abſinth.* in *Vino*; *Suffumigia* ex *Myrrha*, vel *Sem. Hyoſcyami in candelas* cum *Cerâ* redacto; vel *Gumm. ammon.* Auribus exceptum Vermes enecat. *Suffumigia* etiam *amara,* & ex *Marte* Ore & Naribus excepta, *Dolor à Vermibus.*

Vermes

Vermes ex Auribus expulerunt. Si Gryllus in Aurem irrepſerit, evocatur *Oleo Infuſ. Gryllorum*; ſicut *Hirudo* injiciendo *Aquam ſalſam*, aut Aurem externam perfundendo *Sanguine* recenti, ad quem prorepuut. Si Pulex irrepſerit, immittendus eſt *globulus* ex *pilis caninis* compoſitus in Aurem cum ſtylo, cui ſe inſinuant.

ARTIC. VIII.

De Arthritide, ſeu Podagra, Dolore iſchiadico, &c.

Arthritis. ARTHRITIS eſt dolor Articuli, qui pro articulorum varietate, nunc *Podagra*, nunc *Gonagra*, nunc *Iſchiadicus Dolor* appellatur. Nonnunquam etiam ſcapulas & vertebras Colli, interdum Sternum, imò & alteram corporis quaſi medietatem afficit. Affligit ferè per paroxyſmos, extra quos niſi in inveterato malo ſatis commodè habent Ægri.

Symptomata *Symptomata.* Quoties imminet Paroxyſmus, Alvus ferè ſegnior evadit, adeſt moleſtia circa præcordia, ceſſatio excrementi conſueti intra pedum digitos, & circa Articulos tenſio. Hinc ſupervenit dolor pungens, lacerans aut pulſans, qui in Podagrâ incipiente, pollicem majorem pedis unius & hinc alterius ſucceſſivè occupat, dein procedente malo Genua, Brachia, &c. occupat. Si fit ſimul Tumor eryſipelaceus, *Arthritis* dicitur *calida*, ſuntque ejus ſymptomata omnia atrociora, ſed ſimul paroxyſmi ſunt breviores: Si dolor ſit remiſſior, cum tumore œdematoſo, & nullo vel levi rubore, diutius tamen remanente paroxyſmo & tumore, *Arthritis* dicitur *frigida*. Anxietas præcordiorum magis

magis in incremento quàm in ſtatu viget: adeſt ſimul ſitis & graviſſimus æſtus circa regionem Stomachi, eo gravior quo minùs Ægri ſe potu onerant. Appetitus proſtratus eſt, & Clyſmata blandè laxantia anxietatem leniunt. Subinde in inveterato malo accedit inanis vomendi conatus cum Lipothymiis, quæ pathemata remittunt in ſtatu cum dolores & tumores increverint, & plures partes occupatæ fuerint. Accedit Febris ſymptomatica continua, minùs in principio paroxyſmi & adhuc mitius in ſtatu affligens. In Dolore iſchiadico eadem ferè adſunt ſymptomata: in quo dolor, inprimis in Articulo, ubi Femoris caput inſeritur Coxendici, percipitur; etiam clunes ſive Nates occupat; quin & ratione nervorum ac membranarum connexarum, extenditur verſus Suram, & ad extremum uſque Malleolum, noctéque ferè gravius affligit; & quia partes dolentes ſub copioſis muſculis deliteſcunt, nulla ferè extrinſecus percipitur mutatio. Sæpius autem Dolores alii, ab iſchiadico quodammodo differentes, ſuperiorem Cruris & Coxarum regionem occupant. Si crebrius redeant paroxyſmi graviores, debilitantur articuli, & tandem paralyticè flacceſcunt, ac ſubinde luxantur: interdum membra circa articulos contrahuntur & rigeſcunt, aut ſaltem tophi & nodi ibidem colliguntur, eorum motum impedientes; ſpeciatim iſchiadicus Dolor ad claudicationem, nonnunquam coxæ Luxationem & cruris Atrophiam diſponit. In malo inveterato, præſertim ſi ſudores in paroxyſmi declinatione neglexerint, pertinacia in Articulis veſtigia relinquuntur, ita ut levi occaſione recrudeſcat aut punctionibus ſe manifeſtet malum.

Pars affecta ſunt membranea ligamenta, Articulos colligantia. Ex acerbitate lacerante doloris in profundo *Pars affe.*

profundo ſiti probabile eſt, ipſum etiam Perioſtium in locis, Oſſium articulationi proximis, ſimul pati. Quod Articulos in ſpecie afficiat, videtur eſſe ex Synovia ſeu Rore dulci, chyloſo alcali temperato turgido, qui ceu nutrimentum ligamentorum ipſorumque forſan Oſſium abundans intra Articulos colligitur, pro motu facilitando & obtinendis Oſſium articulationibus. Hoc ab acido inquinatum partes membraneas rodit, hinc ſucceſſivè ab acido inſtar albuminis Ovi ſpiſſatur, & in gypſeam ſubſtantiam, Tophos nempe, degenerat.

Cauſa. *Cauſa efficiens* eſt acidum, vel ſpirituoſum, ſpiritu influo maritatum, Synoviam & vicinas membranas inquinans & affligens. *Propiores.* Radix hujus non ex parte affectâ, ſed ex depravatâ digeſtione primâ derivatur, ita ut licet pedem abſcideris, Podagram proinde non ſanaveris. In malo inveterato acidum hoc ſucceſſivè acido Stomachi ſe aſſociat, donec fermenti more pedetentim hoc ſuperet, ita ut inpoſterum nulli ſeparationi obediat & planè incurabile ſit. Hinc 1. *Hæreditaria* obſervatur *Podagra*, ex acido podagrico cum ſpiritu influo genitali Fœtui communicato. 2. Ex Animi pathematibus gravioribus, Timore *v. g.* Ira, &c. curata fuit Podagra. Perturbatio nempe animi, & ſpirituum peculiaris motus fermentum podagricum extinxit, aut ſaltem alteravit, inprimis in Stomacho, qui reliquis digeſtionibus præſidet: quo pertinet confidentia Ægri erga Medicum vel Remedia. 3. Utplurimum Arthritici etiam Nephritici eſſe ſolent, eodem acido ſpirituoſo utrobique autore. 4. Lacticinia uſu continuato acidum arthriticum alterant. 5. Vina inprimis tartarea & acida malum præcipitant, & abſtinentia Vini quoſdam ab eodem liberat.

Remotæ. *Cauſæ remotæ* principaliores ſunt *Bacchus*, ratione

ne acidi nocivi, à fermento ſtomachico minus debitè ſuperabilis; *Venus*, quatenus ſuccus nutritius, chylo temperato alcalino prædives, ſub genituræ formâ excernitur, & hinc nervoſum ſyſtema debilitatur: Et *Ira*, quæ ſpiritus aſperiores reddit. Dictis ex cauſis *Viri* magis quàm *Fœminæ* Arthritidi obnoxii ſunt, niſi menſes deficiant, utut hodie ex vita Mulierum mutatâ contrarium experiri liceat. *Eunuchi* etiam nec Podagrici neque Calculoſi fiunt: & *Pueri* ante Veneris uſum, niſi ex Parentum vitiis, Podagrâ non laborant. *Scorbutici* verò admodum obnoxii ſunt. *Acidum* nempe *arthriticum* ſpirituoſum quavis occaſione, *v. g.* motu corporis aut animi, aëre frigido poros contrahente, aut effervescentiâ febrili inſignius commotum, ſe inſinuat Synoviæ, cum quâ probabiliter effervescit, donec intra Articulos ſuſcipiatur. Crebriores autem & diuturniores Paroxyſmi, ultra partis dolentis ex Spiritus inſiti deficientiâ, & fibrarum tono relaxato debilitatem, relinquunt occulta ſpicula, de acido peccante, membranis infixa, facili occaſione in actum doloroſum excitabilia. Nempe ex *acido* iſto *podagrico*, inprimis in fermento Stomachi digeſtivo commoto, & hinc totum corpus penetrante, anxia iſta præcordiorum pathemata originem ducunt. In quovis autem paroxyſmo depurantur partes fluidæ, tam humoroſæ quàm ſpirituoſæ, acidum enim Synoviam inquinans ſpirituum conſortium deſerit, & fermenta heterogenea in *Maſſa ſanguinea* per febrilem effervescentiam ſecreta, nunc unâ circa locum affectum & fibrarum contracturas colliquantur, nunc in declinatione excernuntur per Sudorem, qui etiam in incremento moderatè prolicitus maturat Articulorum invaſionem ab acido, & paroxyſmum abbreviat. Hæc

Paroxyſmorum operatio.

ipſa

Arthritidis mutatio. ipſa patefaciunt, quare *Arthritis* in *Colicam*, *Epilepſiam*, &c. mutetur, acido nempe podagrico plexus nervoſos extra articulos occupante; ſicut paroxyſmo non ritè procedente, nec acido vol. ſufficienter excluſo diuturna virium proſtratio, Appetitus dejectus, interdum Palpitationes, ſæpè Tuſſes ſiccæ, frequenter etiam Aſthmata occulta convulſiva, & ſubinde ipſa mors ſuperveniunt. Quoties Arthritici paroxyſmo corripiuntur, qui more conſueto articulationes non occupat, niſi per curam præſervatoriam malum in radice mitigatum fuerit, tum vel diutius languidi permanent, vel brevi poſt novo paroxyſmo corripiuntur, vel aliûs gravioris Morbi, aut etiam mortis periculum ſubeunt. Unde acidum podagricum omnes alios Morbos ſupervenientes intendit, ut in horum curatione ad illud ſimul reſpiciendum ſit.

Prognoſis. *Prognoſis.* *Arthritis* Morbus *lethalis* non eſt, potius enim ex Podagrâ deficiente quàm ſuperveniente moriuntur Arthritici, ſi Podagra in primis paroxyſmis negligatur. *Podagra* ſoluta curabilis eſt, inprimis recens; nodoſa autem & hæreditaria è contrario inſanabilis. *Dolor Iſchiadicus* in ſui principio facilius curatur, in progreſſu rebellis utplurimum eſſe ſolet. Luxatio ſuperveniens ferè inſanabilis eſt, ligamenta enim laxata membrum repoſitum non firmant, & materia ex Synoviâ intra Articulos coagulatâ curam impedit. Dolores ſenſim ingraveſcentes ad jugulum & ſuperiores partes tranſeuntes perniciem minantur. Solvitur *Arthritis* vel diſcuſſioni totali finito paroxyſmo, ita ut nullum relinquatur veſtigium; vel per ejectionem materiæ ichoroſæ aut ſaniei purulentæ, per partes intercutaneas eroſas; vel quando tophi poſt paroxyſmos relinquuntur, vel, quod peſſimum eſt, quando paro-

paroxyſmus ſua tempora non abſolvit, acido podagrico alias partes extra Articulos occupante.

Curatio. In Paroxyſmo impetus naturæ non ſiſtendus, ſed promovendus, impedimenta removendo, acidi ſpecifici vim maturè infringendo, urgentia ſymptomata mitigando. Imminente Podagrá convenit *Vomitus*, præmiſſis *Oculis Cancror. præp.* acidum enim oritur ex Stomacho. Sin minus *Vomitus* inſtitui queat, *purgantia blanda*, ſed miſtis temperantibus acida, *v. g. Oſſibus humanis præp. vel calcin.* &c. conducunt, aut *Pil. aloeticæ* cum appropriatis propinentur. *Opiata* tam internè quàm externè malum pertinacius reddunt; imò abuſus *opiatorum* Arthriticos ad Paralyſin diſponit; adeoque cautè uſurpentur, nec niſi præmiſſis univerſalibus & adjunctis *purgantibus* aut *ſudoriferis* aut *ſpecificis*. Commodè miſcentur *M. Pill. Aloephang.* ʒii. cum *Laud. op.* gr. iv. pro quatuor doſibus. Suſpicor utique, commodè propinari poſſe *Opiata* ingruente paroxyſmo, præmiſſo *Vomitu* cum *ſpecifico diaphoretico*. Sicut ergo *Diaphoretica opiatis* maritata in paroxyſmo, ita *diuretica* extra paroxyſmum optima ſunt præſervatoria; quæ duo in plurimis conſpirant, ut unum alterum ſublevet. Speciatim in præſervando nulla *purgantia*, nulla *violenta ſudorifera* tantum valent, quantum appropriata ſive ſpecifica *diuretica*, inprimis *volatilia*, ut *Spir. Sal armon. Spir. Carmin. de tribus*, qui multa præſtat in abuſu Vini. Sic *Lumbricalia, Arcanum duplicatum*, præmiſſis *fixis*, *Aquæ Plantarum naſturcinarum*, ſ. *ſcorbuticarum deſtillatæ*, *Deſtillatum* quoque *Hippenterorum* cum iiſdem *Plantis*, ad uncias tres vel quatuor mane ac veſp. pota, & *Scarabæi unctuoſi*, egregia ſunt in *Podagrâ* ad diureſin. *Extra Paroxyſmum* porrò diæta eſt exactiſſimè obſervanda; in ſpecie *Diæta ſu-*

Curatio.

Opiata noxia.

dorifera antiquis, aut *lactea* modernis magis in uſu, remedii vim obtinet.

Remedia nervina. Remedia ſunt *nervina* & *volatilia*, quæ *ſale ſuo volatili* acidum podagricum invertere, & per tranſpirationem eliminare ſolent; quibus ſemper adjungantur *ſpecifica* & *appropriata*, viz. *Chamædrys*, *Chamæpytis*, *Spir. Sal. armon. Spir.* & *Sal. vol. Lumbric.* &c. *Externa.* Inter *externa* fugiantur *unctuoſa pinguia*, quæ tranſpirationem inhibent, & tandem contracturas inferunt; verùm potius *Emplaſtra nervina* & *Cataplaſmata* calida ſæpius admovenda, ne actuali frigore adquiſito poros ſtringant. Inter hæc excellunt *ſaponacea*, & ex iis paratus *Balſamus antipodagricus Rhumel. Sapo Venetus* in *Sp. Vin.* ſolutus *Aq. articular. ad extra*, *Aq. Calc. viv. Spir. Lumbric. Sal. armon.* &c. Liquida enim majorem & tutiorem effectum habent. Ex *Chirurgico fonte* conducunt *Veſicatoria* tam præſervativè quàm curativè, quin & *Fonticuli* vel *Setacea*; quo referenda ſunt *Cauteria*, tam *potentialia*, quàm *actualia*, & hæc inter *Moxæ Chinicæ* inuſtio, cui tamen & *Moxa germanica* ſubſtituitur. Neque *Venæſectio* in principio Paroxyſmorum, ubi ſufficiens adeſt ſanguis, metuenda.

SECT. VI.

De Senſuum externorum, & rationalium Functionum Læſione.

ART. I.

De Læſione Memoriæ.

HActenus de Operationibus, quæ Homini cum Brutis ſunt communes. Operatio autem ipſi propria

propria eſt *Intellectus*, & inde promanans *Ratiocinatio*, quæ nunc *depravatur* in *Deliriis*, nunc *imminuitur*, vel *aboletur* in *Amentiâ*; hoc autem non accidit niſi Senſus externi plus minus laborent, inprimis *Memoria*, cujus imminutæ aut abolitæ *cauſa proxima* nos latet; *cauſæ* verò *remotæ* ſunt Capitis læſiones, *v. g.* caſus, contuſio, aſſumpta, excreta, pathemata, Morbi varii, inprimis acuti, item diuturniores Epilepſiæ & Melancholiæ. Quoad *Prognoſin*, Memoriæ ſubitanea læſio abſque cauſa externa Apoplexiæ prodromus eſt. Quæ à Morbis acutis malignis aut Venenis oritur, ferè incurabilis exiſtit. *Memoriæ læſio.*

In *Curatione* Spiritus nimis fervidi ſunt attemperandi, torpidi verò *aromaticis* excitandi. Remedia generalia ſunt *Cubebæ* jejuno Stomacho coméſtæ, ſed cautè Juvenibus propinandæ, *Caſtoreum*, *Succinum*, *Pulvis Trithemii*, *Spec. Dianth. Diamoſch. dulc. Confect. Anacard. Formicæ*, *Aq. Magnanim. Aq. Sophorum Dorncrell. Spir. Cereb. hum.* & omnia *aromatica ſpirituoſa*. *Externè* illinitur *Ol. Myrrhæ* Temporibus & Vertici; item in abundantiâ ſuccorum frigidorum *Sp. Vin.* in quo *Piper* infuſum. *Hildesheim* plura Aromata in *Spirit. Vini* pro eodem uſu adhibet. *Curatio.*

ARTIC. II.

De Deliriis; in ſpecie de Phrenitide, & Delirio melancholico.

DEpravatio *Ratiocinationis*, unde *Deliria*, oritur à cauſis vel *externis* vel *internis*. Inter *externas* ſunt omnia *Narcotica*, quæ Spiritus animales ad diverſos conceptus, & hinc ad Deliria determinare valent; Animalia rabida, quorum morſus Deliria certa, in Hominibus ad animalium geſtus accedentia *Delirium.*

tia inferunt; & Philtra. *Cauſæ internæ* ſunt nunc vagæ in *Febribus*, nunc determinatæ ad certum objectum in *Melancholia*; nunc ſine Febre in *Mania*, nunc cum Febre in *Phrenitide*.

Phrenitis. *Phrenitis* itaque eſt Delirium à causâ internâ cum Febre junctum. Si levior ſit, *Paraphrenitis* dicitur; ſi gravior *Phrenitis* audit, & ex Inflammatione Cerebri oriri exiſtimatur. Veteres tamen per *Phrenitidem* intellexere Inflammationem Diaphragmatis; *Cauſa.* nos autem cùm Vulgo loquimur. *Cauſa proxima* eſt varius & confuſus Spirituum motus, cujus occaſione varia phantaſmata efformantur, quorum nuncii ſunt interdicti ſermones, riſus, fletus, muſcarum venatio, convulſiones, &c. *Cauſa remota* eſt Cerebri effervescentia in *Paraphrenitide*, & Inflammatio in *Phrenitide*. Conſideremus æſtum febrilem & vaſa inſignia ad Cerebrum dilatata, & facilè hujus fervor patebit. *Cauſæ remotiores procatarcticæ* ſunt ætas juvenilis, aër æſtivus, potus generoſi, inprimis Vinum, ſuppreſſa Lochia, Hæmorrhoides, &c. Animi Pathemata, inprimis Ira, Febres malignæ, &c. Probè attendendum eſt, quædam Deliria ludicra eſſe, cum quadam hilaritate & forſan riſu juncta; quædam ſeria cum jurgiis & irâ quaſi præmeditatâ juncta, quæ pejoris ſunt notæ. In verâ Phrenitide, ſi vires admodum ſunt languidæ, utplurimum moriuntur Ægri. Si mutetur Phrenitis in Lethargum, lethale; item ſi Convulſiones, Stridor dentium, aut Aphonia, & inſcia Fœcum, Urinæque dejectio ſupervenerint.

Curatio. In *Curatione*. 1. Sanguinis effervescentia compeſcenda, eum evacuando, & ſtagnantem reſolvendo. 2. Spirituum motus impetuoſus ſiſtendus. Adeo ut præmiſsâ *Venæſectione* eadem conveniant, quæ in acutis Febribus, *v.g. Bezoardica, ſulphurea, antimonialia*

monialia, Succi vegetabiles acidi, item minerales, inprimis *Nitrum* & ejus *Spiritus*; item *Camphora* in- & externè: *Opiata & Emulſiones papaverinæ.* Singulare ſpecificum eſt *Herba cum flor. Anagall. flore phœniceo.* Hinc in Phrenitide malignâ, ℞. *Cinnab. Antim.* gr. xii. *Nitri ppt. gr.* iii. *Bezoard. ſolar.* vel *lunar.* aut *jovial. gr.* vi. *Laud. opiat. Camph. an. gr.* I. *M. d. in decocto Anagallidis.* Inter *externa* commendantur *Cataplaſmata ex Portulac.* & *Roſar. calicib.* item ex *Sedo maj.* contuſo cum *Aceto*, Plantis Pedum & Teſtibus admota. Animalia viva, viz. *Anates*, aut *Columbæ* viventes, per medium diſſectæ, & calentes adhuc, ſanguineque madentes, Capiti raſo applicatæ, poſt horam removendæ, ratione fœtoris, ſi delirium ceſſet. Laudantur *Epithemata ex Aquâ Roſ.* cum *Opio* & *Croco*, calidè Fronti admota. Item ℞. *Aqu. Sperm. Ran.* ℥vi. *Suc. Cancr. fluv.* ℥iij. *Opii Aceto correcti à* ʒß. ad ℈ii. *Camph. Croc. an. gr.* vi. *vel* viij. *M. pro Epithemate.*

Delirium Melancholicum fit à cauſa internâ ſine Febre, & ſupervenit, tanquam morbus ſecundarius, Affectui melancholico, in quo Homo fit triſtis, cogitabundus; qui facilè iraſcitur, & terretur; cui nihil arridet, anxietates habet, & ſibi non benè conſcius eſt. Hoc autem *Delirium* vel eſt *vagum*, vel *fixum* circa unum objectum, illud nempe vel concupiſcendo vel averſando. *Delirium melancholicum.*

Cauſa proxima ſunt habitus corporis ac Maſſæ ſanguineæ melancholicus, cum accedente vel præſente ſimul vitio in natura & motu Spirit. animalium. *Remota* eſt craſis Maſſæ ſanguineæ vitiata; *mores* enim *hominum ſequuntur* temperamentum corporis. Sic Malum hypochondriacum, Hæmorrhoides & Menſes ſuppreſſi, tale *Delirium melancholicum* inferunt. *Cauſa.*

Prognoſis. In *Prognoſi, recens* curatur ſubinde ſolâ victûs, aëris & converſationis mutatione; hæreditarium, aut inveteratum, ortum ab animi Pathemate externo, vel à Studiis immodicis, difficillimæ eſt curationis. In Fœminis rarior eſt, ſed pertinacior, in ſpecie ſi deficiant Menſtrua. Quod eſt cum gaudio & riſu, facilius curatur, quàm ſerium. Si ſymptomata fiunt mitiora, item ſi in Scabiem degeneret, ſalutem ſperamus. Mors imminet, ſi ſolvuntur Vires, ſi cibum & potum reſpuunt, ſi nihil dormiunt. Rarum eſt, quod Convulſiones ſuperveniant.

Curatio. *Curatio.* Habitus corporis curandus, uti in Hypochondriacis; & Spiritus animales à perverſo motu revocandi, vel medicamentis, *viz. Anodynis mineral. opiatis, camphoratis,&c.* vel per ſtratagemata, perſuaſiones,&c. Inter *Remedia* primatum ducunt *Vomitoria* in auctiori multo doſi, *antimonialia,* & *Helleb. niger; Venæſectio* nil valet. *Alterantia* ſunt *Extractum Mart. cum Suc. Pom. Tinctura Mart. ſolar. Sacchar. Saturn. ad* ℈i. *Cryſtal. mineræ Saturn. parat. cum Spir. Nitr. Tinctura & magiſterium Lunæ,* vel *Luna extincta in Aquâ* aliquâ *cephal. Lapis Lazuli,* qui eſt naturæ *ſolaris, Corallia* eorumque *Tinctura,* quæ egregium habet *Sulphur* contra triſtitiam appropriatum; item *Spir. & Sal Tartari, Arcan. duplicatum.* Optima eſt *Camphora* & ejus *Eſſentia*: item *Tinctura Hyperici,* vel *Crocus,* ejusque *Eſſentia.* His adde *Fumariam, Scolopendriam, Hepaticam nobilem, Capillos veneris, Borrag. Bugloſſ. Anagal.* Inter *externa* eminet *Crocus* cum *Camphorâ* in nodulo appenſus. Item ex *Aqua flor. Sambuc. & Hyper. an.* ℥iß. *cum Camphor. gr.* vi. fieri poteſt *Epithema* Fronti & Temporibus applicandum. In *Diæta* aſſumantur alimenta largè nutrientia, benè enim edunt Melancholici; item *Lacticinia* niſi quid obſtet, & Vinum, modò non inebriet.

℞. *Arcan.*

℞. *Arcan. duplic.* gr. xv. *Sacch. Saturn.* ℈ſs. *Camph.* gr. iij. *Miſc. f. Pulv.* detur tempore Somni. Poſſet & addi *Laud. opiatum*.

℞. *Extract. Mart. cum Succ. Pom.* ʒſs. *Camph.* gr. iij. *Miſc. f. Bolus*, cum tantillo *Syrupi Fumariæ* vel *Confectionis Alkermes*, pro doſi, ſæpè iterandus.

ARTIC. III.

De Mania.

SI Melancholici incidant in Delirium ſine Febre cum inſigni furore & ferociâ, *Mania* dicitur. *Cauſa proxima* ſunt Spir. animales acres ſalini & ſulphureo acidi, indeque nimis mobiles, minusque coërcibiles. *Remota* eſt Maſſa ſanguinea acida, vitio Viſcerum, inprimis Stomachi. Acidum itaque, quod hic peccat, idem eſt, quod in Melancholiâ, ſed acrius; & eædem cauſæ utrumque Affectum inducunt, ſuppreſſa nempe Sanguinis evacuatio, Ulcera inveterata clauſa, item Epilepſia, diutinæ Febres, & inprimis Philtra. In *Prognoſi*, hæreditaria rarò curatur; ridicula autem faciliùs quàm ſeria. Si ſuppreſſæ antea evacuationes redeant, bonum, ſin verò ſuppreſſis Mania ſuperveniat, malum eſt. *Mania.* *Cauſa.* *Prognoſis.*

Curationis cardo eſt in Vomitoriis validis; ſubinde *antimonialia* non ſufficiunt, & neceſſe eſt exhibere *Helleb. alb. ritè præpar.* Interdum in principio convenit *Extr. Helleb. nig.* cui *antimonialia* per inferiora purgantia, adduntur pro ſtimulo. His factis fiat *Venæſectio* larga, ſed non niſi Paroxyſmo cicurato, aut, ſi commodè fieri poterit in ipſo paroxyſmo. Poſt *Vomitorium* conveniunt *Sulphura mineral. anodyna*, *Nitrum* etiam in potu ſemper ſolutum; hinc *Opiata*. Inter ſpecifica ſunt *Sanguis Aſi-* *Curatio.*

ni arterioſus ponè aures collectus, *Decoct. Anagal. flore phœniceo, Tinctura Hyperici, Herba Paris, Polypod. querc. Fol. Buxi.* His ſemper addatur *Camphora*, item ejus *Oleum* cum *Bolo* deſtillatum. *Externè* optima eſt *Camphora.*

ARTIC. IV.

De Rabie.

Rabies. RABIES eſt delirium à cauſa externa, morſu nempe Animalium rabidorum; & ſi metus Aquæ *Hydrophobia* ſimul adſit, *Hydrophobia* dicitur. In *perfecta Rabie* furor adeſt cum torvo aſpectu, etiam ſpuma circa Os, ſtridor Dentium, & Inflammatio quædam Oculorum apparent. Si à Cane rabido morſi ſunt Homines, ferè latrant ut canes, & metum Aquæ junctum habent. In *levi* ſolùm adeſt anxietas præcordiorum, triſtitia & abſtinentia à potu. Cauſa eſt fermentum Animalis furentis (non in ſe venenati) quod Maſſam ſanguineam penetrat, & ſimilem red- *Cauſa.* dit ſanguini Animalis furentis. *Cauſa occaſionalis* eſt ſaliva fermenteſcens per morſum Vulneri infuſa, & *Prognoſis.* ſic Maſſæ humorali communicata. In *Prognoſi*, quo plus Sanguinis è Vulnere effluxerit, eo minus de *Rabie* metuendum: quo citius autem conſolidatur Vulnus, eo plus etiam longo pòſt tempore metuendum. Plerumque intra duos vel tres dies moriuntur, qui Hydrophobi ſunt facti.

Curatio. *Curatio.* Tempore morsûs Vulnus ampliandum eſt, ut cum Sanguine Saliva ſimul à rabido Animali immiſſa effluat. Alii *Scarificationes, Cucurbitulas, Hepar animalis, Columbas vivas dilaceratas, Aquam muriaticam ſive ſalitam, Urinam, Lixivium, Theriacam* cum *Succo Rut. Ligaturas, Cauteria, &c.* adhibent,

bent, ut Venenum extrahatur. Tempore *Rabiei* expellatur fermentum è corpore per *alexipharmaca*, viz. *Theriacam Andromachi. Mithridat. Elect. de Ov.* item *Eſſentiam theriac. Tincturam bezoard.* cum *Eſſent. Abſinth.* ſed omnia in dupla doſi exhibenda, & per anni quadrantem continuanda, nam ſæpè poſt aliquot menſes, interdum & integrum annum, recidivat *Hydrophobia.* Quòd ſi verò Sudoriferorum uſus intermittatur, tamen ſpecifica adhuc continuanda, qualia ſunt *Oculi Cancror. Pulvis* aut *Decoct. Cordis* & *Hepatis* animalis mordentis, *Alyſſon, Pimpinella, Allium, Lactuca.* In *Hydrophobia* optimum remedium eſt demerſio in *Aquam frigidam*, præcipuè ſalſam, hâc enim idea deletur, & delirium curatur. Externè inungatur Vulnus *Oleo Hyper.* vel abluatur *Succ. Rut. vel Theriaca* cum *Oleo Roſar.* aut *Empl. de Ran. cum Merc.* applicetur: vel ℞. *Ceræ* ℔. ß. *Ol. Oliv. Sevi Hircin. an.* ℥iij. *Coq. l. a. & adde Thuris electi* ℥ß. *Miſc. f. Empl.*

Reliqua *Deliria à causâ externâ* ſunt vel ab aſſumptis, vel à Philtris. Illa ab aſſumptis Venenis, inprimis narcoticis, corriguntur per *Vomitoria*, hinc per *Acetum* cum *Caſtoreo* &c. *Philtra* quòd attinet, per ea intelligitur medium, quo unius ſubjecti ad alterum inclinatio quædam ſingularis excitatur. Diſtinguenda ſunt autem ab *Amore inſano*, qui ſpecies eſt *Melancholiæ* ex nimio amore, non ſecus ac alia ex nimiâ triſtitiâ oritur.

COLLEGII PRACTICI
LIBER III.
De morbis Sexui virili propriis.

SECT. I.

De Seminis Generatione læſa, Ubi de Inflammatione Teſtium, Pneumatocele, Hydrocele, Sarcocele, & Herniâ varicosâ.

Defectus Seminis. HActenus de *Affectibus* utrique *Sexui communibus.* Nunc inter *Morbos* Viris *proprios* occurrit primò *Seminis generatio læſa*, in ſpecie ejus *Defectus*: cujus *Cauſa* duplex, eſt, 1. *Ex defectu materiæ*, nempe partis Sanguinis chyloſæ, dulcis, & propter ſpumam plus minus viſcoſæ, ſpumeſcentia enim propria eſt ſubjectis viſcidis à materiâ ſubtili imprægnatis. Subſtantiam autem hanc abſumunt Ira, pravus Victus, nimius Labor, corpulentia; & exinde effœminati, torpidi, languidi redduntur Ægri. 2. *Ex vitio Teſtium*, quando deficit aut iners eſt fermentum, quod volatili ſuâ ſubſtantiâ materiam chyloſam ad Teſtes delatam in Sperma tranſmutat; & cum Sanguine ac Lympha ex Teſtibus refluum, atque Maſſæ ſanguineæ permixtum inſignem alterationem corporis excitat: vel denique quando Teſtium conformatio Tumoribus, &c. vitiatur.

Cauſa.

Cauſæ

Cauſæ remotæ ſunt frigus externum intenſius, Mercurius vivus nervis inimicus, abuſus Veneris, qui vim Teſtium enervat, & digeſtionem primam turbat, unde Cruditates & Chylus non ritè ſpirituaſcens: Læſa Teſtium conformatio per Tumores.

Inter *Tumores* Teſtium eminet 1. *Inflammatio* cum dolore, partim lancinante partim pulſante, partim vicinarum rubedine & tenſione, & ipſorum Teſtium tumore ac duritie. Oritur hæc à contuſione, compreſſione, equitatione, &c. 2. *Pneumatocele*, ſeu Tumor à flatibus inter membranas Teſtem involventes collectis, quando Teſtes ſucceſſivè fiunt tumidi cum tumore tenſivo, ita tamen ut minus tactui renitantur. *Cauſa* eſt nutrimentum ſpermaticum membranarum ab acido vitioſo per fermentationem inducto in Flatus mutatum. 3. *Hydrocele*, ſeu Tumor ab aquâ intra eorundem membranas contentâ, qui ratione ſimilitudinis *Hernia* dicitur. Oritur ex Lymphæ recurſu à Teſtibus impedito, diſtenſa enim vaſa rumpuntur, & effluit Lympha, & ex morâ Lymphæ extravaſatæ membranæ ſpiſſiores atque tenſæ magis fiunt, unde malum contumacius redditur. Si Membranæ diſtentæ rumpantur, deſtillat Lympha in Scroti cavitatem, unde Tumor Scroti aquoſus, qui diſtinguendus à Tumore Scroti hydropico, qui vel accreſcit cum Aſcite, vel poſt evacuatam per paracentheſin Aquam contingit. *Hernia Teſtis aquoſa* confirmata ſimilis eſt Herniis carnoſis, diſtinguitur tamen in eo, quòd utut ſit dura, poteſt tamen ei inprimi fovea. 4. *Sarcocele* ſeu *Hernia carnoſa*, involvens Teſtium parenchyma membranoſum maculoſis fibris ſimul inſtructum: Si enim lædantur hæ fibræ, partim nerveæ, partim carneæ, oritur Excreſcentia quædam carnea

Teſtium Inflammatio.

Pneumatocele.

Hydrocele.

Sarcocele.

ſubinde

ſubinde dolens. Adnaſcitur nunc ſummitati Teſtis, nunc membranæ Scroti. Probè autem diſtinguenda eſt à Tumore Proſtatarum, aut ſuppreſſione Geni-

Cirſocele. turæ in Epididymibus. 5. *Tumor varicoſus* à Sanguinis ſtagnatione in Venis & circa Valvulas, ubi Tumor & contactus Teſtium inæqualis eſt, cum criſpaturis hinc inde.

Prognoſis. *Prognoſis. Pneumatocele* & *Hydrocele* ſunt ſine periculo, niſi propter tumorem & dolorem ſint moleſtæ. *Sarcocele* dolens maligna cancroſa non eſt tangenda.

Curatio defectûs aut inertiæ Seminis. *Curatio.* Defectui materiæ, & enervato Teſtium fermento dicata ſunt, quæ vel ſuccum chyloſum pinguem ſuggerunt, *v. g. Lac*, inprimis *muliebre*, *Amygd. d. Pineæ*, *Caſtaneæ*, *Oſtreæ*, *Conchæ*, *Vinum Hiſpan.* & *Malv.* ſub introitum lecti, atque hinc paratæ *Emulſiones*; *Vitellum Ovi* recens, *Teſtes Gallorum*, & Farcimina ex *criſtis* & *teſticulis Galli*. Vel acrimoniâ vol. fermentum intendunt, qualia ſunt *Radices Satyrii maj.* quarum unus Bulbus turget, alter flaccidus eſt; *ZZ. in Indiâ conditum*, *Syr. de ZZ. Semina Eruc. Sinapi*, *Fraxini*, *Aniſi*, *Fœniculi*, *Naſturtii*, *Urticæ*, *Cubebæ*, *Caryophylli aromat. Galang. Cinnamom. Cardam. Caſtor. Borax Ven. Baccæ Sabin. pulveriſ. Baccæ Ari.* Inprimis laudantur *Ambra*, *Moſch.* & *Zibethum* cum *Oleis deſtil. Arom.* ſubacta, *Spir. Formic. Aq. Magnanim.* in-& externè, *Sanguis* & *Cerebellum Paſſeris in actu venereo transfoſſi*, *Spiritus Sanguinis Galli*. Obſervandum autem, *ſtimulantia* non ſola, quia imbecilles reddunt, nec *lactea* ſola, quia genituram minus ſpirituoſam ſuggerunt, ſed invicem ſociata propinanda eſſe. Hinc optimum eſt *Sacchar. Piper. an.* ʒß. in *Lactis* ℥ii. item *Vinum malvaticum* cum *Vitello ovi rec.* & aliquot granis Ambræ, vel *Specierum aromaticarum.* Præcipuè autem *Sac-*

colata

colata Indorum optima heic non contemnenda, quæ uti gratum, ita efficax præbet remedium, ſive per ſe quotidie aliquoties ad unciam comeſta, ſive cum *Lacte* ſolo, aut cum *Lacte* & *Aquâ, Ovoq; ſorbili* per agitationem longam ſuper ignem lenem cocta, & aſſumta quotidie mane ad unciam unam plus minus aſſumta. Sed etiam conveniunt *Cantharides*, cùm deficit erectio Penis. Cum hiſce ſocientur externa, nempe *Oleum deſtil. Macis* add. *Guttis* aliquot *Olei deſt. Caryoph.* & *Spic. Axungiâ Caſtorei* exceptum; vel *Balſamus* ex *Oleo deſt. Caryoph.* cum granis aliquot *Zibethi* & *Moſchi*, Perinæo, Pubi & Scroto illita. *Spiritus Formic.* externè illitus etiam Venerem intendit.

℞. *Spec. Diaſat.* ʒii. *Diagalang.* ʒiß. *Diambr. Diamoſch. d. an.* ℈ii. *Rament. Pudend. Cervi dum erat in venere,* ʒiß. *Nuc. Pinear. & Piſtac. Amygd. d. an.* ℥ß. *Sem. Eruc. Naſturt. Urtic. an.* ℈i. *Terantur* invicem probè *& fiat cum Melle Conditum, Aquâ Magnanimitatis vel Spiritu Sang. Galli ſæpius irrorandum.*

℞. *Vitell. Ov. no.* ii. *Ambr. gryſ. gr.* iii. *Sacchar. gr.* xii. *Mixta probè* ſuper cineres calentes *blandè coëant, & unâ vice hauriantur.*

℞. *Conſerv. Rad. Eryng. & Satyr. an.* ℥iii. *Zz. in Ind. cond. Cort. Citr. cond. an.* ℥ß. *Amygd. d. Nucl. Pin. Piſtac. Dactyl. Pulp. Nuc. myriſt. an.* ℥i, *Priapi Tauri* ʒii. *Sem. Paſtin. Eruc. Sinap. an.* ʒiß. *Piper. alb. Galang. an.* ʒj. *Syrup. de Cynam. q. ſ. M. f. Electuarium.*

Ad *Inflammationem Teſtium* nil melius eſt *Cataplaſmate* ex *Farinâ Fabar.* cum *Aceto deſt. Vini* vel *Oxycrato*; quod ſi acrius ſit, addatur *Lithargyrium*, ſic enim dulceſcit *Acetum*. Interdum *Farinæ Fab.* additur *Semen Cumini* cum *Vino*. Nobile fit *Cataplaſma* ex *Agrimonia* & *Radice Cucum. aſinin.* cum *Vino* coctis; addendo, ſi dolores urgeant, parum de *Inflamatio-nis Teſtium.*

Foliis

Foliis Hyoſcyami. Laudant alii *Cataplaſma* ex *foliis Rut.* cum *Aceto deſt.* item ex *Foliis Nymph.* & *Naſturt. aquatic.* cum *Oleo Roſ.* item *Fotum* ex *decocto Rad. Chinæ* in *Cereviſia*, inprimis ſi ex Gonorrhœâ ſit Inflammatio. Si autem oriatur Inflammatio ex applicatis acrioribus externis, optimus eſt Fotus ex *Lacte*, cui incocti ſunt *Flores Chamom.* & *Sambuci.* Hiſce irritis promoveatur ſuppuratio per *Empl. fil. Zachar. malax.* cum *Balſamo Sulph. terebinth.* Suppuratus *Abſceſſus* ſcalpello aperiendus, & more aliorum Ulcerum tractandus. Juxta hæc propinentur *Sudorifera.*

Pneumatoceles. *Pneumatocele* curatur per *Carminativa.* Fit *Fotus* ex *Farinâ Fab. p.* ii. *& Sem. Cumin. p.* i. item *Cataplaſma* ex *Bacc. Laur.* cum *fimo Vacc. recent.* Non inelegans eſt *fotus* ex *Sem. Coriandr.* ℥ß. *Sem. Cumin.* & *Aniſ. an.* ʒii. *Vini* & *Aquæ, an.* ℔i. *Mixta coque invicem, & panni inuncti applicentur.*

Hydroceles. In *Hydrocele* incipiente eadem conveniunt, addito *Balſamo Sulph. terebinth.* vel *Junip.* cum *Ung.* Conducit etiam hoc *Emplaſt.* ℞. *Empl. de Bacc. Laur. Sterc. capr. an.* ℥iß. *Sem. Cumin. & flor. Sulph. an.* ʒii. *Malaxetur* cum *Ol. Rut.* &. *Chamom.* Sed ſi *Hydrocele confirmata* ſit, quod ex Tumoris duritie & renitentia, ejusque æquali magnitudine, potius creſcente quàm decreſcente, dignoſcitur; neceſſe erit vel *puncturam* inſtituere, quæ tamen in Tumore hydropico plerunque in Gangrænam abit; vel quia hæc non radicitus malum curat, Scrotum diſcindere, extrahere Teſticulum, & ſupra Tumorem vaſa præparantia fortiter filo ligare, & ſimul *Teſtem* cum *Tumore aquoſo* exſecare oportet.

Sarcoceles. *Sarcocele benigna incipiens* requirit *internè terrea alcaliſata, viz. Pulv. contra Strumas, Pulv.* ex *Spong. combuſt. Terr. ſigill.* & *Lap. Spongite* item *Pulv.* expertum

tum ex *Rad. Ononidis. Externè Gummata*, vel *Emplaſtrum Paracelſi* ex *Opopan. Sagapen. Ammon. & Galban.* in *Aq. Roſ.* ſolutis, & cum *ſ.q. Ol. Philoſ.* inſpiſſ. quod per aliquot ſeptimanas geſtum aut ſuppurat aut diſcutit. Suppuratum aperiatur & *Empl. ſtiptico* conſolidetur. Egregium eſt *Empl. de Ran. Vigon. cum Merc.* ſed *Mercurius* deſtruit vim Teſtium. *Thermarum* uſus externus conducit. *Sarcocele confirmata* nonniſi ipſius carnis adnatæ abſciſſione, vel Teſtis exſectione curatur. *Maligna* in Cancrum inclinans non tangenda.

Hernia varicoſa inveterata non curatur citra Chirurgiam. In *recenti* convenit *Emplaſtrum de Mucil.* cum *an. Gummi Ammon.* in *Vino* ſoluti: vel *Oleum Philoſ. probè rectif.* & illitum pro diſcuſſione; vel *Unguentum Baſiliconis* cum *Pinguedine* & *Medul. Animal.* ad emolliendum. Commendantur & *Thermæ*, vel *Balnea domeſtica*, ex incoctione *Plantarum emollientium*. *Cirſoteles.*

SECT. II.

De Seminis Excretione & Retentione læsâ.

ARTIC. I.

De Gonorrhœâ verâ.

SI excretio Seminis fiat nimis frequenter, copioſè, idque citra tentiginem, vocatur *Gonorrhœa*; eaque *vera*, quando liquor ſeminalis in Teſtibus elaboratus dicto modo effluit. Unde Ægri evadunt graciles circa Lumbos & impotentes in motu; conqueruntur de laſſitudine, capitis debilitate; viſûs & oculorum fulgor ſenſim perit; tandem fiunt *Gonorrhœa vera.*

tremuli,

Tabes dorſalis. tremuli, appetitus abit, & in *Tabem dorſalem*, paulatim conſumentem labuntur. *Pars affecta* ſunt *Veſiculæ ſeminales*, in quibus Semen detineri ſolet.

Cauſa. *Cauſa* eſt triplex, 1. Nimia copia laudabilis Seminis; unde ſi dormientes dorſo reſupinati incumbunt, à calore Sanguis locorum poſteriorum redditur fervidus, & Semen turgeſcit atque erumpit. Si Veſiculæ ſeminales ſimul flaccidiores ſint, levi turgeſcentiâ erumpit ſemen tam interdiu quàm noctu. Diſponunt ad hanc cauſam victus laudabilis, vitæ genus ſedentarium, & cogitationes de re venereâ. 2. Nimia Sanguinis acrimonia, partes genitales & veſiculas ſeminales irritans; hoc in caſu quo acrius eſt Semen, eo magis tenue. Acrimonia hæc ſolet eſſe acida, cum ſero delata, unde Scorbuticis & Hypochondriacis ſubinde evenit *Gonorrhœa.* Alias *purgantia*, Cantharides, aliæque cauſæ externæ, ſtimulando veſiculas ſeminales, inferunt talem *Gonorrhœam.* 3. Nimia Veſicularum flacciditas, ſemper ferè cauſam agnoſcens manuſtuprationem. Semen tunc effluit ſine ſenſu, niſi ſaltem in anteriori Penis parte; quod ſi tenue ſit, ſignum eſt, vim

Prognoſis. Teſtium generativam debilem eſſe. In *Prognoſi*, inveterata difficulter curatur, nec ſtatim ſupprimenda venit, ne ſuppreſſa materia circa Teſtes varia inferat ſymptomata.

Curatio. In *Curatione* habenda eſt ratio Teſtium, ne Remediis quibuſdam præpoſterè adhibitis deſtruatur eorum vis generativa. Seminis copiam imminuunt *Diæta parcior*, Alimenta acidiora, Vigiliæ, Exercitia corporis, quæ partim Chyli cum Sanguine aſſimilationem faciunt, partim per tranſpirationem eundem imminuunt; item *vitriolata* & *nitrata*, quæ fermentum Teſtium obtundunt. Temperatiora ſunt *Succus Limonum* vel *Citri*, cum *Aquâ Roſar.* & *Album.*

ev. uſurpati; item *Solutiones Corallor.* cum *Succ. Citri, Emulſiones* ex *Sem. Agn. caſt.* & *Papav. alb.* cum *Aquâ Nymph.* addito *Magiſterio Corall.* cum *Succ. Citr.* Potens eſt *Semen Cannabinum,* ſed hoſtile Spiritibus animalibus. Optimum eſt decoctum *Galeopſid. flor. alb.* cum *Millefolio alb.,* & *Semine Agni caſt. in Aq. Rut. Puleg. Menth.* vel *Ferrariorum.* Pertinet huc *Eſſentia Caſtorei.*

Quoad *Acrimoniam acidam,* eam temperant & corrigunt, quæ ſimul vi ſtypticâ prædita ſunt, *Solutio,* & *Tinct. Corallor.* Hinc *Crocus Mart. adſtring. Troch. de Carabe, Ol. deſt. Succin.* aliis additum. *Pulvis Oſsis Sep.* cum *Antimon. diaph.* & *Sacch. Saturn.* Pilulæ ex *Terebinth. Cypr.* cum *Croc. Mart. Borax calcinata* relinquit *caput mortuum* in *Gonorrhœâ* optimum, ſed cruda intenſiſſimè Venerem ſtimulat. Facit huc *Succus Millefol. ad* ℥iij. mixtus cum *Lacte dulci* & *Camphora.* Item ſeq. *Acrimonia acida.*

℞. *Conſerv. Roſ. rub. & Menth. criſp. an.* ℥iß. *Oſſ. Sep. præpar.* ʒii. *Borac. inſtar Aluminis calcinat.* ʒi. *Nuc. moſch.* ʒß. *cum ſ. q. Syr. de Roſ. ſicc. f. Electuarium,* de quo ſingulis quinque horis magnitudo Nuciſtæ capienda.

Tandem ſi oriatur *Gonorrhœa vera* ex Veſiculis ſeminalibus flaccidis, conveniunt *adſtringentia,* v. g. *Tinctura Sulph. Vitriol. Troch. de Carab. Tinct. Croci Martis adſtring. Terr. ſigill. Bol. Armen.* cum *Aceto, Sacch. Saturn.* & hinc *Extractum Tormentill.* item *Thermarum* uſus. Si Semen tenuius ſit, convenit *Lac* cum *Oryzâ* coctum, item *Ova* cum *Aromatibus.* Si ſub curſu vel in principio Morbi purgare velimus, uſurpemus cum *purgantibus Terebinthinam.* *Veſicularum ſemin. flaccid.*

℞. *Extr. Tormentil.* ℥i. *Sacch. Saturn.* ʒß. *Camphor.* ʒii. *Cum Eſſent. Biſt. vel Syrupo myrtino M. f. Pilulæ, magnitudine piſi minoris, quarum* 12. *vel* 15.

m. ac veſperi cum Emulſione Amygdal. dulc. vel Syrupo de Roſis ſicc. capiantur.

℞. *Extr. Torment.* ℥ii. *Sperniol. Croll. comp.* ℈ii. *Pulv. Sem. Agn. caſt. & Plantag. Rad. Conſol. maj. an.* ℈ß. *Terebinth. Ven. Camph. an. gr.* xii. *M. f. Pilulæ ut ſupra.*

ARTIC. II.

De Gonorrhœa nothâ, tam bènignâ, quàm virulentâ.

Gonorrhœa notha benigna. SI abſque causâ continuò effluat ex Pene liquamen ſeroſum, tenue, citra ullum ſenſum, dicitur *Gonorrhœa notha benigna.* Subjectum ſunt *Proſtatæ glanduloſæ*, quæ naturaliter lympham ſui generis è Maſsâ ſanguineâ emulgent; adeo ut quod in Faucibus Tuſſis, in Oculis Illachrymatio, hoc talis *Gonorrhœa* in Viris. *Cauſa.* *Cauſa* eſt latex aquoſus copioſus in ſanguine ex deficiente tam chyloſi quàm hæmatoſi congeſtus, per dictas glandulas uberius elicitus. Inprimis ſi hæ ſimul flaccidiores, vel alio modo læſæ fuerint. *Cauſa remota* eſt Stomachus non ritè digerens, & quicquid ad Cachexiam diſponit. In *Prognoſi* malum eſt maximè periculoſum, & prodromus vel comes Cachexiæ. *Curatio.* In *Curatione* primariò reſpiciendum ad cruditatem Maſſæ humoralis per *amaricantia aromatica* corrigendam; deinde ſerum ſuperfluum evacuandum per *juniperina, ſaſſafrata, ſuccinata, Abſinth. & Menth.* quibus præmittenda ſunt *acida & martialia.* Tandem uſu Thermarum laxatæ Proſtatæ iterum ad ſtatum naturalem redigendæ.

Gonorrhœa virulenta. *Gonorrhœa virulenta*, ſeu *notha maligna*, contrahitur ex coitu impuro cum Fœmina Lue intereâ inquinatâ, & quidem tali, ubi malum illud Ulcera in

in Vagina excitavit. In his autem effluit primò Semen tenuius, poſtea redditur pedetentim acrius, hinc ſupervenit dolor acerbus, primariò circa Penis caput, ubi ſunt Proſtatæ glanduloſæ, inprimis dum redditur Urina. Liquor effluens in pallorem citrinum, & tandem cæruleſcentem, degenerat; ſupervenit dolor univerſæ Urethræ, & Præputii tumor, ex reliquiis purulentis intra Præputium depoſitis, unde difficulter detrahitur de Glande, & in conjunctione fiunt Ulcuſcula. Interdum materia Urethram excorians Carunculas excitat.

Cauſa eſt fermentum ex Ulceribus in Vagina uteri. *Cauſa.* *Subjectum* ſunt *Proſtatæ glanduloſæ*, quarum lympha inquinata à miaſmatis per cavum Urethræ penetrantibus, aceſcit & in virulentiam degenerat. In *Prognoſi*, malum in principio leve eſt, ſed in progreſſu *Prognoſis.* excoriat Glandulas, & quandoque abſumit; interdum ſerpit per vaſa præparantia ad Teſtes, & hinc cum Sanguine univerſum Corpus inquinant. Frequentius ſuperveniunt *Bubones* Glandularum in Inguinibus, quod bonum eſt: niſi enim hoc fiat, certum eſt, univerſum corpus correptum eſſe; quod etiam fit, ſi ſponte iterum diſpareant.

Curatio. Acidum venereum corrigendum; hinc *Curatio.* dicta loca abſtergenda & conſolidanda: & reliquiæ eliminandæ. Ante omnia purgetur corpus *Pilulis Mercur. dulc.* cum *Extr. Helleb. nig.* vel *Panchym. Croll.* Loco *Merc. d.* laudatur *Præcipitatus virid.* cum *Calce vivâ* paratus, qui primitus quidem videtur augere malum, ſed hoc bonum eſt ſignum, continuato enim uſu ceſſat. Vel *Panacæa mercurialis*, ſeu *Æthyops mineralis*, omnium tutiſſimè verò *Mercurius dulcis duodecies ſublimatus*, cum *Extracto* quodam *purgante* adhibetur. Evacuato corpore conducunt *Terebinthina*, *Balſam. Sulph. terebinth.* & poſt

hunc *Oleum Bacc. Juniperin.* ad gut. x. bis de die; juxta *Balſamum Sulph.* nobilis eſt *Balſamus de Copaiba*, longè excellentior *Balſamo Peruv. doſi gut.* xxx. in vehiculo calido. Sed & conveniunt *Pill.* ex *Extr. Torment. cum Sacch. Saturn.* & *Ol. deſt. Tereb. Extractum Gum. Guaj.* cum *Tincturâ Tart.* vel *Spiritu Vini tartar.* paratum, & in *Aqua Plantag.* aſſumptum eſt ſpecificum. Item *Eſſentia* & *Extract. Lignor.* ut & *Infuſum Canthar. in Sp. Vin. Vid. Barthol. L. 4. Epiſt. p.* 343. Egregium remedium eſt *Aqua*, in qua *Mercurius vivus* per aliquot horas ebullierit, mane & veſperi aſſumpta, vel pro ordinario potu uſurpata.

ARTIC. III.

De nimis citâ, vel nimis tardâ Seminis Ejaculatione.

Cauſa. C*Auſa nimis citæ* excretionis eſt vel Veſicularum laxitas, vel Seminis nimia ſpirituoſitas & turgeſcentia. Prius curatur blandè *adſtringentibus*, quæ laudata fuerunt *in Gonorrhœa ex Veſicularum laxitate*. Poſterius per *Opiata*. Pilulæ ex *Ambra* & *Opio* dicuntur actum venereum efficere diuturnum.

Semen *nimis tardè* excernitur, quando deficiunt Spiritus, unde nec Semen ritè turgeſcit, nec partes ritè conſtringuntur. Pertinet huc vitium iſtud, dum erecto Pene in Coitu genituram effundere nequeunt, ſed flaccido membro facillimè effluit: Muſculi nempe Penem erigentes comprimunt oſcula Veſicularum ſeminalium, & Veſiculæ ſpiritibus carentes non ſufficiunt expanſioni, ſed flaccido membro facillimè Semen dimittunt propter ſuam laxitatem. Conveniunt heic *Aromatica* & *Caſtoreum*, præprimis autem *Thermæ ſulphureo-aluminoſæ*, quemadmodum ſunt *Badenſes Helveticæ*, & aliæ.

SECT.

SECT. III.
De Penis Erectione læsâ.
ARTIC. I.
De Impotentia virili.

SI Penis erectio deficiat, dicitur *Impotentia virilis.* Diſtinguendum autem inter *Penis turgeſcentiam,* quæ dependet à Sanguine arterioſo corpora nervea diſtendente: & ejus *erectionem,* quæ fit beneficio quatuor Muſculorum, circa radicem Penis Venam comprimentium, per quam Sanguis arterioſus refluere debet, unde Penis firmius caput attollit. *Impotentia virilis.*

Cauſa eſt triplex. 1. *Defectus ſpirit. animalium,* non contrahentium muſculos, quibus non contractis Venula laxata eſt, ut Penis flacceſcat. Deficiunt autem Spiritus animales vel *vitio partis*, quando muſculi aut nervi v. gr. ex nimiâ refrigeratione paralytici ſunt; aut ab equitatione nimiâ, percuſſione circa originem Nervorum, caſu ſuper Os ſacrum, læduntur, aut ex Vulnere Capitis afficiuntur: Vel *vitio ipſorum Spirituum*, quando univerſaliter exhauſtæ ſunt vires in Senibus aut Ægris, aut in motu perturbantur ex pudore, terrore, vi propriæ imaginationis, &c. 2. *Deficiens in Semine ſtimulus,* quando deficit ipſum, aut non ritè turgeſcit, aut alio modo vitiatur. 3. *Maleficium* ſeu *Faſcinum.* *Cauſa.*

Curatio. Si ex primâ oritur causâ, vel ſecundâ, eadem conveniunt, quæ laudavimus in defectu Seminis, inprimis *veretrum Tauri*, in actu venereo interfecti, exſiccatum & pulveriſatum cum *Cinnamomo*, in *Ovo ſorbili.* *Externè* inungatur ante coitum Glans, Peritonæum, & ſpatium inter Scotum & Penem, ubi muſculi ſiti ſunt, *Balſamo apoplect.* vel Linimento *ex Succo Paſtinac. Ol. Sinap. an.* ℥ii. *Ol. Ovor. Formic. magn. an.* ℥i. *M. & Solis radiis per* 24. *horas expoſito.* Si poſt coitum adhuc rigeat Penis, *Curatio.*

 ablua-

abluatur Aquâ calidâ. Alii illinunt radicem vel glandem Penis *Felle Apri*, vel *Linimento* ex *Pulv. Helleb. nigri*, aut *Rad. Pyreth.* cum *Pingued. Coturnicis*: quibus ſubjungendum *Balneum nervinum*, vel *Thermæ ſulphureo-aluminoſæ*, *Inſeſſus*, *Fotus nervini*, &c.

ARTIC. II.

De Nimia Salacitate.

DUplex eſt Affectus, in quo erectio & rigiditas Penis nimia eſt, ita tamen ut *pars affecta* ſemper ſint muſculi circa radicem Penis, contractione ſuâ Venam comprimentes, & Sanguinis refluxum impedientes. 1. Quando nimius eſt Venereus ſtimulus, & nimia Seminis turgeſcentia, unde ſequitur determinatus Spirituum motus, perpetua Penis erectio, interdum cum delirio; quæ ſi coitu ſedetur, *Salacitas*, ſin & ipſo coitu vix ſatietur, *Satyriaſis* audit. Ad hoc malum diſponunt Vita ſedentaria, Diæta lauta, cum Aromatibus condita, & quicquid Semen auget, Spirituum impetum excitat, aut loca genitalia acrimoniâ ſuâ ſtimulat. 2. Quando Penis rigidus dolorem gravem tenſivum ſentit cum nullo in Venerem deſiderio, nullâ in coitu Spermatis emiſſione aut levamine, ſed potius exinde augetur malum, Morbus hic *Priapiſmus* vocatur. Cauſa eſt Convulſio muſculorum Penis, ſpaſmodicâ ſuâ contractione Venas conſtringentium, & hinc forſan ipſorum corporum nervoſorum, unde dolor tenſivus ſentitur poſt inflationem membri. Hinc videtur oriri, quod in Epilepticis inſciis & interdum in Suſpenſis, Membrum fortiter tendatur. *Cauſa remota* eſt irritatio muſculorum aut corporum nervoſorum, quæ fit à causâ internâ raro, frequenter autem externè à perverſo uſu *Cantharidum*, vel acriorum ſtimulantium ad Venerem, magiſque aromaticorum.

Salacitas. *Satyriaſis.* *Priapiſmus.*

Pro-

Prognoſis. Salacitas nimia, aut *Satyriaſis* ad Tabem dorſalem quandoque diſponit. *Priapiſmus* hoc habet periculi, ut ad Convulſiones terminetur, & nunc Tumores, nunc Inflamationes, nunc alia mala inferat. *Prognoſis.*

Curatio. In *Salacitate* & *Satyriaſi* Semen minuendum, ejus acrimonia temperanda, & fervor ac impetus ſpirituum ſiſtendus. Hinc conducunt *Diæta parca, Jejunium, Partium genitalium refrigeratio crebra & vehemens, Vigiliæ, Exercitia, Venæſectio* repetita, *Motus* ad ſudorem uſque fortem: ſpeciatim *acida, vitriolata, nitrata,* & *Camphora*, quæ refrænat & figit, ſicut & *Opium*, non obſtante, quòd Orientalibus ſummum ſit venereum, & ſummam etiam habeat acrimoniam, adeo ut ſudorem pruriginoſum in quibuſdam inferat. De *Spir. Vitrioli* & crebriori *Nitri* uſu res nota eſt. Huc faciunt *Liquor albus* manans ex inciſis ramulis tenellis *Salicis. Cicuta,* quæ apud nos inſons deprehenditur, *Semen Vitic.* & *Cannabin. Lactuca, Flor. Nymph. alb. Millefol. flor. albo*; item *Succus Citri* & *Lim.* vel *Acet. rutac.* cum *Opio* & *Camphorâ. Spirituoſa* non conducunt, niſi ob nimiam Seminis projectionem inſimul vires defecerint. *Externè* foveantur genitalia, Scrotum & pecten *Aquâ Nymph.* in qua ſubactum eſt *Opium*; vel *Succo Portulacæ, Acetoſæ, Semperv.* & *Lactuc.* cum *Nitro*; vel *Succo Plantag. Solani,* & *Hyoſcyam.* cum modico *Aceti deſt.* Malè applicatur *Lamina Saturni*, quia quandoque inſecuta eſt gravis Urinæ ſuppreſſio. Annectemus quaſdam *formulas internas:* *Curatio Salacitatis.*

℞. *Sem. Cannabin. & Melon. an.* ʒii. *Sem.* 4. *frig. maj. an.* ʒi. *Aq. Lactuc. Acetoſ. & flor. Nymph. an.* ℥iii. *f. Emulſio edulcoranda cum Syrupo Pap. albi* ℥j. *capiatur tribus doſibus ſpatio* 12. *horarum.*

℞. *Aq. fol. Vitis & Salic. an.* ℥iß. *Spir. Nitr. d. vel Vitriol. dulc.* ℈ß. *Edulcor. cum ſ.q. Rotular. Manus Chri-*

ſti perlat. & duabus doſibus intra ſex horas bauriatur.

℞. *Pulv. Seminis Agn. caſt. Nitr. depur. an.* ʒii. *Camph.* ℈ß. *Laud. Op.* gr. vi. *Miſce f. pulv. ſubtilis d. ad ch. Doſis* ℈i. *ad* ʒß. *m. ac veſp.*

Priapiſmi. In *Priapiſmo* ſeu *Convulſione muſculorum* curandâ, conveniunt ante omnia *Vomitoria*, intermiſtis *Purgantibus*. Deinde *acida*, remedia ex *Vitice*, hinc *Opium* & *Camphora*; item *Decoctum Lentium* cum *Sem. Agn. caſt.* ſubactum. *Externè* conducunt *Cataplaſmata camphorata*, vel *Oleum Amygd. d.* in quo *Camphora* ſoluta, vel *Camphora* in *Aceto deſt.* ſoluta, radici Penis applicata.

ARTIC. III.

De Depravata Penis erectione.

Penis contorſio. QUando *Penis erectus contortus* apparet, læditur ejus actio. Fit hoc vel *vitio Fræni brevioris* Glandem retrahentis, quod curatur ſimplici *inciſione*, obſervando tamen, ut aliquid potius detrahatur de membrana Præputii quàm de Glande: Vel *vitio Præputii*, ſi tanta ejus poſt Glandem eſt retractio, ut nequeat denuò retrahi. Ex violentiori id coitu ferè oritur. *Curatio.* *Curatur* hoc per *Emollientia*, & per *Diſcutientia*, ratione tumoris Præputii, qui utplurimum ſimul adeſt, hinc conveniunt *fotus* ex *Lacte*, in quo *Flor. Sambuci* ebulliant. Item,

℞. *Pulveris Herb. Malv. Parietar. Alth. an. Mj. Rad. Alth. Lil. alb. an.* ℥i. *fl. Roſ. rub. Chamom. an. p.* ii. *Coq. in Lacte ad conſiſt. Pultis, & applica, addito momento Croci, ſi inſigniter doleat.*

℞. *Medul. Pan. ſimilag. in Lacte infuſ.* ℔ iß. *Vitel. Ov. no.* iii. *Ol. Roſ.* ℥ii. *Croci* ʒi. *f. Cataplaſma. Si ſimul adſit* Gonorrhœa, *huic quoque per* interna *proſpiciendum erit.*

COL-

COLLEGII PRACTICI
LIBER IV.
De Morbis Mulierum & Infantum.

SECT. I.
De Menſtruorum vitiis.
ARTIC. I.
De Menſium Emanſione.

DE modo quo fiant *Menſes*, aliisque horum circumſtantiis, actum in *Inſtitutionum Epitome*. *Menſium ſuppreſſio.* Si non fluant tempore debito, aut non in debita quantitate, dicitur *Menſium ſuppreſſio*, melius *emanſio*. Fit hæc vel *naturaliter*, poſt 49. ætatis annum, nec non tempore Geſtationis & Lactationis, etiam illis, qui à graviori malo reconvaleſcunt, quibus præceſſit alia evacuatio Sanguinis aut immediatè, aut ſub formâ aliâ v. g. per Ulcera vel Vulnera, quæ exacerbantur tunc temporis, quando Sanguis deberet effluere. Vel fit *præter naturam* propter vaſa Vaginæ infarcta, *Cauſa.* Carunculas membranam unientes, parietes Vaginæ læſæ coaleſcentes, vel, quod frequentius, propter cruditatem, & hinc viſciditatem ac minus fermentabilem Sanguinis naturam. Hujus *Cruditatis cauſa interna* eſt indigeſtio & cruditas acida Stomachi. *Cauſæ externæ remotæ* ſunt *frigus*, inprimis Pedum

vel Stomachi, inſtante aut præſente excretione; ingeſta *acida*, item *viſcida, ut Paſtæ farinaceæ, Lac, Caſeus,* & *Panis recens*, cruditatem Stomachi acidam promovens; nec non *Picæ* indulgentia; denique triſtitia, metus, pavor, terror, aliaque Sanguinis turgeſcentiam inhibentia.

Symptomata juncta. *Symptomata emanſionis præternaturalis* ſunt difficilis Anhelitus, dum moventur, Laſſitudo univerſalis, inprimis circa Lumbos, cum dolore tenſivo gravi; color Corporis floridus perit, Oculi tument, ſupervenit Pica, & perfecta Cachexia. Si fiat Emanſio ratione vaſorum Uteri infarctorum, in ſtatis temporibus, quibus alias fluebant Menſes, adſunt dolores Lumborum circa Vaſa ex ramis iliacis orta, tenſiones & pulſationes circa Pubis regionem, ſubinde etiam circa Hypochondria & in Artubus, murmura, borborygmi, & dolores lancinantes in Lumbis, quæ omnia oſtendunt, Sanguinem reverà turgeſcere, & impedimentum in Vaſis obſtructis hærere. Si enim nullam patiantur alterationem iis temporibus, vitium eſt in Sanguine non debitè tur-

Prognoſis. geſcente. In *Prognoſi*, ſuperveniens Emanſio Morbis chronicis, eos deteriores reddit, & Hecticam ferè præſentem indicat.

Curatio. *Curatio.* Ventriculi Chyloſis per *Vomitoria* & *Aromatica vol.* corrigenda; Sanguinis cruditas per *vol. Oleoſa* emendanda; humores viſcidi per *Gummata* & *Merc. dulc.* incidendi; junctis ſimul *appropriatis*, quæ tamen non conveniunt, niſi præmiſſis evacuationibus & acidum abſorbentibus, & quidem calculo facto, quando fluere deberent Menſes, ex Mulieris ipſius computatione, aut ſi illa non noverit circa Lunam creſcentem, quo tempore Sanguis facilius turgeſcit. Eadem ſanè eſt *Curatio*, quæ in *Cachexiâ*, additis *Menſes ſtimulantibus.* Præmiſſis

ergo

ergo *digeſtivis*, propinentur *Vomitoria*, *Purgantia* cum *Gummat.* parata, inprimis ex *Helleb. nigro*, & *Rhabarbaro* cum *fol. Senæ.* Alterant quæcunque *aromatica*, *amaricantia* in *Cachecticis* laudata: & in ſpecie *Martialia*, v. g. *Infuſum Limat.* cum *Cinnam.* in *Vino. Tinct. Mart. Liq. Mart. ſolar. &c.* ſine quibus inveterata Emanſio curari nequit: operantur acidum abſorbendo. *Specifica principaliora ſunt Sabina*, ejuſque *Oleum potentiſſ. Crocus*, omnia ex *Myrrha* & *Caſtoreo* parata: item *Decoctum* & *Eſſent. Splen. Bov. Borax.* egregia vel in *pulv.* cum *Croc.* & *Cinnam.* vel in *Decocto Pulegii*, aut *Roſmarini.* Accedunt *Baccæ Junip. Angelica*, *Artemiſ. Meliſſ. Gentian.* & quævis *Salia volatilia*, ſuperveniente corporis motu, aut ſaltem madore in lecto. Optima fit *Eſſentia* ex *Sale* C. C. *vol.* in *Spiritu Vino ſolut.* cum *Myrrh.* & *Caſtor.* Si adſit *Plethora*, dolor gravativus Artuum, & difficilis Reſpiratio, neceſſaria eſt *Venæſectiæ*, eaque in *Brachio*, quando inſtant Menſes, in horum difficultate, ne ſc. Sanguis concitatius ad inferiora tractus ſtagnet circa vaſa Uteri. Si verò fluentes ceſſent ex improviſo, in *Pede.* *Specifica.*

Remedia externa ſunt *Balnea*, *Semicupia*, & *Pediluvia* ex *decoctis Plantarum uterinarum* & *arom. Thermæ*, *Suffitus per infundibulum Utero exceptus*, ex *Scor. Reg. Antimonii* in *Spiritu Vini* ſolut. & Lateri candefacto affuſ. vel ex *Urin. antiqua affuſa*, *Scor. Mart. candefactis*, vel ex *Decocto Colocynth.* injectis *Silicibus candef.* vel denique ex *Troch.* de *Sabin. Myrrh. Aſphalt.* & *Troch. alhand.* cum *Balſ. Sulph. terebinth.* & *Aceto.* Item *Litus* Regionis iliacæ & pubis ex *Oleo Cheir.* acuato *Decoct. Colocynth. Oleo Sabin. Spic.* &c. Virginibus magis convenit *Sal vol. armon. vel Mixtura ex Calc. viv.* cum *Sal. ammon. irrorata Spiritu Vini*, *atq; immiſſa Glauberi inſtrumento*, cujus capitulum foraminibus perfuſum eſt. *Externa.*

In

Ex refrigeratione nimiâ. In ſpecie in *Emanſione ex nimia refrigeratione* extremorum, conveniunt internè *Sperma Ceti* cum *Caſtor.* in vehiculo calido; item *Salia fixa Artemiſ. Sabin.* &c. vel potius *volatilia*, additis remediis ex *Croc.* & *Cinnamom.* cum blando ſubſequente ſudore. Externè proſunt *Thermæ, Balnea mineralia, Inſeſſus, Pediluvia*, uti ſuprà. Si ex *Sanguine coagulato* graviſſimus ſit Uteri dolor, convenit internè *Decoctum Chamomillæ* cum aliis uſurpatum, & *Cataplaſma calidiſſimum* ex eodem Regioni pubis admotum. In *Emanſione* ex ſubitaneo *animi terrore*, convenit idem *Decoctum Artemiſ.* cum *Salibus volatilib.*

In Menſium iminutione. In nimia *Menſium fluentium paucitate*, quàm comitantur Anxietas, palpitatio Cordis, difficilis Anhelitus, & dolor Lumborum pulſatorius, conveniunt eadem *remedia* hactenus recenſita, & in graviori malo *Venæſectio* in pede, aut *Cucurbitulæ non ſcarif.* Cruribus vel Femori in regione ſuperiori internâ applicatæ; vel *Hirudines* orificio Uteri externo admoti. Ex dictis variæ fiunt *formulæ, v. g.*

℞. *Extr. Panchym. Croll.* ʒi. *Gum. ammon. in Acet. ſolut.* ʒß. *Extr. Croc. & Caſtor. an. gr.* v. *Extr. Troch. alhand. gr.* iv. *Ol. Succin. q. ſ. f. Pill. de quibus aliquot capiat Ægra* ſingulis quatuor vel quinque *diebus*. *Tempore intermedio uſurpetur ſeq. Infuſio.*

℞. *Rad. Angel. Leviſt. an.* ℥i. *Galang.* ℥ß. *fol. Roriſmar. Matric. Sabin. an. m.* j. *Bacc. Junip. rec.* ℥iß. *Cinnam.* ʒiii. *Croc.* ʒi. *Sal. Tart.* ʒß. *infund. in Vini albi veteris Menſ.* j. *Doſis quotidie cyathus* ℥iv.

℞. *Borac.* ʒß. *Myrrh. gr.* xv. *Cinnam.* ʒß. *M. in tres pulverum doſes.*

℞. *Tinct. Vitriol. Mart. Zwelf.* ʒii. *Eſſent. Croc. & Caſtor. an.* ʒi. *M. Doſ. gt.* 40. vel 50. mane ac veſp.

℞. *Spir. Sal. armon. Liq. Cornu Cervi ſuccin. an.* ʒi. *M. Doſ. gutt.* 40. m. ac veſp.

ARTIC. II.

De nimio Menſtruorum fluxu.

SI aut copioſius aut frequentius debito fluant Menſes, ita ut Mulier debilitetur, (nam habitiores & ſcorbuticæ ſine debilitate aut læſione diuturnos ferunt fluxus) *Cauſa* eſt vel in *Sanguine*, vel in *Utero*. *Sanguinis* vitium eſt triplex. 1. Nimia turgeſcentia ex aëre fervido, exercitio nimio, gaudio, irâ, ſalacitate, potu generoſo. 2. Nimia fluxilitas ſeroſa & aquoſa, vel è Stomacho alimenta nimis colliquante, vel ex Renibus ſerum non ritè evacuantibus, ut in *Scorbuticis*. 3. Acredo acida ſalſa vehiculi ſeroſi, vaſa uterina erodens, ex eduliis acribus, aut acrimoniâ ſuccorum in primis viis natâ. Ex parte Uteri *cauſa* eſt nimia vaſorum uterinorum apertura & dilatatio, ex ſublatione oneris gravioris cum niſu & inſpiratione, ſternutatione violenta ſpeciatim durante menſium Fluxu, Abortu, Partu laborioſo; item ex acribus & excoriantibus extrinſecus admotis. *Menſium Fluxus nimius.* *Cauſa.*

Symptomata. In nimia Sanguinis turgeſcentiâ ſolet is eſſe floridus & bonus: in vaſis nimis hiantibus brevi grumeſcit. In aquoſitate ſanguinis effluit tenuis & tardè grumeſcit, vel ſimilis eſt loturæ carnis, vel linteo exceptus circulum facit pallidum. In Sanguinis acredine adſunt conatus ejiciendi, cum ſenſu pruriginis & roſionis. *Symptomata.*

Curatio. Sanguinis turgeſcentia *acidis* coërcenda; fluiditas & acrimonia corrigenda, & viæ læſæ conſolidandæ ac firmandæ. Niſi superveniat debilitas, non eſt ſiſtendus Fluxus, nam ex Fluxu præpoſterè ſuppreſſo gravia mala obſervata ſunt. *Venæſectio* prodeſt, cautè tamen & parca in brachio inſtituenda. *Purgatio* potius ſtimulat quàm inhibet; ſolummodo *Curatio.*

convenit *Rhabarbarum* cum *Conſerv. Roſ.* aut *Syr. Cydon. aromatiſ.* Si Sanguis feroſior ſit, conducunt *ſudorifera* & *diuretica*, licèt enim ſub uſu excretionem intendant, evacuato tamen ſero ceſſat fluxus. Inter *ſpecifica* palmam ferunt *Martialia*, quæ licèt acidum abſorbendo Menſes ſtimulent, per ſe tamen adſtringunt; in ſpecie *Liquor Mart. ſolar. Tinct. adſtring. Lap. Hæmat. in ſucco Granat.* vel *Cydon.* Juxta hæc egregius eſt *Succus Plantag.* item *Pulv. Cran. human.* vel potius *Spodii ex Ebore par.* aut *Corn. Cervi uſti*, ad ʒi. *Viſc. quercin. ad* ʒi. in *Ovo ſorbili*; *Succus Stercor. aſinin.* cum *Syr. Myrtil. & Aq. Plantag.* item *caninum Stercus.* Nunquam omittenda *Opiata*, in ſpecie *Diaſcord.* in *vehiculo acido.* Nimiam Maſſæ ſanguineæ turgeſcentiam coërcet *Spiritus Vitriol.* aut *Nitri* guttatim in *Aq. Plantag.* Seroſitatem & acrimoniam temperant, & partes laxatas firmant *Succinum, & Troch. de Carabe, Oſſa & Cornua anim. calcinata, Mumia, Cryſtalli ppt. Coral.* &c. *Opiatis* miſta.

Externa. *Externè* convenit *Spongia Aceto roſac.* ebria, hinc Pubi & orificio Uteri applicata, injectio *Succi ſterc. aſinin.* cum *Succ. Plantag.* Suffitus ex *Thure & Maſtiche*, vel ex vapore *Aceti* ſuper *ſcorias Mart. ignitas* non calidè nimis ad pudenda admiſſo. Cataplaſma ex *Hyoſcyamo Aceto* impragnato, Lumbis aut Oſſi ſacro applicatum. Si dolor adſit in Vaginâ ardens & rodens, prodeſt injectio *Decocti adſtring.* cum *Hyoſc.* & *Papav.* item Linteum Sanguine imbutum, ac ſub cineribus calidis poſitum, vel Induſium per octiduum à Viro geſtatum, & à Muliere indutum. Ex dictis variæ fiunt *formulæ, v.g.*

℞. *Coral. rub. Succin. flav. Bol. armen. Sang. Drac. ver. an.* ʒii. *Sem. Plantag. Borac. calcin. an.* ʒi. *Laud. Op. gr.* iv. *Extr. Croc.* ℈i. *cum ſ. q. Syr. de Roſ. fic. f. Elect. Doſ.* ʒi. continuando. ℞. *Con-*

℞. *Conſerv. Roſ. antiq.* ℥vi. *Coral. rub. Sang. Drac. ver. Oſſ. human.* vel potius *Vitulinor. calcin. an.* ʒi. *Troch. de Carabe. Alum. crud. Sem. Plantag. an.* ℈ii. *Laud. op. gr.* iv. *cum ſ. q. Syr. Coral. f. Elect. in ſtatu Sanguinis ſeroſiori & ſcorbutico.*

Fit quandoque etiam, ut Sanguis impeditus per Mammas, Os, Anum, Pulmones, &c. exitum quærat: in quo caſu revocandus eſt Sanguis ad Uterum ope *externorum*, quæ in Menſium ſuppreſſione laudavimus.

ARTIC. III.

De Fluore albo Mulierum.

DIcitur *Fluor albus*, quando per genitalia effluit liquor ſeroſus, initio albus & mitis, in progreſſu aceſcens & excorians, item flaveſcens, vireſcens, & variè coloratus. Contingit in omni ætate & ſtatu. Quia autem Vetulas quoque multum affligit, patet, non eundem eſſe cum Sanguine menſtruo. Effluit ſine typo aut intermiſſione, nunc parcius nunc copioſius, tempore Menſium fluxûs incipiens, ſaltem uberius fluens. Efluit hic liquor ex lacunis ſubſtantiæ membranaceæ glanduloſæ, Proſtatis Virorum analogæ. Si hæc ſubſtantia leviter ſit affecta, emanat Lympha ſeminalis pauca, vix glutinoſa, mitis, ſine ardore, roſione, aut corporis Tabe. Sed præter hunc Fluxum leviorem, qui *GonorrhϾ* Virorum *veræ* analogus eſt, obſervatur interdum alius *nothus*, copioſus, continuus, ubi varia ſeroſa, tincta, acria excernuntur, cum tumore pedum, torpore & flacciditate membrorum, appetitu proſtrato, atque univerſali Sanguinis & corporis Cachexiâ, & ſubinde Febri lentâ lymphaticâ. *Fluor albus.* *Verus.* *Nothus.*

Cauſa

Cauſæ. *Cauſa prioris* eſt turgeſcentia liquoris ſeminalis cum aliquali glandularum laxitate, orta à Virginum ſalacitate, intermiſſione coitûs, vitâ ſedentariâ, laudabili victu. *Poſterioris cauſa* eſt Sanguis ex cruditatibus ſtomachi cachecticus redditus; & glandulæ illæ relaxatæ ac eroſæ à materia acri, ſalſâ, tam proprio vitio, quàm vitio humoris per glandulas ſecernendi. Nec obſtat liquaminis hujus ubertas, quò minus per Proſtratas dictas flaccidas eroſas, &c. excernatur; videmus enim, quantum materiæ effluat per Nares, Oculos &c. Interim aſſerit *Sylvius*, totum Uterum eſſe naturæ membranaceo-glanduloſæ.

Prognoſis. *Prognoſis. Nothus* in Senibus cum morte finitur; diu durans ſteriles reddit, ad Tabem, Hydropem, &c. diſponit. *Verus* nil habet in receſſu.

Curatio fluxûs veri. *Curatio.* Si ſingulis menſibus redeat per 2. vel 3. dies, non eſt ſiſtendus. Perpetuò autem durans maturè ſiſtatur. In *Gonorrhœâ verâ* optimum remedium eſt *copula cum Viro*; hinc Succus *Citri* aut *Limon.* aut *ex ſurculis Salicum* tempore verno exſtillans, *Trochiſci de Carabe, de Terr. ſigill. Mandib. Luc. piſc.* & ratione flacciditatis partium *Balnea* blandè *adſtringentia*. *Nothi.* In *Nothâ* reſtauranda eſt Stomachi chylificatio per *Vomitoria*, præmiſſis *digeſtivis*, & *ſtomachico aromaticis*; Sanguinis Cachexia corrigenda per *Salia vol. oleoſa* & *aromatica.* Ipſi Fluori autem & partibus læſis per *appropriata* & *adſtringentia* ſuccurrendum eſt. *Venæſectio* & *purgatio* hic locum non habent, ſed optimè *Vomitiva*; item *ſudorifera*, in ſpecie *Decoct. Eſſent.* & *Tinct. Lignorum*; atque *diuretica*, inprimis *Pill. ex Terebinthinâ* cum *Rhabarb.* vel ipſa *Terebinthina Vitello Ovi ſoluta.* Præter quæ *appropriata* maximè ſunt *Galeopſis flore albo*, *Roſmarinus*, *Anſerina*, *Agrimonia*, *Vinca pervinca*, horumque

cum

cum *Ligno Quajaco, Saſſafras*, & *quercino Decoctum*, ut & *Mentha, Meliſſa*, & ſpeciatim *Viſcus querc. tam in ſubſtant.* quàm *decocto*; item *Mandibula Luc. piſc. Os Sepiæ ppt. omnia ſuccinata, Ebur, Oſteocolla, Pumex vel Creta calcin.* & ſpeciatim *Priapus Cervi* ad ʒß. & *Putam. Ovorum calcin.* ex quibus excluſi ſunt Pulli, ad ʒß.

℞. *Magiſt. Oſteocoll.* ℥ß. *Carneol. præp.* ʒiii. *Coral. alb.* ʒii. *Smaragdi* ʒi. *M. f. Pulv. Doſ.* ʒi. *cum Conſerv. Roriſmar.*

Inter *Externa* excellunt *Thermæ naturales*, hinc *artificiales* ex *Sulph. & Calc. viv.* cum *nervinis* & *adſtringent.* ut & *Seſſio in Decocto Ebuli*; *Fomenta* & *Injectiones* ex *Lig. ſanct. Cort. Granat. Thur. Maſtich. & Flor. Roſ. rub. Balauſt.* in *aqua* ebullitis, addendo ſub finem *Vinum auſterum*; *Unguentum* ventri illinendum ex *Sclaræa* cum *Butyro* ſubactâ & repoſitâ, donec putrefieri incipiat, deinde aliquamdiu coctâ; *Suffitus ex Salvia*, item ex *Thure, Maſtich. Ladan. Gummi Junip. Nuce moſch.* & *Succin.* *Remedia externa.*

Fluor muliebris Gallicus curatur ut *Gonorrhæa maligna Virorum.* Ratione Ulcerum *Vaginæ*, intrudatur *Linimentum mercuriale* turundis illitum.

SECT. II.

De vitiis Appetitus venerei, ejus nempe defectu & nimia Salacitate.

RESidet *Appetitus venereus* in *Clitoride* ex turgeſcentiâ liquoris ſeminalis irritatâ. Deficit, quando liquor ſeminalis deficit, in *Gonorrhæa notha*; aut minus ſpirituoſus generatur, ut in *Scorbuticis confirmatis*. In *Curatione*, niſi ſubſit conformationis vitium, conveniunt internè *lauta Diæta*, & *acria* *Faſtidium veneris.* *Curatio.*

 aromatica

aromatica liquori ſeminali turgeſcentiam concilian-tia: *quæ vide in ſimil. affectibus Virorum.* Externè *Inſeſſus* ex *Formicis*, *inunctio Clitoridis* cum *Oleo Formic.* aut *Balſ. apoplect.* cum *Zibeth.* & *Moſcho* proſunt.

Salacitas muliebris. Nimia Liquoris ſeminalis turgeſcentia Clitoridem perpetuò tenſam detinet, unde nimia *Salacitas*, & ſubinde Sanguis ac Lympha, à partibus genitalibus reflui, per hanc turgeſcentiam inquinantur, adeo ut etiam turgeſcant, unde Spirituum impetus magis celer & agilis, & ſimul ſpiritus ipſi volatiliores redduntur, hincque maximus in Fœminis Appetitus venereus, cum audacia, inquietudine, & delirio: qui Salacitatis gradus *Furor uterinus* dicitur. *Furor uterinus.* *Cauſæ remotæ* ad hoc malum diſponentes, ſunt Vita ſedentaria curis vacua, intermiſſio excretionis venereæ, habitus ſucci plenus, potus generoſi aromatibus conditi, copula cum Membro virili, *Moſcho* & *Oleis calidioribus* illito. *Curatio.* In *Curatione* juxta congreſſum validum crebrius repetitum, convenit materiam peccantem evacuare & revellere per *Vomitoria larga*, turgeſcentiam Liquoris ſeminalis ſiſtere per *Venæſectionem* ſæpius repetitam, ut & per *acida*, *v. g. Succ. Limon. Citr. Granat.* inprimis *nitrata*; item per *Emulſ. ex Sem. Cannab. Sem. Papav. alb.* & *Vitic. Decoctum Salicis progerminantis*; vel per *Liquorem* ex *ſurculis* ejus tempore verno exſtillantem, qui optimus eſt, & ex quo cum *farina* fit *maſſa* egregia. Tandem ſpiritus animales coërcere oportet, per *opiata*, item *Camphoram* tam in ſubſtantia, quàm incenſam & in potu ordinario crebrius extinctam. *Externè* applicantur regioni Uteri *Fomenta frigida* ex *Succ. Viticis, Salicis, Hyoſcyami, Sempervivi maj.* cum *Aceto. deſt. Camphor. & Sacch. Saturn.* item *Cataplaſma* ex *Ruta, Solano & Papavere.*

SECT.

SECT. III.

De Affectibus totius corporis Utero vulgò attributis.

CAPUT I.

De Febre alba ſeu Chloroſi.

MOrbi qui vulgo tribuuntur *Utero*, originem ducunt ex Liquoris ſeminalis majore vel minore turgeſcentiâ, & Menſtruorum ſuppreſſione. Inter quos primatum ducit *Chloroſis*, Affectus proprius Virginibus, aut Viduis, ſaltem quibus non ſatisfaciunt Mariti. Tales pallent, cum colore nonnihil ſublivido, coronâ quaſi rubeſcente ſub oculis, anxietate ſine manifeſtâ causâ, triſtitiâ, pulſu inæquali & vario, Febri lentâ inordinatâ, ſed vix ſenſibili. In progreſſu mali ſupprimuntur & Menſes. *Cauſa eſt* Liquor ſeminalis ſuppreſſus & corruptus, mediante quo fermentum Sanguini communicatur, & ſucci inquinati ſecernuntur, unde talis Color, Febris & tandem Menſium ſuppreſſio. Hinc corrupta Maſſa ſanguinea, & Lympha hyſtericos cruciatus cum Tetanis convulſivis, Vomitum, aliaque Symptomata epileptica infert. *Dignoſcitur*, Febrem, Pallorem, aliaque ſymptomata, à retento & corrupto Semine oriri, & non à Cachexia aut Menſium ſuppreſſione, ſi Mulier Vidua, aut Virgo petulans, citra errorem diætæ ſtatim fiat triſtis, anxia, & in alium ſtatum mutata, fluentibus interim Menſibus; quo faciunt Vita ſedentaria, Diæta lauta, Potus generoſus, aliaque Liquorem ſeminalem augentia. *Chloroſis.* *Cauſa.*

Curatio. Nil facilius aut magis in promptu eſt, quàm *Curatio.*

quàm congreſſus validus frequenter repetitus. Sic enim excreto Semine corrupto, & novo ſpiritus genitalis Maris fermento inſpirato, de novo efferveſcit Sanguis, unde color corporis floridus redit, adeo ut Virgines pallentes ſæpè dent Mulieres pulchras. Remedia apud Authores utplurimum ſunt *anticachectica*, ſed malè. Debet enim Liquoris ſeminalis vitium corrigi, & Sanguinis dyſcraſia emendari, ſpeciatim per *Camphoram*, hinc per *ſuccinata*, *caſtorina*, *myrrhata*, quæ balſamicâ vi corruptionem Seminis impediunt, inprimis per *Eſſentiam Myrrhæ* cum *Spir. Nitr. d.* item *Sacch. Saturni*; per *Citrata*, *Cydoniat. Granat.* omnia *nitrata*, forſan *Terebinthinam* partibus mundandis dicatam, & tandem per *Venæſectionem*.

ARTIC. II.

De Cachexia Mulierum.

Cachexia muliebris. CAchexia muliebris nil habet peculiare à *Cachexia* in genere diſtinctum, niſi quod jungatur ſuppreſſioni Menſium, quæ omnia ſymptomata exacerbat: ex acido enim Sanguinem coagulante, & nervos irritante, ſuperveniunt *Pleuritides*, *Anginæ*, *Inflammationes* partium *eryſipelaceæ*, *Picæ* diſponentes ad *Hyſtericam paſſionem*, *Epilepſiæ*, *Motus convulſivi*, *Melancholia*, *Scirrhi viſcerum*, inprimis *Lienis*, *Cephalalgiæ inſanæ* & *contumaces*, ſenſus *Palpitationis*, ſpeciatim in *Lumbis* & *Regione ſuperiori*, tandem ex depravato Ventriculi fermento, & hebetata Bile *Leucophlegmatiæ*, *Hydropes*, & *Affectus chronici* difficulter curabiles. Exaſperantur hæc mala periodo menſtruâ.

Cauſa. *Cauſa* itaque eſt Menſium ſuppreſſio; unde 1. Sanguis *quantitate* auctus à debita fermentatione &

& ſpirituaſcentia cohibetur, hinc glutinoſus, iners & vappidus evadit, indeque *Anxietates, Cephalalgiæ, Inflammationes, Palpitationes, Difficultas reſpirationis* & ſimilia oriuntur. 2. Sanguis *qualitate* peccans & vitioſo acore inquinatus, ſuccos reliquos alterat, unde *digeſtio prava, Melancholia, tenſiones Hypochondriorum, Picæ, &c.* Nam licèt Sanguis menſtruus ſit in ſe laudabilis, ſeparatur tamen à Maſsâ ſanguineâ per fermentationem tanquam ſecernendus; & proprietatem acrem eroſioni aptam acquirit, quam Sanguini communicat. Symptomata autem nervoſi generis, ſpeciatim in Abdomine, & methodus medendi oſtendit, peccare vitioſum acidum auſterum.

Curatio. Præmiſſis præmittendis, corrigenda eſt Sanguinis & humorum dyſcraſia, junctis Menſes ſtimulantibus. Optimè auſterum acidum reſorbent *martialia*; hinc Sanguinis volatilitatem reſtituunt *aromatica*: Menſes ſtimulant *Salia vol. plus minus oleoſa & aromatica, vid. Caput de Menſium emanſione.* Si ſuperveniant *Motus convulſivi*, addantur *Cinnabarina, Succinata, Caſtorina*; ſi *Palpitatio cordis*, remedia ex *Coral.* ſi *Cephalalgia, Liq. CC. Succin.* & *Salia vol. antiſcorb.* *Curatio.*

ARTIC. III.

De Suffocatione Uteri.

AFfectus hic nomen ſortitur ab inſigni anguſtiâ præcordiorum, & junctâ Reſpirationis ſummâ difficultate, quaſi *Suffocatio* immineret, aut laqueo conſtringerentur. Interdum nulla ſenſibilis eſt Reſpiratio, aut Senſus. Percipiunt in Ventre infimo borborygmos, & motum cujuſdam globuli hinc inde agitati, ac ſuperiora petentis. Subinde Hy- *Suffocatio Uteri.*

Symptomata diagnoſtica. pochondriorum, aut regionis Hypogaſtrii tenſionem, vel expanſionem, ſimulque Inflationem, à flatibus nunc per os, nunc per anum erumpentibus. Inchoante paroxyſmo oſcitant & pandiculant crebrius, dolores utplurimum vagi Abdomen cruciant, Appetitus proſtratus eſt, & aſſumpta vitioſo ſapore inquinata apparent. Alvus plerumque durior eſt, & ſi ſponte aut arte aperiatur, cum flatuum eruptione, levamen adfert. Subinde Vomitus adeſt, ſaltem in paroxyſmo vomendi conatus. Accedit cordis Palpitatio, cum pulſu raro, parvo, debili, quandoque intermittente & ad ſenſum abolito; quibus præſentibus non procul abeſt Syncope. Vertigo & Scotomia paroxyſmum ordinariè præcedunt. Subinde adeſt Delirium, copioſus riſus involuntarius, miræ brachiorum & pedum geſticulationes. In graviori malo adſunt Epilepſiæ atroces, & mirum robur in membris convulſivis. In paroxyſmo ſenſus & motus ferè abolentur, ſed poſt paroxyſmum omnia ſciunt, & ſuperveniente ſudore declinat paroxyſmus; at non ſunt ſecuræ Fœminæ, niſi largior ſuperveniat. Ferè aphonæ ſunt in paroxyſmo, etiam Senſibus illibatis. Sed interdum ſonitus, & quaſi voces ex imo abdomine audiri videntur, ut etiam à Dæmone credantur obſeſſæ.

Cauſæ remotæ. *Cauſæ remotæ* ad Hyſtericam paſſionem diſponentes, aut in diſpoſitis paroxyſmum excitantes, ſunt 1. Ira & fervor, terror, gravior audacia, mœror, & Paſſiones animi graviores. 2. Odores fortes, habita ratione idioſyncraſiæ: quibuſdam enim *ſuaveolentia* naribus admota paroxyſmum excitant, & graviter fœtentia eum ſiſtunt; in aliis contrà ſe habet res. 3. Gravidatio, inprimis, ſi adſit Cacochymia, item Menſium ſuppreſſio. Hinc quæ

Virgines

Virgines *ſuaveolentia* benè ferebant, gravidæ poſtea factæ ſymptomata patiuntur hyſterica, ſed ceſſante puerperio non item. 4. Dulcia aſſumpta, Syrupi, Mellita, &c.

Quoad *cauſam propiorem*, accuſatur hic *Uterus*, quaſi ſurſum feratur, &c. ſed malè; contrà enim arguunt Uteri firma cum Inteſtino recto & Oſſe pubis connexio; diſſectio anatomica Uterum inſontem in Hyſtericis mortuis monſtrans; & experientia Virorum *hypochondriacorum*, qui eadem cum *Hyſtericis* patiuntur ſymptomata, ſimili modo affligentia, ab iiſdem cauſis remotis excitabilia, & eadem methodo curata. Rejectâ ergo Veterum ſententiâ, ut veram eruamus cauſam, videtur certè hic peccare *acidum vitioſum*, & à naturali ſtatu degener. Hoc monſtratur 1. Quod Scorbuticæ & Hypochondriacæ huic malo obnoxiæ ſint, & à purgante etiam levi ejus periculum ſubeant. Quin & Hypochondriaci eadem patiuntur ſymptomata. 2. Sanguis Hyſtericarum in præcordiis ſtagnans Anxietates ac Syncopen infert; quin & emiſſus grumoſus deprehenſus fuit. 3. Rejecta per vomitum, arte ſive ſponte, ſunt *æruginoſa*, *porracea*; in quibus peccat primariò acidum præcipitans Bilem in iſtum virorem. 4. Dulcia facilè aceſcentia paſſionem Hyſtericam inſigniter exacerbare ſolent. 5. Remedia acidum deſtruentia, paroxyſmum & præcavent & curant. *Propiores.*

Quòd autem præter hoc acidum etiam adſint Spaſmi & motus convulſivi, tam partium Abdominis quàm Thoracis & Laryngis, patet 1. Ex Convulſionibus epilepticis in fine & ſtatu paroxyſmi. 2. Ex ſenſu globi agitati in Abdomine, qui videtur eſſe plexus nerveus Meſenterii major cum partibus vicinis convulſus, in globum contortus, & ſurſum verſus retractus. 3. Ex riſu involuntario, qui *Spaſmi hyſterici.*

qui oritur à convulſo Diaphragmate, & hinc, per commercium nervorum intercoſtalium, reliquorum Muſculorum Thoracem moventium, unde difficilis Reſpiratio, & dolor inſtar cinguli in regione Diaphragmatis. 4. Dolores lancinantes & contorquentes Abdominis Spaſmos teſtantur, ſicut ſonitus & murmura à flatibus in Inteſtinis convulſis genitis & variè oberrantibus procedunt.

Modus fiendi. Pro *Cauſa* itaque combinandum eſt acidum peccans cum inde natis Spaſmis. *Modus fiendi* hic eſt: acidum vitioſum, ſive errore Stomachi ſive errore Pancreatis genitum, in Inteſtinis cum Bile effervеſcens, copioſos flatus generat, unde ſonitus & borborygmi. Et ulterius procedens coagulationes & ſtagnationes Sanguinis circa præcordia generat: tandem ex irritatis ab iſto acido partibus nervoſis Spaſmi interni & membrorum externorum Convulſiones oriuntur. Præcedunt hæc Abdominis ſymptomata, ſi paroxyſmus ex uſu dulcium, Nephritide, aut commotione acidi in primis viis excitetur. Si verò Odores, Terrores, aut Ira paroxyſmum excitent, tunc præcedunt nervorum ſymptomata, nempe Scotomiæ, varii colores præ Oculis, &c. ex forti enim ſpirituum agitatione, ſuccedit eorundem motus expulſivus, inprimis in nervis intercoſtalibus ac pari vago, & ſub progreſſu Spaſmi Abdominis atque Thoracis, & ex Cordis muſculo convulſo hujus Palpitatio atque compreſſio. Tandem ratione Spaſmorum Abdominis Pancreas & Porus bilarius conquaſſata effundunt ſuos ſuccos. Variant autem ſymptomata pro variis ſurculis Nervorum affectis. Sic ſi plexus Stomachi & Lienis afficiuntur, urgent horum Symptomata. Affligunt autem hæc potiſſimùm *Mulieres*, quia horum ſyſtema nervoſum eſt magis delicatum & facilè commovetur.

movetur. Sic Literati, quorum ſpiritus magis ſunt volatiles, etiam Cephalalgiam aut Anguſtiam præcordiorum ex odoribus fortibus patiuntur. *Odorifera* enim Spiritus delicatos in naribus commovent, & in Spaſmum convulſivum cogunt; quin & Spiritus circa genitalia afficiunt, quia ſubinde genitalibus admota conferunt, & notum eſt, *Zibethum* voluptatem coitûs intendere: accedit Odorum vis, dum cum aëre attrahuntur, unde motum Sanguinis per Pulmones impeditum, nunc Sanguinem alterando magis impediunt, nunc Sale ſuo vol. acidum corrigendo reſtituunt. Interea monendum eſt, Liquorem ſeminalem retentum & corruptum, item Menſtruorum ſuppreſſionem, Spiritus animales pervertendo, & ſuccos reliquos inquinando, interdum rationem fomitis morboſi obtinere, licèt immediata cauſa acidum exiſtat. Hinc Gravidæ fiunt interdum Hyſtericæ; & quædam Hyſtericæ excretione Seminis levantur. *Paſſio* utique *Hyſterica* non differt ab *Epilepſia*, niſi quod illa internas, hæc externas occupet partes; nec à *Colicâ*, *Malo hypochondriaco* & *Scorbuto*, niſi ſymptomatum variatione. In *Prognoſi*, Malum hoc longè periculoſius eſt in Prægnantibus & Puerperis, quàm in aliis Mulieribus. Si ſternutatoria fortia in Paroxyſmo ſternutationem excitent, bonum; ſi contrà, malum eſt ſignum. *Prognoſis.*

Curatio. In Paroxyſmo, quoad externa, mox admoveantur Naribus *Caſtoreum*, *Aſa fœtid.* aut fiat *Suffitus* ex *Plumis accenſis Perdicum*. Verùm habeatur ratio Idioſyncraſiæ, quibuſdam enim magis placent *ſuaveolentia*. Interim *ſuaveolentia* interius aſſumpta non lædunt, licèt Naribus admota nociva ſint, ut *Ambra*, *Moſchus*, *Zibethum*, *&c.* Optimè admovetur Naribus *Spir. Salis ammon. fort.* Interea Vulvæ in loco Clitoridis illinatur *Balſ. apoplect. Zibeth.* *Curatio.* *Per externa.*

betb. Moſchus, aliaque *ſuaveolentia*; vel quod melius eſt, vellicentur pili Pubis, ubi facilè ad ſe redeunt. *Sulphur accenſum* non ſuaderem, nam parit difficultatem Anhelitûs. Facit huc *Suffitus* per infundibulum Utero exceptus, ex *Verrucar. Equor.* ℥i. *Aſa fœtid.* ʒi. *Ungul. caprin.* ʒii. *M. de quo incend.* ℈i. *ad* ʒi. Si hæc non ſufficiant, inſpirentur in Nares repetitis vicibus *ſternutatoria* ex *Caſtor.* ℈i. *Piper. long.* *gr.* xii. *Helleb. alb.* ℈ß. *Pyrethr. gr.* v. *M.* Inter ea, quæ Regioni umbilicali inungenda ſunt, eminet *Galbanetum Paracelſi*, imponendo deſuper Laterem calefactum. Mihi in uſu eſt *Ol. deſt. Succin.* cum dimidio *Ol. deſt. Spicæ*, Umbilico, & Scrobiculo Cordis illinendum, deſuper imponendo *Emplaſtr.* ex *Galban. cum Extract. Caſtor. Croco, & Ol. deſt. ſuccin. & Spic.* Cum his ſubinde egregium præſtant effectum *Clyſmata ex ſpecieb. carmin. Arom. cum Ol. deſt.* aut horum loco *Sal. Volat.* Conferunt autem Inteſtina evacuando, & promovendo Flatuum expulſionem. Juxta hæc uſurpantur cincturæ Regionis hypochondriacæ cum *Cingulo* è *Corio humano* aut *cervino*, vel alio quovis; quo laxiores enim ſunt Mulieres, eo magis urgent Reſpirationis ſymptomate.

Interna. Quoad *Interna*, conferunt *Salia vol. oleoſa*, inprimis quæ ſudorem movent, acidum corrigentia & flatuum proventum prohibentia: quibus addduntur ſubinde *Opiata* ad impetum Spaſmi coërcendum, & *Camphora*, illis qui hanc ferre poſſunt. In uſu ſunt omnia *aromatica*, *v. g. Zedoar. Galanga*, *Imperatoria*, *Mutellina*, *Leviſt. Puleg. Baccæ Junip. Caſtoreum Aſa fœtid. Crocus*, *Roſmar.* &c. Sed magis immediatè agunt *Salia volat. v. g.* Mixtura ex *Sale vol. Succin.* cum *Caſtor.* & *Opio*; item *Spir. Sal. armon.* ritè præparatus, omnia *ſuccinata*, præcipuè *Oleum de-*

ſtill.

ſtill. *Succin.* quod tamen nimios ructus ciere ſolet. Optimum eſt *Oleum Caſtor.* item *Eſſent. Caſtor.* cum *Sale volat.* parata. Huc faciunt *Fuligo Furni ad* ʒß. *Flor. Sulph.* in eadem doſi, imperando ſudorem; *Trochiſci de Myrrha, Tinctura gran. Actes.* ſ. *Ebuli*, ad cochl. ii. in paroxyſmo, expectando ſudorem; item *Tinct. Langii* ex *Caſtor.* & *Asâ fœtid.* beneficio *Sal. Tart.* Nulli Remedio cedit *Succus Sterc. equin. expreſſus, calidè propinatus.* In extremo caſu tentanda ſunt *Vomitoria.*

℞. *Aq. Menth. Flor. Sambuc. & Matricar. an.* ℥i. *Eſſent. Caſtor.* ʒiß. *Sal. vol. Succin. gr.* xiv. *Laud. hyſter. gr.* x. *Syr. Cort. Aurant.* ʒvi. *M. Detur cochleat. Addi poterit Liq.* CC. *Succin. aut Spir. Sal. armoniaci.*

SECT. IV.

De Affectibus Viri admiſſionem & Conceptionem lædentibus.

ARTIC. I.

De nimiâ Anguſtiâ vel Aperturâ Vaginæ, ac Procidentiâ Uteri.

Anguſtia vaginæ. NImia *vaginæ Anguſtia*, Viri introitum prohibens curatur ſubinde repetito negotio; ſicut & per *ſpeculum Matricis.* Si membra ſint occluſa, methodo chirurgicâ tractatur. Si coaleſcat Vagina poſt excoriationem, citra ſectionem non curatur, quæ tamen etiam maximè dubia eſt. *Vagina nimis patula* curatur beneficio *Balneorum* aut *Infuſionum adſtringentium.*

Prolapſus Uteri. *Procidentia Uteri* nil aliud eſt, quàm Prolapſus Sinus pudoris, ipſe enim *Uterus* adeo firmè connectitur

ctitur circa *Os ſacrum*, & cum *Inteſtino recto &c.* ut extrahi nequeat citra inſignem violentiam externam & Patientis interitum, niſi Ligamenta Matricis vel diſrupta fuerint, vel nimis laxa & flaccida evaſerint. Fit autem *Prolapſus Vaginæ Uteri* 1. Quando tota nimis laxata, *v. g.* à Partu difficili, &c. globosè propendet cum foramine in medio, quod falſo pro Uteri orificio interno habetur. 2. Quando rugæ Vaginæ in qualibet parte laxatæ aut eroſæ ſunt, adeo ut Sanguis aliique humores partem relaxatam diſtendentes, eandem in forma corporis rotundi, annexi anguſto collo, interius ſe abſcondenti, extra corpus propellunt. *Cauſæ* ſunt Hæmorrhagiæ Uteri, Fluor albus diuturnus, & ſimilia. Interdum excreſcentiæ rugoſæ vel carnoſæ, abſciſſione curatæ, pro Uteri prolapſu habitæ ſunt. In *Prognoſi*; ſi inveteratus ſit, aut per impetum Obſtetricis fiat, vix curabitur. Si ſit à causâ internâ, facilior eo, qui fit per violentiam externam. Subinde metus eſt, ne in Ulcera abeat, aut ab aëre externo inflammetur & Gangrænam concipiat.

Cauſa. *Prognoſis.* *Curatio.*

Curatio. Reponatur & firmetur pars laxata: idque citò, ne ab aëre aut Urinâ alteretur. Fomentetur nempe aliquamdiu *Decocto Roriſm. Salv. Aneth. Abrotoni, Flor. Verbaſci, Meliloti, Chamomill. Summit. Abſinth.* in *Vino vel Aq. ferrar.* & cum linteo, dicto liquori intincto, ac digito circumvoluto reponatur, Ægrâ ſupinè jacente, Clunibus Capite ſuperioribus. Pro hoc ſcopo commendant *Suffitum pellis Anguillæ ſalitæ, in fumo exſiccatæ, & pulveriſatæ*; item *Pingued. urſin.* aut *Erinac.* Oſſi ſacro, & circa os Coxendicis illinendam; item Mulieris terrefactionem, & *Cucurbitulas*, majore cum flammâ Inguini, Umbilico & ſub Mammis appoſitas. Uterus repoſitus firmandus eſt *fomentis adſtringent.* vel *injectionibus ex Decoct.*

coct. Gallarum, Foliorum Alchymill. Myrti, Querc. Cort. granat. in Aq. Ferrar. addito pauco *Alumine*, modò partes ſint indolentes & non excoriatæ; & pro uſu interno *Decoct. vulnerar. additis* 4. *Sem. cal. maj.* ne Flatus Inteſtina diſtendentes Uterum denuo prolabi faciant. Si uſurpentur *Peſſi*, hi ſint parvi, ne fluxum album irritatione molis excitent. His adde *Suffitum ex Aceto, Succino, Thure, Maſtich.* & *Gum. Junip.* item *Emplaſtrum* ex *Opopan. Galbano, Tacamah.* Umbilico aut Oſſi ſacro applicandum. His irritis geſtetur ſemper (extra tempus congreſſus) *Globus cereus lævis*, Vaginæ uteri intruſus, filo alligatus, quò extrahi commodè queat.

ARTIC. II.

De Inflatione & Hydrope Uteri.

LÆditur *Conceptio*, quando depravatur & falſa eſt, ut in *Inflatione Uteri.* *Signa* autem *veræ Conceptionis* ſunt orificii interni clauſura, Menſium retentio (niſi in Sanguine ſeroſiore aut turgidiore præditis, idque ſub primis geſtationis menſibus) horripilationes poſt Congreſſum, Pathemata hyſterica in Cacochymicis circa primos Menſes; Appetitus varius & dejectus, Vomitus matutinus, Gravitas capitis & dolor Dentium primo menſe, Tumor surſum tendens primò circa lineam albam apparens, prope medium geſtationis tempus, perceptio motûs Fœtus in principio ſubſultorii: Seroſiores quidem & debiliores minùs percipiunt ejus motum. Interea conſideranda eſt *Idioſyncraſia*, plerumque enim Mulieres certa habent ſigna ſibi propria, adeo ut quæ ſemel conceperunt, alio tempore vix falli poſſint. *Signa conceptionis.*

Inter

Uteri Inflatio, Inter falſos conceptus occurrit *Inflatio Uteri* à flatibus in ejus cavo collectis. Uterus nempe inflatus ſenſim intumeſcit, cum Menſium ſuppreſſione, Lacte in mammis, & tandem flatus erumpunt nunc confertim nunc ſenſim. *Cauſa.* *Cauſa* frequentiſſima eſt aër frigidus, ſuſceptus poſt partum vel abortum, item in uberiori Menſium fluxu. Diſtinguitur à verâ conceptione in eo, quod Tumor non æqualis ſit, & ſucceſſivè accreſcens, ſed nunc major nunc minor pro Flatuum vi elaſticâ; quod magna ſit moles cum levi pondere, & renitentiâ inſtar Tympani. *Curatio.* In *Curatione* habenda eſt ratio digeſtionis primæ læſæ, uſurpando debita *alterantia* & *laxantia.* Hinc conducunt *Carminativa*, in ſpecie omnia *Caſtorina*, *decoct. Rad. Zedoar. Gentian. Matricar.* & *Fl. Chamom.* item *Ol. deſtil. ſapphirin. Chamom.* Externè *Fumus Nucis moſch.* per cannulam Utero exceptus, *Empl.* ex *Galban.* & *Tacamah.* malax. cum *Ol. deſt. Chamom.* vel *Fœnic.* vel *Cumini & Ceræ.* Ratione Stomachi præ cæteris convenit *Decoct. Lign. Saſſafr.* cum *Carminativis*, & ab omni paſtu *Zedoar.* & *Cardamom.* cum *Elæoſacchairo Caryoph. Mac.* &c.

Hydrops Uteri. *Hydrops Uteri*, ſeu Liquor flaveſcens in ejus cavo contentus, diſtinguendus à *Molâ aquosâ*, affectu frequentiori, in quo Liquor albus nonnihil viſcidus in membranis diſtinctis ſeu variis veſiculis coacervatur. Interdum hæc cum ingravidatione jungitur, ac ſubinde aliquot ſeptimanis ante Fœtum effluit ſine noxâ; & oriri videtur ex abundantiâ liquoris chyloſi nutritivi, qui non totus in alimentum Fœtûs cedens talem *Molam* conſtituit; vel forſan ex Lympha in vaſis lymphaticis obſtructâ. Oritur alias ex ſuppreſſis Menſibus vel Lochiis, inprimis in non Lactantibus; quo in caſu interdum per metaſtaſin materia ſeroſa in Omentum, duplicaturam Peritonæi, &c. trans-

&c. transfertur. Diſtinguitur à verâ Conceptione in eo, quod Tumor non anteriora verſus, ſed æqualiter Abdomen occupet, quod abſint ſymptomata digeſtionis, &c. aut ſaltem circa medium geſtationis tempus non ceſſent, nec percipiatur motus Fœtûs. In *Prognoſi*, poſt effluxum Aquæ plerunque Ægræ intereunt. In *Curatione*, ſi adſit *Fœtus*, *diuretica* non ſunt tuta, ſaltem blanda *hydragoga* concedantur. Si abſit *Fœtus*, maturè dentur valida *purgantia* cum fortioribus remediis *Menſes ſtimulantibus*; *& Clyſteres fortiores* Vaginæ uterinæ injiciantur. *Curatio.*

Læditur porrò *Conceptio* in *Superfœtatione*, quando una vice fæcundatur Ovulum in Teſtibus fœmineis à Spiritu genitali Seminis maſculini, craſsâ ejus ſubſtantiâ penitus extra Uterum delabente: & poſt aliquot menſes aliud Ovulum de novo fæcundatur, quod ſuo tempore alium Fœtum ſuggerit vitalem. Succedit *Sterilitas* ab Ovarii malâ diſpoſitione, anguſtiâ Tubarum, defectu Succi nutritii in Ovulo, laxitate Uteri, aliiſque cauſis oriunda. In hujus *Curatione*, præmiſſis univerſalibus, conducunt *Uterum confortantia*, & ad *Venerem ſtimulantia*; externè verò *Thermæ* tam naturales, quàm *artificiales aromaticæ*, *formicatæ*, &c. Interdum læditur Conceptio à *Mola* ſeu informi ſubſtantia; quæ ſi Fœtum comitetur, expectandum eſt tempus excluſionis Fœtûs; ſin ſecus, maturè expellenda eſt *remediis emmenagogis*, & *Fœtum pellentibus*; præparato prius Utero per externa *emollientia* & *lubricantia*. *Superfœtatio*

SECT.

SECT. V.

De Morbis Puerperarum.

ARTIC. I.

De Lochiis retentis.

Lochia. QUando in Partu ſeparatur *Secundina*, effluit ex Utero copioſus Sanguis, *Lochia* dictus, idque per plures dies, inprimis ſi nulla inſignis præceſſerit Sanguinis jactura Geſtationis tempore. Lactantes autem, & quibus alias parcius fluebant Menſes, minus evacuant. Poſtmodum effluit Liquor aquoſus Sanguine ſaltem tinctus, licèt ſubinde ſimpliciter aquoſus ſit, ad dies ſex, ſeptem, imò ſæpius plures.

Eorum fluxus Imminutus. *Imminutus Lochiorum fluxus* horrores, rigores febriles, æſtum, dolorem, tumorem & duritiem Abdominis, Cephalalgiam, difficilem Anhelitum excitat, ex Grumeſcentia ſc. ſanguinis in Utero retenti. Ejus cauſæ ſunt vel Triſtitia, Metus, aliaque pathemata, Spirituum impetum minuentia; vel aër frigidus in Utero Sanguinem coagulans.

Curatio. *Curatio.* Fiat *Venæſectio* in Pede, aut applicentur *Hirudines* labiis Vulvæ; Si fluant *Lochia* ſed non ſufficienter, applicentur *Cucurbitulæ* Suris, vel interiori Femorum parti. Deinde propinentur *Menſes & Fœtum pellentia*, inter quæ eminet *Myrrha*, tam in *ſubſtantiâ*, quàm in *Eſſentiâ*; hinc miſtura *Timæi* ex *Myrrh. Caſtor. Succino, & Croc.* in convenienti vehiculo diutius. Item *Pulvis Zedoar. Elixir propr. ſine ac. Spir. Sal. armon.* Egregium eſt *Decoct. fl. Chamom. & Cort. aurant. ſicc. in Cereviſiâ*, vel *Vino* & *Aquâ*. Hauriri ſimul poteſt interdum *Aqua Flor.*

flor. Lil. alb. ad tres pluresve uncias, cum guttis aliquot *Tincturæ Caſtorei* cum *Spiritus Salis ammon. parat.* His addantur *grumos ſolventia, viz. Sperma Ceti* cum pauco *Caſtor.* item *Ocul. Canc.* cum *Aceto. Externè* illinatur Abdomen calidè ab Umbilico ad pubem *Oleo Cheiri*, add. *Ol. deſt. Succin. Junip. Spic.* Hinc imponantur duo *Sacculi calefacti ex Abſinth. Matricar. Menth. Puleg. Rad. Angel. & Sem. 4. cal. maj.* Et fiat *Suffitus* ex *Myrrh. Bdell. Succin. & inprimis Colocynth.* Si adſit Suppreſſio Alvi, injiciantur *Clyſteres acriores.*

℞. *Borac. Ven.* ℈ii. *Myrrh. g.* xiv. *Croc. gr.* vi. *Sacch. alb.* ℈j. *M.* Pro 2. *Doſibus.*

ARTIC. II.

De Lochiorum nimio Fluxu.

Lochiorum Fluxus nimius.

L*Ochiorum fluxus nimius* vires in Partu debilitatas ulterius labefactat. Hujus cauſæ ſunt 1. Sanguinis turgeſcentia & corporis incaleſcentia, *v. g.* ex ſpirituoſorum Liquorum, & Fœtum pellentium remediorum abuſu. 2. Sanguis ſeroſior aut acrior. 3. Læſio Uteri, inprimis ex Placenta avulſa. 4. Irritatio Uteri à ſanguine grumoſo, vel fruſtulis Placentæ retentis, vel Mola.

Curatio.

Curatio. In ſanguinis turgeſcentiâ conveniunt *Venæſectio* in brachio, ut & *blanda acida*; in ejus ſeroſitate *ſudorifera.* In læſione Uteri *decoct. Chæref.* item *Plantag. Cydon.* aliaque *vulneraria blanda.* In irritatione Uteri ejiciantur ea, quæ irritant, potius per *aromatica*, *v. g. Menth. Major. Puleg.* quàm per *Fœtum* validè *pellentia.* In genere in quocunque Fluxu conveniunt *Lap. Hæmat. Coral. Bol. armen. Terr. ſigillat.* aliaque *martialia* & *terrea*; item *Troch. de Carabe*

rabe in *Vino auſtero acidulo*; *Coral. rub. cum ſucc. Granat. acid. recent. expr. Succ.* vel *Syr. Portulac.* In graviori Morbo egregia ſunt *Liq. Mart. ſolar. ad. gt.* x. & *Tinct. ſulph. Vitriol. ad* xxx. & inſtar ultimi refugii *Alum. ad* ℈i. in *Conſerv. Roſ. r.* vel *Rad. Symph.* Externè pubi applic. *Aqua ſperm. Ran.* cum *Aceto*; & Lumbis *Catapl. ex Fulig.* cum *Acet. roſ.* & *Album. Ovor.* Item *Injectiones Decocti Plantag.* & *Portulac.* in *Aq. ferrar.* inprimis ubi ſuſpicio eſt Uteri læſi, fieri poſſunt. In ſanguinis orgaſmo applicantur Mammis *Epithemata* frigida ex *Aceto*, *Aq. ſperm. Ran. Succ. Semperviv.* & *Nitro*; vel *Cucurbitulæ cum magnâ Flammâ.*

℞. *Aq. tenell.* CC. ℥iii. *Succ. Cydon. rec.* ℥i *Coral. r. præp.* ʒß. *Laud. Op. gr.* 1. ß. *Syr. Cydon.* ʒvi. *M. detur cochleatim in irritatione Uteri à grumis ſanguinis.*

ARTIC. III.

De Doloribus poſt Partum.

Dolores poſt partum. Dolores *poſt partum* ſunt vel *veri*, *qui Uterum*, vel *nothi* qui *Inteſtina*, *Meſenterium*, parteſque connexas per conſenſum afficiunt. *Verorum cauſa* eſt continuus ſpaſmus Uteri irritati. *Cauſæ.* Cauſa autem irritationis Uteri eſt 1. Frigus externum ſanguinem grumefaciens. 2. Violenta Placentæ avulſio, vel Mola, aut fruſtum Secundinæ in Utero relictum. His adde flatus qui dant dolores diſtendentes, & in ſpecie Lochia ſupprimunt. *Nothi* ſunt nil aliud, quàm tormenta *colica* & *iliaca*, oriunda ex ſpaſmis partium Abdominis, propter excreta & retenta ante partum, vel effuſionem ſuccorum in Inteſtina, ubi effervescunt. In *Veris* loca magis in-

feriora

feriora affliguntur. In *Prognoſi*, ad Anxietates, Febrem periculoſam, Convulſiones, Deliria, Virium proſtrationem, diſponere hos dolores dicendum eſt. *Prognoſis.*

Curatio. In retentione Sanguinis grumoſi nil melius *Decoct.* & *Aq. Chæref.* cum *Sperm. Cet.* In læſione Uteri proſunt *Corall. blanda martialia, Terra ſigill. Bolus Armen.* & *Lapis Hæmat.* In genere confert *Pulv.* & *Spir. Secund. human.* Nobile eſt *Decoct. Eſſent.* & *Ol. deſt. ſaphir. Chamomillæ Rom.* Sed & conducunt *Zedoar. ad* ℈i. in *Vino calido*; *Caſtor. Sem. 4. cal. maj.* & in graviori malo parum *Opii*, ubi Lochia non ſunt ſuppreſſa. Externè applicantur abdomini *Fomenta*, vel *Sacculi* ex *Artemiſ. Matric. Puleg.* & *Chamom.* in *Vino* coctis; vel *Liniment.* ex *Axung. Caſtor.* additis *Oleis deſtil. Spic. Succin. Cumin. Angel.* & *Zibetho*, modò Ægra hujus fragrantem poterit odorem ferre; vel *Empl. de Galban. malax.* cum *Ol. deſt. Chamom.* vel *Catapl. ſequens*: ℞. *Cep.* iv. *coq. in. ſ. q. Aq. add. fl. Chamom. m.* ii. *Sem. Lin.* & *Cumin. contuſ. an. m.* I. *Farin. Hord. q. ſ. cum Aqua dicta f. Catapl.* Si dolores oriuntur ex Inflammatione Uteri, òptimus eſt *Suffitus* ex *Nuce moſch.* Si ſunt *Nothi*, curantur *Clyſmatibus carminat.* uti etiam *Zedoariâ.* *Curatio.*

Contingit interdum *Tumor Pudendorum* & *Inguinum*, in quo caſu nil melius *Fotu* ex *Fl. Cham.* & *Samb.* in *Vino* coctis, vel *Catapl.* ex *Beccabungâ contusâ* cum *Fl. Cham.* calidè. Si in Partu lædantur Pudenda, applicabitur *Linim.* ex *Oleo Hyper.* & *Roſ.* cum *integris Ovis*. Si contrahant fiſſuras, ℞. *Balſ. Peruv.* ʒiii. *Axung. Porc.* ℥iii. *Ol. vitel. Ov.* ʒiii. *Tereb. Ven.* ʒi. *M.* & cum plumaceolis impone *Fiſſuris.* *Tumor pudendorum.*

Si in Partu difficili rumpatur *Vulva*, inſperg. ri- *Ruptura Vulvæ.*

mæ *Pulv. Conſolid. maj.* & blandè illinantur *Balſ. Peruviano* & *Balſ. Sulph. Tereb.* cum *Album. Ovi.* Hinc anſulis applicatis, & invicem connexis ad ſe ducantur labia Vulvæ ruptæ. Si neglecta ruptura cicatricem induxerit, abſcindatur Pellis cicatriſata, deinde per filum acu transfixum firmius jungantur Labia; hinc impone ſeq. Balſamum:

℞. *Gummi Elem.* ℥ii. *Terebinth. Ven.* ℥iii. *Ol. Hyper.* ℥iiß. *Sangu. Drac. Myrrh. an.* ʒi. *Liquefiant omnia & fiat l. a. Balſamum.*

ARTIC. IV.

De Lipothymia, Diarrhœa, & Incontinentia aut Suppreſſione Urinæ in Puerperis.

Lipothymia hyſterica. LIpothymiæ in & poſt partum *Paſſiones hyſtericas* præcedunt, adeoque ocyus removendæ *Spir. Sal. armon.* & *Liq. CC. ſuccin.* in vehiculo calido. Sin verò *Paſſio hyſterica* cum imminente morbo acuto complicetur, cauti ſimus in *Remed. volat.* exhibendis, adeoque conveniunt potius temperata ex *Myrrh. Caſtor. Sal. Card. b.* &c. Anxietas ſtomachi & præcordiorum, quæ paſſionem hanc comitatur, diſtinguenda eſt ab anxietate illa cum difficili anhelitû junctâ, quæ Puerperium, propter pectus repletum, & vitiatam Sanguinis fermentationem præcedere ſolet.

Diarrhœa. *Diarrhœa* ſuperveniunt Lochiis rectè fluentibus, *blandis ſudoriferis*, & *ſtypticis* compeſcenda; ſi verò Lochia ex parte vel ex toto ſuppreſſa ſunt, relinquenda eſt, quia ſæpè per *Diarrhœam* evacuantur *Lochia.* Si *Diarrhœa* juncta ſit Morbo acuto ſeu maligno, ſiſtenda eſt per *ſudorifera fixa*, addito pauco *Laud. op.* hinc *Styptica quoque jungenda.*

Si

Si Sphincter Veſicæ in Partu lædatur, ſequitur *Incontinentia Urinæ*, ſaviſſimum ſymptoma; quod ſi inveteratum eſt, niſi forſan *Thermæ* aliquid conferant, incurabile eſt, inprimis ſi cicatricem contraxerit ſphincter ab Obſtetricum unguibus dilaceratus. Si recens eſt, conducunt *Injectiones* & *Linimenta vulneraria*, ſpeciatim *Bufon. vivi* in *olla rec. calcinati*, & Stomacho appenſi. *Incontinentia Urinæ.*

Grumi ſanguinis, in Vagina vel aliis locis hærentes, curantur per *interna grumos diſſolventia*, *Clyſmata acriora*, & *Ol. Scorp.* externè illitum.

In vagis poſt Partum doloribus ſæpè ſufficit *Ung. ex ſperm. Cet.* cum *Ol. Nucis moſch. exp. Cera* & pauco *Croco* calidè Abdomini applicatum.

ARTIC. V.

De Febre lactea, Morbis acutis, & Purpurâ Puerperarum.

LAc in mammis congeſtum tertiâ vel quartâ die æſtum febrilem infert, qui terminari debet per Sudorem & Lochiorum fluxum, hinc convenit *Antim. diaph.* & *Myrrh.* item *Emulſ. ex ſem. Cardui ben.* & *Napi* cum *Myrrh.* *Febris lactea*

Morbi Puerperarum *acuti* utplurimum ſunt *maligni*; in quibus reſpiciendum ſedulò ad Lochiorum fluxum, & ad primas vias; quarum ſucci ex retentis menſibus alterati, & circa Partum commoti, varia Abdominis ſymptomata inferunt. Si ſupprimantur Lochia, ocyus revocanda; ſi jam rectè fluxerint & fluere deſierint, ſudor provocandus eſt. Cavendum etiam, ne Lochiorum nimius fluxus malignitatem augeat. Conveniunt itaque in genere *ſudorifera*, additis blandè *Lochia ſtimulantibus*, ne *Acuta.*

nempe diaphoreſi ſupprimantur; aut ſi nimis fluant, *adſtringentibus.* In penitus ſuppreſſis *Lochiis* fortiſſimè provocandus ſudor per *fixa ex Antimonio, myrrhata, ſuccinata,* CC. &c. Inprimis *Cinnab. Antim.* cum *Sale vol. Succin.* & *Sale vol.* CC. In his enim Febribus primum curationis punctum conſiſtit in Sudoris legitimâ provocatione. Purgantia noxia ſunt, imò & *Clyſmata*, adeoque 2do vel 3tio Puerperii die, ſi ſuſpicio eſt, imminere Morbum malignum, eluantur primæ viæ *v. g. Pilulis Peſtil. Ruffi. Venæſectio* nociva eſt, niſi in ſanguineis Juvenculis mox in principio ſuppreſſa Lochia eam in talo poſtulent; præmiſſa *Ven. S.* in Brachio. Siquidem Lochia ſuppreſſa ſint, præmiſsâ *Venæſectione* conveniunt *grumos diſſolv.* & effuſo ſudore ſubinde *Lochia ſtimulantia*, *v. g. Myrrh. Caſtor. Sperm. Cet.* Ad ſitim tollendam acida Utero inimica, & Lochia ſiſtentia, minùs conveniunt; præſtant itaque blandiora ex *Infuſ. fl. Viol. Cyan. & Aquileg.* in *Aquâ Card. b.* cum *pauco Spir. Sulphuris.*

Purpura. Inter omnes Puerperarum *Febres* peſſimæ notæ eſt *Purpura*, ſæpe ex Scorbuto oriunda, unde *Antiſcorbutica* inſigniter promovent excretionem. In tempore ebullitionis, conveniunt *compeſcentia & blandè diaphor.* addito tantillo *Myrrhæ*, vel *Salis* alicujus *vol.* Ubi imminet excretionis tempus, convenit *Cinnab. Antim.* CC, *Diaph. ſolar. Bezoard. miner.* cum parca quantitate *Salis vol.* CC. *& Succini.* In progreſſu egregia eſt *Tinct. Corall. antiſcorbutica*, vel ſeq. mixtura: ℞. *Aq. Scord. Scorzon. an.* ℥iß. *Spir. Cochlear.* ʒiß. *Magiſt. Coral. cum Suc. Citr. Antim. diaph. an.* ʒß. *Syr. de Calend.* ℥vi. *M. cap. cochleatim.* Tandem *Emulſ. ex Sem. Card. ben. Nap. Aquileg. & Citr. cum Myrrh.* quæ potenter expellunt. Cautiſſimè interim à frigore caveatur, hoc

enim

enim difficilem Reſpirationem, Anxietatem, Diarrhœam, &c. inducit. Si incipit prurire purpura, & ſub forma ſquamarum decidit, continuantur *Remedia antiſcorbutica.*

SECT. VI.

De Vitiis Lactis.

Materia *Lactis* eſt Chylus, ex ſanguine arterioſo per glandulas Mammarum tranſcolatus, & à Lympha acidulâ præcipitatus. Vitiatur autem, quando deficit, abundat, aut corrumpitur. *Deficit* in nimis macilentis ex defectu alimenti, in uberius per Lochia purgatis, nimio ſudore aut potu, mammarum Scirrho, aut nimia adſtrictione, cùm Fœminæ pectus conſtringunt, aut externa adſtringentia admovent; item in Suctionis defectu. Curatur *Lactis defectus* exhibendo *victum chyloſum, Decoct. fl. Sambuc.* in *Lacte Vaccin. Decoct. ſummitat. & ſem. Fœnic.* item *ſem. Aniſ.* & ejus *Ol. ſtill.* Egregius eſt *Pulvis* ex *Lactis Lun.* ℈ii. *Cryſtal. præp.* ʒi. *Ol. ſtill. Aniſ. Fœnic. an. gutt.* ii. *M. F. Pulv. pro* 2. *doſ. cap. in decoct. Fœnic.* Externè applicantur *Fomenta emollientia*, quo facto fricentur Mammæ moderatè cum pannis aſperis. *Lactis defectus.*

Lactis nimia Abundantia oritur ex uberiori alimentorum digeſtione, laxitate glandularum copioſarum, & volatili acido lac ex Maſſ. ſanguin. præcipitante. Subinde dolores in axillis & dorſo infert, unde & Mulieres utero gerentes dolorem dorſi patiuntur, qui evaneſcit ſub Lactis per Mammas exitu. Licèt in ſe non ſit malum, curanda eſt tamen, ne Lac in mammis coaguletur. Pro quo ſcopo conveniunt *Sem. Vitic. Coriand. & Myrrha.* Externè *Catapl.* ex *Pulv. Cumin.* cum *Aceto*; item *Fotus ex Rad. Ap.* *Abundantia nimia.*

Sem. Cumin. & *Coriand. in Aceto & Vino* coctis, addito pauco *Alumin.* Eminet *Alſin. contuſa*; item *Cicuta* & *Mentha* recenter contuſa & Mammis applicata. Conducit etiam Lac emulgere in ferrum candefactum. Dicta *Lactis proventum* impediunt. Sin verò hactenus *genitum* ſit *Lac*, continuetur blandus ſudor, & tegantur integræ Mammæ *Emplaſtro de Sperm. Cet. Mynſ.* Applicentur etiam *Sacculi* pollicis craſſitie interpaſſati ex *Oryzâ* vel *Milio* contuſo, probè calefacti, crebrius repetendo; ſic enim Lac fluidum manet, & ſponte per papillas emanat.

Corruptio. Corrumpitur *Lac* inprimis in *coagulatione*, quæ oritur ab aſſumptis, vel applicatis acerbis auſteris, diutiori in Mammis retentione, Spirituum defectu in Animi pathematibus eorum motum turbantibus, ſic enim *acidum* Lactis fit manifeſtum. Diſtinguitur *Tumor* coagulationem ſequens, à *Tumore* ſeu *diſtenſione à Lacte nimio*, in eo, quod Mammæ diſtentæ æqualiter duræ ſint; Tumor autem coagulationis inæqualis eſt, nunc ſimplex, nunc duplex, aut triplex, in principio ſine dolore.

Curatio. *Curatio.* Lac nondum concretum ocyus emulgeatur, vel exſugatur; deinde propinentur *ſudorifera volatilia*, inprimis *Spiritus Sal. armon. probè rectif. ad* ℈i. Ubi ſudaverint, mox imponatur calidè integræ Mammæ *Emplaſtrum de Galban. crocat. Mynſ.* cum ana *Gum. Ammon.* & *Sacculis* jam dictis. Niſi ſic diſſolvatur coagulatum, intra 2. vel 3. dies ſupervenit *Inflammatio*, cum rubore & ſenſu pulſationis, quo in caſu fruſtraneus eſt diſcutiendi conatus; ſed promovenda potius eſt ſuppuratio, internè per ſudorem provocatum *Oculis Canc. Antimonio diaphor.* vel *Bezoardico min. C. Cerv. phil. ppt. Myrrhâ*, & *Sale Card. b.* *Externè* fovendo Mammas calidè cum *Spir. Sal. armon.* ex *Calce viva*, & *Spiritu*

tu Vini parato, additis *Croco* & *Caryophyllis*, dein imponendo dictum *Empl.* vel *Empl. Diachyl.* cum *Gumm.* Si appareat *Tuberculum*, & omnia ſub eo ſint molliora, aperiatur cultello. Alias promoveatur ulterius ſuppuratio *Cataplaſmate* ex *Radicib. Althææ pulveriſ. Lilior. albor. Cep. aſſat. an.* ℥iß. *Ferment.* ℥ii. *Vitel. Ovor. no.* iii. *Axung. porcin. rec. ſine ſale, Ol. Roſar.* vel *Violar. an.* ʒvj. *Farin. Fab. Sem. Lin. an.* ℥ß. *Mell.* ℥j. *Croci pulver.* ʒj. *Lactis bubul. q. ſ. Miſc. Cataplaſmata ex Mica panis* cum *Lacte & Succ. Apii*, faciunt dolores. Factus *Abſceſſus* mundificetur inſtillando *Oleum Momord. per infuſ.* vel *Balſ. Sulph.* cum *Ol. Papav.* ſeu *Amygd. d.* Diſtinguenda *Inflammatio* vulgaris *Mammarum* ab *Eryſipelate*, ſubitò poſt Terrorem, &c. ingruente, primò cum horrore, poſtea gravi æſtu, Mammâ rubrâ, calidâ, coccineâ, & dolore lancinante, pungente in ejus ſuperficie. In quo caſu emulgeatur *Lac*, ſimulque propinentur, dum calor durat, *ſudorifera fixa* ex *Antim. diaph. Sal. Card. bened.* CC. *ſ. igne*, &c. Externè applicentur crebro *Sacculi* interpaſſati ex *Fl. Sambuci*, irrorati *Sp. Vini rectif.* & ſuffumigati *Pulv. Succin.* & *Thuris.* In graviori malo applicetur *Emplaſtrum* ex *Theriaca* cum *Sale Abſinth.* Item *Roob Sambuci* calidiſſimè, repetendo omni horâ. Interea ſedulò provocetur *Sudor*, inprimis in Mammis, linteis calefactis probè tegendo, &c. Sin fuerit *Inflammatio* Mammarum ex *aliis cauſis*, diſſolvatur ocyus applicando *Papyrum cæruleam*, prope calorem, qui eſt ex lebete, *Melle virgineo* illitam. In graviori malo *Cataplaſma* ex *Farin. Fab. Lupin. & Lentium* in *Aqua & Aceto* coctis, addito pauco *Album. Ovi.* Quando ſuperveniunt *Scirrhi*, indolentes ſunt, ſi à cauſa externa, interdum verò dolentes, ſi ab interna pedetentim procedant. Atque

Externa.

que hi in *Cancros* degenerant, minimè tangendos, ſed ſibi relinquendos, ne exaſperentur: illi verò curandi, fovendo Mammam *Aceto* ſuper Lateres calefactos effuſo, & dein applicando *Emplaſtrum* de Ranis Vigonis *cum Mercurii duplo.* Item ℞. *Diachyl. cum Gum. Empl. de Melil. Cerati ſantal. an.* ℥i. *Gum. ammon. in Aceto ſolut.* ʒvi. M. & impone.

SECT. VII.

De Regimine Fœtus, & Morbis Infantum.

Regimen Infantum. Foetu ſtudiosè vel in *Balneo Aquæ dulc.* cum *Lacte*, vel *Vino calente*, mundato, lambendum datur vel *Butyrum recens non ſalitum* cum *Melle ſimplici* aut *roſato*, vel *Oleum Amygd. d.* cum *Sacch. penid.* aut *Syr. de Cichor.* cum *Rhabarb.* ut ejiciatur mucus ſtomachi & Meconium, aliàs Lac inquinantia. Poſt xxx. horas (vix prius) fugat *Coloſtrum Matris*, quod *laxativum* eſt, & ſordes primarum viarum abſtergit. Sit *Lac* Mulieris ſanæ; nulla autem ex odore, ſapore, colore Lactis petenda ſunt ſigna, niſi ſimul temperies & diſpoſitio Matris vel Nutricis probè fuerit examinata, atque ſana deprehenſa. Lactabit Nutrix annuo, ſi commodè poterit, ſpatio, idque utraque mammâ, & vitando candelas, aut feneſtras ad latera, aliàs luſcioſus evadit Infans. Ablactetur denique ſub incrementum Lunæ, tempore vicario intra magnos Mundi cardines. *Morborum cauſæ.* *Morbi*, quibus obnoxii ſunt *Infantes*, originem trahunt ex quatuor *Cauſis*, nempe *retentione Meconii, inhibita tranſpiratione inſenſibili, vitiis Lactis, & Erratis Pultis.* De his ordine dicendum.

Meconii noxæ. *Meconium* in Inteſtinis craſſis, & *Recrementa variegata* in Ventriculo & Inteſtinis tenuibus, alvum adſtrin-

adſtringunt, Lac corrumpunt, & ejus diſtributionem impediunt, *Tormina* & *Epilepſias* inferunt; adeoque partim vomitu, partim ſeceſſu expurganda veniunt. Præ cæteris recrementis malè audit *Meconium*, ſeu crudus caſeus à ſubſtantiâ nutritivâ ſeparatus, acore Stomachi infectus, à Bile colorem ex nigro virideſcentem trahens, & in cellulis Inteſtinorum ſub mora firmius coagulatus.

Tranſpiratio inſenſibilis ſummè neceſſaria eſt Infantibus, cùm copioſo ſuſtententur nutrimento. Impeditur autem præcipuè à cruſtâ viſcidâ illorum corpora obducente, à liquore nutritivo, in quo natârunt, ortâ. Hæc enim inhibet tranſpirabilia, adeo ut ſub poris Cutis ubique hærentia, cum ſint naturæ ſalinæ, acrimoniam facilè contrahant acido ſalſam, unde *cutanei Affectus* efflorescunt, nutrimentum partium corrumpitur, & harum fermentum nativum deſtruitur, inprimis ſi concurrant digeſtionis primæ, aut Lactis vitia. Si hæc enim abſint vitia, temperata magis & pinguia ſunt retenta, quæ putrefacta ſuperveniente Alcali, in animalcula pedetentim emergentia degenerant. *Tranſpiratio impedita.*

Lactis Vitia ſunt varia, 1. *Quando alienum eſt*, unde vitia tam materialia, quàm moralia in Infantibus oriuntur. Cùm enim in omni Muliere ſpecialis ſit fermenti ſtomachalis differentia & idioſyncraſia, Lac Mulieris alienæ in Stomacho Infantuli, lacte ſuæ Matris aſſueti, alterationem infert, digeſtionem turbat, & diſtributam craſin Sanguinis, exindeque fermentum vitale & animi mores immutat. Accedit quòd Matrum opiparè viventium Lac nutritivum ſit, illud autem Nutricum paupercularum, & quibuſcunque eduliis avidè veſcentium cacochymicum exiſtat. 2. *Quando morboſum eſt*, notum enim, *Lithiaſin*, *Scorbutum*, *Luem veneream*, & *Lactis vitia. Quando eſt alienum. Morboſum.*

& quæcunque Semina morboſa ex Nutrice laborante in Infantem derivari. 3. *Quando etiam nimis nutritivum, pingue & butyroſum* eſt, inprimis in principio; Infans enim tenui nutrimento in Utero aſſuetus, *Lac ſpiſſius & magis coctum* digerere nequit, unde *coagulatur Lac* in Stomacho, & *cruditati acidæ* promptiſſimam ſuggerit occaſionem. Commodè itaque Natura *Coloſtrum* ſuppeditavit, quod ſeroſitate ſuâ ſalinâ Stomachum, Inteſtina & Vias urinarias abſtergit, & ſimul primis quatuor diebus tenuitate ſuâ nimium negotii Stomacho faceſſit, donec Lacti ſucceſſivè pingueſcenti adſueſcat; propinent ergo Matres, ſi aliàs incolumes extiterint, ſuis Infantibus *Coloſtrum*. 4. *Quando ſuperfluè ingeritur*, ad quemcunque ejulatum Mammas admovendo, & priori Lacti adhuc crudo ſubacido nondum concocto recens affundendo, unde grumeſcit, & pylorus irritatus aut vomitum excitat, aut pertinaciter ſe ſtringit: & hinc in Stomacho retenta in liquamen putridum, nidoroſum, virideſcens degenerat. 5. *Quando depravatur per malam Nutricis diætam*, idque 1. per aſſumpta acida, quæ Lacti veſtigia ſua, utut abſcondita, relinquunt, unde Tormina originem habent. Hinc gravidæ acida ingerentes Fœtum nanciſcuntur epilepticum. *Vinum* itaque non ſemper prodeſt; quin & *Caſeus*, *Cereviſia* non ritè fermentata, *Fructus horæi*, *Muſtum*, *Pruna*, aliaque facilè aceſcentia, licèt Nutrici innoxia, Fœtui Tormina & Diarrhœas torminoſas excitant. 2. Per Affectuum exorbitantiam, Terrorem, Iracundiam, Lac inſpiſſantem, & Epilepſiam promptiſſimè in Fœtu producentem. 3. Per fermentationem menſtrualem, item fœcundum coitum, horridam impreſſionem Lacti inſinuantem, & Stomachum Tenelli adeo lædentem, ut coagulum Lactis,

Pingue nimis.

Superfluum

Depravatum.

Lactis, Caſeum nempe, per totam vitam abhorreat.

Errata Pultis. 1. Quando paratur *Puls* ex Farinâ crudâ cum Aquâ vel Lacte ſubactâ; unde fit Pulmentum craſſum viſcidum aceſcens, & Lac Matris butyroſum coagulans. 2. Quando Mulieres cacochymicæ pultem ſalivâ propriâ imbuunt, & poſtea Ori Infantis intrudunt; Salivæ enim talis eſt vis fermentativa, ut promptiſſimè quoſcunque Morbos propaget. *Vitia Pultis.*

Patet itaque in genere, *Cauſam proximam* Morborum Infantum eſſe *acidum vitioſum* in primis viis peccans. *Lac* enim & *Puls farinacea*, quibus veſcuntur, citiſſimè aceſcunt, & licèt Mater ab acidis abſtineat, ſatis tamen eſt acidi in *Pane* & *Cereviſia* ac *Vino*, quibus neceſſariò aut plerunque pro ordinario poto Lactantes utuntur, quod, utut per ſe innocuum, datâ occaſione ſe exſerit, & Infantem lædit. Verum eſt quidem, *Lac* alias etiam larvas induere, quatenus nunc in Stomacho, nunc in Inteſtinis à Bile & Succo pancreatico diverſimodè alteratur, utut frequentiſſimum ejus vitium ſit coagulum acidum. *Cauſa morborum Infantilium proxima.*

Hoc *acidum* membranas Inteſtinorum lædens & lancinans, *Tormina*, quæ ſubinde prodromi ſunt *Epilepſiæ*, excitat, unde ejulatus, & excrementa alvi acidum ſpirantia & viridia, ex acido nempe cum Bile permiſto. Subinde excrementa ſunt tantùm grumoſa, ſeu caſeoſa materia Lactis ab acido coagulati; ſubinde virorem non contrahunt, donec extra corpus aliquamdiu aſſervata fuerint, partim quia acidum in corpore in Bilem non ſufficienter egit, propter Lac continuò affluens & acidum temperans, partim quia finis efferveſcentiæ & præcipitatio (unde viror) nondum facta eſt, donec aër externus accedat. Grumi Lactis viſcidi Pylorum obſtruentes *Apepſiam*, & eundem irritando *Vomitus* ſalubres, *Acidi noxa.*

ſalubres, licèt debilitantes, inducunt. Sin verò ſine Vomitu in Stomacho hæreant, inſtar paſtæ aceſcunt, *Flatus* producunt, & ex horum impetu *difficilem Reſpirationem, Inquietudines, Anxietates præcordiorum, Contractionem pectoris*, imò interdum *Tuſſes, Incubum, Spaſmos, Epilepſiam.* Ex hoc fonte deducendæ ſunt *Inflationes Hypochondriorum*, non ſecus ac *Flatus*, & *Symptomata hypochondriaca* ex acido viſcido, vitio digeſtionis primæ, oriuntur. Si hoc *viſcidum* acidum circa ſuperius Stomachi orificium ſtabuletur, per conſenſum Diaphragma irritat, unde oritur *Singultus*, ſubinde pertinax. Si in cavo Stomachi fluctuet, orificium ejus ſuperius, & ſub inſpiratione Diaphragma irritans halitibus acrioribus, *Tuſſim* infert *ſtomachalem, humidam*, ſubinde non ceſſantem, niſi ſuperveniente vomitu. Rara eſt Infantum *Tuſſis ſicca*, niſi interdum in inclementia aëris. *Aſthmata* etiam Infantum ex Ventriculi cruditatibus oriuntur; ut & *Tuſſis, Dentitionem laborioſam ſequens*, ratione nempe Salivæ copioſioris in Stomachum defluentis, & digeſtionem primam onerantis. Si cruditates Stomachi blandiores ſint & dulciores, in *Lumbricos* abeunt. *Semina* enim *Inſectorum*, in Farina & Lacte incluſa, ſub debiliori Stomachi digeſtione non ritè ſubacta, concurrente blando loci tepore vivos emittunt Fœtus. Accedit temperata Bilis acrimonia, aliàs ſuccos à putredine defendens, in Infantibus deficiens. Mucus hic acidus viſcidus loco nutrimenti diſtributus, Inteſtina incruſtando, aut oſcula & ductus Lacteorum obſtruendo, aut Glandulas Meſenterii infarciendo, *Abdominis Tumorem* & *Atrophiam*, ex denegato nutrimenti tranſitu, infert, utplurimum cum alvo laxiori. Si in Maſſam ſanguineam diſtribuatur, *Febres lentas* veſperi exacerbantes, *quotidianam* frequenter, & Lym-

Flatus.

Aſthmata.

Lumbrici.

Atrophia.

Lympham vitiando *Tumores glandularum*, & *Affectus Catarrhales* inducit. Lympha hoc pacto viſcidior & acida exiſtens, non ſolùm Tumores glandularum ratione conſiſtentiæ, ſed & ratione acredinis *Pruritum*, hinc *Puſtulas, Favos, Tineam, Cruſtam lacteam* & *Furunculos*, in corpore infert; inprimis circa Caput & Collum, ubi copioſæ ſitæ ſunt Glandulæ; accedente interim ipſo partium nutrimento, non ritè aſſimilabili, ſed volatili acore prædito. Hæ *defædationes*, inprimis *Capitis*, ſi materia acrior & tenuior ſit, in *Ulcuſcula ſanioſa* degenerant; ſin verò viſcida & minus acris ſit, in *Cruſtas* abeunt craſſiores, & ſemper ferè his Affectibus externis, *Glandularum Capitis, Colli* & *Parotidum Tumores* junguntur; ſi inſequantur aut recidivam, aut pejorem Affectum denunciant. *Cruſtæ lacteæ* quoad faciem externam ſimiles ſunt *Variolæ* & *Morbilli*, quorum cauſa eſt corruptum Lac, & acor viſcidus tam in Utero, quàm extra Uterum Infantem inquinans; qui commota occaſionaliter Maſsâ ſanguin. ſucceſſivè quaſi coagulando efferveſcentias excitat febriles, donec ſuccus inquinatus per vaſa capillaria beneficio Glandularum miliarium excernatur, in Puſtulas coacervetur, ubi ulterius efferveſcendo in pus abit, quod in cruſtam ſquamoſam deſinit. *Pavor Infantum in ſomno* oritur ab acido hoſtili, nervos tenellos & ſubtiliores facilè irritante, adeo ut ex horum momentaneo uſu totius corporis inſequatur concuſſio. Unde hic *Pavor Epilepſiæ* prodromus eſt, & quo propinquiores ſunt partes fonti acido, in Stomacho, Inteſtinis & Glandulis Meſenterii ſtabulanti, eo citius Convulſionibus epilepticis corripiuntur; hinc ramificationes paris vagi & intercoſtalis prius afficiuntur, atque *Tormina* Abdominis ſuperveniunt; donec repetita talia Pathemata in partibus internis, reliquum

Puſtulæ. Favi.

Variolæ ac Morbilli.

Pavores in ſomno.

reliquum ſyſtema nervoſum in partibus etiam externis, mediante ſpirituum motu exploſivo, afficiendo *Epilepſiam univerſalem* producant. Ulcera autem acidum ad extra derivantia epilepticos Infantes liberare ſolent. *Febres Infantum acutæ* oriuntur ex corruptione Lactis internâ, aut obſtructione pororum Cutis externa. Nam præter cruditatem acidam lactis & pultis, datur etiam nidoroſa cum flavis excretis, non à Bile tingente, ſed à multiplici Lactis corruptione colorem nactis. Hæc autem cruditas Maſſam ſanguineam alterat eo citius, quo minùs tranſpirant Infantes propter neglectum Balneorum; item Linteaminum & aëris debitè calidi uſum.

Epilepſia.

Febres acutæ

Curatio.

Curatio. Quoad quatuor *Univerſales* morborum *Fontes*: 1. *Meconium* expurgat *Coloſtrum*, vel hujus defectu tantillum *Mel roſ.* item *Pulp. Paſſul.* cum ana *Syr. Roſarum ſolut. ſimpl.* vel *de Cichor. cum Rhabarb.* additis *Coral. & Ocul. Canc.* 2. *Tranſpirationem* promovent *Balnea Aquæ dulcis*, addito *Sapone*, & ſubinde *Lixivio communi*, quod beneficio ſui alcali etiam Affectus cutaneos præcavet. Iteretur *Balneatio*, aliàs flavi evadunt coloris, item Febribus, & Affectibus cutaneis obnoxii redduntur. 3. Emendentur *Lactis vitia*, de quibus ſupra. 4. *In pulte paranda*, loco *Farinæ*, ſumatur *Panis ſimilagineus exſicc.* probè tritus cum *Lacte* vel *Aqua*, addito *Vitello Ovi* & *Sem. Aniſ.* Verùm non nimiâ quantitate ingeratur. Ratione *Succi acidi*, *viſcidi*, *pituitoſi*, *ſeroſi*, &c. hactenus geniti, mox à nativitate propinetur *Spiritus Sal. armon. aniſat.* & *caryophyllat.* item *Liq. CC. ſuccin.* in *Lacte nutricis*, vel *Aquâ*, vel *Syrup. Menth.* aut *Fænic.* ad *guttulam* tantùm *unicam*, vel *duas*. Nec inde quidquam metuatur, licèt mirè mutentur Infantes ſub hujus uſu, mox enim ad ſe redeunt. Accedunt alia *aromatica vel oleoſa*;

inprimis

inprimis *Sem. Aniſ. à* ℈i. *ad* ʒß. hinc *Caſtor. Myrrh. Eſſent. Myrrh.* cum *Spir. Sal. armon. parat. Elix. propr. ſ. acido*; item *Theriac. vel Mithrid. ad gr.* 1. *vel* 2. Hiſce *acida corrigentibus* addantur *fixa acidum* abſorbentia, viz. *Oculi Canc. Margarit. Coral. r.* CC. *ſ. igne, Ebur. Lap. Bez. Unicornu, Dens Hippopot.* & his jungatur parca doſis *Salis vol.* CC. vel *Sal. vol. Cran. human.* potius *Eboris*. Temperatus ſic & reſolutus Succus acidus viſcidus foràs eliminetur per *Clyſmata* ex *decoct. Folior. Alth. Malv. Violariæ, Meliſs. Puleg. Flor. verbaſc. Til. Melilot. Borrag. Chamom.* acuata *ſale Tartar.* & in Affectibus doloroſis ex *Lacte* cum *Terebinth.* & *Vitel. Ovi*; interdum neceſſaria ſunt laxativa ex *Syrupo de Mann. laxat.* aut *de Cich. C. Rhab.* vel *Pill.* tribus aut quatuor *Muſcerdæ*; item ex *Jalap. pulv. gr.* 3. vel 4. cum triplo *pulv.* CC. *præp.* Purgatio Infantis mediante Nutrice incerta eſt. *Scammonium* nimis acre eſt. Si *vomitus* poſtuletur, ſufficit *Pulv. Rad. Ireos fl. ad. grana aliquot*; vel *gut.* 8. aut 10. *Syrup. emet. Angeli Salæ in Aq. Menthæ*, Vel *Trochiſcus unus hermeticus pulveriſatus* cum *Infuſo Fol. Thée.*

℞. CC. *ſ. igne* ʒß. *Sal. Card. b. gr.* xv. M. *pro duabus doſibus exhibendis, blandè ſudorem expectando.*

℞. *Ocul. Cancr. præp.* ʒß. CC. *ſ. igne Coral. r. an.* ℈i. *Sal. Card. b. gr.* xii. *Thur.* gr. x. *Ol. deſt. Aniſ.* gutt. vi. *Miſc. F. pulv. in Lacte, Pulte, vel alio vehiculo propinand. Loco Salis Card. b. addi poſſet Sal. vol.* CC. vel *Ebor.*

℞. *Decoct. fl. Chamom.* ℔. ß. *Mell. rutac.* ℥ß. *Salis Tartar.* ℈i. *Ol. deſt. Aniſ.* gutt. iv. *f. Enema.*

Quoad *Morbos Infantum in ſpecie, Tormina* cum *flatibus*, aut *excretis viridiuſculis*, levantur per *Pulverem compoſitum ſupra præſcriptum*, augmentando doſin *Ol. Aniſi*, addendo *Caſtor. Theriac.* aut *Mithrid.* *Infantum Tormina.*

& his irritis *Spiritum* aut *Sal. vol.* C. C. Egregium eſt *Aurum fulmin. ad.* gr. i. *vel* ii. ad *Tormina*, & hinc *Epilepſiam* amovenda. Propinentur hæc in *Lacte*, vel *Aquâ fl. Til.* aut *Ceraſ. nig.* Interea alvus ſervetur aperta, per *Clyſmata* ex *Lacte* & *Terebinth.* ſi excreta ſint tenuia, liquida, plus minus flava & podicem excoriantia; ſi verò viſcida ſint, ex *Decocto Chamom.* cum *Sale Tartar.* Accedunt *Inunctiones* ſcrobiculi Cordis & Umbilici, inſtituendæ cum *Oleis deſt. Carvi, Cumin. Fœnic. Aniſ. Chamom. Cort. Aurant.* & *Ol. Chamom. vulgari*, vel *Ol. Nuciſt. expr.* pro corpore; ſi tenacior ſit mucus & ſimul inflentur Hypochondria, conveniunt *Unguenta* ex *Gummi ammon.* in *Aceto ſolut.* cum *Terebinth. Sevo hircin.* & *Butyro non ſalito.*

Vomitus. In *Vomitu* conducunt *Pul. Nuc. moſch. Coral.* & *Caryoph.* in *Aq. Cinnamom. cydoniatâ*, cum *Sale Abſynth.* vel *Tartaro vitr.* Nec non *Theriaca internè & externè*; ablactatis convenit *Decoctum Radic. Tormentill. Caryophillatæ*, & *Maſtiche ad* ℈ii. *in Vino.* Externè *fruſtulum Panis Vino Malvatico ebrium*; vel *Ol. deſt. Macis, exceptum Oleo Nuc. Moſch. expr.* regioni Stomachi imponatur. Obſervandum autem Vomitum linquendum eſſe, donec mucus & latex vitioſus evacuatus fuerint; inprimis ſi ſtertor anhelando audiatur.

Tuſſis & Aſthma. In *Tuſſi ſtomachali, difficili Reſpiratione* & *Aſthmate* præmittatur *Vomitus*, hinc propinetur *Syr. de Nicot.* vel *Syr. de Eryſ.* cum *Aq. Hyſſ.* & *Menth.* vel potius *Succus per deliquium* ex *Raphano excavato* & *Saccharo* repleto. In *Tuſſi pectorali* à lymphâ acriori vel aëre, optimum eſt *Sperma Ceti* in *Juſculo calido ſolut.* vel cum *Pulvere diaphoretici jovialis, Corallor. rubr. ppt. Radicis Liquir.* & *Sacchari cand. rubr. ſuff. quant.* in *Pulverem* coactum, atque ſæpius lambendum oblatum,

oblatum. item *Spir. Sal armon.* præcipue ubi dentitio Tuſſim excitat. In *Affectibus catarrhalibus*, & hinc *Tuſſi ſicca*, omnibus præferatur *Liquor* CC. *ſuccin.* ſubinde ad guttam unam vel alteram datus; cui tamen *Spiritus bezoard. Buſſii*, tanquam longè gratior ſubſtitui poteſt. Interim externè inungantur plantæ pedum cum *Pinguedine Lucii piſcis.*

In *Singultu* conducit *Vomitus*, hinc *Pulv.* ex CC. *uſt.* & *Coral. præp.* cum *Ol. deſt. Aniſ.* aut *Caryoph.* nec omittenda *Theriaca*, *Aniſum*, *Caſtoreum.* *Singultus.*

Vermes proliciunt *Clyſmata* ex *Lacte* & *Saccharo*; internè necant *Decoctum Mercur. vivi in Aq. Aſpar.* vel *Graminis*; item *Mercur. dulc.* hinc CC. *ſine igne. Myrrha*, *Sal vol.* CC. *Liq.* CC. *ſuccinatus.* Externè applicetur *Aloë hepat.* cum *felle Tauri*, ſuperimpoſitâ Veſicâ bubulâ. *Vermes.*

In *Atrophiâ* conveniunt *Salia volatilia* obſtructos meatus reſerantia; poſt ablactationem dantur *Liqu. Terr. fol. Tart. Tinctura Vitrioli Mart. tartariſata*, & *Tartarus vitriolatus Tackenii. Externè* illinatur *Unguentum* ex *Gum. ammon.* ſupra laudatum, vel *Ung. martiat. cum Ung. Alth. comp.* & *Ol. Philoſophorum.* *Atrophia.*

In *Affectibus cutaneis* conveniunt internè *Sal. vol. Viper. Pulv. Viper Liquor.* CC. *ſuccin. Tinctur. Antim.* Externè vitentur *Mercurialia*, quia ſubinde ad Epilepſiam diſponunt; item *Decocta* vel *Unguenta* ex *Nicotiana*, quia Vomitus & ſeceſſus cum Lipothymiis ſubinde excitant. Præferantur itaque *Linimenta ſaturnina* & *ſulphurea* cum *Sale Tart. v.g. Flores Sulph.* excepti *Unguento de Ceruſ.* vel *diapomphol.* cum ſ.q. *Olei Nicot.* vulgaris; item *Unguentum Panarol.* ex *Sulphure*, *Axung. porcin.* & *Succo Limon.* In ſpecie ſi *Ulcera* ſint *manantia*, abſtergantur Linteis *Aquâ Sperm. Ran.* impregnatis, & inſperga- *Affectus cutanei.*

tur *Pulv. Cret. Lact. Lun. Myrrh.* cum tantillo *Sal. Tartar.* vel, quod melius, *Pulv. præcipitatus ex Vitriolo Martis* ſoluto cum *Sale Tartar.* probè ablutus & exſiccatus. Si *Ulcera* ſint cruſtoſa, illinatur *Oleum Tart. per deliq.* cum *Oleo Amygd. d. expr.* Si *Tinea* ſit cruſtoſa, cum copioſis pediculis dicto *Linimento* addatur *Ol. deſt. Spic.* vel loco horum ſufficit *Lixivium* non nimis acre Spongiâ admotum.

Variolæ & Morbilli. In *Variolis* & *Morbillis*, pro earum expulſione, convenit *Emulſ.* ex *Semin.* expulſivis, cum *Aq. fl. Samb.* & *Scabioſ.* add. pauca *Myrrha.* Nunquam negligatur *Myrrha.* Egregia eſt *Eſſentia* ex *Caſtor.* & *Asâ fœtid.* cum *Tinct. Tart. comp.* hinc *Succus Stercor. ovilli* in *Morbillis*, & *caprilli* in *Variolis.* Poſt eruptionem, ut promptè matureſcant, exhibe *Bezoard. miner.* vel *Pulverem bezoard. Senn. Pulverem Pannon. rubr. Antimon. diaph. Pulverem Viper. Corn. Cerv. vel Ebur phil. ppt. Ocul. Canc.* cum *Myrrhâ*; externè præcavetur eroſio tangendo puſtulas ſpongiâ *Lixivio ſal. Tart.* ebriâ. Si gravior malignitas epilepticos inſultus inferat, convenit *Liq.* CC. *ſuccin.* & *Sal. vol.* C. C. atque in robuſtioribus *Sal. Artemiſ.* Nutrix interea quotidie utatur in potu *Gelatinâ* CC. ut *Lac* quaſi medicamentum reddatur.

Epilepſia. In *Epilepſia* conveniunt *abſorbentia fixa*; ſed ferè infallibilis eſt *Liq.* CC. *ſuccin.* Egregius eſt *Pulvis flavus* tempore verno è *Julis Coryli* collectus; *Granum unum* vel *alterum Ambræ gryſ.* cum *Bezoard. min.* & *Cinnabaris Antimon. rectif. an. granis tribus*, *Arcani dupl. gr.* j. & *Sacchari roſat. gr.* iv. pro doſi, bis quotidie repetendâ; ubi quatuor doſibus *granum unum Theriacæ cœleſtis* permiſcere poſſumus, item *Sulphur ex ſcoriis Reguli Antim.* ultima vice præcipitatum, quod forſan Vomitum ciebit, & inſequente blando ſomno curabit.

In *Febre intermittente*, quæ tamen rariſſima eſt, præmiſſo Vomitu, prodeſt *Spir. Sal. armon. Sal. Abſinth. Liq.* CC. *ſuccin. Elixir. propr. ſin. acido, Eſſentia Cortic. Peruv. cum Tincturâ Antimon. &c.* In *continuâ lentâ & catarrhali*, præmiſſo *Clyſmate*, convenit *Spir. Sal. armon. ſimp.* vel *aniſat.* item *Tinct. Myrrh.* In *continua ardente*, etiam rariſſima, præmiſſo *vomitorio* vel *laxante*, convenit *Antim. diaph.* CC. *ſ. igne, Nitr. antim. Arcan. dupl. Mynſicht. Pulvis bezoard. Senn. Pulvis Viperar.* Si malignitas adſit, uſurpentur *Emulſiones* in Variolis laudatæ, interdum etiam *Theriaca & Mithridatium.* *Febris intermittens, aliæve.*

Cum *Ablactati* propter voracitatem ſuccos etiam crudos in corpore coacervent, eadem de illis monenda ſunt.

EPITOMES COLLEGII PRACTICI

LIBER V.

De Chirurgia Medica.

SECT. I.

De Luxationibus.

Chirurgia. CHirurgia Medica conſiſtit in legitima inventione remediorum; *manualis* verò verſatur circa ipſas *Operationes Chirurgicas*, quæ nos non tangunt. Partes hic tractandæ ſunt vel *duriores*, quibus unctuoſa nocent & amariuſcula amica ſunt; vel *molliores*, quarum quædam ſunt ſanguineæ, faciliores curatu, minùs irritabiles & doloroſæ, facilius reſtaurabiles ſi ſemel ablatæ ſunt, idque ferè ſine deformitate, fermento minùs acri obnoxiæ, & à medicamentis acrioribus non adeo irritabiles; quædam autem nerveæ contrariis qualitatibus præditæ.

Luxatio. Inter *Affectus partium duriorum* occurrit primò *Luxatio*, facilis & cognitu & curatu; quando nempe capita Oſſium ex ſitu naturali removentur. *Cauſa* eſt violentia *externa*, vel *interna*, quando nempe Oſſis cavitas repletur ab acido vitioſo Synoviam coagulante, ita ut Oſſis caput ex ſuo receptaculo trudatur, ut in Arthriticis & Iſchiadicis; vel quando ligamenta & funiculi ab humiditate ſeroſa ſalina

v. g.

v. g. ſcorbutica, relaxantur & flaccida fiunt, adeo ut Oſſa ex ſede ſuâ dilabi patiuntur.

Curatio. Si *Luxatio* ſit à *vi externa*, membro extenſo (muſculi enim in parte luxatâ contrahuntur) reponatur Os; & commodâ ligaturâ firmetur, cavendo ne nimis ſtricta ſit, alias comprimendo vaſa Inflammationem, aut Oedema inducet, vitando etiam *repellentia* & *adſtringentia*, Sanguinis & Lymphæ motum impedientia. Ratione autem *Inflammationis*, quæ ordinariò repoſitionem aut præcedit, aut ſequitur, propinentur *ſalia volatilia alcalia*, item *fixa*, fiat *Venæſectio averſoria*, & externè applicentur *Fomenta diſcutientia* ex *vegetabilibus aromaticis* in *Vino* aut alio *liquore* coctis. Si Inflammatio repoſitionem præcedat, nil tentandum, donec diſcuſſa fuerit. Si ſuperveniat *Tumor œdematoſus*, propinentur *ſudorifera*, & illinatur locus luxatus & tumidus *Oleo deſt. Tart.* & *Oſſium human.* vel potius *bubulorum* cum CC. *uſt.* vel *Calce viva* à fœtore rectificato. Ut pars repoſita firmetur, humectentur *lintea*, *faſciæ*, & ſubinde *Sacculi Vino decoctionis fl. Hyper. Chamom. Roriſmar. Lavend. Abſynth. Abrotoni*, *Artemiſ. Stœchad. Arab.* ſemper enim humida & calida ſervanda. Si fiat Luxatio à coagulo gypſeo, illinatur pars *Petroleo*, vel *Balſ. peruv.* cum *Vitello Ovi* ſoluto, addendo *Spir. Juniper.* & applicetur *Empl.* ex *Succin.* & *Gummi Elem.* cum *Cerâ & Reſinâ*, ita ut extremitates *Emplaſtri* tenacius non coëant, quia ſic Tumorem partibus luxatis ſupervenientem inhiberet, quod non ſemper conſultum eſt. In omni autem *Luxatione* caveantur *oleoſa mucilaginoſa*, poros oblinentia, fibras laxantia, & pruritum ſeu excoriationem inducentia. His enim omiſſis præſtaret partem, abſque religatione, *decoctis nervinis*, addito tantillo *Lixivii communis*, frequenter calidè fovere. Fugiantur etiam

etiam *Emplaſtra* & *Cataplaſm. adſtringentia*, quæ poros claudunt, & Inflammationem promovent, atque interea fibras minimè roborant; vera enim fibrarum roboratio fit per *aromatica fomenta*, vel *Empl. ex Succin. Balſ. peruv. Gummi Elemi*, &c.

Luxatio à coagulo gypſeo. Quando itaque *Luxatio* fit à *coagulo gypſeo*, probata ſunt internè *volatilia* ex *Tartaro* & *Nitro* per retortam tubulatam deſtillatis, item *Sal. armon. volat. Sal. Oſſium human.* Externè *Balſ. Peruv.* cum *Vitel. ovi* & *Sp. Vini*, *Spir. Lumbr. terr. per putrefact.* cum *Spir. Sal. armon. Oleum Tartari fœtidum* cum *Oleo Oſſ. hum.* aliquoties *deſtillat.* mixtum, *Empl. ſtypt. Croll.* cum *Oleo philoſ. malaxatum*, & omnia in *Malo iſchiadico* laudata. Si fiat *Luxatio à funiculis relaxatis*, uſurpentur crebrius ſudorem expectando *Saſſafrata*, *Spir. Sal. armon. oleoſus aromaticus*, & præ cæteris *Aurum diaphor. Poterii*. Externè conveniunt *Spirit.* & *Liq. Lumbric.* additis moderatè adſtringentibus; item *Empl. ſtypt. Crollii* cum *Petroleo* malaxatum, vel *Empl.* ex *Tacamah.* & *Caran.* cum *Ol. deſt. Succin.* articulo & tendinibus Articulum firmantibus, applicatum. Luxata *Maxilla* utraque facilè reponitur, altera quidem per alapam inflictam. Luxatio *Oſſis Coccygis*, *v. g.* in Partu difficili moleſtiſſima eſt. Luxatio *Oſſis Femoris* difficillima eſt curatu, quia ligamentum, quod os cum ſuo acetabulo jungit, ſemel luxatum vix reſtituitur: & ſi factum ſit, impoſſibile eſt claudicationem avertere.

SECT. II.

De Fracturis.

Fractura. FRactura *Oſſium* utplurimum à violentia externa ortum ducit, rarius autem à nimiis Artuum convulſionibus oriri obſervatur. Si os *ſecundum longitudinem*

gitudinem frangatur, *Fiſſura* dicitur, quæ in occulto latet, & tardius ſymptomata pergravia prodit. Si *per tranſverſum* frangatur, ſuperveniunt ingentes dolores partium membranoſarum, eo atrociores, ſi feſtuca Oſſis ſeparata partes cutaneas vel membraneas læſerit. Accedunt Tactus indicium, motus Oſſis per tranſverſum ceſſans, æqualis partis fractæ intumeſcentia, & ratione doloris ac tenſionis ſubinde Inflammationes ac Oedemata. Hæ autem Inflammationes ex fibrarum ſtrictura, ſanguinis & lymphæ motum impediente, in principio Fracturarum, non confundendæ ſunt cum Eryſipelate 4to aut 7mo die ſuperveniente, propter partes nerveas læſas, quarum nutrimentum, inprimis in corpore cacochymico, alterarum, acorem contrahens partes nerveas irritat, & hinc Febrem excitat, ubi ſubinde ſolet eſſe ſuſpicio feſtucarum ex Oſſe procedentium, & partes vicinas lædentium. Oſſa Senum arida, & Lue venereâ infectorum carioſa, facillimè franguntur. Interdum in *Fiſſura* nutrimentum Oſſis proximum elapſum, ſenſim ſecundum longitudinem Oſſis defluens, circa loca articulis vicina congeritur, & tandem in Abſceſſum tranſmutatur, quem in loco Abſceſſus impoſſibile eſt curare, quia fiſſura ad diſtans continuò fomitem ſuggerit. Judicioſè itaque expiſcanda eſt *Fiſſura occulta* perquirendo totum membrum læſum, an aliquæ rimulæ, vel inæqualitas, vel in profundo aſperitas, aut ſignum cariei percipi poſſit; inquiratur etiam an in caſu, vel motu, ſonus vel ſtrepitus, vel ſimilia fuerint audita in membro læſo. *Fracturæ tranſverſæ* ſine oſſis è loco remotione faciliùs curantur, quæ verò ſemotæ difficilius. Si *Os in fruſtula comminutum* fuerit, periculoſum eſt, propter Vulnus nunc ſenſibile, nunc occultum partes membranoſas lædens,

Earum differentiæ & accidentia.

Prognoſtica.

adeo ut Abſceſſus immineat. Ubi duo *Oſſa* junguntur, ſi *unum frangatur*, alterum loco fulcri eſt pro Oſſe fracto in ſitu retinendo, & membro formando: ſi *utrumq; frangatur*, majus eſt periculum. *Fractura circa Articulum* difficilior propter tendines, nervos circumpoſitos, & difficilem repoſitionem atque firmationem. Item *Fractura circa loca tendinoſa & fibroſa*, *v. g.* in *Talo*, periculoſa eſt; illa verò, quæ multis muſculis tegitur, minus habet periculi ratione ſymptomatum. *Fractura cum Vulnere & Contuſione* partium mollium, Inflammationes, Convulſiones, & interdum Gangrænam infert. Si *Os fractum ſit in fruſtula*, ſeparentur, citius ſi minora ſint & penitus disjuncta, tardius ſi majora & adhuc cum membranis hærentia. Os femoris vaſtiſſimis muſculis circumſeptum rarò conſolidatur, quin denuo elabatur, vel figuram vitioſam contrahat. Reliqua Oſſa utplurimum intra dies viginti quinque aut triginta conſolidantur; utut majora ſubinde ad quinquageſimum & ſexageſimum diem extendantur.

Curatio. *Curatio.* Oſſa fracta extendantur, extenſa coadaptentur in ſitum naturalem, & per faſcias vel ferulas firmentur, quo facto ipſa natura nutrimentum in ſpicula Oſſis fracti infundendo conglutinat; idque tardius in Senibus tabidis, &c. propter defectum nutrimenti; ſubinde in Gravidis non niſi poſt partum. Modus ferruminandi fit per Callum genitum ex alimento circa poros, propter rectum eorum ſitum vitiatum, ſtagnante, atque per foramina aperta tranſudante, & hinc in duritiem oſſibus ſimilem coagulato: adeo ut Chirurgi officium in ſolâ repoſitione & repoſiti firmatione conſiſtat.

Præſente Inflamatione. Interea tamen præcavenda ſunt ſymptomata, & ea admovenda, quæ balſamum naturalem Oſſium conſervant. Si adſit *Inflammatio*, curetur, priuſquam

Fractura

Fractura tangatur. Oſſi repoſito illinatur *Spir. Vini* cum tertia parte *Spir. Lumbr. terr.* Si adſit *Contuſio* partis, applicetur *Mel* cum *Spiritu Vini* probè temperatum. Illinatur etiam locus fractus *Oleo Hyper.* & *Lumbr. terr.* acuato *Ol. deſt. Terebinth.* & *Roriſm.* Hinc imponatur *Empl.* (ita ut extremitates leviter ſe contingant, & Intumeſcentiam ſupervenientem non inhibeant) *ex pulv. Rad. Barb. hirc. Extract. Ariſtol. rot. cum Sp. Vin. Succino, Reſina albâ, Terebinth. & Cerâ*, tempore uſus cum *Balſ. peruv.* vel *Ol. deſt. Succini* malaxandum. Hoc facto, ſi locus ſit tendinoſus, muſculis deſtitutus, crebriores circumvolvantur faſciæ, & adaptentur *ferulæ*; ſi verò multi circumſtent muſculi ſufficit *Emplaſt.* cum *ferulis*, ac fugienda ſunt *adſtringentia*. Interea Callum promovent *vulneraria interna*, viz. *Agrimon. Conſol. maj. Geran. Robert. Sabina*, quibus *Roſmar.* ſemper addatur; item *Lapis Oſteocol.* in *Vino vel Decocto Vinc. pervinc.* Poſt tres vel quatuor dies reſolvantur *Faſciæ*, & abluatur locus *Vino decoctionis nervinor.* & *vulnerariorum.* Si ex Fracturâ *Nervi contorti* ſint, atque ligamenta & tendines translocentur, poſt diem ſeptimum impone *Ceratum* ex *Rad. Sigil. Salom.* ℥iv. *Alchymil.* ℥i. *Fol. Plantag. m.* ii. *Inſtar Pultis coque; cui adde Ceræ albæ q. ſ. ut fiat Ceratum molle: Miſce cum Ol. Myrtil.* ℥ii. *Ol. Terebinth. Ung. Agrip. Dialth. an.* ℥iß. *Bol. armen.* ʒvi. *Sang. Dracon.* ʒiii. *Thur.* ʒi. M.

Contuſione.

Nervis contortis.

In *Fiſſurâ*, ſi Tumor ſit inſignis, mollis tamen & tractabilis, aperiatur ſcalpello, & *Abſceſſus* inſtar aperturæ cum *Vulnere* tractetur. *Recens Fiſſura* facilè curatur *Emplaſtro convenienti* ex *Rad. Symphyti, &c.* Si *Abſceſſus* ſponte obortus fuerit, factâ maturatione aperiatur, continuando apertionem ad locum *Fiſſuræ*, ut commodè *Caries* tollatur, inſpergendo

Fiſſura.

Abſceſſus.

Pulv.

Pulv. Euphorb. vel *Ol. deſt. Caryoph.* &c. Si ex *Fractura* lacerentur partes molles, & nihil de Oſſe abſceſſurum metuatur, jungenda ſunt labia Vulneris vel ſuturis vel glutine, & *Balſamo vulnerario* tractanda. Si fracti Oſſis extent *prominentiæ*, quæ vel dextrè reponi nequeunt, vel ab aëre cadaveriſatæ ſunt, neceſſe eſt, ut vel abradantur vel ſeparentur, vel Vulnus factum per digeſtivum diutius apertum ſervetur. Si jam ſeparatæ ſint, volſellâ extrahantur; ſi adhuc hæreant, naturæ committatur negotium. Si Os repoſitum *debitam figuram* non habeat, facilè corrigitur, ſi Callus non firmatus ſit; ſi verò jam firmatus eſt, ſine noxâ curari nequit. Si Os iterum frangatur, non frangitur in Callo, ſed circa Callum.

SECT. III.

De Vulneribus.

Vulnus. VUlnus eſt diviſio unitatis in parte molli, vel nerveâ vel ſanguineâ. Nunc eſt *ſimplex*; nunc *complicatum* cum contuſione & ſimil. Quoad *Prognoſin* Vulnus eſt lethale, quod gravius lædit partem ad vitam neceſſariam, vel vaſa interna majora; quod Cerebrum, non ſuperficialiter, lædit; quod Diaphragma & partes nerveas ad Convulſiones irritat.

Prognoſis.

Curatio. *Curatio.* Natura ſola balſamo ſuo nutritivo partes ſeparatas unire poteſt; *Balſamus* hic naturalis eſt humor gelatinoſus tenuis, imprægnatus Sale vol. oleoſo temperato, inveſtitus ſubſtantiâ pinguiuſculâ.

Balſami naturalis conſervatio. Chirurgi officium eſt hunc *balſamum conſervare*, ejuſque corruptionem impedire & emendare; idque & *internè* per *vulneraria Sale vol.* prædita, v. g. *Myrrh. Viper. antimonialia* &c. præmiſſis aut *purgantibus mediocribus*, aut *ſudoriferis ſalinis volatilibus blandis*; & *externè*

externè aëris impreſſionem avertendo, ab aëre enim fit alteratio Sanguinis & Succi naturalis, unde *acorem* contrahit, qui omnium in Vulnere ſymptomatum author eſt, & intenſius in nerveis, quàm in ſanguineis partibus prævalet: fermentando enim *Calorem* & *Ruborem*, ſtagnando *Inflammationem* & *Tumorem*, rodendo *Ulcus* generat; & cum Sale vol. concurrens *Pus* conſtituit. Variat dicta aciditas, 1. Ratione *cauſæ lædentis* v. g. in *Morſu animalium*, & ſimplici *Vulnere*. 2. Ratione *ſectionis*, vel *punctionis*, vel *contuſionis*. 3. Ratione *aëris* in diverſis climatibus, item plus vel minus radiis ſolaribus imprægnati, qui deteriora reddit Ulcera. 4. Ratione *ſucci nutritii* vel *ſanguinis affluentis*, *v. g.* à *Lue venerea*, *cruditate cachecticâ*, aut *Menſibus ſuppreſſis*, inquinati, unde acor multo pejor redditur.

Remedia antacida.

Remedia itaque *externa*, acidum corrigentia, balſamum naturalem conſervantia, ejuſque corruptionem ſiſtentia, ſunt *Balſ. peruv. Ol. Hyper. Ol. Terebinth. Balſ. Sulph.* & ſimilia pauca. *Acria volatilia*, *detergentia* dicta, nocent balſamum colliquando, & fluxum doloroſum acrimoniâ ſuâ inferendo: nocent etiam *Olea expreſſa* ob unctuoſitatem & acidum, quod continent. Sola itaque *temperata alcalina oleoſa* conveniunt, in *Vulneribus nerveis* quidem paulo fortiora, propter acorem magis intenſum, & majorem ſordium copiam. Si nihil extranei in Vulnera tranſierit, & nulla facta ſit Contuſio, nec aliquid à parte ablatum, ſtatim conglutinentur labia Vulneris inſtillando *Balſamum vulnerarium* cum moderatè *adſtringentibus*, ſine ullo puris proventu. Sed ſi adſit Contuſio, ut in *Sclopetorum Vulneribus*, atque eximendum ſit quid heterogeneum; ſi ſtudio apertum ſervandum ſit Vulnus, ut in *Capitis Vulneribus*; ſi in *Ulcus* degenerare incipiat, prius *digeſtiva* applicanda

canda ſunt, quæ ſanguinem aut extravaſatum, aut corruptum in pus mutant; hinc *mundificantia* & tandem *ſarcotica* apponenda. *Digeſtiva* ſunt *Terebinthina ſoluta in Vitello Ov.* cui *Myrrha* vel *Balſ. peruv.* addend. ne putreſcat pars nervea; jungenda etiam ſunt *acidum abſorbentia*, ut *Ter. Vitriol. dulcis* remedia ex *Saturno*; item ex *Venere*. *Mundificantia* ſunt tantùm *digeſtiva acriora*.

Labia Vulnerum conjungenda. Interim labia Vulneris conjunget Chirurgus vel *ſuturis* vel *faſciis*, rebus heterogeneis prius extractis, exceptis Sanguinis grumis, qui relinquendi, ut balſamum nativum ab aëre defendant. Extrahuntur autem heterogenea, *v. g. Feſtucæ, Oſſium fruſtula, ſurculi Lignorum*, &c. vel per inſtrumenta appropriata, vel per medicamenta *vulneraria*, & *attrahentia* dicta; qualia ſunt *Pinguedo leporina, Vulpina ſicc. & in Vino macerata, Sabina, Vinca pervinca*, hinc *Emplaſt.* ex *Fermento, Melle, & Viſco querc. miſtura ex Ocul. Canc. Pingued. Lepor. & Succin. alb.* item *Emplaſtr. ex Cer. alb.* ℔i. *Colophon. Theriac. an.* ℥vi. *Liquefact. ſuper ign. add. Gum. ammon.* ʒi. *Bdell.* ʒii. *cum ſ. q. Axung. Lepor. & aprugn.*

Faſcia. Quoad *Faſcias*, in Vulneribus non adeo gravibus ſufficit *Faſcia* in duplum complicata, cujus medium membro læſo applicatur, in parte plagæ oppoſitâ circumvolvendo per crucem. Sed in gravioribus, ubi fibræ per tranſverſum diſſectæ ſunt, aut partes abſciſſæ & adhuc pendentes, neceſſaria eſt *ſutura*, in qua cavendum, ne nimis arctè adducantur labia Vulneris, quia nonnihil intumeſcerent, & ſic Balſamo ingreſſus, ac puri egreſſus non pateret. Cavendum autem heic, ne acu nervus lædatur. Fiunt etiam *Suturæ* mediante *glutine*, nempe *linteo* illito *Gum. Tragacanth. Gum. arab. Maſtich. Thur. Sarcocol. an.* ʒi. pulveriſ. & cum *Album. Ovi* agitatis, donec in ſpumam & liquorem abeant. In

In *Vulneribus levioribus* punctim inciſis, item *ſinuoſis* & *fiſtuloſis*, optimè proſunt *Turundæ* ex *Lino contorto* & *linteo ſemiconvoluto*, baſi in quatuor lacinias diviſâ, ne fundum Vulneris nimis premant, inprimis ſi partes ſint nerveæ in vicinia. Hæ turundæ non nimis craſſæ, in apice teneræ, in medio nonnihil craſſiores, *Unguento* illitæ fundum Vulneris purificant, ita ut caro non citius in ſuperficie quàm in fundo accreſcat. Hiſce mediis curatum Vulnus *Cicatricem* relinquit, propter fibrarum coaleſcentium ſitum inæqualem, unde ſuccus nutritius coacervatur in cicatricem; inprimis ſi magis adſtringentia applicata fuerunt, hæc enim poros anguſtando fibras minus tractabiles reddunt. *Vulnera leviora.*

Hactenus de Remediis in genere. Succedit *ſpecialior* horum conſideratio. Ipſa Natura *conglutinat* Balſamo ſuo naturali, quem conſervant ſale ſuo alcalino *vulneraria*, addendo *acidum abſorbentia*, inprimis *ſaturnina*, & moderatè *adſtringentia*, quæ fibras & carnem, à tenui humore tranſudante laxatas, reſtituunt. Talia ſunt *Sanicula*, *Pyrola*, *Plantago*, *Hyperic. Scabioſa*, *Centaurium min. Vinca pervinc. Veronica*, *Ariſtol. Alchymilla*, *Succiſa*, *Virga aurea*, *Geranium Robert. Torment. Nicotian. Major. Sigil. Salom. fructus Momord. Symphyt. Gummi Tragac. Tacamah. Sarcoc. Sang. Drac. Olib. Bdell. Reſina Pini*, *Myrrha*, *Pix*, *Terebinth. Maſtiche*, *Hypociſt. Acac. vera*, *Aloe*, *Mumia*, *Lumbrici terr. Cerum. Aur. Mel*, CC. *uſt. Oſ. Sep. Oc. Canc. Uſnea Cran. hum. Telæ aran. Litharg. Saturnus calcin. Ceruſ. Minium*, *Succinum*, *Bol. armen. Lac Lun. Sulph. Calx viva lota*; *Olea Momord. Hyperic. Nuciſt. exp. Nicot. Lumbr. terr. Theriaca*, *Balſ. peruv. Balſ. Sulph. Balſamina*, *Unguentum de Beton. de Pomphol. de Nicot. de Ceruſ. de Tutia*, *de Minio Emplaſt. diaſulph. Ruland. Stiptic. Crol. de Gratia Dei*, &c. *Remedia vulneraria in ſpecie.*

Ex

Ex his fiunt *Potiones*, *Infuſa*, *Decocta traumatica*, *Eſſentiæ*, *Tincturæ*, *Extracta*, *Pulveres vulnerarii*, *Injectiones*, *Balſama*, *Unguenta*, *Emplaſtra*. Sed revera pauca ſimplicia ſunt optima, *v. g.* ſufficiunt ferè internè *Oculi Canc. Ebur ppt. Antimon. diaphoretic.* & in æſtu febrili *Nitrum antimoniat.* ſicut in læſione partium nervoſarum *Liquor* CC. *ſuccinatus.* Inter *Balſamos* ſimpliciores & ſelectiores ſunt *Balſ. Sulph. Peruv.* & *Tolut. Ol. expr. ex Sem. Hyper. cui proprii Flores infuſi ſunt*; *Cerumen Aur. cum Oleo Nucum Jugl. expr. coctum & inſpiſſ.* In Vulneribus Nerv. nulli poſthabendus *Liquor follic. Ulmi*, inprimis in Vulneribus Oculorum. Pro promptâ & tutâ ſanatione eluatur Vulnus *Spir. Vini*, hinc applicetur *Pulvis Aloes hepat.* cum *Goſſypio*, *Oleo Hyper.* imprægnato, & ſuperponatur *Empl. Rulandi.* Item

℞. *Benzoes* ℥i. *Aquæ vit.* ℥iß. *Maſtich.* ʒi. *Balſ. nig.* ℥ß. M. *f. Linimentum quod conſolidat & cicatrizat quæcunque Vulnera recentia ſimplicia.*

Vulnera Nervorum. *Vulnera partium nervoſarum* periculoſiſſima ſunt; inprimis ſi punctim lædatur nervus aut tendo, quo in caſu optimè inſtillatur Vulneri *miſtura* ex *Ol. deſt. Terebinth.* ℥i. *Spir. vin.* ʒi. *Camph.* ʒß. M. *Balſam. peruv.* cum *Ol. deſtil. Lavend.* Vel inungatur locus *Ung. dialth.* ℥iv. *Ol. Bacc. Laur. deſt.* ʒiß. *deſt. Succin.* ʒß. Imponatur etiam *Emplaſtrum* perquam calidè ex *Euphorb. opt.* ℈i. *Reſin. Terebinth.* ℥ß. *add. Cerâ paucâ* M. Si Nervus, Tendo, aut Ligamentum per tranſverſum lædatur, acuantur *Balſama vulneraria Oleo deſt. Terebinth. vel Salv. vel Succini.* Applicetur ſupra Vulnus *Pulvis Lumbr. terr.* cum *Terebinth.* & *Ol. Hyper.* Vel inſpergantur *Exuv. Serpent.* cum *Ocul. Canc. pulveriſ.* Interdum Suturæ tendinum benè ſuccedunt.

Cum contuſione. *Vulnera cum contuſione* ſunt omnium peſſima. Si *leviora*

leviora ſint, expectandum, donec contuſum per ſuppurationem ſeparetur. Si *graviora* ſint, & metus adſit Gangrænæ, mox ſcarificando & incidendo Sanguinis exitus promovendus, & quod reliquum eſt, ſub formâ puris, promovendum, addendo digeſtivis *Unguentum Ægyptiacum*. In principio ulteriorem Gangrænam præcavet *Ol. Cer.* vel *Philoſ.* ſuperimpoſito *Empl. de Cumin.* vel *Bacc. Laur.* Hiſce ſedata maximam partem Contuſione, præ reliquis remediis convenit illitus *Spir. Sal. armon.* cum *Calce vivâ deſtil.* Pertinent huc *Sclopetorum Vulnera*, in quibus præter internas *Potiones vulnerarias* egregium eſt *Nitrum*. Externè extrahantur Globi, hinc pro ſcopo ſuppurationis applicentur *Turundæ* cum *Balſam. Peræi*, ex *Oleo Lil.* in quo *Catelli* ebullierint, additis *Lumbricis terreſtr.* illinendo ſemper *Turundas Spir. Vini.* Poſt *ſuppurationem* applicetur *Mundificativum Vigierii*, viz. ℞. *Terebinth.* ℥v. *Ol. Roſ.* ℥i. *Mellis Roſ.* ℥iii. *Myrrh. Aloes*, *Maſtich. Ariſtol. rot. an.* ʒiß. *Farin. Hord.* ʒvi. *M.* In locis non nimis nervoſis commodè additur parum de *Mercurio præcip.* qui nimiam putredinem arcet. Si in principio empyreuma adſit, nil melius *Cremore Calcis vivæ* cum *Melle*. Si poſt malè ſolidatum Vulnus doleant Oſſa, *Oleum Terebinth.* extrinſecus illitum promovet & coitum Fiſſuræ, & Abſceſſus ſeparationem.

Vulnera maligna venenata, ex Globis venenatis, vel Morſu animalium, ſymptomata habent Gangrænam, Anguſtiam præcordiorum, Sudores glutinoſos, Syncopes, *&c.* Si *Vulnus ex morſu* profundum ſit, ſcarificandum eſt. In *Veſparum puncturis* ſufficit *Oleum Nucis moſch. expr.* & *Empl. de Ran. cum Merc.* In *Viperarum* & *Serpentum Morſu* etiam imponatur *Bufo vivus contuſus*, aut admoveatur *ferramentum candens* citra ambuſtionem. In *Canis rabidi Morſu* applice- *Vulnera maligna.*

tur *Empl. magnet. Angel. Sal. cum Pulv. Canc. fluv.* vel loco ſcarificato *Theriaca* cum *Cepâ* & *Capit. Allii.* Elicito ſic Veneno ſanetur Vulnus leni *digeſtivo, addito Ung. ægypt.* In *Vulnere à venenatis armis* applicetur idem *Empl magnet. vel Empl. ex Cepis, Theriaca, Sterc. capr. & Ol. Nucis Moſch. expr.* His ſubjiciuntur internè *Acet. deſt.* cum *Theriac.* aut *Diaſcord. Tinctura bezoard. Fixá antimonialia* cum *Nitro* parata.

Vulnerum Hæmorrhagia, Inter *Vulnerum Symptomata* occurrit primò *Hæmorrhagia*, ſi nempe lædantur vaſa majora. Internè vix aliquid convenit, niſi, ratione iracundiæ, ebrietatis, &c. forſan *nitrata*. Potius locum habent *externa*, viz. *Crepitus Lupi* probè exſiccatus & compreſſus, vel immerſus in ſolutione *Vitrioli Martis*, & dimid. *Alum.* in *decoct. adſtring. frigido*, impoſitis *Stupis cannabinis.* Si *Vulnera* ſunt profunda, immittatur *pulvis ex Lacte Lunæ, Lap. Hæmat. Bolo armen. & Cap. mort. Vitriol.* Conducit etiam Vulneri fortiter imprimere *Terram Vitriol. dulc. cum Ter. ſigil. & Album. Ovi* ſubactam; vel *Fulig. fornacum Albumine Ovi* ſubactam. Accedit *Uſnea Cran. human. Stercus aſinin. rec. cum Sanguine* effluente exſiccato miſtum, Linteum crebrius imprægnatum *Alum.* & *Sperm. Ran.* vel, quod fortiſſimum eſt, ℞. *Croc. Mart.* ℥i. *Terr. Vitriol. dul.* ℥ß. *Acet. deſt. Vini fortiſſ. an.* ℥i. His *Stupa* madefiat.

Inflammatio. *Inflammationem* ſiſtit *Aqua Calcis viv.* imprægnata *Saccharo Sat. & Camphorâ, Aqua deſt. Cancror. putrefact. vel Succus Cancror. contuſ.* In *Eryſipelate* illinatur *Spir. Vini cum Theriac.* & inſpergatur *pulvis* ex *Flor. Sambuci, Creta, Ceruſ.* &c. *Caro luxurians* oritur à fibris per ineptam curam laxatis; curaturque applicando *Alumen uſt.* vel *Crocum Metal.* vel *Ung ægypt.* inprimis *Aq. virides*, vel præ omnibus *Lapidem infernalem* applicando poſt exeſionem *Empl. cicatrizans.*

zans. Dolores, inprimis tenſivos in partibus nervoſis, qui ſpaſmos earundem præcedunt, ſiſtunt, præter interna blanda, externa *ex. gr. Ol. Lumbr. terr. cum Ol. deſt. Succin. & Laur. item Ung. dialth. cum Balſ. peruv. & Ol. deſt. Lavend. ſeu Spic.*

Fluxum Synoviæ & Atrophiam curat *Ung. fuſ. cum Würzii, Ung. ægypt. Aq. ex Canc. fluv. comp. Item ſeq.* ℞. *Pulv. Caſtor.* ℥i. *Pulv. Lap. calam. Oſſ. Sep. Mandib. Lucii piſc. an.* ℈ii. *Spod. Terr. ſigil. an.* ℥iß. M. & aſperge Vulneri. Si *Convulſiones ſuperveniant*, præter *ſuccinata & ſalia vol. ex Animalibus* internè uſurpata, Nervi læſi ratio habenda eſt, vel ejus puncturam curando, ut ſupra, vel eundem tranſverſim diſcindendo ut pars ſenſu privetur. Si ſuperveniant *Febres*, præcedere ſolet ſenſus ardoris in Vulnere. *Curatio* autem inſtituenda per *abſorbentia*, viz. *Ocul. Canc. in Aceto deſt. Antim. diaph. Magiſt. Coral. cum Succo Citri; Spir. Sal. armon.* cum debitis *vulnerariis*, & ratione Sitis *Nitrum antim.* & parum de *Spir. Vitrioli dulci.* *Synovia.*

In *Vulneribus pectoris* ſemper occurratur imminenti *Pleuritide* vel *Peripneumoniæ; vulnerariis* addantur *diuretica* propter occultum à Pectore ad Renes tranſitum; ſubinde applicentur *turundæ anſulatæ* ſub exſpiratione, ne ſuperveniat *Empyema*; notetur autem, Vulnera infra ſeptimam coſtam Diaphragma non penetrare, adeoque ad Abdomen pertinere. *Vulnera Pectoris.*

In *Vulneribus Capitis* alvus ſemper ſit aperta. Si *ſuperficialia* ſint, facilè curantur *Ol. Hyper.* & *Balſ. peruv.* ſuperimponendo *Empl. de Betonic.* cum *Tacamah. Balſ. peruv. malaxat.* Si Cranium lædatur, ſed non penitus perforetur, impediatur ejus Caries inſpergendo *Pulverem Rad. Irid. flor. Aloes*, & *Myrrhæ* imprægnatum *Spir. Vini* vel *Ol. Terebinth.* cavendo *unctuoſa.* Si Cranium penetretur, & lædantur Meninges, ſedetur Hæmorrhagia interna Pulvere *Aloes*, *Capitis.*

Thur. Boli armen. cum *Album. Ov. conquaſſ.* atque immittatur *linteola* impraegnata tantillo *Olei deſt. Terebinth.* Malè applicatur *Ol. Roſ.* ut & *Mel*, niſi membranæ putreſcere incipiant. Hæc de *Vulneribus cæſim* factis. In *Contuſionibus gravioribus ſine Vulnere*, ſi poſſit diſcuti, diſcutiatur Tumor; ſi non, aperiatur in principio, ne pus ex retentione acrius cranium lædat. Si ſint cum *Vulnere & Cranii læſione*, conſiderandum, an ſit *depreſſio Cranii* vel *cum Fractura* in Adultis, vel *ſine Fractura* in Infantibus, quorum oſſa cedunt; an verò *Fiſſura* ſit. Symptomata *Depreſſionis*, aut *Fiſſuræ*, ſunt Vomitus bilis, Vertigo, Sanguinis per os, nares aut aures effluxus, ſubitanea obmuteſcentia, & brevi ſuperveniens Delirium, Convulſiones, Paralyſis. Origo horum eſt Feſtuca, vel Sanies, vel Sanguis grumoſus, membranas lædens. In *Fiſſuris Cataplaſma* ex *Farinâ Fabarum*, Capiti raſo applicatum ſecundùm ductum *Fiſſuræ*, non exſiccatur; item ſi Æger mandibulas fortiter contineat, aut Nucleum Ceraſorum frangat, dolorem percipiet in loco fiſſo. In quo caſu neceſſe eſt perforare Cranium, ut Sanguini, Saniei, &c. pateat exitus.

SECT. IV.

De Ulceribus.

Ulcus. SOlutio *Unitatis* ab acredine corrodente in parte molli *Ulcus*, in dura *Caries* dicitur. Acre corrodens eſt *acidum*, quod alimentum partis in excrementum acre tranſmutat, & fibras carneas ſenſim abſumit. *Cauſa.* Oritur hoc acidum 1. Ab alimento partis proximo corrupto, ut in *Ambuſtis*, &c. 2. Ab aciditate Sanguinis & Lymphæ, ut in *ſcorbuticis* & *vene-*

& *venereis Ulceribus*; item poſt Inflammationem propter Sanguinem ſtagnantem aceſcentem. 3. Ab excremento aliquo Sanguini & Humoribus permixto, quod in partem determinatam defigitur, ut in *Ulceribus*, quæ aliis Morbis ſuperveniunt. Confirmant hoc acidum *Emplaſtra* ab Ulceribus detracta, acidum ſubtile ſpirantia, & dolor Ulceris corroſivus, qui non ab alcali cauſtico, quod mortificat, ſed ab acido procedit.

Pro vario aciditatis gradu alimentum variè corrumpitur, unde *Ulcus* aut *ſanioſum*, aut *verminuloſum* aut *cancroſum*, aut *phagedænicum*, aut *doloroſum*, aut *purulentum* eſſe ſolet. In *partibus nerveis* alimentum ſale vol. acri non impr ægnatur, & hinc faciliùs aceſcit, ipſo ſpiritu animali aut celerius diſtributo, aut faciliùs exhalante; unde harum Ulcera ſunt & frequentiora & difficiliora, quàm *partium ſanguinearum*. In *locis glandulofis* ipſa lympha acido ſubtili ſale impr ægnata, facilè Ulceris impreſſionem ſuſcipit, unde tale Ulcus contumaciſſimum eſt, doloroſum & ſæpè cancroſum. In *Ulceribus Articulorum* Os ſubjectum ab acore corroſum *Cariem* contrahit, quæ niſi corrigatur, Ulcera ſunt immedicabilia. Si Sanies ex alimento corrupto orta per interſtitia partium latius ſerpit, & partes molles cum ſtaminibus duris exedit, *Ulcera* infert *ſinuoſa* & *fiſtuloſa*, quorum canales in locis membranaceis quaſi in callum indurantur, inprimis horum orificia, ab acido vitioſo corrugante & indurante. Talia *Ulcera* ſolent eſſe graviora, ubi alimentum partis facilè acidi impreſſionem recipit, *v. g.* in *Scorbuticis Lue venereâ correptis*, *Hydropicis*, iis quibus Hæmorrhoides aut Menſes ſupprimuntur, item illis, qui Spirituum defectu laborant. In *Ulcere curato*, ſi tantillum acidi non ritè

Ulcus ſanioſum, &c.

fiſtuloſa.

correcti relinquatur, vel recidivat, vel per Sanguinis & Lymphæ motum aliorſum defertur. In omnibus Ulceribus adeſt *Cavitas* propter acorem exedentem; in ſanguineis *Pus*, in nerveis *Sanies*, vel ſaltem *Pus tenuius & acrius*. *Labia Ulceris* rarò ſicca ſunt, niſi aëri diu exponantur, aut exſiccantia intempeſtivè applicentur. Quodlibet *Ulcus* ſpontè & ſubitò ſiccum evadens, cum labiorum livore, Gangrænam aut mortem portendit.

Curatio per mundificantia,

Curatio conſiſtit in acidi mortificatione; carnem enim generat & foramen occludit ipſa natura. *Remedia* ſunt vel *acidum temperantia* per ſalſum vol. alcalinum, vel idem *abſorbentia*. Priora acidum deſtruendo alimenti corruptionem ſiſtunt, adeo ut Ulcus nitidum reddant, & *detergentia* ſeu *mundificantia* dicantur. Sunt hæc vel *temperata*, *digeſtiva* dicta, quæ ſanguineis ſaltem in principio conveniunt, & acidum temperando, ita ut moderatius cum alimento partis efferveſcat, pus laudabile & *ſuppurationem* promovent; vel ſunt *acriora*, in nerveis, *acerrima* verò in *putridis Ulceribus* laudata. Ulcere mundificato adjuvetur Natura in carnis generatione & conſolidatione, per *Balſama vulneraria*, quæ balſamum naturalem conſervant, & ſimul adſtrictoriâ vi carnis recentis laxitatem corrigunt, & quo magis adſtringunt, eo firmiorem cicatricem generant; adeo ut *Sarcotica* & *Epulotica* gradu tantùm differant. His Externis jungantur internæ *Potiones vulnerariæ*, remedia ex *Lignis ſudoriferis*, *antimonialia fixa*, *viperina*, & ſimilia alcali plus minus acri pollentia.

conſolidantia,

digeſtiva,

Remedia digeſtiva ſunt *Ol. Roſ. Butyr. rec. majal. Vitel. Ov. Gum. Elemi. Terebinth. Thus, Maſtich. Far. Tritic. Hord. Fœnum gr. &c. v. g.* ℞. *Tereb.* ℥i. *Vit. Ov. no.* 1. *Mel. Roſ.* ℥ß. *Ol. Hyper.* ʒi. *M.* Ubi pus genitum eſt, addantur *mundificantia*, & *acidum* vel *temperan-*

temperantia,

perantia vel *abſorbentia*, v. g. ℞. *Fol. Nicot. m.* ii. *Summit. Abſinth. Herb. Veron. an. m.* i. *Rad. Ariſtol. rot.* ℥i. *Bac. Junip.* ℥ß. *Alum. crud.* ʒi. *Coq. in ſ. q. Aq. Ferrariorum.* Colatura injiciatur in *Ulcus ſinuoſum* & *ſordidum.* Item: ℞. *Succ. Nicot. Plantag. Abſinth. Beton. Mel. roſ. colat. an.* ℥iv. ſubige probè lento igne, add. *Croci Mart. Mercur. præcip. Aloës. Myrrh. Fl. Sulph. an.* ʒi. cum *Balſ. Peruv. q. ſ. F. Ung. mundific. Ulceris.* Laudatur *Balſ. Sulph.* aut *terebinthinatus*, aut cum *Oleo Lini* vel *Nuc. jugland. expr.* paratus, item *Balſ. peruv.* habito tamen delectu, an pinguia conveniant; ſi non, ſufficit *Mel* cum *ſucco vulnerario.* Optimum *mundificativum* ſit ex *Vitello Ovi ad durit. cocto* cum *Melle* & *Vino*; addito in malignis *Mercur. præcip.* vel *Merc. vivo* à quo *ſpiritus Nitri* abſtractus fuit. Pro Ulceribus conſolidandis ℞. *Calc. viv. bis vel ter lotæ & parum exſic. q. v.* Miſce cum *Olei Lin. q. ſ.* & tingatur cum *Bolo armen.* vel *rubr.* ad carneum quaſi colorem. Internè uſurpetur crebrius *Merc. dulc.* cum *Extr. Helleb. nig.* item *antimonialia fixa*, *Tincturæ antimoniales*, *Corallia & Ocul. Canc.* cum *Aceto deſt. Myrrha, Crocus, Eſſentia, Spiritus*, & *Sal. vol. Viperarum*, & inprimis *Decocta Lignorum.*

Hæc in genere. In ſpecie *Ulcera cum Oſſium Carie juncta* non curantur niſi corrigatur *Caries*, cujus ſigna ſunt aſperitas in fundo Ulceris, nigredo & perforatio Oſſis, item ſi Ulcus optimè ſuppuratum & conſolidatum ſubitò recidivet, Sanies enim ex Oſſe plorans ſemper novum Ulcus generat; caro etiam Ulceri ſuperveniens flaccida eſt atque minùs dolens, & ipſa ſanies acrior exiſtit quàm in Ulcere rectè ſe habente. *Ulcerum Caries.* Pro *Carie* corrigendâ dilatentur Labia Ulceris vel ſcalpello, vel turundis intumeſcentibus ex *Medull. Samb. compreſſâ* vel *Rad. Gentian.* hinc imponatur *Spir. Vini probè rectif.* vel *Oleum deſt. Caryoph.* cum *Oleo*

deſt. Guaiac. vel inſperg. *Pulv. Euphorb.* & *Rad. Ireos.* Si hæc non ſufficiant, limâ vel ſcalpello rodatur Os donec punctula rubra appareant; vel ad Cariem funditus delendam tangatur Os ferro candente, poſtmodum applicentur prædicta, donec carioſum à ſano ſeceſſerit, & hinc conſolidetur Os *Spir. Vini* cum *Myrrh. & Aloe.* Si Os reperiatur carioſum in extremitatibus Fiſtularum, injiciatur ſolutio *Merc. dulc.* cum *Aq. Plantag.* Laudatur etiam ad Cariem *Ung. ægypt.* cum *Pulv. Terebinth. ad duritiem coctæ,* & *Ung. fuſc. Würzii.*

Callus & Fiſtula. Si *Ulceri profundo, cavo, ſinuoſo,* jungatur *Callus internus, Fiſtula* dicitur. Inquiratur an deſinant *Fiſtulæ* in partem nerveam, ubi fundus admodum doloroſus; an verò in ſanguineam, ubi fundus eſt mollis minus dolens & materia ſimilis puri laudabili; îtem ſi deſinant in vas ſanguifluum, ubi materia eſt obſcuri coloris inſtar fæcis propter ſanguinem, & ſi vas eroſum ſit, prodit ſanguis vel rubicundus vel obſcurus ratione vel venæ vel arteriæ. Exploretur mollities vel durities fundi ſpeculo vel ſtylo, vel, ſi ſinus ſint admodum tortuoſi, candelâ ſubtili ex *Cera & Terebinth.* *Curatio.* In *Curatione* ſi prius orificium calloſum ſit, amplietur per *Turundam* ex *Rad. Gentian.* addito pauco *Alum. uſto.* Hinc injiciatur *Merc. dulc.* ſolutus in *Aq. Calcis viv.* add. *Spir. Vini*; vel *Succus Nicotian.* cum *Spir. Vini* & *Pulv. exuv. Serpent.* vel *Merc. dulc.* ſolutus in *Succo Canc. fluv.* & *Nicotian.* Conducunt etiam *Turundæ* illitæ *Ung. fuſco Würzii* vel *Ung. ægypt.* cum *Balſ. Sulph. terebinth.* & *Camph.* vel *Unguento* ex *Aloe, Thure,* & *Asâ fœtida* tritis cum *Melle deſpumato* ad aliquam glutinoſitatem cocto. Si hæc non ſufficiant, ℞. *Ung. ægypt.* ℥ß. *Merc. præcip.* ʒi. *Lixiv.* ℥iv. *Aq. Roſ.* ℥ii. *Aq. Plantag.* ℥iv. *Coq. ad conſumpt. 3tiæ partis,* & *illinatur Fiſtulis.* Si hoc propter dolorem applicari nequeat, neceſſe eſt ape-

aperiatur, & *Callus* vel exedatur, vel pedetentim ſectione auferatur, quo facto tractetur tanquam *Ulcus ſimplex*.

Ulcera ſordida ac putrida curantur abluendo cum *Spir. Vini*, in quo ſoluta ſit *Theriaca*, vel *Decocto Calc. viv.* add. *Merc. dulc.* Hinc uſurpando *Ung. ægypt.* aut addendo *Unguentis Mercurium* poſt abſtractam *Aquam fortem* ſæpius *Spiritum Vini* abſtrahendo paratum. Laudat *Foreſtus* expreſſionem *Stercor. capr.* cum *Vino veteri*. *Ulcera inveterata* abluantur *Aq. Pomor. putrid. deſt.* in qua *Extract. Ariſtol. rot.* cum *Sp. Vin.* factum, vel *Merc. dulcis* ſolvatur, addito in ardoris caſu *Sacchara Saturni*. *Ulcera Phagedænica cancroſa* cautè tractanda ſunt. Conducunt *Saturnina*, v. g. *Linimenta* ex *Saturno* cum *Succo Solan.* & *Geran. robert.* in mortario plumbeo mixtis, inſperſo prius *pulvere Bufon. calcinat.* vel *Stercore Felis Cancris fluv. nutriti*. Schröderus in *Cap. de Empl.* mirabile habet *Emplaſtrum*, modò addatur *Merc. vitæ*. Notandum autem quibuſcunque remediis addenda eſſe *arſenicalia fixa*, v. g. *Ol. Arſen. fixi per deliq.* item *Pulv. benedict.* ex *Fulig. furni*, *Arſenico* & *Rad. Ari.* Si Ulceri purificato ſuperveniat *Carnis Luxuries*, inſpergatur *Pulv.* ex *Cort. Gallor. Granat.* & *Spongia combuſta*.

Ulcera ſordida, *inveterata*, *cancroſa*,

Quoad *Combuſta* ſi ſolummodò calor & ardor externam Epidermidem alteravit, & Veſiculas aquâ acriuſculâ turgidas excitaverit, applicetur *Linimentum* ex *Lixivio Calcis vivæ* cum *Ol. roſ.* vel ex *Ol. Rap. rec. expr.* cum *ſolutione Litharg.* in *Aceto tritis* in mortario plumbeo donec fiat gypſeum. Conducit etiam *Unguentum* ex colaturâ *Butyri non ſaliti cocti* cum *Canc. fluv.* contuſis donec rubeſcant; item *Succus Canc. fluv.* cum *Aq. Sperm. Ran.* *Succus Allii* vel *Cepar.* cum *Sapone ven.* & pauco *Sale*. Si ipſa Cutis comburatur & in Veſiculas corrugetur, Pu-

combuſta,

ſtulæ aperiendæ ſunt, & Cutis laxanda, applicando *Pulp. Pom. dulc.* ſub *Ciner. coct.* add. *Farin. Hord.* & *Fœnigr.* cum *Croco.* Sin verò Caro etiam comburatur, & Cutis emortua in Eſcharam degeneret, primo vel ſecundo die ſeparetur *Eſchara*, applicando *Mucilag. Semin. Cydon.* cum *Aq. Sperm. Ran.* extract. add. *Butyro non ſalito*, *Ol. Lil. alb.* & *Vitel. Ov.* vel *Butyrum rec.* agitatum in mortario plumbeo cum *Decocto Malvæ*, quod cum *foliis Braſſicæ tepidis* applicetur. Si ſic non ſeparetur *Eſchara*, neceſſe eſt incidatur, ne coerciti humores Ulcus depaſcens inducant. Poſtmodum applicentur *digeſtiva* & *mundificantia*; atque tandem incarnetur Ulcus *Unguento* ex *Calce viva* in *Aqua frig.* ſexies vel ſepties lotâ, add. *Oleo roſ.* & *Vitell. Ovorum.*

SECT. V.

De Tumoribus.

Tumor. MAgnitudo partis præter naturaliter aucta *Tumor* dicitur; ſin verò nova moles adnaſcatur, *Excreſcentia* audit. *Cauſa.* *Cauſa* utplurimum eſt humor vel in motu impeditus, vel de novo congeſtus. Si humor in motu impeditus ſit Sanguis, *Inflammationes, Contuſiones, Eryſipelata* inducit; ſin Lympha fuerit, *Tumores ſeroſos, Hydropes particulares, Oedemata,* &c. infert. Humor de novo colligitur, quando coacervatur alimentum partis, aut corruptum à fermento vitioſo, ut in *Bubone venereo*, *Cancro mammarum*, &c. aut alteratum plus minus, ut in *Excreſcentiis*, *Polypo*, &c. Quoad *Cauſas remotas*, ſtagnat humor, propter viarum anguſtias à Compreſſione, Infarctu, aut Contracturâ dolorosâ; humorum craſſitiem ratione chyli viſcidioris, frigoris acidi, aut cujuſvis externi coagulantis;

lantis; particularum malam figurationem à recrementis in Abſceſſibus criticis à ſanguine depoſitis. Quoad novos humores, alimentum vel corrumpitur à fermento acido in parte latente, ut in *Carie Oſſium*, *Ulceribus*, *&c.* vel alteratur à pororum dilatatione, fibrarum laceratione aut extenſione nimiâ, membranarum diſciſſione, unde alimentum copioſius recipitur & retinetur.

Curatio. *Curatio* Humori ſtagnanti reſtituatur motus naturalis, removendo impedimenta externa, materiam obſtruentem ſolvendo, frigus & acidum coagulans corrigendo. Evacuetur etiam humor vel inſenſibiliter diſcutiendo & attenuando, vel apertione cum ferro aut cauterio, vel ſuppuratione, quæ oritur ex effervesſcentiâ acidi (à diſſipatis ſpiritibus orti) cum ſale vol. oleoſo. Tumor per novam humoris generationem introductus, aut diſcutiatur, quod rarius, aut per aperturam evacuetur materia, ante emollientibus & ſuppurantibus alterata. Excreſcentiæ tollantur per ferrum & ignem. Interea ſocientur *interna, acidum abſorbentia, ſanguinem expurgantia, & blando ſudore humoribus motum conciliantia.*

Remedia externa. *Remedia* itaque Tumorum *externa* ſunt I. *Reſolventia*, quæ craſſum viſcidum attenuant, coagulum ſolvunt, durum fundunt & emolliunt idque vi ſua acidum temperandi, & ſimul poros partium penetrandi; ſuntque hæc in triplici differentia, 1. Lenia v. g. *Malva, Alth. Mercurialis, Branca urſina, Violaria, Lil. alb. Semina Fœnigr. Lupin. Malvæ*, & ex his paratæ dein *Mucilagines, Caricæ, Uvæ paſſæ, Axungiæ, Pinguedines Animalium fœmellarum Ol. Amygd. d. & Lil. alb. Ung. dialth.* & *reſumpt.* 2. Mediocria v. g. *Apium, Helen. Cepæ coctæ, Cherefol. Beton. Verbaſc. Fl. Sambuc. Cicuta, Crocus, Chamom. Adeps vulpinus urſ. cervin. Sevum hirc. Gum. Tacamahac. Elemi, Terebinth. Sperma Ceti;*

Olea

Olea Chamom. Hyper. Aneth. Laur. Nicot, Unguenta & Empl. de Cicuta, Beton. Diachyl. ſimp. de Melilot. 3. Fortiora, v. g. *Bryon. Cucum. Cepæ crudæ, Cyclam. Sabin. Abſinth. Nicot. Semina Lini, Eruc. & Cumin. cum Aceto trita, Gum. ammon. Galban. Bdell. Sagap. Opopan. Ladan. Reſina Pini, Stercora animal. Nidi Hirund. Spir. Urin. Sal. armon. Vini crocat. & camphorat. Vapor Aceti acerr. Olea Later. Lumbr. Petrol. Nicot. Terebinth. Ceræ, Balſamum Sulph. Unguentum martiat. Empl. Diachyl. comp. De Ranis Vigonis cum Merc. Oxycroc, Mercurius laminæ Saturni illitus.* II. *Inſenſibiliter diſcutientia*, viz. *aromatica Sale vol. oleoſo prædita*, tam internè quàm externè. III. *Suppurantia*, viz. humectantia, acrimoniam humorum temperantia, fibras laxantia, & occulto ſale vol. conſtantia, v. g. *Radic. Alth. Lil. alb. Cep. coct. Allium, Semina, Flores, Olea, Unguenta* & *Emplaſtra, emollientia dicta.*

Inflam̃atio. Inter *Tumores in ſpecie* primatum tenet *Inflammatio*, nunc *genuina* nunc *ſpuria, orta* à ſanguinis ſtagnatione, quam vel læſiones externæ, vel cauſa interna infert. *Curationem* internam vide in *Cap. de Inflammatione*; externè crebrò applicetur in principio *Decoctum Sulph.* cum *Urinâ*; vel *Succus Canc. fluv. rec. calidus*, vel *Spiritus aromatici* cum *Sp. Vin.* vel *Lixivium ciner. Sarment. Vitis* cum *Vitriol. Sale* & *Aceto.* Si his diſcuti nequeat, promoveatur ſuppuratio, temperatis quidem in *genuinâ*, acrioribus verò in *nothâ*; pro quo ſcopo egregium eſt *Lac*, in quo coctus *Sapo Venetus.* Tumor ſponte vel ſcalpello aut cauterio apertus cum *Balſ. ſulph.* & *Empl. diaſulph.* mundificetur & conſolidetur.

Euchymoma. *Suffuſio ſanguinis* ſeu contuſio eandem ſortitur naturam cum Inflammationibus genuinis. *Internè* eminent *Ocul. Canc.* cum *Aceto*, *Carbones Tiliæ* in *Vino*, *Salia volat.* & ſi ſuſpicio ſit partis cujuſdam internæ

internæ læſæ, vel *blandè laxantia* vel *blandè diaphoretica.* *Externè* pro ſcopo reſolvendi convenit *Spir. Vini rectif.* nunc *camphorat.* nunc *crocat. Lixivium* cum *Vino factum*, *Spir. Sal. armon.* cum *Spir. Vini* paratus; *Balſ. peruv.* cum *Vitello Ovi* & *Spiritu Vini*, inprimis in partibus nerveis; item *Decocta* vel *Catapl. ex Rad. Symph. Sigil. Salom. Melil. F. Samb. Chamom.* & *Croco* cum *Vino.* Hæc in *ſuffuſione* leviori, *grandior* enim ſuppuranda & conſolidanda venit. *Graviſſimè* verò *Gangrænam* minitans profundè ſcarificanda, & hinc applicandum eſt *Ung. ægypt.* cum *digeſtivis.*

Eryſipelas tumor eſt non adeo inſignis, intensè rubens, ardens & dolens, latè diffuſus, digitis preſſus maculam albam ſubito rufeſcentem oſtendens, cum horrore & ſubſequente gravi æſtu incipiens. *Cauſa* eſt acidum volat. cum ſale ſanguinis febriliter efferveſcens, & ſanguinem in vaſis capillaribus circa partes utplurimum nerveas figens. *Internè* hoc acidum infringit *Roob. Sambuci.* *Externè* idem vi ſuâ alcalinâ diſcutiunt *Spir. Vini crocat.* & *camphorat.* Lintea *Spermate Ran.* imprægnata, *Fel. Carpion. Theriaca* cum *Sale Abſinth. Decoct. Oliban.* & *Myrrh.* cum *Camph.* & *Croco.* His jungantur *ſaturnina, acidum abſorbentia*, nempe *Sacch. Saturn. Ceruſ. Minium, actu frigida* & *adſtringentia*, item *pinguia* & *mucilaginoſa* valdè nocent. *Eryſipelas* malè curatum abit in *Ulcus ſerpens*, in quo caſu optimus eſt *Succus Naſturt.* cum *Ceruſ. Litharg. Lacte Lun.* & *Croco Martis*; vel *Ung. ex Litharg.* ℥iii. *Ung. popul. de Ceruſ. Refriger. Galen. an.* ℥iß. *Ol. roſ.* ℥i. M. *in mortario plumbeo.* *Eryſipelas.*

Tumores critici in Morbis acutis oriuntur ex partibus heterogeneis à Maſsâ ſanguin. præcipitatis, circa vaſa capillaria ejus motum impedientibus, primariò in locis glanduloſis, ſecundariò in nerveis. *Tumores critici.*

Furunculi

Furunculi. *Furunculi* facilè maturantur *Empl. Citrin.* & conſolidantur *Empl. de Meliloto, Bubones* (in Inguinibus) & *Parotides* (circa Aures) *benigni* maturandi & conſolidandi more conſueto: *Maligni* verò ſunt vel *peſtilentiales* vel *venerei.* Priorum curam, ut & *Carbunculorum* vide in *Cap.* de *Peſte.* *Venerei Bubones* oriuntur ab acido viſcido maligno in Inguinibus coacervato: mutantur *Empl. Vigon. cum Mercur.* malax. cum *Ol. deſt. Lign. Guaiac.* vel *Ol. Tartari volat.* Emolliti aperiantur larga apertione: hinc mundificetur Ulcus *Balſ. Hyper.* cum *Ol. deſt. Lign. ſancti & Tartari,* item *Ung. de Apio* cum tantillo *Mercurii præcip.* vel *Arcan. corallin.* ſuperimponendo *Empl. dictum.* Internè uſurpentur primò *Decocta Lignorum*, & poſtea *purgantia*, ac in fine *Sal & Spiritus Viperarum.*

Bubones venerei.

Paronychia. *Paronychia* eſt tumor in Articulis, inprimis Digitorum, ſubinde univerſum Brachium ex conſenſu afficiens; ortus ex humore acri corroſivo Perioſtium & Tendines occupante, qui utplurimum nil aliud eſt quàm alimentum ex oſſe læſo tranſudans & alteratum. Siſtitur hic dolor *Linimento* ex *Sordibus Aur.* cum *Sacch. Saturn.* & pauco *Ol. Avellan. extr.* item Linteo cum ſterquilinio humectato. Sæpè ſupervenit Inflãmatio, eaque in Apoſtema, vel ſine apoſtematione ad Gangrænam vergit.

Perniones. *Perniones* præſervat & curat *Petroleum* illitum; item *Terebinth.* cum *Veſicâ bubulâ* impoſita. Si gravius à frigore læſæ ſint partes nerveæ, applicetur *Decoct. Rap. ſicc.* vel *Catapl. liquidum calidum.* Exulceratas curat *Linimentum* ex *Rapâ excavatâ*, repletâ *Oleo roſ.* & *ſub cineribus aſſatâ*, facta poſtmodum expreſſione; item *Mucilag. ſem. Cydon.* cum *Aq. Solani* extracta, add. tantillo *Tut. præparatæ.*

Tumores ſeroſi. *Tumores ſeroſi molles indolentes*, à digito impreſſo nullum veſtigium recipientes, oriuntur à lymphæ impe-

impedito motu aut extravaſatione. Hos diſcutit *Aq. Calcis viv.* cum *Spir. Vini*; item *Stercus bubulum* cum *Pulvere Cumini*; & *Empl. ex Baccis Lauri* cum *Oleo*, *Sterc. capr.* & *Melle.* Jungantur interea internè *Decoct. Lign. junip.* & *Saſſafras.*

Oedemata, ſeu *Tumores laxi*, inprimis in Cruribus, digito cedentes, & hujus veſtigium diutius retinentes, oriuntur à lymphâ craſsâ viſcidâ cum chylo crudo è Maſsâ ſangu. hinc inde diſtributâ & ſtagnante. Utplurimum Morbis ſive chronicis ſive acutis ſuperveniunt. Sed ſi per ſe appareant, metus eſt ne Morbus chronicus ſuperveniat. *Internè* conveniunt *ſtomachica, anticatarrhalia*, & *antiſcorbutica. Externè* egregia ſunt *Lixivia*, item *Fomenta* & *Catapl.* ex *Roremar. Bacc. Junip. Origan. Chamom.* in *Lixivio* decoctis; item *Empl. de Bac. Laur. cum Ol. deſt. Succin.* quotidie bis repetitum; item *Suffitus* ex *Succin. pulveriſ.* ℥viii. *Acet. deſt.* ℔i. in Lapidibus candefactis. Si acria deſiderentur, convenit *Lixiv. ciner. Sarment. Vitis*, in quo bulliat *Sulphur commune*; *Ol. Tartar. Vol.*, aliquoties à CC. *uſt.* rectificatum; cui non cedit *Ol. Guaiaci. deſt. probè rectif.* In contumacioribus Tumoribus fiat *Catapl. calidum* ex *Sterc. capr.* cum *Urinâ humanâ*; vel ex *Fimo equino* cum *Farin. Hord.* & *Aceto.* Si hujuſmodi Oedemata aliis morbis superveniant, optimum eſt *Chelidon. maj. rec. contuſum*, & Plantis Pedum applicatum. *Oedemata.*

Scrophulæ & *Strumæ* oriuntur à lympha acido auſterâ in meatibus glanduloſis collecta. Quædam ſunt mobiles, & quædam firmius radicatæ; quædam ſunt legitimæ, benignæ & indolentes; & quædam illegitimæ, malignæ, & cancroſæ. Inter *Reſolventia* eminet *Ol. deſt. Helmontii* (in tract. *Tartarus non eſt in potu*) *Ol. Lacert. cum Aceto præpar.* (harum pulvis internè nobilis eſt) *Empl. de Gum. ammon.* & *Cicuta croca-* *Scrophulæ & Strumæ.*

tum

tum Mynſicht. cum *Merc. vivo*; *Catapl. ex Fol. Cucum. aſinin.* Habetur *Amalgama mercuriale*, cum quo *Emplaſtra* parata forſan ſunt egregia. Si hæc non diſcutiant, ſuppurentur applicando *Empl. de Meliloto cum Ol. Amygd. d.* & *Pingued. Serpent.* vel *Empl. magnet. Ang. Salæ* mixtum cum *Empl. diaſulph.* Suppuratæ non ſtatim aperiendæ, ſed quamdiu fieri poteſt relinquendæ, ut eo major glanduloſa pars ſuppuretur. Aperto Abſceſſu applicetur *digeſtivum cum Merc. præcip.* hinc pro mundificatione *Balſ. ſulph.* Si Glandula ſit pendula, ſeta equina pedetentim conſtringatur, ut ſenſim marcida ſponte ſeparetur. Si propriis tunicis incluſa ſit, tollatur tota membrana manu Chirurgi, ſaltem ubi non magna vaſa aut nervi ad glandulam tendunt. His jungantur internè fixa acidum abſorbentia, ut *Spongia combuſta*, *Oſſa Sepiæ*, *Remedia viperina*, *Arcanum duplicatum*, *Pumex præparatus*, *Piper*, *Pulv. ſternutat.* cui accedunt *purgantia appropriata.*

Scirrhus. *Scirrhus* ſeu *Tumor durus*, tactui retinens, oritur utplurimum ex ſanguine aut chylo crudo coagulatis. Si dolens ſit, in *Cancrum* ferè degenerat. Inter *Reſolventia* eminet *Empl. ſucculentum* vel *Catapl. ex Cicut. Mandrag. Nicot. Cucum. aſinin.* &c. hinc *Empl. de Cicuta cum ammon.* vel *Empl. Vigon. cum Mercur. dupl.* item *Lamina Saturni Hydrargyro* illita. Si his non cedat, ſuppurandus, *temperatis* tamen, nam *fortiora* facilè Gangrænam exulceratam inducunt. Scirrhus dolens, cancroſus, aut intactus relinquendus, aut in duritiem lapideam indurandus, *Nitro* in *Aceto* ſoluto.

Cancer. *Cancer* eſt Tumor ſub initio magnitudinis piſi cum punctione, nigricans, interdum lividus, ſucceſſivè incrementum capiens, in progreſſu vehementius dolens cum pulſatione, & nigritie venarum circa tumo-

tumorem ſanguine turgidarum; tandem exulceratus cum vicinarum partium depaſcentia & dolore miſerabili. *Cauſa* eſt acidum volatile naturæ arſenicalis. Hoc acidum *occultum* eſt in Cancro incipiente; in exulcerato verò manifeſtius propter novum acidum vitioſum efferveſcentiam ciens quod ferè incurabile eſt. Occultum itaque ſaltem palliativè tractetur per temperata; *internè* remedia ex *Cancris fluv. externè Empl.* ex *Saturno* diutiùs trito cum *Ol. roſ.* & *Croco* in mortario plumbeo cum piſtillo plumbeo calidè; item *Empl.* ex *Ol. Ran.* cum CC. *uſt.* & *Saturno* ſimiliter ductis. Cancri exulcerati ſeu manifeſti, vix niſi *Arſenico*, aut *Amalgamate Mercurii* cum *Saturno* cedunt; *vid. de Ulceribus.* Notetur autem, Scirrhos, Strumas, & quaſvis excreſcentias facilè in Cancros exulceratos degenerare, inprimis ſi per acriora mucilaginoſa ad ſuppurationem adigantur, illa enim tranſpirationem impediendo retenta acriora reddunt, & ſimul acidum occultum in actum ducunt.

Gummata Gallica ſunt tumores duri in Oſſium medio perioſtio incumbentes, ſuinde cum dolore nocturno oſtocopo, partes molles ſubjacentes & ipſa oſſa rodentes. Oriuntur ab acido venereo oſſa infeſtante, adeo ut horum alimentum corrumpatur & coaguletur. In *Cura* conducunt *internè ſudorifera* ex *Lignis* & *mercurialia*; *externè Ol. deſt. Guaiac.* & *Terebint.* cum *Merc. viv.* addito *Opio* (quod in Tumoribus ſanguineis & dolorem ſiſtit, & reſolvit) item *Lamina Saturni Merc. vivo illita.* *Gummata Gallica.*

Calli, Ganglia & *Sarcomata* fiunt, quando fibrillæ partium læſæ alimentum proximum ulterius recipiunt, & diutius retinent, unde magis quàm par eſt aſſimilatur. Calli Oſſium & Ganglia reſolvenda ſunt per *Laminam plumbeam Merc. vivo*, vel *Ol.* *Calli, Ganglia.*

deſt. Junip. inunctam; item *Folia Semperviv. maj.* quibus detracta ſit inferior cuticula, maue & veſperi renovandam, item *Emplaſtr. de Ranis Vigon. cum Mercur.* item *Lamina Saturni Spiritu Vini. & Aceto deſt.* infuſa, aſperſo *Euphorb.* Ganglia ſucceſſivè evaneſcere cogit. *Sarcomata*, nervis non adhærentia, aut cum vaſis arterioſis inſignioribus non conſpirantia, exſcindenda ſunt, heterogeneam ſubſtantiam poſtmodum eradicando cum *Ung ægypt.* & *ſuppurantibus.*

Sarcomata,

Excreſcentia.

Excreſcentiæ partibus diſſimiles, propriis folliculis ſuis incluſæ, fiunt ex nutrimento partis nerveæ retento, alterato, & in aliam ſubſtantiam mutato; & ſæpè Lunæ phaſes imitantur. Cauſa eſt eroſio membranæ ab internis, vel dilatatio & laceratio ab externis. *Folliculi* fiunt à fibris craſſis ſeparatis, à nutrimento diſtendente longius protenſis, adeo ut inde fibras emittant, mutuo ſui concurſu membranam conſtituentes, quæ nutritur & dilatatur. Materia in folliculis contenta, nunc ſevo, nunc melli, aut pulti ſimilis eſt, quia alimentum conglomeratum coacervatur. In *Curatione* Tumor recens reſolvendus, quod rarò fit: vel ſuppurandus. Sed ſi tumor confirmatus ſit, & membranæ firmiter coaluerint, aperiendus eſt Tumor & tota cyſtis radicitus evellenda, vel cultro ſucceſſivè ſeparando, vel erodentibus, cavendo ne tantillæ fibræ remaneant. Primò itaque maturetur Tumor *Empl.* ex *Pice nav. Gum. ammon.* & *Sulph.* Aperto Tumore auferatur Cyſtis *Ung. ægypt.* cum *Terr. Vitriol. d.* & pauco *Virid. Æris.* Tales Tumores in Capite propter denſam & firmiter circumtenſam cutem, non tam extrorſum prominent, quàm latius ſub cute expanduntur, & *Teſtudo* vel *Talpa* audiunt; qui ſuppurandi vel incidendi ocyus, ne materia retenta

ta acrior reddita Cranium carioſum reddat, ſed ſi ex fibris duræ Meningis per ſuturas oriantur, relinquendi ſunt intacti, ne periculum Inflammationis duræ Meningis inferatur.

Verrucæ nunc *planæ*, nunc ex anguſto collo *penſiles*, pro *cauſa* agnoſcunt fibras nerveas laceratas, & nutrimentum foras emittentes; in digitis pedum *Clavi* dicuntur, qui ſi ex ſolis fibris nerveis oriantur, facilè, ſin ſimul ex læſis Tendinibus, difficiliùs curantur, propter Inflammationis & Gangrænæ metum. In *Curatione* Verrucas tollit Planta, *Cieporon* dicta, contuſa & applicata; item *Succus Chelid. maj.* crebrius repetitus; item *Lac Tithym.* ſeu *Eſul.* leniter vulnerando Verrucam ſi tenacior ſit. Laudantur *Ammon.* in *Aqua* ſolutum, *Linimentum* ex *Spir. Sulph.* aut *Vitriol.* cum *Melle*, *Humor ſalivalis à Limacibus ſale abſterſis ejectus.* Emolliri poſſunt Clavi & Verrucæ *Empl.* ex *Cera* cum *Merc. d.* aut *Vigon. cum Merc.* partem emollitam ſemper abſcindendo. Ad *Verrucas venereas* in locis pudendorum: ℞. *Aq. Plantag.* ℔ß. *Merc. præcip.* ℈iv. *Alum.* ℥ß. diſſolvantur invicem, & cum penna huic liquori intinctâ tangatur *Verruca*, quæ pedetentim marceſcens decidet. *Verruca,* *Clavi,*

Fungus eſt Tumor mollis, albicans, circa Articulos ex membranis aut tendinibus læſis excreſcens. *Cauſa* eſt humor nutritius retentus & collectus; cui ſi ſe jungat Synovia, interdum *Fungus* evadit *cancroſus.* In *Cura* mox in principio ſupprimatur, quia nutrimentum abſumit & corpus ad Tabem diſponit. Exſcindendus itaque aut exedentibus tollendus eſt; vel ſi hoc periculoſum ſit inſpergantur *Pulveres exſiccantes* & *acidum temperantes*, ex *CC. uſto*, *Myrrh. Pomphol.* & niſi hæc *ſuffecerint Mercur. præcip.* quæ ſi non ſuffecerint lethale eſt malum. *Fungus,*

Aneuriſma. *Aneuriſma* eſt Tumor pedetentim collectus ex ſanguine arteriæ à quacunque cauſa vulneratæ, mollis, digito cedens, ſed ſtatim recurrens, laxus, interdum pulſatorius, coloris ſæpè ejuſdem cum partibus vicinis; utplurimum in partibus externis, idque ferè ſine periculo; utut etiam in partibus internis obſervatus fuerit, & mortem induxerit. *Curatio.* Cum frequentiſſimâ cauſa ſit pertuſio Arteriæ loco Venæ, imponatur *Lamina Saturn.* cum forti ligaturâ, & in oppoſitâ parte ſecetur Vena. Alias applicetur *Empl.* ex *Sumach. Hypociſt. Sang. Drac. Aloes, Thuris, an. cum Album. Ovi.* Si his neglectis *Aneuriſma* jam factum ſit, premat Chirurgus Arterias ex ramo axillari in Brachium decurrentes, ita nullus percipietur pulſus in Carpo; hinc factâ largâ inciſurâ Sanguis ſemi-grumoſus evacuetur, poſtea comprimatur Arteria & applicentur globuli ex *Vitriolo albo bombaci involuti*, poſtmodum inſpergendo *pulv.* ex *Sarcocol. Colophon.* & *Reſin.* cum *ſtupis cannabinis* hoc pulvere imprægnatis, & deſuper applicando *plumaceola* cum forti ligatura. Sic ſanguis ſucceſſivè tranſudando liquefacit *Vitriolum*, & *Vitriolum* erodit labia Vulneris, quo facto denuo coaleſcit. Hi *Globuli* tamdiu relinquantur, uſque dum decidant, quod non fit niſi Arteria ſit conſolidata.

Varices. *Varices* ſunt Tumores à ſanguine hærente in Venis diſtentis, quarum tunica laxata eſt. *Cauſa* eſt vel ſanguis craſſus melancholicus, Venas circa valvulas diſtendens, & earum tunicas laxans; vel ſanguinis motus in trunco quodam impeditus, hinc, propter vaſa iliaca venoſa ab Utero tumido in Gravidis compreſſa, Varices in Cruribus apparent. Si nimius ſit hujuſmodi Tumor *i. e.* ſi ob vaſorum ruptionem aut propter aciditatem Ulcus aut Gangrænam minetur, evacuetur ſanguis craſſus per puncturam acûs,

& appli-

& applicetur *Lamina ſaturnea.* In leviori malo applicetur *Ung. ex Succ. Canc. fluv. p.* ij. *cum Butyr. majal. p.* 1. *coctis.* Vel *Catapl.* ex *Farin. Lup.* ℔i. *Sterc. capr. exſicc.* ℔iii. *Aceti non valde fortis, in quo Mars ignitus quinquies ſit extinctus, q. ſ.* In Varicibus coſtarum *Fernelius* laudat *Fotum* ex *decoct. Alum. roch.* in *Aceto acerr.* & *ſtrictiſſimam ligaturam,* continuando per menſem.

SECT. VI.

De Gangræna & Sphacelo.

Gangræna & Sphacelus.

G*Angræna* communis eſt affectio quibuſcunque læſionibus ſuperveniens, & non differt à *Sphacelo* niſi gradu. Ita verò generantur, & partis color floridus in obſcurum, quaſi carneum, mutatur, hinc pedetentim nigreſcit; in incipiente *Gangrænæ* adeſt ſenſus pulſationis, qui cum calore ſubito perit, partes molles paulatim flacceſcunt, & in *Sphacelo* cutis ſponte à partibus ſubjectis ſeparari poteſt. *Cauſa proxima* eſt jactura acidi volat. ſpirituoſi, partem in ſuo eſſe conſervantis, adeo ut hic peccet *alcali*, à quo, ſulphur partis diſſolvente & in acidum agente, fœtor & putredo deducenda ſunt. *Cauſæ remotæ* vel *mediatæ* fomitem hujus acidi, viz. influxum ſanguinis & ſpiritus vitalis impediunt, ut *Contuſiones* & *Læſiones Vaſorum externæ;* vel *immediatè* acidum deſtruunt, inſenſibilem tranſpirationem prohibendo, & hinc retenta acriora reddendo, ut *Frigus,* inprimis partium nervearum; huc faciunt Venena, & Morbi maligni. Notandum autem, in *Sphacelo*, partem, licet mortificatam, interdùm motum adhuc habere, quatenus movetur à Tendine oblongo, cujus muſculus adhuc ſanus eſt; item *Gangrænas* à causâ inter-

nâ vix curabiles eſſe, quia amputatâ parte in alterâ erumpit; item partes nerveas & facilius his Affectibus corripi, & difficilius curari.

Curatio. *Curatio.* In *Gangræna*, ejus progreſſus inhibendus, *internè* quidem per *Theriac.* & inprimis *Camph. Spir. Vin. camphorat. Spir. theriac. camphorat. Citrata* cum *Camphora*, & ſimilia, expectando ſudorem; *externè* verò per lintea *Spir. theriacal. camphorato* impraegnata, *Pulvere Aloes* & *Myrrh. conſperſa.* Elegans eſt *Jus Braſſicæ acidæ*; item *Decoct. Calc. viv.* & *Sulphuris*; *vel Decoct. Calc. viv. add. Merc. dulc.* & *Spir. Vini*; item *Decoct. Sal. armon.* in *Urina Ægri, vel decoct. Scor. Antimon. in Aceto.* Accedit *Catapl. ex fimo equino in Vino cocto*, vel ex *Farin. Lupin.* & *Fab.* cum *Oxymel.* Item *Panni lintei intincti decocto Capit. mort. Aquæ fortis contuſi* in *Aq. roſ.*

In *Sphacelo* ſeparanda eſt pars ægra à ſana, vel *ferro candente*, vel *Butyro Antimonii*, quo etiam circulus ducatur circa mortificatum, ut impediatur ulterior mortificationis progreſſus. In leviori Sphacelo fiant ſcarificationes profundæ eluendo loca ſcarificata cum *Spir. Vin.* & *Aceto* & dein illinendo *Ung. ægypt.* vel *Linimentum Hartman.* ex *Merc. præcip. cocto ad conſiſt.* cum *Oleo Nucum.* Dum hæc fiunt, impediatur ulterior progreſſus *Epithemat.* ex *Scord. Abſinth. Bacc. Junip. Myrrh.* & *Aloe* in *Aceto, Vino*, vel *Lixivio* coctis, add. *Alum. Vitriol.* & *Sal. marino.* In graviore verò *Sphacelo* amputetur pars vel per cultrum incurvatum frigidum, & ſerram poſtmodum pro Oſſibus; vel per cultrum planum candefactum. Poſterior methodus magis doloroſa eſt, ſed minus cruenta. Si *Sphacelus* ſit à causâ externâ, ducatur deorſum cutis tam firmiter, ut aliquid de parte ſana amputetur. Si verò à causâ internâ oriatur, largiter in parte ſanâ fiat ſectio. *Abſceſſus* in parte factus curandus ſuppurantibus & mundificantibus, inſtar Ulceris recentis.

INDEX

INDEX
EPITOMES PRAXEOS MEDICÆ.

LIBER I.

SEct. I. *De Vitiis Appetitûs* Pag. 3.
Cap. 1. *Appetitus imminutus ſ. Dyſorexia, & abolitus ſ. Anorexia* 3. *& ſeqq.*
Cap. 2. *Appetitus auctus ſ. Bulimia, aut Fames Canina* 7, *ſeqq.*
Cap. 3. *Appetitus depravatus, ſ. Pica, Malacia, & Faſtidium determinatum* 9, *ſeqq.*
Sect. II. *Sitis læſa* 12, *ſeqq.*
Sect. III. *Maſticatio læſa, & Muſculorum ei inſervientium vitia* 15
Cap. 1. *Spaſmus cynicus & Oris Tortura* 16
Cap. 2. *Maxillarum & Dentium vitia* 17
Dentium Stridor ibid.
Defectus, Caries, 18
Vermes, 19
Lithodontos ibid.
Nigredo ibid.
Vacillatio ſ. Mobilitas 21
Stupor 22
Gingivarum excreſcentia ibid.
Sect. IV. *Deglutitio abolita, imminuta & depravata* 22, *ſeqq.*
Sect. V. *Chylificatio ſ. Chyloſis læſa* 25, *ſeqq.*
Cruditas nidoroſa & acida 27, *ſeqq.*
Sect. VI. *Læſio retentionis aſſumtorum in Stomacho* 29
Cap. 1. *Flatus* 29, *ſeqq.*
Cap. 2. *Nauſea & Vomitus* 31, *ſeqq.*
Cap. 3. *Vomitus Sanguinis* 35
Sect. VII. *Anxietas Præcordiorum, & Cardialgia* 37, *ſeqq.*
Soda ſ. Ardor Stomachi, 43
Sect. VIII. *Læſa expulſio contentorum in Inteſtinis* 44
Cap. 1. *Alvi conſtipatio, retentio, ſuppreſſio.* 44, *ſeqq.*
Cap. 2. *Ileos, Iliaca paſſio, ſ. Volvulus Inteſt. Chordapſus, Miſerere mei* 48, *ſeqq.*
Cap. 3. *Alvi fluxus, ſ. Diarrhœa* 54, *ſeqq.*
Hypercatharſis 59
Cap. 4. *Cholera humida & ſicca* 60, *ſeqq.*
Cap. 5. *Lienteria* 64

Cap. 6. *Cœliaca paſſio, ſ. Fluxus Chyloſus* 65, ſeqq.
Cap. 7. *Dyſenteria* 66, ſeqq.
Endemia & Epidemica 68
Contagioſa, maligna 69
benigna ibid.
Dyſenteriæ remedia ſpecifica 72
Cap. 8. *Teneſmus* 77
Cap. 9. *Fluxus hepaticus, ſ. Diarrhœa cruenta* 78
Cap. 10. *Hæmorrhoidum Fluxus, Hæmorrhagia inteſt.* 79
Vitia & Morbi 80
Sect. IX. *Inteſtinorum Tormina ſ. Dolores varii* 85, ſeqq.
Colica humoroſa & convulſiva 87
Scorbutica 88, ſeqq.
Sect. X. *Hernia, ejuſque ſpecies* 95
Ani procidentia, ſ. prolapſus 98, ſeqq.
Sect. XI. *Chyli diſtributio læſa* 100
Viſcerum Obſtructiones 101
Sect. XII. *Sanguificatio læſa* 104
Sect. XIII. *Reſpiratio offenſa* 105
Cap. 1. *Suffocatio* 105
Cap. 2. *Aſthma, humidum* 109
pneumonicum 110
ſtomachicum; item ſiccum 111
convulſivum 112, ſeqq.
Cap. 3. *Singultus* 120
Cap. 4. *Ephialtes ſ. Incubus* 123
Sect. XIV. *De læsâ expiratione* 126
Cap. 1 *Sternutatio nimia* 126
Cap. 2. *Vocis vitia, Aphonia* 128
Raucedo 129
Cap. 3. *Tuſſis* 132
pectoralis 133
Catarrhalis, nocturna 134
ſtomachalis 135
Cap. 4. *Catarrhus ſuffocativus* 141
Suffocatio ſubitanea 144
Sect. XV. C. 1. *Virium imbecillitas, Languor, Lipothymia, Syncope* 146
Syncope ſtomachica ſ. cardiaca 148
Cap. 2. *Cordis Palpitatio, Tremor* 152, ſeqq.
Cap. 3. *Febris in genere, ejuſq; Symptomata* 157, ſeqq.
frigida 158
ratio formalis ſ. eſſentia 159
Calor & rigor 162
Signa, prognoſis & curatio 163, ſeqq.
Intermittens cum ſuis ſpeciebus 167, ſeqq.
Scorbutus Intermittentium 170

Periodi

Periodi febriles, & Febrium multiplicatio 170
Febres continuæ, Synochus putrida 180
mixta 181
Febris ardens ſ. Cauſus 182
Lipyria *ibid.*
Delira, Colliquativa 183
Ampulloſa, ſudorifica 184
Semitertiana ſ. Hemitritæus *ibid.*
Cautelæ in medendo 187, *ſeqq.*
Febris continua lenta primaria 194
Epiala, Syncopalis 196
lenta ſecundaria 198
Acuta 200
Catarrhalis 201
Hectica 203
Maligna 208
malignitas in quo conſiſtat 210
Contagii fundamentum 212
epidemica 213
Petechialis 220, *ſeqq.*
Variolæ & Morbilli 224
Variolarum præſervatio per Inoculationem 235, *ſeqq.*
Febris purpurata, Hungarica 240, *ſeqq.*
Peſtilentia, Peſtis 241. *ſeqq.*
Peſtilentes Bubones, Anthraces 250
Carbunculi, 252
Peſtis ſymptomata 255, *ſeqq.*
Sect. XVI. *Nutritio læſa* 257
Art. 1. *Atrophia, Phthiſis, Tabes,* 257
Tabes dorſalis 258
2. *Aridum ſ. Atrophia particularis* 267
3. *Cachexia* 269
Leucophlegmatia ſ. Anaſarca 271
4. *Hydrops Aſcites, Tympanites* 274
5. *Icterus ſ. Cachexia Icterica* 286, *ſeqq.*
6. *Malum hypochondriacum* 291, *ſeqq.*
Scorbutus 293, *ſeqq.*
Arthritis vaga ſcorbutica 301
Contractura paralytica 302
Convulſio ſcorbutica *ibid.*
Maculæ ſcorbuticæ, uti curandæ 303
Sect. XVII. Art. 1. *Inflammatio in genere* *ibid.*
2. *Faucium, ſ. Angina* 307
Tonſillarum, ſ. Amygdalarum 308
Prunella 311
3. *Aphtha* 314

	Uvulæ prolapſus, inflammatio, Ulcus	315
Art. 4.	*Inflammatio Ventriculi*	316
	Inteſtinorum	317
	Ani	318
5.	*Meſenterii, Pancreatis, Omenti*	319, ſeqq.
6.	*Pleuræ, Pleuritis, Peripneumonia*	321, ſeqq.
7.	*Hepatis, Hepatitis*	329
	Splenis ſ. Lienis, Splenitis	331
8.	*Renis cum Ulcere, Nephritis*	332
9.	*Veſicæ cum Ulcere*	334, ſeqq.
10.	*Cerebri*	337
11.	*Oculorum, Ophthalmia*	337
	Epiphora, ſ. Lippitudo	341
12.	*Aurium Inflammatio, Otalgia*	342
	Ulcus	343
13.	*Empyema*	344
14.	*Hæmorrhagia in genere*	348
15.	*Narium*	351
	Gingivarum	353
16.	*Hæmoptyſis ſ. Sputum Sanguinis*	ibid.
Sect. XVIII.	*Urinæ in Renibus ſecretio læſa*	356
Art. 1.	*Iſchuria renalis*	356
	Atonia Renum	358
2.	*Renum Calculus*	359
3.	*Diabetes*	365
4.	*Mictio cruenta ſ. ſanguinea*	368
Sectio XIX. Art. 1.	*Iſchuria veſicalis*	370
2.	*Calculus Veſicæ*	373
3.	*Urinæ Incontinentia*	374
4.	*Stranguria ſ. Urinæ ſtillicidium cum ardore*	376
5.	*Dyſuria*	378
Sect. XX.	*Lymphæ in Glandulis generatio & motus vitiatus*	379
Art. 1.	*Catarrhus in genere*	380
	Ejus differentiæ	381
2.	*Coryza, ſ. Gravedo*	386
3.	*Hydrops pectoris*	387
	aſcites ſpecialis ſ. abdominalis	388
	Capitis ſ. Hydrocephalus	389
	LIBER II.	
Sect. I.	*Spirituum animalium vitia*	391
Art. 1.	*Agrypnia ſ. Vigiliæ nimiæ*	392
2.	*Somnus nimius ac præternaturalis*	395
	Cataphora, Coma, Lethargus, Carus	396
	Noctambulatio ſ. ſomnambulatio	397
Sect. II.	*Vertigo, Scotomia*	401
Sect. III. Art. 1.	*Epilepſia & Convulſio tonica, clonica*	408, ſeqq.
2.	*Tremor Membrorum*	422.

Sect. IV.

Sect. IV. *Spirituum animalium influxus abolitus* 426
Art. 1. *Apoplexia* 426
2. *Paraplegia & Hamiplegia* 438
3. *Paralyſis* 441
Parheſis ibid.
Sect. V. *De Læſionibus ſenſuum externorum* 447
Art. 1. *Variæ Viſûs læſiones, Unguis, Pannus &c.* ibid.
Nubecula 448
Suffuſio, Glaucoma 449
Gutta ſerena 450
2. *Auditûs læſiones, Surditas, Barycoja* 451
Tinnitus Aurium 452
3. *Læſiones Guſtûs & Odoratûs* 453
4. *Læſio Tactûs, Dolores* 454, *ſeqq.*
5. *Dolor Dentium, Odontalgia* 462
6. *Cephalalgia ſ. Capitis dolor* 464
Cephalæa, Hemicrania, Clavus 465
7. *Dolores Oculorum & Aurium* 473
8. *Arthritis, Podagra, Dolor iſchiad.* 476
Sect. VI. *Senſuum internorum, & Functionum Rationalium læſio* 482
Art. 1. *Læſio Memoriæ* ibid.
2. *Delirium melancholicum, Phrenitis* 483
3. *Mania* 487
4. *Rabies, Hydrophobia* 488

LIBER III.

De Morbis Sexui virili propriis 490
Sect. I. *Seminis generatio læſa, adeoque ejus Defectu* ibid.
Teſtium Inflamatio, Pneumatocele, Hydrocele, Sarcocele 491
Cirſocele ſ. Hernia varicoſa 492
Sect. II. *Seminis excretio & retentio læſa* 495
Art. 1. *Gonorrhœa vera* ibid.
2. *Gonorrhœa notha, benigna & maligna* 498
3. *Nimis cita vel nimis tarda Seminis ejaculatio* 500
Sect. III. *De Penis erectione læſâ* 501
Art. 1. *Impotentia virilis* ibid.
2. *Salacitas nimia* 502
3. *Penis erectio depravata* 504

LIBER IV.

De Mulierum & Infantum Morbis 505
Sect. I. *De Menſtruorum vitiis* ibid.
Art. 1. *Menſium emanſio* ibid.
2. *Fluxus menſium nimius* 509
3. *Fluor albus Mulierum* 511
Sect. II. *De Vitiis appetitus venerei, ejus nempe defectu & nimiâ Salacitate* 513

Sect. III. *De Affectibus totius corporis, Utero vulgo attributis* 515
Art. 1. *De Febre albâ ſ. Chloroſi* ibid.
Art. 2. *Cachexia Mulierum* 516
Art. 3. *Suffocatio Uteri* 517
Sect. IV. *De Affectibus Viri admiſſionem, & Conceptionem lædentibus* 523
Art. 1. *Nimia anguſtia vel apertura Vaginæ, ac procidentia Uteri* ibid.
Art. 2. *Inflatio & Hydrops Uteri* 525
Sect. V. *De Morbis Puerperarum* 528
Art. 1. *Lochia retenta* ibid.
Art. 2. *Lochiorum fluxus nimius* 529
Art. 3. *Dolores poſt Partum* 530
Tumor Pudendorum 531
Ruptura Vulvæ ibid.
Art. 4. *Lipothymia, Diarrhœa, Incontinentia aut Suppreſſio Urinæ in Puerperis* 532
Art. 5. *Febris lactea, Morbi acuti, & Purpura Puerperarum* 533
Art. 6. *Vitia Lactis Nutricum* 535
Art. 7. *Regimen Fœtûs & Morbi Infantum* 538
Meconii noxæ ibid.
Lac Nutricum alienum 539
morboſum ibid.
Lac pingue nimis 540
Superfluum ibid.
depravatum ibid.
Pultis vitia 541
Acidi in Infantibus noxæ ibid.
Infantum Flatus 542
Aſthmata, Lumbrici, Atrophia ibid.
Puſtulæ, Favi, Cruſtæ, lacteæ &c. 543
Variolæ & Morbilli ibid. & 548
Pavores in ſomno ibid.
Epilepſia, Febres acutæ 544 & 548
Tormina 545
Vomitus, Tuſſis & Aſthma 546
Singultus, Vermes, Atrophia 547
Affectus cutanei ibid.
Febris intermittens 549

LIBER V.

De Chirurgiâ Medicâ 550
Sect. I. *De Luxationibus* ibid.
II. *De Fracturis* 552
III. *De Vulneribus* 556
Labia Vulnerum conjungenda 558
Faſcia ibid.

Vulnera

	Vulnera leviora	559
	Remedia vulneraria in ſpecie	ibid.
	Vulnera nervorum	560
	cum Contuſione	ibid.
	Vulnera maligna	561
	Vulnerum Inflammatio, Hæmorrhagia	562
	Synovia	563
	Vulnera Capitis, Pectoris	ibid.
Sect. IV.	*De Ulceribus*	564
	Ulcus ſanioſum, fiſtuloſum	565
	Ulcerum Caries	567
	Callus, & Fiſtula	568
	Ulcera ſordida, inveterata, cancroſa, combuſta	569
Sect. V.	*De Tumoribus*	570
	Inflammatio, Euchymoma	572
	Eryſipelas, Tumores critici	573
	Furunculi, Bubones venerei, Paronychia, Perniones, Tumores ſeroſi	574
	Oedemata, Scrophulæ & Strumæ	575
	Scirrhus, Cancer	576
	Gummata Gallica	577
	Calli, Ganglia & Sarcomata	ibid. & ſeqq.
	Excreſcentiæ	578
	Verrucæ	579
	Fungus	ibid.
	Aneuriſma	580
	Varices	ibid.
Sect. VI.	*De Gangræna & Sphacelo*	581, ſeqq.

F I N I S.

Interrogando Filippo IV. Rè di Spagna un suo
Consigliere acciò li dicesse cose necessarii p far
una buona guerra li rispose sire vi vogliono
tre cose, cioè danari danari, e poi danari.

Ad incolumes longeuosque viuendos.

℞. Coboris in portione opt. pulueris ʒ. XVj.
depres. inscriptis in recipienti offe quotidie
continuando per annos decem.

Hoc secretum mihi communicatum fuit a Rev.mo P.re Abbate
ei prescriptum a medico qui longo temporis spatio
fuit apud Turcas, et deinde ingressus est Cenobium eiusdem
Rev.mi Patris in quo longe vixit et d.us Abbas in presenti
vivit senio quasi nonagenario confectus post tale remedium
ceptum ultra annos viginta.

Ad hemorroidas dolentes remedium expertum.

℞. Fasceolorum cum oculo nigro q: s: immo etiam aliqui
volunt soli oculi nigri Fasceolorum q: s
misceantur cum s. q: Butiri recentis aut Ung.ti
Rosati l. Pomati et extendantur supra pecia et
applicentur parti dolenti.